

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-10-197-18

Druk nr 3137

Warszawa, 8 stycznia 2019 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania
cywilnego oraz niektórych innych ustaw.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

(-) Mateusz Morawiecki

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) po art. 4 dodaje się art. 4¹ w brzmieniu:

„Art. 4¹. Z uprawnienia przewidzianego w przepisach postępowania stronom i uczestnikom postępowania nie wolno czynić użytku niezgodnego z celem, dla którego je ustanowiono (nadużycie prawa procesowego).”;

- 2) w art. 5 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 i 3 w brzmieniu:

„§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory pouczeń, których udzielania na piśmie wymaga Kodeks, mając na względzie konieczność zapewnienia komunikatywności przekazu.

§ 3. Wzory pouczeń, o których mowa w § 2, wraz z ich tłumaczeniami na języki obce najczęściej wykorzystywane w obrocie z zagranicą Minister Sprawiedliwości udostępnia na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.”;

- 3) po art. 9 dodaje się art. 9¹ w brzmieniu:

„Art. 9¹. § 1. Nie jest wymagane zezwolenie sądu na utrwalanie przez strony lub uczestników postępowania przebiegu posiedzeń i innych czynności sądowych, przy których są obecni, za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk.

§ 2. Strony i uczestnicy postępowania uprzedzają sąd o zamiarze utrwalania przebiegu posiedzenia lub innej czynności sądowej za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk.

§ 3. Sąd zakazuje stronie lub uczestnikowi postępowania utrwalenia przebiegu posiedzenia lub innej czynności sądowej za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk,

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, ustawę z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym i ustawę z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych oraz uchyla się ustawę z dnia 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1467, 1499, 1544, 1629, 1637, 1693 i 2385.

jeżeli posiedzenie lub jego część odbywa się przy drzwiach zamkniętych lub sprzeciwia się temu względ na prawidłowość postępowania.”;

- 4) w art. 17 pkt 4² otrzymuje brzmienie:

„4²) o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie istnienia lub nieistnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną;”;

- 5) w art. 18 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę sąd okręgowy może odmówić przyjęcia sprawy do rozpoznania i zwrócić ją sądowi rejonowemu, jeżeli uzna, że poważne wątpliwości nie zachodzą. Postanowienie zapada w składzie trzech sędziów i wymaga uzasadnienia. Ponowne przekazanie tej samej sprawy przez sąd rejonowy nie jest dopuszczalne.”;

- 6) w art. 25 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd może sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda i zarządzić w tym celu dochodzenie.”;

- 7) w art. 31 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Przepisów oddziału niniejszego nie stosuje się w sprawach przeciwko konsumentom.”;

- 8) art. 34 otrzymuje brzmienie:

„Art. 34. § 1. Powództwo o zawarcie umowy, ustalenie jej treści, o zmianę umowy oraz o ustalenie istnienia umowy, o jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, a także o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy można wytoczyć przed sąd miejsca jej wykonania.

§ 2. Za miejsce wykonania umowy uważa się miejsce spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umów danego rodzaju, w szczególności:

- 1) w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce, na które rzeczy te zgodnie z umową zostały lub miały zostać dostarczone;
- 2) w przypadku świadczenia usług – miejsce, w którym usługi zgodnie z umową były lub miały być świadczone.

§ 3. W przypadku wątpliwości miejsce wykonania umowy powinno być stwierdzone dokumentem.”;

- 9) po art. 35 dodaje się art. 35¹ w brzmieniu:

„Art. 35¹. Powództwo o ochronę dóbr osobistych naruszonych przy wykorzystaniu środków masowego przekazywania można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania albo siedziby powoda.”;

- 10) po art. 37¹ dodaje się art. 37² w brzmieniu:

„Art. 37². § 1. Powództwo o roszczenia z czynności bankowych przeciwko bankowi, innej jednostce organizacyjnej uprawnionej do wykonywania czynności bankowych lub ich następcom prawnym można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania albo siedziby powoda.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się także do powództwa przeciwko bankowi hipotecznemu lub jego następcom prawnym o roszczenia z czynności banku hipotecznego.”;

- 11) w art. 38:

- a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Powództwo o:

- 1) własność lub inne prawa rzeczowe na nieruchomości,
- 2) posiadanie nieruchomości,
- 3) roszczenia z art. 231 Kodeksu cywilnego,
- 4) roszczenia z art. 224–228 i art. 230 Kodeksu cywilnego, o ile są związane z nieruchomością

– wytacza się wyłącznie przed sąd miejsca położenia tej nieruchomości. Jeżeli przedmiotem sporu jest służebność gruntowa, właściwość oznacza się według położenia nieruchomości obciążonej.”,

- b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli przemawiają za tym względy celowości.”;

- 12) art. 44 i art. 45 otrzymują brzmienie:

„Art. 44. § 1. Jeżeli sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności, sąd nad nim przełożony wyznaczy inny sąd.

§ 2. O wyznaczenie innego sądu występuje sąd właściwy.

Art. 45. § 1. Jeżeli na podstawie przepisów Kodeksu nie można w świetle okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo.

§ 2. O oznaczenie sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, występuje sąd, do którego wpłynął pozew.”;

13) po art. 45 dodaje się art. 45¹ i art. 45² w brzmieniu:

„Art. 45¹. § 1. Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

§ 2. O przekazanie sprawy może wystąpić sąd właściwy.

Art. 45². Jeżeli stroną jest Skarb Państwa, a państwową jednostką organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, jest:

- 1) sąd właściwy do rozpoznania sprawy – sąd ten z urzędu przedstawi akta sprawy sądowi nad nim przełożonemu, który przekaze sprawę innemu sądowi równorzędnemu z sądem przedstawiającym;
- 2) sąd przełożony nad sądem właściwym do rozpoznania sprawy – sąd właściwy do rozpoznania sprawy z urzędu przedstawi akta sprawy temu sądowi przełożonemu, który przekaze sprawę innemu sądowi równorzędnemu z sądem przekazującym, mającemu siedzibę poza obszarem właściwości sądu przekazującego.”;

14) w art. 47:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Postanowienia poza rozprawą wydaje sąd w składzie jednego sędziego.”,

b) po § 3 dodaje się § 3¹ i 3² w brzmieniu:

„§ 3¹. Zarządzenia wydaje przewodniczący.

§ 3². W sprawach rozpoznawanych w składzie jednego sędziego sędzia ten ma prawa i obowiązki przewodniczącego.”,

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawiłość lub precedensowy charakter sprawy.”;

15) art. 47¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 47¹. Referendarz sądowy może wykonywać czynności w postępowaniu cywilnym w przypadkach wskazanych w ustawie. W zakresie powierzonych mu czynności referendarz sądowy ma, zależnie od rodzaju podejmowanej czynności, prawa i obowiązki sądu albo przewodniczącego.”;

- 16) po art. 48 dodaje się art. 48¹ w brzmieniu:

„Art. 48¹. W przypadku wyłączenia sędziego na podstawie art. 48 § 1 pkt 1–4 sąd występuje do sądu nad nim przełożonego o wyznaczenie innego sądu do rozpoznania sprawy, a sąd przełożony wyznacza inny równorzędny sąd.”;

- 17) w art. 49 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Za okoliczność, o której mowa w § 1, nie uważa się wyrażenia przez sędziego poglądu co do prawa i faktów przy wyjaśnianiu stronom czynności sądu lub nakłanianiu do ugody.”;

- 18) w art. 52 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Postanowienie wydaje się po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. W przypadku niezłożenia wyjaśnienia w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu wniosku do właściwego sądu, a jeśli był dotknięty brakami – od dnia ich usunięcia, wniosek podlega rozpoznaniu bez wyjaśnienia, chyba że sąd uzna złożenie wyjaśnienia za konieczne.”;

- 19) art. 53¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 53¹. § 1. Niedopuszczalny jest wniosek o wyłączenie sędziego:

- 1) oparty wyłącznie na okolicznościach związanych z rozstrzygnięciem przez sąd o dowodach;
- 2) złożony po raz kolejny co do tego samego sędziego z powołaniem tych samych okoliczności.

§ 2. Wniosek, o którym mowa w § 1, pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem. O pozostawieniu wniosku i pozostałych pism bez dalszych czynności zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy złożeniu pierwszego pisma.

§ 3. W przypadku złożenia ustnie wniosku, o którym mowa w § 1, przewodniczący zawiadamia stronę o jego bezskuteczności.”;

- 20) art. 54 otrzymuje brzmienie:

„Art. 54. Przepisy niniejszego działu, z wyłączeniem art. 48¹, stosuje się odpowiednio do wyłączenia referendarza sądowego, ławnika, jak również innych organów sądowych oraz prokuratora. Wniosek o wyłączenie referendarza sądowego oraz ławnika sąd rozstrzyga zgodnie z przepisami niniejszego działu, a wniosek o wyłączenie pozostałych osób przekazuje odpowiedniemu organowi nadrzędnemu.”;

21) art. 63³ otrzymuje brzmienie:

„Art. 63³. W sprawach o ochronę konsumentów powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów może wytaczać powództwa na rzecz konsumentów, a także wstępować, za zgodą konsumentów, do postępowań w tych sprawach w każdym ich stadium.”;

22) w art. 77:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Interwenient uboczny zgłasza wstąpienie do sprawy w piśmie procesowym, w którym wskazuje, jaki ma interes prawny we wstąpieniu i do której ze stron przystępuje. Pismo to doręcza się stronom.”;

b) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Do pisma niespełniającego wymogów, o których mowa w § 1, stosuje się odpowiednio przepis art. 130.”;

23) w art. 78 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Każda ze stron może zgłosić opozycję przeciwko wstąpieniu interwenienta ubocznego w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia jej pisma zawierającego oświadczenie o wstąpieniu, w każdym razie jednak nie później niż przy rozpoczęciu najbliższego posiedzenia z jej udziałem.

§ 2. Sąd oddali opozycję, jeżeli interwenient uprawdopodobni, że ma interes prawny we wstąpieniu do sprawy.”;

24) w art. 98 po § 1 dodaje się § 1¹ i 1² w brzmieniu:

„§ 1¹. Od przyznanego zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je ustalono, do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie to jest prawomocne z chwilą wydania, odsetki te należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie takie podlega doręczeniu z urzędu – za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

§ 1². W szczególnie uzasadnionym przypadku, na wniosek strony, która w toku procesu poniosła szczególnie wysoki wydatek podlegający zwrotowi, sąd może przyznać jej odsetki przewidziane w § 1¹ od kwoty równej temu wydatkowi za czas od dnia jego poniesienia przez stronę do dnia zapłaty.”;

25) w art. 98¹ § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do niezbędnych kosztów procesu zalicza się koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd. Przysługujące mediatorowi wynagrodzenie i zwrot wydatków nie mogą być wyższe niż określone w przepisach wydanych na podstawie § 4.”;

26) w art. 103 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli strona:

- 1) mimo wezwania do osobistego stawiennictwa nie stawiała się w celu udziału w czynności sądu i nie usprawiedliwiła swego niestawiennictwa,
 - 2) w toku postępowania bez usprawiedliwienia nie stawiała się na posiedzenie mediacyjne pomimo wcześniejszej zgody na mediację
- sąd może, niezależnie od wyniku sprawy, włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu kosztów w części wyższej, niż nakazywałby to wynik sprawy, a nawet zwrotu kosztów w całości.”;

27) art. 108¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 108¹. Jeżeli w toku postępowania sąd nie orzekł o obowiązku poniesienia kosztów sądowych lub orzeczeniem nie objął całej kwoty należnej z tego tytułu, postanowienie w tym przedmiocie wydaje sąd, przed którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji.”;

28) art. 110 otrzymuje brzmienie:

„Art. 110. Sąd może zasądzić od świadka, biegłego, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego – po ich wysłuchaniu – zwrot kosztów wywołanych ich rażącą winą.”;

29) w art. 117 § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego zgłoszony po raz pierwszy w postępowaniu kasacyjnym lub w postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sąd przekazuje do rozpoznania sądowi pierwszej instancji, chyba że uzna wniosek za oczywiście uzasadniony.”;

30) w art. 117² § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Ponowny wniosek, o którym mowa w § 1, jest niedopuszczalny i pozostawia się go w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem. O pozostawieniu wniosku i pozostałych pism bez

dalszych czynności zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy złożeniu pierwszego pisma.”;

31) w art. 123:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Postanowienia, o których mowa w dziale niniejszym, doręcza się tylko stronie, która złożyła wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego.”;

b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd niezwłocznie zawiadamia pozostałe strony o swym ustanowieniu i wskazuje im swój adres do doręczeń.”;

32) w art. 126:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Każde pismo procesowe powinno zawierać:

- 1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane;
- 2) imiona i nazwiska lub nazwy stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników;
- 3) oznaczenie rodzaju pisma;
- 4) osnovę wniosku lub oświadczenia;
- 5) w przypadku gdy jest to konieczne do rozstrzygnięcia co do wniosku lub oświadczenia – wskazanie faktów, na których strona opiera swój wniosek lub oświadczenie, oraz wskazanie dowodu na potwierdzenie każdego z tych faktów;
- 6) podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika;
- 7) wymienienie załączników.”;

b) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Do pisma procesowego dołącza się załączniki wymienione w tym piśmie.”;

33) art. 127 otrzymuje brzmienie:

„Art. 127. § 1. W piśmie procesowym mającym na celu przygotowanie sprawy do rozstrzygnięcia (pismo przygotowawcze) strona powinna zwięźle podać stan sprawy, wyszczególnić, które fakty przyznaje, a którym zaprzecza, oraz wypowiedzieć się co do twierdzeń i dowodów zgłoszonych przez stronę przeciwną.

§ 2. W piśmie przygotowawczym strona może także wskazać podstawy prawne swoich żądań lub wniosków.”;

34) po art. 130¹ dodaje się art. 130^{1a} w brzmieniu:

„Art. 130^{1a}. § 1. Jeżeli pismo procesowe wniesione przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, przewodniczący zwraca pismo stronie bez wezwania do jego poprawienia lub uzupełnienia. Mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym.

§ 2. W zarządzeniu o zwrocie pisma wskazuje się braki, które stanowią podstawę zwrotu.

§ 3. W terminie tygodnia od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie pisma strona może je wnieść ponownie. Jeżeli pismo to nie jest dotknięte brakami, wywołuje skutek od daty pierwotnego wniesienia. Skutek ten nie następuje w przypadku kolejnego zwrotu pisma, chyba że zwrot nastąpił na skutek braków uprzednio niewskazanych.

§ 4. Zarządzenie o zwrocie pisma może wydać także referendarz sądowy.”;

35) po art. 130² dodaje się art. 130^{2a} w brzmieniu:

„Art. 130^{2a}. § 1. Wniesiony przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej środek zaskarżenia, który nie został należycie opłacony, sąd odrzuca bez wezwania do uiszczenia opłaty, jeżeli środek ten podlega opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, gdy środek zaskarżenia jest zawarty w pierwszym piśmie strony w sprawie lub gdy wysokość opłaty uległa zmianie na skutek sprawdzenia podanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub zaskarżenia.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do wniosku strony o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem zgłoszonego w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia orzeczenia. Wniosek złożony ustnie podlega odrzuceniu, jeżeli opłaty nie uiszczono najpóźniej w kolejnym dniu roboczym.”;

36) w art. 130³ § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli obowiązek uiszczenia lub uzupełnienia opłaty powstał z innych przyczyn niż wymienione w § 1 albo po wysłaniu odpisu pisma innym stronom, a w przypadku braku takich stron – po wysłaniu zawiadomienia o terminie posiedzenia,

przewodniczący wzywa zobowiązanego do uiszczenia należnej opłaty w terminie tygodnia, a jeżeli zobowiązany mieszka lub ma siedzibę za granicą i nie ma w kraju przedstawiciela – w terminie nie krótszym niż miesiąc. W przypadku bezskutecznego upływu terminu sąd prowadzi sprawę bez wstrzymywania biegu postępowania, a o obowiązku uiszczenia opłaty orzeka w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji, stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu.”;

37) w art. 132:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W toku sprawy adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy oraz Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej doręczają sobie nawzajem bezpośrednio odpisy pism procesowych z załącznikami. W treści pisma procesowego wniesionego do sądu zamieszcza się oświadczenie o doręczeniu odpisu pisma drugiej stronie albo o jego nadaniu przesyłką poleconą. Pismo niezawierające powyższego oświadczenia podlega zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku.”,

b) § 1² otrzymuje brzmienie:

„§ 1². Przepis § 1 nie dotyczy pism wnoszonych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, podlegających doręczeniu adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, którzy dokonali wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.”,

c) po § 1² dodaje się § 1³ w brzmieniu:

„§ 1³. Pisma procesowe z załącznikami, z wyłączeniem pism wymienionych w § 1¹, adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy oraz Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej doręczają sobie nawzajem wyłącznie w formie elektronicznej, jeżeli złożą sądowi zgodne oświadczenia odpowiedniej treści i podadzą do wiadomości sądu używane do tego dane kontaktowe, w szczególności adres poczty elektronicznej lub numer faksu. Oświadczenia nie podlegają odwołaniu, a zastrzeżenia warunku lub terminu uważa się za niebyłe. Na zgodny wniosek stron lub w innych uzasadnionych przypadkach sąd zarządza odstąpienie od takiego sposobu doręczania.”;

38) w art. 133:

a) po § 2 dodaje się § 2¹ i 2² w brzmieniu:

„§ 2¹. Pisma procesowe lub orzeczenia dla przedsiębiorcy wpisanego do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) doręcza się na adres do doręczeń udostępniony w CEIDG, chyba że przedsiębiorca wskazał inny adres do doręczeń.

§ 2². Pisma procesowe lub orzeczenia dla przedsiębiorcy wpisanego do rejestru sądowego doręcza się na adres udostępniony w rejestrze, chyba że wskazał inny adres dla doręczeń. Jeżeli ostatni udostępniony adres został wykreślony jako niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy i nie zgłoszono wniosku o wpis nowego adresu, który podlegałby udostępnieniu, adres wykreślony jest uważany za adres udostępniony w rejestrze.”,

b) uchyla się § 2a,

c) oznaczenie § 2c zmienia się na § 2³,

d) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, pisma sądowe doręcza się tym osobom. Pismo wzywające stronę do osobistego stawienia się doręcza się tylko bezpośrednio tej stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1.”;

39) w art. 139:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli stronie podlegającej wpisowi do rejestru sądowego nie można doręczyć pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających ze względu na nieuwajnienie w rejestrze zmiany adresu, pismo to pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowy adres jest sądowi znany.”,

b) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Na wniosek strony wydaje się zaświadczenie, że wyrok zaoczny lub nakaz zapłaty został uznany za doręczony na oznaczony adres w sposób przewidziany w § 1. W zaświadczeniu stwierdza się z urzędu fakt uchylecia zarządzenia o uznaniu wyroku albo nakazu za doręczony.”;

40) po art. 139 dodaje się art. 139¹ w brzmieniu:

„Art. 139¹. § 1. Jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał pozwu lub innego pisma procesowego

wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających i nie ma zastosowania art. 139 § 2 i 3 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, przewodniczący zawiadamia o tym powoda, przesyłając mu przy tym odpis pisma dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika.

§ 2. Powód w terminie dwóch miesięcy od doręczenia mu powyższego zobowiązania składa do akt potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu przez komornika albo zwraca pismo i wskazuje aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Po bezskutecznym upływie terminu dwóch miesięcy stosuje się przepis art. 177 § 1 pkt 6.”;

41) w art. 148 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym.”;

42) w art. 148¹ uchyla się § 2;

43) art. 152 otrzymuje brzmienie:

„Art. 152. § 1. Na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają tylko osoby nieuzbrojone i pełnoletnie. Wymóg pełnoletności nie dotyczy stron, interwenientów ubocznych, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników oraz osób wezwanych.

§ 2. Przewodniczący może zezwolić na obecność na posiedzeniu jawnym osobom małoletnim oraz osobom obowiązany do noszenia broni.

§ 3. Na posiedzenia niejawne mają wstęp tylko osoby wezwane.

§ 4. Przy czynnościach sądu nie mogą być obecne osoby w stanie nielicującym z powagą sądu.”;

44) art. 162 otrzymuje brzmienie:

„Art. 162. Strona może zwrócić uwagę sądu na uchybienie przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu. Zastrzeżenie można zgłosić najpóźniej na kolejnym posiedzeniu. Stronie, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie przysługuje prawo powoływania się na to uchybienie w dalszym toku postępowania, chyba że chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo że strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy.”;

45) uchyla się art. 162¹;

46) w art. 169 uchyla się § 5;

47) art. 172 otrzymuje brzmienie:

„Art. 172. Zgłoszenie wniosku o przywrócenie terminu nie wstrzymuje postępowania w sprawie ani wykonania orzeczenia. Sąd może jednak, stosownie do okoliczności, wstrzymać postępowanie lub wykonanie orzeczenia. W przypadku uwzględnienia wniosku sąd może natychmiast przystąpić do rozpoznania sprawy.”;

48) po art. 178 dodaje się art. 178¹ w brzmieniu:

„Art. 178¹. W postanowieniu o zawieszeniu postępowania wskazuje się przepis ustawy stanowiący podstawę prawną rozstrzygnięcia.”;

49) w art. 182 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Sąd umarza postępowanie:

- 1) zawieszone na zgodny wniosek stron lub na wniosek spadkobiercy, jak również z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6, jeżeli wniosek o wszczęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu roku od daty postanowienia o zawieszeniu;
- 2) stwierdziwszy brak następcy prawnego strony, która utraciła zdolność sądową, a w każdym razie po upływie roku od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny;
- 3) zawieszone z przyczyny wskazanej w art. 174 § 1 pkt 2 po upływie dwóch lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny;
- 4) zawieszone z powodu śmierci strony po upływie pięciu lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny.

§ 2. Umorzenie postępowania zawieszonego w pierwszej instancji nie pozbawia powoda prawa ponownego wytoczenia powództwa, jednakże poprzedni pozew nie wywołuje żadnych skutków, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Skutki te wywołuje jednak pozew wniesiony w sprawie, w której postępowanie umorzono na podstawie § 1 pkt 3.”;

50) uchyla się art. 183;

51) w art. 183⁵ dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Należności, o których mowa w § 1, mediator pobiera bezpośrednio od stron. Sąd ustala je i przyznaje mediatorowi tylko wówczas, gdy przynajmniej jedna ze stron skierowanych do mediacji przez sąd była zwolniona od kosztów sądowych w zakresie obejmującym należności mediatora, a pozostałe strony nie wypłaciły mediatorowi tych należności w całości.”;

52) w art. 183⁸ § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Mediacji nie prowadzi się, jeżeli strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia jej postanowienia kierującego strony do mediacji nie wyraziła zgody na mediację.”;

53) w art. 183¹⁴ § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli ugoda podlega wykonaniu w drodze egzekucji, sąd zatwierdza ją przez nadanie jej klauzuli wykonalności; w przeciwnym przypadku sąd zatwierdza ugodę postanowieniem.”;

54) w art. 185:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. O zawezwanie do próby ugodowej – bez względu na właściwość rzeczową – można zwrócić się do sądu rejonowego ogólnie właściwego dla przeciwnika, a w braku podstaw do ustalenia tej właściwości – do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania albo siedziby wzywającego.”,

b) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. W wezwaniu należy zwięźle oznaczyć sprawę i przedstawić propozycje ugodowe. Do wezwania niespełniającego tych wymogów stosuje się odpowiednio przepis art. 130.”,

c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Z posiedzenia sporządza się protokół. Jeżeli doszło do ugody, jej osnovę wciąga się do protokołu albo zamieszcza się w odrębnym dokumencie stanowiącym załącznik do protokołu i stwierdza podpisami stron. Niemożność podpisania ugody stwierdza się w protokole.”;

55) w art. 186 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli przeciwnik bez usprawiedliwienia nie stawia się na posiedzenie, sąd na żądanie wzywającego, który wniósł następnie w tej sprawie pozew, odpowiedź na pozew, sprzeciw lub zarzuty od nakazu zapłaty, uwzględni koszty wywołane próbą ugodową w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.”;

56) w części pierwszej w księdze pierwszej w tytule VI w dziale II w rozdziale 2 przed art. 187 dodaje się art. 186¹ w brzmieniu:

„Art. 186¹. Pismo, które zostało wniesione jako pozew, a z którego nie wynika żądanie rozstrzygnięcia sporu o charakterze sprawy cywilnej, przewodniczący zwraca

wnoszącemu bez żadnych dalszych czynności, chyba że wyjątkowe okoliczności uzasadniają nadanie mu biegu.”;

57) w art. 187:

a) w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) wskazanie faktów, na których powód opiera swe żądanie, a w miarę potrzeby uzasadniających również właściwość sądu;”,

b) w § 2 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) zażądanie dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich, wraz z uprawdopodobnieniem, że strona sama uzyskać ich nie może.”;

58) uchyla się art. 187¹;

59) po art. 191 dodaje się art. 191¹ w brzmieniu:

„Art. 191¹. § 1. Jeżeli z treści pozwu i załączników oraz z okoliczności wniesienia pozwu, a także faktów, o których mowa w art. 228, wynika oczywista bezzasadność powództwa, stosuje się przepisy poniższe.

§ 2. Gdyby czynności, które ustawa nakazuje podjąć w następstwie wniesienia pozwu, miały być oczywiście niecelowe, można je pominąć. W szczególności można nie wzywać powoda do usunięcia braków, uiszczenia opłaty, nie sprawdzać wartości przedmiotu sporu ani nie przekazywać sprawy.

§ 3. Sąd może oddalić powództwo na posiedzeniu niejawnym, nie doręczając pozwu osobie wskazanej jako pozwany ani nie rozpoznając wniosków złożonych wraz z pozwem.

§ 4. Uzasadnienie wyroku sporządza się na piśmie z urzędu. Powinno ono zawierać jedynie wyjaśnienie, dlaczego powództwo zostało uznane za oczywiście bezzasadne. Wyrok z uzasadnieniem sąd z urzędu doręcza tylko powodowi z pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia środka zaskarżenia.”;

60) w art. 199 uchyla się § 3;

61) w art. 200:

a) uchyla się § 1,

b) po § 1 dodaje się § 1¹–1⁴ w brzmieniu:

„§ 1¹. Swoją właściwość sąd bierze pod rozagę z urzędu w każdym stanie sprawy.

§ 1². Jednakże niewłaściwość dającą się usunąć za pomocą umowy stron sąd bierze pod rozagę z urzędu tylko do czasu doręczenia pozwu. Po doręczeniu

pozwu sąd bierze tę niewłaściwość pod rozagę tylko na zarzut pozwanego, zgłoszony i należycie uzasadniony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

§ 1³. Przepisy § 1¹ i 1² nie uchybiają przepisowi art. 15.

§ 1⁴. Sąd, który stwierdzi swą niewłaściwość, przekaże sprawę sądowi właściwemu.”;

62) art. 202 otrzymuje brzmienie:

„Art. 202. Okoliczności, które uzasadniają odrzucenie pozwu, jak również niewłaściwy tryb postępowania, brak należytego umocowania pełnomocnika, brak zdolności procesowej pozwanego, brak w składzie jego organów lub niedziałanie jego przedstawiciela ustawowego sąd bierze pod rozagę z urzędu w każdym stanie sprawy.”;

63) po art. 203 dodaje się art. 203¹ w brzmieniu:

„Art. 203¹. § 1. Podstawą zarzutu potrącenia może być tylko wierzytelność pozwanego z tego samego stosunku prawnego co wierzytelność dochodzona przez powoda, chyba że wierzytelność pozwanego jest niesporna lub uprawdopodobniona dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego.

§ 2. Pozwany może podnieść zarzut potrącenia nie później niż przy wdaniu się w spór co do istoty sprawy albo w terminie dwóch tygodni od dnia, gdy jego wierzytelność stała się wymagalna.

§ 3. Zarzut potrącenia może zostać podniesiony tylko w piśmie procesowym. Do pisma tego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące pozwu, z wyjątkiem opłat.”;

64) w art. 204 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Powództwo wzajemne jest dopuszczalne, jeżeli roszczenie wzajemne jest w związku z roszczeniem powoda lub nadaje się do potrącenia. Powództwo wzajemne można wytoczyć nie później niż w odpowiedzi na pozew, a jeżeli jej nie wniesiono – w sprzecznie od wyroku zaocznego albo przy rozpoczęciu pierwszego posiedzenia, o którym zawiadomiono albo na które wezwano pozwanego.”;

65) po art. 205 dodaje się rozdział 2¹ w brzmieniu:

„Rozdział 2¹

Organizacja postępowania

Art. 205¹. § 1. Przewodniczący zarządza doręczenie pozwu pozwanemu i wzywa go do złożenia odpowiedzi na pozew w wyznaczonym terminie nie krótszym niż dwa tygodnie. O zarządzeniu doręczenia pozwu zawiadamia się powoda.

§ 2. Przewodniczący zarządza zwrot odpowiedzi na pozew złożonej z uchybieniem terminu.

Art. 205². § 1. Równocześnie z doręczeniem pism, o których mowa w art. 205¹ § 1, poucza się strony o:

- 1) możliwości rozwiązania sporu w drodze ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem;
- 2) obowiązku udziału w posiedzeniu przygotowawczym i przedstawienia wszystkich twierdzeń i dowodów na tym posiedzeniu;
- 3) skutkach niedopełnienia obowiązków, o których mowa w pkt 2, w szczególności o możliwości wydania przez sąd wyroku zaocznego na posiedzeniu niejawnym i warunkach jego wykonalności, obciążenia kosztami postępowania, a także o możliwości umorzenia postępowania oraz o pominięciu spóźnionych twierdzeń i dowodów;
- 4) możliwości ustanowienia przez strony pełnomocników procesowych oraz o tym, że zastępstwo adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego nie jest obowiązkowe;
- 5) obowiązku wniesienia pisma przygotowawczego na zarządzenie przewodniczącego, wymogach co do jego treści i skutkach ich niedochowania;
- 6) zwrocie pisma przygotowawczego wniesionego bez zarządzenia przewodniczącego.

§ 2. Pozwanego poucza się także o czynnościach procesowych, które może lub powinien podjąć, jeśli nie uznaje żądania pozwu w całości lub w części, w szczególności o obowiązku złożenia odpowiedzi na pozew, w tym o obowiązujących w tym zakresie wymaganiach co do terminu i formy.

§ 3. Pouczenia, o których mowa w § 1 i 2, doręcza się bezpośrednio stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1. Nie doręcza się ich Prokuratorii

Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej ani pełnomocnikowi, który jest adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym.

Art. 205³. § 1. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności w sprawach zawiłych lub obrachunkowych, przewodniczący może zarządzić wymianę przez strony pism przygotowawczych, oznaczając porządek składania pism, terminy, w których pisma należy złożyć, i okoliczności, które mają być wyjaśnione.

§ 2. Przewodniczący może zobowiązać stronę, by w piśmie przygotowawczym podała wszystkie twierdzenia i dowody istotne dla rozstrzygnięcia sprawy pod rygorem utraty prawa do ich powoływania w toku dalszego postępowania. W takim przypadku twierdzenia i dowody zgłoszone z naruszeniem tego obowiązku podlegają pominięciu, chyba że strona wykaże, iż ich powołanie w piśmie przygotowawczym nie było możliwe albo że potrzeba powołania wynikała później.

§ 3. Późniejsze wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów.

§ 4. Stronę zastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej przewodniczący może zobowiązać do wskazania w piśmie przygotowawczym także podstaw prawnych jej żądań i wniosków, w miarę potrzeby ograniczając zakres tego wskazania.

§ 5. Przewodniczący zarządza zwrot pisma przygotowawczego złożonego z uchybieniem terminu albo bez zarządzenia.

Art. 205⁴. § 1. Po wniesieniu odpowiedzi na pozew, a także gdy odpowiedź na pozew nie została wniesiona, ale wyrok zaoczny nie został wydany, przewodniczący wyznacza posiedzenie przygotowawcze i wzywa na nie strony.

§ 2. Przewodniczący i sąd są obowiązani podejmować czynności tak, by termin pierwszego posiedzenia przygotowawczego przypadł nie później niż dwa miesiące po dniu złożenia odpowiedzi na pozew albo ostatniego pisma przygotowawczego złożonego w wykonaniu zarządzenia przewodniczącego, a jeżeli odpowiedź na pozew albo pismo przygotowawcze nie zostaną złożone – nie później niż dwa miesiące po upływie terminu do złożenia tych pism.

§ 3. Jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego nie przyczyni się do sprawniejszego rozpoznania sprawy, przewodniczący może jej od razu nadać inny właściwy bieg, w szczególności skierować ją do rozpoznania, także na rozprawie.

Art. 205⁵. § 1. Posiedzenie przygotowawcze służy rozwiązaniu sporu bez potrzeby prowadzenia dalszych posiedzeń, zwłaszcza rozprawy. Jeżeli nie uda się rozwiązać sporu, na posiedzeniu przygotowawczym sporządza się z udziałem stron plan rozprawy.

§ 2. Posiedzenie przygotowawcze odbywa się według przepisów o posiedzeniu niejawnym. W toku posiedzenia przygotowawczego zachowanie szczegółowych przepisów postępowania nie jest konieczne, jeżeli przyczyni się to do osiągnięcia celów tego posiedzenia.

§ 3. Do udziału w posiedzeniu przygotowawczym są obowiązane strony i ich pełnomocnicy. Przewodniczący może zwolnić stronę od obowiązku stawienia się na posiedzeniu przygotowawczym, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że udział pełnomocnika będzie wystarczający.

§ 4. Jeżeli powód bez usprawiedliwienia nie stawi się na posiedzenie przygotowawcze, sąd umarza postępowanie, rozstrzygając o kosztach jak przy cofnięciu pozwu, chyba że sprzeciwi się temu obecny na tym posiedzeniu pozwany. Jeżeli powód w terminie tygodnia od doręczenia mu postanowienia o umorzeniu usprawiedliwi swe niestawiennictwo, sąd uchyli to postanowienie i nada sprawie właściwy bieg. Przepisu tego nie stosuje się w przypadku kolejnego niestawiennictwa.

§ 5. Jeżeli pozwany nie stawi się na posiedzenie przygotowawcze, plan rozprawy sporządza się bez jego udziału. W przypadku nieusprawiedliwionego niestawiennictwa przepis art. 103 § 3 stosuje się.

§ 6. Jeżeli strona, stawiając się na posiedzenie przygotowawcze, nie bierze w nim udziału, plan rozprawy sporządza się bez jej udziału. Przepis art. 103 § 3 stosuje się.

Art. 205⁶. § 1. Na posiedzeniu przygotowawczym przewodniczący ustala ze stronami przedmiot sporu i wyjaśnia stanowiska stron, także w zakresie prawnych aspektów sporu.

§ 2. Przewodniczący powinien skłaniać strony do pojednania oraz dążyć do ugodowego załatwienia sprawy, w szczególności w drodze mediacji. W tym celu przewodniczący może poszukiwać ze stronami polubownych sposobów rozwiązania sporu, wspierać strony w formułowaniu propozycji ugodowych oraz wskazywać sposoby i skutki rozwiązania sporu, w tym skutki finansowe.

Art. 205⁷. § 1. Jeżeli na posiedzeniu przygotowawczym sąd skierował strony do mediacji, posiedzenie odracza się do czasu zakończenia mediacji.

§ 2. W razie potrzeby, zwłaszcza gdy istnieją widoki polubownego rozwiązania sporu lub gdy zajdzie potrzeba wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy albo w przypadku usprawiedliwionego niestawiennictwa strony, a także na zgodny wniosek stron, posiedzenie przygotowawcze można odroczyć na czas oznaczony, nie dłuższy niż trzy miesiące.

§ 3. Na wniosek stron posiedzenie przygotowawcze można odroczyć jeszcze raz – na czas oznaczony, nie dłuższy niż trzy miesiące.

§ 4. Dalsze odraczanie posiedzenia przygotowawczego jest niedopuszczalne.

Art. 205⁸. § 1. Z przebiegu posiedzenia przygotowawczego sporządza się wyłącznie protokół pisemny. W protokole tym nie zamieszcza się oświadczeń stron złożonych w ramach prób polubownego rozwiązania sporu; przepis art. 183⁴ § 3 stosuje się odpowiednio. Przewodniczący może również odstąpić od zamieszczenia innych wzmianek wymaganych przez przepisy ogólne, jeżeli może to ułatwić rozwiązanie sporu bez rozprawy. Przebieg posiedzenia przygotowawczego w części obejmującej próbę rozwiązania sporu bez potrzeby prowadzenia dalszych posiedzeń nie podlega utrwaleniu w sposób przewidziany w art. 9¹.

§ 2. Jeżeli zawarto ugodę, wciąga się ją do protokołu albo zamieszcza w odrębnym dokumencie, podpisanym przez strony, stanowiącym załącznik do protokołu.

Art. 205⁹. § 1. Plan rozprawy zawiera rozstrzygnięcia co do wniosków dowodowych stron, zastępując w tym zakresie postanowienie dowodowe. Przepisy art. 236 i art. 243² stosuje się odpowiednio.

§ 2. W miarę potrzeby plan rozprawy może zawierać:

- 1) dokładne określenie przedmiotów żądań stron, w tym rozmiar dochodzonych świadczeń wraz z należnościami ubocznymi;
- 2) dokładnie określone zarzuty, w tym formalne;
- 3) ustalenie, które fakty i oceny prawne pozostają między stronami sporne;
- 4) terminy posiedzeń i innych czynności w sprawie;
- 5) harmonogram rozprawy, czyli kolejność i termin przeprowadzenia dowodów oraz roztrząsania wyników postępowania dowodowego;
- 6) termin zamknięcia rozprawy lub ogłoszenia wyroku;
- 7) rozstrzygnięcia co do innych zagadnień, o ile są niezbędne do prowadzenia postępowania.

§ 3. W planie rozprawy można się odwoływać do pism procesowych stron.

§ 4. Przepisy art. 206 i art. 206¹ stosuje się odpowiednio.

Art. 205¹⁰. § 1. Spory co do poszczególnych zagadnień objętych planem rozprawy rozstrzyga przewodniczący.

§ 2. Plan rozprawy podpisują strony. Odmowę złożenia podpisu przez stronę odnotowuje się w planie.

§ 3. Przewodniczący zatwierdza plan rozprawy.

§ 4. Plan rozprawy stanowi załącznik do protokołu posiedzenia przygotowawczego. Do planu rozprawy stosuje się odpowiednio przepisy o zarządzeniu.

§ 5. Plan rozprawy z urzędu doręcza się stronom. Doręczenie stronie planu rozprawy zastępuje zawiadomienie jej o terminach posiedzeń i innych czynności objętych planem. Jeżeli plan obejmuje obowiązki, które strona wykonać musi osobiście, w szczególności stawienie się na czynności wymagające jej osobistego stawiennictwa, doręcza się go także bezpośrednio stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1; w takim przypadku doręczenie planu zastępuje także wezwanie strony do wykonania tych obowiązków. O skutkach tych należy stronę pouczyć.

Art. 205¹¹. § 1. Jeżeli plan rozprawy stał się nieaktualny, sąd może w drodze postanowienia dokonać w nim zmian. Przed wydaniem postanowienia sąd wysłucha strony, informując je jednocześnie o zakresie zamierzonych zmian.

§ 2. Jeżeli choć jedna ze stron sprzeciwi się zamierzonej przez sąd zmianie, przeprowadza się kolejne posiedzenie przygotowawcze. Nie dotyczy to przypadku, w którym zmiany planu rozprawy obejmowałyby jedynie wyznaczenie dodatkowych terminów przesłuchania objętych planem świadków, biegłych lub stron.

§ 3. W razie istotnej potrzeby można sporządzić nowy plan rozprawy; w takim przypadku przeprowadzenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego jest obowiązkowe. Pierwotny plan rozprawy traci moc w części, w której nowy plan jest odmienny.

§ 4. Zmiana planu rozprawy lub wyznaczenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów.

Art. 205¹². § 1. Jeżeli wyznaczono posiedzenie przygotowawcze, strona może przytaczać twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej do chwili zatwierdzenia planu rozprawy. Twierdzenia i dowody zgłoszone po zatwierdzeniu planu rozprawy podlegają

pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikła później.

§ 2. Jeżeli nie zarządzono przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego, strona może przytaczać twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej aż do zamknięcia rozprawy, z zastrzeżeniem niekorzystnych skutków, które według przepisów Kodeksu mogą dla niej wynikać z działania na zwłokę lub niezastosowania się do zarządzeń przewodniczącego i postanowień sądu.

Art. 205¹³. W miarę potrzeby na posiedzeniu przewodniczący może pouczyć strony o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych do tej chwili twierdzeń i dowodów.

Art. 205¹⁴. Jeżeli w toku posiedzenia okaże się, że o żądaniu lub wniosku strony można rozstrzygnąć na innej podstawie prawnej, niż przez nią wskazana, uprzedza się o tym strony obecne na posiedzeniu.”;

66) art. 206 otrzymuje brzmienie:

„Art. 206. § 1. Przewodniczący i sąd podejmują czynności w sprawie tak, aby przebiegła zgodnie z planem rozprawy, a jeżeli planu nie sporządzono – w najwcześniejszych możliwych terminach.

§ 2. Przewodniczący wyznacza terminy posiedzeń w sprawie zgodnie z planem rozprawy, a jeżeli planu nie sporządzono – w najwcześniejszych możliwych terminach.”;

67) po art. 206 dodaje się art. 206¹ w brzmieniu:

„Art. 206¹. Rozprawę należy przygotować tak, aby nie było przeszkód do rozstrzygnięcia sprawy na pierwszym posiedzeniu na nią wyznaczonym. Więcej niż jedno posiedzenie wyznacza się tylko w razie konieczności, zwłaszcza gdy przeprowadzenie wszystkich dowodów na jednym posiedzeniu nie będzie możliwe. W takim przypadku posiedzenia powinny się odbywać w kolejnych dniach, a jeżeli nie jest to możliwe – tak, aby upływ czasu pomiędzy kolejnymi posiedzeniami nie był nadmierny.”;

68) uchyla się art. 207;

69) art. 208 otrzymuje brzmienie:

„Art. 208. § 1. Na podstawie planu rozprawy przewodniczący wydaje zarządzenia mające na celu przygotowanie rozprawy. Przewodniczący może w szczególności:

- 1) wezwać strony do stawienia się na rozprawę osobiście lub przez pełnomocnika;
- 2) zażądać od państwowej jednostki organizacyjnej lub jednostki organizacyjnej samorządu terytorialnego znajdujących się u niej dowodów, jeżeli strona sama dowodów tych otrzymać nie może;
- 3) wezwać na rozprawę wskazanych przez strony świadków lub biegłych;
- 4) zarządzić przedstawienie dokumentów, przedmiotów oględzin, ksiąg, planów itd.

§ 2. Przewodniczący może ponadto zarządzić oględziny jeszcze przed rozprawą.

§ 3. Jeżeli planu rozprawy nie sporządzono, zarządzenia mające na celu przygotowanie rozprawy wydaje się na podstawie pozwu i innych pism procesowych.”;

70) w art. 210 § 2 i 2¹ otrzymują brzmienie:

„§ 2. Każda ze stron jest obowiązana do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej dotyczących faktów. Strona jest przy tym obowiązana wyszczególnić fakty, którym zaprzecza.

§ 2¹. Sąd poucza stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o treści art. 162, art. 205³, art. 205¹², art. 229 i art. 230.”;

71) w art. 212 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Na rozprawie prowadzonej bez planu rozprawy sąd przez zadawanie pytań stronom dąży do tego, aby strony przytoczyły lub uzupełniły twierdzenia lub dowody na ich poparcie oraz udzieliły wyjaśnień koniecznych do zgodnego z prawdą ustalenia podstawy faktycznej dochodzonych przez nie praw lub roszczeń. W ten sam sposób sąd dąży do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, które są sporne.”;

72) art. 213 otrzymuje brzmienie:

„Art. 213. Sąd jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.”;

73) uchyla się art. 217;

74) w art. 224 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Można zamknąć rozprawę również w przypadku, gdy ma jeszcze zostać przeprowadzony dowód przez sędziego wyznaczonego lub przez sąd wezwany, dowód

z dokumentu sporządzonego przez organ administracji publicznej lub znajdującego się w jego aktach albo dowód z dokumentu znajdującego się w aktach sądowych lub komorniczych, a rozprawę co do tych dowodów sąd uzna za zbyteczną.”;

75) po art. 226 dodaje się art. 226¹ i art. 226² w brzmieniu:

„Art. 226¹. Ilekroć ustawa przewiduje wysłuchanie stron lub innych osób, stosownie do okoliczności może się to odbyć przez wezwanie stron do złożenia odpowiednich oświadczeń na posiedzeniu albo przez wyznaczenie terminu do zajęcia stanowiska w piśmie procesowym lub za pomocą środków komunikowania się na odległość, o ile dają one pewność co do osoby składającej oświadczenie.

Art. 226² § 1. Ilekroć zachowanie strony w świetle okoliczności sprawy wskazuje na nadużycie przez nią prawa procesowego, sąd poucza tę stronę o możliwości zastosowania wobec niej środków, o których mowa w § 2.

§ 2. Stwierdziwszy nadużycie przez stronę prawa procesowego sąd może w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie:

- 1) stronę nadużywającą skazać na grzywnę;
- 2) niezależnie od wyniku sprawy, odpowiednio do spowodowanej nadużyciem zwłoki w jej rozpoznaniu, włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu kosztów w części wyższej, niż nakazywałyby to wynik sprawy, a nawet zwrotu kosztów w całości;
- 3) na wniosek strony przeciwnej:
 - a) przyznać od strony nadużywającej koszty procesu podwyższone odpowiednio do spowodowanego nadużyciem zwiększenia nakładu pracy strony przeciwnej na prowadzenie sprawy, nie więcej jednak niż dwukrotnie;
 - b) podwyższyć stopę odsetek zasądzonych od strony, której nadużycie spowodowało zwłokę w rozpoznaniu sprawy, za czas odpowiadający tej zwłoce. Stopa może zostać podwyższona nie więcej niż dwukrotnie; przepisów o maksymalnej dopuszczalnej wysokości odsetek nie stosuje się.”;

76) art. 228 otrzymuje brzmienie:

„Art. 228. § 1. Fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu. Sąd bierze je pod uwagę nawet bez powołania się na nie przez strony.

§ 2. To samo dotyczy faktów, o których informacja jest powszechnie dostępna, oraz faktów znanych sądowi z urzędu, jednakże sąd powinien zwrócić na nie uwagę stron.”;

77) po art. 235 dodaje się art. 235¹ i art. 235² w brzmieniu:

„Art. 235¹. We wniosku o przeprowadzenie dowodu strona jest obowiązana oznaczyć dowód w sposób umożliwiający przeprowadzenie go oraz określić i wyszczególnić fakty, które mają zostać wykazane tym dowodem.

Art. 235². § 1. Sąd może w szczególności pominąć dowód:

- 1) którego przeprowadzenie wyłącza przepis Kodeksu;
- 2) mający wykazać fakt bezsporny, nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy lub udowodniony zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy;
- 3) nieprzydatny do wykazania danego faktu;
- 4) niemożliwy do przeprowadzenia;
- 5) zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania;
- 6) gdy wniosek strony nie odpowiada wymogom art. 235¹, a strona mimo wezwania nie usunęła tego braku.

§ 2. Pomijając dowód, sąd wydaje postanowienie, w którym wskazuje jego podstawę prawną.”;

78) art. 236 otrzymuje brzmienie:

„Art. 236. § 1. W postanowieniu o dopuszczeniu dowodu sąd oznaczy środek dowodowy i fakty, które mają nim zostać wykazane, a w miarę potrzeby i możliwości – także termin i miejsce przeprowadzenia dowodu.

§ 2. Jeżeli o wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie dowodu wносиła strona, w postanowieniu wystarczy powołać się na treść jej wniosku.

§ 3. Zlecając przeprowadzenie dowodu sędziemu wyznaczonemu albo sądowi wezwanemu, sąd oznaczy tego sędziego albo ten sąd. Jeżeli nie oznaczono terminu lub miejsca przeprowadzenia dowodu, oznaczy je sędzia wyznaczony albo sąd wezwany.”;

79) w art. 240 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd nie jest związany swym postanowieniem dowodowym i może je stosownie do okoliczności uchylić lub zmienić.”;

80) po art. 242 dodaje się art. 242¹ i art. 242² w brzmieniu:

„Art. 242¹. Strona, która wносиła o wezwanie na rozprawę świadka, biegłego lub innej osoby, powinna dołożyć starań, by osoba ta stawiła się w wyznaczonym czasie i miejscu, w szczególności zawiadomić ją o obowiązku, czasie i miejscu stawiennictwa.

Art. 242². § 1. Ilekroć ustawa przewiduje odebranie przyrzeczenia od osoby stawiającej przed sądem, może je odebrać tylko sąd lub sędzia wyznaczony.

§ 2. Osobie, która w danej sprawie składała już przyrzeczenie, przypomina się je przy czynności z jej udziałem, chyba że będzie potrzebne ponowne odebranie przyrzeczenia.”;

81) po art. 243¹ dodaje się art. 243² w brzmieniu:

„Art. 243². Dokumenty znajdujące się w aktach sprawy lub do nich dołączone stanowią dowody bez wydawania odrębnego postanowienia. Pomijając dowód z takiego dokumentu, sąd wydaje postanowienie.”;

82) uchyla się art. 258;

83) art. 263 otrzymuje brzmienie:

„Art. 263. Świadek, który nie może się stawić na wezwanie z powodu choroby, niepełnosprawności lub innej niedającej się pokonać przeszkody, przesłuchuje się w miejscu jego pobytu.”;

84) w art. 266 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli świadek ma składać zeznania, odbiera się od niego przyrzeczenie, po pouczeniu go o znaczeniu tego aktu.”;

85) uchyla się art. 270;

86) po art. 271 dodaje się art. 271¹ w brzmieniu:

„Art. 271¹. Świadek składa zeznanie na piśmie, jeżeli sąd tak postanowi. W takim przypadku świadek składa przyrzeczenie przez podpisanie tekstu przyrzeczenia. Świadek jest obowiązany złożyć tekst zeznania w sądzie w terminie wyznaczonym przez sąd. Przepisy art. 165 § 2, art. 274 § 1 i art. 276 stosuje się odpowiednio.”;

87) po art. 272 dodaje się art. 272¹ w brzmieniu:

„Art. 272¹. Jeżeli sąd poweźmie wątpliwość co do zdolności spostrzegania lub komunikowania spostrzeżeń przez świadka, może zarządzić przesłuchanie go z udziałem biegłego lekarza lub psychologa, a świadek nie może się temu sprzeciwić.”;

88) art. 275 otrzymuje brzmienie:

„Art. 275. Świadek w ciągu tygodnia od dnia doręczenia mu postanowienia skazującego go na grzywnę lub na pierwszym posiedzeniu, na które zostanie wezwany, może usprawiedliwić niestawiennictwo. W przypadku usprawiedliwienia niestawiennictwa sąd zwolni świadka od grzywny i od przymusowego sprowadzenia.”;

89) po art. 278 dodaje się art. 278¹ w brzmieniu:

„Art. 278¹. Sąd może dopuścić dowód z opinii sporządzonej na zlecenie organu władzy publicznej w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.”;

90) uchyla się art. 279;

91) w art. 281 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 i 3 w brzmieniu:

„§ 2. Na takich samych zasadach strona może żądać wyłączenia osoby wyznaczonej do sporządzenia opinii przez instytut naukowy lub naukowo-badawczy.

§ 3. O wyłączeniu biegłego rozstrzyga sąd prowadzący sprawę po wysłuchaniu stron i biegłego. Od wysłuchania stron lub biegłego można odstąpić, gdyby miało to doprowadzić do nadmiernej zwłoki.”;

92) w art. 282 po § 1 dodaje się § 1¹ i § 1² w brzmieniu:

„§ 1¹. Biegły, któremu zlecono sporządzenie opinii na piśmie, może złożyć przyrzeczenie przez podpisanie tekstu przyrzeczenia, który załącza do opinii.

§ 1². Od biegłego wpisanego na listę biegłych sądowych nie odbiera się przyrzeczenia. Biegły taki powołuje się na przyrzeczenie złożone przy ustanowieniu go w tym charakterze.”;

93) uchyla się art. 283;

94) art. 284 otrzymuje brzmienie:

„Art. 284. Sąd może zarządzić przedstawienie biegłemu w niezbędnym zakresie akt sprawy lub przedmiotu oględzin oraz zarządzić, by był obecny lub brał udział w przeprowadzeniu dowodu.”;

95) art. 286 otrzymuje brzmienie:

„Art. 286. § 1. Sąd może zażądać ustnego lub pisemnego uzupełnienia lub wyjaśnienia opinii, a także udzielenia dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych albo przez ten sam lub inny instytut.

§ 2. Jeżeli opinia została sporządzona przez instytut, ustne uzupełnienie lub wyjaśnienie albo dodatkową opinię składa osoba wyznaczona do tego przez instytut. Sąd może jednak zarządzić stawienie się na rozprawie i złożenie uzupełnienia lub wyjaśnienia albo dodatkowej opinii także przez osoby, które sporządziły opinię w imieniu instytutu.”;

96) art. 288 otrzymuje brzmienie:

„Art. 288. § 1. Biegły ma prawo żądać wynagrodzenia za stawiennictwo do sądu i wykonaną pracę oraz zwrotu wydatków.

§ 2. Przewodniczący może przyznać biegłemu zaliczkę na poczet wydatków.

§ 3. Jeżeli w sprawie można oszacować przewidywany nakład pracy biegłego przy sporządzeniu opinii, przewodniczący, zlecając biegłemu sporządzenie opinii, może oznaczyć maksymalną łączną wysokość wynagrodzenia i zwrotu wydatków.

§ 4. W terminie tygodnia od dnia otrzymania zlecenia biegły może zażądać wynagrodzenia i zwrotu wydatków w innej wysokości. Jeżeli strony zgodzą się na warunki biegłego i zostanie uiszczona odpowiednia zaliczka, przewodniczący zleci biegłemu sporządzenie opinii za wynagrodzeniem żądanym przez biegłego, a jeżeli nie – za wynagrodzeniem ustalonym na ogólnych zasadach.

§ 5. Jeżeli w zleceniu sporządzenia opinii nie oznaczono wysokości należności biegłego zgodnie z § 3, w terminie tygodnia od dnia otrzymania zlecenia biegły może zażądać ustalenia jego wynagrodzenia w określonej kwocie, a także wskazać maksymalną wysokość przewidywanych wydatków. Przepis § 4 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 6. Jeżeli udostępniane biegłemu akta sprawy są wyjątkowo obszerne, przewodniczący może wyznaczyć biegłemu do zgłoszenia żądań, o których mowa w § 4 i 5, dłuższy termin, nie dłuższy jednak niż miesiąc.

§ 7. Przewodniczący, zlecając sporządzenie opinii, może zarządzić ustalenie wynagrodzenia biegłego z wyłączeniem przepisów § 3–5.

§ 8. Jeżeli opinia jest niepełna lub niejasna, o przyznaniu wynagrodzenia rozstrzyga się po jej uzupełnieniu lub wyjaśnieniu.”;

97) art. 290¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 290¹. W sprawach rodzinnych i opiekuńczych sąd może zażądać opinii opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów. Do opinii zespołu stosuje się odpowiednio przepisy o opinii instytutu naukowego lub naukowo-badawczego.”;

98) art. 322 otrzymuje brzmienie:

„Art. 322. Jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe, nader utrudnione lub oczywiście niecelowe, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.”;

99) art. 326 i art. 327 otrzymują brzmienie:

„Art. 326. § 1. Ogłoszenie wyroku powinno nastąpić na posiedzeniu, na którym zamknięto rozprawę. Postanowieniem wydanym niezwłocznie po zamknięciu rozprawy

sąd może odroczyć ogłoszenie wyroku na oznaczony termin przypadający nie później niż miesiąc po dniu zamknięcia rozprawy. Gdyby ogłoszenie wyroku miało nastąpić później niż miesiąc po dniu zamknięcia rozprawy, sąd otwiera rozprawę na nowo.

§ 2. Ogłoszenie wyroku następuje na posiedzeniu jawnym; może go dokonać sam przewodniczący lub sędzia sprawozdawca. Nieobecność stron nie wstrzymuje ogłoszenia.

§ 3. Ogłoszenia wyroku dokonuje się przez odczytanie sentencji. Po ogłoszeniu wyroku przewodniczący lub sędzia sprawozdawca podaje ustnie zasadnicze powody rozstrzygnięcia albo wygłasza uzasadnienie, może jednak tego zaniechać, jeżeli sprawa była rozpoznawana przy drzwiach zamkniętych.

§ 4. Jeżeli na posiedzenie wyznaczone w celu ogłoszenia wyroku nikt się nie stawił, włączając publiczność, przewodniczący lub sędzia sprawozdawca może zarządzić odstępnie od odczytania sentencji i od podania powodów rozstrzygnięcia. W takim przypadku wyrok uważa się za ogłoszony z chwilą zakończenia posiedzenia. Sentencję należy jednak odczytać, jeżeli będzie wygłaszane uzasadnienie wyroku.

Art. 327. § 1. Stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, obecną przy ogłoszeniu wyroku, przewodniczący pouczy o sposobie i terminie zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem oraz o warunkach, sposobie i terminie późniejszego wniesienia środka odwoławczego.

§ 2. Sąd z urzędu doręcza wyrok stronie działającej bez adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku.

§ 3. Sąd z urzędu doręcza obu stronom wyrok wydany na posiedzeniu niejawnym.

§ 4. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wraz z wyrokiem, który podlega doręczeniu z urzędu, doręcza się pouczenie o sposobie i terminie zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem oraz o warunkach, sposobie i terminie późniejszego wniesienia środka odwoławczego.

§ 5. Jeżeli zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych jest obowiązkowe, należy także pouczyć stronę o treści przepisów o obowiązkowym zastępstwie oraz o skutkach niezastosowania się do tych przepisów.”;

100) po art. 327 dodaje się art. 327¹ w brzmieniu:

„Art. 327¹. § 1. Uzasadnienie wyroku powinno zawierać:

- 1) wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej;
- 2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

§ 2. Uzasadnienie wyroku sporządza się w sposób zwięzły.”;

101) art. 328 i art. 329 otrzymują brzmienie:

„Art. 328. § 1. Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się na wniosek strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem zgłoszony w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku.

§ 2. W przypadkach, gdy wyrok doręcza się z urzędu, termin, o którym mowa w § 1, liczy się od dnia doręczenia wyroku.

§ 3. We wniosku należy wskazać, czy pisemne uzasadnienie ma dotyczyć całości wyroku czy jego części, w szczególności poszczególnych objętych nim rozstrzygnięć.

§ 4. Sąd odrzuca wniosek niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto mimo wezwania.

Art. 329. § 1. Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się w zakresie wynikającym z wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.

§ 2. Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu do właściwego sądu wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, a jeżeli wniosek był dotknięty brakami – od dnia usunięcia tych braków.

§ 3. W przypadkach, gdy pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się z urzędu, termin ten biegnie od dnia ogłoszenia wyroku.

§ 4. W przypadku niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony.”;

102) w art. 330 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W sprawach rozstrzyganych w składzie trzech sędziów uzasadnienie wyroku podpisują sędziowie, którzy brali udział w jego wydaniu. Jeżeli którykolwiek z sędziów nie może podpisać uzasadnienia, przewodniczący lub najstarszy sędzia służbą sędzia zaznacza na uzasadnieniu przyczynę braku podpisu.”;

103) art. 331 otrzymuje brzmienie:

„Art. 331. § 1. Wyrok z pisemnym uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zgłosiła wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.

§ 2. Sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku z urzędu nie zwalnia strony od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.

§ 3. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wraz z pisemnym uzasadnieniem doręcza się pouczenie o sposobie i terminie złożenia środka odwoławczego. Przepis art. 327 § 5 stosuje się.

§ 4. Jeżeli sporządzenie uzasadnienia okaże się niemożliwe, prezes sądu zawiadamia o tym stronę. W takim przypadku termin do wniesienia środka odwoławczego biegnie od dnia doręczenia tego zawiadomienia, o czym należy pouczyć stronę. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wraz z tym pouczeniem doręcza się pouczenia przewidziane w § 3.”;

104) po art. 331 dodaje się art. 331¹ w brzmieniu:

„Art. 331¹. § 1. Jeżeli przebieg posiedzenia jest utrwalany w sposób przewidziany w art. 157 § 1, uzasadnienie może być ogłoszone po ogłoszeniu sentencji wyroku i utrwalone za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, o czym przewodniczący uprzedza przed ogłoszeniem uzasadnienia.

§ 2. W takim przypadku nie podaje się odrębnie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia.

§ 3. Zamiast pisemnego uzasadnienia wyroku sporządza się transkrypcję ogłoszonego uzasadnienia.

§ 4. Do transkrypcji ogłoszonego uzasadnienia odpowiednio stosuje się przepisy o pisemnym uzasadnieniu wyroku.”;

105) w art. 332 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jednakże w przypadku cofnięcia pozwu przed uprawomocnieniem się wyroku albo przed przedstawieniem akt z apelacją sądowi drugiej instancji, z jednoczesnym zrzeczeniem się dochodzonego roszczenia, a za zgodą pozwanego również bez tego zrzeczenia, sąd pierwszej instancji postanowieniem uchyli swój wyrok i umorzy postępowanie, jeżeli uzna cofnięcie za dopuszczalne.”;

106) art. 339 i art. 340 otrzymują brzmienie:

„Art. 339. § 1. Sąd może wydać wyrok zaoczny na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany w wyznaczonym terminie nie wniósł odpowiedzi na pozew.

§ 2. W tym przypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenia powoda o faktach zawarte w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed posiedzeniem, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.

Art. 340. § 1. Sąd wyda wyrok zaoczny, jeżeli mimo niewniesienia odpowiedzi na pozew skierowano sprawę do rozpoznania na rozprawie, a pozwany nie stawiał się na tę rozprawę. Przepis art. 339 § 2 stosuje się.

§ 2. Wyrok wydany w nieobecności pozwanego nie będzie zaoczny, jeżeli pozwany żądał przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności lub składał już w sprawie wyjaśnienia ustnie lub na piśmie.”;

107) art. 342 i art. 343 otrzymują brzmienie:

„Art. 342. Wyrok zaoczny sąd uzasadnia, gdy powództwo zostało oddalone w całości lub w części, a powód zażądał uzasadnienia w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu wyroku.

Art. 343. § 1. Wyrok zaoczny doręcza się z urzędu obu stronom. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej doręcza się go z pouczeniem o przysługujących jej środkach zaskarżenia, a pozwanemu – także z pouczeniem o obowiązku przedstawienia w sprzeczcie wszystkich twierdzeń i dowodów oraz o skutku niedopełnienia tego obowiązku w postaci możliwości pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów.

§ 2. Jeżeli wyrok, zgodnie z art. 342, nie podlegał uzasadnieniu, termin do wniesienia przez powoda apelacji biegnie od dnia jego doręczenia.”;

108) w art. 344 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. W piśmie zawierającym sprzeciw pozwany powinien przytoczyć zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór, oraz twierdzenia i dowody. Przepis art. 205¹² § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 3. Sąd odrzuca sprzeciw niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto pomimo wezwania.”;

109) art. 345 otrzymuje brzmienie:

„Art. 345. W przypadku wniesienia sprzeciwu przewodniczący zarządza doręczenie go powodowi i nadaje sprawie bieg, w razie potrzeby podejmując czynności przewidziane w przepisach o organizacji postępowania.”;

110) w art. 346 uchyla się § 2;

111) w art. 350 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. O sprostowaniu umieszcza się wzmiankę na oryginale wyroku, a na żądanie stron także na udzielonych im wypisach. Dalsze odpisy i wypisy powinny być zredagowane w brzmieniu uwzględniającym postanowienie o sprostowaniu.”;

112) w art. 351 uchyla się § 2;

113) art. 352 otrzymuje brzmienie:

„Art. 352. Sąd, który wydał wyrok, rozstrzyga postanowieniem wątpliwości co do jego treści.”;

114) po art. 352 dodaje się art. 352¹ w brzmieniu:

„Art. 352¹. § 1. Niedopuszczalny jest wniosek o sprostowanie wyroku złożony jedynie dla zwłoki w postępowaniu.

§ 2. Za wniosek złożony jedynie dla zwłoki w postępowaniu uważa się drugi i dalszy wniosek złożony przez tę samą stronę co do tego samego wyroku, chyba że okoliczności sprawy wykluczają tę ocenę.

§ 3. Wniosek, o którym mowa w § 1, pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego złożeniem. O pozostawieniu wniosku i pozostałych pism bez dalszych czynności zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy złożeniu pierwszego pisma.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do wniosków o uzupełnienie i o wykładnię wyroku.”;

115) art. 355 otrzymuje brzmienie:

„Art. 355. Sąd umorzy postępowanie, jeżeli powód ze skutkiem prawnym cofnął pozew, strony zawarły ugodę lub została zatwierdzona ugoda zawarta przed mediatorem albo z innych przyczyn wydanie wyroku stało się zbędne lub niedopuszczalne.”;

116) w art. 357:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu obu stronom, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Doręczając

postanowienie stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, należy ją pouczyć o dopuszczalności, warunkach, terminie i sposobie złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia tego postanowienia i wniesienia środka zaskarżenia albo że postanowienie nie podlega uzasadnieniu na piśmie lub zaskarżeniu.”,

- b) po § 2 dodaje się § 2¹ w brzmieniu:

„§ 2¹. Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia. Postanowienie z uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.”,

- c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Uzasadnienie postanowienia sporządza się w ciągu tygodnia od dnia, w którym zażądano jego doręczenia, a jeżeli wniosek był dotknięty brakami – od dnia usunięcia tych braków.”,

- d) dodaje się § 5 i 6 w brzmieniu:

„§ 5. Wydając postanowienie, nawet niepodlegające zaskarżeniu, sąd może przy nim zwięźle wskazać zasadnicze powody rozstrzygnięcia, jeżeli mając na względzie okoliczności sprawy uzna, że pozwoli to na usprawnienie postępowania.

§ 6. Przy wydaniu postanowienia podlegającego zaskarżeniu sąd może, według swej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy, postanowić o odstąpieniu od jego uzasadnienia, jeżeli w całości uwzględni zawarty w piśmie procesowym wniosek strony i podzieli argumenty strony przytoczone na jego poparcie. W postanowieniu należy powołać to pismo. Jeżeli pismo to zostanie doręczone stronie później niż postanowienie, termin do złożenia zażalenia biegnie od dnia doręczenia tego pisma.”;

- 117) w art. 364 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Prawomocność orzeczenia stwierdza na wniosek strony sąd pierwszej instancji, a dopóki akta sprawy znajdują się w sądzie drugiej instancji – ten sąd.”;

118) w art. 367:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Sąd rozpoznaje sprawę w składzie trzech sędziów. Na posiedzeniu niejawnym sąd orzeka w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem wydania wyroku.”,

b) po § 3 dodaje się § 3¹ w brzmieniu:

„§ 3¹. Sąd może zlecić przeprowadzenie dowodu sędziemu wyznaczonemu, także gdy przyczyni się to do przyspieszenia postępowania.”,

c) uchyla się § 4;

119) po art. 367 dodaje się art. 367¹ w brzmieniu:

„Art. 367¹. § 1. W przypadku wniesienia apelacji od wyroku wydanego na podstawie art. 191¹ można pominąć czynności, które ustawa nakazuje podjąć na skutek wniesienia apelacji, w szczególności nie wzywać powoda do usunięcia jej braków ani do uiszczenia opłaty. Sąd drugiej instancji może rozpoznać apelację na posiedzeniu niejawnym, nie doręczając apelacji osobie wskazanej jako pozwany ani nie rozpoznając wniosków złożonych wraz z tą apelacją.

§ 2. W przypadku wątpliwości apelację uważa się za wniesioną co do całości wyroku z wnioskiem o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

§ 3. W przypadku stwierdzenia, że żądanie pozwu nie jest oczywiście bezzasadne, sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. W pozostałych przypadkach sąd drugiej instancji oddala apelację.

§ 4. Uzasadnienie wyroku oddalającego apelację sąd drugiej instancji może ograniczyć do odwołania się do ustaleń i wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku zawartych w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji.

§ 5. Wyrok z pisemnym uzasadnieniem, o ile je sporządzono, i wymaganymi przez ustawę pouczeniami z urzędu doręcza się tylko powodowi.

§ 6. Przepisu art. 394¹ § 1¹ nie stosuje się.

§ 7. W przypadku uchylenia wyroku wydanego na podstawie art. 191¹ w toku ponownego rozpoznania:

1) ilekroć ustawa przewiduje zwrot pozwu, zamiast niego następuje umorzenie postępowania;

- 2) wraz z odpisem pozwu doręcza się pozwanemu odpisy apelacji oraz wyroków sądów obu instancji z uzasadnieniami.”;

120) w art. 368:

- a) w § 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) powołanie, w razie potrzeby, nowych faktów lub dowodów;”,

- b) po § 1 dodaje się § 1¹–1³ w brzmieniu:

„§ 1¹. W zarzutach co do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia należy wskazać fakty ustalone przez sąd pierwszej instancji niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy lub istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji.

§ 1². Powołując nowe fakty lub dowody, należy uprawdopodobnić, że ich powołanie w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie było możliwe albo że potrzeba powołania się na nie wynika później.

§ 1³. Powołując fakt stwierdzony dowodem utrwalonym za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, należy oznaczyć część zapisu dotyczącą tego faktu.”;

121) w art. 369:

- a) uchyla się § 2,

- b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Termin, o którym mowa w § 1, uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji. W takim przypadku sąd ten zawiadamia sąd pierwszej instancji o wniesieniu apelacji i żąda przedstawienia akt sprawy.”;

122) uchyla się art. 370;

123) art. 371 otrzymuje brzmienie:

„Art. 371. Sąd pierwszej instancji przedstawia niezwłocznie akta sprawy sądowi drugiej instancji.”;

124) uchyla się art. 372;

125) art. 373 otrzymuje brzmienie:

„Art. 373. § 1. Sąd drugiej instancji odrzuca apelację spóźnioną, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.

§ 2. Czynności związane z nadaniem biegu apelacji może wykonywać referendarz sądowy.”;

126) po art. 373 dodaje się art. 373¹ w brzmieniu:

„Art. 373¹. Przewodniczący zarządza doręczenie odpisów apelacji pozostałym stronom, pouczając je o treści art. 374. Pozostałe strony mogą wnieść odpowiedź na apelację w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia odpisu apelacji.”;

127) art. 374 i art. 375 otrzymują brzmienie:

„Art. 374. Sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w apelacji lub w odpowiedzi na apelację złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że cofnięto pozew lub apelację albo zachodzi nieważność postępowania.

Art. 375. Poza przypadkami określonymi w art. 367¹, art. 373 i art. 374 przewodniczący wyznacza rozprawę.”;

128) w art. 386 § 5 i 6 otrzymują brzmienie:

„§ 5. W przypadku uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sąd rozpoznaje ją w tym samym składzie, chyba że nie jest to możliwe lub powodowałoby nadmierną zwłokę w postępowaniu.

§ 6. Ocena prawna wyrażona w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiąże zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Nie dotyczy to jednak przypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego lub faktycznego, albo gdy po wydaniu wyroku sądu drugiej instancji Sąd Najwyższy w uchwale wyraził odmienną ocenę prawną.”;

129) w art. 387:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Pisemne uzasadnienie albo transkrypcję wygłoszonego uzasadnienia sporządza się w terminie dwóch tygodni od dnia ogłoszenia orzeczenia. Jeżeli ogłoszenia nie było, termin ten liczy się od dnia wydania orzeczenia. Jeżeli apelację oddalono lub zmieniono zaskarżony wyrok, pisemne uzasadnienie albo transkrypcję wygłoszonego uzasadnienia sporządza się w terminie dwóch tygodni od dnia zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.”,

b) § 2¹ otrzymuje brzmienie:

„§ 2¹. W uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji:

- 1) wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia może ograniczyć się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia sądu pierwszej instancji, chyba że sąd drugiej instancji zmienił lub uzupełnił te ustalenia; jeżeli sąd drugiej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe lub odmiennie ocenił dowody przeprowadzone przed sądem pierwszej instancji, uzasadnienie powinno także zawierać ustalenie faktów, które sąd drugiej instancji uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej;
- 2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa powinno objąć ocenę poszczególnych zarzutów apelacyjnych, a poza tym może ograniczyć się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne oceny sądu pierwszej instancji.”,

c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się tej stronie, która w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia orzeczenia zgłosiła wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. Przepis art. 327 § 2 stosuje się odpowiednio. Jeżeli ogłoszenia nie było, orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się stronom z urzędu w terminie tygodnia od dnia sporządzenia uzasadnienia.”;

130) w art. 388:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli na skutek wykonania orzeczenia stronie może być wyrządzona niepowetowana szkoda, sąd drugiej instancji na wniosek strony może wstrzymać wykonanie swego orzeczenia do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego. Jeżeli apelację oddalono, sąd drugiej instancji może wstrzymać wykonanie także orzeczenia sądu pierwszej instancji.”,

b) po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. W przypadku określonym w § 1 sąd drugiej instancji na wniosek strony może także uzależnić wykonanie orzeczenia od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia.”;

131) w art. 394 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest:

- 1) zwrot pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy;
- 2) zwrot pozwu;
- 3) odmowa odrzucenia pozwu;
- 4) przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu lub niższemu albo podjęcie postępowania w innym trybie;
- 5) zawieszenie postępowania i odmowa podjęcia zawieszonego postępowania;
- 6) zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, zwrot opłaty lub obciążenie kosztami sądowymi – jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy.

§ 2. Termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Jeżeli przy wydaniu postanowienia sąd odstąpił od jego uzasadnienia, termin liczy się od dnia ogłoszenia postanowienia, a jeżeli podlegało ono doręczeniu – od dnia jego doręczenia.”;

132) w art. 394¹ uchyla się § 2;

133) po art. 394¹ dodaje się art. 394^{1a} i art. 394^{1b} w brzmieniu:

„Art. 394^{1a}. § 1. Zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji przysługuje na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:

- 1) odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie;
- 2) oddalenie opozycji przeciwko wstąpieniu interwenienta ubocznego oraz niedopuszczenie interwenienta do udziału w sprawie wskutek uwzględnienia opozycji;
- 3) rygor natychmiastowej wykonalności;
- 4) wstrzymanie wykonania prawomocnego orzeczenia do czasu rozstrzygnięcia skargi o wznowienie postępowania;
- 5) stwierdzenie prawomocności orzeczenia;
- 6) skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka oraz

odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia;

- 7) odmowa uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia;
- 8) sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa;
- 9) zwrot zaliczki, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz wynagrodzenie biegłego, mediatora i należności świadka, a także koszty przyznane w nakazie zapłaty, jeżeli nie wniesiono środka zaskarżenia od nakazu;
- 10) oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego;
- 11) zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem;
- 12) odrzucenie zażalenia;
- 13) odrzucenie skargi na orzeczenie referendarza sądowego.

§ 2. W postępowaniu toczącym się wskutek zażalenia, o którym mowa w § 1, przepisy art. 394 § 2 i 3, art. 395, art. 396 oraz art. 397 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli w sądzie pierwszej instancji nie można utworzyć składu do rozpoznania zażalenia, zażalenie rozpoznaje sąd drugiej instancji.

Art. 394^{1b}. Jeżeli zaskarżono postanowienie, o którym mowa w art. 394 § 1 i zarazem w art. 394^{1a} § 1, zażalenie rozpoznaje sąd drugiej instancji.”;

134) art. 394² otrzymuje brzmienie:

„Art. 394². § 1. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:

- 1) odrzucenie apelacji,
- 2) odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego,
- 3) oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego,
- 4) zwrot kosztów procesu, o ile nie wniesiono skargi kasacyjnej,
- 5) zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu,
- 6) skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę,
- 7) zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka,
- 8) odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia

– z wyjątkiem postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia, o którym mowa w § 1, przepisy art. 394 § 2 i 3, art. 395, art. 396 oraz art. 397 stosuje się odpowiednio.”;

135) po art. 394² dodaje się art. 394³ w brzmieniu:

„Art. 394³. § 1. Niedopuszczalne jest zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu.

§ 2. Za zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu uważa się:

- 1) drugie i dalsze zażalenie wniesione przez tę samą stronę na to samo postanowienie,
- 2) zażalenie na postanowienie wydane w wyniku czynności wywołanych wniesieniem przez tę samą stronę wcześniejszego zażalenia

– chyba że okoliczności sprawy wykluczają tę ocenę.

§ 3. Zażalenie, o którym mowa w § 1, pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności, w szczególności nie przedstawia się go do rozpoznania właściwemu sądowi. W ten sam sposób postępuje się także z dalszymi pismami strony związanymi z wniesieniem tego zażalenia.

§ 4. O pozostawieniu zażalenia i dalszych pism bez żadnych dalszych czynności zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy wniesieniu zażalenia.

§ 5. Przepis art. 380 stosuje się odpowiednio.”;

136) w art. 395 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W przypadku wniesienia zażalenia sąd pierwszej instancji niezwłocznie przedstawia je wraz z aktami sądowi właściwemu do jego rozpoznania. Strona przeciwna może wnieść odpowiedź na zażalenie w terminie tygodnia od dnia doręczenia zażalenia, a w przypadkach gdy ustawa przewiduje doręczenie zaskarżonego postanowienia tylko jednej ze stron oraz w przypadkach wskazanych w art. 394^{1a} § 1 pkt 6 – od dnia wniesienia zażalenia.”;

137) art. 396 i art. 397 otrzymują brzmienie:

„Art. 396. Sąd może wstrzymać wykonanie zaskarżonego postanowienia do czasu rozstrzygnięcia zażalenia.

Art. 397. § 1. Sąd rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów.

§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia sąd uzasadnia z urzędu postanowienie kończące to postępowanie. W sprawach, w których zażalenie oddalono lub zmieniono zaskarżone postanowienie, pisemne uzasadnienie sporządza się tylko wówczas, gdy strona zgłosiła wniosek o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem.

§ 3. Do postępowania toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym.”;

138) w art. 398² dodaje się § 4 i 5 w brzmieniu:

„§ 4. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach, w których powództwo oddalono na podstawie art. 191¹, chyba że sąd odwoławczy uchylił wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Skargę kasacyjną wniesioną w takich sprawach pozostawia się bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy wszelkich pism związanych z jej wniesieniem. O pozostawieniu skargi kasacyjnej i pozostałych pism bez dalszego biegu sąd zawiadamia powoda tylko raz – przy wniesieniu pierwszego pisma.

§ 5. Przepisu § 4 nie stosuje się do skargi kasacyjnej wniesionej przez podmiot, o którym mowa w art. 398¹ § 1, inny niż powód.”;

139) art. 398²² i art. 398²³ otrzymują brzmienie:

„Art. 398²². § 1. Na orzeczenie referendarza sądowego służy skarga w przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłoby zażalenie.

§ 2. Skargę wnosi się do sądu, w którym referendarz sądowy wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie tygodnia od dnia jego doręczenia, a jeżeli zażądano uzasadnienia tego orzeczenia – od dnia jego doręczenia z uzasadnieniem.

§ 3. W przypadku wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego traci moc.

§ 4. Jeżeli skarga jest oczywiście uzasadniona, referendarz sądowy, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie tygodnia od dnia wniesienia skargi może postanowieniem stwierdzić zasadność skargi i w miarę potrzeby wydać ponowne orzeczenie. Od ponownego orzeczenia służy skarga na zasadach ogólnych, jednak w przypadku jego zaskarżenia przepisu paragrafu niniejszego nie stosuje się.

§ 5. Po utracie mocy orzeczenia referendarza sądowego sąd rozpoznaje sprawę jako sąd pierwszej instancji. Jeżeli zaskarżenie postanowienia albo zarządzenia do sądu wyższego rzędu nie jest możliwe ze względu na brak takiego sądu, środek zaskarżenia rozpoznaje ten sam sąd w innym składzie.

§ 6. Jeżeli referendarz sądowy uzna, że skarga podlega odrzuceniu, przedstawia sprawę sądowi. W przypadku uznania, że brak podstaw do odrzucenia skargi, sąd może od razu rozpoznać sprawę, o ile stan sprawy na to pozwala.

§ 7. Przepisy § 1–6 stosuje się odpowiednio do postępowania ze skargi na zarządzenie referendarza sądowego.

Art. 398²³. § 1. Wniesienie skargi na postanowienie referendarza w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz na postanowienie o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego nie powoduje utraty mocy tego postanowienia, ale wstrzymuje jego wykonalność.

§ 2. Jeżeli wniesiono skargę na postanowienie referendarza sądowego wydane w trybie art. 395 § 2, ponowne wydanie postanowienia w tym trybie przez referendarza sądowego nie jest dopuszczalne.

§ 3. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia zaskarżone postanowienie, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.”;

140) po art. 398²³ dodaje się art. 398²⁴ w brzmieniu:

„Art. 398²⁴. W zakresie nieuregulowanym do postępowania ze skargi na orzeczenie referendarza sądowego stosuje się odpowiednio przepisy o zażaleniu.”;

141) w art. 410 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanego terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie.”;

142) art. 414 otrzymuje brzmienie:

„Art. 414. Wniesienie skargi o wznowienie nie tamuje wykonania zaskarżonego wyroku. W przypadku uprawdopodobnienia, że skarżącemu grozi niepowetowana szkoda, sąd może na wniosek strony wstrzymać wykonanie wyroku, chyba że strona przeciwna złoży odpowiednie zabezpieczenie.”;

143) w art. 424⁶:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Sąd odrzuca skargę wniesioną z naruszeniem art. 87¹ § 1, spóźnioną, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.”;

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Jeżeli nie sporządzono pisemnego uzasadnienia wyroku ani transkrypcji wygłoszonego uzasadnienia, od którego wniesiono skargę, sporządza się je w terminie dwóch tygodni od dnia wniesienia skargi, a jeżeli skarga była dotknięta brakami – od dnia usunięcia tych braków. Uzasadnienie można ograniczyć do zakresu, którego dotyczy skarga.”;

144) w art. 450 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W przypadku śmierci pozwanego małżonka, a jeżeli pozwanymi byli oboje małżonkowie – w przypadku śmierci jednego z nich, sąd orzekający ustanowi kuratora, który wstępuje w miejsce zmarłego małżonka, po czym podejmie zawieszone postępowanie.”;

145) w części pierwszej w księdze pierwszej w tytule VII po dziale II dodaje się dział IIa w brzmieniu:

„DZIAŁ IIa

Postępowanie w sprawach gospodarczych

Art. 458¹. § 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach gospodarczych podlegających rozpoznaniu w procesie.

§ 2. W sprawach gospodarczych rozpoznawanych według przepisów niniejszego działu przepisy o innych postępowaniach odrębnych stosuje się w zakresie, w którym nie są sprzeczne z przepisami tego działu. Nie dotyczy to spraw gospodarczych rozpoznawanych w europejskim postępowaniu nakazowym, w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń oraz w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Art. 458². § 1. Pozew powinien zawierać wskazanie adresu poczty elektronicznej powoda albo oświadczenie powoda, że nie posiada takiego adresu.

§ 2. Pierwsze pismo procesowe pozwanego wniesione po doręczeniu odpisu pozwu powinno zawierać adres poczty elektronicznej albo oświadczenie, że pozwany nie posiada takiego adresu, o czym poucza się doręczając odpis pozwu.

§ 3. Niespełnienie wymogów, o których mowa w § 1 lub § 2, uznaje się za brak formalny pisma uniemożliwiający nadanie mu prawidłowego biegu.

Art. 458³. § 1. Stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej sąd poucza o treści art. 458⁴ § 1 i 4, art. 458⁵, art. 458⁹ oraz art. 458¹⁰.

§ 2. Pouczenia, o którym mowa w § 1, udziela się stronie niezwłocznie po złożeniu pierwszego pisma procesowego, a jeżeli było ono dotknięte brakami – po ich usunięciu. Doręczenie pouczenia następuje na piśmie oraz na wskazany przez stronę adres poczty elektronicznej. Pouczenie doręcza się także pełnomocnikowi, chyba że pełnomocnikiem tym jest adwokat, radca prawny lub rzecznik patentowy bądź za stronę działa Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, która nie jest przedsiębiorcą lub jest przedsiębiorcą będącym osobą fizyczną, udziela się pouczenia przewidzianego w § 1 także przy pierwszej czynności sądu, na którą strona się stawiała.

§ 4. Stronę, której nie pouczone w sposób przewidziany w § 2, uważa się za pozbawioną możliwości obrony swych praw, chyba że nieudzielenie pouczenia nie miało wpływu na zachowanie tej strony w toku postępowania.

Art. 458⁴. § 1. Powód jest obowiązany powołać wszystkie twierdzenia i dowody w pozwie, a pozwany – w odpowiedzi na pozew.

§ 2. Doręczając pouczenie, o którym mowa w art. 458³ § 2, przewodniczący wzywa stronę, by w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż tydzień, powołała wszystkie twierdzenia i dowody.

§ 3. Stosownie do okoliczności sprawy przewodniczący może określić inny termin do zgłoszenia przez strony twierdzeń i dowodów.

§ 4. Twierdzenia i dowody powołane z naruszeniem przepisów § 1–3 podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo że potrzeba powołania wynikła później. W takim przypadku dalsze twierdzenia i dowody na ich poparcie powinny być powołane w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym ich powołanie stało się możliwe lub wynikła potrzeba ich powołania.

Art. 458⁵. § 1. Na wniosek strony, która nie jest przedsiębiorcą lub jest przedsiębiorcą będącym osobą fizyczną, sąd rozpoznaje sprawę z pominięciem przepisów niniejszego działu.

§ 2. Wniosek, o którym mowa w § 1, strona może złożyć w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej na piśmie pouczenia, o którym mowa w art. 458³ § 2, a jeżeli doręczenie pouczenia nie było wymagane – w pozwie albo pierwszym piśmie procesowym pozwanego.

Art. 458⁶. § 1. Sąd gospodarczy, który stwierdził, że sprawa nie jest sprawą gospodarczą, może z tego powodu przekazać ją sądowi właściwemu w terminie miesiąca od dnia wdania się w spór przez pozwanego.

§ 2. Przekazanie sprawy gospodarczej może nastąpić w terminie miesiąca od dnia wdania się w spór przez pozwanego. Sprawę gospodarczą, której nie przekazano sądowi gospodarczemu ze względu na upływ tego terminu, rozpoznaje się z pominięciem przepisów niniejszego działu.

Art. 458⁷. § 1. W toku postępowania nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych. Jednakże w przypadku zmiany okoliczności powód może żądać, zamiast pierwotnego przedmiotu sporu, jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć powództwo o świadczenia za kolejne okresy.

§ 2. Przepisów art. 177 § 1 pkt 5, art. 194–196, art. 198 ani art. 205 nie stosuje się.

§ 3. Powództwo wzajemne jest niedopuszczalne.

§ 4. Przewodniczący i sąd są obowiązani podejmować czynności tak, by rozstrzygnięcie w sprawie zapadło nie później niż sześć miesięcy od dnia wniesienia odpowiedzi na pozew. Jeżeli odpowiedź ta była dotknięta brakami, termin ten biegnie od dnia usunięcia jej braków, a jeżeli jej nie wniesiono – od dnia upływu terminu do jej wniesienia.

§ 5. Termin, o którym mowa w art. 182 § 1 pkt 1 i 2, wynosi sześć miesięcy, a termin, o którym mowa w art. 182 § 1 pkt 3, wynosi rok.

§ 6. Termin, o którym mowa w art. 408, wynosi pięć lat; termin do wznowienia postępowania na podstawie, o której mowa w art. 401¹, wynosi dziesięć lat.

Art. 458⁸. § 1. Strony mogą się umówić o wyłączenie określonych dowodów w postępowaniu gospodarczym w sprawie z określonego stosunku prawnego powstałego na podstawie umowy (umowa dowodowa).

§ 2. Umowę dowodową zawiera się na piśmie pod rygorem nieważności albo ustnie przed sądem. W przypadku wątpliwości uważa się, że umowa późniejsza utrzymuje w mocy te postanowienia umowy wcześniejszej, które da się z nią pogodzić.

§ 3. Umowa dowodowa zawarta pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu jest nieważna.

§ 4. Zarzut nieważności lub bezskuteczności umowy dowodowej można podnieść najpóźniej na posiedzeniu, na którym powołano się na umowę, a jeśli uczyniono to w piśmie procesowym – najpóźniej w następnym piśmie procesowym albo na najbliższym posiedzeniu.

§ 5. Objęcie umową dowodu przeprowadzonego przed sądem przed jej zawarciem nie pozbawia go mocy dowodowej.

§ 6. Sąd nie dopuści z urzędu dowodu wyłączanego umową dowodową.

§ 7. Fakty, które miałyby zostać wykazane dowodami wyłączonymi przez umowę dowodową, sąd może ustalić na podstawie twierdzeń stron, biorąc pod uwagę całokształt

okoliczności sprawy. Jeżeli ustalenia wymaga rozmiar należnego świadczenia, przepis art. 322 stosuje się odpowiednio.

Art. 458⁹. Dowód z zeznań świadka sąd może dopuścić jedynie wtedy, gdy po wyczerpaniu innych środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Art. 458¹⁰. Czynność strony, w szczególności oświadczenie woli lub wiedzy, z którą prawo łączy nabycie, utratę lub zmianę uprawnienia strony w zakresie danego stosunku prawnego, może być wykazana tylko dokumentem, o którym mowa w art. 77³ Kodeksu cywilnego, chyba że strona wykaże, że nie może przedstawić dokumentu z przyczyn od niej niezależnych.

Art. 458¹¹. Niezależnie od wyniku sprawy sąd może obciążyć kosztami procesu w całości lub w części stronę, która przed wytoczeniem powództwa zaniechała próby dobrowolnego rozwiązania sporu, uchyliła się od udziału w niej lub uczestniczyła w niej w złej wierze i przez to przyczyniła się do zbędnego wytoczenia powództwa lub wadliwego określenia przedmiotu sprawy.

Art. 458¹². Do wyroku sądu pierwszej instancji zasądzającego świadczenie w pieniądzu lub w rzeczach zamiennych stosuje się odpowiednio przepisy art. 492 § 1 i 2.”;

146) w art. 461:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Powództwo w sprawie z zakresu prawa pracy można wytoczyć bądź przed sąd ogólnie właściwy dla pozwanego, bądź przed sąd, w którego obszarze właściwości praca jest, była lub miała być wykonywana.”,

b) § 2 i 2¹ otrzymują brzmienie:

„§ 2. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma miejsce zamieszkania albo siedzibę strona odwołująca się od decyzji wydanej przez organ rentowy lub od orzeczenia wydanego przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, jak również występująca z żądaniem w pozostałych sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wymienionych w art. 476 § 3. Jeżeli na tej podstawie nie można ustalić właściwego sądu, właściwy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma siedzibę organ rentowy, a w sprawie, w której występuje wymieniony w art. 476 § 3 organ inny niż rentowy – ten organ.

§ 2¹. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w których wniesiono odwołanie od decyzji organu emerytalnego określonego przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, wojskowego organu emerytalnego albo organu emerytalnego właściwego w stosunku do funkcjonariuszy Służby Więziennej, właściwy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma siedzibę ten organ.”,

c) uchyla się § 2²,

d) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, rozpoznającemu sprawy z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, jeżeli przemawiają za tym względy celowości.”;

147) w art. 464 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Odrzucenie pozwu nie może nastąpić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ. W tym przypadku sąd przekazuje sprawę temu organowi. Jeżeli jednak organ ten uprzednio uznał się za niewłaściwy, sąd rozpoznaje sprawę.”;

148) w art. 467:

a) uchyla się § 1–3,

b) po § 3 dodaje się § 3¹ i 3² w brzmieniu:

„§ 3¹. Stronę wnoszącą pismo wszczynające postępowanie wzywa się do usunięcia jego braków, tylko gdy braki te uniemożliwiają przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego z udziałem strony wnoszącej pismo.

§ 3². Posiedzenie przygotowawcze służy także usunięciu braków pisma wszczynającego postępowanie w zakresie niezbędnym do nadania sprawie prawidłowego biegu oraz, w razie potrzeby, ustaleniu przez sąd dowodów do przeprowadzenia z urzędu, a także wyjaśnieniu innych okoliczności istotnych dla prawidłowego i szybkiego rozpoznania sprawy.”,

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Jeżeli w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych okaże się, że występują istotne braki w materiale, a jego uzupełnienie w postępowaniu sądowym byłoby połączone ze znacznymi trudnościami, przewodniczący może zwrócić organowi rentowemu akta sprawy w celu uzupełnienia materiału sprawy. To samo dotyczy przypadku, w którym decyzja organu rentowego nie zawiera:

- 1) podstawy prawnej i faktycznej;
- 2) wskazania sposobu wyliczenia świadczenia.”;

149) uchyla się art. 468;

150) art. 470 i art. 471 otrzymują brzmienie:

„Art. 470. Pozwany ma obowiązek zapewnić, by osoba reprezentująca go przy czynnościach sądu była obeznana ze stanem faktycznym sprawy i umocowana do zawarcia ugody.

Art. 471. Sąd i przewodniczący podejmują czynności tak, by termin posiedzenia, na którym sprawa ma zostać rozpoznana, przypadł nie później niż miesiąc od dnia zakończenia posiedzenia przygotowawczego, a jeżeli go nie przeprowadzono – nie później, niż sześć miesięcy od dnia wniesienia odpowiedzi na pozew. Jeżeli odpowiedź ta była dotknięta brakami, termin ten biegnie od dnia usunięcia jej braków, a jeżeli odpowiedzi nie wniesiono – od dnia upływu terminu do jej wniesienia.”;

151) art. 475¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 475¹. Przepisów art. 466, art. 467, art. 470 i art. 471 nie stosuje się do skargi kasacyjnej i do postępowania przed Sądem Najwyższym, wywołanego jej wniesieniem.”;

152) w art. 476 § 1 pkt 3 i § 5 pkt 1 lit. b oraz w art. 477⁶ § 1 wyrazy „zakładu pracy” zastępuje się wyrazem „pracodawcy”;

153) w art. 477² § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Uznając wypowiedzenie umowy o pracę za bezskuteczne albo przywracając pracownika do pracy, sąd na wniosek pracownika może w wyroku nałożyć na pracodawcę obowiązek dalszego zatrudnienia pracownika do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.”;

154) art. 477⁷ otrzymuje brzmienie:

„Art. 477⁷. Przepisów art. 464, art. 467 § 3¹ i art. 470–473 nie stosuje się w sprawach, w których pracownik jest stroną pozwaną.”;

155) w art. 477⁹ uchyla się § 3²;

156) w art. 477¹¹ uchyla się § 3;

157) w art. 477¹³ uchyla się § 2;

158) w art. 477¹⁴ po § 2 dodaje się § 2¹ w brzmieniu:

„§ 2¹. Jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.”;

159) art. 479³⁰ otrzymuje brzmienie:

„Art. 479³⁰. W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy.”;

160) art. 479⁵² otrzymuje brzmienie:

„Art. 479⁵². W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy.”;

161) art. 479⁶³ otrzymuje brzmienie:

„Art. 479⁶³. W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać do czasu rozstrzygnięcia sprawy wykonanie decyzji, jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo wyrządzenia znacznej szkody lub spowodowania trudnych do odwrócenia skutków.”;

162) art. 479⁷⁴ otrzymuje brzmienie:

„Art. 479⁷⁴. W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy.”;

163) w części pierwszej w księdze pierwszej w tytule VII w dziale V rozdział 1 otrzymuje brzmienie:

„Rozdział 1

Przepisy wspólne

„Art. 479⁸⁹. § 1. Sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a w innych przypadkach – jeżeli przepis szczególny tak stanowi.

§ 2. Po utracie mocy lub uchyleniu nakazu zapłaty albo w przypadku braku podstaw do jego wydania sąd rozpoznaje sprawę według przepisów ogólnych lub w postępowaniu odrębnym właściwym dla danej sprawy, chyba że przepisy szczególne przewidują inny skutek, w szczególności umorzenie postępowania.

Art. 479⁹⁰. § 1. W nakazie zapłaty sąd nakazuje pozwanemu, by w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami albo wniósł środek zaskarżenia.

§ 2. Jeżeli pozwany mieszka lub ma siedzibę za granicą, a nie ma przedstawiciela w kraju, termin, o którym mowa w § 1, wynosi miesiąc.

§ 3. Nakaz zapłaty doręcza się stronom. Pozwanemu nakaz zapłaty doręcza się z odpisem pozwu, z odpisami załączników do pozwu oraz z pouczeniem o terminie i sposobie zaskarżenia nakazu i o skutkach jego niezaskarżenia.

§ 4. Nakaz zapłaty, od którego nie wniesiono środka zaskarżenia, ma skutki prawomocnego wyroku.

§ 5. Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami Kodeksu, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie postanowienie.

Art. 479⁹¹. § 1. Środek zaskarżenia od nakazu zapłaty wnosi się do sądu, w którym wydano nakaz zapłaty.

§ 2. W piśmie zawierającym środek zaskarżenia od nakazu zapłaty pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości czy w części oraz przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

§ 3. Sąd odrzuca środek zaskarżenia niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto pomimo wezwania.

Art. 479⁹². § 1. Nakaz zapłaty sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym.

§ 2. Czynności w sprawie, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy i wydania wyroku, może wykonywać referendarz sądowy.”;

164) art. 484¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 484¹. Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydaje się na wniosek powoda zgłoszony w pozwie.”;

165) w art. 485:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Nakaz zapłaty wydaje się, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone żądanie są udowodnione dołączonym do pozwu:

- 1) dokumentem urzędowym;
- 2) zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem;
- 3) wezwaniem dłużnika do zapłaty i pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu.”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sąd wydaje również nakaz zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksła lub czeku należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. W razie przejścia na powoda praw z weksła lub z czeku, do wydania nakazu niezbędne jest przedstawienie dokumentów do uzasadnienia roszczenia, o ile przejście tych praw na powoda nie wynika bezpośrednio z weksła lub z czeku.”,

c) oznaczenie § 2a zmienia się na § 2¹,

d) uchyla się § 3,

e) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Jeżeli nie dołączono oryginału weksła lub czeku, przewodniczący wzywa powoda do ich złożenia do akt pod rygorem zwrotu pozwu na podstawie art. 130.”;

166) art. 486 otrzymuje brzmienie:

„Art. 486. W sprawach, o których mowa w art. 485 § 2¹, przewodniczący i sąd podejmują czynności tak, by pierwsze posiedzenie wyznaczone w celu wydania nakazu zapłaty, rozpoznania sprawy lub nadania jej innego biegu odbyło się nie później niż dwa miesiące od dnia wniesienia pozwu, a jeżeli pozew był dotknięty brakami – od dnia ich usunięcia.”;

167) uchyla się art. 491;

168) uchyla się art. 492¹;

169) art. 493 otrzymuje brzmienie:

„Art. 493. § 1. Od nakazu zapłaty pozwany może wnieść zarzuty.

§ 2. W piśmie zawierającym zarzuty pozwany powinien także wymienić fakty, z których wywodzi żądania, i dowody na potwierdzenie każdego z nich.

§ 3. W postępowaniu po wniesieniu zarzutów:

- 1) nie stosuje się przepisów art. 194–196 i art. 198;
- 2) powództwo wzajemne jest niedopuszczalne;
- 3) nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych; jednakże w przypadku zmiany okoliczności powód może żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego równowartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy.

§ 4. Jeżeli zachodzą podstawy do odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania, sąd z urzędu postanowieniem uchyla nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie rozstrzygnięcie. W innym przypadku sąd wydaje wyrok, którym w całości lub w części utrzymuje nakaz zapłaty w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu.”;

170) uchyla się art. 494–496;

171) art. 497 otrzymuje brzmienie:

„Art. 497. § 1. W przypadku cofnięcia zarzutów sąd stwierdza postanowieniem, że nakaz zapłaty pozostaje w mocy. Przepisy o kosztach w przypadku cofnięcia pozwu oraz przepis art. 203 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w art. 203 § 4, sąd może uznać cofnięcie zarzutów za niedopuszczalne.”;

172) uchyla się art. 497¹–498;

173) art. 499 otrzymuje brzmienie:

„Art. 499. § 1. Sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawach określonych w art. 479⁸⁹ § 1.

§ 2. Nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według treści pozwu:

- 1) roszczenie jest oczywiście bezzasadne;
- 2) twierdzenia co do faktów budzą wątpliwość;
- 3) zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego.”;

174) uchyla się art. 502–504;

175) w art. 505:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym pozwany może wnieść sprzeciw.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Na wniosek strony sąd wydaje postanowienie stwierdzające utratę mocy nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym w całości lub w części.”;

176) art. 505¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 505¹. § 1. W postępowaniu uproszczonym rozpoznaje się sprawy o świadczenie, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza dwudziestu tysięcy złotych, a w sprawach o roszczenia z rękojmi lub gwarancji – jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza tej kwoty.

§ 2. Spośród spraw wymienionych w § 1 nie rozpoznaje się w postępowaniu uproszczonym spraw:

- 1) należących do właściwości sądów okręgowych;
- 2) małżeńskich i ze stosunków między rodzicami a dziećmi;
- 3) z zakresu prawa pracy rozpoznawanych z udziałem ławników;
- 4) z zakresu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw wymienionych w art. 477⁸ § 2 pkt 1–4 i spraw o rentę.

§ 3. Sąd może rozpoznać sprawę z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym, jeżeli może to przyczynić się do sprawniejszego rozwiązania sporu.”;

177) uchyla się art. 505²;

178) w art. 505³ § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Połączenie kilku roszczeń w jednym pozwie jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy wynikają z tego samego stosunku prawnego lub z kilku stosunków prawnych tego samego rodzaju. W przypadku niedopuszczalnego połączenia w jednym pozwie kilku roszczeń przewodniczący zarządza zwrot pozwu, stosując art. 130¹.”;

179) w art. 505⁶ uchyla się § 2;

180) art. 505⁷ otrzymuje brzmienie:

„Art. 505⁷. § 1. Ilekroć ustalenie zasadności lub wysokości świadczenia powinno nastąpić przy zastosowaniu wiadomości specjalnych, od uznania sądu zależy powzięcie samodzielnej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy albo zasięgnięcie opinii biegłego.

§ 2. Opinie biegłego nie zasięga się, jeżeli jej przewidywany koszt miałby przekroczyć wartość przedmiotu sporu, chyba że uzasadniają to wyjątkowe okoliczności.

§ 3. Złożenie zeznań przez świadka nie stoi na przeszkodzie zasięgnięciu jego opinii jako biegłego, także co do faktów, o których zeznał (świadek-ekspert), nawet jeżeli uprzednio sporządził opinię na zlecenie podmiotu innego niż sąd.”;

181) w art. 505⁸:

- a) uchyla się § 1 i 2,
- b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. W sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza tysiąca złotych, uzasadnienie wyroku ogranicza się do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Od uznania sądu opartego na ocenie wszystkich okoliczności sprawy zależy rozszerzenie tego uzasadnienia o pozostałą treść określoną w art. 328 § 2.”;

182) w art. 505¹⁰ uchyla się § 2;

183) w art. 505¹² po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. W sprawach określonych w art. 505⁸ § 4 przepisu § 1 nie stosuje się, a zaskarżony wyrok może zostać uchylony tylko w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 3.”;

184) w art. 505¹⁴ § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W postępowaniu uproszczonym w sprawach z zakresu prawa pracy przepisów art. 466, art. 477 i art. 477¹ nie stosuje się.”;

185) w art. 505²⁵ uchyla się § 1;

186) w art. 505²⁸ dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Nie wydaje się nakazu zapłaty, jeżeli:

- 1) powód dochodzi roszczenia innego niż pieniężne;
- 2) doręczenie pozwanemu nakazu miałyby nastąpić poza granicami kraju.”;

187) art. 505²⁹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 505²⁹. § 1. W elektronicznym postępowaniu upominawczym nie stosuje się przepisów o postępowaniach odrębnych innych niż wymienione w art. 505²⁸ § 1 oraz przepisów art. 139 § 5, art. 139¹ i art. 130^{1a}.

§ 2. Postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym, które podlegają zaskarżeniu, uzasadnia się z urzędu. Termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do zarządzeń przewodniczącego.

§ 4. Postanowienia wydane na podstawie art. 505³³ i art. 505³⁴ doręczają się z urzędu tylko powodowi.”;

188) w art. 505³² uchyla się § 4;

189) art. 505³³ i art. 505³⁴ otrzymują brzmienie:

„Art. 505³³. W przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd umarza postępowanie.

Art. 505³⁴. § 1. Jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał nakazu zapłaty, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w art. 131–138 i nie ma zastosowania art. 139 § 2 i 3 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, nakaz zapłaty uznaje się za doręczony, o ile adres, pod którym pozostawiono zawiadomienia, jest zgodny z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL. W przeciwnym przypadku stosuje się przepis § 2.

§ 2. Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż miesiąc, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty. Wezwanie do usunięcia przeszkody nie podlega powtórzeniu.”;

190) art. 505³⁶–505³⁸ otrzymują brzmienie:

„Art. 505³⁶. W przypadku wniesienia sprzeciwu sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc.

Art. 505³⁷. § 1. W przypadku umorzenia postępowania każda ze stron ponosi koszty procesu związane ze swym udziałem w sprawie.

§ 2. Jeżeli w terminie trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego powód wniesie pozew przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze, skutki prawne, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, następują z dniem wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Na żądanie stron sąd, rozpoznając sprawę, uwzględni koszty poniesione przez strony w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Art. 505³⁸. Rozpoznanie zażalenia na postanowienie wydane w elektronicznym postępowaniu upominawczym, jak również na postanowienie wydane w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu wydanemu w tym

postępowaniu, następuje w składzie jednego sędziego. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia przepisy art. 505³⁰ § 2 i art. 505³¹ stosuje się odpowiednio.”;

191) w art. 508 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Przepisu art. 48¹ nie stosuje się w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu wieczystoksięgowym i w postępowaniu rejestrowym, a także w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyjątkiem spraw o stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego oraz o dział spadku.”;

192) w art. 509¹ § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Czynności w postępowaniach dotyczących rejestrów i ewidencji prowadzonych przez sądy może wykonywać referendarz sądowy, z wyjątkiem przygotowania i prowadzenia rozprawy, odmowy wpisu partii politycznej do ewidencji, wykreślenia wpisu partii politycznej z ewidencji oraz zawieszenia wydawania dziennika lub czasopisma.”;

193) po art. 511¹ dodaje się art. 511² w brzmieniu:

„Art. 511². § 1. Złożenie odpowiedzi na wniosek jest obowiązkowe, tylko gdy przewodniczący tak zarządzi.

§ 2. Posiedzenie przygotowawcze można wyznaczyć niezależnie od złożenia odpowiedzi na wniosek.”;

194) uchyla się art. 517;

195) w art. 518¹ dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Na orzeczenie referendarza sądowego służy skarga także w przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłaby apelacja.”;

196) uchyla się art. 519;

197) w art. 544 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądów okręgowych, które rozpoznają je w składzie trzech sędziów.”;

198) w art. 735 uchyla się § 1;

199) w art. 740:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wydane na posiedzeniu niejawnym postanowienie o odmowie udzielenia zabezpieczenia, jak również postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, które podlega wykonaniu przez organ egzekucyjny, oraz dalsze postanowienia dotyczące tego zabezpieczenia, sąd doręcza tylko uprawnionemu, chyba że przepis

szczególny stanowi inaczej. Doręczenia obowiązanemu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia dokonuje organ egzekucyjny równocześnie z przystąpieniem do wykonania postanowienia.”,

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Przepisy § 1 i 2 stosuje się także do postanowień w przedmiocie zabezpieczenia przez obciążenie nieruchomości hipoteką przymusową. Doręczenia obowiązanemu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia dokonuje sąd prowadzący księgę wieczystą równocześnie z doręczeniem orzeczenia w przedmiocie wniosku o wpis hipoteki.”;

200) w art. 741 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 i 3 w brzmieniu:

„§ 2. Zażalenie rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów.

§ 3. Sąd może uchylić zaskarżone postanowienie tylko w przypadku nieważności postępowania.”;

201) w art. 742 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przed wydaniem postanowienia w przedmiocie uchylenia lub ograniczenia zabezpieczenia sąd wysłucha uprawnionego.”;

202) uchyla się art. 748;

203) w art. 760 uchyla się § 2;

204) art. 767^{3a} otrzymuje brzmienie:

„Art. 767^{3a}. § 1. Wniesienie skargi na postanowienie referendarza sądowego nie powoduje utraty mocy zaskarżonego postanowienia.

§ 2. Jeżeli wniesiono skargę na postanowienie referendarza sądowego wydane w trybie art. 395 § 2, ponowne wydanie postanowienia w tym trybie przez referendarza sądowego nie jest dopuszczalne.

§ 3. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia zaskarżone postanowienie, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.”;

205) w art. 767⁴ po § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Zażalenie rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów.”;

206) w art. 794² § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Postanowienia wydane na posiedzeniach niejawnych w postępowaniach przewidzianych w niniejszym dziale sąd doręcza tylko wierzycielowi. Postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności, o której mowa w art. 783 § 4, doręcza się w sposób przewidziany w art. 131¹.”;

207) w art. 820³ § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Komornik podejmie na wniosek wierzyciela postępowanie zawieszone na podstawie § 1, jeżeli sąd lub referendarz sądowy, przed którym sprawa się toczyła albo się toczy, stwierdzi, że doręczenie wyroku zaocznego lub nakazu zapłaty było prawidłowe albo – w przypadku ponownego doręczenia – że upłynął termin do wniesienia środka zaskarżenia, chyba że zachodzi inna podstawa zawieszenia postępowania albo postępowanie podlega umorzeniu. W tym celu sąd albo referendarz sądowy postanowi wydać na wniosek wierzyciela odpowiednie zaświadczenie.”;

208) w art. 840 w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia;”;

209) w art. 1064³ uchyla się § 1.

Art. 2. W ustawie z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz. U. z 2018 r. poz. 716, 1496 i 1506) w art. 15 uchyla się ust. 2.

Art. 3. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 23, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 10 dodaje się art. 10a i art. 10b w brzmieniu:

„Art. 10a. Sądy gospodarcze rozpoznają sprawy gospodarcze oraz inne sprawy z zakresu prawa gospodarczego i cywilnego należące do ich właściwości z mocy przepisów odrębnych. Sądami gospodarczymi są powołane do tego wydziały sądów powszechnych.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 3, 5, 106, 138, 771, 848, 1000, 1045, 1443, 1554 i 1669.

Art. 10b. § 1. Sprawami gospodarczymi są sprawy ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej.

§ 2. Ponadto sprawami gospodarczymi są sprawy:

- 1) określone w § 1, choćby którakolwiek ze stron zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej;
- 2) ze stosunku spółki oraz dotyczące roszczeń, o których mowa w art. 291–300 i art. 479–490 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1577 oraz z 2018 r. poz. 398, 650, 1544, 2219 i 2244);
- 3) przeciwko przedsiębiorcom o zaniechanie naruszania środowiska i przywrócenie do stanu poprzedniego lub o naprawienie szkody z tym związanej oraz o zakazanie albo ograniczenie działalności zagrażającej środowisku;
- 4) z umów o roboty budowlane oraz ze związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych;
- 5) z umów leasingu;
- 6) przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy prawa lub czynności prawnej;
- 7) między organami przedsiębiorstwa państwowego;
- 8) między przedsiębiorstwem państwowym lub jego organami a jego organem założycielskim lub organem sprawującym nadzór;
- 9) z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego;
- 10) o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, którym jest orzeczenie sądu gospodarczego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu albo ugoda zawarta przed tym sądem;
- 11) o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego opartego na prawomocnym lub podlegającym natychmiastowemu wykonaniu orzeczeniu sądu gospodarczego albo ugodzie zawartej przed tym sądem.

§ 3. Nie są sprawami gospodarczymi sprawy:

- 1) o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej po jej ustaniu;
- 2) o wierzytelność nabytą od osoby niebędącej przedsiębiorcą, chyba że wierzytelność ta powstała ze stosunku prawnego w zakresie działalności gospodarczej prowadzonej przez wszystkie jego strony.”;

- 2) w art. 49 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się także, gdy czynu określonego w § 1 dopuszczono się w piśmie złożonym w sądzie lub za pośrednictwem środków komunikowania się na odległość, o ile istnieje pewność co do osoby sprawcy.”;

- 3) w art. 150 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przed podjęciem po raz pierwszy pracy na stanowisku referendarza referendarz sądowy wobec prezesa sądu okręgowego, a referendarz zatrudniony w sądzie apelacyjnym – wobec prezesa tego sądu składa ślubowanie według następującej roty:

„Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku referendarza służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, sumiennie i starannie wykonywać obowiązki urzędowe, przestrzegać prawa, kierować się zasadami godności i uczciwości oraz dochować tajemnicy prawnie chronionej.”; składający ślubowanie może dodać zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg.”;

- 4) w art. 151 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Referendarze zatrudnieni w sądach mających siedziby w obszarze właściwości tego samego sądu okręgowego co najmniej raz w roku odbywają zebranie referendarzy okręgu. Zebranie zwołuje prezes sądu okręgowego.

§ 3. Zebranie referendarzy okręgu zajmuje stanowisko we wszystkich sprawach istotnych dla wykonywania zadań przez referendarzy, wybiera na okres kadencji przedstawiciela i reprezentuje referendarzy okręgu wobec organów sądów. Przewodniczącym zebrania referendarzy okręgu jest referendarz najstarszy wiekiem, chyba że zebranie wybierze innego przewodniczącego.”;

- 5) w art. 151a w § 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) gdy wymaga tego wzgląd na powagę stanowiska referendarza, na wniosek kolegium właściwego sądu.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 300, 398, 770, 914, 1293 i 1629) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 3 w ust. 2 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) pismo zawierające oświadczenie o rozszerzeniu powództwa lub o jego zmianie w sposób powodujący wzrost wartości przedmiotu sporu;”;

- 2) w art. 4 uchyla się ust. 3;
- 3) w art. 5 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Wydatki związane z doręczaniem pism sądowych nie obciążają stron, z wyjątkiem kosztów doręczenia przez komornika oraz dodatkowych kosztów doręczenia za granicą, w tym kosztów tłumaczenia.”;
- 4) w art. 8:
 - a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Postanowienie w przedmiocie kosztów sądowych może wydać także referendarz sądowy.”;
 - b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Uiszczenie opłaty wyższej niż należna nie powoduje dla strony niekorzystnych skutków procesowych.”;
- 5) art. 12 i art. 13 otrzymują brzmienie:

„Art. 12. Opłatę stałą pobiera się w sprawach o prawa niemajątkowe oraz we wskazanych w ustawie niektórych sprawach o prawa majątkowe, w wysokości jednakowej, niezależnie od wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia. Opłata stała nie może być niższa niż 30 złotych i wyższa niż 10 000 złotych.

Art. 13. 1. W sprawach o prawa majątkowe pobiera się opłatę stałą od pisma ustaloną według wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia:

 - 1) do 250 złotych – 30 złotych;
 - 2) ponad 250 złotych do 500 złotych – 100 złotych;
 - 3) ponad 500 złotych do 1 000 złotych – 150 złotych;
 - 4) ponad 1 000 złotych do 2 000 złotych – 200 złotych;
 - 5) ponad 2 000 złotych do 4 000 złotych – 300 złotych;
 - 6) ponad 4 000 złotych do 6 000 złotych – 400 złotych;
 - 7) ponad 6 000 złotych do 8 000 złotych – 500 złotych;
 - 8) ponad 8 000 złotych do 10 000 złotych – 600 złotych;
 - 9) ponad 10 000 złotych do 12 500 złotych – 700 złotych;
 - 10) ponad 12 500 złotych do 15 000 złotych – 800 złotych;
 - 11) ponad 15 000 złotych do 18 000 złotych – 900 złotych;
 - 12) ponad 18 000 złotych do 20 000 złotych – 1 000 złotych.

2. W sprawach o prawa majątkowe pobiera się opłatę stosunkową od pisma obliczoną od wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia:

- 1) ponad 20 000 złotych do 4 000 000 złotych – 5%;
- 2) ponad 4 000 000 złotych – 200 000 zł i 0,5% od nadwyżki ponad 4 000 000 złotych, nie więcej jednak niż 500 000 złotych.

3. W sprawach o roszczenia wynikające z czynności bankowych, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 2187, 2243 i 2354), od strony będącej konsumentem lub osobą fizyczną prowadzącą gospodarstwo rodzinne przy wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia wynoszącej ponad 20 000 złotych pobiera się opłatę stałą w kwocie 1 000 złotych.

4. W sprawach o roszczenia wynikające z art. 36 i art. 37 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945) przy wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia wynoszącej ponad 20 000 złotych pobiera się opłatę stałą w kwocie 1 000 złotych.

5. Opłata stała lub stosunkowa w sprawach o prawa majątkowe dochodzone w postępowaniu grupowym wynosi połowę opłaty ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2, jednak nie mniej niż 100 złotych i nie więcej niż 500 000 złotych.”;

- 6) po art. 13 dodaje się art. 13a w brzmieniu:

„Art. 13a. W sprawach, w których powód przed wytoczeniem powództwa wziął udział w mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego lub podjął próbę rozwiązania sporu przez złożenie wniosku o rozpatrzenie sporu przez właściwy sąd polubowny ustanowiony ustawą w celu rozpatrywania sporów konsumenckich albo wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązania sporu konsumenckiego, opłata stała lub stosunkowa od pozwu podlega obniżeniu o dwie trzecie, nie więcej jednak niż o 400 zł.”;

- 7) po art. 14 dodaje się art. 14a w brzmieniu:

„Art. 14a. 1. W sprawie, w której powództwo zostało oddalone w trybie art. 191¹ Kodeksu postępowania cywilnego, powoda nie obciąża się kosztami sądowymi.

2. Jeżeli jednak apelacja została oddalona w trybie art. 367¹ Kodeksu postępowania cywilnego, sąd drugiej instancji obciąży powoda opłatą podstawową od pozwu i od

apelacji. Jeżeli powód wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych, sąd drugiej instancji może mu je przyznać.”;

8) w art. 15 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Opłatę tymczasową określa się w granicach od 30 złotych do 2 000 złotych, a w sprawach dochodzonych w postępowaniu grupowym od 300 złotych do 20 000 złotych.”;

9) art. 19 otrzymuje brzmienie:

„Art. 19. 1. Połowę opłaty pobiera się od:

- 1) sprzeciwu od wyroku zaocznego;
- 2) wniosku o uchylenie europejskiego nakazu zapłaty;
- 3) pozwu spełniającego przesłanki do rozpoznania w postępowaniu nakazowym;
- 4) zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

2. Czwartą część opłaty pobiera się od pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. W przypadku, o którym mowa w art. 505³⁷ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, uiszczoną opłatę od pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym zalicza się na poczet opłaty od nowo wniesionego pozwu.

3. Piątą część opłaty pobiera się od:

- 1) interwencji ubocznej;
- 2) zażalenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej;
- 3) wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.”;

10) po art. 21 dodaje się art. 21a w brzmieniu:

„Art. 21a. W przypadku przekazania sprawy innemu sądowi nie przekazuje się temu sądowi pobranych w tej sprawie opłat sądowych.”;

11) w art. 22:

a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od zażalenia na postanowienie w przedmiocie:”;

b) pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) wynagrodzenia i zwrotu kosztów poniesionych przez mediatora, biegłego, tłumacza, kuratora lub uprawnioną osobę третią;”;

12) w art. 23:

a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od:”;

- b) uchyla się pkt 3;
- 13) w art. 24 w ust. 1 uchyla się pkt 5;
- 14) po art. 25 dodaje się art. 25a i art. 25b w brzmieniu:

„Art. 25a. Opłatę od oświadczenia o rozszerzeniu powództwa lub o jego zmianie w sposób powodujący wzrost wartości przedmiotu sporu pobiera się w wysokości różnicy między opłatą należną od powództwa rozszerzonego lub zmienionego a opłatą należną sprzed rozszerzenia lub zmiany powództwa, nie niższej jednak niż 30 złotych.

Art. 25b. 1. Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o doręczenie orzeczenia albo zarządzenia z uzasadnieniem zgłoszonego w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia albo doręczenia tego orzeczenia albo zarządzenia.

2. W przypadku wniesienia środka zaskarżenia opłatę uiszczoną od wniosku o uzasadnienie zalicza się na poczet opłaty od środka zaskarżenia. Ewentualna nadwyżka nie podlega zwrotowi.”;

- 15) w art. 26 w ust. 1 uchyla się pkt 4 i 5;
- 16) po art. 26 dodaje się art. 26a w brzmieniu:

„Art. 26a. 1. W sprawach o:

- 1) ochronę praw autorskich i pokrewnych jak również dotyczących wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń topograficznych i topografii układów scalonych oraz o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych, w tym europejskich praw własności intelektualnej,
 - 2) zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji
- pobiera się od pozwu opłatę:
- a) w wysokości określonej w art. 13 od każdego roszczenia pieniężnego,
 - b) stałą w kwocie 300 złotych od każdego innego roszczenia.

2. Opłatę stałą w kwocie 200 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) zabezpieczenie dowodów, o którym mowa w art. 80 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1191, 1293, 1669, 2245 i 2339);
- 2) zobowiązanie naruszającego autorskie prawa majątkowe lub innej osoby do udzielenia informacji lub udostępnienia dokumentacji, o których mowa w art. 80 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych;

- 3) zabezpieczenie dowodów, o którym mowa w art. 286¹ ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 776 oraz z 2018 r. poz. 2302);
 - 4) zobowiązanie naruszającego patent, dodatkowe prawo ochronne lub prawo z rejestracji, o których mowa w art. 286¹ ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo własności przemysłowej;
 - 5) zabezpieczenie dowodów, o którym mowa w art. 36b ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (Dz. U. z 2018 r. poz. 432);
 - 6) zobowiązanie naruszającego wyłączone prawo lub innej osoby do udzielenia informacji lub udostępnienia dokumentacji, o których mowa w art. 36b ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o ochronie prawnej odmian roślin.”;
- 17) uchyla się art. 28;
- 18) w art. 29 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:
„Opłatę stałą w kwocie 5 000 złotych pobiera się od pozwu w sprawie o:”;
- 19) po art. 29 dodaje się art. 29a w brzmieniu:
„Art. 29a. 1. Opłatę stałą w kwocie 100 złotych od jednej osoby, której wniosek dotyczy, pobiera się od wniosku o wezwanie na rozprawę świadka, biegłego lub strony, jeżeli wniosek został złożony po zatwierdzeniu planu rozprawy.
2. W przypadku konieczności zarządzenia przymusowego sprowadzenia świadka lub biegłego pobiera się dodatkowo opłatę w kwocie 200 złotych.”;
- 20) art. 32 otrzymuje brzmienie:
„Art. 32. 1. Opłatę stałą w kwocie 1 000 złotych pobiera się od odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej oraz Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego, a także od apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w takiej sprawie.
2. Opłatę stałą w kwocie 500 złotych pobiera się od zażalenia na postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej oraz Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego.”;
- 21) po art. 32 dodaje się art. 32a w brzmieniu:
„Art. 32a. 1. Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od odwołania od decyzji organu regulacyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 7 czerwca 2001 r.

o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2018 r. poz. 1152 i 1629), a także od apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w takiej sprawie.

2. Opłatę stałą w kwocie 50 złotych pobiera się od zażalenia na postanowienie organu regulacyjnego, o którym mowa w ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.”;

22) art. 35 otrzymuje brzmienie:

„Art. 35. 1. W sprawach z zakresu prawa pracy od pracodawcy pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 złotych wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Jednakże w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50 000 złotych, od pracownika i pracodawcy pobiera się opłatę stosunkową od wszystkich podlegających opłacie pism procesowych.

2. Przepisu ust. 1 zdanie drugie nie stosuje się w sprawach dotyczących dochodzenia zwrotu należności powstałych w wyniku realizacji przepisów z zakresu ochrony roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy.

3. Pracodawca uiszcza opłatę podstawową od pism podlegających opłacie wymienionych w ust. 1, także w sprawie o ustalenie istnienia stosunku pracy wytoczonej z powództwa inspektora pracy.”;

23) w art. 36 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do strony wnoszącej odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.”;

24) w art. 44 w ust. 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o:”;

25) w art. 49 w ust. 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o:”;

26) art. 62 otrzymuje brzmienie:

„Art. 62. Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o wykreślenie zastawu rejestrowego z rejestru zastawów.”;

27) art. 64 otrzymuje brzmienie:

„Art. 64. Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o uwierzytelnienie odpisu statutu w postępowaniu rejestrowym.”;

28) art. 68 i art. 69 otrzymują brzmienie:

„Art. 68. Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) udzielenie, zmianę lub uchylenie zabezpieczenia roszczenia;
- 2) wydanie, zmianę, uchylenie, stwierdzenie wygaśnięcia, zmianę wykonania, ograniczenie wykonania lub zakończenie wykonania europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym;
- 3) uzyskanie informacji o rachunku bankowym, o którym mowa w rozporządzeniu powołanym w art. 1144³ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 69. 1. Od wniosku o udzielenie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego złożonego przed wniesieniem pisma wszczynającego postępowanie pobiera się czwartą część opłaty należnej od pozwu o to roszczenie.

2. Uiszczoną opłatę zalicza się na poczet opłaty od pisma wszczynającego postępowanie, jeżeli zostało wniesione w terminie przewidzianym do tego w przepisach o zabezpieczeniu. W przypadku oddalenia wniosku termin ten wynosi dwa tygodnie od dnia doręczenia postanowienia, a jeżeli postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia.”;

29) w art. 77:

a) ust. 1 i 1a otrzymują brzmienie:

„1. Opłatę od wniosku o wydanie na podstawie akt:

- 1) poświadczanego odpisu, wypisu lub wyciągu,
- 2) odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem prawomocności,
- 3) odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem wykonalności,
- 4) zaświadczenia

– pobiera się w kwocie 20 złotych za każde rozpoczęte 10 stron wydanego dokumentu.

1a. Opłatę od wniosku o wydanie na podstawie akt zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z przebiegu posiedzenia pobiera się w kwocie 20 złotych za każdy wydany informatyczny nośnik danych.”,

b) uchyla się ust. 2;

30) po art. 77 dodaje się art. 77a w brzmieniu:

„Art. 77a. Nie pobiera się opłaty od pierwszego wniosku o wydanie odpisu orzeczenia kończącego postępowanie z klauzulą wykonalności, złożonego przez stronę inicjującą postępowanie.”;

31) art. 78 otrzymuje brzmienie:

„Art. 78. Opłatę od wniosku o wydanie kopii dokumentu, znajdującego się w aktach sprawy, pobiera się w kwocie 20 złotych za każde rozpoczęte 20 stron wydanej kopii.”;

32) w art. 79:

a) w ust. 1 w pkt 2 uchyla się lit. c i d,

b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Opłatę zwracaną na podstawie ust. 1 pkt 1 lit. a, b i h, pkt 2 oraz pkt 3 lit. a, c i d obniża się o kwotę równą opłacie minimalnej.”;

33) w art. 80:

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Nie zwraca się różnicy, jeżeli jest niższa niż koszt jej zwrotu.”,

b) uchyla się ust. 2;

34) po art. 80 dodaje się art. 80a w brzmieniu:

„Art. 80a. Opłatę, o której mowa w art. 79 i art. 80, zwraca sąd, przed którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji, a sąd drugiej instancji – jeżeli opłatę tę pobrał. Jeżeli opłatę pobrał notariusz, opłatę zwraca sąd, który rozpoznawał wniosek w pierwszej instancji.”;

35) po art. 89 dodaje się art. 89a w brzmieniu:

„Art. 89a. 1. Tłumaczowi powołanemu przez sąd przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę oraz zwrot poniesionych przez niego wydatków niezbędnych do wykonania tłumaczenia.

2. Wynagrodzenie tłumacza przysięgłego ustala się według odrębnych przepisów. Wynagrodzenie innego tłumacza ustala się, stosując odpowiednio przepis art. 89 ust. 2.

3. Przepisy art. 89 ust. 4 i 4b stosuje się odpowiednio.”;

36) w art. 92:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wynagrodzenie oraz zwrot kosztów podróży, wydatków, utraconego zarobku lub dochodu przyznaje się na wniosek świadka, osoby towarzyszącej świadkowi, o której mowa w art. 88, biegłego lub tłumacza, a także strony lub osoby trzeciej uprawnionej do otrzymania należności.”,

b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Osobę uprawnioną do otrzymania należności, o której mowa w ust. 1, poucza się o prawie i sposobie złożenia wniosku o jej przyznanie oraz o skutkach niezachowania terminu wskazanego w ust. 2.”;

37) art. 93 otrzymuje brzmienie:

„Art. 93. 1. Należności, o których mowa w art. 92, ustala i przyznaje sąd albo referendarz sądowy.

2. Przewodniczący może zarządzeniem w całości uwzględnić wniosek świadka o przyznanie każdej z należności, o których mowa w art. 85–88, jeżeli jego uwzględnienie nie pociągnie za sobą zobowiązania strony do uiszczenia dalszych kwot albo jeżeli strona zgodziła się na pokrycie należności świadka w żądanej przezeń wysokości. Zarządzenie to nie podlega zaskarżeniu.

3. Przyznaną należność należy wypłacić niezwłocznie. W przypadku niemożności niezwłocznej wypłaty należność przekazuje się przekazem pocztowym lub przelewem bankowym bez obciążania osoby, której ją przyznano, opłatą pocztową lub kosztami przelewu.”;

38) po art. 93 dodaje się art. 93a w brzmieniu:

„Art. 93a. Przepisy art. 92 oraz art. 93 ust. 1 i 3 stosuje się odpowiednio do przyznawania należności mediatorowi w przypadku, o którym mowa w art. 183⁵ § 2 zdanie drugie Kodeksu postępowania cywilnego.”;

39) w art. 96 w ust. 1:

a) pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) pracownik wnoszący powództwo, z zastrzeżeniem art. 35 ust. 1 zdanie drugie, lub strona wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych;”,

b) w pkt 13 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 14 w brzmieniu:

„14) strona w sprawach dotyczących wypłat oraz zwrotu należności powstałych wskutek wykonywania przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy.”;

40) w art. 102 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny bądź też ich poniesienie narazi ją na taki uszczerbek.”;

- 41) w art. 103 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 i 3 w brzmieniu:

„2. Spółka handlowa powinna wykazać także, że jej wspólnicy albo akcjonariusze nie mają dostatecznych środków na zwiększenie majątku spółki lub udzielenie spółce pożyczki.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do spółki handlowej, której jedynym wspólnikiem albo akcjonariuszem jest Skarb Państwa.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 573) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 7 otrzymuje brzmienie:

„Art. 7. 1. Posiedzenie przygotowawcze można przeprowadzić także przed wezwaniem pozwanego do wniesienia odpowiedzi na pozew.

2. Przewodniczący może zobowiązać stronę, aby w piśmie przygotowawczym podała wszystkie twierdzenia i dowody istotne dla ustalenia dopuszczalności postępowania grupowego – pod rygorem utraty prawa do ich powoływania w toku dalszego postępowania.”;

- 2) w art. 8 ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Na postanowienie w przedmiocie kaucji przysługuje zażalenie do innego składu tego samego sądu.”;

- 3) w art. 10:

- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Po wysłuchaniu stron sąd rozstrzyga o dopuszczalności postępowania grupowego. Sąd odrzuca pozew, jeżeli sprawa nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym. W przeciwnym przypadku wydaje postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym.”,

- b) uchyla się ust. 1a;

- 4) art. 15 otrzymuje brzmienie:

„Art. 15. Po upływie terminu wyznaczonego w ogłoszeniu, a jeżeli zaniechano ogłoszenia – po uprawomocnieniu się postanowienia o dopuszczalności postępowania grupowego przewodniczący wyznacza pozwanemu termin nie krótszy niż miesiąc do podniesienia zarzutów co do członkostwa określonych osób w grupie lub w podgrupach.”;

- 5) w art. 17 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Po upływie terminu, o którym mowa w art. 15, sąd wydaje postanowienie co do składu grupy.”;

- 6) w art. 18 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Na wniosek więcej niż połowy członków grupy sąd może dokonać zmiany reprezentanta grupy. Wniosek powinien wskazywać proponowanego reprezentanta grupy oraz zawierać jego oświadczenie o wyrażeniu zgody na bycie reprezentantem.”;

- 7) w art. 21 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Wszyscy członkowie grupy lub podgrupy mogą także zostać wymienieni, wraz z ustaleniem kwot przypadających każdemu z nich, na liście stanowiącej załącznik do wyroku. W takim przypadku w wyroku należy powołać tę listę, a sama lista nie podlega odczytaniu.”;

- 8) art. 22 otrzymuje brzmienie:

„Art. 22. Tytułem egzekucyjnym do prowadzenia egzekucji świadczenia pieniężnego przypadającego członkowi grupy lub podgrupy jest wyciąg z wyroku albo wyrok z wyciągiem z listy członków stanowiącej załącznik do wyroku, wskazujące w szczególności wysokość należnego mu świadczenia”.

- 9) w art. 24 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W zakresie nieuregulowanym w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, z wyłączeniem art. 7, art. 8, art. 117–124, art. 194–196, art. 204, art. 205, art. 205^{3 § 2 i 5} oraz art. 425–505¹⁴.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. poz. 771, 1443, 1669 i 2244) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 3 w ust. 4 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) na zlecenie sądu albo na wniosek powoda zobowiązanego przez sąd na podstawie art. 1391 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego – osobiście doręcza bezpośrednio adresatowi zawiadomienia sądowe, pisma procesowe oraz inne dokumenty sądowe za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty;”;

- 2) w art. 28 po wyrazach „art. 3 ust. 3” dodaje się wyrazy „i ust. 4 pkt 1”;

- 3) w art. 98 w ust. 2 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Przepis art. 28 stosuje się odpowiednio.”;

4) w art. 138 dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Przepis art. 28 stosuje się odpowiednio do asesora, któremu udzielono zlecenia.”.

Art. 7. 1. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zachowują moc czynności dokonane zgodnie z przepisami w brzmieniu dotychczasowym.

2. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

3. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy:

- 1) do wniosków o wyłączenie sędziego złożonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepis art. 531 ustawy zmienianej w art. 1 stosuje się w brzmieniu dotychczasowym,
- 2) w postępowaniach zapoczątkowanych wniesieniem, do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi na orzeczenie referendarza sądowego stosuje się przepisy zmienianych ustaw w brzmieniu dotychczasowym,
- 3) przepisy ustawy zmienianej w art. 5 oraz przepis art. 1303 § 2 ustawy zmienianej w art. 1 stosuje się w brzmieniu dotychczasowym

– do czasu zakończenia postępowania w danej instancji lub, odpowiednio, przed Sądem Najwyższym.

4. Do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, które na podstawie ustaw zmienianych w art. 1 i 3 niniejszej ustawy w brzmieniu dotychczasowym podlegałyby rozpoznaniu w postępowaniu w sprawach gospodarczych, nie stosuje się przepisów o tym postępowaniu. Właściwy do rozpoznania takich spraw pozostaje sąd właściwy według przepisów dotychczasowych.

5. Sprawy:

- 1) w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy wydano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym,
- 2) wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoznawane w postępowaniu nakazowym, z zastrzeżeniem ust. 5,

- 3) wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoznawane w elektronicznym postępowaniu upominawczym
– do czasu zakończenia postępowania w danej instancji podlegają rozpoznaniu według przepisów w brzmieniu dotychczasowym.

6. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoznawanych w postępowaniu nakazowym, w których powód wniósł o wydanie nakazu zapłaty na podstawie dokumentów określonych w art. 485 § 3 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym:

- 1) przyjmuje się, że nie ma podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym,
- 2) nieprawomocny nakaz zapłaty sąd z urzędu uchyla w całości postanowieniem, po czym rozpoznaje sprawę w dalszym ciągu z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym,
- 3) nieprawomocny wyrok, mocą którego choćby w części utrzymano w mocy nakaz zapłaty, jak również ten nakaz zapłaty w części, która podlegała rozpoznaniu, sąd pierwszej instancji z urzędu uchyla w całości postanowieniem, po czym rozpoznaje sprawę ponownie z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym,
- 4) nieprawomocny wyrok, mocą którego choćby w części utrzymano w mocy nakaz zapłaty, a od którego wniesiono apelację, jak również ten nakaz zapłaty w części, która podlegała rozpoznaniu, sąd odwoławczy z urzędu uchyla w całości postanowieniem, po czym przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym
– przy czym do czasu zakończenia postępowania w pierwszej instancji sprawę rozpoznaje się według przepisów w brzmieniu dotychczasowym. Postanowienia, o których mowa w pkt 2–4, mogą zostać wydane na posiedzeniu niejawnym.

7. Przepisy art. 98 § 1¹ i 1² oraz art. 103 § 3 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się w postępowaniach wszczętych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

8. Do czasu wydania rozporządzenia, o którym mowa w art. 51 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się dotychczasowe pouczenia.

9. Sprawy o roszczenia z tytułu niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową sprzedaży konsumenckiej rozpoznaje się w postępowaniu uproszczonym, jeżeli wartość

przedmiotu umowy nie przekracza kwoty określonej w art. 505¹ § 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

10. Przepisy art. 50 § 3, art. 52 § 3 i art. 132 § 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1311 i 1513 oraz z 2016 r. poz. 178, 394, 615 i 1358) stosuje się także w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy.

Art. 8. Traci moc ustawa z dnia 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych (Dz. U. z 2016 r. poz. 723).

Art. 9. 1. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 1 pkt 5–6, 18, 21, 28, 39, 41–42, 46–53, 60, 79, 88, 110–113, 115, 117, 141, 142, pkt 143 lit. a, pkt 144, pkt 146 lit. c, pkt 147, 155–157, 159–162, pkt 175 lit. b, pkt 198, 207–209, art. 4 oraz art. 5 pkt 7 i 8 – które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia;
- 2) art. 1 pkt 2 – który wchodzi w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia;
- 3) art. 1 pkt 32, 163 i 172–175 oraz art. 4 pkt 5, 8 i pkt 32 lit. c w zakresie dotyczącym elektronicznego postępowania upominawczego, a także art. 1 pkt 186–190 – które wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

I. Przygotowanie sprawy do rozpoznania.....	3
1. Czynności stron i sądu służące przygotowaniu rozstrzygnięcia.....	3
2. Odpowiedź na pozew	5
3. Pisma przygotowawcze	8
4. Posiedzenie przygotowawcze	10
5. Plan rozprawy	17
6. Rozstrzygnięcie sprawy na jednym terminie rozprawy. Przebieg rozprawy według planu.....	20
7. Ograniczenia czasowe w przedstawianiu twierdzeń i dowodów.....	23
8. Wyrok zaoczny	26
9. Korzyści z projektowanej zmiany	28
II. Przeciwdziałanie nadużyciu prawa procesowego	30
10. Cel i założenia projektowanej zmiany	30
11. Klauzula generalna	33
12. Pismo niebędące pozwem.....	34
13. Pozew oczywiście bezzasadny	36
14. Łańcuch zażaleń	41
15. Wnioski o wyłączenie sędziego.....	42
16. Wnioski o sprostowanie, uzupełnienie i wykładnię wyroku	44
17. Wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu	45
18. Kara za ublżenie sądowi na piśmie	46
19. Uwagi końcowe	47
III. Dowody.....	49
20. Zmiany o znaczeniu ogólnym	49
21. Fakty, o których informacja jest powszechnie dostępna	52
22. Czynności stron i sądu w postępowaniu dowodowym.....	53
23. Zeznania świadka	59
24. Opinia biegłego	61
IV. Uzasadnianie wyroków i postępowania odwoławcze.....	69
25. Ogłaszanie, doręczanie i uzasadnianie wyroków	69
26. Apelacja	79
27. Zażalenie.....	86
28. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego	92
V. Postępowanie w sprawach gospodarczych	95
29. Stan obecny	95
30. Sądy, sprawy i postępowania gospodarcze	97
31. Zakres zastosowania postępowania gospodarczego	99
32. Możliwość rozpoznania sprawy w zwykłym procesie	101
33. Odrębności postępowania gospodarczego.....	102
34. Odrębności w postępowaniu dowodowym.....	105
VI. Inne postępowania odrębne	108
35. Postępowanie uproszczone	108
36. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.....	113
37. Elektroniczne postępowanie upominawcze.....	118
38. Postępowanie nakazowe i postępowanie upominawcze.....	122
VII. Ogólne usprawnienia postępowania.....	131
39. Zasady rejestracji czynności sądu.....	131

40. Właściwość sądu	132
41. Skład sądu na posiedzeniu	138
42. Kompetencje referendarza sądowego	139
43. Rzecznicy konsumentów.....	142
44. Komunikacja sądu ze stronami	142
45. Interwencja uboczna	146
46. Koszty procesu.....	147
47. Formularze sądowe	149
48. Następstwa nieopłacenia oświadczenia o rozszerzeniu powództwa.....	150
49. Doręczenia	152
50. Wydawanie postanowień	157
51. Wysłuchanie stron.....	165
52. Publiczna dostępność posiedzeń	166
53. Sygnalizacja uchybień.....	167
54. Niemożność podjęcia zawieszonego postępowania.....	168
55. Należności mediatora.....	169
56. Postępowanie pojednawcze.....	170
57. Wymagania co do treści pozwu i innych pism procesowych	171
58. Zarzut potrącenia.....	173
59. Ocena sędziowska	175
60. Uzasadnianie postanowień wpadkowych.....	176
61. Postępowanie zabezpieczające.....	179
62. Doręczanie postanowień w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności.....	181
63. Postępowanie grupowe	182
VIII. Koszty sądowe	186
64. Cele projektowanej nowelizacji	186
65. Urealnienie opłat sądowych.....	186
66. Zmiany o charakterze ogólnym.....	187
67. Stawki opłat sądowych.....	192
68. Opłaty w sprawach z zakresu prawa pracy oraz w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i w sprawach odwołań rozpoznawanych przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.....	198
69. Opłaty od wniosków o zabezpieczenie roszczenia	198
70. Opłata od wniosku o uzasadnienie orzeczenia.....	199
71. Uproszczenie podsystemu opłat kancelaryjnych	202
72. Ograniczenie zwrotów opłat sądowych	203
73. Opłaty w sprawach gospodarczych.....	205
74. Opłaty w sprawach o ochronę własności intelektualnej	206
75. Ujednolicenie opłat w postępowaniach przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów.....	207
76. Zwalnianie spółek handlowych od kosztów sądowych	208
77. Przyznawanie należności	209
IX. Przepisy wprowadzające i przejściowe.....	211

Przepisy powołane w tekście bez oznaczenia aktu prawnego, z którego pochodzą, to przepisy Kodeksu postępowania cywilnego

I. Przygotowanie sprawy do rozpoznania

1. Czynności stron i sądu służące przygotowaniu rozstrzygnięcia

Całokształt przedstawionych sądowi przez strony twierdzeń o faktach i dowodów na ich poparcie stanowi tzw. materiał procesowy; po weryfikacji i ocenie stanowi on podstawę rozstrzygnięcia sądu kończącego sprawę. Proces zbierania tego materiału stanowi jedną z faz postępowania; zasady i sposoby gromadzenia tego materiału wymagają ustawowego uregulowania.

Niezależnie od tego efektywne prowadzenie postępowania przed sądem wymaga jego zaplanowania. Czynności do tego prowadzące można określić mianem organizacji postępowania.

Zbieraniu materiału procesowego oraz organizacji postępowania winno służyć postępowanie przygotowawcze.

Potrzebę wyodrębnienia zespołu przepisów regulujących gromadzenie materiału procesowego dostrzegano już w okresie przygotowywania obecnego Kodeksu postępowania cywilnego¹; w mniejszym stopniu dotyczyło to organizacji postępowania. Ostatecznie jednak normy regulujące te zagadnienia pozostały rozrzucone wśród przepisów rozdziałów „Pozew” i „Rozprawa”. Tymczasem zarówno postulaty nauki prawa², jak i doświadczenia praktyki sądów cywilnych ostatnich lat jednoznacznie już wskazują, że kierunek ten był słuszny: dotychczasowe regulacje wymagają rozwinięcia, a dotychczasowa systematyka wymaga uzupełnienia. Stąd wyodrębnienie instytucji postępowania przygotowawczego w odrębny rozdział „Organizacja postępowania”, który poza organizacją postępowania sensu stricto określa także zasady i sposoby gromadzenia materiału procesowego.

W dotychczasowym stanie prawnym organizację postępowania narzuca sądowi i sędziemu art. 206 § 1. Przepis ten co do zasady wymaga od sędziego, by (1) zawsze kierował sprawę na rozprawę i (2) zaplanował rozprawę, znając tylko stanowisko i żądania jednej strony – powoda. Z mocy dotychczasowego art. 207 § 1 uzyskanie stanowiska pozwanego przed rozprawą jest opcjonalne i zależy, co do zasady, od woli pozwanego. Zaletą tego dotychczasowego modelu organizacji rozprawy jest prostota: przygotowanie rozprawy ogranicza się do wyznaczenia terminu pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę, doręczenia odpisu pozwu i wezwania osób mających zostać przesłuchanymi na wniosek powoda.

Ze względu na swą prostotę model ten niewątpliwie sprawdzał się przy niewielkim lub umiarkowanym obciążeniu sądów. Jednakże w ciągu ostatniej dekady wpływ spraw cywilnych do sądów powszechnych wzrósł w takim stopniu, że uwydatniły się wady tego modelu, wynikające z faktycznego pominięcia fazy przygotowania rozprawy. Skutkiem przystąpienia do rozprawy „z marszu” z reguły bywa przewlekłość postępowania spowodowana koniecznością rozpoznawania sprawy na wielu terminach. Co gorsza, ogromny wpływ spraw powoduje, że po każdej przerwie w rozprawie sprawa musi odczekać całą kolejkę spraw wyznaczonych do rozpoznania wcześniej – wskutek czego terminy rozprawy muszą być – i są – odległe od siebie o wiele miesięcy.

¹ S. Hanausek *Przygotowanie procesu cywilnego*, „Nowe Prawo”, 1964, nr 2, s. 153.

² B. Karolczyk *Koncentracja materiału procesowego w postępowaniu cywilnym przed sądem pierwszej instancji*, Wolters Kluwer Polska SA, Warszawa 2013, *passim*.

Zapobiec temu zjawisku winna nowa organizacja postępowania przed sądem, oparta na następujących zasadniczych założeniach:

- 1) postępowanie sądowe podlega planowaniu,
- 2) podstawą planu jest znajomość stanowisk wszystkich stron (*audiat et altera pars*),
- 3) rozprawa jest prowadzona tylko w razie rzeczywistej potrzeby (prawa do sądu nie utożsamia się już z prawem do rozprawy).

Postępowanie sądu ze sprawą nie może pozostać, jak w istocie dotychczas, pozostawione przypadkowi. I sąd, i strony winny wiedzieć zawczasu, które czynności spośród żądanych przez strony będą prowadzone oraz gdzie i kiedy to nastąpi.

Prawidłowa organizacja postępowania cywilnego, prowadząca do rozpoznania sprawy na jednym terminie posiedzenia, polega w praktyce na zaplanowaniu kolejności czynności procesowych sądu i stron, w szczególności kolejności przeprowadzenia dowodów. W tym celu sąd musi znać zakres postępowania dowodowego, ten zaś można ustalić dopiero po eliminacji dowodów zbędnych (w szczególności zgłaszanych w celu ustalenia faktów bezspornych). Z tego wynika, że do prawidłowego zaplanowania postępowania (rozprawy) sąd musi znać żądania, twierdzenia o faktach i wnioski dowodowe pochodzące od wszystkich stron. Podejmowanie postępowania w sprawie ze znajomością stanowiska tylko jednej ze stron jest więc oczywiście bezcelowe. Stąd wynika konieczność zobowiązania strony broniącej się (pozwanego) do zajęcia stanowiska wobec żądania strony atakującej (powoda) – poprzez złożenie odpowiedzi na pozew.

Znajomość żądań i twierdzeń stron pozwala na dobranie właściwego trybu rozwiązania sporu, który doprowadził strony do sądu. Rozwiązanie to nie musi koniecznie polegać na rozpoznaniu i władczym rozstrzygnięciu sprawy; zanim do tego dojdzie, należy wykorzystać wszelkie możliwości zakończenia sporu z woli samych stron (zawarcia ugody). Jeżeli jednak konieczność taka się pojawi, to wydanie rozstrzygnięcia nie zawsze musi być wynikiem ustnej rozprawy; zbędne są przecież rozprawy, które sprowadzają się do podtrzymania stanowisk przedstawionych w pismach procesowych, a postępowanie dowodowe ogranicza się do przeczytania przez sędziego dokumentów, co i tak nie odbywa się w sali rozpraw. Jeżeli, w ostateczności, do rozprawy dojdzie, to powinna się ona odbyć na jednym terminie posiedzenia, ewentualnie na kilku terminach następujących zaraz po sobie – bez wielomiesięcznych odstępów.

Dla osiągnięcia tego stanu przewiduje się w szczególności:

1. Racjonalizację procedowania ze sprawą cywilną pod kątem celów i kosztów postępowania.
2. Wprowadzenie fazy postępowania przygotowawczego mającej na celu zakończenie sporu bez rozprawy, a jeżeli się to nie uda – przygotowanie sprawy do rozstrzygnięcia na pierwszym terminie rozprawy.
3. Ustalenie harmonogramu procedowania w sprawie ze wskazaniem terminu zakończenia sprawy w sądzie I instancji.
4. Odciążenie rozprawy od czynności organizacyjno-technicznych.
5. Włączenie stron w planowanie czynności sądu w ich sprawie, a przez to uczynienie ze stron podmiotów współodpowiedzialnych za sposób oraz czas rozpoznania sprawy w sądzie.
6. Stworzenie warunków oraz narzędzi do efektywnego poszukiwania alternatywnych form rozwiązywania sporów prawnych.
7. Aktywizację sędziów w procesie mediacji między stronami.

Wynikiem wprowadzenia powyższych rozwiązań winno się stać ogólne skrócenie czasu trwania postępowań przed sądami cywilnymi, w szczególności eliminacja przewlekłości postępowania ze wszystkimi jej negatywnymi konsekwencjami (skargami na przewlekłość, skargami do ETPCz, odpowiedzialnością dyscyplinarną i quasi-dyscyplinarną sędziów itd.). Potwierdzeniem prawidłowości tej tendencji jest fakt, że podobne rozwiązanie od 1 lipca 2015 przewiduje art. 349 Kodeksu postępowania karnego.

2. Odpowiedź na pozew

Skoro powód wystąpił z powództwem w formie pozwu, to rzeczą naturalną jest, że pozwany winien zostać o tym powiadomiony. Równie oczywiste jest oczekiwanie, że pozwany zajmie stanowisko odnośnie do żądania powoda. W ten sposób jeszcze przed jakimkolwiek posiedzeniem w sądzie znajdują się co najmniej dwa dokumenty obrazujące stanowiska stron. Umożliwi to sędziemu wstępną orientację co do przedmiotu sporu i jego podstaw faktycznych, a także rozpoznanie bazy prawnej niezbędnej do jego rozstrzygnięcia. Dotychczas czynności te są prowadzone na pierwszym terminie rozprawy, co sankcjonuje art. 212 § 1. Wynika to z faktu, że doręczenie pozwu następuje już wraz zawiadomieniem o terminie rozprawy – co sankcjonuje art. 206 § 1. W tej sytuacji pierwszy termin rozprawy najczęściej, zwłaszcza w bardziej skomplikowanych sprawach, służy *de facto* przygotowaniu rozprawy – czyli ma charakter posiedzenia przygotowawczego, choć ustawa go tak nie nazywa.

Z uwagi na czas i koszty oraz powagę sądu taka organizacja pracy ze sprawą nie powinna mieć miejsca. Nowoczesne i efektywne zarządzanie sprawą w sądzie cywilnym wymaga, poza innymi, spełnienia trzech przesłanek. Po pierwsze – rozpoznania stanowisk stron, tj. żądania powoda oraz obrony pozwanego (w tym sprecyzowania twierdzeń: co jest między stronami sporne, a co można przyjąć za uzgodnione). Po drugie – zebrania materiału dowodowego według dyspozycji stron (w tym danych świadków i wiadomości o miejscu położenia dokumentów). Po trzecie – ustalenia ze stronami planu procedowania w sprawie (w tym porządku czynności dowodowych). W ten sposób powinien powstać plan działania sądu z daną sprawą, który w przypadku skierowania jej na rozprawę będzie stanowić plan rozprawy. Rozprawa winna stać się kulminacją postępowania sądu w sprawie. Nie zawsze będzie ona niezbędna dla załatwienia sprawy, zawsze jednak musi być dobrze przygotowana – a tego nie da się zrobić bez fazy wstępnej, służącej zaplanowaniu czynności sądu w danej sprawie.

W tym celu wniesienie odpowiedzi na pozew winno stać się procesowym obowiązkiem strony pozwanej. Zostanie to osiągnięte poprzez uchylenie dotychczasowego art. 207 i zastąpienie go proj. art. 205¹ § 1 i proj. art. 205².

Termin udzielony stronie pozwanej do pisemnego przedstawienia swego stanowiska w sprawie musi być uzależniony od wynikającej z pozwu objętości i stopnia skomplikowania konkretnej sprawy, z zagwarantowaniem ustawowego minimum wynoszącego dwa tygodnie. Tak wyznaczony termin należy do terminów, których dotyczy art. 166 i na zasadzie tego przepisu, z urzędu lub na żądanie strony, może zostać przedłużony (proj. art. 205¹ § 1).

Niezłożenie odpowiedzi na pozew w przepisany termin winno skutkować uznaniem za przyznane przez pozwanego twierdzeń co do faktów przytoczonych w pozwie – na zasadzie art. 230

w związku z art. 229 (*qui tacet, ubi loqui potuit debuit, consentire videtur*). Na tej podstawie sąd będzie mógł wydać wyrok zaoczny na posiedzeniu niejawnym (proj. art. 339 § 1). O rygorach związanych z uchybieniem terminu do wniesienia odpowiedzi na pozew, w tym o możliwości wydania wyroku zaocznego na posiedzeniu niejawnym, sąd pouczy pozwanego wraz z doręczeniem odpisu pozwu i wezwania do złożenia odpowiedzi (proj. art. 205²). Z kolei powód zostanie zawiadomiony, że pozwany został wezwany do zajęcia stanowiska w sprawie; będzie to dla niego potwierdzenie, że jego pozwowi został nadany bieg (proj. art. 205¹ § 1). Ze względu na wagę pouczeń udzielanych w tym momencie stronom należy przewidzieć, że doręcza się je bezpośrednio stronom, nawet gdy są reprezentowane przez pełnomocnika. Nie dotyczy to strony, która, mając domicyl poza Unią Europejską, nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy ani do doręczeń (art. 1135⁵ § 1). Nie ma natomiast potrzeby doręczać tych pouczeń pełnomocnikom będącym adwokatami, radcami prawnymi lub rzecznikami patentowymi ani Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (proj. art. 205² § 3).

Zaletą takiego rozwiązania będzie przede wszystkim przyspieszenie postępowania. Należy też pamiętać, że zasadnicze prawo obywatela do sądu nie może być utożsamiane z prawem do rozprawy. Sąd proceduje bowiem w różnych formach, a przejawem jego służebnej wobec obywateli działalności jest wybór takiego sposobu załatwienia sprawy, który będzie najbardziej efektywny, a nie pozbawi stron możliwości obrony ich praw.

Charakter postępowań nieprocesowych sprawia, że instytucja obligatoryjnej odpowiedzi na pozew, odwrotnie niż w procesie, z reguły będzie w nich zbędna. Należy więc przewidzieć wyjątek od wynikającej z art. 13 § 2 zasady odpowiedniego stosowania przepisów o procesie i wyraźnie wskazać, że złożenie odpowiedzi na wniosek jest obligatoryjne, tylko gdy tak zarządzi przewodniczący, kierując się, rzecz jasna, oceną co do potrzeby poznania stanowisk innych uczestników opartą na całokształcie okoliczności sprawy (proj. art. 511² § 1).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2¹. Organizacja postępowania	
[nowy przepis – w miejsce obecnego art. 206 § 1 i art. 207 § 1–2]	Art. 205¹. § 1. Przewodniczący zarządza doręczenie pozwu pozwanemu i wzywa go do złożenia odpowiedzi na pozew w wyznaczonym terminie nie krótszym niż dwa tygodnie. O zarządzeniu doręczenia pozwu zawiadamia się powoda. § 2. Przewodniczący zarządza zwrot odpowiedzi na pozew złożonej z uchybieniem terminu.
[nowy przepis – w miejsce obecnego art. 206 § 2]	Art. 205². § 1. Równocześnie z doręczeniem pism, o których mowa w art. 205¹ § 1, poucza się strony o: 1) możliwości rozwiązania sporu w drodze ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem; 2) obowiązku udziału w posiedzeniu przygotowawczym i przedstawienia wszystkich twierdzeń i dowodów na tym posiedzeniu; 3) skutkach niedopełnienia obowiązków, o których mowa w pkt 2, w szczególności o możliwości wydania przez sąd wyroku zaocznego na posiedzeniu niejawnym i warunkach jego wykonalności, obciążenia kosztami postępowania, a także o możliwości umorzenia postępowania oraz o pominięciu spóźnionych twierdzeń i dowodów;

	4) <u>możliwości ustanowienia przez strony pełnomocników procesowych oraz o tym, że zastępstwo adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego nie jest obowiązkowe;</u> 5) <u>obowiązku wniesienia pisma przygotowawczego na zarządzenie przewodniczącego, wymogach co do jego treści i skutkach ich niedochowania;</u> 6) <u>zwrocie pisma przygotowawczego wniesionego bez zarządzenia przewodniczącego lub jego zezwolenia.</u> <u>§ 2. Pozwanego poucza się także o czynnościach procesowych, które może lub powinien podjąć, jeśli nie uznaje żądania pozwu w całości lub w części, w szczególności o obowiązku złożenia odpowiedzi na pozew, w tym o obowiązujących w tym zakresie wymaganiach co do terminu i formy.</u> <u>§ 3. Pouczenia, o których mowa w § 1, doręcza się bezpośrednio stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1. Nie doręcza się ich Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej ani pełnomocnikowi, który jest adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym.</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 3. Rozprawa	
Art. 206. § 1. Termin rozprawy wyznacza przewodniczący. Jednocześnie z wyznaczeniem pierwszej rozprawy zarządza doręczenie pozwu i stosownie do potrzeby wyznacza sędziego sprawozdawcę. § 2. Równocześnie z doręczeniem pozwu i wezwania na pierwszą rozprawę poucza się pozwanego o: 1) <u>czynnościach procesowych, które może lub powinien podjąć, jeśli nie uznaje żądania pozwu w całości lub w części, w szczególności o możliwości lub obowiązku wniesienia odpowiedzi na pozew, w tym o obowiązujących w tym zakresie wymaganiach co do terminu i formy, lub przedstawienia swoich wniosków, twierdzeń i dowodów na rozprawie;</u> 2) <u>skutkach niepodjęcia takich czynności, w szczególności o możliwości wydania przez sąd wyroku zaocznego i warunkach jego wykonalności oraz obciążenia pozwanego kosztami postępowania;</u> 3) <u>możliwości ustanowienia przez pozwanego pełnomocnika procesowego i braku obowiązkowego zastępstwa przez adwokata lub radcę prawnego.</u>	Art. 206. § 1. Przewodniczący i sąd podejmują czynności w sprawie tak, aby przebiegła zgodnie z planem rozprawy, a jeżeli planu nie sporządzono – w <u>najwcześniejszych możliwych terminach.</u> § 2. Przewodniczący wyznacza terminy posiedzeń w sprawie zgodnie z planem rozprawy, a jeżeli planu nie sporządzono – w <u>najwcześniejszych możliwych terminach.</u>
<i>[nowy przepis – w miejsce obecnego art. 206 § 1]</i>	Art. 206¹. Rozprawę należy przygotować tak, aby nie było przeszkód do rozstrzygnięcia sprawy na pierwszym posiedzeniu na nią wyznaczonym. Więcej niż jedno posiedzenie wyznacza się tylko w razie konieczności, zwłaszcza gdy przeprowadzenie wszystkich dowodów na jednym posiedzeniu nie będzie możliwe. W takim przypadku posiedzenia powinny się odbywać w kolejnych dniach, a jeżeli nie jest to możliwe – tak, aby upływ czasu pomiędzy kolejnymi posiedzeniami nie był nadmierny.
Art. 207. § 1. Pozwany może przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę wnieść odpowiedź na pozew. § 2. Przewodniczący może zarządzić wniesienie odpowiedzi na pozew w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż dwa tygodnie. (...) § 7. Odpowiedź na pozew złożona z naruszeniem § 2 podlega zwrotowi; zwrotowi podlega także pismo	Art. 207. (uchylony) <i>[zastąpiony przez art. 205¹, art. 205³ i art. 205¹²]</i>

przygotowawcze złożone z naruszeniem § 3.	
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga druga. Postępowanie nieprocesowe Tytuł I. Przepisy ogólne	
[nowa norma]	Art. 511². § 1. <u>Złożenie odpowiedzi na wniosek jest obowiązkowe tylko wówczas gdy przewodniczący tak zarządzi.</u> (...)

3. Pisma przygotowawcze

Jeżeli zasób informacji o sporze przedstawiony w pozwie i w odpowiedzi na pozew okaże się niewystarczający do powzięcia rozstrzygnięcia, przewodniczący ma możliwość uzupełnienia go w drodze zarządzenia wymiany pism przygotowawczych. Ocena potrzeby w tym zakresie winna należeć do przewodniczącego jako organu przygotowującego sprawę do rozpoznania i powinna być ograniczona tylko ogólnym wymogiem zasadności, zapobiegającym nadużywaniu tej instytucji. Praktyka wskazuje, że wymiana pism przygotowawczych niesie ze sobą ryzyko wykroczenia argumentacji stron poza właściwy przedmiot procesu i wynikającej stąd zwłoki, wobec czego konieczne są ograniczenia czasowe i rzeczowe: zarządzając wymianę pism przygotowawczych, przewodniczący winien oznaczyć porządek (kolejność) składania pism i terminy do ich złożenia, a zwłaszcza okoliczności (natury faktycznej lub prawnej), które strony winny w tych pismach szerzej wyjaśnić (proj. art. 205³ § 1).

Sankcją naruszenia przez stronę tych ograniczeń będzie zwrot pisma przygotowawczego (proj. art. 205³ § 5). Nie ma potrzeby rozciągnięcia tej sankcji na niedopełnienie wymagań co do treści pisma, ponieważ w takim przypadku niesumienność strony działa na jej własną niekorzyść: strona traci możliwość argumentacji przed sądem w danym zakresie.

Regulację treści pisma przygotowawczego należy uelastyczyć poprzez wskazanie, że podanie w nim przez stronę wszystkich twierdzeń i dowodów powinno nastąpić tylko na zarządzenie przewodniczącego, wyraźnie przewidujące rygor utraty możliwości ich powoływania w dalszym postępowaniu (proj. art. 205³ § 2). Zgodnie z zasadą *iura novit curia* szczególnego zarządzenia wymaga również zobowiązanie strony do wskazania w piśmie przygotowawczym także podstaw prawnych jej żądań i wniosków, przy czym obowiązek ten można nałożyć tylko na stronę zastąpioną przez fachowego pełnomocnika (proj. art. 205³ § 4).

W konsekwencji powyższych zmian muszą także ulec zmianie określone w art. 127 elementy konstrukcyjne instytucji pisma przygotowawczego. Wymogi co do jego zasadniczej treści ulegają uszczegółowieniu; zwłaszcza wymóg określenia stanowiska strony co do faktów przedstawionych przez stronę przeciwną będzie spełniony dopiero poprzez wyszczególnienie, czyli odniesienie się do każdego faktu indywidualnie. Ponadto, skoro w obecnym stanie prawnym rozstrzygnięcie co do istoty sprawy nie musi już zapaść na rozprawie, nie można już utożsamiać przygotowania rozprawy z przygotowaniem rozstrzygnięcia; zawarte w przepisie *ratio legis* instytucji pisma przygotowawczego musi ulec odpowiedniej zmianie (proj. art. 127).

Wymaga podkreślenia, że wymianę pism przygotowawczych można zarządzić, na tych samych zasadach, nie tylko we wstępnej fazie postępowania, lecz także w jego dalszym toku.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 1. Pisma procesowe	
Art. 127. W pismach procesowych mających na celu przygotowanie rozprawy (pisma przygotowawcze) należy podać <u>zwięźle</u> stan sprawy, wypowiedzieć się co do twierdzeń strony przeciwnej i dowodów przez nią powołanych, wreszcie wskazać dowody, które mają być przedstawione na rozprawie, lub je załączyć. W pismach przygotowawczych strony mogą wskazywać podstawy prawne swoich żądań lub wniosków.	Art. 127. § 1. <u>W piśmie procesowym mającym</u> na celu przygotowanie sprawy do <u>rozstrzygnięcia</u> (pismo przygotowawcze) strona powinna <u>zwięźle</u> podać stan sprawy, <u>wyszczególnić</u>, które fakty <u>przyznaje</u>, a którym <u>zaprzecza</u>, oraz wypowiedzieć się co do twierdzeń i dowodów zgłoszonych przez stronę przeciwną. § 2. W piśmie przygotowawczym strona może także wskazać podstawy prawne swoich żądań lub wniosków.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2¹. Organizacja postępowania	
[nowy przepis – w miejsce obecnego art. 206 § 2]	Art. 205². § 1. Równocześnie z doręczeniem pism, o których mowa w art. 205¹ § 1, poucza się strony o: (...) <u>5) obowiązku wniesienia pisma przygotowawczego na zarządzenie przewodniczącego, wymogach co do jego treści i skutkach ich niedochowania;</u> <u>6) zwrocie pisma przygotowawczego wniesionego bez zarządzenia przewodniczącego lub jego zezwolenia.</u> (...) <u>§ 3. Pouczenia, o których mowa w § 1, doręcza się bezpośrednio stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1. Nie doręcza się ich Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej ani pełnomocnikowi, który jest adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym.</u>
[nowy przepis – w miejsce obecnego art. 207 § 3]	Art. 205³. § 1. <u>W uzasadnionych przypadkach, w szczególności w sprawach zawitych lub obrachunkowych, przewodniczący może zarządzić wymianę przez strony pism przygotowawczych, oznaczając porządek składania pism, terminy, w których pisma należy złożyć, i okoliczności, które mają być wyjaśnione.</u> § 2. <u>Przewodniczący może zobowiązać stronę, by w piśmie przygotowawczym podała wszystkie twierdzenia i dowody istotne dla rozstrzygnięcia sprawy pod rygorem utraty prawa do ich powoływania w toku dalszego postępowania. W takim przypadku twierdzenia i dowody zgłoszone z naruszeniem tego obowiązku podlegają pominięciu, chyba że strona wykaże, iż ich powołanie w piśmie przygotowawczym nie było możliwe albo że potrzeba powołania wynika później.</u> § 3. <u>Późniejsze wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów.</u> § 4. <u>Stronę zastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej przewodniczący może zobowiązać do wskazania w piśmie przygotowawczym także podstaw prawnych jej żądań i wniosków, w miarę potrzeby ograniczając zakres tego wskazania.</u> § 5. <u>Przewodniczący zarządza zwrot pisma przygotowawczego złożonego z uchybieniem terminu albo bez zarządzenia.</u>

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze
Księga pierwsza. Proces
Tytuł VI. Postępowanie
Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji
Rozdział 3. Rozprawa

Art. 207. (...)

§ 3. Przewodniczący może także przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę zobowiązać strony do złożenia dalszych pism przygotowawczych, oznaczając porządek składania pism, termin, w którym należy je złożyć, i okoliczności, które mają być wyjaśnione. W toku sprawy złożenie pism przygotowawczych następuje tylko wtedy, gdy sąd tak postanowi, chyba że pismo obejmuje wyłącznie wnioski o przeprowadzenie dowodu. Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym.

§ 4. W wypadkach, o których mowa w § 3, przewodniczący lub sąd mogą wysłuchać strony na posiedzeniu niejawnym.

§ 5. Zarządzając doręczenie pozwu, odpowiedzi na pozew lub złożenie dalszych pism przygotowawczych, przewodniczący albo sąd, jeżeli postanowił o złożeniu pism przygotowawczych w toku sprawy, poucza ją strony o treści § 6.

§ 6. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie przygotowawczym bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

§ 7. Odpowiedź na pozew złożona z naruszeniem § 2 podlega zwrotowi; zwrotowi podlega także pismo przygotowawcze złożone z naruszeniem § 3.

Art. 207. (uchylony)

[zastąpiony przez art. 205¹, art. 205³ i art. 205¹²]

4. Posiedzenie przygotowawcze

Po złożeniu odpowiedzi na pozew sędzia pozna stanowiska powoda i pozwanego w sprawie. Na tej podstawie obierze sposób postępowania ze sprawą.

Kluczową instytucją postępowania przygotowawczego jest posiedzenie przygotowawcze. Jego przeprowadzenie jest co do zasady obligatoryjne (proj. art. 205⁴ § 1). Jednakże w sprawach, w których będzie jasne, że przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego nie przyczyni się do sprawniejszego rozpoznania sprawy, przewodniczący winien od razu nadać sprawie inny właściwy bieg przewidziany przez przepisy: skierować na posiedzenie niejawne w celu wydania potrzebnego postanowienia (np. o przekazaniu sprawy, o odrzuceniu pozwu, o zawieszeniu postępowania), nakazu zapłaty albo wyroku na zasadzie art. 148¹ § 1, a nawet od razu skierować do rozpoznania na rozprawie (proj. art. 205⁴ § 3). Należy zaznaczyć, że o przeprowadzeniu bądź nieprzeprowadzeniu posiedzenia przygotowawczego nie muszą decydować żadne sformalizowane przesłanki; przeciwnie, sędzia powinien nadać bieg sprawie, uwzględniając wszelkie okoliczności, które mogą zdeterminować sprawność postępowania, zarówno dotyczące samej sprawy (np. wąski zakres możliwego rozstrzygnięcia, np. w sprawie spadkowej, nikła liczba zgłoszonych dowodów lub czynności do przeprowadzenia), jak i warunków techniczno-organizacyjnych sądu, w szczególności swego aktualnego obciążenia.

Posiedzenie przygotowawcze będzie specyficznym rodzajem posiedzenia sądowego, które co do zasady będzie toczyć się w sposób właściwy dla posiedzenia niejawnego. Podejmowane na nim czynności będą mieć charakter odformalizowany (proj. art. 205⁵ § 2); w szczególności wskazane byłoby, by jego miejscem nie była sala rozpraw. Granicą odformalizowania powinno być zachowanie gwarancji i zasad procesowych.

Prowadzone na posiedzeniu przygotowawczym ewentualne negocjacje ugodowe nie powinny być zakłócanie przez obawę stron, że ich oświadczenia złożone w toku negocjacji wpłyną na późniejsze oceny sądu. Wobec tego, dla zapewnienia maksymalnej skuteczności posiedzenia przygotowawczego, oświadczeń tych nie zamieszcza się w protokole, a nawet przewiduje się zastosowanie art. 183⁴ § 3, w myśl którego powoływanie się na takie oświadczenia w późniejszym toku postępowania jest bezskuteczne. Sam zaś protokół powinien być sporządzony tylko w formie pisemnej (bez nagrywania), przy czym należy uprawnnić przewodniczącego do pominięcia w nim tych treści, których wymaga art. 158, a które mogłyby utrudnić rozwiązanie sporu bez rozprawy. Z tych samych przyczyn przebieg negocjacji ugodowych nie podlega prywatnemu utrwaleniu na zasadzie proj. art. 9¹ (proj. art. 205⁸ § 1).

Dotychczasowe doświadczenia z sali rozpraw pokazują, że strony bywają zupełnie nieprzygotowane do prowadzenia sprawy przed sądem. Na rozprawie okazuje się niekiedy, że strony nie tylko nie znają podstaw prawnych żądań, ale wręcz nie są w stanie tych żądań prawidłowo wyartykułować. W efekcie zupełnie nieracjonalnie traci się czas rozprawy na kwestie, które winny były zostać załatwione w ramach przygotowania do rozprawy.

Na posiedzeniu przygotowawczym, w toku debaty sędziego ze stronami i pełnomocnikami, sędzia określi przedmiot sporu w kategoriach prawnych (podstawę i tło faktyczne), a strony sprecyzują roszczenia oraz zarzuty. Będzie to czas i miejsce, gdzie wstępnie strony zostaną zaznajomione z prawnymi aspektami konfliktu, w tym z możliwymi sposobami zakończenia sporu oraz potencjalnymi wynikami takiego, a nie innego sposobu wyjścia z konfliktu. Debata ta nie będzie skrępowana formalnymi regułami postępowania. Sędzia w toku takiej rozmowy ze stronami, poznając ich nastawienie wobec sposobu rozwiązania sporu, ustali właściwy sposób dalszego postępowania w sprawie. Przede wszystkim trzeba położyć nacisk na walory mediacyjne takiego spotkania ze skonfliktowanymi stronami. Sędzia winien przyjąć na siebie rolę rozjemcy, starając się znaleźć i unaocznic stronom te elementy, które mogą zażegnać konflikt, zarazem tłumiąc i wygaszając zarzewia konfliktu. Chodzi o poszukiwanie dróg porozumienia między stronami, punktów zbieżnych i wynikających z tego dla nich korzyści. Musi być to wzmocnione zachętami natury finansowej, np. poprzez radykalne obniżenie opłaty w przypadku powodzenia tak prowadzonych negocjacji. Można też wybrać wariant, w którym strony uiszczą będą tylko pewną część opłaty przed tym etapem w sądzie, natomiast opłata ta będzie zdecydowanie wyższa, gdy strony nie dojdą do porozumienia i konieczne stanie się wyznaczenie rozprawy. Przedstawienie stronom przez sędziego wstępnego poglądu w sprawie, w tym co do ewentualnego wyniku postępowania, będzie mocno dopingować strony do zawarcia racjonalnego kompromisu (proj. art. 205⁶ § 2).

Aktywność sędziego na tym etapie będzie uzupełniać czynności mediatorów (które zresztą mogą być wykonywane w kolejnych stadiach postępowania ze sprawą). Przewaga czynności pojednawczych przedsięwziętych w sądzie polega na tym, że sędziowie mają powagę urzędu, która może mieć kluczowe znaczenie dla wczesnego zażegnania sporu.

Inicjowanie prób pojednania stron stanowić będzie wyzwanie dla sędziów. Wymaga to od nich specjalnych umiejętności rozjemczych i pewnej zmiany optyki patrzenia na cel, jakim jest załatwienie sprawy. Istotne będzie nie tylko uzmysłowienie stronom korzyści, związanych z polubownym załatwieniem sprawy. Ważne będzie zastosowanie odpowiednich technik negocjacyjnych, nastawionych na osiągnięcie zasadniczego rezultatu, tj. uniknięcia długotrwałego procesu. Niewątpliwie spowoduje to konieczność szkolenia sędziów w tym kierunku. W ostatecznym rozrachunku będą to jednak środki dobrze spożytkowane, ponieważ zapobiegają zatorom w sądach. Idąc w tym kierunku trzeba pamiętać, że nieraz proces dochodzenia do zgody może być długotrwały i skomplikowany. Dlatego nie należy rezygnować z negocjacji po pierwszym nieudanym spotkaniu ze stronami. Sędzia będzie mógł elastycznie moderować przebieg konferencji ze stronami. Jeśli zatem strony będą skłonne rozmawiać ze sobą odnośnie do zakończenia konfliktu, a sędzia zauważy widoki powodzenia negocjacji, to winien we właściwej chwili odroczyć posiedzenie (proj. art. 205⁷ § 2–3). Czas pomiędzy kolejnymi terminami powinien zostać spożytkowany na wypracowanie między stronami niezbędnego kompromisu.

Ważne, by sędzia potrafił stronom wskazywać punkty, w których ich stanowiska mogłyby ulec zbliżeniu, by był aktywny w poszukiwaniu ze stronami tych okoliczności, które zbliżać je będą do polubownego zakończenia sporu. Jednocześnie, by potrafił tonizować te elementy sporu, które silnie antagonizują strony. Sprawowanie przez sędziów wymiaru sprawiedliwości to nie tylko wydawanie orzeczeń rozstrzygających. Ze społecznego punktu widzenia efektywniejsza wydaje się funkcja koncyliacyjna sądów, co zresztą ustawodawca do tej pory silnie akcentuje.

Może zatem okazać się niezbędne wyznaczenie nawet kilku terminów spotkań ze stronami, zanim dojdzie do pojednania bądź skierowania sprawy na rozprawę. Czas ten zazwyczaj nie będzie stracony. Nawet gdy strony nie dojdą do porozumienia, wiele kwestii może w ten sposób zostać wyjaśnionych bądź nawet rozstrzygniętych, co w ostatecznym rozrachunku ułatwi procedowanie na rozprawie.

Posiedzenie przygotowawcze zazwyczaj będzie inaczej wyglądać w sprawach z udziałem fachowych pełnomocników oraz w sprawach skomplikowanych. Tutaj może je poprzedzać wymiana dalszych pism procesowych celem wyjaśnienia pewnych okoliczności sprawy. Konieczne jednak, by precyzyjnie wskazywać stronom kwestie, w których mają zająć stanowiska. Dlatego z perspektywy ekonomii procesu celowe może się okazać wyznaczenie od razu posiedzenia przygotowawczego, na którym określone wątpliwości faktyczne czy prawne zostaną wyjaśnione. Znowu jednak podkreślić należy, że głównym celem posiedzenia winno być dochodzenie ze stronami do znalezienia kompromisu oraz ugodowego załatwienia sprawy na tym etapie postępowania. W przypadku stron reprezentowanych przez profesjonalistów oraz ze względu na stopień złożoności w sprawie tym bardziej niezbędne może być umożliwienie stronom przeprowadzenia dłuższych negocjacji. Nieraz wymagać to będzie sporządzenia jakichś pozasądowych opinii, ekspertyz czy analiz, a to wymaga czasu. Wszelako, by niezdecydowanie stron nie przeciągało sprawy w nieskończoność, możliwość ta wymaga ograniczeń czasowych (proj. art. 205⁷ § 2–4). Jeżeli i to okaże się niewystarczające, na zgodny wniosek stron sąd także w tej fazie może zawiesić postępowanie na zasadzie art. 178.

Z tych samych względów trzeba wprowadzić termin do przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego. Przy uwzględnieniu pozytywnego efektu zmian wprowadzonych niniejszą nowelizacją wydaje się, że termin dwóch miesięcy wystarczy do zapoznania się ze sprawą i

przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego. Przy obecnym stopniu obciążenia sądów i sędziów ryzyko niedotrzymania tego terminu jest jednak na tyle duże, że nie może to rodzić skutków procesowych; termin musi więc pozostać instrukcyjny i odnosić się nie do faktycznego przeprowadzenia posiedzenia, lecz do czynności podejmowanych w celu jego przeprowadzenia. Należy go liczyć od złożenia odpowiedzi na pozew, jeżeli zarządzono wymianę pism przygotowawczych – od wpływu ostatniego pisma przygotowawczego objętego zarządzeniem, a jeżeli odpowiedź lub pismo nie zostały złożone – od upływu terminu do ich złożenia. Zbędne jest dodawanie, że chodzi o „skuteczne” lub „prawidłowe” złożenie, ponieważ pisma wniesione w sposób wadliwy nie wywołują skutków procesowych (proj. art. 205⁴ § 2).

Osiągnięcie powyższych częściowych celów – konsensualnego rozstrzygnięcia sporu albo zaplanowania jego rozwiązania przed sądem – będzie możliwe tylko przy aktywnym udziale stron. Dlatego ich stawiennictwo na posiedzenie przygotowawcze musi być obowiązkowe, przy czym w zależności od potrzeby można zobowiązać do stawiennictwa strony wraz z pełnomocnikami albo samych pełnomocników (proj. art. 205⁵ § 3). Dla zapewnienia dopełnienia tego obowiązku należy go opatrzyć sankcjami:

- posiedzenie przygotowawcze ulega odroczeniu tylko w przypadku usprawiedliwionego niestawiennictwa powoda,
- nieusprawiedliwione niestawiennictwo powoda pociąga za sobą umorzenie postępowania, o ile stawający pozwany nie zażąda prowadzenia postępowania (proj. art. 205⁵ § 4); w takim przypadku plan rozprawy sporządza się bez udziału powoda,
- w przypadku niestawiennictwa pozwanego plan rozprawy sporządza się bez jego udziału, przy czym w przypadku niestawiennictwa nieusprawiedliwionego można go obciążyć kosztami procesu na zasadzie proj. art. 103 § 3 (art. 205⁵ § 5),
- w przypadku strony, która co prawda stawia się na posiedzenie przygotowawcze, ale nie bierze w nim udziału (np. odmawiając zajęcia stanowiska czy po prostu nie odpowiadając na pytania), plan rozprawy sporządza się bez jej udziału, jak również można ją obciążyć kosztami procesu na zasadzie proj. art. 103 § 3 (art. 205⁵ § 6).

Sankcje te są stosunkowo ostre, zwłaszcza w przypadku powoda. Znajduje to jednak uzasadnienie w kluczowym znaczeniu posiedzenia przygotowawczego dla całego dalszego postępowania, tym bardziej, że w istocie chodzi o zapewnienie stawiennictwa na jednym tylko (co do zasady) terminie posiedzenia.

Odmienność sankcji stosowanych wobec powoda i pozwanego jest konsekwencją różnicy w ich pozycji procesowej. Ostrzejsze wymagania i sankcje należy zastosować wobec powoda jako strony, która przedłożyła sprawę sądowi; z tej racji można od niego wymagać konsekwencji w postępowaniu, wyrażającej się w oczekiwaniu, że pomoże zaplanować tok postępowania w tej sprawie. Biorąc pod uwagę tę konsekwencję, z nieusprawiedliwionego niestawiennictwa powoda należy wnosić, że – po zapoznaniu się ze stanowiskiem pozwanego – nie jest zainteresowany dalszym postępowaniem. Oczywistą konsekwencją tej oceny jest umorzenie postępowania jako bezcelowego. W przypadku gdy niestawiennictwo zostanie usprawiedliwione już po posiedzeniu, sąd będzie obowiązany uchylić postanowienie o umorzeniu i nadać sprawie dalszy właściwy bieg (czyli w praktyce najczęściej wyznaczyć kolejny termin posiedzenia przygotowawczego).

Zastosowanie tej sankcji w przypadku pozwanego byłoby niemożliwe, ponieważ oznaczałoby w istocie wygranie przezeń sprawy. Niestawiennictwo pozwanego skutkuje więc tylko pominięciem jego udziału przy planowaniu czynności, czyli pogorszeniem jego sytuacji w procesie na przyszłość.

W przypadku zawarcia ugody w zależności od objętości obejmującego ją dokumentu można ją wpisać do protokołu posiedzenia przygotowawczego albo zawrzeć w odrębnym dokumencie, który wtedy stanowi załącznik do (nie „część”) tego protokołu (proj. art. 205⁸ § 2). Nic nie stoi na przeszkodzie przygotowaniu tego dokumentu przez strony.

Konsekwencją wprowadzenia instytucji posiedzenia przygotowawczego jest zmiana terminu do wytoczenia powództwa wzajemnego (proj. art. 204 § 1): można je wytoczyć nie później niż w odpowiedzi na pozew, a jeżeli jej nie wniesiono – w sprzecznie od wyroku zaocznego albo przy rozpoczęciu pierwszego posiedzenia (nie tylko wyznaczonego na rozprawę, jak dotychczas), o którym zawiadomiono albo na które wezwano pozwanego.

W postępowaniu nieprocesowym złożenie odpowiedzi na wniosek będzie dobrowolne lub fakultatywne, podczas gdy potrzeba negocjacji ugodowych lub organizacji postępowania może się pojawić także w tych sprawach, w których odpowiedź nie została wniesiona. Dlatego należy wyraźnie wskazać, że niezłożenie odpowiedzi na pozew nie stanowi przeszkody do przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego (proj. art. 511² § 2).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2. Pozew	
Art. 204. § 1. Powództwo wzajemne jest dopuszczalne, jeżeli roszczenie wzajemne jest w związku z roszczeniem powoda lub nadaje się do potrącenia. Powództwo wzajemne można wytoczyć <del> bądź w odpowiedzi na pozew, bądź oddzielnie, nie później jednak niż na pierwszej rozprawie, albo w sprzecznie od wyroku zaocznego.</del> (...)	Art. 204. § 1. Powództwo wzajemne jest dopuszczalne, jeżeli roszczenie wzajemne jest w związku z roszczeniem powoda lub nadaje się do potrącenia. Powództwo wzajemne można wytoczyć <u>nie później niż w odpowiedzi na pozew, a jeżeli jej nie wniesiono – w sprzecznie od wyroku zaocznego albo przy rozpoczęciu pierwszego posiedzenia, o którym zawiadomiono albo na które wezwano pozwanego.</u> (...)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2¹. Organizacja postępowania	
<i>[nowy przepis – w miejsce obecnego art. 206 § 2]</i>	Art. 205². § 1. Równocześnie z doręczeniem pism, o których mowa w art. 205¹ § 1, poucza się strony o: (...) 2) obowiązku udziału w posiedzeniu przygotowawczym i przedstawienia wszystkich swoich twierdzeń i dowodów na tym posiedzeniu; 3) skutkach niedopełnienia obowiązków, o których mowa w pkt 2, w szczególności o możliwości wydania przez sąd wyroku zaocznego na posiedzeniu niejawnym i warunkach jego wykonalności, a także o możliwości umorzenia postępowania oraz o pominięciu spóźnionych twierdzeń i dowodów; (...)
<i>[nowa norma]</i>	Art. 205⁴. § 1. Po wniesieniu odpowiedzi na pozew, a <u>także gdy odpowiedź na pozew nie została wniesiona, ale wyrok zaoczny nie został wydany, przewodniczący</u>

	wyznacza posiedzenie przygotowawcze i wzywa na nie strony. § 2. Przewodniczący i sąd są obowiązani podejmować czynności tak, by termin pierwszego posiedzenia przygotowawczego przypadł nie później niż dwa miesiące po złożeniu odpowiedzi na pozew albo ostatniego pisma przygotowawczego złożonego w wykonaniu zarządzenia przewodniczącego, a jeżeli odpowiedź na pozew albo pismo przygotowawcze nie zostaną złożone – nie później niż dwa miesiące po upływie terminu do złożenia tych pism. § 3. Jeżeli okoliczności sprawy świadczą, że przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego nie przyczyni się do sprawniejszego rozpoznania sprawy, przewodniczący może jej od razu nadać inny właściwy bieg, w szczególności skierować ją do rozpoznania, także na rozprawie.
[nowa norma]	Art. 205⁵. § 1. Posiedzenie przygotowawcze służy rozwiązaniu sporu bez potrzeby prowadzenia dalszych posiedzeń, zwłaszcza rozprawy. Jeżeli nie uda się rozwiązać sporu, na posiedzeniu przygotowawczym sporządza się z udziałem stron plan rozprawy. § 2. Posiedzenie przygotowawcze odbywa się według przepisów o posiedzeniu niejawnym. W toku posiedzenia przygotowawczego zachowanie szczegółowych przepisów postępowania nie jest konieczne, jeżeli przyczyni się to do osiągnięcia celów tego posiedzenia. § 3. Do udziału w posiedzeniu przygotowawczym obowiązane są strony i ich pełnomocnicy. Przewodniczący może zwolnić stronę od obowiązku stawienia się na posiedzeniu przygotowawczym, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że udział pełnomocnika będzie wystarczający. § 4. Jeżeli powód bez usprawiedliwienia nie stawia się na posiedzenie przygotowawcze, sąd umarza postępowanie, rozstrzygając o kosztach jak przy cofnięciu pozwu, chyba że sprzeciwi się temu obecny na tym posiedzeniu pozwany. Jeżeli powód w terminie tygodnia od doręczenia mu postanowienia o umorzeniu usprawiedliwi swe niestawiennictwo, sąd uchyli to postanowienie i nada sprawie właściwy bieg. Przepisu tego nie stosuje się w przypadku kolejnego niestawiennictwa. § 5. Jeżeli pozwany nie stawia się na posiedzenie przygotowawcze, plan rozprawy sporządza się bez jego udziału. W przypadku nieusprawiedliwionego niestawiennictwa przepis art. 103 § 3 stosuje się. § 6. Jeżeli strona stawiając się na posiedzenie przygotowawcze nie bierze w nim udziału, plan rozprawy sporządza się bez jej udziału. Przepis art. 103 § 3 stosuje się.
[nowa norma]	Art. 205⁶. § 1. Na posiedzeniu przygotowawczym przewodniczący ustala ze stronami przedmiot sporu i wyjaśnia stanowiska stron, także w zakresie prawnych aspektów sporu. § 2. Przewodniczący powinien skłaniać strony do pojednania oraz dążyć do ugodowego załatwienia sprawy, w szczególności poprzez mediację. W tym celu przewodniczący może poszukiwać ze stronami polubownych form rozwiązania sporu, wspierać strony w formułowaniu propozycji ugodowych oraz wskazywać sposoby i skutki rozwiązania sporu, w tym skutki finansowe.
[nowa norma]	Art. 205⁷. § 1. Jeżeli na posiedzeniu przygotowawczym sąd skierował strony do mediacji, posiedzenie odracza się do czasu zakończenia mediacji.

	<u>§ 2. W razie potrzeby, zwłaszcza gdy istnieją widoki polubownego rozwiązania sporu lub gdy zajdzie potrzeba wyjaśnienia pewnych okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy albo w przypadku usprawiedliwionego niestawiennictwa strony, a także na zgodny wniosek stron, posiedzenie przygotowawcze można odroczyć na czas oznaczony, nie dłuższy od trzech miesięcy.</u> <u>§ 3. Na wniosek stron posiedzenie przygotowawcze można odroczyć jeszcze raz – na czas oznaczony, nie dłuższy niż trzy miesiące.</u> <u>§ 4. Dalsze odraczanie posiedzenia przygotowawczego jest niedopuszczalne.</u>
[nowa norma]	Art. 205⁸. § 1. <u>Z przebiegu posiedzenia przygotowawczego sporządza się wyłącznie protokół pisemny. W protokole tym nie zamieszcza się oświadczeń złożonych w ramach prób polubownego rozwiązania sporu; przepis art. 183⁴ § 3 stosuje się odpowiednio. Przewodniczący może również odstąpić od zamieszczania wzmianek wymaganych przez przepisy ogólne, jeżeli może to ułatwić rozwiązanie sporu bez rozprawy. Przebieg posiedzenia przygotowawczego w części obejmującej próbę rozwiązania sporu bez potrzeby prowadzenia dalszych posiedzeń nie podlega utrwaleniu w sposób przewidziany w art. 9¹.</u> <u>§ 2. Jeżeli zawarto ugodę, wciąga się ją do protokołu albo zamieszcza w odrębnym dokumencie, podpisanym przez strony, stanowiącym załącznik do protokołu.</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 3. Rozprawa	
Art. 207. (...) § 3. Przewodniczący może także przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę zobowiązać strony do złożenia dalszych pism przygotowawczych, oznaczając porządek składania pism, termin, w którym należy je złożyć, i okoliczności, które mają być wyjaśnione. W toku sprawy złożenie pism przygotowawczych następuje tylko wtedy, gdy sąd tak postanowi, chyba że pismo obejmuje wyłącznie wniosek o przeprowadzenie dowodu. Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym. § 4. W wypadkach, o których mowa w § 3, przewodniczący lub sąd mogą wysłuchać strony na posiedzeniu niejawnym. (...)	Art. 207. (uchylony) [zastąpiony przez art. 205¹, art. 205³ i art. 205¹²]
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga druga. Postępowanie nieprocesowe Tytuł I. Przepisy ogólne	
[nowa norma]	Art. 511². § 1. <u>Złożenie odpowiedzi na wniosek jest obowiązkowe tylko wówczas gdy przewodniczący tak zarządzi.</u> <u>§ 2. Posiedzenie przygotowawcze można wyznaczyć niezależnie od złożenia odpowiedzi na wniosek.</u>

5. Plan rozprawy

W przypadku części sporów sądowych eskalacja nieporozumień bądź skala rozbieżności dochodzonych kwot uniemożliwi dojście do kompromisu pomiędzy stronami. Wówczas na posiedzeniu przygotowawczym powinien zostać przygotowany plan rozprawy (proj. art. 205⁵ § 1). Plan ten stanowi dokument *sui generis*, niebędący orzeczeniem sądu (proj. art. 205¹⁰ § 4), choć w pewnym zakresie je zastępującym (proj. art. 205⁹ § 1).

O przebiegu czynności w toku rozpoznania sprawy zadecyduje zakres postępowania dowodowego. Dlatego strony będą obowiązane do wskazania już na posiedzeniu przygotowawczym wszystkich dowodów oraz faktów, które mają zostać nimi wykazane, pod rygorem pominięcia ich w dalszym toku postępowania (proj. art. 205¹² § 1), a sąd będzie zobligowany do zawarcia w planie rozprawy rozstrzygnięć co do wniosków dowodowych stron. W tym zakresie plan rozprawy zastąpi postanowienia dowodowe, zarówno negatywne, jak i pozytywne – ponieważ nie ma potrzeby dublować tych rozstrzygnięć. Rozstrzygnięcia te winny odpowiadać wymogom z proj. art. 236 i z proj. art. 243², czyli winny określać tezę i środek dowodowy, w miarę potrzeby także tryb przeprowadzenia dowodu; w przypadku dokumentów obligatoryjne jest jedynie rozstrzygnięcie o pominięciu dowodu.

Rozstrzygnięcia co do dowodów mają być jedyną obligatoryjną częścią planu rozprawy (proj. art. 205⁹ § 1). Jeżeli będzie to potrzebne, plan rozprawy obejmie również inne kwestie o istotnym znaczeniu dla sprawnego rozpoznania sprawy. Mogą one zostać ujęte w planie rozprawy zarówno na wniosek którejkolwiek ze stron, jak i z inicjatywy sądu (proj. art. 205⁹ § 2).

Jeżeli strony z jakichkolwiek powodów nie uczyniły tego wcześniej, posiedzenie przygotowawcze jest ostatnią chwilą w toku postępowania, gdy strony powinny (z ewentualną pomocą sędziego) dokładnie określić przedmioty swych żądań, w tym rozmiar dochodzonych świadczeń wraz z należnościami ubocznymi oraz dokładnie określić zarzuty, w tym formalne (proj. art. 205⁹ § 2 pkt 1 i 2).

Przy pomocy sędziego strony ustalą, czy i które fakty lub oceny prawne pozostają między nimi sporne, sporządzając w ten sposób swoisty protokół rozbieżności (proj. art. 205⁹ § 2 pkt 3).

Plan rozprawy z założenia winien objąć również rozstrzygnięcia sądu (zapadłe, zgodnie z przedstawioną powyżej zasadą, w uzgodnieniu ze stronami) co do ewentualnych innych kwestii, które będą mieć znaczenie dla toku postępowania (proj. art. 205⁹ § 2 pkt 7).

Po rozstrzygnięciu co do wniosków dowodowych zostanie ustalony ze stronami harmonogram rozprawy oraz terminy do omówienia jego wyników wraz z terminem ogłoszenia wyroku (proj. art. 205⁹ § 2 pkt 4–6). Sędzia wskaże termin rozprawy w taki sposób, by możliwe było przeprowadzenie wszystkich zawnioskowanych dowodów. Jeśli okaże się, że rozmiar materiału dowodowego nie pozwala na jego przeprowadzenie na jednym terminie rozprawy, zostanie od razu wyznaczony drugi bądź kolejne terminy rozprawy. Najlepiej, by odbywały się w kolejnych dniach sesyjnych, a jeżeli będzie to niemożliwe, to przynajmniej w krótkich odstępach czasu (np. co tydzień). Przy układaniu harmonogramu czynności odpowiednie zastosowanie znajdą zasady z proj. art. 206 i proj. art. 206¹ (proj. art. 205⁹ § 4). Ma to na celu koncentrację materiału dowodowego, a służyć temu będzie wiedza stron odnośnie do przypuszczalnego czasu przesłuchania poszczególnych świadków. Na etapie posiedzenia przygotowawczego, po przedstawieniu stanowisk stron oraz ustaleniu punktów spornych, a także po wskazaniu przez strony dowodów oraz tez dowodowych, będą one mogły wskazać

przybliżony czas potrzebny im na przesłuchanie świadków. Będzie też można ustalić ze stronami czas konieczny do przeprowadzenia dowodów z dokumentów, biorąc pod uwagę, że zarówno sąd, jak i strony otrzymają ich odpisy przed rozprawą. Wreszcie będzie też można założyć oczekiwany termin na sporządzenie opinii przez biegłego. W tym względzie ustalone zostanie ze stronami, czy zlecenie dla biegłego zostanie wysłane jeszcze przed rozprawą. Można zatem będzie tak dostosować termin rozprawy, by przeprowadzić na niej również dowód z opinii biegłego. Po wymianie zarzutów do opinii przez strony jeszcze przed rozprawą (np. na kolejnym terminie posiedzenia przygotowawczego), biegły będzie mógł zostać wezwany już na pierwszy termin rozprawy.

Podkreślenia wymaga, że plan rozprawy nie wymaga powtarzania oświadczeń i stanowisk stron zawartych w pismach procesowych; wystarczające będzie odwołanie się do konkretnego pisma (proj. art. 205⁹ § 3).

Tak ustalony harmonogram rozprawy pozwoli stronom przede wszystkim uzyskać realny wpływ na kształtowanie przebiegu postępowania, dzięki czemu nie tylko poczną się współgospodarzami postępowania, ale przede wszystkim będą współodpowiedzialne za jego przebieg. Co więcej, strony zawczasu poznają plan oraz sposób rozpoznania ich sprawy. Zniknie zatem stan niepewności, w którym strony nie znają zamierzeń sądu co do sposobu i kolejności procedowania z daną sprawą. Po posiedzeniu przygotowawczym i sporządzeniu planu rozprawy stanie się jasne dla stron, jakie czynności w danej sprawie zostaną przedsięwzięte, w jakim czasie, oraz, co najważniejsze, kiedy mogą spodziewać się rozstrzygnięcia. W porównaniu do dotychczasowego sposobu procedowania będzie to przełom w sposobie organizacji pracy sądu ze sprawą cywilną. Zdecydowanie zwiększy się transparentność działania sądu, a przez to poprawi się jego wizerunek w świadomości społecznej. Najważniejszym jednak czynnikiem pozytywnym takiego ukształtowania procedowania ze sprawą wydaje się wciągnięcie stron, tj. obywateli, w organizację pracy sądu nad ich sprawą. Poczucie współuczestnictwa czy wręcz oddziaływania obywateli na pracę sądu ze sprawą wydaje się nie do przecenienia w dzisiejszej sytuacji standaryzacji i anonimizacji obsługi działalności publicznoprawnej państwa.

W sytuacjach gdy jedna bądź obie strony pozostają bierne w zakresie ustalenia harmonogramu postępowania w sprawie, niezbędne rozstrzygnięcia jest władny podjąć sąd bez oglądania się na ich stanowiska. Nie wydaje się jednak, by miała to być sytuacja częsta, skoro strona traci w ten sposób wpływ na bieg sprawy.

Sporządzony z udziałem stron w toku posiedzenia przygotowawczego plan rozprawy zostanie przyjęty do wiadomości stron i zaakceptowany przez nie poprzez podpisanie dokumentu (proj. art. 205¹⁰ § 2). Ten obowiązek pośrednio zmierza do ukształtowania u stron motywacji do współpracy z sądem poprzez stworzenie poczucia identyfikacji z zaplanowanymi czynnościami. Ewentualna odmowa podpisu nie wpłynie na moc wiążącą planu rozprawy.

Następnie plan rozprawy sędzia zatwierdzi, składając na nim swój podpis (proj. art. 205¹⁰ § 3). Taka regulacja ma podkreślić, że w zasadzie ułożenie planu rozprawy jest rzeczą stron, zaś sędzia występuje w roli mediatora i arbitra, który w razie sporu stron co do poszczególnych kwestii wiążąco je rozstrzyga (art. 205¹⁰ § 1).

Podpisany plan rozprawy dołącza się do protokołu posiedzenia przygotowawczego (proj. art. 205¹⁰ § 4) i doręcza się stronie. Doręczenie planu rozprawy zastępuje zawiadomienie strony o terminach posiedzeń i innych czynności objętych planem. Jeżeli plan przewiduje obowiązki, które

strona musi wykonać osobiście, w szczególności osobiste stawiennictwo na określonej czynności, plan ten doręcza się także bezpośrednio stronie, a jego doręczenie zastępuje także wezwanie strony do tego stawiennictwa bądź do wykonania tych obowiązków (proj. art. 205¹⁰ § 5). O skutkach tych należy stronę pouczyć. To rozwiązanie zmniejszy nakład pracy sekretariatów sądowych na czynności związane z organizacją posiedzeń. Przede wszystkim zaś należy się spodziewać, że strona, która uczestniczyła w przygotowaniu harmonogramu procesu, będzie bardziej zmotywowana do jego przestrzegania, a uwzględnienie jej wniosków co do terminów ograniczy konieczność odwoływania posiedzeń do przypadków czysto losowych.

Plan rozprawy winien jednoznacznie rozstrzygnąć wszelkie znane już wątpliwości co do przedmiotu postępowania i stanowisk stron. W konsekwencji sporządzenie planu rozprawy czyni zbędną przewidzianą dziś w art. 212 § 1 instytucję dopytywania stron o ich twierdzenia i fakty. Odpowiednio do tego zakres tego obowiązku należało ograniczyć do spraw, w których planu rozprawy nie sporządzono (proj. art. 212 § 1).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2¹. Organizacja postępowania	
[nowa norma]	Art. 205⁵. § 1. Posiedzenie przygotowawcze służy <u>rozwiązaniu sporu bez potrzeby prowadzenia dalszych posiedzeń, zwłaszcza rozprawy. Jeżeli nie uda się rozwiązać sporu, na posiedzeniu przygotowawczym sporządza się z udziałem stron plan rozprawy.</u> (...) § 5. Jeżeli pozwany nie stawia się na posiedzenie przygotowawcze, plan rozprawy sporządza się bez jego udziału. W przypadku nieusprawiedliwionego niestawiennictwa przepis art. 103 § 3 stosuje się. § 6. Jeżeli strona stawiając się na posiedzenie przygotowawcze nie bierze w nim udziału, plan rozprawy sporządza się bez jej udziału. Przepis art. 103 § 3 stosuje się.
[nowa norma]	Art. 205⁹. § 1. Plan rozprawy zawiera rozstrzygnięcia co do wniosków dowodowych stron, zastępując w tym zakresie postanowienie dowodowe. Przepisy art. 236 i art. 243² stosuje się odpowiednio. § 2. W miarę potrzeby plan rozprawy może zawierać: 1) <u>dokładne określenie przedmiotów żądań stron, w tym rozmiar dochodzonych świadczeń wraz z należnościami ubocznymi;</u> 2) <u>dokładnie określone zarzuty, w tym formalne;</u> 3) <u>ustalenie, które fakty i oceny prawne pozostają między stronami sporne;</u> 4) <u>terminy posiedzeń i innych czynności w sprawie;</u> 5) <u>harmonogram rozprawy, czyli kolejność i termin przeprowadzenia dowodów oraz roztrząsania wyników postępowania dowodowego;</u> 6) <u>termin zamknięcia rozprawy lub ogłoszenia wyroku;</u> 7) <u>rozstrzygnięcia co do innych zagadnień, o ile są niezbędne do prowadzenia postępowania.</u> § 3. W planie rozprawy można się odwoływać do pism procesowych stron. § 4. Przepisy art. 206 i art. 206¹ stosuje się odpowiednio.

[nowa norma]	Art. 205¹⁰. § 1. Spory co do poszczególnych zagadnień objętych planem rozprawy rozstrzyga przewodniczący. § 2. Plan rozprawy podpisują strony. Odmowę złożenia podpisu przez stronę odnotowuje się w planie. § 3. Przewodniczący zatwierdza plan rozprawy. § 4. Plan rozprawy stanowi załącznik do protokołu posiedzenia przygotowawczego. Do planu rozprawy stosuje się odpowiednio przepisy o zarządzeniu. § 5. Plan rozprawy z urzędu doręcza się stronom. Doręczenie stronie planu rozprawy zastępuje <u>zawiadomienie jej o terminach posiedzeń i innych czynności objętych planem. Jeżeli plan obejmuje obowiązki, które strona wykonać musi osobiście, w szczególności stawienie się na czynności wymagające jej osobistego stawiennictwa, doręcza się go także bezpośrednio stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1; w takim przypadku doręczenie planu zastępuje także wezwanie strony do wykonania tych obowiązków. O skutkach tych należy stronę pouczyć.</u>

6. Rozstrzygnięcie sprawy na jednym terminie rozprawy. Przebieg rozprawy według planu

Projektowany model postępowania zakłada, że sprawa rozstrzygana jest na pierwszym posiedzeniu (proj. art. 206¹), poprzedzonym w razie potrzeby posiedzeniem przygotowawczym (proj. art. 205⁴ § 3), oraz że po zakończeniu posiedzenia przygotowawczego procedowanie ze sprawą będzie przebiegało według planu rozprawy (proj. art. 206 i proj. art. 208 § 1).

Praktyka wskazuje dwa zasadnicze zagrożenia dla takiego sposobu procedowania.

Pierwszym jest niestawiennictwo wezwanych świadków lub biegłych. Z doświadczenia wynika jednak, że w sprawach cywilnych, poza chorobą, rzadko występują sytuacje celowej absencji stron, a tym bardziej biegłych. Można temu zaradzić wzmacniając system doręczeniowy (sądowa służba doręczeniowa) bądź nawet obligując strony do zapewnienia obecności świadków na rozprawie. Z drugiej strony, świadkowie winni podlegać bezwzględny sankcjom dyscyplinującym za niestawiennictwo w sądzie. W tym celu kary winny zostać podniesione i realnie nakładane oraz egzekwowane tak, by zrekompensować koszty kolejnego posiedzenia. Należy też zapewnić świadkom adekwatne do poniesionych strat wynagrodzenie za stawiennictwo w sądzie i poświęcony czas, które powinno zostać niezwłocznie wypłacone. Wysokość rekompensaty musi pokrywać wszelkie koszty i niedogodności i wręcz zachęcać do stawiennictwa w sądzie.

Drugie zagrożenie wiąże się z brakiem na terminie rozprawy zawnioskowanych dowodów. W szczególności odnosić się to będzie do nienadesłanych dokumentów, o które wezwał sąd. Można jednak założyć, że będą to sytuacje marginalne, zazwyczaj bowiem chodzi o to, że strona nie może uzyskać dokumentu od jakiegoś organu państwowego bądź samorządowego, wobec czego musi się o to zwrócić sąd. Ważne natomiast jest w tym miejscu, aby sąd konsekwentnie i rygorystycznie przestrzegał zasady, że wezwanie danego organu o nadesłanie dokumentu powinno nastąpić dopiero po wykazaniu przez stronę, że sama tego dokumentu otrzymać od organu nie może (proj. art. 187 § 2 pkt 4). Jeśli zatem na posiedzeniu przygotowawczym strona nie przedstawi samego dokumentu bądź zaświadczenia danego organu o odmowie wydania, wnioskowany dowód powinien zostać pominięty. Zdyscyplinuje to strony do należytego przygotowania się do sprawy w sądzie. Należy tą drogą

wzbudzić w obywatelach przekonanie, że do sądu należy wnosić pozwy po odpowiednim przygotowaniu się od strony prawnej i faktycznej. Trzeba wdrożyć zasadę, że strona przychodzi do sądu i przekłada sądowi do dyspozycji zebrany materiał dowodowy. Sąd ma ten materiał ocenić i dać temu wyraz w postaci orzeczenia. Poszukiwanie dowodów w postępowaniu przed sądem winno być zasadniczo niedopuszczalne.

Jeśli chodzi o zarządzenie problemu nieprzedstawiania dokumentów przez inne osoby, to tutaj środkiem skutecznej egzekucji tego obowiązku powinna się stać, podobnie jak w przypadku nie stawiających się świadków, nieuchronna i surowa kara pieniężna.

Okoliczności sprawy mogą więc ulec zmianie; w szczególności dotyczy to terminów, które z przyczyn losowych (np. choroby sędziego, strony lub świadka) mogą upaść. W takiej sytuacji pierwotny plan rozprawy staje się nieaktualny, ale potrzeba planowania czynności pozostaje. Należy więc przewidzieć dopuszczalność zmiany bądź nawet sporządzenia nowego planu rozprawy. Takie zdarzenia winny mieć charakter wyjątkowy, co uzasadnia wymóg, by uczestniczyły w nich strony, czy to poprzez wysłuchanie, czy udział w kolejnym posiedzeniu przygotowawczym (proj. art. 205¹¹ § 1 i 2). Dla wykluczenia z góry ewentualnych manipulacji należy wprost przewidzieć, że zmiana planu rozprawy ani wyznaczenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego nie powodują otwarcia po raz kolejny terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów (proj. art. 205¹¹ § 4, proj. art. 205³ § 3).

Przesłanka nieaktualności planu rozprawy ma charakter syntetyczny. Dezaktualizacja planu nie jest równoznaczna z każdym odchyleniem od harmonogramu czynności. Plan rozprawy nie staje się nieaktualny w przypadku opóźnienia złożenia opinii, niestawiennictwa jednego świadka ani nawet upadku jednego z kilku terminów posiedzeń, o ile tylko w jego granicach da się poprowadzić postępowanie dalej. Dezaktualizacją będzie dopiero istotne zaburzenie lub, oczywiście, całkowite rozbicie zaplanowanego toku czynności, np. przewidywana seria nieobecności którejś z osób uczestniczących w postępowaniu (pełnomocnika, sędziego), wynikła np. z dłuższej choroby czy wypadku losowego. Niewątpliwie zaś plan rozprawy stanie się nieaktualny w przypadku zmian podmiotowych lub istotnych zmian przedmiotowych w procesie, o ile wyniknie z nich konieczność przedstawienia przez strony nowych twierdzeń i dowodów oraz rozstrzygnięcia przez sąd co do nich – czyli, w efekcie, zaplanowania postępowania na nowo.

Narzędziem prawidłowej organizacji rozprawy pozostają zarządzenia przewodniczącego. We wszelkich przypadkach winny one mieć na celu usunięcie wszelkich znanych przeszkód do tego, by sprawa została rozstrzygnięta na pierwszym wyznaczonym posiedzeniu (proj. art. 206¹). Ograniczenie wymogu do usunięcia przeszkód jest realistyczne – w odróżnieniu od oczekiwania, że przewodniczący swymi zarządzeniami zapewni rozstrzygnięcie na pierwszym terminie; przewodniczący nie jest w stanie tego zadekretować.

Stosownie do zasady wielowariantowości postępowania należy zróżnicować podstawę wydania zarządzeń przygotowawczych: jeżeli sporządzono plan rozprawy, to on będzie tą podstawą (proj. art. 208 § 1), natomiast dotychczas przewidziane w tej roli pozew i inne pisma procesowe będą nią tylko w przypadku niesporządzenia planu rozprawy (proj. art. 208 § 3).

Ze względu na bezpośredni wpływ na długotrwałość postępowania szczególne znaczenie przy organizacji rozprawy mają terminy posiedzeń wyznaczonych na rozprawę. Dotychczasowa praktyka wskazuje na potrzebę szerszego uregulowania tych czynności pod kątem ich celu. Tak więc zadbanie o dogodne terminy posiedzeń w planie rozprawy jest rzeczą stron, jeżeli natomiast planu nie

sporządzono, to należy wyraźnie zawarować w ustawie, że terminy czynności sądu i przewodniczącego winny przypadać możliwie najwcześniej (proj. art. 206). Niezależnie od tego, czy sporządzono plan rozprawy, przy przygotowaniu rozprawy obowiązywać winny zasady (1) wyznaczania na rozprawę jednego posiedzenia i (2) skupienia terminów posiedzeń wyznaczonych na rozprawy (najlepiej w kolejnych dniach albo przynajmniej z niewielkimi odstępami) – z odstępstwami uzasadnionymi tylko wyraźnym brakiem takiej możliwości (proj. art. 205⁹ § 4 i proj. art. 206¹).

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2¹. Organizacja postępowania	
<i>[nowa norma]</i>	Art. 205¹¹. § 1. Jeżeli plan rozprawy stał się <u>nieaktualny, sąd może w drodze postanowienia dokonać w nim zmian. Przed wydaniem postanowienia sąd wysłucha strony, informując je jednocześnie o zakresie zamierzonych zmian.</u> § 2. Jeżeli choć jedna ze stron sprzeciwi się <u>zamierzonej przez sąd zmianie, przeprowadza się kolejne posiedzenie przygotowawcze. Nie dotyczy to przypadku, w którym zmiany planu rozprawy obejmowałyby jedynie wyznaczenie dodatkowych terminów przesłuchania objętych planem świadków, biegłych lub stron.</u> § 3. W razie istotnej potrzeby można sporządzić nowy plan rozprawy; w takim przypadku przeprowadzenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego jest obowiązkowe. Pierwotny plan rozprawy traci moc w części, w której nowy plan jest odmienny. § 4. Zmiana planu rozprawy lub wyznaczenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 3. Rozprawa	
Art. 206. § 1. Termin rozprawy wyznacza przewodniczący. Jednocześnie z wyznaczeniem pierwszej rozprawy zarządza doręczenie pozwu i stosownie do potrzeby wyznacza sędziego sprawozdawcę. § 2. Równocześnie z doręczeniem pozwu i wezwania na pierwszą rozprawę poucza się pozwanego o: 1) czynnościach procesowych, które może lub powinien podjąć, jeśli nie uznaje żądania pozwu w całości lub w części, w szczególności o możliwości lub obowiązku wniesienia odpowiedzi na pozew, w tym o obowiązujących w tym zakresie wymaganiach co do terminu i formy, lub przedstawienia swoich wniosków, twierdzeń i dowodów na rozprawie; 2) skutkach niepodjęcia takich czynności, w szczególności o możliwości wydania przez sąd wyroku zaoczego i warunkach jego wykonalności oraz obciążenia pozwanego kosztami postępowania; 3) możliwości ustanowienia przez pozwanego pełnomocnika procesowego i braku obowiązkowego zastępstwa przez adwokata lub radcę prawnego.	Art. 206. § 1. Przewodniczący i sąd podejmują <u>czynności w sprawie tak, aby przebiegła zgodnie z planem rozprawy, a jeżeli planu nie sporządzono – w najwcześniejszych możliwych terminach.</u> § 2. Przewodniczący <u>wyznacza terminy posiedzeń w sprawie zgodnie z planem rozprawy, a jeżeli planu nie sporządzono – w najwcześniejszych możliwych terminach.</u>
<i>[nowa norma]</i>	Art. 206¹. Rozprawę należy przygotować, tak aby nie było przeszkód do rozstrzygnięcia sprawy na pierwszym posiedzeniu na nią wyznaczonym. Więcej

	<u>niż jedno posiedzenie wyznacza się tylko w razie konieczności, zwłaszcza gdy przeprowadzenie wszystkich dowodów na jednym posiedzeniu nie będzie możliwe. W takim przypadku posiedzenia powinny się odbywać w kolejnych dniach, a jeżeli nie jest to możliwe – tak aby upływ czasu pomiędzy kolejnymi posiedzeniami nie był nadmierny.</u>
Art. 208. § 1. ~~Przewodniczący, stosownie do okoliczności, wyda przed rozprawą na podstawie pozwu i innych pism procesowych zarządzenia mające na celu przygotowanie rozprawy. Przewodniczący może w szczególności:~~ 1) wezwać strony do stawienia się na rozprawę osobiście lub przez pełnomocnika; 2) zażądać na rozprawę od państwowej jednostki organizacyjnej lub jednostki organizacyjnej samorządu terytorialnego znajdujących się u nich dowodów, jeżeli strona sama dowodów tych otrzymać nie może; 3) wezwać na rozprawę wskazanych przez ~~stronę~~ świadków; 4) ~~wezwać na rozprawę osoby powołane zgodnie przez strony na biegłych;~~ 5) zarządzić przedstawienie dokumentów, przedmiotów oględzin, ksiąg, planów itd. § 2. ~~Przewodniczący może ponadto, w razie koniecznej potrzeby, zarządzić oględziny jeszcze przed rozprawą.~~	Art. 208. § 1. <u>Na podstawie planu rozprawy przewodniczący wydaje zarządzenia mające na celu przygotowanie rozprawy. Przewodniczący może w szczególności:</u> 1) wezwać strony do stawienia się na rozprawę osobiście lub przez pełnomocnika; 2) zażądać od państwowej jednostki organizacyjnej lub jednostki organizacyjnej samorządu terytorialnego znajdujących się u niej dowodów, jeżeli strona sama dowodów tych otrzymać nie może; 3) wezwać na rozprawę wskazanych przez <u>strony</u> świadków <u>lub</u> biegłych; 4) zarządzić przedstawienie dokumentów, przedmiotów oględzin, ksiąg, planów itd. § 2. Przewodniczący może ponadto zarządzić oględziny jeszcze przed rozprawą. § 3. <u>Jeżeli planu rozprawy nie sporządzono, zarządzenia mające na celu przygotowanie rozprawy wydaje się na podstawie pozwu i innych pism procesowych.</u>
Art. 212. § 1. ~~Sąd na rozprawie przez zadawanie pytań stronom dąży do tego, aby strony przytoczyły lub uzupełniły twierdzenia lub dowody na ich poparcie oraz udzieliły wyjaśnień koniecznych dla zgodnego z prawdą ustalenia podstawy faktycznej dochodzonych przez nie praw lub roszczeń. W ten sam sposób sąd dąży do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, które są sporne.~~ (...)	Art. 212. § 1. <u>Na rozprawie prowadzonej bez planu rozprawy sąd przez zadawanie pytań stronom dąży do tego, aby strony przytoczyły lub uzupełniły twierdzenia lub dowody na ich poparcie oraz udzieliły wyjaśnień koniecznych do zgodnego z prawdą ustalenia podstawy faktycznej dochodzonych przez nie praw lub roszczeń. W ten sam sposób sąd dąży do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, które są sporne.</u> (...)

7. Ograniczenia czasowe w przedstawianiu twierdzeń i dowodów

Doświadczenia praktyczne jednoznacznie wskazują na potrzebę dalszego istnienia systemu ograniczenia zasobu przytaczanych przez strony twierdzeń o faktach uzasadniających ich żądania oraz dowodów na poparcie tych twierdzeń (materiału procesowego). Nie wchodząc w doktrynalne rozważania na temat wad i zalet różnych systemów takich ograniczeń, stwierdzić należy, że najprostszym sposobem osiągnięcia tego celu jest ustanowienie terminów, do których strony mają swobodę przytaczania twierdzeń i dowodów. W konsekwencji odejścia od jednolitego, prostego wzorca postępowania sądowego (pозew – rozprawa – wyrok) na rzecz modelu wielowariantowego (wymiana pism procesowych, posiedzenie przygotowawcze, wyrok na posiedzeniu niejawnym, rozprawa jako ostateczność) terminy te również należy zróżnicować dla poszczególnych wariantów postępowania:

- terminem zasadniczym jest chwila zatwierdzenia planu rozprawy przyjętego na posiedzeniu przygotowawczym (proj. art. 205¹² § 1); skoro plan rozprawy jest podstawą dalszego toku postępowania, to możliwość dalszego zgłaszania twierdzeń i dowodów niweczyłaby sens jego sporządzania,
- jeżeli w sprawie nie przeprowadzono posiedzenia przygotowawczego, cezurą pozostaje zamknięcie rozprawy, z zastrzeżeniem, że strona może utracić to uprawnienie w następstwie

działania na zwłokę lub niezastosowania się do zarządzeń przewodniczącego i postanowień sądu (proj. art. 205¹² § 2).

Przypadkiem szczególnym jest zarządzona przez przewodniczącego wymiana pism przygotowawczych. W takim przypadku terminem zamykającym zgłaszanie wniosków i dowodów jest złożenie pisma przygotowawczego w wykonaniu odpowiedniego zarządzenia przewodniczącego (proj. art. 205³ § 2). Uprawnienie to przewodniczący powinien stosować rozważnie, ponieważ jego nadużycie grozi naruszeniem prawa strony do obrony. Doświadczenia praktyczne wskazują jednak, że odczytanie przez sędziego rzeczywistych intencji stron, które kryją się za formalną treścią ich wniosków, nie następuje zbyt trudności.

Sankcją naruszenia terminu do zgłoszenia twierdzeń i dowodów powinno pozostać, jak dotychczas, obligatoryjne pominięcie spóźnionego twierdzenia lub dowodu. Wyjątkowe okoliczności sprawy mogą jednak uzasadniać nadanie mu biegu. Aby nie zamykać drogi do obrony swych praw stronie, która działa w dobrej wierze, a tylko okoliczności od niej niezależne uniemożliwiają jej dochowanie terminów, należy obowiązek pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów wyłączyć w sytuacji, gdy strona uprawdopodobniła, że potrzeba lub możliwość ich powołania pojawiła się później (proj. art. 205¹² § 1 *in fine*).

Tak określone terminy są dostatecznie elastyczne, by strona w każdym stanie sprawy miała możliwość zgłoszenia twierdzeń i dowodów, a jednocześnie powinny zapobiec niekontrolowanemu poszerzaniu materiału dowodowego.

Postanowienia proj. art. 205¹² zastępują w tym zakresie dotychczasowe – niepełne i niekonsekwentne – przepisy art. 207 § 7 i art. 217 § 1 i 2. Zmianie ulega zwłaszcza, uciążliwa w praktyce, wyłączna kompetencja sądu do zarządzania wpływem pism przygotowawczych i pozostałych pism procesowych. W myśl projektu kompetencje te, jako leżące w zakresie przygotowania rozprawy, wykonuje przewodniczący.

Konsekwencją tych zmian jest zmiana przepisów, o których mowa w art. 210 § 2¹.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2¹. Organizacja postępowania	
[nowy przepis – w miejsce obecnego art. 207 § 3]	Art. 205³. § 1. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności w sprawach zawiłych lub obrachunkowych, przewodniczący może zarządzić wymianę przez strony pism przygotowawczych, oznaczając porządek składania pism, terminy, w których pisma należy złożyć, i okoliczności, które mają być wyjaśnione. § 2. Przewodniczący może zobowiązać stronę, by w piśmie przygotowawczym podała wszystkie twierdzenia i dowody istotne dla rozstrzygnięcia sprawy pod rygorem utraty prawa do ich powoływania w toku dalszego postępowania. W takim przypadku twierdzenia i dowody zgłoszone z naruszeniem tego obowiązku podlegają pominięciu, chyba że strona wykaże, iż ich powołanie w piśmie przygotowawczym nie było możliwe albo że potrzeba powołania wynikła później. § 3. Późniejsze wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do

	zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów. § 4. Stronę zastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej przewodniczący może zobowiązać do wskazania w piśmie przygotowawczym także podstaw prawnych jej żądań i wniosków, w miarę potrzeby ograniczając zakres tego wskazania. § 5. Przewodniczący zarządza zwrot pisma przygotowawczego złożonego z uchybieniem terminu albo bez zarządzenia.
[nowa norma]	Art. 205¹¹. § 1. Jeżeli plan rozprawy stał się nieaktualny, sąd może w drodze postanowienia dokonać w nim zmian. Przed wydaniem postanowienia sąd wysłucha strony, informując je jednocześnie o zakresie zamierzonych zmian. § 2. Jeżeli choć jedna ze stron sprzeciwi się zamierzonej przez sąd zmianie, przeprowadza się kolejne posiedzenie przygotowawcze. Nie dotyczy to przypadku, w którym zmiany planu rozprawy obejmowałyby jedynie wyznaczenie dodatkowych terminów przesłuchania objętych planem świadków, biegłych lub stron. § 3. W razie istotnej potrzeby można sporządzić nowy plan rozprawy; w takim przypadku przeprowadzenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego jest obowiązkowe. Pierwotny plan rozprawy traci moc w części, w której nowy plan jest odmienny. § 4. Zmiana planu rozprawy lub wyznaczenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów.
[nowy przepis – w miejsce obecnego art. 207 § 6 i art. 217 § 1–2]	Art. 205¹². § 1. Jeżeli wyznaczono posiedzenie przygotowawcze, strona może przytaczać twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej do chwili zatwierdzenia planu rozprawy. Twierdzenia i dowody zgłoszone po zatwierdzeniu planu rozprawy podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikała później. § 2. Jeżeli nie zarządzono przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego, strona może przytaczać twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej aż do zamknięcia rozprawy, z zastrzeżeniem niekorzystnych skutków, które według przepisów Kodeksu mogą dla niej wynikać z działania na zwłokę lub niezastosowania się do zarządzeń przewodniczącego i postanowień sądu.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 3. Rozprawa	
~~Art. 207.-(...)~~ ~~§ 6. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie przygotowawczym bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.~~ ~~§ 7. Odpowiedź na pozew złożona z naruszeniem § 2 podlega zwrotowi; zwrotowi podlega także pismo przygotowawcze złożone z naruszeniem § 3.~~	Art. 207. (uchylony) [zastąpiony przez art. 205¹, art. 205³ i art. 205¹²]

Art. 210. (...) § 2¹. Sąd poucza stronę występującą w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej o treści art. 162, 207, 217, 229 i 230. (...)	Art. 210. (...) § 2¹. Sąd poucza stronę <u>niezastępowaną przez</u> adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub <u>Prokuraturę Generalną Rzeczypospolitej Polskiej</u> o treści art. 162, art. 205³, art. 205¹², art. 229 i art. 230.”; (...)
Art. 217. § 1. Strona może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej. § 2. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. § 3. Sąd pomija twierdzenia i dowody, jeżeli są powoływane jedynie dla zwłoki lub okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione.	Art. 217. (uchylony) <i>[zastąpiony przez art. 205¹²]</i>

8. Wyrok zaoczny

Projektowany model postępowania utrzymuje zasadę, że wydanie wyroku zaocznego jest konsekwencją bierności pozwanego, rozumianej jako niezajęcie przezeń stanowiska wobec żądań wysuniętych przez powoda. W dotychczasowym stanie prawnym za bierność tę poczytuje się niestawiennictwo na rozprawie lub niebranie udziału w rozprawie (art. 339 § 1) przy jednoczesnym niezłożeniu wyjaśnień poza rozprawą (art. 340).

Wprowadzenie do procesu obligatoryjnej odpowiedzi na pozew oraz wielowariantowości postępowania zmienia okoliczności, które należy poczytywać za bierność pozwanego. W nowej sytuacji normatywnej za niezajęcie przez pozwanego stanowiska wobec powództwa, uzasadniające procedowanie bez jego udziału, należy przyjąć niezłożenie odpowiedzi na pozew. Oczekiwanie do terminu rozprawy, by stwierdzić bierność pozwanego i wydać wyrok zaoczny, byłoby nieracjonalne. Nowe regulacje pozwalają na wyciągnięcie konsekwencji z bierności pozwanego już na wczesnym etapie postępowania: jeżeli przedstawione w pozwie fakty nie budzą wątpliwości (proj. art. 339 § 2), sąd będzie mógł wydać wyrok zaoczny, gdy pozwany nie złoży w przepisany termin odpowiedzi na pozew. Ponieważ z reguły do rozprawy wtedy nie dojdzie, wyrok zaoczny będzie musiał zostać wydany na posiedzeniu niejawnym (proj. art. 339 § 1).

Należy podkreślić, że w takiej sytuacji sąd ma możliwość, a nie obowiązek wydania wyroku zaocznego. Jest więc także dopuszczalne, że mimo niezłożenia odpowiedzi na pozew sprawa zostanie skierowana do rozpoznania na rozprawie. W takim przypadku niestawiennictwo pozwanego winno pozostać podstawą do wydania wyroku zaocznego, tym razem obligatoryjnego. Nie wyklucza to przeprowadzenia postępowania dowodowego; skoro wyrok zaoczny nie został wydany wcześniej, to widocznie istniała potrzeba weryfikacji twierdzeń powoda (proj. art. 340 § 1).

Tak jak w obecnym stanie prawnym, przymiotu zaoczności nie będzie mieć wyrok wydany w nieobecności pozwanego, ale po złożeniu przez niego wyjaśnień ustnie lub na piśmie, albo gdy pozwany żądał przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności (proj. art. 340 § 2). Będzie to dotyczyć także wyroku wydanego na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 148¹ § 1.

W przypadku wyroku zaocznego oczywiste jest, by terminem ograniczającym przytaczanie twierdzeń i dowodów było złożenie sprzeciwu. Należy więc przewidzieć odpowiednie zastosowanie proj. art. 205¹² § 1 (proj. art. 344 § 2).

Wielowariantowość postępowania oraz możliwość wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym czyni konieczną zmianę normy zawartej w art. 345, niedającej dotychczas możliwości innej niż wyznaczenie rozprawy. Postępowanie po wniesieniu sprzeciwu winno toczyć się na zwykłych zasadach, w szczególności nie ma przeszkód do zastosowania instytucji służących przygotowaniu postępowania (proj. art. 345).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 3. Wyroki zaoczne	
Art. 339. § 1. Jeżeli pozwany nie stawiał się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę albo mimo stawienia się nie bierze udziału w rozprawie, sąd wyda wyrok zaoczny. § 2. W tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenie powoda o <u>okolicznościach faktycznych</u> przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed <u>rozprawą</u>, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.	Art. 339. § 1. <u>Sąd może wydać wyrok zaoczny na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany w wyznaczonym terminie nie złożył odpowiedzi na pozew.</u> § 2. W tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenia powoda o <u>faktach</u> zawarte w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed <u>posiedzeniem</u>, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.
Art. 340. Wyrok wydany w nieobecności pozwanego nie będzie zaoczny, jeżeli pozwany żądał przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności albo składał już w sprawie wyjaśnienia ustnie lub na piśmie.	Art. 340. § 1. <u>Sąd wyda wyrok zaoczny, jeżeli mimo braku odpowiedzi na pozew skierowano sprawę do rozpoznania na rozprawie, a pozwany nie stawiał się na tę rozprawę. Przepis art. 339 § 2 stosuje się.</u> § 2. Wyrok wydany w nieobecności pozwanego nie będzie zaoczny, jeżeli pozwany żądał przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności lub składał już w sprawie wyjaśnienia ustnie lub na piśmie.
Art. 344. § 1. Pozwany, przeciwko któremu zapadł wyrok zaoczny, może złożyć sprzeciw w ciągu dwóch tygodni od doręczenia mu wyroku. § 2. W piśmie zawierającym sprzeciw pozwany powinien przytoczyć zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, oraz <u>okoliczności faktyczne</u> i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w <u>sprzeciwie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.</u> § 3. Sprzeciw złożony po terminie oraz sprzeciw, którego braków strona w wyznaczonym terminie nie uzupełniła, a także sprzeciw nieopłacony, sąd odrzuca na posiedzeniu niejawnym.	Art. 344. § 1. Pozwany, przeciwko któremu zapadł wyrok zaoczny, może złożyć sprzeciw w ciągu dwóch tygodni od doręczenia mu wyroku. § 2. W piśmie zawierającym sprzeciw pozwany powinien przytoczyć zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór, oraz <u>twierdzenia</u> i dowody. <u>Przepis art. 205¹² § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.</u> § 3. <u>Sąd odrzuca sprzeciw niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto mimo wezwania.</u>
Art. 345. Jeżeli sprzeciw został złożony prawidłowo, przewodniczący wyznacza termin rozprawy i zarządza doręczenie sprzeciwu powodowi.	Art. 345. <u>W przypadku wniesienia sprzeciwu przewodniczący zarządza doręczenie go powodowi i nadaje sprawie bieg, w razie potrzeby podejmując czynności przewidziane w przepisach o organizacji postępowania.</u>

9. Korzyści z projektowanej zmiany

Celem reformy będzie wprowadzenie prawnych podstaw dla fazy postępowania przygotowawczego ze sprawą cywilną. Na tym etapie sędzia będzie dysponował elastycznymi środkami współpracy ze stronami w celu przygotowania rozprawy. Kładzie się jednak zdecydowany nacisk na rozwiązania polubowne, negocjacje i wyjście ze sporu bez potrzeby procedowania na rozprawie, a zwłaszcza bez konieczności przeprowadzania postępowania dowodowego. Temu winny służyć zachęty finansowe związane z opłatami sądowymi. Jeśli mimo podjętych działań nie uda się nakłonić stron do pojednania, będą one współtworzyć plan rozprawy, a tym samym staną się współodpowiedzialne za jej przebieg. Ustalony ze stronami plan czynności na rozprawie będzie prawnie obowiązujący i będzie mieć wpływ na sposób rozpoznania sprawy. Rozprawa stanie się wówczas kulminacją postępowania sądu ze sprawą i co do zasady odbędzie się w jednym terminie. Na rozprawie zostaną przeprowadzone tylko te dowody, które strony zgłosiły sądowi w fazie przygotowawczej. Po rozprawie sąd wyda orzeczenie po roztrząśnięciu wyników postępowania dowodowego.

Proponowane rozwiązania mają na celu przede wszystkim skrócić czas postępowania w sądzie cywilnym. Początkowo może to być trudne do osiągnięcia, jeśli uwzględni się wymóg dość szerokiej działalności planistycznej, wymaganej od sędziego na etapie przygotowawczym. Docelowo jednak odpowiednie przygotowanie rozprawy musi skutkować jej sprawnym prowadzeniem według wcześniej ustalonego harmonogramu. Czas poświęcony na czynności przygotowawcze winien zatem zostać z nawiązką odzyskany w fazie zasadniczej postępowania, która będzie krótka i przedmiotowa. Oczywiście taki sposób procedowania wymagać będzie od sędziów zmiany organizacji pracy.

Poza aspektem czasowym najbardziej znamieny wydaje się aspekt społeczny proponowanych rozwiązań. Bodaj po raz pierwszy zaistnieje szansa zaangażowania stron, czy ogólniej: obywateli, w postępowanie sądu ze sprawą. Dotychczas koncentrowano się na sądzie jako gospodarzu procesu. Wskazywano na kontrydiktoryjność, by akcentować rolę i znaczenie stron w rozstrzygnięciu sprawy. Wszystko to pozostaje aktualne, jednak teraz to w istocie strony będą organizować postępowanie sądowe. Dojdzie do tego pod kierownictwem sędziego, ale strony będą aktywnie uczestniczyć w czynnościach organizacyjnych. Przejmą zatem odpowiedzialność za sposób, w jaki ich sprawa zostanie rozpoznana. Przede wszystkim jednak strony z sędzią ustalą porządek czynności w sprawie i będą mogły zawczasu poznać czas rozstrzygnięcia. Będzie to miało niebagatelne znaczenie dla stosunków społecznych w ogólności.

Aktualne pozostają zagrożenia z kierunku tych stron, które stosują taktykę obstrukcji procesowych. Przyjmuje się jednak, że będą to sytuacje wyjątkowe, które nie mogą determinować rozwiązań służących większości obywateli, oczekujących procesu szybkiego i *fair*. W przypadkach wyjątkowych decydującą rolę odgrywać będzie sędzia, który powinien taki przypadek odpowiednio wcześniej zidentyfikować i przedsięwziąć działania przeciwdziałające obstrukcji i przedłużaniu postępowań wstępnych. Narzędziami tłumiącymi takie postawy będą odpowiednie rygory procesowe oraz odpowiedni system opłat procesowych.

Wreszcie podkreślić należy efekty mediacyjnej działalności sędziów w fazie przygotowawczej. Ich rola będzie kluczowa dla przyspieszenia postępowań. Liczba spraw zakończonych (ugodzonych w ten czy inny sposób) na etapie przygotowania do rozprawy zdecyduje o rozładowaniu zatorów w

sądach. Jeszcze ważniejszy może być ogólniejszy wymiar społeczny takiej aktywności sędziów. Sąd jako miejsce, gdzie można nie tylko uzyskać orzeczenie, ale także rozwiązać, uśmierzyć lub choćby załagodzić nabrzmiały konflikt prawny, może być postrzegany tylko z uznaniem. To samo dotyczy sędziów, którzy rozmawiając ze stronami, próbują usunąć dzielące je antagonizmy. Wiadomo przecież, że nawet najlepsze normy prawne nie są w stanie antycypować wszystkich możliwych konfliktów społecznych, zwłaszcza w czasach dużej dynamiki życia społecznego oraz postępującej specjalizacji poszczególnych dziedzin życia. W takich warunkach sprawny aparat sądowy wymaga elastycznego traktowania każdej sprawy, a nade wszystko sprawnych negocjatorów, poszukujących alternatywnych form wyjścia ze sporu.

Włączenie stron w aktywny proces organizacji postępowania z ich sprawą winno zmniejszyć liczbę skarg na przewlekłość postępowań w sądach cywilnych. Strony od samego początku zostaną włączone w proces planowania rozwiązania ich konfliktu prawnego. Będą znały termin zakończenia sprawy w sądzie I instancji. Zostaną zapoznane przez sędziego z liczbą spraw w sądzie, która będzie mieć wpływ na termin rozpoznania ich sprawy. W zależności do tego mogą zmieniać swe stanowisko w kwestii sposobu wyjścia ze sporu. Suma działań organizatorskich stron postępowania powinna przełożyć się na zwiększenie ich odpowiedzialność nie tylko za wynik, ale i za czas procedowania.

Na przyszłość należy zauważyć, że najwyższa wydajność nowego systemu pracy ze sprawą cywilną zostałaby osiągnięta po zmianie organizacji sądu polegającej na wprowadzeniu kancelarii sądu i biura sędziego. To pozwoliłoby w pełni wykorzystać potencjał fazy *pretrial*, w której sędzia zostałby wyposażony w narzędzia pozwalające mu samodzielnie procedować ze sprawą w sposób najbardziej elastyczny, a zarazem efektywny. W ramach biura, z pomocą asystenta, mógłby zaplanować sposób wstępnego postępowania ze sprawą, a także kontrolować jego przebieg. Samodzielność w ramach biura umożliwiłaby sędziemu ocenę czasu niezbędnego do przygotowania sprawy na rozprawę. Przestałby być rozliczany z liczby wokand i spraw na nie skierowanych, a istotny stałby się efekt w postaci wygaszenia konfliktu między stronami.

II. Przeciwdziałanie nadużyciu prawa procesowego

10. Cel i założenia projektowanej zmiany

Na podstawie doświadczeń z praktyki sądowej można wyróżnić następujące typowe sytuacje, w których nie ma wątpliwości, że dochodzi do nadużycia przez stronę jej uprawnień procesowych:

- 1) wnoszenie jako pozwu pisma niezawierającego żądania rozpoznania sprawy sądowej,
- 2) wnoszenie pozwu oczywiście bezzasadnego,
- 3) wnoszenie szeregu wniosków o wyłączenie sędziego,
- 4) wnoszenie szeregu zażaleń w tym samym lub zbliżonym przedmiocie,
- 5) wnoszenie szeregu wniosków o sprostowanie, uzupełnienie lub wykładnię wyroku.

Znamię nadużycia prawa procesowego można także przypisać innym zachowaniom stron, choć nie zawsze występuje ono tak jednoznacznie.

Wymienione czynności stron mają dwie wspólne cechy:

- 1) są podejmowane na podstawie i w granicach prawa procesowego (uprawnienia do wytoczenia powództwa, uprawnienia do wniesienia zażalenia itd.),
- 2) nie zmierzają jednak do osiągnięcia celu, w którym odpowiednie instytucje procesowe zostały ustanowione.

Najwyraźniejszym z takich działań strony jest wnoszenie łańcucha zażaleń. Typowy schemat takiego działania strony zaczyna się od wydania przez sąd w toku postępowania jakiegokolwiek orzeczenia bądź nawet od wystosowania do strony jakiegokolwiek korespondencji. Strona, której zależy na zwłoce w postępowaniu, wnosi zażalenie na taką czynność. Zażalenie takie, jako nieprzewidziane w przepisach postępowania, podlega odrzuceniu – o czym sąd rozstrzyga postanowieniem. Postanowienie to zostaje zaskarżone przez stronę kolejnym zażaleniem – które już tym razem podlega rozpoznaniu, więc sąd jest obowiązany nadać mu bieg: ustalić wartość przedmiotu zaskarżenia, wysokość opłaty, wezwać do jej uiszczenia, usunąć braki formalne, zażądać odpisów. Strona maksymalnie przeciąga terminy wyznaczone jej na opłacenie pism, uzupełnienie braków lub udzielenie wiadomości niezbędnych do rozpoznania jej wniosków. Ponadto w toku takiego postępowania wypadkowego strona składa liczne wnioski o charakterze proceduralnym, w pierwszym rzędzie o zwolnienie od kosztów sądowych i o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Postanowienie wydane odnośnie do każdego z takich wniosków jest dla strony podstawą do przeprowadzenia identycznej serii czynności. Zwłoka w postępowaniu wywołana konsekwentnymi działaniami strony potrafi przedłużyć postępowanie o kilka lat.

Analogiczny mechanizm jest wykorzystywany przy składaniu łańcucha wniosków o wyłączenie sędziego. Poprzez składanie kolejnych wniosków o wyłączenie sędziego strona jest w stanie doprowadzić do faktycznej blokady postępowania, ponieważ czynności związane z rozstrzygnięciem co do kolejnych wniosków, włączając postępowanie odwoławcze, nie pozwalają na normalne prowadzenie czynności. Niemożliwość prowadzenia postępowania wynika z czynności technicznych, nie rozstrzygnięć prawnych, więc nie jest w stanie jej zapobiec regulacja ustawowa, że wniosek taki w zasadzie nie może zostać uwzględniony. W 2016 roku wprowadzono do Kodeksu mechanizm mający zapobiec tego rodzaju nadużyciu, jednak jest on niekonsekwentny, bo wciąż opiera się na założeniu,

że wnioskowi takiemu nadaje się bieg mimo ewidentnego nadużycia. Przez to jego skuteczność jest niewielka.

Kolejnym analogicznym sposobem obstrukcji jest składanie łańcucha wniosków o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu. Tu również nieuczciwa strona wykorzystuje wszelkie możliwości przewleczenia postępowania związane z usuwaniem braków formalnych pism, opłacaniem, skarżeniem itd.

Taki sam faktyczny efekt ma składanie przez stronę szeregu wniosków o sprostowanie, uzupełnienie lub wykładnię wydanego już w sprawie wyroku. Takie działanie nie jest w stanie wpłynąć na formalny wynik sprawy, skoro treść wyroku nie może już zostać zmieniona, można jednak w ten sposób faktycznie zablokować uzyskanie przez stronę, która wygrała, tytułu wykonawczego, a tym samym – odwlec konieczność wykonania zasądanego obowiązku. Każdy wniosek sąd jest bowiem obowiązany rozpoznać, co wymaga pewnego czasu – a w tym czasie wykonanie wyroku, nawet prawomocnego, jest niemożliwe z przyczyn faktycznych: braku dostępu do akt oczekujących u sędziego na wydanie rozstrzygnięcia.

Wniesienie pozwu oczywiście bezzasadnego (i jego odmiany – pozwu pozornego) jest spotykane rzadziej. Przez pozorność pozwu należy rozumieć nie tylko to, co nauka prawa zna od dawna i nazywa procesem pozornym, czyli przeprowadzenie postępowania ukartowanego przez strony co do przebiegu i przewidywanego wyniku³. Pozew pozorny może zmierzać nie tylko do osiągnięcia rozstrzygnięcia sądu określonej treści, lecz może także stanowić szykanę wobec strony pozwanej, polegającą na zmuszeniu jej do uczestnictwa w procesie, które przecież nieodmiennie pociąga za sobą stratę czasu, energii i pieniędzy. Z taką rolą pozwu graniczy, a nawet się przenika inna rola, którą wypada już określić jako czysto pieniężną: gdy wytaczając powództwo strona nie zmierza ani do uzyskania orzeczenia o korzystnej treści, ani do pognębienia przeciwnika, lecz wyłącznie do uruchomienia postępowania sądowego dla samego udziału w nim. To ostatnie zachowanie jest oczywiście irracjonalne – tym niemniej doświadczenie każdego sędziego dostarcza przykładów, że takie sprawy się zdarzają (a przy tym należą do wymagających największej ilości czasu i pracy). Powództwo zawarte w takim pozwie z reguły jest oczywiście bezzasadne: z samej treści pozwu, zwłaszcza w świetle treści załączników do niego, wynika, że fakty wskazane przez taką stronę nie mogą uzasadnić jej żądania. Zdarzają się również sytuacje, gdy oczywiście bezzasadne są pozwy wnoszone przez stronę w dobrej wierze; bywa to najczęściej skutek braku orientacji strony w jej sytuacji prawnej.

Sytuacją spotykaną sporadycznie, lecz pociągającą za sobą znaczny nakład pracy sądu i sędziego (i to z reguły mającej nikłe szanse doprowadzenia do jakichkolwiek rozsądnych wyników), jest wniesienie pisma mającego stanowić pozew (czy też innego rodzaju wniosek wszczynający postępowanie), lecz w rzeczywistości nim niebędącego. Istotą pozwu jest to, że zawiera żądanie rozpoznania przez sąd jakiegokolwiek sprawy (z założenia powinna to być, oczywiście, sprawa cywilna). Bywają tymczasem wnoszone do sądu pisma, które tej treści nie zawierają, lecz skoro są zatytułowane „pozew”, „wniosek” czy podobnie, nadaje się im bieg, a nawet kieruje do rozpoznania.

³ Por. K. Knoppek *Wstęp do badań nad fikcyjnym procesem cywilnym*, w: P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik (red.) *Proces cywilny. Nauka-Kodyfikacja-Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, „Lex”, Warszawa 2012, s. 189–204.

To wymaga zaś długich i żmudnych usiłowań wydobywania od autora pisma, czego i od kogo się domaga, czyli sformułowania treści pozwu na etapie już przed sądem.

Obecny system prawny nie daje sądowi środków prawnych potrafiących skutecznie przeciwdziałać tego rodzaju zachowaniom, nawet w sytuacji, gdy nadużycie prawa procesowego jest jaskrawe i niewątpliwe. Sąd ma możliwość zapobiec nadużyciu prawa procesowego przez stronę właściwie tylko w jednej sytuacji: gdy chodzi o nadmiar wniosków dowodowych. Ten brak stanowi oczywistą wadę, wskutek której sąd nie jest w stanie zapobiec sytuacji, gdy wskutek działań jednej strony postępowania zostaje naruszone prawo pozostałych stron do rozpoznania sprawy w rozsądnym czasie (*casus* łańcucha zażaleń i łańcucha wniosków o wyłączenie sędziego), prawo do rzetelnego procesu (*casus* pozwu pozornego), prawo innych obywateli do sprawnego działania wymiaru sprawiedliwości (*casus* pisma niebędącego pozwem).

Wszystko to prowadzi do wniosku, że system procesowego prawa cywilnego wymaga uzupełnienia o ograniczenie dopuszczalności czynności stron oparte na znamieniu nadużycia uprawnienia procesowego.

Rozwiązania takie już od dawna są znane systemom prawnym innych państw⁴. W Polsce rozważano wprowadzenie klauzuli generalnej nadużycia prawa podmiotowego do Kodeksu postępowania cywilnego w toku prac nad jego projektem, jednak ostatecznie jej w nim zabrakło⁵. Prowadzono natomiast dość zaawansowane rozważania teoretyczne i badania komparatystyczne⁶, których wyniki należy wreszcie spożytkować zgodnie z obecnymi potrzebami społecznymi co do sprawnego wymiaru sprawiedliwości. W ślad z nimi przyjęto następujące założenia:

1. Nie jest wystarczające wprowadzenie instytucji zapobiegających nadużyciu uprawnienia procesowego w określonych, szczególnych sytuacjach procesowych, lecz winny one mieć wspólny mianownik w postaci klauzuli generalnej – by było wiadomo, jaki konkretnie czynnik powoduje poddanie danego zachowania sankcji.
2. Ze względu na odrębność prawa cywilnego procesowego od materialnego klauzula ta musi mieścić się wśród przepisów postępowania cywilnego i zawierać specyficzną dla niego treść; to oznacza, że nie wystarczy odesłanie do klauzuli nadużycia prawa materialnego z art. 5 Kodeksu cywilnego⁷.
3. Nie należy łączyć klauzuli nadużycia uprawnienia procesowego z klauzulą sprzeczności z dobrymi obyczajami (art. 3), gdyż mimo podobieństwa podstawa wyróżnienia czynności podlegających działaniu jednej i drugiej klauzuli jest inna; są one niezależne od siebie⁸.
4. Mimo istnienia generalnej klauzuli, ze względu na różnorodność sytuacji procesowych, w których może dojść do nadużycia uprawnień procesowych przez stronę, nie ma możliwości ustanowienia jednolitej sankcji takiego działania, wobec czego musi się ona odwoływać do sankcji określonych w przepisach szczególnych.

⁴ Por. zwł. T. Cytowski *Procesowe nadużycie prawa*, „Przegląd Sądowy” 2005/5, s. 81–103.

⁵ Por. K. Piasecki *Nadużycie praw procesowych przez strony*, „Palestra” 1960/11 (35), s. 20–28.

⁶ M. G. Plebanek *Nadużycie praw procesowych w postępowaniu cywilnym – zagadnienia ogólne*, „Studia Prawnicze”, 2012/1 (190), s. 69–121, K. Osajda *Nadużycie prawa w procesie cywilnym*, „Przegląd Sądowy” 2005/5, s. 47–80.

⁷ Por. uwagi A. Torbusa na tle postępowania pojednawczego – A. Torbus *Zawezwanie do zawarcia ugody w postępowaniu pojednawczym a problem nadużycia prawa*, w: A. Jakubecki, J. A. Strzępka (red.) *Jus et remedium. Księga jubileuszowa Profesora Mieczysława Sawczuka*, „Lex”, Warszawa 2010, s. 594–608.

⁸ Por. M. G. Plebanek, *op.cit.*, s. 83–85.

5. Nie przeszkadza to jednak ustanowieniu sankcji o charakterze nieproceduralnym (w zakresie kosztów procesu i odsetek), działającej w zakresie prewencji szczególnej i ogólnej.

Wprowadzenie tak istotnej instytucji po raz pierwszy do polskiego procesu cywilnego wymaga ostrożności i oględności w projektowanych rozwiązaniach. Dlatego zakres sytuacji, w których klauzula ma wyraźnie przewidziane zastosowanie, jest wąski. Przyszła praktyka sądów i ich orzecznictwo pozwolą zweryfikować zastosowane rozwiązania pod kątem potrzeby ich poszerzenia albo ograniczenia.

11. Klauzula generalna

Znamię nadużycia prawa procesowego należy określić w sposób syntetyczny, a jednocześnie możliwie najściślejszy. Należy podzielić spostrzeżenia autorów zajmujących się tą tematyką, że przy określeniu istoty nadużycia uprawnienia procesowego należy się odwołać do celu obowiązywania danej instytucji prawa procesowego⁹. Ocena, że dana czynność strony stanowi nadużycie uprawnienia procesowego, winna więc się opierać na ustaleniu celu, który strona chce osiągnąć, podejmując daną czynność, i na ocenie, czy cel ten jest usprawiedliwiony w świetle procesowego przeznaczenia danej instytucji – czyli, innymi słowy, czy cel działania strony *in concreto* jest zgodny z celem danej instytucji procesowej *in abstracto*. Oczywiście należy brać pod uwagę nie cel przez stronę deklarowany – przecież strona nigdy nie przyzna, że zmierza do zwłoki czy do szyskany – lecz rzeczywisty, o którym świadczy przewidywany wynik danej czynności w okolicznościach danej sprawy, nie tylko prawnych, ale przede wszystkim faktycznych.

Klauzula ma charakter generalny, jednak procesowe skutki jej zastosowania, w postaci odpowiedniej sankcji, należy ograniczyć do sytuacji określonych w przepisach szczególnych. (Jak wskazano wyżej, ostrożność w określaniu takich sytuacji jest wskazana ze względu na brak doświadczeń orzeczniczych.)

Istota sankcji wadliwej czynności winna wynikać z charakteru danej sytuacji procesowej. W obecnym stanie wiedzy na ten temat nie sposób bowiem wskazać jednolitej sankcji, która byłaby odpowiednia dla wszystkich możliwych do wyobrażenia przypadków nadużycia prawa procesowego.

Klauzulę generalną zawiera proj. art. 4¹.

Sankcje, które sąd może zastosować wobec strony nadużywającej, mogą polegać na:

- 1) wymierzeniu grzywny,
- 2) obciążeniu dodatkową częścią bądź nawet całością kosztów procesu, a na wniosek strony przeciwnej także na:
 - 3) obciążeniu kosztami procesu podwyższonymi odpowiednio do spowodowanego nadużyciem zwiększenia nakładu pracy strony przeciwnej na prowadzenie sprawy,
 - 4) podwyższeniu stopy odsetek należnych od zasądanego świadczenia odpowiednio do spowodowanej nadużyciem zwłoki w rozpoznaniu sprawy, za czas odpowiadający tej zwłoce.

Ponieważ fakt nadużycia często da się ustalić dopiero na tle całokształtu okoliczności sprawy, sankcje można stosować dopiero w orzeczeniu kończącym postępowanie.

⁹ M. G. Plebanek, op.cit., s. 86–91.

Sankcje te mogą być stosowane kumulatywnie. Grzywna podlega ograniczeniu z art. 163 § 1. W trzecim przypadku kwota kosztów podlegających zwrotowi może zostać podwyższona maksymalnie dwukrotnie. W czwartym przypadku stopa odsetek może zostać podwyższona maksymalnie dwukrotnie.

Sankcje powyższe mają charakter czysto proceduralny i nie statuują żadnych roszczeń materialnoprawnych. Sankcja oparta na odsetkach nie stanowi również zmiany treści stosunku prawnego będącego podstawą zasądzenia odsetek.

Odpowiednie regulacje wprowadza proj. art. 226².

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł wstępny. Przepisy ogólne	
<i>[nowa norma]</i>	Art. 4¹. <u>Z uprawnienia przewidzianego w przepisach postępowania stronom i uczestnikom postępowania nie wolno czynić użytku niezgodnego z celem, dla którego je ustanowiono (nadużycie prawa procesowego).</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 3. Rozprawa	
<i>[nowa norma]</i>	Art. 226². § 2. <u>Stwierdziwszy nadużycie przez stronę prawa procesowego sąd może w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie:</u> 1) <u>stronę nadużywającą skazać na grzywnę;</u> 2) <u>niezależnie od wyniku sprawy, odpowiednio do spowodowanej nadużyciem zwłoki w jej rozpoznaniu, włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu kosztów w części wyższej, niż nakazywałby to wynik sprawy, a nawet zwrotu kosztów w całości;</u> 3) <u>na wniosek strony przeciwnej:</u> a) <u>przyznać od strony nadużywającej koszty procesu podwyższone odpowiednio do spowodowanego nadużyciem zwiększenia nakładu pracy strony przeciwnej na prowadzenie sprawy, nie więcej jednak niż dwukrotnie;</u> b) <u>podwyższyć stopę odsetek zasądzonych od strony, której nadużycie spowodowało zwłokę w rozpoznaniu sprawy, za czas odpowiadający tej zwłoce. Stopa może zostać podwyższona nie więcej niż dwukrotnie; przepisów o maksymalnej dopuszczalnej wysokości odsetek nie stosuje się.</u>

12. Pismo niebędące pozwem

Jak wskazano wyżej, sytuacją stosunkowo rzadką, tym niemniej wymagającą od sądu wyjątkowo dużego nakładu pracy, jest wniesienie pod pozorem pozwu pisma niebędącego nim w rzeczywistości, czyli niezawierającego żądania rozpoznania przez sąd jakiegokolwiek sprawy. Pisma takie są z reguły tylko wyrazem negatywnego stosunku wnoszącego do jakiegoś zjawiska lub osoby. W obecnym stanie prawnym mimo to sąd jest obowiązany do traktowania takiego pisma, jak gdyby pozwem było – i do nadawania mu biegu poprzez, w szczególności, zmuszenie wnoszącego do postawienia żądania. Podkreślić należy, że chodzi tu o każde pismo, które nie jest wniesione w toczącej się już sprawie, a z treści którego nie wynika, czego strona się właściwie domaga. Nie musi

być ono zatytułowane „pozew” lub „wniosek”, wystarczy, że tworzy pozór potrzeby nadania mu biegu przewidzianego procedurą.

Tymczasem jest jasne, że pisma tego rodzaju w ogóle nie powinny być podstawą jakichkolwiek czynności sądu. W dzisiejszych realiach społecznych strona z łatwością może uzyskać poradę prawną – także bezpłatną – w zakresie potrzeby wniesienia pozwu lub wniosku, a jeżeli potrzeba taka istnieje, to także sformułowania żądania w zrozumiały sposób. Nie ma więc powodu, by sąd wyręczał stronę w formułowaniu żądania – tym bardziej, że z punktu widzenia ewentualnego pozwanego byłaby to czynność co najmniej wątpliwa w świetle wymogu zachowania przez sąd bezstronności. Powołując się na tę dysproporcję, pozwany właściwie mógłby żądać analogicznej pomocy przy formułowaniu odpowiedzi na pozew! Niezależnie od tego nakład czasu i pracy sądu i sędziego potrzebny do takiej pomocy automatycznie pozbawia inne strony, potencjalne i aktualne, zaangażowania sądu w ich sprawy, a tym samym godzi w ich prawa do rozpoznania ich spraw w rozsądnym terminie.

Dla rozwiązania problemu w pierwszym rzędzie należy wyraźnie wskazać, że nie każde pismo wniesione do sądu wymaga nadania biegu, i umocować przewodniczącego do zwrotu takiego pisma. W przypadku pisma tego rodzaju oczywiście bezcelowe są wszelkie czynności zmierzające do nadania mu prawidłowego biegu (ustalenie wartości przedmiotu sporu, ustalanie opłaty, kontrola warunków formalnych, kontrola odpisów), należy więc wyraźnie przewidzieć, że się ich nie prowadzi. Należy również przewidzieć możliwość nadania takiemu pismu dalszego biegu, jeżeli szczególne okoliczności to uzasadniają (nie musi to być bieg procesowy – pismo można np. przekazać właściwemu organowi). Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 186¹.

Jest jasne, że ocena taka wymaga kontroli instancyjnej, którą należy przewidzieć w katalogu z proj. art. 394 § 1 – zażalenie na zarządzenie o zwrocie takiego pisma nie mieści się bowiem w istniejącej już kategorii zażalenia na zwrot pozwu.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2. Pozew	
<i>[nowa norma]</i>	<u>Art. 186¹. § 1. Pismo, które zostało wniesione jako pozew, a z którego nie wynika żądanie rozstrzygnięcia sporu o charakterze sprawy cywilnej, przewodniczący zwraca wnoszącemu bez żadnych dalszych czynności, chyba że wyjątkowe okoliczności uzasadniają nadanie mu biegu.</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział V. Środki odwoławcze Rozdział 2. Zażalenie	
Art. 394. § 1. Zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest: 1) zwrot pozwu, odmowa odrzucenia pozwu, przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu lub niższemu albo podjęcie postępowania w innym trybie; (...)	Art. 394. § 1. Zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest: 1) <u>zwrot pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy,</u> (...)

13. Pozew oczywiście bezzasadny

Szkodliwość dla wymiaru sprawiedliwości pozwu oczywiście bezzasadnego (lub pozornego) wynika przede wszystkim stąd, że procedowanie z nim pochłania czas i pracę potrzebną na prowadzenie czynności w sprawach wytoczonych rzetelnie.

Za pozew oczywiście bezzasadny należy uważać taki, którego treść pozwala przewidywać, że w żadnym wypadku nie ma on szans uwzględnienia, wobec czego nadawanie mu biegu jest stratą czasu i pracy sądu. W tym zakresie mieści się również pozew pozorny, przez którego wytoczenie strona nie zmierza do uzyskania sądowego rozstrzygnięcia o jej prawach lub obowiązках, lecz do innego celu, zamaskowanego wykorzystaniem instytucji prawnoprocesowych. Z tego wynika, że pismo takie w rzeczywistości nie zawiera żądania rozstrzygnięcia sprawy o charakterze cywilnym; zgłoszone żądanie jest jedynie pozorem. Tak więc pismo takie, mimo że ma pozór powództwa, w ogóle nie powinno podlegać rozpoznaniu. Skoro w rzeczywistości nie ma sprawy, którą sąd ma obowiązek rozpoznać, to wniesienie takiego żądania nie powoduje powstania stanu sprawy w toku.

Ocenę, czy powództwo jest oczywiście bezzasadne, sąd winien powziąć na podstawie całokształtu okoliczności sprawy – oczywiście w tym zakresie, który jest mu znany w chwili oceny. Będzie więc się opierać przede wszystkim na treści pozwu (żądania i uzasadnienia), ale również na treści załączników, okolicznościach wniesienia, faktach powszechnie znanych lub na faktach znanych sądowi z urzędu.

Sankcja wniesienia pozwu oczywiście bezzasadnego winna przede wszystkim pozwolić na uniknięcie szkodliwych następstw polegających na zmuszeniu sądu do rozpoznania pseudosprawy wynikłej z takiego pozwu i wywołanej tym stracie czasu i pracy. Nie może to jednak stać się kosztem pozbawienia strony prawa do sądu, które art. 45 ust. 1 Konstytucji gwarantuje nawet w takiej sprawie¹⁰. Dlatego nie wchodzi w rachubę sankcja w postaci odrzucenia pozwu, pozostawienia go bez rozpoznania ani tym bardziej zwrotu. Należy więc szukać rozwiązań pośrednich, polegających na zachowaniu możliwości rozpoznania sprawy, ale tylko w zakresie ograniczonym odpowiednio do jej rzeczywistego znaczenia i w maksymalnie uproszczony sposób.

Na uwolnienie sądu od ciężaru prowadzenia oczywiście zbędnego postępowania przy jednoczesnym zachowaniu prawa strony do sądu powinna pozwolić sankcja w postaci możliwości oddalenia powództwa na posiedzeniu niejawnym bez podejmowania żadnych dodatkowych czynności dotyczących pozwu oraz – co kluczowe – bez doręczenia pozwu osobie wskazanej jako pozwany. Tego rodzaju rozwiązanie mieści się w ramach środków proceduralnych dopuszczonych w takich sytuacjach przez zalecenie nr R(84)5 Komitetu Ministrów Rady Europy dla Państw Członkowskich dotyczące zasad procedury cywilnej zmierzających do usprawnienia wymiaru sprawiedliwości¹¹, w myśl których dopuszczalne jest dla takich spraw ustanowienie postępowania „uproszczonego”. Istotą uproszczenia w tym przypadku jest nie tyle możliwość rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym,

¹⁰ M. G. Plebanek, *op.cit.*, s. 91–108.

¹¹ „Zalecenie nr R(84)5 Komitetu Ministrów Rady Europy dla Państw Członkowskich dotyczące zasad procedury cywilnej zmierzających do usprawnienia wymiaru sprawiedliwości (przyjęte przez Komitet Ministrów w dniu 28 II 1984 roku na 367 posiedzeniu zastępców ministrów)”, w: Jerzy Jasiński (wybór i tłum.) *Standardy prawne Rady Europy. Zalecenia. Tom IV. sądownictwo. Organizacja – postępowanie – orzekanie*, Oficyna Naukowa, Warszawa 1998, s. 253 i n.

co odstąpienie od prowadzenia wszelkich czynności wymaganych przez procedurę do nadania pozwowi zwykłego biegu: nie wzywa się do usunięcia braków formalnych pozwu, nie wzywa się do uiszczenia opłaty, nie wzywa się do dołączenia odpisów, nie rozpoznaje się dodatkowych wniosków zawartych w pozwie (o zabezpieczenie, o zwolnienie od kosztów, o ustanowienie pełnomocnika z urzędu itd.), nie doręcza się odpisu pozwu pozwanemu. Jediną czynnością sądu pozostaje zarządzenie przewodniczącego o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne i sporządzenie wyroku.

Rzetelność postępowania wymaga, by sąd wyjaśnił stronie, dlaczego jej pozew ocenia jako oczywiście bezzasadny lub pozorny. Dlatego uzasadnienie takiego wyroku winno zostać sporządzone na piśmie z urzędu. Nie ma jednak potrzeby, by obejmowało ono całokształt okoliczności sprawy; jest zupełnie wystarczające, jeżeli sąd wskaże, dlaczego powództwo uważa za oczywiście bezzasadne lub pozorne (wedle wszelkiego prawdopodobieństwa objętość takiego dokumentu nie powinna przekroczyć jednej strony druku). Wyrok z uzasadnieniem podlega doręczeniu powodowi z urzędu.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 191¹.

Tak skonstruowane postępowanie z pozwem oczywiście bezzasadnym stanowi rozwinięcie istniejącej już w postępowaniu nieprocesowym instytucji objętej art. 514 § 2. W myśl tego przepisu sąd może na posiedzeniu niejawnym, nie wzywając zainteresowanych do udziału w sprawie, oddalić wniosek (wszczynający postępowanie nieprocesowe), z którego treści wynika oczywisty brak uprawnienia wnioskodawcy. Stosowanie tej instytucji pozwala uniknąć prowadzenia postępowań oczywiście bezprzedmiotowych, a jednocześnie nie nastręcza trudności w praktyce. Również dla wnioskodawcy jest korzystne, jeżeli o oczywistej bezzasadności swego żądania dowiaduje się od razu po złożeniu wniosku, a nie po przeprowadzeniu kosztownego i długotrwałego postępowania.

Wyrok wydany w opisanym trybie winien, oczywiście, podlegać kontroli instancyjnej. Również w tej instancji postępowanie z pozwem oczywiście bezzasadnym winno zostać maksymalnie uproszczone:

- 1) apelację można rozpoznać na posiedzeniu niejawnym niezależnie od zwykle wymaganych do tego przesłanek,
- 2) można odstąpić od czynności przygotowujących apelację do rozpoznania (jeżeli zakres zaskarżenia nie został należycie oznaczony, przyjmuje się, że wyrok został zaskarżony w całości z wnioskiem o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania),
- 3) zakres rozpoznania apelacji jest ograniczony do ustalenia, czy powództwo rzeczywiście jest oczywiście bezzasadne,
- 4) uznając apelację za zasadną, sąd II instancji wydaje wyłącznie orzeczenie kasatoryjne,
- 5) uzasadnienie swego wyroku sąd II instancji sporządza na ogólnych zasadach, ale jeżeli podziela oceny sądu I instancji, może je ograniczyć do powołania się na nie,
- 6) wyrok sądu II instancji z uzasadnieniem doręcza się tylko powodowi.

Tak istotne uproszczenie postępowania w II instancji powinno doprowadzić do tego, że apelacja od wyroku oddalającego powództwo oczywiście bezzasadne będzie rozpoznawana w zasadzie „od ręki”. Jak długi to będzie czas, zależy oczywiście od obciążenia konkretnego sądu odwoławczego, ale zasadnie można się spodziewać, że zamknie się on w kilku dniach.

Szczególnego uregulowania wymaga również postępowanie w przypadku uchylenia wyroku wydanego w „uproszczonym” trybie i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego

rozpoznania. Jak wskazano wyżej, w tym „uproszczonym” trybie nie usuwa się braków formalnych pozwu ani nie wzywa się do jego opłacenia. Powoda trzeba więc będzie skłonić do wykonania tych obowiązków, stosując te same instrumenty co przy normalnym toku postępowania. Skoro jednak postępowanie już się toczy, nie wchodzi w rachubę sankcja zwrotu pozwu; w jej miejsce wchodzi sankcja umorzenia postępowania. Na wypadek, jeżeli pozwowi uda się nadać normalny bieg, trzeba wyraźnie określić chwilę, w której pozwanemu doręcza się odpisy wyroków sądów I i II instancji z uzasadnieniami: winno to nastąpić wraz z doręczeniem pozwanemu odpisu pozwu.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 367¹.

Jak wskazano wyżej, przy wniesieniu pozwu uznanego za oczywiście bezzasadny ani przy wniesieniu apelacji od wyroku oddalającego taki pozew nie pobiera się od powoda opłaty. Jest to rozwiązanie wyjątkowe, motywowane szybkością postępowania oraz tym, że skoro w tak uproszczonym postępowaniu praca sądu jest ograniczona do minimum, to pobieranie opłaty pokrywającej jej koszt nie jest konieczne. Tym niemniej wydaje się zasadne, by opłatę sądową poniósł powód, który mimo oceny jego pozwu w pierwszej instancji jako oczywiście bezzasadnego wnosi również bezzasadną apelację, czym zmusza wymiar sprawiedliwości do dalszych czynności w takiej sprawie. Opłatą taką sąd II instancji winien obciążyć powoda, jeżeli oddali apelację. Dla uniknięcia ustalania wartości przedmiotu sporu i zaskarżenia opłatę tę należy z góry ustalić w wysokości opłaty minimalnej, wynoszącej 30 złotych od każdego z pism. Należy podkreślić, że opłaty żąda się dopiero w II instancji, czyli w przypadku wniesienia apelacji; winno to zdemotywować powoda do jej wnoszenia. Jeżeli natomiast powód złożył wniosek o zwolnienie od kosztów, to sąd II instancji może mu go udzielić.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 14a ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Wyjątek od zasady żądania opłaty od pisma przed jego rozpoznaniem wynika ze szczególnych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego i nie wymaga wprowadzania wyjątku do przepisów u.k.s.c.

Uproszczony tryb rozpoznania sprawy z powództwa oczywiście bezzasadnego wymaga również regulacji w zakresie postępowania kasacyjnego – inaczej bowiem miałyby do niego zastosowanie ogólne przepisy o kasacji, co byłoby nieporozumieniem, zważywszy charakter takiej sprawy. Jest oczywiste, że kasacja w takiej sprawie powinna być niedopuszczalna niezależnie od tego, czy spełnia ogólne warunki dopuszczalności. Nie rozwiązuje to jednak problemu do końca, ponieważ powód w takiej sprawie wedle wszelkiego prawdopodobieństwa nie będzie postępować racjonalnie i wnieść skargę kasacyjną niezależnie od zakazu, zaś na odmowę nadania jej biegu zareaguje lawiną zażaleń. Należy więc przewidzieć dla tej sytuacji szczególną sankcję polegającą na pozostawieniu skargi kasacyjnej w aktach bez dalszego biegu. (Szczegóły tej sankcji zostaną omówione dalej.) Tej samej sankcji winny podlegać wszelkie pisma wnoszone w związku ze skargą: wniosek o uzasadnienie wyroku sądu II instancji, wszelkie wnioski o zwolnienie od kosztów i ustanowienie pełnomocnika do sporządzenia skargi itd. Powoda należy jedynie zawiadomić o pozostawieniu pierwszego z takich pism bez rozpoznania.

Do wniesienia kasacji na ogólnych zasadach powinny jednak pozostać uprawnione podmioty reprezentujące interes publiczny, wymienione w art. 398¹.

Odpowiednie regulacje zawiera proj. art. 398² § 4 i 5.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2. Pozew	
[nowa norma]	Art. 191¹. § 1. Jeżeli z treści pozwu i załączników oraz z okoliczności wniesienia pozwu, a także faktów, o których mowa w art. 228, wynika oczywista bezzasadność powództwa, stosuje się przepisy poniższe. § 2. Gdyby czynności, które ustawa nakazuje podjąć w następstwie wniesienia pozwu, miały być oczywiście niecelowe, można je pominąć. W szczególności można nie wzywać powoda do usunięcia braków pozwu ani do uiszczenia opłaty, jak również nie sprawdzać wartości przedmiotu sporu ani nie przekazywać sprawy. § 3. Sąd może oddalić powództwo na posiedzeniu niejawnym, nie doręczając pozwu osobie wskazanej jako pozwany ani nie rozpoznając wniosków złożonych wraz z pozwem. § 3. Uzasadnienie wyroku sporządza się na piśmie z urzędu. Powinno ono zawierać jedynie wyjaśnienie, dlaczego powództwo zostało uznane za oczywiście bezzasadne. Wyrok z uzasadnieniem sąd z urzędu doręcza tylko powodowi z pouczeniem o sposobie i terminach wniesienia zażalenia.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział V. Środki odwoławcze Rozdział 1. Apelacja	
[nowa norma]	Art. 367¹. § 1. W przypadku wniesienia apelacji od wyroku wydanego na podstawie art. 191¹ można pominąć czynności, które ustawa nakazuje wykonać w następstwie wniesienia apelacji, w szczególności nie wzywać powoda do usunięcia jej braków ani do uiszczenia opłaty. Sąd drugiej instancji może rozpoznać apelację na posiedzeniu niejawnym, nie doręczając apelacji osobie wskazanej jako pozwany ani nie rozpoznając wniosków złożonych wraz z tą apelacją. § 2. W przypadku wątpliwości apelację uważa się za wniesioną co do całości wyroku z wnioskiem o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. § 3. W przypadku stwierdzenia, że żądanie pozwu nie jest oczywiście bezzasadne, sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. W pozostałych przypadkach sąd drugiej instancji oddala apelację. § 4. Uzasadnienie wyroku oddalającego apelację sąd drugiej instancji może ograniczyć do odwołania się do wywodów zawartych w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji. § 5. Wyrok z pisemnym uzasadnieniem, o ile je sporządzono, i wymaganymi przez ustawę pouczeniami z urzędu doręcza się tylko powodowi. § 6. Przepisu art. 394¹ § 1¹ nie stosuje się. § 7. W przypadku uchylenia wyroku wydanego na podstawie art. 191¹ w toku ponownego rozpoznania: 1) ilekroć ustawa przewiduje zwrot pozwu, zamiast niego następuje umorzenie postępowania; 2) wraz z odpisem pozwu doręcza się pozwanemu odpisy apelacji oraz wyroków sądów obu instancji z uzasadnieniami.

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział Va. Skarga kasacyjna	
Art. 398². § 1. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem. § 2. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna także w sprawach: 1) o rozwód, o separację, o alimenty, o czynsz najmu lub dzierżawy oraz o naruszenie posiadania; 2) dotyczących kar porządkowych, świadectwa pracy i roszczeń z tym związanych oraz o deputaty lub ich ekwiwalent; 3) rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym. § 3. Niedopuszczalna jest skarga kasacyjna od wyroku ustalającego nieistnienie małżeństwa lub orzekającego unieważnienie małżeństwa, jeżeli choćby jedna ze stron po uprawomocnieniu się wyroku zawarła związek małżeński.	Art. 398². § 1. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem. § 2. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna także w sprawach: 1) o rozwód, o separację, o alimenty, o czynsz najmu lub dzierżawy oraz o naruszenie posiadania; 2) dotyczących kar porządkowych, świadectwa pracy i roszczeń z tym związanych oraz o deputaty lub ich ekwiwalent; 3) rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym. § 3. Niedopuszczalna jest skarga kasacyjna od wyroku ustalającego nieistnienie małżeństwa lub orzekającego unieważnienie małżeństwa, jeżeli choćby jedna ze stron po uprawomocnieniu się wyroku zawarła związek małżeński. <u>§ 4. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach, w których powództwo oddalono na podstawie art. 191¹, chyba że sąd odwoławczy uchylił tak wydany wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Skargę kasacyjną wniesioną w takich sprawach pozostawia się bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy wszelkich pism związanych z jej wniesieniem. O pozostawieniu skargi i pozostałych pism bez rozpoznania sąd zawiadamia powoda tylko raz – przy wniesieniu pierwszego pisma.</u> <u>§ 5. Przepisu § 4 nie stosuje się do skargi kasacyjnej wniesionej przez podmiot, o którym mowa w art. 398¹ § 1, inny niż powód.</u>
Ustawa z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Tytuł II. Opłaty Dział 1. Przepisy ogólne	
[nowa norma]	Art. 14a. 1. W sprawie, w której powództwo zostało oddalone w trybie art. 191¹ Kodeksu postępowania cywilnego, powoda nie obciąża się kosztami sądowymi. 2. Jeżeli jednak następnie apelacja została oddalona w trybie art. 367¹ Kodeksu postępowania cywilnego, sąd drugiej instancji obciąży powoda opłatami podstawowymi od pozwu i od apelacji. Jeżeli powód wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych, sąd drugiej instancji może mu je przyznać.

14. Łańcuch zażaleń

Jak wskazano wyżej, łańcuch zażaleń jest idealnym narzędziem obstrukcji procesowej, przy czym, niestety, znajomość tego narzędzia zatacza coraz szersze kręgi. Przeciwdziałanie mu należy oprzeć na zasadzie, że zażaleniom zmierzającym w oczywisty sposób jedynie do zwłoki nie nadaje się normalnego biegu, w szczególności nie powodują one wstrzymania biegu postępowania – ani formalnie, ani faktycznie.

Kwestią kluczową jest identyfikacja takiego zażalenia jako zmierzającego wyłącznie do zwłoki. Dla uniknięcia rozbieżności w ocenach i dla wykluczenia nadużywania tego przepisu należy wyraźnie i wyczerpująco wskazać, że za wniesione wyłącznie dla zwłoki uważa się drugie (i, oczywiście, dalsze) zażalenie wniesione przez tę samą stronę na to samo postanowienie, jak również zażalenie wniesione na postanowienie wydane w wyniku czynności wywołanych wniesieniem przez tę samą stronę wcześniejszego zażalenia (sytuacja najbardziej typowa). Oczywiście nie można z góry wykluczyć, że mimo złożenia zażalenia w takiej właśnie sytuacji, będzie ono jednak „uczciwe”; należy w tym celu zbadać całokształt okoliczności sprawy. Z teoretycznego punktu widzenia zamiar strony, by doprowadzić do zwłoki w postępowaniu, może wydawać się trudny do ustalenia; jednakowoż praktyka orzecznicza wskazuje, że w rzeczywistości nie ma trudności z odróżnieniem zażalenia wniesionego w dobrej wierze od wniesionego in fraudem legis.

Z przyczyn praktycznych sankcją tego rodzaju zachowania strony nie może być odrzucenie zażalenia. To bowiem wymaga wydania postanowienia o odrzuceniu – które staje się podstawą do kolejnego zażalenia, zapoczątkowując w ten sposób ich łańcuch; w ten sposób strona właśnie osiągnęłaby cel swego działania. Ten sam efekt wyrze jakiegokolwiek inne rozstrzygnięcie, choćby nawet przepisy Kodeksu wyraźnie wyłączyły jego zaskarżalność. Jedynym skutecznym w praktyce sposobem wygaszenia łańcucha zażaleń wydaje się brak reakcji sądu, względnie ograniczenie jej do absolutnego minimum, które nie będzie w stanie sprowokować strony do dalszych czynności.

Zapobieżenie łańcuchowi zażaleń wymaga wprowadzenia do katalogu procesowych instrumentów nowej sankcji: pozostawienia zażalenia w aktach sprawy bez dalszych czynności. Czynność ta winna mieć charakter techniczny, czyli nie stanowić przedmiotu żadnego orzeczenia sądu; jej zastosowanie winno następować w drodze niezaskarżalnego, niedoręczanego stronom zarządzenia sędziego sprawozdawcy. Istotą tej sankcji jest powstrzymanie się przez sąd od podjęcia jakichkolwiek czynności przewidzianych przez procedurę w ramach rozpoznania zażalenia względnie przygotowania go do rozpoznania: nie ustala się braków formalnych ani wysokości opłaty, nie rozpoznaje się związanych z zażaleniem wniosków strony, nie doręcza się odpisu zażalenia stronie przeciwnej ani, oczywiście, nie przedstawia się zażalenia do rozpoznania właściwemu sądowi. Jediną czynnością wykonywaną przez sąd w takim przypadku jest zawiadomienie strony, która wniosła zażalenie, o pozostawieniu go w aktach sprawy bez dalszych czynności; stanowi to absolutne minimum wymagane przez zasadę wewnętrznej jawności procesu. Zawiadomienia dokonuje się tylko raz – po wniesieniu zażalenia, względnie pierwszego pisma związanego z zażaleniem. Poza tym sąd normalnie prowadzi postępowanie. Naturalnie należy mieć na względzie, że omawiana regulacja nie znajdzie zastosowania, jeżeli pismo, prócz środka zaskarżenia podlegającego pozostawieniu bez dalszych czynności, zawierać będzie również inne wnioski lub żądania. Dotyczyć to będzie w szczególności skargi na przewlekłość postępowania.

Sankcja ta jest wzorowana na sankcji pozostawienia podania bez rozpoznania, znanej postępowaniu administracyjnemu (art. 64 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego).

Strona, która wniosła zażalenia pozostawione bez dalszych czynności, winna mieć prawo żądania ich kontroli instancyjnej przy wniesieniu apelacji, w trybie odpowiednio zastosowanego art. 380.

Odpowiednie regulacje zawiera proj. art. 394³.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział V. Środki odwoławcze Rozdział 2. Zażalenie	
<i>[nowa norma]</i>	Art. 394³. § 1. <u>Niedopuszczalne jest zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu.</u> § 2. <u>Za zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu uważa się:</u> 1) <u>drugie i dalsze zażalenie wniesione przez tę samą stronę na to samo postanowienie,</u> 2) <u>zażalenie na postanowienie wydane w wyniku czynności wywołanych wniesieniem przez tę samą stronę wcześniejszego zażalenia</u> <u>– chyba że okoliczności sprawy wykluczają tę ocenę.</u> § 3. <u>Zażalenie, o którym mowa w § 1, pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności, w szczególności nie przedstawia się go do rozpoznania właściwemu sądowi. W ten sam sposób postępuje się także z dalszymi pismami strony związanymi z wniesieniem tego zażalenia.</u> § 4. <u>O pozostawieniu zażalenia i dalszych pism bez żadnych dalszych czynności zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy wniesieniu zażalenia.</u> § 5. <u>Przepis art. 380 stosuje się odpowiednio.</u>

15. Wnioski o wyłączenie sędziego

Kolejną instytucją nagminnie wykorzystywaną do obstrukcji postępowania i zachowań pieniaczych jest wniosek o wyłączenie sędziego. Nadużycie prawa procesowego polega w tym przypadku na złożeniu:

- 1) wniosku w istocie pozbawionego podstaw, a wykorzystującego jako pretekst okoliczności związane z rozstrzygnięciem przez sąd o dowodach,
- 2) kolejnego wniosku dotyczącego tego samego sędziego z powołaniem tych samych okoliczności.

Opisana w poprzednich punktach sankcja polegająca na pozostawieniu wniosku bez dalszego biegu wydaje się być odpowiednia także do tego przypadku.

Wniosek o wyłączenie sędziego, w odróżnieniu od zażalenia, można złożyć także ustnie do protokołu posiedzenia. W takim przypadku sankcja pozostawienia pisma bez rozpoznania z natury rzeczy byłaby bezprzedmiotowa. Tak więc w sytuacji złożenia wniosku ustnie sankcja powinna mieć postać pouczenia strony przez przewodniczącego o bezskuteczności tej czynności oraz braku wpływu na dalsze czynności sądu.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 53¹. Nowa regulacja zastępuje dotychczasową sankcję, która, wymagając wydania postanowienia o odrzuceniu wniosku, nie była w stanie umożliwić prowadzenia postępowania bez faktycznych przeszkód.

Niezależnie od tego, w celu przyspieszenia rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego (w praktyce zebranie składu trzech sędziów często bywa problematyczne), na wzór procedury karnej należy odejść od rozpoznawania wniosku o wyłączenie sędziego w składzie trzech sędziów. W tym samym celu należy przewidzieć, że w przypadku niezłożenia przez sędziego wyjaśnienia w terminie dwóch tygodni wniosek rozpoznaje się bez tego wyjaśnienia. Zmiany te wprowadza proj. art. 52 § 2.

Uwzględnienia wymaga społeczne oczekiwanie, by konsekwencją wyłączenia sędziego w sytuacjach, gdy jest on osobiście zainteresowany w sprawie (czyli w przypadkach określonych w art. 48 § 1 pkt 1–4), było rozpoznanie sprawy przez inny sąd. Takie rozwiązanie pozwala z góry wykluczyć wpływ oczywistych zależności osobistych (koleżeńskich, towarzyskich) między wyłączonym sędzią a pozostałymi sędziami danego sądu na rozstrzygnięcie danej sprawy. Rozpoznanie sprawy przez inny równorzędny sąd nie narusza konstytucyjnego prawa stron do sądu, skoro rozpoznanie sprawy następuje na podstawie i w trybie tych samych norm prawnych, co w sądzie pierwotnie właściwym, a odejście od zasad ustalania właściwości jest uzasadnione potrzebą lepszego zagwarantowania bezstronności sądu. Zmianę tę wprowadza proj. art. 48¹. Jednocześnie w treści art. 54 należy wskazać, że skutków takich nie rodzi wyłączenie osoby innej niż sędzia, a w proj. art. 508 § 4 – że nowej regulacji nie stosuje się w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu wieczystoksięgowym i w postępowaniu rejestrowym, a także w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyjątkiem spraw o stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego oraz o dział spadku. Istota tych rodzajów postępowań sprowadza się bowiem do odnotowywania faktów prawotwórczych, do czego tak dalekie gwarancje.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział III. Wyłączenie sędziego	
[nowa norma]	Art. 48¹. W przypadku wyłączenia sędziego na podstawie art. 48 § 1 pkt 1–4 sąd występuje do sądu nad nim przełożonego o wyznaczenie innego sądu do rozpoznania sprawy, a sąd przełożony wyznacza inny równorzędny sąd.
Art. 52. § 1. O wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, a gdyby sąd ten nie mógł wydać postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów – sąd nad nim przełożony. § 2. Postanowienie wydaje ~~sąd w składzie trzech sędziów zawodowych~~ po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. ~~Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~ § 3. Uwzględniając wniosek o wyłączenie sędziego, sąd znosi postępowanie w zakresie obejmującym udział tego sędziego w sprawie po złożeniu wniosku, chyba że czynności przez niego podejmowane były czynnościami niecierpiącymi zwłoki.	Art. 52. § 1. O wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, a gdyby sąd ten nie mógł wydać postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów – sąd nad nim przełożony. § 2. Postanowienie wydaje się po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. <u>W przypadku niezłożenia wyjaśnienia w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu wniosku do właściwego sądu, a jeśli był dotknięty brakami – od dnia ich usunięcia, wniosek podlega rozpoznaniu bez wyjaśnienia, chyba że sąd uzna złożenie wyjaśnienia za konieczne.</u> § 3. Uwzględniając wniosek o wyłączenie sędziego, sąd znosi postępowanie w zakresie obejmującym udział tego sędziego w sprawie po złożeniu wniosku, chyba że czynności przez niego podejmowane były czynnościami niecierpiącymi zwłoki.

Art. 53¹. Ponowny wniosek o wyłączenie sędziego oparty na tych samych okolicznościach podlega odrzuceniu bez składania wyjaśnień przez sędziego, którego dotyczy. O odrzuceniu orzeka sąd rozpoznający sprawę. Przepis art. 51 stosuje się odpowiednio. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.	Art. 53¹. § 1. Niedopuszczalny jest wniosek o wyłączenie sędziego: 1) oparty wyłącznie na okolicznościach związanych z rozstrzygnięciem przez sąd o dowodach; 2) złożony po raz kolejny co do tego samego sędziego z powołaniem tych samych okoliczności. § 2. Wniosek, o którym mowa w § 1, pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem. O pozostawieniu wniosku i pozostałych pism bez dalszych czynności zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy złożeniu pierwszego pisma. § 3. W przypadku złożenia ustnie wniosku, o którym mowa w § 1, przewodniczący zawiadamia stronę o jego bezskuteczności.
Art. 54. Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio do wyłączenia referendarza sądowego, ławnika, jak również innych organów sądowych oraz prokuratora. Wniosek o wyłączenie referendarza sądowego oraz ławnika sąd rozstrzyga zgodnie z przepisami poprzedzającymi, a wniosek o wyłączenie pozostałych osób przekazuje odpowiedniemu organowi nadrzędnemu.	Art. 54. Przepisy niniejszego działu, z wyłączeniem art. 48¹, stosuje się odpowiednio do wyłączenia referendarza sądowego, ławnika, jak również innych organów sądowych oraz prokuratora. Wniosek o wyłączenie referendarza sądowego oraz ławnika sąd rozstrzyga zgodnie z przepisami niniejszego działu, a wniosek o wyłączenie pozostałych osób przekazuje odpowiedniemu organowi nadrzędnemu.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga druga. Postępowanie nieprocesowe Tytuł I. Przepisy ogólne	
Art. 508. § 1. Jeżeli właściwość miejscowa nie jest oznaczona w przepisie szczególnym, wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania wnioskodawcy, a w braku miejsca zamieszkania – sąd miejsca jego pobytu. Do postępowania z urzędu właściwy jest sąd miejsca, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie będące podstawą wszczęcia postępowania. W braku wskazanych wyżej podstaw właściwy będzie sąd dla m.st. Warszawy. § 2. W wypadku gdy sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności albo gdy wymagają tego względy celowości, sąd nad nim przełożony wyznaczy na posiedzeniu niejawnym inny sąd do rozpoznania sprawy w całości lub w części. § 3. Wyznaczenie następuje z urzędu albo na przedstawienie sądu właściwego, albo też na wniosek właściwego organu lub osoby zainteresowanej, po wysłuchaniu w razie potrzeby innych osób zainteresowanych.	Art. 508. § 1. Jeżeli właściwość miejscowa nie jest oznaczona w przepisie szczególnym, wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania wnioskodawcy, a w braku miejsca zamieszkania – sąd miejsca jego pobytu. Do postępowania z urzędu właściwy jest sąd miejsca, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie będące podstawą wszczęcia postępowania. W braku wskazanych wyżej podstaw właściwy będzie sąd dla m.st. Warszawy. § 2. W wypadku gdy sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności albo gdy wymagają tego względy celowości, sąd nad nim przełożony wyznaczy na posiedzeniu niejawnym inny sąd do rozpoznania sprawy w całości lub w części. § 3. Wyznaczenie następuje z urzędu albo na przedstawienie sądu właściwego, albo też na wniosek właściwego organu lub osoby zainteresowanej, po wysłuchaniu w razie potrzeby innych osób zainteresowanych. § 4. Przepisu art. 48¹ nie stosuje się w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu wieczystoksięgowym i w postępowaniu rejestrowym, a także w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyjątkiem spraw o stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego oraz o dział spadku.

16. Wnioski o sprostowanie, uzupełnienie i wykładnię wyroku

Jak wskazano wyżej, także przewidziane w art. 350–352 wnioski o sprostowanie, uzupełnienie i wykładnię wyroku bywają wykorzystywane jako narzędzie gry na zwłokę. Sytuacja ta niewątpliwie wymaga przeciwdziałania. Z pewnością pierwszy taki wniosek złożony przez stronę należy traktować jako złożony w dobrej wierze, jednak już każdy kolejny powinien w pierwszej kolejności podlegać ocenie pod kątem, czy składając go strona nie zmierza w rzeczywistości jedynie do zwłoki w postępowaniu. Wymaga przy tym podkreślenia, że działanie dla zwłoki należy podejrzewać tylko w

przypadku złożenia kolejnego wniosku o rozstrzygnięcie tego samego rodzaju. Natomiast, logicznie rzecz biorąc, złożenie przez stronę nawet kilku wniosków, ale o odmienne rodzajowo rozstrzygnięcia (np. o najpierw o wykładnię, a następnie o sprostowanie), nie musi świadczyć *a limine* o grze strony na zwłokę. Każde z takich rozstrzygnięć ma bowiem inne znaczenie i nie muszą się wzajemnie wykluczać.

Jeżeli więc okoliczności sprawy niezbicie świadczą, że kolejny wniosek o sprostowanie wyroku albo o jego uzupełnienie względnie o wykładnię strona wnosi jedynie dla zwłoki, to nie powinien on podlegać rozpoznaniu. Opisana w poprzednich punktach sankcja polegająca na pozostawieniu wniosku *in fraudem legis* bez dalszego biegu wydaje się być odpowiednia także do tego przypadku.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 352¹.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Oddział 4. Sprostowanie, uzupełnienie i wykładnia wyroków	
[nowa norma]	Art. 352¹. § 1. Niedopuszczalny jest wniosek o sprostowanie wyroku złożony jedynie dla zwłoki w postępowaniu. § 2. Za wniosek złożony jedynie dla zwłoki w postępowaniu uważa się drugi i dalszy wniosek złożony przez tę samą stronę co do tego samego wyroku, chyba że okoliczności sprawy wykluczają tę ocenę. § 3. Wniosek, o którym mowa w § 1, pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego złożeniem. O pozostawieniu wniosku i pozostałych pism bez dalszych czynności zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy złożeniu pierwszego pisma. § 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do wniosków o uzupełnienie i o wykładnię wyroku.

17. Wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu

Narzędziem gry na zwłokę bywa także przewidziany w art. 117 wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu; systematyczne ponawianie takiego wniosku prowadzi do skutecznej blokady postępowania. Takie postępowanie strony stanowi oczywiste nadużycie uprawnień procesowych i wymaga przeciwdziałania. Z pewnością pierwszy taki wniosek złożony przez stronę należy traktować jako złożony w dobrej wierze, jednak każdy kolejny oparty na tych samych okolicznościach, które już zostały negatywnie zweryfikowane przez sąd, należy z góry uważać za zmierzający w rzeczywistości jedynie do zwłoki w postępowaniu. Tak więc kolejny wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie powinien podlegać rozpoznaniu. Opisana w poprzednich punktach sankcja polegająca na pozostawieniu wniosku *in fraudem legis* bez dalszego biegu wydaje się być odpowiednia także do tego przypadku.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 117² § 2.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Oddział 4. Sprostowanie, uzupełnienie i wykładnia wyroków	
Art. 117². § 1. W razie oddalenia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona nie może ponownie domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, powołując się na te same okoliczności, które stanowiły uzasadnienie oddalonego wniosku. § 2. ~~Ponowny wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, oparty na tych samych okolicznościach, podlega odrzuceniu. Na postanowienie o odrzuceniu wniosku nie przysługuje zażalenie.~~	Art. 117². § 1. W razie oddalenia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona nie może ponownie domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, powołując się na te same okoliczności, które stanowiły uzasadnienie oddalonego wniosku. § 2. <u>Ponowny wniosek, o którym mowa w § 1, jest niedopuszczalny i pozostawia się go w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem. O pozostawieniu wniosku i pozostałych pism bez dalszych czynności zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz – przy złożeniu pierwszego pisma.</u>

18. Kara za ubliżenie sądowi na piśmie

Ubliżenie sądowi nie stanowi nadużycia prawa procesowego, lecz zachowanie czysto bezprawne, jednak ma podobnie naganny i karygodny charakter, co zbliża je do nadużycia prawa procesowego. Sankcje za ubliżenie sądowi bezpośrednio przy czynnościach sądu podlegają tzw. policji sesyjnej, sankcjonowanej przez art. 49 § 1 i 2 Prawa o ustroju sądów powszechnych. Ponieważ jednak w obecnym stanie prawnym bezkarne pozostaje ubliżenie sądowi w piśmie lub za pomocą środków komunikowania się na odległość, przepis ten wymaga uzupełnienia. Warunkiem zastosowania sankcji musi być pewność co do osoby sprawcy (może ona wynikać z podpisu, treści adresu e-mail i tym podobnych okoliczności).

Odpowiednie regulacje zawiera proj. art. 49 § 3 p.u.s.p.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku – Prawo o ustroju sądów powszechnych Dział I. Sądy powszechne Rozdział 6. Ogólne przepisy o czynnościach sądów	
Art. 49. § 1. W razie naruszenia powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych albo ubliżenia sądowi, innemu organowi sądowemu lub osobom biorącym udział w sprawie, sąd może ukarać winnego karą porządkową grzywny w wysokości do 3000 złotych lub karą pozbawienia wolności do czternastu dni; osobie pozbawionej wolności, w tym także tymczasowo aresztowanej, można wymierzyć karę przewidzianą w przepisach o wykonywaniu kary pozbawienia wolności albo w przepisach o wykonywaniu tymczasowego aresztowania. § 2. Jeżeli czynu określonego w § 1 dopuścił się żołnierz w czynnej służbie wojskowej, sąd – zamiast wymierzenia kary – zwraca się do właściwego dowódcy jednostki wojskowej, który stosuje środki przewidziane w przepisach dotyczących żołnierzy; przepis ten stosuje się odpowiednio do osoby odbywającej zasadniczą służbę w obronie cywilnej.	Art. 49. § 1. W razie naruszenia powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych albo ubliżenia sądowi, innemu organowi sądowemu lub osobom biorącym udział w sprawie, sąd może ukarać winnego karą porządkową grzywny w wysokości do 3000 złotych lub karą pozbawienia wolności do czternastu dni; osobie pozbawionej wolności, w tym także tymczasowo aresztowanej, można wymierzyć karę przewidzianą w przepisach o wykonywaniu kary pozbawienia wolności albo w przepisach o wykonywaniu tymczasowego aresztowania. § 2. Jeżeli czynu określonego w § 1 dopuścił się żołnierz w czynnej służbie wojskowej, sąd – zamiast wymierzenia kary – zwraca się do właściwego dowódcy jednostki wojskowej, który stosuje środki przewidziane w przepisach dotyczących żołnierzy; przepis ten stosuje się odpowiednio do osoby odbywającej zasadniczą służbę w obronie cywilnej. § 3. <u>Przepisy § 1 i 2 stosuje się także, gdy czynu</u>

	określonego w § 1 dopuszczono się w piśmie złożonym w sądzie lub za pośrednictwem środków komunikowania się na odległość, o ile istnieje pewność co do osoby sprawcy.

19. Uwagi końcowe

Systemy prawne innych państw znają inne rozwiązania problemu nadużycia prawa procesowego. Często przytacza się przykład systemu angielskiego, w którym istnieje wykaz osób urzędowo uznanych za pniaczy sądowych, pozbawionych zdolności postulacyjnej; wniesienie przez taką osobę pozwu jest dopuszczalne jedynie za zezwoleniem osoby trzeciej (kuratora bądź specjalnego sądu opiekuńczego). Możliwy do wyobrażenia jest również system, w którym notorycznych pniaczy ubezwłasnowolnia się w zakresie wnoszenia pism do sądu; system taki byłby w istocie odmianą poprzedniego, ponieważ również wymaga rejestru, z którego sąd mógłby się dowiedzieć o ubezwłasnowolnieniu danej osoby.

Niniejszy projekt nie jest oparty na modelu rejestru pniaczy z następujących względów:

- wciągnięcie takiej osoby na taką listę oznaczałoby siłą rzeczy ograniczenie jej prawa do sądu, tymczasem polska regulacja konstytucyjna nie dopuszcza żadnego ograniczenia prawa do sądu, nawet z takiego powodu jak nadużywanie tego prawa,
- ograniczenie dotyczyłoby wszystkich spraw, bez względu na ich merytoryczną wartość, na podstawie jedynie tożsamości osoby wnoszącej pozew – w istocie stanowiłoby więc wartościowanie osoby, i to negatywne, a nie ocenę sprawy (jej żądania – które być może byłoby zasadne?),
- rejestr taki nie istnieje; mógłby powstać najwcześniej za kilka lat – a problem wymaga rozwiązania już teraz,
- zastosowanie takiego modelu powodowałoby, że w każdej sprawie każdy złożony pozew musiałby zostać sprawdzony pod kątem figurowania każdej ze stron w rejestrze. Nie jest to pracochłonna czynność, jednak idąca w miliony liczba spraw rozpoznawanych przez polskie sądy cywilne spowodowałaby, że zagregowane obciążenie spowodowane tym wymogiem byłoby ogromne – i w 99% przypadków bezużyteczne,
- powstawałyby również problemy związane z zastąpieniem takiej osoby w procesie, w którym byłaby ona pozwana; skoro nie miałaby zdolności postulacyjnej, dla zapewnienia jej należytej obrony należałoby dla niej z urzędu ustanawiać kuratora, którym musiałby być adwokat albo radca prawny – ze wszystkimi związanymi z tym kosztami dla Skarbu Państwa.

Wszystkie te argumenty uzasadniają wniosek, że na obecnym, początkowym etapie funkcjonowania instytucji nadużycia prawa procesowego w polskiej procedurze cywilnej lepiej sprawdzi się system o mniejszym stopniu skomplikowania, oparty na rozwiązaniach czysto proceduralnych.

Mimo że wniesienie oczywiście bezzasadnej apelacji niewątpliwie stanowi nadużycie prawa procesowego i prowadzi do negatywnych następstw analogicznych do wniesienia pozwu czy zażalenia *in fraudem legis*, nie przewiduje się w takim przypadku ograniczeń ani sankcji. Nawet w przypadku oczywiście bezzasadnego pozwu, mogącego podlegać jedynie oddaleniu (którego dotyczy

proj. art. 191¹), zachowane zostaje prawo strony do żądania poddania wyroku I instancji kontroli instancyjnej. Kontrola instancyjna ma tak kluczowe znaczenie dla rzetelności procesu, że nie można strony pozbawiać uprawnienia do skorzystania z niej, zwłaszcza że kategoria oczywistej bezzasadności powództwa jest ocenna, a tym samym płynna.

III. Dowody

20. Zmiany o znaczeniu ogólnym

Większość przepisów Kodeksu postępowania cywilnego regulujących postępowanie dowodowe obowiązuje do dziś w brzmieniu nadanym im w latach 60. ubiegłego wieku, w wielu przypadkach powtarzając treść przepisów jeszcze wcześniejszych. Nie dziwi więc, że i ich forma, i treść niekiedy rażą archaizmem. Nieścisłości i niespójności terminologiczne, od dawna już wytykane w nauce¹², co prawda nie przeszkadzają bezpośrednio w działalności sądu, ale kształtują wśród sędziów, pełnomocników i stron lekceważącą postawę wobec przepisów Kodeksu. Z kolei ukształtowanie niektórych instytucji postępowania dowodowego ewidentnie nie odpowiada wymogom skutecznej pracy współczesnego wymiaru sprawiedliwości, co w praktyce orzeczniczej prowadzi do oparcia postępowań dowodowych na zasadach zawartych nie w Kodeksie, lecz, w najlepszym razie, w orzecznictwie. Dotyczy to w szczególności wniosków stron i rozstrzygnięć sądu kształtujących materiał dowodowy, podejmowanych w ramach postępowania dowodowego.

a. Systematyzacja przepisów o ocenie dowodów

Norma prawna zawarta w art. 213 § 1 odnosi się, wbrew dotychczasowej systematyce, nie do przebiegu rozprawy, lecz do przedmiotu i oceny dowodów, należy ją więc przenieść do odpowiedniego działu i artykułu – jako dalszy ciąg przepisu zwalniającego taki fakt spod dowodzenia (art. 228 § 1). Poprawka w art. 228 § 2 ma charakter redakcyjny: sąd zna fakty nie „urzędowo”, lecz z urzędu.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 3. Rozprawa	
Art. 213. § 1. Fakty powszechnie znane sąd bierze pod uwagę nawet bez powołania się na nie przez strony. § 2. Sąd jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.	Art. 213. Sąd jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 1. Przedmiot i ocena dowodów	
Art. 228. § 1. Fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu. § 2. To samo dotyczy faktów znanych sądowi ~~urzędowo~~ , jednakże sąd powinien na rozprawie zwrócić	Art. 228. § 1. Fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu. <u>Sąd bierze je pod uwagę nawet bez powołania się na nie przez strony.</u> § 2. To samo dotyczy <u>faktów, o których informacja jest</u>

¹² Por. K. Kołakowski *Dowodzenie w procesie cywilnym. Komentarz do przepisów kodeksu postępowania cywilnego uwzględniający nowelizację z 2000 roku*, Wydawnictwo ZPP, Warszawa 2000.

na nie uwagę stron.	<u>powszechnie dostępna, oraz</u> faktów znanych sądowi z <u>urzędu</u> , jednakże sąd powinien zwrócić na nie uwagę stron.

b. Ujednolicenie terminologii

Nieostre pojęcie „okoliczności faktycznych” należy zastąpić jednoznacznym pojęciem „faktów”. Odpowiednio zmienione zostały art. 126 § 1 pkt 5, art. 187 § 1 pkt 2, art. 210 § 2, art. 339 § 2, art. 485 § 1 i art. 499 § 2 pkt 2.

Przy okazji zmieniono również redakcję art. 126 § 1 pkt 1 i 2.

W art. 224 § 2 nieprecyzyjne i nie odpowiadające siatce pojęciowej Kodeksu pojęcie „dowodu z akt lub wyjaśnień organu administracji publicznej” należy zastąpić pojęciem „dowodu z dokumentu zawartego w aktach lub sporządzonego przez organ administracji publicznej”.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 1. Pisma procesowe	
Art. 126. § 1. Każde pismo procesowe powinno zawierać: 1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane, ~~imię i nazwisko lub nazwę~~ stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników; 2) oznaczenie rodzaju pisma; 3) osnovę wniosku lub oświadczenia ~~oraz dowody na poparcie przytoczonych okoliczności~~; 4) podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika; 5) wymienienie załączników. (...)	Art. 126. § 1. Każde pismo procesowe powinno zawierać: 1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane; 2) <u>imiona i nazwiska lub nazwy</u> stron, ich przedstawicieli ustawowych lub pełnomocników; 3) oznaczenie rodzaju pisma; 4) osnovę wniosku lub oświadczenia; 5) <u>w przypadku gdy jest to konieczne do rozstrzygnięcia co do wniosku lub oświadczenia – wskazanie faktów, na których strona opiera swój wniosek lub oświadczenie, oraz wskazanie dowodu na potwierdzenie każdego z tych faktów</u>; 6) podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika; 7) wymienienie załączników.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2. Pozew	
Art. 187. § 1. Pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego, a nadto zawierać: (...) 2) ~~przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających~~ żądanie, a w miarę potrzeby uzasadniających również właściwość sądu; (...) § 2. Pozew może zawierać wnioski o zabezpieczenie powództwa, nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności i przeprowadzenie rozprawy w nieobecności powoda oraz wnioski służące do przygotowania rozprawy, a w szczególności wnioski o: (...) 4) ~~zażądanie na rozprawę~~ dowodów znajdujących się w ~~sądach, urzędach lub~~ u osób trzecich.	Art. 187. § 1. Pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego, a nadto zawierać: (...) 2) <u>wskazanie faktów, na których powód opiera swe żądanie</u>, a w miarę potrzeby uzasadniających również właściwość sądu; (...) § 2. Pozew może zawierać wnioski o zabezpieczenie powództwa, nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności i przeprowadzenie rozprawy w nieobecności powoda oraz wnioski służące do przygotowania rozprawy, a w szczególności wnioski o: (...) 4) zażądanie dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich, <u>wraz z uprawdopodobnieniem, że strona sama uzyskać ich nie może</u>.

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 3. Rozprawa	
Art. 210. § 1. (...) § 2. Każda ze stron obowiązana jest do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej, dotyczących <u>okoliczności faktycznych</u>. § 2¹. Sąd poucza stronę <u>występującą w sprawie bez</u> adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub ~~radcy~~ Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej o treści art. 162, 207, 247, 229 i 230. (...)	Art. 210. § 1. (...) § 2. Każda ze stron jest obowiązana do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej dotyczących <u>faktów</u>. Strona jest przy tym obowiązana <u>wyszczególnić fakty, którym zaprzecza</u>. § 2¹. Sąd poucza stronę <u>niezastępowaną przez</u> adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuraturę Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o treści art. 162, art. 205³, art. 205¹², art. 229 i art. 230. (...)
Art. 224. (...) § 2. Można zamknąć rozprawę również w <u>wypadku</u>, gdy ma być przeprowadzony jeszcze dowód przez sędziego wyznaczonego lub przez sąd wezwany albo gdy ma być przeprowadzony dowód z <u>akt lub wyjaśnień organów</u> administracji publicznej, a rozprawę co do tych dowodów sąd uzna za zbyteczną.	Art. 224. (...) § 2. Można zamknąć rozprawę również w <u>przypadku</u>, gdy ma być przeprowadzony jeszcze dowód przez sędziego wyznaczonego lub przez sąd wezwany albo gdy ma być przeprowadzony dowód z <u>dokumentu sporządzonego przez organ administracji publicznej lub znajdującego się w jego aktach albo dowód z dokumentu znajdującego się w aktach sądowych lub komorniczych</u>, a rozprawę co do tych dowodów sąd uzna za zbyteczną.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 3. Wyroki zaoczne	
Art. 339. § 1. Jeżeli ~~pozwany nie stawiał się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę albo mimo stawienia się nie bierze udziału w rozprawie~~, sąd wyda ~~wyrok zaoczny~~. § 2. W tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenia powoda o <u>okolicznościach faktycznych</u> przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed ~~rozprawą~~, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.	Art. 339. § 1. Sąd może wydać wyrok zaoczny na <u>posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany w przepisany terminie nie złożył odpowiedzi na pozw</u>. § 2. W tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenia powoda o <u>faktach</u> zawarte w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed <u>posiedzeniem</u>, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział V. Postępowanie nakazowe i upominawcze Rozdział 2. Postępowanie nakazowe	
Art. 485. § 1. Sąd ~~wydaje~~ nakaz zapłaty, jeżeli ~~powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a okoliczności uzasadniające dochodzone żądanie są udowodnione~~ dołączonym do pozwu: (...)	Art. 485. § 1. Nakaz zapłaty <u>wydaje się</u>, jeżeli <u>fakty</u> uzasadniające dochodzone żądanie są udowodnione dołączonym do pozwu: (...)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział V. Postępowanie nakazowe i upominawcze Rozdział 2. Postępowanie nakazowe	
Art. 499. § 1. Nakaz zapłaty ~~nie może być wydany, jeżeli według treści pozwu:~~ 1) roszczenie jest oczywiście bezzasadne; 2) ~~przytoczone okoliczności~~ budzą wątpliwość; 3) zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego; 4) ~~miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo~~	Art. 499. § 1. Sąd <u>wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawach określonych w art. 479⁸⁹</u> § 2. Nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według <u>treści pozwu</u>: 1) roszczenie jest oczywiście bezzasadne; 2) <u>twierdzenia co do faktów</u> budzą wątpliwość;

gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju. ~~§ 2. (uchylony).~~	3) zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego.

c. Dowody, co do których rozprawa może być zbędna

Te same względy, które przemawiają za możliwością odstąpienia od rozprawy co do dokumentu sporządzonego przez organ administracji publicznej lub zawartego w jego aktach, uzasadniają poszerzenie tej możliwości na dokument znajdujący się w aktach sądowych lub komorniczych. Także bowiem w tym przypadku może się zdarzyć, że dokument ten nie został jeszcze złożony do akt sprawy, ale nie jest to na tyle istotne, by uzasadnić odroczenie rozprawy.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 3. Rozprawa	
Art. 224. (...) § 2. Można zamknąć rozprawę również w ~~wypadku~~ , gdy ma być przeprowadzony jeszcze dowód przez sędziego wyznaczonego lub przez sąd wezwany albo gdy ma być przeprowadzony dowód z ~~akt lub wyjaśnień organów~~ administracji publicznej, a rozprawę co do tych dowodów sąd uzna za zbyleczną.	Art. 224. (...) § 2. Można zamknąć rozprawę również w <u>przypadku</u> , gdy ma być przeprowadzony jeszcze dowód przez sędziego wyznaczonego lub przez sąd wezwany albo gdy ma być przeprowadzony dowód z <u>dokumentu sporządzonego przez organ</u> administracji publicznej <u>lub znajdującego się w jego aktach</u> albo dowód z <u>dokumentu znajdującego się w aktach sądowych lub komorniczych</u> , a rozprawę co do tych dowodów sąd uzna za zbyleczną.

21. Fakty, o których informacja jest powszechnie dostępna

Informatyzacja i globalizacja obiegu informacji doprowadziła do tego, że ogromny zasób wiedzy o faktach stał się dostępny dla każdego potrzebującego dosłownie na wyciągnięcie ręki. Internet daje możliwość natychmiastowego dostępu do informacji statystycznych, kartograficznych, demograficznych, geograficznych, technicznych i wielu innych dziedzin wiedzy. Dotychczas przeszkodą w uzyskaniu dostępu do tej wiedzy były bariery techniczne; w efekcie wiedza o tej kategorii faktów mogła zostać uzyskana przez sąd tylko w drodze udowodnienia, a jeśli mieściła się w kategorii wiadomości specjalnych – tylko w drodze opinii biegłego.

Jest oczywiste, że możliwości te należy wykorzystać także w sformalizowanym procesie uzyskiwania informacji, jakim jest proces cywilny. Stoi temu na przeszkodzie zbyt wąskie zakreślenie dwóch dotychczasowych kategorii wyjątków od obowiązku udowodnienia swych twierdzeń: faktów powszechnie znanych ani faktów znanych sądowi z urzędu. Mimo bowiem łatwości uzyskania tego rodzaju informacji pozostaje ona potencjalna, co znaczy, że fakty te nie są znane – ani powszechnie, ani z urzędu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 lutego 2010 roku w sprawie V CSK 269/09), a tylko w razie potrzeby mogą zostać stwierdzone samodzielnie przez sąd (czy to z własnej inicjatywy, czy po wskazaniu przez stronę źródła tych informacji). O tak też określoną kategorię należy uzupełnić dotychczasową regulację Kodeksu: „fakty ,o których informacja jest powszechnie dostępna”.

Powszechność dostępu do informacji jest oczywiście kwestią względną i w pewnej mierze zależy od przedsiębiorczości indywidualnego sędziego, tym niemniej nie należy się spodziewać w praktyce problemów z ustaleniem zakresu tego pojęcia; w szczególności gdyby strony tak uzyskane informacje kwestionowały, zawsze mogą żądać potwierdzenia ich przez biegłego. Nie wydaje się więc konieczne, by tak sformułowaną klauzulę uszczegółowiać ani obwarowywać zastrzeżeniami.

Tym niemniej wydaje się, że dla zapewnienia wewnętrznej jawności procesu strony powinny jednak mieć świadomość, że sąd zasięgnął tego rodzaju informacji. Dlatego wykorzystanie jej przy przygotowaniu rozstrzygnięcia należy poddać temu samemu rygorowi co wzięcie pod uwagę faktów znanych sądowi z urzędu: zwrócenia na nie uwagi stron.

Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 228 § 2.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 1. Przedmiot i ocena dowodów	
Art. 228. § 1. Fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu. § 2. To samo dotyczy faktów znanych sądowi ~~urzędowe~~, jednakże sąd powinien <u>na rozprawie</u> zwrócić na nie uwagę stron.	Art. 228. § 1. Fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu. <u>Sąd bierze je pod uwagę nawet bez powołania się na nie przez strony.</u> § 2. To samo dotyczy <u>faktów, o których informacja jest powszechnie dostępna, oraz</u> faktów znanych sądowi <u>z urzędu</u>, jednakże sąd powinien zwrócić na nie uwagę stron.

22. Czynności stron i sądu w postępowaniu dowodowym

a. Obowiązek wyszczególnienia faktów, którym strona przeczy

Regulacja art. 230 jest oparta na założeniu, że strona kwestionuje jedynie te fakty, które rzeczywiście są między nią a drugą stroną sporne. Tymczasem w praktyce orzecniczej regułą stało się zaprzeczanie „hurtem” wszelkim twierdzeniom strony przeciwnej z wyjątkiem wyraźnie przyznanych. Konsekwencją jest poszerzenie zakresu faktów podlegającego dowodzeniu na niemal całokształt (z wyjątkiem tych kilku przyznanych) twierdzeń strony przeciwnej – co w oczywisty sposób prowadzi do nieuzasadnionego poszerzenia zakresu postępowania dowodowego, a tym samym stanowi obstrukcję procesową. Mimo to dotychczasowe przepisy nie dają jednoznacznej podstawy do ukrócenia tej praktyki. Należy więc wyraźnie wskazać, że określone i wyszczególnione winny zostać nie te fakty, które strona przyznaje, lecz te, którym przeczy.

Odpowiednią zmianę zawiera proj. art. 210 § 2.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 3. Rozprawa	
Art. 210. § 1. (...) § 2. Każda ze stron obowiązana jest do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej,	Art. 210. § 1. (...) § 2. Każda ze stron jest obowiązana do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej

dotyczących <u>okoliczności faktycznych</u> . (...)	dotyczących <u>faktów</u> . <u>Strona jest przy tym obowiązana</u> <u>wyszczególnić fakty, którym zaprzecza.</u> (...)

b. Uściślenie wymagań wobec wniosku dowodowego

Ścisłe wskazanie przez stronę faktu, który zamierza wykazać wnioskowanym dowodem, jest niezbędnym elementem rzetelnego procesu. Podniesienie standardów procedowania wymaga zerwania ze złą praktyką, w której wnioski dowodowe zgłasza się „na okoliczności” zamiast na potwierdzenie konkretnych faktów. Powoduje to, że zwykle nie wiadomo co w zasadzie strona chce udowodnić danym dowodem (w przypadkach skrajnych dowody są zgłaszane „na okoliczność zasadności roszczenia”), jak również uniemożliwia ocenę przydatności danego dowodu do rozstrzygnięcia sprawy. Ukrócić tę praktykę powinno wprowadzenie jednoznacznego wymogu, że wniosek dowodowy ma wskazywać fakty, które strona chce wykazać danym dowodem. Sformułowanie „określić i wyszczególnić” podkreśla, że wskazanie to ma być zindywidualizowane co do każdego faktu i co do każdego dowodu; strona ma obowiązek z jednej strony wyczerpująco wymienić wszystkie fakty, których ma dowieść dany wnioskowany dowód, a z drugiej – przy każdym dowodzie wskazać, który fakt ma nim zostać dowiedziony.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 235¹, wzorowany na dotychczasowym art. 258.

Ustanowienie ogólnych wymogów wobec wniosków dowodowych czyni zbędnymi dotychczasowe szczególne przepisy o dopuszczaniu dowodów z zeznań świadków i z opinii biegłych, zawarte w art. 258 i w art. 279. Przepisy te należy uchylić.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 1. Przepisy ogólne	
<i>[nowy przepis]</i>	Art. 235¹. <u>We wniosku o przeprowadzenie dowodu strona jest obowiązana oznaczyć dowód w sposób umożliwiający przeprowadzenie go oraz określić i wyszczególnić fakty, które mają zostać wykazane tym dowodem.</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 3. Zeznania świadków	
Art. 258. Strona powołująca się na dowód ze świadków obowiązana jest dokładnie oznaczyć fakty, które mają być zeznaniami poszczególnych świadków stwierdzone, i wskazać świadków, tak by wezwanie ich do sądu było możliwe.	Art. 258. (uchylony)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 4. Opinia biegłych	

Art. 279. Dopuszczenie dowodu z biegłych może nastąpić na posiedzeniu niejawnym po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru.	Art. 279. (uchylony)

c. Systematyzacja podstaw odmowy przeprowadzenia dowodu

W praktyce orzeczniczej negatywne rozstrzygnięcie co do dopuszczenia dowodu najczęściej jest formułowane jako „pominięcie dowodu”. Tym też sformułowaniem posłużono się na oznaczenie negatywnego rozstrzygnięcia sądu co do wniosku strony o przeprowadzenie dowodu, skutkującego jego niedopuszczeniem. Skoro dla strony istotny jest skutek, sprowadzający się do nieprzeprowadzenia dowodu, to nie ma potrzeby różnicowania takiego rozstrzygnięcia na oddalenie wniosku dowodowego, jego zwrot, odrzucenie itd. Formuła „pominięcia dowodu” mieści w sobie wszystkie te rozstrzygnięcia.

Obecnie obowiązujące przepisy wymieniają poszczególne okoliczności jako podstawy pominięcia dowodu, ale nie wskazują ogólnych kryteriów dopuszczalności dowodu. Kryteria te, sprowadzające się do katalogu okoliczności, które uzasadniają odmowę przeprowadzenia dowodu, zostały jednak wypracowane w praktyce – jako logiczne konsekwencje prakseologicznych kategorii zakazu dowodowego, znaczenia danego faktu dla rozstrzygnięcia, przydatności dowodu do ustalenia danego faktu, możliwości przeprowadzenia i zakazu przewlekania postępowania. Skoro okoliczności te są takie same w każdym postępowaniu sądowym, można je usystematyzować na wzór regulacji znanej procedurze karnej. Tak więc katalog przesłanek, przy których sąd może odmówić przeprowadzenia dowodu, należy zapożyczyć z art. 170 § 1 Kodeksu postępowania karnego, ze zmianami uwzględniającymi specyfikę postępowania cywilnego.

Należy przy tym wyraźnie wskazać, że pominięcie dowodu następuje w drodze postanowienia. Wydaje się przy tym korzystne dla wewnętrznej jawności procesu, by w postanowieniu pomijającym dowód sąd wskazał jego podstawę prawną, tym bardziej, że podstawy pominięcia zostają skatalogowane.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 235².

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 1. Przepisy ogólne	
[nowa norma]	Art. 235². Sąd może w szczególności pominąć dowód: 1) którego przeprowadzenie wyłącza przepis Kodeksu; 2) mający wykazać fakt bezsporny, nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy lub udowodniony zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy; 3) nieprzydatny do wykazania danego faktu; 4) niemożliwy do przeprowadzenia; 5) zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania; 6) gdy wniosek strony nie odpowiada wymogom art. 235¹, a strona mimo wezwania nie usunęła tego braku. § 2. Pomijając dowód, sąd wydaje postanowienie, w którym wskazuje jego podstawę prawną.

d. Uściślenie treści postanowienia dowodowego

Zmiana wymagań co do treści wniosku dowodowego musi pociągnąć za sobą zmianę obligatoryjnej treści postanowienia o dopuszczeniu dowodu, dotychczasowe brzmienie art. 236 jest bowiem zbyt nieprecyzyjne. Należy wskazać, że:

- istotą postanowienia dowodowego jest dopuszczenie dowodu, a nie jego przeprowadzenie – to ostatnie jest bowiem czynnością faktyczną, a nie formalnym rozstrzygnięciem (proj. art. 236 § 1),
- dopuszczając dowód, sąd zawsze jest obowiązany oznaczyć środek dowodowy i fakty, które mają nim zostać wykazane (proj. art. 236 § 1),
- poza tym w postanowieniu dowodowym sąd w miarę potrzeby i możliwości oznacza także czas i miejsce przeprowadzenia dowodu (proj. art. 236 § 1),
- zlecając przeprowadzenie dowodu sędziemu wyznaczonemu lub sądowi wezwanemu, sąd prowadzący sprawę oznacza tego sędziego albo ten sąd (proj. art. 236 § 3),
- jeżeli w takim przypadku sąd prowadzący sprawę nie oznaczy terminu lub miejsca przeprowadzenia dowodu, oznacza je sędzia wyznaczony lub sąd wezwany (proj. art. 236 § 3).

Wnioski dotyczące dowodów najprawdopodobniej nadal będą składane głównie w pismach procesowych, a przecież nie ma potrzeby, by sąd, dopuszczając dowód, przepisywał treść pisma strony do orzeczenia; należy więc wyraźnie dopuścić odwołanie się w postanowieniu dowodowym do wniosku strony (proj. art. 236 § 2). Przepis ten będzie mógł zostać zastosowany nie tylko w wypadku uwzględnienia wniosku w całości – nic bowiem nie stoi na przeszkodzie dopuszczeniu dowodu „na potwierdzenie faktów wskazanych we wniosku za wyjątkiem faktu X”, czy też „na dowód faktów wskazanych we wniosku dowodowym pod pozycjami 2, 3, 5, 9”. Istotne, by treść rozstrzygnięcia była jednoznaczna.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 1. Przepisy ogólne	
Art. 236. W postanowieniu o przeprowadzeniu dowodu sąd oznaczy fakty podlegające stwierdzeniu, środek dowodowy i – stosownie do okoliczności – sędziego lub sąd, który ma dowód przeprowadzić, a ponadto, jeżeli to jest możliwe, termin i miejsce przeprowadzenia dowodu. Wyznaczając sędziego, sąd może pozostawić mu oznaczenie terminu przeprowadzenia dowodu.	Art. 236. § 1. W postanowieniu o dopuszczeniu dowodu sąd oznaczy środek dowodowy i fakty, które mają nim zostać wykazane, a w miarę potrzeby i możliwości – także termin i miejsce przeprowadzenia dowodu. § 2. Jeżeli o wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie dowodu wносиła strona, w postanowieniu wystarczy powołać się na treść jej wniosku. § 3. Zlecając przeprowadzenie dowodu sędziemu wyznaczonemu lub sądowi wezwanemu, sąd oznacza tego sędziego albo ten sąd. Jeżeli nie oznaczono terminu lub miejsca przeprowadzenia dowodu, oznacza je sędzia wyznaczony lub sąd wezwany.

e. Aktywizacja stron przy przeprowadzaniu dowodów

Doświadczenia praktyki wskazują na trudności z przeprowadzaniem dowodów z zeznań świadków: zdarza się, że świadkowie zgłoszeni przez stronę, nawet blisko z nią związani, nie stawiają

się przed sądem, gdyż „nie dostali wezwania”. Proj. art. 242¹ nakłada na stronę – w miarę, oczywiście, jej możliwości – obowiązek dołożenia starań, by osoba wezwana przed sąd na wniosek strony stawiała się we wskazanym miejscu i czasie. Znaczenie tej zasady jest większe niż tylko to, że nie pozwala obarczać wyłącznie sądu winą za nieskuteczność doręczeń. Przepis ten czyni stronę współodpowiedzialną za sprawne prowadzenie postępowania dowodowego, a w efekcie – procesu w ogóle. Celem tego przepisu nie jest osiąganie doraźnych korzyści procesowych w konkretnej sprawie, lecz raczej długofalowe oddziaływanie na świadomość aktualnych i potencjalnych stron w kierunku kształtowania postawy współodpowiedzialności za sprawny przebieg postępowania. Dlatego przepis ten nie zawiera formalnej sankcji. Mimo to należy się spodziewać jego pozytywnego wpływu na sprawność postępowania.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 1. Przepisy ogólne	
<i>[nowa norma]</i>	Art. 242¹. Strona, która wniosła o wezwanie na czynności sądu świadka, biegłego lub innej osoby, <u>powinna dołożyć starań, by osoba ta stawiała się w wyznaczonym czasie i miejscu, w szczególności zawiadomić ją o obowiązku, czasie i miejscu stawiennictwa.</u>

f. Uściślenie zasad odbierania przyrzeczenia

Mimo wagi aktu przyrzeczenia, zarówno formalnej, jak i realnej, jego regulacja w Kodeksie postępowania cywilnego jest fragmentaryczna i niewystarczająca – zwłaszcza w obliczu pojawienia się w sądownictwie równoległej do sędziów kategorii orzeczników: referendarzy sądowych. Wyjaśnienia wymaga także tryb postępowania przy ponownych czynnościach z udziałem osoby, od której już przyrzeczenie odebrano. Należy więc, na wzór procedury karnej, wskazać wprost, że odebranie przyrzeczenia jest wyłączną kompetencją sądu albo sędziego i że przy ponownym przesłuchaniu można je odebrać na nowo, jeżeli jest taka potrzeba.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 242².

Z tą ogólną regulacją należało uzgodnić treść art. 266 § 3 poprzez wyeliminowanie wzmianki o przewodniczącym jako osobie, przed którą świadek składa zeznania.

Dotychczasowy art. 270 należy uchylić jako zbędny.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 1. Przepisy ogólne	
<i>[nowa norma]</i>	Art. 242². § 1. Ilekroć ustawa przewiduje odebranie przyrzeczenia od osoby stawającej przed sądem, <u>może je odebrać tylko sąd lub sędzia wyznaczony.</u> § 2. Osobie, która w danej sprawie składała już przyrzeczenie, przypomina się je przy czynności z jej

	<u>udziałem, chyba że potrzebne będzie ponowne odebranie przyrzeczenia.</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 3. Zeznania świadków	
Art. 266. (...) § 3. Jeżeli świadek ma składać zeznania, ~~przewodniczący~~ odbiera od niego przyrzeczenie, po pouczeniu go o znaczeniu tego aktu.	Art. 266. (...) § 3. Jeżeli świadek ma składać zeznania, odbiera się od niego przyrzeczenie, po pouczeniu go o znaczeniu tego aktu.
Art. 270. ~~W razie powtórnego przesłuchania świadka przypomina mu się poprzednio złożone przyrzeczenie.~~	Art. 270. (uchylony)

g. Uprozczone dopuszczenie dowodu z dokumentu

Specyfika dowodu z dokumentu (dokument sam z siebie określa zakres informacji, którą niesie – czyli fakt, który ma wykazać, a przeprowadzenie dowodu z dokumentu polega po prostu na jego przeczytaniu) czyni zbędnym wydawanie postanowienia o dopuszczeniu dowodu tego rodzaju. Należy więc w przepisie szczególnym przewidzieć, że dokument zawarty w aktach sprawy staje się dowodem bez potrzeby dopuszczania go odrębnym postanowieniem, natomiast wydania postanowienia dowodowego wymaga jego wyłączenie z materiału dowodowego.

W automatyzm tej regulacji z góry wpisane jest dopuszczenie pewnej części dowodów z dokumentów, które nie powinny stać się dowodami, ponieważ np. nie mają wartości dowodowej. Skoro jednak, jak wskazano wyżej, można się o tym przekonać dopiero poprzez przeczytanie takiego dokumentu, to nie należy obarczać sędziego tym czasochłonnym obowiązkiem dwukrotnie: raz w celu zadecydowania, czy dowód można dopuścić, a potem ponownie już jako przeprowadzenie dowodu. Byłaby to oczywista fikcja, poza tym zresztą takie postępowanie byłoby oczywiście nielogiczne: należałoby przeczytać dokument po to, by się przekonać, że nie należy go czytać. W takich przypadkach dowody takie zostaną więc dopuszczone (automatycznie) i przeprowadzone (przez ich jednokrotne przeczytanie), a tylko nie będą mieć wpływu na rozstrzygnięcie (co sąd stwierdzi, podając ustne powody rozstrzygnięcia lub ewentualnie w uzasadnieniu).

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 243².

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 2. Dokumenty	
[nowa norma]	Art. 243². Dokumenty znajdujące się w aktach sprawy lub do nich dołączone stanowią dowody bez wydawania odrębnego postanowienia. Pomijając dowód z takiego dokumentu sąd wydaje postanowienie.

23. Zeznania świadka

a. Poszerzenie możliwości przesłuchania świadka w miejscu pobytu

Stawiennictwo świadka na wezwanie sądu może uniemożliwić nie tylko choroba lub kalectwo, lecz także inna przeszkoda, której nie da się pokonać, np. pozbawienie wolności. Dlatego, na wzór procedury karnej, należy poszerzyć przesłanki umożliwiające przesłuchanie w miejscu pobytu świadka, który nie może się stawić na wezwanie sądu. Przy okazji wychodzące z użycia pojęcie „kalectwa” należy zastąpić używanym już w aktach sprawnych pojęciem „niepełnosprawności”.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 263.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 3. Zeznania świadków	
Art. 263. ~~Przesłuchanie osób dotkniętych chorobą lub kalectwem odbywa się w miejscu, gdzie przebywają, jeżeli nie mogą go opuścić.~~	Art. 263. Świadka, który nie może się stawić na wezwanie z powodu choroby, niepełnosprawności lub <u>innej nie dającej się pokonać przeszkody, przesłuchuje się w miejscu jego pobytu.</u>

b. Możliwość złożenia zeznań na piśmie

Jest oczywiste, że złożenie zeznań na piśmie może znacznie przyspieszyć wydanie rozstrzygnięcia w sprawie oraz oszczędzić stronom kosztów, a sądowni – pracy. Dlatego możliwość tę, przewidzianą dotychczas tylko w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń, należy rozszerzyć na całe sądowne postępowanie cywilne. Wypracowanie szczegółowych zasad stosowania tej instytucji, w szczególności trybu odbierania takich zeznań i wymogów względem nich, należy pozostawić praktyce. Należy się spodziewać, że już po kilku latach stosowania tej instytucji wykształcą się w praktyce wymogi uznania tak złożonych zeznań za wartościowy dowód.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez przeniesienie treści dotychczasowego art. 505²⁵ § 1 do proj. art. 271¹.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 3. Zeznania świadków	
[nowy przepis]	Art. 271¹. Świadek składa zeznanie na piśmie, jeżeli sąd tak postanowi. W takim przypadku świadek składa przyrzeczenie przez podpisanie tekstu przyrzeczenia. Świadek jest obowiązany złożyć tekst zeznania w sądzie w terminie wyznaczonym przez sąd. Przepisy art. 165 § 2, art. 274 § 1 i art. 276 stosuje się odpowiednio.

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział VII. Europejskie postępowania w sprawach transgranicznych Rozdział 2. Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń	
Art. 505²⁵. § 1. Świadek składa zeznanie na piśmie, jeżeli sąd tak postanowi. W takim przypadku świadek składa przyrzeczenie przez podpisanie tekstu przyrzeczenia. Świadek obowiązany jest złożyć tekst zeznania w sądzie w terminie wyznaczonym przez sąd. Przepisy art. 165 § 2, art. 274 § 1 i art. 276 stosuje się odpowiednio. (...)	Art. 505²⁵. § 1. (uchylony) (...)

c. Możliwość przesłuchania świadka w obecności biegłego

Art. 259 przewiduje, że osoba niezdolna do spostrzegania lub komunikowania swych spostrzeżeń nie może być świadkiem. Ocenę, czy osoba wnioskowana do przesłuchania jako świadek jest dotknięta taką ułomnością, ma obowiązek podjąć sąd. Na wzór instytucji funkcjonującej od dawna w postępowaniu karnym należy sądowi cywilnemu dać dodatkowe narzędzie pozwalające na ustalenie takiej ułomności – udział biegłego lekarza (psychologa czy neurologa) albo psychologa w przesłuchaniu danej osoby.

Przesłuchanie świadka z udziałem biegłego oznacza badanie stanu psychicznego świadka, a więc ingerencję w jego prywatność. Jednakże przymusem ma być objęte wyłącznie znoszenie przez świadka udziału biegłego w przesłuchaniu, bez dalszych badań; taki zakres ingerencji w prywatność świadka jest na tyle niewielki, że interes społeczny w ustaleniu prawdy wyraźnie przeważa nad ochroną prywatności świadka. Tym niemniej uprawnienia sądu do zarządzenia takiego przesłuchania nie można wywodzić wyłącznie z ogólnych zasad postępowania dowodowego, lecz należy mu dać wyraźne umocowanie ustawowe.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 272¹.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 3. Zeznania świadków	
<i>[nowa norma]</i>	Art. 272¹. Jeżeli sąd poweźmie wątpliwość co do zdolności spostrzegania lub komunikowania spostrzeżeń przez świadka, może zarządzić przesłuchanie go z udziałem biegłego lekarza lub psychologa, a świadek ten nie może się temu sprzeciwić.

24. Opinia biegłego

a. Świadek-ekspert

Dotychczasowa praktyka stosowania przepisów o świadkach i biegłych doprowadziła do całkowitej separacji tych dwóch źródeł dowodowych: od biegłego nie odbiera się zeznań, świadek nie składa opinii. Praktyka wskazuje jednak, że w niektórych sytuacjach uchylenie tej niepołączalności jest celowe. Strony jeszcze przed procesem niejednokrotnie zlecają specjalistom z danej dziedziny wiedzy sporządzenie fachowych analiz, najpierw okazując im przedmiot sporu. Wartość tak powstałych opracowań trudno przecenić, bo niejednokrotnie pochodzą od najlepszych specjalistów w danej dziedzinie wiedzy. Tymczasem przed sądem osoba taka może zostać przesłuchana co najwyżej jako świadek, natomiast nie wolno jej wysnuć wniosków z opisanego stanu faktycznego przy zastosowaniu własnej wiedzy fachowej. W tym celu sąd „musi” powołać biegłego, z wynikającą stąd zwłoką i dwukrotnym poniesieniem kosztów tej samej w gruncie rzeczy analizy. W dodatku, ponieważ sąd korzysta w pierwszej kolejności z biegłych z listy, a najlepsi specjaliści z reguły nie są na nią wpisani, opinia zlecona przez sąd z reguły bywa sporządzona przez słabszego fachowca niż przesłuchany przez sąd „świadek”.

Rozwiązaniem tej niekorzystnej sytuacji jest uchylenie zakazu łączenia ról świadka i biegłego. Należy wyraźnie przewidzieć, że świadek, który ma wiadomości specjalne odnoszące się do faktów, o których zeznaje – „świadek-ekspert” – może również przedstawić opinię zawierającą ocenę tych faktów. Należy przy tym zaznaczyć, że nie przeszkadza temu wcześniejsze sporządzenie przez tę samą osobę opinii na zlecenie podmiotu innego niż sąd (czyli, najczęściej, strony).

Do czasu ukształtowania się w orzecznictwie kryteriów dopuszczalności i oceny takiego dowodu należy ograniczyć jego stosowanie do postępowania uproszczonego, a tym samym – do spraw o niższej wartości przedmiotu sporu, w których skutki ewentualnych błędów przy stosowaniu nowej instytucji nie będą zbyt dotkliwe.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 505⁷ § 3.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział VI. Postępowanie uproszczone	
Art. 505⁷. ~~Jeżeli sąd uzna, że sprawa jest szczególnie~~ ~~zawila lub jej rozstrzygnięcie wymaga wiadomości~~ ~~specjalnych, w dalszym ciągu rozpoznaje ją z~~ ~~pominięciem przepisów niniejszego działu. W takim~~ ~~wypadku nie pobiera się uzupełniającej opłaty od~~ ~~pozwu. Przepisu art. 130³ § 2 nie stosuje się.~~	Art. 505⁷. § 1. <u>Ilekcroć ustalenie zasadności lub</u> <u>wysokości świadczenia winno nastąpić przy</u> <u>zastosowaniu wiadomości specjalnych, od uznania</u> <u>sądu zależy powzięcie samodzielnej oceny opartej na</u> <u>całokształcie okoliczności sprawy albo zasięgnięcie</u> <u>opinii biegłego.</u> § 2. <u>Opinii biegłego nie zasięga się, jeżeli jej</u> <u>przewidywany koszt miałby przekroczyć wartość</u> <u>przedmiotu sporu, chyba że uzasadniają to wyjątkowe</u> <u>okoliczności.</u> § 3. <u>Złożenie zeznań przez świadka nie stoi na</u> <u>przeszkodzie zasięgnięciu jego opinii jako biegłego,</u> <u>także co do faktów, o których zeznał (świadek-ekspert),</u> <u>nawet jeżeli uprzednio sporządził opinię na zlecenie</u> <u>podmiotu innego niż sąd.</u>

b. Wykorzystanie opinii pozasądowych

W obrocie prawnym szeroko korzysta się z opinii biegłych sporządzanych (1) na zlecenie całkowicie prywatne (np. w stosunkach zobowiązaniowych), (2) na zlecenie podmiotu prowadzącego postępowanie przewidziane ustawą (np. postępowania likwidacyjne w sprawach ubezpieczeniowych, postępowania reklamacyjne), (3) na zlecenie organu pozasądowego prowadzącego postępowanie inne niż sądowe (karne postępowanie przygotowawcze, wszelkiego rodzaju postępowania administracyjne) i (4) na zlecenie sądu w innej sprawie, czy to cywilnej, czy karnej. Mimo to dotychczasowe przepisy regulujące dowód z opinii biegłego nie rozstrzygają wprost, czy w sądowym postępowaniu cywilnym dopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sporządzonej nie na zlecenie sądu prowadzącego sprawę (pozasądowej), a jeżeli tak, to jaki charakter ma taki dowód. Tymczasem praktyczne korzyści płynące z wykorzystania tego rodzaju dowodów w postępowaniu cywilnym są oczywiste. Należy więc tylko właściwie określić, w których przypadkach korzyść z wykorzystania opinii pozasądowej przeważa nad ewentualnymi zastrzeżeniami.

Dobór ten należy oprzeć na trzech istotnych czynnikach. Po pierwsze wydaje się, że zlecenie sporządzenia opinii przez sąd lub inny organ władzy publicznej, z którym z reguły wiąże się uprawnienie stron do weryfikacji takiej opinii, pozytywnie wpływa na obiektywizm takiego dowodu. Po drugie uzależnienie zlecenia sporządzenia opinii od swobodnego uznania strony stosunku prawnego zawsze, niezależnie od faktycznej wartości poznawczej tej opinii, będzie rodzić podejrzenia o brak bezstronności biegłego. Po trzecie opinie sporządzane na zlecenie stron są przedmiotem praw autorskich i w praktyce zazwyczaj są obwarowane ograniczeniami co do zakresu ich użycia, niezezwalającymi na użycie ich w postępowaniu przed sądem.

Wszystkie te czynniki jednoznacznie uzasadniają:

- dopuszczenie do użytku przed sądem opinii sporządzonych na zlecenie sądu w innej sprawie (także, oczywiście, innego sądu) oraz opinii sporządzonych na zlecenie innego niż sąd organu władzy publicznej prowadzącego postępowanie inne niż sądowe, ale oparte na ustawie,
- wyłączenie z dopuszczenia do użycia w sądzie opinii sporządzonych na prywatne zlecenie strony oraz opinii sporządzonych w postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy, ale na zlecenie podmiotu niebędącego organem władzy publicznej.

W przypadku tej pierwszej grupy opinii należy wyraźnie wskazać, że dowody takie, mimo że zostaną przeprowadzone poprzez zapoznanie się z dokumentem zawierającym opinię, a nie poprzez jej bezpośrednie odebranie, stanowią opinie biegłych w rozumieniu przepisów postępowania (wobec czego podlegają ocenie według zasad właściwych dla opinii). Natomiast opinie niemogące być dowodami z opinii pozostaną, jak dotychczas, uzasadnieniem twierdzeń strony co do faktów.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 278¹.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 4. Opinia biegłych	
<i>[nowa norma]</i>	Art. 278¹. Sąd może dopuścić dowód z opinii

c. Uściślenie trybu wyłączenia biegłego

Pojawiające się w praktyce wątpliwości co do trybu wyłączenia biegłego wskazują na potrzebę wyraźnego uregulowania tej kwestii. Powoływanie odrębnego składu do rozstrzygnięcia jest zbyteczne, wobec czego należy wskazać, że o wyłączeniu rozstrzyga sąd prowadzący sprawę. Wydaje się celowe, by co do wyłączenia biegłego mogły się wypowiedzieć strony, jak również sam biegły, w drodze ich wysłuchania – z czego jednak w sytuacjach oczywistych można zrezygnować, by nie przedłużać postępowania.

Tym samym rygorom co indywidualny biegły powinna podlegać osoba sporządzająca opinię w imieniu instytutu naukowego lub naukowo-badawczego. Podstawy i tryb wyłączenia biegłego należy do takiej osoby zastosować odpowiednio.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 281.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 4. Opinia biegłych	
Art. 281. Aż do ukończenia czynności biegłego strona może żądać jego wyłączenia z przyczyn, z jakich można żądać wyłączenia sędziego. Gdy strona zgłasza wniosek o wyłączenie biegłego po rozpoczęciu przez niego czynności, obowiązana jest uprawdopodobnić, że przyczyna wyłączenia powstała później lub że przedtem nie była jej znana.	Art. 281. § 1. Aż do ukończenia czynności biegłego strona może żądać jego wyłączenia z przyczyn, z jakich można żądać wyłączenia sędziego. Gdy strona zgłasza wniosek o wyłączenie biegłego po rozpoczęciu przez niego czynności, obowiązana jest uprawdopodobnić, że przyczyna wyłączenia powstała później lub że przedtem nie była jej znana. <u>§ 2. Na takich samych zasadach strona może żądać wyłączenia osoby wyznaczonej do sporządzenia opinii przez instytut naukowy lub naukowo-badawczy.</u> <u>§ 3. O wyłączeniu biegłego rozstrzyga sąd prowadzący sprawę po wysłuchaniu stron i biegłego. Od wysłuchania stron lub biegłego można odstąpić, gdyby miało to doprowadzić do nadmiernej zwłoki.</u>

d. Przyrzeczenie biegłego

Praktyka sądowa potwierdza pozytywne oddziaływanie wymogu odebrania przyrzeczenia od biegłego na rzetelność jego opinii, więc wymóg ten powinien zostać utrzymany. Dotychczasowa regulacja wymaga jedynie uzupełnienia o rozstrzygnięcie niejasności pojawiających się w praktyce oraz pewnego usystematyzowania.

Zawarta dotychczas w art. 283 § 1 norma pozwalająca na odstąpienie od odebrania od biegłego przyrzeczenia jest zbędna, ponieważ z mocy art. 282 § 2 do przyrzeczenia biegłego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące przyrzeczenia świadka, w szczególności art. 267, który reguluje już tę kwestię.

Zawartą dotychczas w art. 283 § 2 normę stanowiącą, że biegły wpisany na listę stałych biegłych sądowych nie składa przyrzeczenia, a tylko powołuje się na przyrzeczenie, które złożył przy

tym wpisie, należy przenieść do art. 282, by całość regulacji przyrzeczenia biegłego znalazła się w jednym artykule.

Należy wprost wskazać, że przy sporządzaniu opinii na piśmie biegły składa przyrzeczenie poprzez podpisanie odpowiedniej treści dokumentu, który następnie załącza do opinii.

Odpowiednią regulację zawiera poszerzony art. 282. Dotychczasowy art. 283 należy uchylić w konsekwencji skupienia wszystkich regulacji dotyczących przyrzeczenia biegłego w art. 282.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 4. Opinia biegłych	
Art. 282. § 1. Biegły składa przed rozpoczęciem czynności przyrzeczenie w następującym brzmieniu: "Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki biegłego wykonam z całą sumiennością i bezstronnością". § 2. Poza tym do przyrzeczenia biegłych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące przyrzeczenia świadków.	Art. 282. § 1. Biegły składa przed rozpoczęciem czynności przyrzeczenie w następującym brzmieniu: "Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki biegłego wykonam z całą sumiennością i bezstronnością". § 1¹. Biegły, któremu zlecono sporządzenie opinii na piśmie, może złożyć przyrzeczenie przez podpisanie tekstu przyrzeczenia, który załącza do opinii. § 1². Od biegłego wpisanego na listę biegłych sądowych nie odbiera się przyrzeczenia. Biegły taki powołuje się na przyrzeczenie złożone przy ustanowieniu go w tym charakterze. § 2. Poza tym do przyrzeczenia biegłych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące przyrzeczenia świadków.
~~Art. 283. § 1. Biegły nie składa przyrzeczenia, gdy obie strony wyrażą na to zgodę.~~ ~~§ 2. Biegły sądowy stały składa przyrzeczenie tylko przy objęciu stanowiska, w poszczególnych zaś sprawach powołuje się na nie.~~	Art. 283. (uchylony)

e. Udostępnienie biegłemu materiałów do opinii

Dotychczasowe brzmienie art. 284 wymaga uściślenia i uzupełnienia poprzez wskazanie, że:

- biegłemu (poza aktami sprawy, co jest oczywiste) należy zapewnić dostęp nie tylko do przedmiotu oględzin, lecz do wszystkich dowodów,
- akta i dowody biegłemu się udostępnia, a nie tylko okazuje (co legalizuje praktykę wysyłania akt biegłemu),
- ze względu na potrzebę zachowania wszelkiego rodzaju tajemnic (zawodowych, handlowych itd.) udostępnienie materiałów biegłemu wino nastąpić tylko w niezbędnym zakresie; jeżeli biegły do wydania opinii potrzebuje tylko części materiałów zgromadzonych w aktach, to do tej właśnie części należy mu ten dostęp ograniczyć. Ograniczenia tego nie należy, oczywiście, rozumieć jako nakazu wysyłania biegłemu pojedynczych dokumentów wypreparowanych z akt (aczkolwiek i taki sposób postępowania będzie dopuszczalny w razie potrzeby); w praktyce realne jest raczej selekcjonowanie poszczególnych tomów akt,
- biegły nie bierze udziału w postępowaniu dowodowym, lecz, zgodnie z zarządzeniem sądu, może być obecny lub brać udział w przeprowadzeniu dowodu.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 284.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 4. Opinia biegłych	
Art. 284. Sąd może zarządzić ~~okazanie~~ biegłemu akt sprawy i ~~przedmiotu oględzin~~ oraz zarządzić, aby brał udział w ~~postępowaniu dowodowym~~ .	Art. 284. Sąd może zarządzić <u>przedstawienie</u> biegłemu w niezbędnym zakresie akt sprawy lub przedmiotu <u>ogłędzin</u> oraz <u>zarządzić, by był obecny lub brał udział w przeprowadzeniu dowodu.</u>

f. Tryb uzupełnienia i wyjaśnienia opinii oraz dopuszczenia dodatkowej opinii

Dotychczasowa regulacja uzupełnienia lub wyjaśnienia opinii oraz zażądania opinii dodatkowej jest niekompletna i archaiczna. Należy:

- rozszerzyć możliwość żądania wyjaśnienia opinii na każdą opinię niezależnie od jej formy,
- uregulować istniejącą w praktyce, a niezauważaną przez Kodeks instytucję opinii uzupełniającej (uzupełnienia opinii),
- wskazać, że wyjaśnienie i uzupełnienie opinii może mieć każdą formę, nie tylko ustną,
- wskazać osobę, która udziela ustnego wyjaśnienia opinii sporządzonej przez instytut,
- przewidzieć możliwość uzyskania dodatkowej opinii także od instytutu.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 286.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 4. Opinia biegłych	
Art. 286. Sąd może zażądać ustnego wyjaśnienia opinii ~~złożonej na piśmie~~ , może też w razie potrzeby zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych.	Art. 286. § 1. Sąd może zażądać ustnego <u>lub</u> <u>pisemnego uzupełnienia lub wyjaśnienia opinii, a także udzielenia</u> dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych <u>albo przez ten sam lub inny instytut.</u> § 2. <u>Jeżeli opinia została sporządzona przez instytut, ustne uzupełnienie lub wyjaśnienie albo dodatkową opinię składa osoba wyznaczona do tego przez instytut. Sąd może jednak zarządzić stawienie się na rozprawie i złożenie uzupełnienia lub wyjaśnienia albo dodatkowej opinii także przez osoby, które sporządziły opinię w imieniu instytutu.</u>

g. Ustalanie wynagrodzenia biegłego

Przeprowadzenie niemal każdego dowodu pociąga za sobą pewien koszt, który ustala sąd, a pokrywa strona. W przypadku dowodu z opinii biegłego koszt ten z reguły równa się wynagrodzeniu biegłego i zwrotowi wydatków – i bywa stosunkowo wysoki. Sposób ustalenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków biegłego ma więc spore znaczenie w praktyce.

W dotychczasowym stanie prawnym wysokość wynagrodzenia biegłego może zostać ustalona, co do zasady, tylko z dołu, poprzez zastosowanie urzędowo przewidzianych stawek – co nie zawsze bywa akceptowane przez biegłych, szczególnie rzadkich specjalności, jak również nie zawsze daje wynik odpowiedni do zaangażowanej wiedzy fachowej lub nakładu pracy. Tymczasem nie ma przeszkód, by umożliwić uzgadnianie wysokości wynagrodzenia biegłego i maksymalnego pułapu wydatków między biegłym i stronami za pośrednictwem i przy akceptacji sędziego. Możliwe sposoby ustalenia wynagrodzenia biegłego należy wzbogacić o możliwość ustalenia wynagrodzenia biegłego ryczałtowo, z góry, w dwóch wariantach: na żądanie biegłego albo na zarządzenie sędziego.

Wariant ustalenia wynagrodzenia na zarządzenie sędziego (proj. art. 288 § 3) z założenia ma znaleźć zastosowanie w sprawach, w których opinie mają powtarzalną treść, np. w sprawach dotyczących wypadków komunikacyjnych. Ten wariant nie wymaga poświęcenia dodatkowego czasu na ustalenie wynagrodzenia, za to powinien przynieść oszczędność czasową w postaci skrócenia czasu sporządzenia opinii powtarzalnej.

Wariant ustalenia wynagrodzenia na żądanie biegłego (proj. art. 288 § 4 i 5) z założenia ma być wykorzystywany w sprawach, w których opinia będzie szczególnie skomplikowana lub pracochłonna. W takiej sytuacji czas poświęcony na uzgadnianie wynagrodzenia zostanie „odzyskany” poprzez zintensyfikowanie przez biegłego pracy na etapie sporządzania opinii.

Należy się spodziewać, że wskutek tej zmiany opinie będą przygotowane szybciej i będą lepszej jakości. Zlikwiduje to też praktykę (oraz motywację do) wpisywania przez biegłych zawyżonych liczb godzin pracy w kartach pracy. Obecnie szybkie przygotowanie opinii przez biegłego nie jest dla niego opłacalne, ponieważ przy krótkim czasie przygotowania opinii liczba godzin pracy biegłego siłą rzeczy musi być mniejsza, co oznacza niższe wynagrodzenie liczone jako iloczyn stawki godzinowej i liczby godzin z karty pracy.

Jeżeli żadna z nowych metod nie znajdzie zastosowania, wynagrodzenie będzie ustalane w sposób dotychczasowy (§ 4). Także przewodniczący, kierując się własną oceną celowości, może wyłączyć ryczałtowy sposób ustalenia wynagrodzenia biegłego, zawierając odpowiednią wzmiankę w zleceniu sporządzenia opinii (§ 7). W przypadku wyjątkowej obszerności akt sprawy przewodniczący może także przedłużyć biegłemu terminy do „wyceny” opinii ze standardowego tygodnia do miesiąca (§ 6).

Praktyka sądowa ujawniła również problem polegający na zbyt wczesnym rozstrzygnięciu wniosku biegłego o przyznanie wynagrodzenia – od razu po złożeniu opinii do akt. Rozstrzygnięcie co do wynagrodzenia sąd winien podjąć dopiero po ocenie, czy opinia nie wymaga wyjaśnienia lub uzupełnienia, a jeżeli wymaga – to po jej wyjaśnieniu lub uzupełnieniu. W innym przypadku biegły nie ma motywacji do starania się o należyłą jakość wyjaśnienia lub uzupełnienia, względnie żąda dodatkowego wynagrodzenia – co jest nie do przyjęcia, bo oznacza nagradzanie za niską jakość pracy (proj. art. 288 § 8).

Nowa regulacja zostaje wprowadzona poprzez poszerzenie treści art. 288, który obejmie całość regulacji wynagrodzenia biegłego.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 4. Opinia biegłych	
Art. 288. Biegły ma prawo żądać wynagrodzenia za stawiennictwo do sądu i wykonaną pracę. Przewodniczący może przyznać biegłemu zaliczkę na poczet wydatków.	Art. 288. § 1. Biegły ma prawo żądać wynagrodzenia za stawiennictwo do sądu i wykonaną pracę <u>oraz zwrotu wydatków.</u> § 2. Przewodniczący może przyznać biegłemu zaliczkę na poczet wydatków. § 3. <u>Jeżeli w sprawie można oszacować przewidywany nakład pracy biegłego przy sporządzeniu opinii, przewodniczący, zlecając biegłemu sporządzenie opinii, może oznaczyć maksymalną łączną wysokość wynagrodzenia i zwrotu wydatków.</u> § 4. <u>W terminie tygodnia od dnia otrzymania zlecenia biegły może żądać wynagrodzenia i zwrotu wydatków w innej wysokości. Jeżeli strony zgodzą się na warunki biegłego i zostanie uiszczona odpowiednia zaliczka, przewodniczący zleci biegłemu sporządzenie opinii za wynagrodzeniem żądanym przez biegłego, a jeżeli nie – za wynagrodzeniem ustalonym na ogólnych zasadach.</u> § 5. <u>Jeżeli w zleceniu sporządzenia opinii nie oznaczono wysokości należności biegłego w myśl § 3, w terminie tygodnia od dnia otrzymania zlecenia biegły może żądać ustalenia jego wynagrodzenia w określonej kwocie, a także wskazać maksymalną wysokość przewidywanych wydatków. Przepis § 4 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.</u> § 6. <u>Jeżeli udostępniane biegłemu akt sprawy są wyjątkowo obszerne, przewodniczący może wyznaczyć biegłemu do zgłoszenia żądań, o których mowa w § 4 i 5, dłuższy termin, nie dłuższy jednak niż miesiąc.</u> § 7. <u>Przewodniczący, zlecając sporządzenie opinii, może zarządzić ustalenie wynagrodzenia biegłego z wyłączeniem przepisów § 3–5.</u> § 8. <u>Jeżeli opinia jest niepełna lub niejasna, o przyznaniu wynagrodzenia rozstrzyga się po jej uzupełnieniu lub wyjaśnieniu.</u>

h. Opinia opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów

Zmiana art. 290¹ ma charakter systematyzujący. Dotychczasowa regulacja trybu sporządzenia opinii przez opiniodawczy zespół sądowych specjalistów polega tylko na powtórzeniu, i to wyrywkowym, regulacji dotyczącej instytutu badawczego lub naukowo-badawczego. Szczególna regulacja jest więc zbędna – skoro o.z.s.s., tak jak w istocie instytut, jest po prostu zespołem biegłych, to należy po prostu odesłać do odpowiedniego stosowania przepisów o instytucie, co automatycznie czyni regulację o.z.s.s. wyczerpującą (proj. art. 290¹).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 4. Opinia biegłych	
Art. 290¹. § 4. W sprawach rodzinnych i opiekuńczych	Art. 290¹. W sprawach rodzinnych i opiekuńczych sąd

sąd może zażądać opinii opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów. ~~§ 2. Sąd może zażądać od opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów dodatkowych wyjaśnień bądź pisemnych, bądź ustnych przez wyznaczoną do tego osobę, może też zarządzić złożenie dodatkowej opinii przez ten sam lub inny opiniodawczy zespół sądowych specjalistów.~~ ~~§ 3. W opinii opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów należy wskazać osoby, które przeprowadziły badanie i wydały opinię.~~	może zażądać opinii opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów. <u>Do opinii zespołu stosuje się odpowiednio przepisy o opinii instytutu naukowego lub naukowo-badawczego.</u>

IV. Uzasadnianie wyroków i postępowania odwoławcze

25. Ogłaszanie, doręczanie i uzasadnianie wyroków

a. Ogłoszenie wyroku

Obowiązująca regulacja ogłoszenia wyroku jako zasadę przewiduje ogłoszenie wyroku niezwłocznie po zamknięciu rozprawy. Taka regulacja jest oczywiście pożądana ze względu na sprawność postępowania. Okazuje się jednak nieadekwatna w obecnych realiach praktyki sądowej, przede wszystkim ze względu na obciążenie sędziów wielokrotnie większą liczbą spraw niż w czasach, gdy wchodziły w życie obowiązujące do dziś regulacje. Sędzia prowadzący jednocześnie kilkaset spraw ma nikłą ilość czasu na przygotowanie się do sprawy, za to na wokandzie ma kilkanaście bądź nawet więcej spraw dziennie. W tych warunkach łatwo o błąd, którego można byłoby uniknąć, mając więcej czasu na refleksję nad sprawą. Błędy te wymagają później naprawienia w postępowaniu odwoławczym; strata czasu spowodowana naprawianiem błędów wynikłych z nadmiernego obciążenia wydaje się *per saldo* większa, niż spowodowana odraczeniem ogłoszenia wyroków. Dlatego należy przyjąć do wiadomości potrzeby praktyki i uznać odroczenie ogłoszenia wyroku nie za sytuację wyjątkową, lecz za równorzędną alternatywę natychmiastowego ogłoszenia wyroku.

Ponieważ obecnie większość odroczeń ogłoszenia jest spowodowana nie zawilnością spraw, lecz nadmiernym obciążeniem sędziów, należy zerwać z fikcją zawilności jako jedynej podstawy odroczenia. Podobnie, jako realny w dzisiejszych warunkach pracy sądów i sędziów, należy przyjąć termin miesiąca jako maksymalny termin odroczenia. Dla zapobieżenia nadużyciom przekroczenie terminu należy obwarować sankcją obowiązku otwarcia zamkniętej rozprawy na nowo.

Odpowiednie regulacje wprowadza proj. art. 326 § 1.

Innym, nie zauważanym do tej pory praktycznym problemem jest formalny obowiązek ogłaszania (odczytywania) wyroku także w sytuacji, gdy nikt tego ogłoszenia nie słucha – czyli w sytuacji, gdy na ogłoszenie wyroku nikt się nie stawił. W praktyce sądowej nie należą do rzadkości sytuacje, gdy na posiedzenie wyznaczone w celu odroczonego ogłoszenia wyroku nie stawia się ani żadna ze stron, ani nawet publiczność. W takiej sytuacji odczytywanie przez sędziego wyroku do pustej sali jest częścią formalnością, która ośmiesza sąd. Nie można jej jednak zaniechać, ponieważ Kodeks, w ślad za art. 45 ust. 2 *in fine* Konstytucji, wymaga ogłoszenia wyroku w każdym przypadku. Tym niemniej nie ma przeszkód, by ze względów pragmatycznych, w celu oszczędzenia czasu i wysiłku sądu i sędziego, na zasadzie wyjątku, w szczególnej sytuacji zastąpić ogłoszenie wyroku poprzez jego odczytanie surogatem tej czynności w postaci przyjęcia, że wyrok został ogłoszony mimo faktycznego nieodczytania. Należy więc w takich przypadkach umożliwić sędziemu ogłaszającemu wyrok odstąpienie od odczytywania jego sentencji i od podawania ustnie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia, a sporządzony już i podpisany wyrok należy uznać za ogłoszony z chwilą zakończenia tego posiedzenia. (Za chwilę zapadnięcia wyroku nie można uznać chwili jego podpisania, ponieważ przy wieloosobowym składzie orzekającym wszystkie podpisy z reguły zostają

zebrane wcześniej; w takiej sytuacji należałoby procedować z wyrokiem nie wiedząc, czy jest już wiążący, czy nie – co prowadziłoby do zbędnych komplikacji.) Sytuacja taka winna zostać udokumentowana wzmianką o odstąpieniu od ogłoszenia zawartą w protokole posiedzenia. Takie rozwiązanie będzie stanowić wariant czynności ogłoszenia wyroku, w którym pominięte zostaną czynności oczywiście zbędne z punktu widzenia celów, którym służy publiczne ogłoszenie wyroku; obywatele mieli możliwość wysłuchania wyroku, skoro jednak nie przejawili zainteresowania, to odczytywanie jest w oczywisty sposób zbyteczne.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 326 § 4.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 1. Wydanie wyroku	
Art. 326. § 1. Ogłoszenie wyroku powinno nastąpić na posiedzeniu, na którym zamknięto rozprawę. ~~Jednakże w sprawie zawilej sąd może odroczyć ogłoszenie wyroku tylko jeden raz na czas do dwóch tygodni. W postanowieniu o odroczeniu sąd powinien wyznaczyć termin ogłoszenia wyroku i ogłosić go niezwłocznie po zamknięciu rozprawy.~~ § 2. Ogłoszenie wyroku następuje na posiedzeniu jawnym. Nieobecność stron nie wstrzymuje ogłoszenia. ~~Jeżeli ogłoszenie było odroczone,~~ może go dokonać sam przewodniczący lub sędzia sprawozdawca. § 3. Ogłoszenia wyroku dokonuje się przez odczytanie sentencji (ogłoszenie sentencji). Po ogłoszeniu sentencji przewodniczący lub sędzia sprawozdawca podaje ustnie zasadnicze powody rozstrzygnięcia albo wygłasza uzasadnienie, może jednak tego zaniechać, jeżeli sprawa była rozpoznawana przy drzwiach zamkniętych.	Art. 326. § 1. Ogłoszenie wyroku powinno nastąpić na posiedzeniu, na którym zamknięto rozprawę. <u>Postanowieniem wydanym niezwłocznie po zamknięciu rozprawy sąd może odroczyć ogłoszenie wyroku na oznaczony termin przypadający nie później niż miesiąc po dniu zamknięcia rozprawy. Gdyby ogłoszenie wyroku miało nastąpić później niż miesiąc po dniu zamknięcia rozprawy, sąd otwiera rozprawę na nowo.</u> § 2. Ogłoszenie wyroku następuje na posiedzeniu jawnym; może go dokonać sam przewodniczący lub sędzia sprawozdawca. Nieobecność stron nie wstrzymuje ogłoszenia. § 3. Ogłoszenia wyroku dokonuje się przez odczytanie sentencji. Po ogłoszeniu wyroku przewodniczący lub sędzia sprawozdawca podaje ustnie zasadnicze powody rozstrzygnięcia albo wygłasza uzasadnienie, może jednak tego zaniechać, jeżeli sprawa była rozpoznawana przy drzwiach zamkniętych. <u>§ 4. Jeżeli na posiedzenie wyznaczone w celu ogłoszenia wyroku nikt się nie stawił, włączając publiczność, przewodniczący lub sędzia sprawozdawca może zarządzić odstąpienie od odczytania sentencji i od podania powodów rozstrzygnięcia. W takim przypadku wyrok uważa się za ogłoszony z chwilą zakończenia posiedzenia. Sentencję należy jednak odczytać, jeżeli wygłaszane będzie uzasadnienie wyroku.</u>

b. Doręczenie wyroku z urzędu i pouczenia przy ogłoszeniu lub doręczeniu

Normę regulującą tryb doręczania stronom wyroku wydanego na posiedzeniu niejawnym należy przenieść do artykułu regulującego doręczanie odpisów wyroku jako kolejny przypadek doręczenia z urzędu (obok dotychczasowego przypadku strony działającej bez fachowego pełnomocnika, na skutek pozbawienia wolności nieobecnej przy ogłoszeniu wyroku). Pouczenie doręczane stronie nie zastępowanej przez fachowego pełnomocnika wraz z takim wyrokiem należy podzielić na pouczenie o sposobie i terminie zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem oraz na pouczenie o sposobie i terminie późniejszego wniesienia środka odwoławczego.

Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 327, który w efekcie obejmie pełną regulację trybu doręczania wyroku.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 1. Wydanie wyroku	
Art. 327. § 1. Stronie działającej bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub ~~radcy Prokuraturii Generalnej~~ Rzeczypospolitej Polskiej, obecnej przy ogłoszeniu wyroku, przewodniczący ~~udzieli wskazówek co do~~ sposobu i terminów wniesienia środka ~~zaskarżenia~~. Jeżeli zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych jest obowiązkowe, należy pouczyć stronę o treści przepisów o obowiązkowym zastępstwie oraz o skutkach niezastosowania się do tych przepisów. § 2. Stronie działającej bez adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku, sąd z urzędu ~~w ciągu tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku~~ doręcza ~~edpis jego sentencji~~ z pouczeniem o terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.	Art. 327. § 1. Stronę <u>niezastępowaną przez</u> adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuraturię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, obecną przy ogłoszeniu wyroku, przewodniczący <u>pouczy o</u> warunkach, sposobie i terminie <u>zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem oraz o</u> sposobie i terminie <u>późniejszego</u> wniesienia środka <u>odwoławczego</u>. § 2. Sąd z urzędu doręcza wyrok stronie działającej bez adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku. § 3. Sąd z urzędu doręcza obu stronom wyrok wydany <u>na posiedzeniu niejawnym</u>. § 4. Stronie <u>niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuraturię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wraz z wyrokiem, który podlega doręczeniu z urzędu, doręcza się</u> pouczenie o sposobie i terminie <u>zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem oraz o warunkach, sposobie i terminie późniejszego</u> wniesienia <u>środka odwoławczego</u>. § 5. Jeżeli zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych jest obowiązkowe, należy <u>także</u> pouczyć stronę o treści przepisów o obowiązkowym zastępstwie oraz o skutkach niezastosowania się do tych przepisów.

c. Wymogi co do treści uzasadnienia wyroku

Dotychczasowa regulacja treści uzasadnienia jest zawarta w art. 328 § 2 i nie budzi wątpliwości co do swej trafności, jednak usytuowanie tego przepisu mogłoby uzasadniać pogląd, że dotyczy tylko uzasadnienia pisemnego. Tymczasem jest oczywiste, że tym samym regułą powinno podlegać także uzasadnienie wygłoszone ustnie, w myśl dotychczasowego art. 328 § 1¹.

Praktyka sądowa ostatnich lat wskazuje, że uzasadnienia wyroków, zwłaszcza pisemne, stają się coraz obszerniejsze. Abstrahując od przyczyn tego zjawiska, które są wielopłaszczyznowe, jest ono oczywiście niekorzystne dla sprawności postępowania, skoro zwiększa nakład pracy sędziego: w I instancji na napisanie zbyt obszernego dokumentu, w II instancji – na jego czytanie i analizę. Wydaje się, że przeciwdziałanie temu zjawisku należy zacząć od formalnego wprowadzenia do procedury cywilnej wymogu zwięzłości uzasadnienia (funkcjonującego już w procedurze karnej). Zwięzłość uzasadnienia powinna być rozumiana w szczególności jako brak potrzeby powtarzania w uzasadnieniu treści dokumentów zawartych w aktach oraz treści orzeczeń sądowych, które dziś są nieraz kopiowane *in extenso*.

Odpowiednie zmiany wprowadza proj. art. 327¹.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 1. Wydanie wyroku	
[nowy przepis]	Art. 327¹. § 1. Uzasadnienie wyroku powinno zawierać: 1) wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej; 2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. § 2. Uzasadnienie wyroku sporządza się w sposób zwięzły.

d. Wniosek o doręczenie wyroku z pisemnym uzasadnieniem

Konsekwencją przywrócenia opłaty sądowej od wniosku o uzasadnienie wyroku jest wprowadzenie zasady, że złożenie tego wniosku jest konieczną przesłanką wniesienia środka zaskarżenia. Pozostawienie istniejącej dotychczas możliwości wniesienia środka zaskarżenia bez wniosku o uzasadnienie czyniłoby iluzorycznymi wszelkie oczekiwania związane z następstwami odpłatności wniosku o uzasadnienie, skoro należałoby uzasadnienia wyroków sporządzać z urzędu, bez opłaty, wskutek wniesienia środka zaskarżenia. Z drugiej strony praktyczne doświadczenia z funkcjonowania sądów odwoławczych wskazują, że kontrola instancyjna nie jest możliwa bez pisemnego uzasadnienia wyroku, więc nie wchodzi w rachubę rozwiązanie polegające na przedstawianiu do kontroli instancyjnej wyroku bez uzasadnienia. Zastosowane rozwiązanie: sporządzenie pisemnego uzasadnienia zawsze poprzedza wniesienie środka zaskarżenia – wzorowane na istniejącym już w procedurze karnej – pozwala uniknąć tych negatywnych skutków.

Tak więc należy:

- odejść od dotychczasowego wyjątku polegającego na sporządzeniu uzasadnienia z urzędu w przypadku wniesienia środka zaskarżenia w terminie,
- utrzymać dotychczasowy tydzień od dnia ogłoszenia sentencji wyroku jako zasadniczy termin do złożenia wniosku o uzasadnienie,
- przewidzieć, że gdy wyrok doręcza się z urzędu, termin do żądania doręczenia uzasadnienia liczy się od dnia doręczenia,
- przewidzieć dołączanie pouczenia o trybie zaskarżenia do wysłanego uzasadnienia.

Odpowiednią regulację wprowadzają proj. art 328 § 1 i 2, art. 331 § 1–3 oraz art. 369, a odnośnie wyroków zaocznych – art. 342 i art. 343.

Uzupełnienia wymaga dotychczasowa luka w przepisach Kodeksu dotycząca sytuacji, gdy sporządzenie uzasadnienia okaże się niemożliwe. W takim wypadku prezes sądu powinien zawiadomić o tym stronę, a termin do wniesienia środka odwoławczego winien biec od doręczenia tego zawiadomienia. Ponieważ jest to sytuacja nietypowa, należy o tym pouczyć stronę, a jeżeli działa

bez fachowego pełnomocnika, należy jej także doręczyć pouczenie o trybie zaskarżenia. Odpowiednią regulację wprowadza proj. art. 331 § 4.

Z zasadą, że złożenie wniosku o uzasadnienie wyroku jest przesłanką wniesienia środka zaskarżenia, pozostaje w sprzeczności funkcjonująca w postępowaniu nieprocesowym instytucja zrzeczenia się doręczenia postanowienia. Negatywna ocena co do potrzeby utrzymania jej jako wyjątku od ogólnych zasad uzasadniania orzeczeń opiera się na ocenie skutku takiej czynności: skutek ten sprowadza się w istocie do tego, że w przypadku zrzeczenia się doręczenia przez wszystkich uczestników termin do zaskarżenia postanowienia co do istoty sprawy zostaje skrócony z trzech (przy założeniu, że żaden uczestnik nie zażąda uzasadnienia) do dwóch tygodni. Teoretycznie oznacza to przyspieszenie postępowania, ale w rzeczywistości, skoro potrzeba do tego zgody wszystkich uczestników, przyspieszenie to zdarza się sporadycznie; poza tym różnica między dwoma a trzema tygodniami w proporcji do ogólnego czasu trwania postępowania sądowego nie ma realnego znaczenia. Tak więc w dzisiejszych realiach korzyść ta jest iluzoryczna. W tej sytuacji nie ma przeszkód, by zrezygnować z opisanej odmienności w zakresie doręczania i uzasadniania orzeczeń rozstrzygających co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym – i zastosować te same zasady, co w procesie: art. 357 do postanowień wpadkowych i art. 316–332 do postanowień co do istoty sprawy. Z tych powodów art. 517 i art. 519 należy uchylić. Ujednolicenie zasad doręczania i uzasadniania orzeczeń w postępowaniu nieprocesowym z zasadami obowiązującymi w procesie rozstrzyga także wątpliwość co do zasad uzasadniania postanowień co do istoty sprawy, wynikłą z niejasnego stosunku art. 517 do art. 329.

Występującym w praktyce problemem jest nadmierny zakres uzasadnień. W obecnym stanie prawnym pisemne uzasadnienie wyroku zawsze musi obejmować całość rozstrzygnięcia, podczas gdy często jest to zbędne (np. gdy strona ma zamiar kwestionować tylko kwestie prawne nie podważając ustaleń co do faktów, tylko jedno z rozstrzygnięć objętych wyrokiem albo tylko jeden z przedmiotów postępowania). Skumulowany w skali makro nakład czasu i pracy poświęcany na pisanie zbędnych części uzasadnień jest na tyle znaczący, że uzasadnia wprowadzenie, na wzór procedury karnej, możliwości ograniczenia przez stronę we wniosku zakresu żądanego uzasadnienia. Ograniczenie takie leży w interesie nie tylko sądu, ale i strony, ponieważ im krótsze będzie uzasadnienie, tym szybciej zostanie napisane, co znaczy, że strona zyska na czasie – co jest istotnym czynnikiem zwłaszcza w poważnych sprawach, a właśnie w nich instytucja ta będzie mieć największe znaczenie. Należy więc obwarować wniosek o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku wymogiem wyraźnego wskazania, czy żąda się uzasadnienia wyroku w całości, czy w części, a jeżeli w części – to w jakiej. Jest to na tyle proste, że nie powinno sprawić trudności nawet stronie nie zastąpionej przez fachowego pełnomocnika, tym bardziej, że będzie to jedyny wymóg co do treści i formy wniosku o uzasadnienie; wniosek nie musi mieć nawet postaci pisemnej.

Korelatem tego ograniczenia jest norma, że pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się w zakresie wynikającym z wniosku. Zwrot „wynikający z wniosku” ma szerszy zakres, niż „oznaczony we wniosku” i oznacza, że uzasadnienie winno objąć nie tylko te zagadnienia, które wprost zostały wymienione we wniosku, lecz także te, których rozstrzygnięcie było podstawą rozstrzygnięć kwestionowanych przez stronę.

Odpowiednią regulację wprowadzają proj. art. 328 § 3 i proj. art. 329 § 1.

Przy okazji tych zmian należy także uściślić, że sankcją złożenia wadliwego wniosku o uzasadnienie jest jego odrzucenie (proj. art. 328 § 4).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 1. Wydanie wyroku	
Art. 328. § 1. Uzasadnienie wyroku sporządza się <u>pisemnie</u> na wniosek strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem zgłoszony w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji, ~~a w przypadkach, o których mowa w art. 327 § 2 i art. 331 § 1⁴ — od dnia doręczenia sentencji.~~ Wniosek ~~spóźniony sąd odrzuca na posiedzeniu niejawnym.~~ Sąd sporządza uzasadnienie wyroku również wówczas, gdy wyrok został zaskarżony w ustawowym terminie oraz gdy wniesiono skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, chyba że uzasadnienie zostało wygłoszone. § 1⁴. Jeżeli przebieg posiedzenia jest utrwalany za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, uzasadnienie może być wygłoszone po ogłoszeniu sentencji wyroku i utrwalone za pomocą tego urządzenia, o czym przewodniczący uprzedza przed wygłoszeniem uzasadnienia. W razie wygłoszenia uzasadnienia na posiedzeniu nie podaje się odrębnie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia. § 2. Uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.	Art. 328. § 1. <u>Pisemne</u> uzasadnienie wyroku sporządza się na wniosek strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem zgłoszony w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku. § 2. W przypadkach, gdy wyrok doręcza się z urzędu, termin, o którym mowa w § 1, liczy się od doręczenia wyroku. § 3. We wniosku należy wskazać, czy pisemne uzasadnienie ma dotyczyć całości wyroku czy jego części, w szczególności poszczególnych objętych nim rozstrzygnięć. § 4. Sąd odrzuca wniosek niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto mimo wezwania.
Art. 329. Pisemne uzasadnienie wyroku albo transkrypcję wygłoszonego uzasadnienia sporządza się w terminie dwutygodniowym od dnia zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, ~~a gdy wniosek taki nie był zgłoszony — od dnia zaskarżenia wyroku lub wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.~~ W sprawie ~~zawilej~~, w razie niemożności sporządzenia pisemnego uzasadnienia w terminie, prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony, ~~nie dłuższy niż trzydzieści dni.~~	Art. 329. § 1. Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się w zakresie wynikającym z wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. § 2. Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu do właściwego sądu wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, <u>a jeżeli wniosek był dotknięty brakami — od dnia usunięcia tych braków.</u> § 3. W przypadkach, <u>gdy pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się z urzędu</u>, termin ten biegnie od dnia ogłoszenia wyroku. § 4. W przypadku niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony.
Art. 331. § 1. Wyrok z uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zgłosiła wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. § 1⁴. Wyrok wydany na posiedzeniu niejawnym sąd z urzędu doręcza stronom. Stronie działającej bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej doręcza się też pouczenie o sposobie i terminach wniesienia środka zaskarżenia. § 2. Jeżeli uzasadnienie zostało wygłoszone na posiedzeniu, stronie, która w terminie tygodniowym od	Art. 331. § 1. Wyrok z pisemnym uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zgłosiła wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. § 2. Sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku z urzędu nie zwalnia strony od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. § 3. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuraturię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wraz z pisemnym uzasadnieniem doręcza się pouczenie o sposobie i terminie złożenia środka odwoławczego. Przepis art.

dnia ogłoszenia sentencji, a w przypadku, o którym mowa w art. 327 § 2 — od dnia doręczenia sentencji, zgłosiła wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem doręcza się wyrok wraz z transkrypcją uzasadnienia. Wniosek spóźniony sąd odrzuca na posiedzeniu niejawnym. Doręczenie wyroku z transkrypcją uzasadnienia jest równoznaczne z doręczeniem wyroku z uzasadnieniem.	327 § 5 stosuje się. § 4. Jeżeli sporządzenie uzasadnienia okaże się niemożliwe, prezes sądu zawiadamia o tym stronę. W takim przypadku termin do wniesienia środka odwoławczego biegnie od dnia doręczenia tego zawiadomienia, o czym należy pouczyć stronę. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wraz z tym pouczeniem doręcza się pouczenie przewidziane w § 3.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 3. Wyroki zaoczne	
Art. 342. Wyrok zaoczny sąd uzasadnia, gdy powództwo zostało oddalone w całości lub w części, a powód zażądał uzasadnienia w ciągu tygodnia od doręczenia mu wyroku, albo gdy powód, który żądania takiego nie zgłosił, wniósł apelację w przepisany terminie.	Art. 342. Wyrok zaoczny sąd uzasadnia, gdy powództwo zostało oddalone w całości lub w części, a powód zażądał uzasadnienia w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu wyroku.
Art. 343. Wyroki zaoczne doręcza się z urzędu obu stronom z pouczeniem o przysługujących im środkach zaskarżenia. Pozwanego poucza się także o treści art. 344 § 2 zdanie drugie.	Art. 343. § 1. Wyrok zaoczny doręcza się z urzędu obu stronom. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej doręcza się go z pouczeniem o przysługujących jej środkach zaskarżenia, a pozwanemu – także z pouczeniem o obowiązku przedstawienia w sprzeczności wszystkich twierdzeń i dowodów oraz o skutku niedopełnienia tego obowiązku w postaci możliwości pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów. § 2. Jeżeli wyrok, zgodnie z art. 342, nie podlegał uzasadnieniu, termin do wniesienia przez powoda apelacji biegnie od dnia jego doręczenia.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział V. Środki odwoławcze Rozdział 1. Apelacja	
Art. 369. § 1. (...) § 2. Jeżeli strona nie zgłosiła wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do zgłoszenia takiego wniosku. § 3. Termin, o którym mowa w § 1 i 2, uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji. W takim wypadku sąd ten niezwłocznie przesyła apelację do sądu, który wydał zaskarżony wyrok.	Art. 369. § 1. (...) § 2. (uchylony) § 3. Termin, o którym mowa w § 1, uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji. W takim przypadku sąd ten zawiadamia sąd pierwszej instancji o wniesieniu apelacji i żąda przedstawienia akt sprawy.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział VIII. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	
Art. 424⁶. § 1. Skargę wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwóch lat od dnia jego uprawomocnienia się. § 2. W razie stwierdzenia niezachowania warunków formalnych określonych w art. 424⁵ § 2, przewodniczący wzywa o poprawienie lub uzupełnienie skargi.	Art. 424⁶. § 1. Skargę wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwóch lat od dnia jego uprawomocnienia się. § 2. W razie stwierdzenia niezachowania warunków formalnych określonych w art. 424⁵ § 2, przewodniczący wzywa o poprawienie lub uzupełnienie skargi.

§ 3. Skargę nieopłaconą, skargę wniesioną z naruszeniem art. 87 ¹ § 1 oraz skargę, której braków strona nie usunęła w terminie, <u>sąd odrzuca na posiedzeniu niejawnym.</u>	§ 3. <u>Sąd odrzuca</u> skargę wniesioną z naruszeniem art. 87 ¹ § 1, <u>spóźnioną</u> , nieopłaconą <u>lub z innych przyczyn niedopuszczalną</u> , jak również skargę, której braków strona nie usunęła w <u>wyznaczonym terminie.</u> § 4. <u>Jeżeli nie sporządzono pisemnego uzasadnienia wyroku, od którego wniesiono skargę, sporządza się je w terminie dwóch tygodni od wniesienia skargi, a jeżeli skarga była dotknięta brakami – od usunięcia tych braków. Uzasadnienie można ograniczyć do zakresu, którego dotyczy skarga.</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział VI. Postępowanie uproszczone	
Art. 505⁸. § 1. <u>Wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku strona może zgłosić również do protokołu bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku.</u> § 2. <u>Dla strony, która zrzekła się doręczenia uzasadnienia wyroku, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia ogłoszenia wyroku.</u> § 3. Strona obecna na posiedzeniu, na którym ogłoszono wyrok, może po jego ogłoszeniu w oświadczeniu złożonym do protokołu zrzec się prawa do wniesienia apelacji. W razie zrzeczenia się prawa do wniesienia apelacji przez wszystkich uprawnionych wyrok staje się prawomocny.	Art. 505⁸. § 1. (uchylony). § 2. (uchylony) § 3. Strona obecna na posiedzeniu, na którym ogłoszono wyrok, może po jego ogłoszeniu w oświadczeniu złożonym do protokołu zrzec się prawa do wniesienia apelacji. W razie zrzeczenia się prawa do wniesienia apelacji przez wszystkich uprawnionych wyrok staje się prawomocny. § 4. <u>W sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza tysiąca złotych, uzasadnienie wyroku ogranicza się do wyjaśnienia podstawy prawnej rozstrzygnięcia. Od uznania sądu opartego na ocenie okoliczności sprawy zależy poszerzenie tego uzasadnienia pozostałą treść określoną w art. 328 § 2.</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga druga. Postępowanie nieprocesowe Tytuł I. Przepisy ogólne	
Art. 517. <u>Sąd uzasadnia i doręcza postanowienia stosownie do art. 357, jednakże nie doręcza się postanowienia uczestnikowi, który będąc obecnym na posiedzeniu, po ogłoszeniu postanowienia zrzekł się jego doręczenia.</u>	Art. 517. (uchylony)
Art. 519. <u>Dla uczestnika, który zrzekł się doręczenia, termin do wniesienia środka odwoławczego biegnie od ogłoszenia postanowienia.</u>	Art. 519. (uchylony)

e. Termin do sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku

W obliczu dzisiejszego nadmiernego obciążenia sądów i sędziów istotna w praktyce staje się kwestia terminu do sporządzenia uzasadnienia.

Dotychczasowa regulacja przewiduje, że termin ten zaczyna bieg wraz ze złożeniem wniosku. Jednakże w przypadku złożenia wniosku za pośrednictwem poczty albo wniesienia do niewłaściwego sądu czas zużyty na obrót pocztowy potrafi być tak długi, że termin ten kończy bieg dzień lub dwa po przedłożeniu akt sędziemu, a w skrajnych przypadkach – nawet przed tym przedłożeniem. Dla zapobieżenia dodatkowym czynnościom, które stanowią skutek takiej sytuacji, a które są w istocie zbędne, tę niepraktyczną regulację należy zastąpić przyjęciem jako początku biegu terminu dnia wpływu wniosku od właściwego sądu, a jeżeli wniosek ten był dotknięty brakami – od dnia usunięcia tych braków.

Skoro sporządzenie uzasadnienia ma następować wyłącznie na wniosek, dotychczasowy wyjątek dotyczący sytuacji niezłożenia wniosku traci rację bytu i należy go zastąpić wyjątkiem dotyczącym sporządzenia uzasadnienia z urzędu.

Możliwość przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia należy, zgodnie z wymogami praktyki, ukształtować analogicznie do obowiązującej w postępowaniu karnym; w szczególności ograniczenie jej jedynie do sprawy zawilej jest nieporozumieniem, skoro w dzisiejszych realiach pracy sądów czasochłonność uzasadnienia nie wynika z zawilości spraw, lecz z nadmiernego obciążenia. Również o czasie, na który przedłużyć się termin, powinien decydować nie przepis, lecz prezes sądu, biorąc pod uwagę realia pracy konkretnego sędziego. Doświadczenia z praktyki sądów karnych nie wskazują, by możliwość ta była nadużywana.

Odpowiednie regulacje wprowadza proj. art. 329 § 2–4.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 1. Wydanie wyroku	
Art. 329. Pisemne uzasadnienie wyroku albo transkrypcję wygłoszonego uzasadnienia sporządza się w terminie dwutygodniowym od dnia zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, a gdy wniosek taki nie był zgłoszony — od dnia zaskarżenia wyroku lub wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W sprawie zawilej, w razie niemożności sporządzenia pisemnego uzasadnienia w terminie, prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony, nie dłuższy niż trzydzieści dni.	Art. 329. § 1. Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się w terminie dwóch tygodni od złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. § 2. W przypadkach, gdy pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się z urzędu, termin ten biegnie od ogłoszenia wyroku. § 3. W razie niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony.

f. Pozostałe zmiany dotyczące uzasadnienia wyroku

Regulacje dotyczące wygłoszonego uzasadnienia i jego transkrypcji, dotychczas rozrzucone, należy skupić w jednym przepisie. Jednocześnie należy wyłączyć obowiązek podania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia w przypadku wygłoszenia uzasadnienia oraz przewidzieć odpowiednie zastosowanie do transkrypcji przepisów o pisemnym uzasadnieniu wyroku. Odpowiednie zmiany wprowadza proj. art. 331¹.

Normę przewidującą sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku z urzędu w przypadku wniesienia skargi o stwierdzenie z prawem prawomocnego orzeczenia należy (1) uzupełnić o możliwość ograniczenia uzasadnienia do zakresu, którego dotyczy skarga, i (2) przenieść do przepisów o tej skardze. Przy tej okazji należy także uzupełnić podstawę odrzucenia skargi o jej wniesienie z uchybieniem terminu. Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 424⁶.

Na wypadek niemożności podpisania uzasadnienia wyroku przez jednego z sędziów rozpoznających sprawę art. 330 § 1 *in fine* w dotychczasowym brzmieniu przewiduje zaznaczenie przyczyny niemożności na wyroku. Wydaje się jednak oczywiste, że skoro brak dotyczy uzasadnienia,

a nie wyroku, to odpowiednia adnotacja powinna się znaleźć na dokumencie obejmującym to uzasadnienie, a nie wyrok (sentencję). Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 330 § 1.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 1. Wydanie wyroku	
Art. 330. § 1. W sprawach rozstrzyganych w składzie trzech sędziów zawodowych uzasadnienie wyroku podpisują sędziowie, którzy brali udział w jego wydaniu. Jeżeli którykolwiek z sędziów nie może podpisać uzasadnienia, przewodniczący lub najstarszy słuźbą sędzia zaznacza na ~~wyroku~~ przyczynę braku podpisu. (...)	Art. 330. § 1. W sprawach rozstrzyganych w składzie trzech sędziów uzasadnienie wyroku podpisują sędziowie, którzy brali udział w jego wydaniu. Jeżeli którykolwiek z sędziów nie może podpisać uzasadnienia, przewodniczący lub najstarszy słuźbą sędzia zaznacza na <u>uzasadnieniu</u> przyczynę braku podpisu. (...)
[nowy przepis]	Art. 331¹. § 1. Jeżeli przebieg posiedzenia jest utrwalany w sposób przewidziany w art. 157 § 1, <u>uzasadnienie może być wygłoszone po ogłoszeniu sentencji wyroku i utrwalone za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, o czym przewodniczący uprzedza przed wygłoszeniem uzasadnienia.</u> § 2. W takim przypadku nie podaje się odrębnie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia. § 3. <u>Zamiast pisemnego uzasadnienia wyroku sporządza się transkrypcję wygłoszonego uzasadnienia.</u> § 4. <u>Do transkrypcji wygłoszonego uzasadnienia odpowiednio stosuje się przepisy o pisemnym uzasadnieniu wyroku.</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział VIII. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	
Art. 424⁶. § 1. Skargę wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwóch lat od dnia jego uprawomocnienia się. § 2. W razie stwierdzenia niezachowania warunków formalnych określonych w art. 424⁵ § 2, przewodniczący wzywa o poprawienie lub uzupełnienie skargi. § 3. Skargę nieopłaconą, skargę wniesioną z naruszeniem art. 87¹ § 1 oraz skargę, której braków strona nie usunęła w terminie, <u>sąd odrzuca na posiedzeniu niejawnym.</u>	Art. 424⁶. § 1. Skargę wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwóch lat od dnia jego uprawomocnienia się. § 2. W razie stwierdzenia niezachowania warunków formalnych określonych w art. 424⁵ § 2, przewodniczący wzywa o poprawienie lub uzupełnienie skargi. § 3. <u>Sąd odrzuca skargę wniesioną z naruszeniem art. 87¹ § 1, wniesioną po upływie przepisane go terminu, nie opłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków strona nie usunęła w <u>wyznaczonym</u> terminie.</u> § 4. <u>Jeżeli nie sporządzono pisemnego uzasadnienia wyroku, od którego wniesiono skargę, sporządza się je w terminie dwóch tygodni od wniesienia skargi, a jeżeli była dotknięta brakami – od usunięcia tych braków. Uzasadnienie można ograniczyć do zakresu, którego dotyczy skarga.</u>

26. Apelacja

a. Kontrola formalna apelacji

Celem postępowania międzyinstancyjnego jest zapewnienie, by orzeczenie sądu pierwszej instancji zostało poddane pełnej kontroli sądu drugiej instancji. Z punktu widzenia funkcjonalnego powoduje to potrzebę osiągnięcia następujących celów częściowych:

- 1) doprowadzenie do uzyskania przez stronę uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji,
- 2) w wypadku wniesienia apelacji – doprowadzenie do wniesienia jej w prawidłowej formie,
- 3) zapewnienie stronie przeciwnej możliwości zapoznania się z apelacją i zaprezentowania własnego stanowiska,
- 4) przedstawienie apelacji (i ewentualnej odpowiedzi na apelację) sądowi drugiej instancji do rozpoznania.

W obecnym stanie prawnym postępowanie apelacyjne rozbite jest na fazy prowadzone przez dwa sądy: pierwszej i drugiej instancji. W obu tych fazach oba te sądy prowadzą dwie niezależne kontrole braków formalnych apelacji. Trzeciej kontroli dokonuje skład orzekający sądu odwoławczego. Takie ukształtowanie wstępnej fazy postępowania apelacyjnego zostało już skrytykowane w nauce prawa¹³.

Przy obecnym obciążeniu sądów, szczególnie wielkomiejskich, założyć trzeba, że każda czynność wymagająca obrotu pocztowego zabiera około miesiąca, a czasem nawet kilka miesięcy. Każda taka czynność składa się z sekwencji czynności częściowych: decyzji sędziego o wykonaniu czynności, wykonania przez sekretarza sądowego, obrotu pocztowego i oczekiwania na upływ terminu wyznaczonego stronie na dokonanie czynności.

W obecnym modelu lista czynności do wykonania od momentu wpływu apelacji obejmuje:

- 1) w sądzie pierwszej instancji:
 - a) wezwanie do uzupełnienia braków formalnych,
 - b) doręczenie odpisu apelacji,
 - c) przesłanie apelacji do sądu drugiej instancji;
- 2) w sądzie drugiej instancji:
 - a) sprawdzenie braków przez przewodniczącego wydziału,
 - b) ewentualne ponowne wezwanie do uzupełnienia braków,
 - c) wyznaczenie terminu rozprawy.

Procedura ta jest skomplikowana i zakłada dublowanie czynności. W szczególności rozbieżność kontroli prawidłowości wniesienia apelacji na sądy obu instancji po pierwsze daje pole do rozbieżności ocen co do wystąpienia braków formalnych, a po drugie umożliwia przedłużanie postępowania międzyinstancyjnego wskutek zażaleń stron na czynności podjęte w jego toku.

Założona nowelizacja ma przyspieszyć postępowanie międzyinstancyjne poprzez:

- 1) koncentrację postępowania w sądzie drugiej instancji;
- 2) uproszczenie czynności kontroli formalnej;

¹³ A. Bąk, A. Gołębiowska *Niektóre zagadnienia wstępnego postępowania apelacyjnego w sprawie cywilnej*, w: A. Jakubecki, J. A. Strzępka (red.) *Jus et remedium. Księga jubileuszowa Profesora Mieczysława Sawczuka*, „Lex”, Warszawa 2010, s. 49–62.

- 3) odejście od dewolutywności w zakresie zażaleń na czynności sądu podjęte w toku całego postępowania międzyinstancyjnego (obecnie tryb jest niedewolutywny tylko w fazie przed sądem drugiej instancji);
- 4) ograniczenie liczby czynności i doręczeń dokonywanych przez sąd w toku postępowania międzyinstancyjnego.

Kontrola formalna apelacji (ustalenie, czy apelacja spełnia wymagania co do formy, treści, terminu i opłaty – od których zależy skuteczność tej czynności, czyli rozpoznanie sprawy przez sąd II instancji) należy do postępowania odwoławczego. Przy dzisiejszej dysproporcji między obciążeniem sądów I i II instancji nakładanie obowiązku przeprowadzenia tych czynności na sądy I instancji po pierwsze skutkuje długotrwałością postępowania międzyinstancyjnego, a po drugie – opóźnia wykonywanie przez sądy I instancji ich zasadniczego zadania, czyli rozpoznawania spraw w I instancji. Przemawia to za przekazaniem kontroli formalnej apelacji w całości do sądu odwoławczego. Jediną czynnością sądu I instancji pozostanie przedstawienie akt z apelacją sądowi odwoławczemu.

Projektowane zmiany w trybie rozpoznawania zażaleń powodują, że zażalenia na postanowienia wydawane w postępowaniu międzyinstancyjnym będzie rozpoznawał sąd odwoławczy w innym składzie. Pozwoli to na wyeliminowanie obrotu pocztowego związanego z przesyłaniem akt sprawy przy ewentualnym zażaleniu.

Prowadzenie postępowania międzyinstancyjnego, zwłaszcza kontroli apelacji, przez jeden sąd odwoławczy zamiast kilku czy kilkunastu sądów pierwszej instancji, winno także doprowadzić do ujednolicenia orzecznictwa i praktyki związanej z tą kontrolą.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez wprowadzenie proj. art. 371 i proj. art. 373 § 1 oraz uchylenie art. 370.

Kontrola przesłanek skutecznego wniesienia apelacji ogranicza się do oceny ściśle sprecyzowanych przesłanek o charakterze czysto formalnym lub przynajmniej zbliżonym do formalnego. Jest więc czynnością sądową, ale nie stanowi wymiaru sprawiedliwości, a tylko formę ochrony prawnej. Nie ma więc przeszkód do powierzenia jej referendarzom sądowym; wpisuje się to w zauważalną ostatnio tendencję do odciążania sędziów przez referendarzy od czynności o charakterze proceduralnym. Dodatkowy aspekt, istotny dla sprawności całokształtu postępowania, polega na tym, że ewentualna skarga na postanowienie referendarza rozpatrywana będzie szybciej niż zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji, jak w dotychczasowym modelu.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 373 § 2.

W następstwie wprowadzenia opisanych wyżej zmian zmiany wymaga również regulacja postępowania sądu II instancji w przypadku wniesienia apelacji bezpośrednio do tego sądu. Zamiast przesyłania apelacji sądowi I instancji, co stanie się zbędne, sąd II instancji jedynie zawiadomi sąd I instancji o wniesieniu apelacji i zażąda przedstawienia akt.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 369 § 3.

b. Treść apelacji

Wymagania co do treści i formy apelacji statuuje art. 368. Jego dotychczasowe brzmienie sugeruje, że powoływanie przez stronę w apelacji nowych faktów i dowodów jest czymś zwykłym – co nie odpowiada zasadzie, że wszystkie fakty i dowody winny zostać przedstawione już sądowi I

instancji. Przepis powinien więc wyraźniej podkreślić, że przesłanką uwzględnienia przez sąd II instancji nowych faktów i dowodów jest wykazanie przez stronę wnoszącą apelację, że ich powołanie przed sądem I instancji nie było możliwe lub że potrzeba ich powołania wynika później.

Przepisy projektu przewidują między innymi obowiązek wskazywania przez strony konkretnych faktów jako podstawy wniosków dowodowych oraz żądań i zarzutów. Praktyka sądów odwoławczych wskazuje na potrzebę takiego uściślenia także wobec apelacji. Względ na sprawność postępowania uzasadnia, by od strony, która w apelacji podnosi zarzuty co do faktycznej podstawy rozstrzygnięcia, wymagać, by oznaczyła fakty ustalone w I instancji niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy oraz istotne dla rozstrzygnięcia fakty nie ustalone przez sąd I instancji.

Doświadczenia praktyczne wskazują również, że – w konsekwencji wprowadzenia w sprawach cywilnych protokołu elektronicznego – niezbędne jest wymaganie od strony wnoszącej apelację, by, powołując fakt stwierdzony dowodem utrwalonym za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, oznaczyła część zapisu dotyczącą tego faktu. Brak tego wymogu powoduje konieczność odsłuchiwania przez sędziów II instancji wielu godzin nagrań nie wiążących się z zarzutami apelacji, co oznacza oczywistą stratę czasu. Tymczasem strona, która powołuje taki fakt, wie już, w której części zapisu znajduje się odnośny fragment, skoro na podstawie tego faktu wniosła apelację. Tak więc wymóg, by go wskazała, nie obciąża nadmiernie strony, a uwolni sąd odwoławczy od sporej ilości zbytecznych wysiłków.

Odpowiednie regulacje zawiera proj. art. 368.

c. Rozpoznanie apelacji

W wyniku koncentracji postępowania międzyinstancyjnego w sądzie odwoławczym odpis apelacji stronie przeciwnej doręcza sąd odwoławczy (o ile apelacja nie zostanie odrzucona). Celowe jest związanie tej czynności z terminem do wniesienia odpowiedzi na apelację. Zmianę tę wprowadza się poprzez wprowadzenie proj. art. 373¹ oraz uchylenie art. 372.

Doświadczenia praktyczne z orzecznictwa sądów odwoławczych wskazują na potrzebę zmiany w zakresie trybu procedowania sądu odwoławczego. Na wzór obowiązującego od 8 września 2016 r. w postępowaniu w I instancji art. 148¹ § 1 należy poszerzyć możliwość rozpoznania apelacji przez sąd odwoławczy na posiedzeniu niejawnym nie tylko na przypadki cofnięcia pozwu, cofnięcia apelacji i nieważności postępowania, lecz także na inne przypadki, gdy przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, a żadna ze stron nie skorzystała z prawa do żądania przeprowadzenia rozprawy. Z założenia wyłącznie na posiedzeniu niejawnym rozpoznaje się apelację od wyroku oddalającego pozew oczywiście bezzasadny (proj. art. 367¹ w związku z art. 191¹) Taka regulacja w sposób oczywisty przyczyni się do przyspieszenia postępowania odwoławczego. Merytoryczne rozpoznanie spraw na tym nie ucierpi: strony w ogóle często się nie stawiają na rozprawy odwoławcze, jeżeli się stawiają – to większość rozpraw odwoławczych sprowadza się tylko do podtrzymania apelacji przez jedną stronę i wniosku o jej oddalenie z drugiej strony, a motywacją stawienia się na rozprawie bywa tylko groźba obciążenia kosztami procesu. Odpowiednie zmiany wprowadzają proj. art. 374 i art. 375.

Wprowadzona w postępowaniu w I instancji zasada wydawania postanowień na posiedzeniu niejawnym z mocy art. 391 § 1 *in principio* obowiązuje także w postępowaniu odwoławczym. W konsekwencji zbędne stają się przepisy upoważniające sąd odwoławczy do rozstrzygania na

posiedzeniach niejawnych. Należy jedynie wskazać, że na posiedzeniu niejawnym sąd odwoławczy orzeka w składzie jednego sędziego – z wyjątkiem wydania wyroku.

Do przyspieszenia postępowania przed sądem odwoławczym powinno się przyczynić także poszerzenie sytuacji, w których sąd może zlecić przeprowadzenie dowodu sędziemu wyznaczonemu, o ogólnie ujętą sytuację przyspieszenia postępowania. Jeżeli okoliczności sprawy nie wymagają, by dowód został przeprowadzony przed sądem odwoławczym w pełnym składzie trzech sędziów, dowód może przeprowadzić jeden z nich, a dwaj pozostali mogą się zająć czynnościami w innych sprawach.

Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 367.

Doświadczenia praktyczne wskazują, że dotychczasowa regulacja obligatoryjnej i fakultatywnej treści uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie do końca odpowiada faktycznym potrzebom, a przy tym nie jest wystarczająco ścisła – co prowadzi do odmienności praktyki stosowania odnośnego przepisu. Problem ten należy rozwiązać poprzez wskazanie, że:

- 1) każde uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa;
- 2) wskazanie podstawy faktycznej może ograniczać się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia sądu pierwszej instancji, chyba że sąd drugiej instancji zmienił lub uzupełnił te ustalenia;
- 3) wyjaśnienie podstawy prawnej winno zawierać ocenę poszczególnych zarzutów apelacyjnych, a poza tym może ograniczyć się do przyjęcia za własne ocen sądu pierwszej instancji;
- 4) jeżeli sąd drugiej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe lub odmiennie ocenił dowody przeprowadzone przed sądem pierwszej instancji, uzasadnienie powinno także zawierać ustalenie faktów, które sąd drugiej instancji uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej (tak, jak uzasadnienie wyroku sądu I instancji).

Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 387 § 2¹. Zmiana pociąga za sobą uchylenie art. 505¹⁰ § 2.

d. Ponowne rozpoznanie sprawy

Zmiany procedury cywilnej w ciągu ostatnich lat doprowadziły m.in. do znacznego ograniczenia możliwości uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Samo w sobie, z oczywistych powodów, jest to zjawiskiem pozytywnym, jednak nieprzewidzianym skutkiem tego ograniczenia okazała się praktyka sądów I instancji polegająca na przerzucaniu na sąd odwoławczy części (niekiedy nawet całości) postępowania dowodowego. Praktyka taka jest niepożądana ze względów zasadniczych – sądem prowadzącym zasadnicze postępowanie, w szczególności dowodowe, jest sąd I instancji, a zadanie sądu odwoławczego nie może polegać na jego wyręczaniu. Zapobiec tej praktyce powinno odwrócenie dotychczasowej zasady określającej skład sądu I instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy poprzez wskazanie, że rozpoznanie to następuje w tym samym składzie, co pierwotne. W takim układzie skutki swoich błędów w postaci dodatkowego nakładu pracy poniesie ten sędzia, który je popełnił – co po pierwsze należy uznać za sprawiedliwe, a po drugie będzie to motywacją do starannego prowadzenia postępowania.

Oczywiście, nie będzie to możliwe w sytuacjach przejścia sędziego do innego sądu, długotrwałej nieobecności itp., co też należy przewidzieć, by zapobiec nadmiernie rygorystycznej wykładni.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 386 § 5.

W obecnym stanie prawnym sąd I instancji jest związany oceną prawną i wskazaniem co do dalszego postępowania wyrażonymi w uzasadnieniu wyroku sądu II instancji, mocą którego uchylono pierwotny wyrok i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania. W tej sytuacji wprowadzenie zasady ponownego rozpoznawania sprawy w tym samym składzie prowadziłoby do rażącego naruszenia niezawisłości sędziego poprzez zmuszenie go do rozpoznania sprawy w określony sposób. Dlatego, o ile związanie sądu ponownie rozpoznającego sprawę oceną prawną wyrażoną przez sąd odwoławczy można zaakceptować jako naturalną konsekwencję systemu kontroli instancyjnej, to nie do przyjęcia jest związanie sędziego wskazaniem co do dalszego postępowania – które w istocie pośrednio determinują późniejsze rozstrzygnięcie. Tak więc sąd I instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy nie powinien być związany poglądem sądu odwoławczego (jak zresztą niczym innym) co do tego, jak należy prowadzić postępowanie, natomiast oceną prawną sądu odwoławczego powinien być związany, o ile nie nastąpiła zmiana stanu prawnego lub faktycznego albo po wydaniu wyroku sądu drugiej instancji Sąd Najwyższy w uchwale wyraził odmienną ocenę prawną. Ten drugi wyjątek znajduje uzasadnienie w tym, że w praktyce oceny prawne wyrażane przez sądy odwoławcze opierają się na poglądach zawartych w orzeczeniach Sądu Najwyższego bądź innych sądów odwoławczych – a wynikające z nich linie orzecznicze podlegają przecież zmianom. W takiej sytuacji sprzeczne z logiką byłoby zobowiązanie sądu I instancji do stosowania się do poglądu prawnego, który został skutecznie zakwestionowany. Niezawisłość sądu I instancji wymaga, by w takiej sytuacji dokonał samodzielnej oceny prawnej (z uwzględnieniem, oczywiście, i dawnego, i nowego poglądu).

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 386 § 6.

e. Wstrzymanie wykonania wyroku sądu II instancji

Art. 388 § 1 statuuje możliwość instytucji wstrzymania wykonania wyroku sądu II instancji. Praktyka wskazuje na potrzebę poszerzenia możliwości zastosowania tej instytucji także na czas po wydaniu wyroku w II instancji, a przed wniesieniem skargi kasacyjnej – a nie tylko, jak dotychczas, dopiero po wniesieniu skargi kasacyjnej. Skoro wykonalność wyroku sądu II instancji pozostaje zasadą, nie wydają się temu stać na przeszkodzie ani wzgląd na sprawność postępowania, ani wzgląd na spójność regulacji proceduralnych. Przy okazji należy także uprościć brzmienie przepisu poprzez wydzielenie regulacji zabezpieczenia do kolejnego paragrafu.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 388 § 1 i 1¹.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział V. Środki odwoławcze Rozdział 1. Apelacja	

Art. 367. (...) § 3. Rozpoznanie sprawy następuje w składzie trzech sędziów zawodowych. ~~Postanowienia dotyczące postępowania dowodowego na posiedzeniu niejawnym wydaje sąd w składzie jednego sędziego.~~ § 4. ~~Postanowienie o przyznaniu i cofnięciu zwolnienia od kosztów sądowych, o odmowie zwolnienia, o odrzuceniu wniosku o zwolnienie oraz o nałożeniu na stronę obowiązku uiszczenia kosztów i skazaniu na grzywnę, jak również postanowienie o ustanowieniu, cofnięciu ustanowienia, o odrzuceniu wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego oraz o skazaniu na grzywnę i nałożeniu na stronę obowiązku uiszczenia ich wynagrodzenia sąd może wydać na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego.~~	Art. 367. (...) § 3. Rozpoznanie sprawy następuje w składzie trzech sędziów. Na posiedzeniu niejawnym sąd <u>orzeka w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem wydania wyroku.</u> § 3¹. <u>Sąd może zlecić przeprowadzenie dowodu sędziemu wyznaczonemu także gdy przyczyni się to do przyspieszenia postępowania.</u> § 4. (uchylony)
Art. 368. § 1. Apelacja powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać: 1) oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości czy w części; 2) zwięzłe przedstawienie zarzutów; 3) uzasadnienie zarzutów; 4) powołanie, w razie potrzeby, nowych faktów i dowodów ~~oraz wykazanie, że ich powołanie w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie było możliwe albo że potrzeba powołania się na nie wynika później;~~ 5) wniosek o zmianę lub o uchylenie wyroku z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia. § 2. (...)	Art. 368. § 1. Apelacja powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać: 1) oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości czy w części; 2) zwięzłe przedstawienie zarzutów; 3) uzasadnienie zarzutów; 4) <u>powołanie, w razie potrzeby, nowych faktów i dowodów;</u> 5) wniosek o zmianę lub o uchylenie wyroku z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia. § 1¹. <u>W zarzutach co do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia należy wskazać fakty ustalone przez sąd pierwszej instancji niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy lub istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji.</u> § 1². <u>Powołując nowe fakty i dowody, należy uprawdopodobnić, że ich powołanie w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie było możliwe albo że potrzeba powołania się na nie wynika później.</u> § 1³. <u>Powołując fakt stwierdzony dowodem utrwalonym za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, należy oznaczyć część zapisu dotyczącą tego faktu.</u> § 2. (...)
Art. 369. § 1. Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem. § 2. ~~Jeżeli strona nie zgłosiła wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do zgłoszenia takiego wniosku.~~ § 3. Termin, o którym mowa w § 1 i 2, uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji. W takim wypadku sąd ten ~~niezwłocznie przesyła apelację do sądu, który wydał zaskarżony wyrok.~~	Art. 369. § 1. Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem. § 2. (uchylony) § 3. Termin, o którym mowa w § 1, uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji. W takim <u>przypadku sąd ten zawiadamia sąd pierwszej instancji o wniesieniu apelacji i żąda przedstawienia akt sprawy.</u>
Art. 370. ~~Sąd pierwszej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym apelację wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie uzupełniła w wyznaczonym terminie.~~	Art. 370. (uchylony)
Art. 371. ~~Po doręczeniu apelacji stronie przeciwnej sąd pierwszej instancji przedstawia niezwłocznie akta sprawy sądowi drugiej instancji.~~	Art. 371. Sąd pierwszej instancji przedstawia niezwłocznie akta sprawy sądowi drugiej instancji.
Art. 372. ~~Strona przeciwna może w ciągu dwóch~~	Art. 372. (uchylony)

tygodni od dnia doręczenia apelacji wniesć odpowiedź na apelację wprost do sądu drugiej instancji.	
Art. 373. Sąd drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym apelację, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez sąd pierwszej instancji. Jeżeli dostrzeże braki, do których usunięcia strona nie była wezwana, zażąda ich usunięcia. W razie nieusunięcia braków w wyznaczonym terminie apelacja ulega odrzuceniu.	Art. 373. § 1. Sąd drugiej instancji odrzuca apelację spóźnioną, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie. § 2. Czynności związane z nadaniem biegu apelacji może wykonywać referendarz sądowy.
[nowy przepis]	Art. 373¹. Przewodniczący zarządza doręczenie odpisu apelacji stronie przeciwnej, pouczając ją o treści art. 374. Strona przeciwna może wniesć odpowiedź na apelację w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia odpisu apelacji.
Art. 374. Sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym w razie cofnięcia pozwu, cofnięcia apelacji albo jeżeli zachodzi nieważność postępowania.	Art. 374. Sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w apelacji lub w odpowiedzi na apelację złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że cofnięto pozew lub apelację albo zachodzi nieważność postępowania.
Art. 375. Poza wypadkami wymienionymi w dwóch artykułach poprzedzających sąd drugiej instancji wyznacza rozprawę.	Art. 375. Poza przypadkami określonymi w art. 367 ¹ , 373 i 374 przewodniczący wyznacza rozprawę.
Art. 386. (...) § 5. W wypadku uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, sąd rozpoznaje ją w innym składzie. § 6. Ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiążą zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego.	Art. 386. (...) § 5. W wypadku uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, sąd rozpoznaje ją w tym samym składzie, chyba że nie jest to możliwe lub powodowałoby nadmierną zwłokę w postępowaniu. § 6. Ocena prawna wyrażona w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiąże zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego lub faktycznego, albo gdy po wydaniu wyroku sądu drugiej instancji Sąd Najwyższy w uchwale wyraził odmienną ocenę prawną.
Art. 387. (...) § 2 ¹ . Jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, a w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń, uzasadnienie wyroku może zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. (...)	Art. 387. (...) § 2 ¹ . W uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji: 1) wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia może ograniczyć się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia sądu pierwszej instancji, chyba że sąd drugiej instancji zmienił lub uzupełnił te ustalenia; jeżeli sąd drugiej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe lub odmiennie ocenił dowody przeprowadzone przed sądem pierwszej instancji, uzasadnienie powinno także zawierać ustalenie faktów, które sąd drugiej instancji uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej; 2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa powinno objąć ocenę poszczególnych zarzutów apelacyjnych, a poza tym może ograniczyć się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne oceny sądu pierwszej instancji. (...)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne	

Dział VI. Postępowanie uproszczone	
Art. 505¹⁰. § 1. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego. § 2. ~~Sąd może rozpoznać apelację na posiedzeniu niejawnym, chyba że strona w apelacji lub w odpowiedzi na apelację zażądała przeprowadzenia rozprawy.~~ § 3. (utracił moc).	Art. 505¹⁰. § 1. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego. § 2. (uchylony) § 3. (utracił moc).

27. Zażalenie

a. Postanowienia zaskarżalne zażaleniem

Obecny stan prawny przewiduje zaskarżalność postanowienia (zarządzenia) o wymiarze opłaty (art. 394 § 1 pkt 9). Ustalenie wysokości opłaty niewątpliwie jest kwestią istotną z punktu widzenia zapewnienia stronie prawa dostępu do sądu, skoro może to prawo *via facti*, poprzez nałożenie nadmiernej opłaty, zniweczyć. Tym niemniej czynność polegająca na samym tylko ustaleniu wysokości opłaty nie wpływa bezpośrednio na bieg postępowania. Jeżeli bowiem opłata zostanie ustalona w nadmiernej wysokości, to strona jej po prostu nie uiści, czego konsekwencją stanie się rozstrzygnięcie o zwrocie bądź odrzuceniu pisma, od którego opłatę tę naliczono. Skoro zaś zwykłym następstwem nieuiszczenia opłaty jest ta właśnie sankcja, a jej zastosowanie podlega zaskarżeniu – to dla zagwarantowania prawa do sądu wystarczy możliwość zaskarżenia rozstrzygnięcia o zwrocie (odrzuceniu) pisma, natomiast możliwość odrębnego kwestionowania wysokości opłaty jest zbędna. Skoro tak, to należy ją znieść – nie dla zasady, lecz by zapobiec zrodzonej w ten sposób możliwości przewlekania postępowania.

Zmianę tę wprowadza proj. art. 394^{1a} § 1 pkt 9.

b. Zażalenie poziome

Celem postępowania zażaleniowego jest poddanie kontroli rozstrzygnięcia sądu w kwestii incydentalnej, ważnej, ale nie rozstrzygającej dla procesu cywilnego. W obecnym modelu postępowania cel ten nie zostaje osiągnięty w pełni. Do tej oceny uprawnia obserwacja, że postępowanie zażaleniowe z punktu widzenia całokształtu procesu cywilnego ma co do zasady znaczenie pomocnicze – a tymczasem czas trwania postępowania zażaleniowego zbliża się do czasu rozpoznania apelacji. Doświadczenia praktyki wskazują także na skutek uboczny postępowania zażaleniowego polegający na wykorzystywaniu go do przewlekania postępowania głównego. Nadto w toku postępowania zażaleniowego sąd drugiej instancji zostaje zmuszony do zajmowania się kwestią drobną, o nikłej wadze procesowej i stopniu komplikacji.

Obecny model kontroli rozstrzygnięć incydentalnych ma trzy warianty. Postanowienie (np. o zwolnieniu od kosztów sądowych):

— może zostać wydane przez referendarza sądowego i skontrolowane w drodze skargi na postanowienie referendarza,

- może zostać wydane przez sąd pierwszej instancji i skontrolowane w toku postępowania zażaleniowego przez sąd drugiej instancji,
- może też zostać wydane przez sąd drugiej instancji i skontrolowane w drodze zażalenia do innego składu sądu drugiej instancji („zażalenie poziome”).

Wszystkie te trzy metody kontroli mogą znaleźć zastosowanie do tego samego zagadnienia, choć znacząco różnią się skomplikowaniem i nakładem pracy sędziów.

Dotychczasowa praktyka funkcjonowania sądów w pełni uzasadnia pozytywną ocenę orzekania przez referendarzy w kwestiach incydentalnych w procesie oraz stosowania „zażalenia poziomego”. Założeniem nowelizacji jest więc maksymalne rozszerzenie stosowania tych dwóch metod – sprawdzonych, a najbardziej wydajnych organizacyjnie.

Nowelizacja zakłada, że ponowna ocena kwestii incydentalnej nie powinna co do zasady łączyć się z przeniesieniem sprawy do sądu wyższej instancji. Wprowadzona zostaje zasada rozpoznawania spraw incydentalnych przez sąd tej samej instancji – z wyjątkiem dla orzeczeń w taki czy inny sposób kończących postępowanie lub przerywających bieg postępowania w danym sądzie. Pozwoli to wyraźnie rozgranaczyć kompetencje sądu pierwszej i drugiej instancji, temu drugiemu pozostawiając merytoryczną kontrolę wyniku postępowania sądowego i odciążając go od rozstrzygania kwestii drobnych. Jednocześnie rozszerzenie „zażalenia poziomego” obniża koszty postępowania (przekazywanie akt sądowych) oraz redukuje trudności organizacyjne. Co ważne, proponowane zmiany opierają się na rozszerzeniu już istniejącej instytucji „zażalenia poziomego”. Nie jest więc to zmiana rewolucyjna, a ewolucyjna. „Zażalenie poziome” jest instytucją stosowaną, okrzepłą i nie sprawia kłopotów orzecznich. Wydaje się więc zasadne by rozszerzyć zakres jego stosowania w sądach.

Proponuje się więc przyjąć jako zasadę „zażalenie poziome”, z wyłączeniem wyczerpująco wyliczonych kategorii spraw:

- 1) postanowienia, które kończą postępowanie w sprawie (umorzenie postępowania lub zwrot pozwu),
- 2) postanowienia, które wiążą się z przeniesieniem postępowania do innego sądu,
- 3) postanowienia, które powodują przerwę w toku postępowania (zawieszenie postępowania).

Kwestie te, choć formalnie są incydentalne, to jednak z praktycznego punktu widzenia strony postępowania decydują o bycie lub toku sprawy. To uzasadnia ściślejszą kontrolę orzeczeń sądu pierwszej instancji w tym zakresie, wobec czego należy utrzymać powierzenie jej sądowi drugiej instancji.

Na wypadek, gdy postanowienie należy do obu grup naraz (np. kończy postępowanie, odmawiając sporządzenia uzasadnienia), należy wprowadzić regułę kolizyjną, że zażalenie na nie rozpoznaje sąd drugiej instancji. Tę samą zasadę należy zastosować w sytuacji, gdy w sądzie I instancji nie da się utworzyć składu do rozpoznania zażalenia (np. gdy wszyscy sędziowie podlegają wyłączeniu).

Opisaną zmianę wprowadzają w życie proj. art. 394 § 1, art. 394^{1a} i art. 394^{1b}.

Odpowiednio, na art. 394^{1a} § 1 pkt 6, należało zmienić przepis, do którego odsyła proj. art. 395 § 1.

W związku ze zmianą zasad uzasadniania postanowień termin do wniesienia zażalenia należy ujednolicić na tydzień od doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, a jako wyjątek przewidzieć

sytuację, gdy sąd odstąpił od uzasadnienia zaskarżonego postanowienia po myśli proj. art. 357 § 6. Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 394 § 2.

Ten sam model należy zastosować w postępowaniu odwoławczym – ograniczając, tak jak do tej pory, katalog postanowień podlegających zaskarżeniu, który należy uzupełnić o postanowienie o odrzuceniu apelacji. Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 394². W wyniku tej zmiany art. 394¹ § 2 staje się zbędny i podlega uchyleniu, a art. 117 § 6 podlega ograniczeniu do postępowania kasacyjnego i postępowania ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (w przepisie tym jednocześnie należy wskazać, że sąd odwoławczy we własnym zakresie uwzględnia tylko oczywiście uzasadnione wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, by zapobiec sugerowaniu się przez sąd I instancji negatywną oceną wniosku).

Należy utrzymać zasadę, że rozpoznanie zażalenia następuje na posiedzeniu niejawnym, przy czym dla uniknięcia niejasności należy wskazać, że dotyczy to sądów obu instancji i że następuje to w składzie trzech sędziów. Należy również utrzymać zasadę, że do postępowania zażaleniowego odpowiednio stosuje się przepisy o postępowaniu apelacyjnym, przy czym dla uniknięcia niejasności należy wskazać, że postanowienie kończące postępowanie uzasadnia się na piśmie z urzędu, a na wniosek – gdy zażalenie oddalono albo zmieniono zaskarżone postanowienie. Odpowiednią regulację wprowadzają proj. art. 396 i proj. art. 397.

Do zażalenia „poziomego” w sądach obu instancji należy przewidzieć odpowiednie stosowanie przepisów art. 394 § 2 i 3, art. 395, art. 396 oraz art. 397 § 1, 1¹ i 2 (proj. art. 394^{1a} § 2 i proj. art. 394² § 2).

Podrzędna pozycja postępowania egzekucyjnego wobec postępowania rozpoznawczego przemawia za wprowadzeniem zażalenia „poziomego” jako zasady w tym postępowaniu. Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 767⁴ § 1¹.

Proponowane zmiany mają przynieść:

- wyraźne rozgraniczenie kwestii incydentalnych i postępowania głównego. Zadaniem sędziego jest wydanie orzeczenia w sprawie, zamykającego sprawę. Wszelkie kwestie poboczne i incydentalne są dokładnie kwestiami pobocznymi i incydentalnymi i winny być załatwiane jak najszybciej,
- zmniejszenie obciążenia sądów wyższego szczebla kwestiami o charakterze formalnym lub finansowym (rozstrzygnięcia co do kosztów, interwencji w procesie, grzywny dla świadka itd.) co pozwoli na skupienie się na ocenie merytorycznej orzeczeń sądów pierwszej instancji. Zmniejszenie obciążenia kwestiami incydentalnymi jest też ważne dla sądów drugiej instancji z uwagi na przeniesienie do nich całości postępowania apelacyjnego,
- zwiększenie szybkości postępowania wynikłe z odstąpienia od przekazywania akt między sądami. Wydaje się też prawdopodobne osiągnięcie zmniejszenia liczby zażaleń w ogóle, ponieważ, jak już wskazano, część z nich zostaje wniesiona nie w celu poddania czynności sądu kontroli, lecz dla zwłoki. Z tego punktu widzenia nieprzesyłanie akt do sądu drugiej instancji po wniesieniu zażalenia czyni wnoszenie zażalenia dla zwłoki bezcelowym, a na pewno mniej opłacalnym,
- oszczędności czasowe i finansowe związane z wyeliminowaniem części obrotu pocztowego.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł V. Koszty procesu Dział II. Pomoc prawna z urzędu	
Art. 117. (...) § 6. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, zgłoszony po raz pierwszy w postępowaniu ~~apelacyjnym~~, kasacyjnym lub postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sąd przekazuje do rozpoznania sądowi pierwszej instancji, chyba że uzna wniosek za uzasadniony.	Art. 117. (...) § 6. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, zgłoszony po raz pierwszy w postępowaniu kasacyjnym lub postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sąd przekazuje do rozpoznania sądowi pierwszej instancji, chyba że uzna wniosek za <u>oczywiście</u> uzasadniony.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział V. Środki odwoławcze Rozdział 2. Zażalenie	
Art. 394. § 1. Zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest: 1) zwrot pozwu, odmowa odrzucenia pozwu, przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu lub niższemu albo podjęcie postępowania w innym trybie; 2) ~~odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie;~~ 3) ~~oddalenie opozycji przeciwko wstąpieniu interwenienta uboecznego oraz niedopuszczenie interwenienta do udziału w sprawie wskutek uwzględnienia opozycji;~~ 4) ~~rygor natychmiastowej wykonalności;~~ 4¹) ~~wstrzymanie wykonania prawomocnego orzeczenia do czasu rozstrzygnięcia skargi o wznowienie postępowania;~~ 4²) ~~stwierdzenie prawomocności orzeczenia;~~ 5) ~~skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka oraz odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia;~~ 6) ~~zawieszenie postępowania i odmowa podjęcia zawieszonego postępowania;~~ 7) ~~odmowa uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia;~~ 8) ~~sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa;~~ 9) ~~zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, wymiar opłaty, zwrot opłaty lub zaliczki, obciążenie kosztami sądowymi, jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy, koszty przyznane w nakazie zapłaty, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz wynagrodzenie biegłego, mediatora i należności świadka;~~ 10) ~~oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego;~~ 10¹) ~~zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem;~~ 11) ~~odrzućenie zażalenia;~~ 12) ~~odrzućenie skargi na orzeczenie referendarza sądowego.~~ § 2. Termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy i	Art. 394. § 1. Zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest: 1) <u>zwrot pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy,</u> 2) zwrot pozwu, 3) odmowa odrzucenia pozwu, 4) przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu lub niższemu albo podjęcie postępowania w innym trybie, 5) zawieszenie postępowania i odmowa podjęcia zawieszonego postępowania; 6) zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, zwrot opłaty lub obciążenie kosztami sądowymi – jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy. § 2. Termin do wniesienia zażalenia <u>wynosi tydzień</u> od dnia doręczenia postanowienia <u>z uzasadnieniem. Jeżeli przy wydaniu postanowienia sąd odstąpił od jego uzasadnienia, termin liczy się od dnia ogłoszenia postanowienia, a jeżeli podlegało ono doręczeniu – od dnia jego doręczenia.</u> (...)

liczy się od doręczenia postanowienia, a gdy strona nie zażądała w terminie przepisany doręczenia postanowienia zapadłego na rozprawie — od ogłoszenia postanowienia. (...)	
Art. 394¹. § 1. Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. § 1¹. Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. ~~§ 2. W sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹, a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.~~ § 3. Do postępowania przed Sądem Najwyższym toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio art. 394 § 2 i 3, art. 395, art. 397 § 1, art. 398⁶ § 3, art. 398¹⁰, art. 398¹⁴, art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze, art. 398¹⁶, art. 398¹⁷ i art. 398²¹.	Art. 394¹. § 1. Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. § 1¹. Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. § 2. (uchylony) § 3. Do postępowania przed Sądem Najwyższym toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio art. 394 § 2 i 3, art. 395, art. 397 § 1, art. 398⁶ § 3, art. 398¹⁰, art. 398¹⁴, art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze, art. 398¹⁶, art. 398¹⁷ i art. 398²¹.
[nowy przepis]	Art. 394^{1a}. § 1. Zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji przysługuje na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest: 1) odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie; 2) oddalenie opozycji przeciwko wstąpieniu interwenienta ubocznego oraz niedopuszczenie interwenienta do udziału w sprawie wskutek uwzględnienia opozycji; 3) rygor natychmiastowej wykonalności; 4) wstrzymanie wykonania prawomocnego orzeczenia do czasu rozstrzygnięcia skargi o wznowienie postępowania; 5) stwierdzenie prawomocności orzeczenia; 6) skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka oraz odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia; 7) odmowa uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia; 8) sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa; 9) zwrot zaliczki, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz wynagrodzenie biegłego, mediatora i należności świadka, a także koszty przyznane w nakazie zapłaty, jeżeli nie wniesiono środka zaskarżenia od nakazu; 10) oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego; 11) zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem; 12) odrzucenie zażalenia; 13) odrzucenie skargi na orzeczenie referendarza sądowego. § 2. W postępowaniu toczącym się wskutek zażalenia, o którym mowa w § 1, przepisy art. 394 § 2 i 3, art. 395, art. 396 oraz art. 397 § 1, 1¹ i 2 stosuje się odpowiednio.

	§ 3. Jeżeli w sądzie pierwszej instancji nie można utworzyć składu do rozpoznania zażalenia, zażalenie rozpoznaje sąd drugiej instancji.
[nowy przepis]	Art. 394^{1b}. Jeżeli zaskarżono postanowienie, o którym mowa w art. 394 § 1 i zarazem w art. 394 ^{1a} § 1, zażalenie rozpoznaje sąd drugiej instancji.
Art. 394². § 1. Na postanowienia sądu drugiej instancji, których przedmiotem są oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego, zwrot kosztów procesu, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka, odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia, przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu, z wyjątkiem postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. § 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia, o którym mowa w § 1, przepisy art. 394 § 2 i 3, art. 395 § 1, art. 396 i art. 397 § 1, 4¹ i § 2 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio.	Art. 394². § 1. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest: 1) odrzucenie apelacji, 2) odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, 3) oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego, 4) zwrot kosztów procesu, o ile nie wniesiono skargi kasacyjnej, 5) zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, 6) skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, 7) zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka, 8) odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia – z wyjątkiem postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. § 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia, o którym mowa w § 1, przepisy art. 394 § 2 i 3, art. 395, art. 396 oraz art. 397 stosuje się odpowiednio.
Art. 395. § 1. Akta sprawy wraz z zażaleniem sąd pierwszej instancji przedstawia sądowi drugiej instancji po doręczeniu zażalenia stronie przeciwnej, a w przypadkach gdy ustawa przewiduje doręczenie zaskarżonego postanowienia tylko jednej ze stron oraz w przypadkach wskazanych w art. 394 § 1 pkt 5 – niezwłocznie po złożeniu zażalenia bez doręczenia go stronie przeciwnej. Odpowiedź na zażalenie może być wniesiona wprost do sądu drugiej instancji w terminie tygodniowym od dnia doręczenia zażalenia. (...)	Art. 395. § 1. W przypadku wniesienia zażalenia sąd pierwszej instancji niezwłocznie przedstawia je wraz z aktami sądowi właściwemu do jego rozpoznania. Strona przeciwna może wnieść odpowiedź na zażalenie w terminie tygodnia od dnia doręczenia zażalenia, a w przypadkach gdy ustawa przewiduje doręczenie zaskarżonego postanowienia tylko jednej ze stron oraz w przypadkach wskazanych w art. 394^{1a} § 1 pkt 6 – od dnia wniesienia zażalenia. (...)
Art. 396. Sąd pierwszej instancji może wstrzymać wykonanie zaskarżonego postanowienia do czasu rozstrzygnięcia zażalenia.	Art. 396. Sąd może wstrzymać wykonanie zaskarżonego postanowienia do czasu rozstrzygnięcia zażalenia.
Art. 397. § 1. Sąd drugiej instancji rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu niejawnym. § 1¹. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia sąd drugiej instancji uzasadnia z urzędu postanowienie kończące to postępowanie. § 2. Do postępowania toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym. Rozpoznanie zażalenia na postanowienie w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcia takiego zwolnienia, odrzucenia wniosku o zwolnienie oraz nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia kosztów i skazania na grzywnę, odmowy ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołania oraz nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego dla niej ustanowionego i skazania na grzywnę następuje w składzie jednego sędziego.	Art. 397. § 1. Sąd rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów. § 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia sąd uzasadnia z urzędu postanowienie kończące to postępowanie. W sprawach, w których zażalenie oddalono lub zmieniono zaskarżone postanowienie, pisemne uzasadnienie sporządza się tylko wówczas, gdy strona zgłosiła wniosek o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem. § 3. Do postępowania toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym.

Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne Tytuł I. Przepisy ogólne Dział I. Organy egzekucyjne, ich właściwość i postępowanie w ogólności	
Art. 767⁴. § 1. Zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie. § 2. Na postanowienie sądu drugiej instancji wydane po rozpoznaniu zażalenia skarga kasacyjna nie przysługuje. § 3. W sprawach egzekucyjnych skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje.	Art. 767⁴. § 1. Zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie. <u>§ 1¹. Zażalenie rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów.</u> § 2. Na postanowienie sądu drugiej instancji wydane po rozpoznaniu zażalenia skarga kasacyjna nie przysługuje. § 3. W sprawach egzekucyjnych skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje.

28. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego

Nowa regulacja postępowania zażaleniowego i katalogu rozstrzygnięć, od których służy zażalenie, wywołała konieczność zmiany określenia katalogu orzeczeń referendarza, od których służy skarga. Skoro referendarz w tych sprawach działa loco sądu i jego czynności mają walor czynności sądowych, to najprościej będzie przewidzieć, że skarga na orzeczenie referendarza służy w tych przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłoby zażalenie (proj. art. 398²² § 1). W postępowaniu nieprocesowym, w którym w niektórych kategoriach spraw referendarze sądowi wydają postanowienia kończące postępowanie podlegające zaskarżeniu apelacją, dopuszczalność tę należy rozszerzyć także na przypadki, w których na postanowienie sądu służyłaby apelacja (proj. art. 518¹ § 1¹).

Dotychczasowe przepisy o skardze na orzeczenie referendarza nie określają wprost trybu postępowania ze skargą (np. kompetencji i sankcji przy usuwaniu braków formalnych). Lukę tę należy wypełnić poprzez wyrażne wskazanie, że do postępowania ze skargą stosuje się odpowiednio przepisy o zażaleniu, z uwzględnieniem specyfiki skargi (proj. art. 398²⁴).

Kolejne paragrafy art. 398²² ustanawiają odrębności przy postępowaniu ze skargą:

- § 2 wskazuje sąd właściwy do wniesienia skargi i termin; zmiana w tym zakresie wynika ze zmiany zasad uzasadniania postanowień (art. 357),
- § 3 zachowuje zasadę utraty mocy przez zaskarżone orzeczenie referendarza,
- § 4 wprowadza możliwość przychylenia się przez referendarza do skargi i samodzielnego ponownego rozstrzygnięcia w przedmiocie, którego dotyczyło zaskarżone orzeczenie,
- § 5 określa sąd właściwy do rozpoznania skargi i instancję, w której sąd ten działa,
- § 6 zastrzega dla sądu kompetencję do rozstrzygnięcia co do odrzucenia skargi,
- § 7 przewiduje odpowiednie zastosowanie wcześniejszych przepisów do zarządzeń wydawanych przez referendarza.

Umożliwienie referendarzom uchylenia we własnym zakresie zaskarżonego orzeczenia i wydania ponownego orzeczenia w tym samym przedmiocie jest oczywiście celowe z tych samych względów, które uzasadniają tę możliwość w przypadku sądu. Skoro, odmiennie niż w postępowaniu zażaleniowym, w następstwie wniesienia skargi orzeczenie referendarza traci moc, to nie wchodzi w rachubę uchylenie zaskarżonego orzeczenia; zamiast tego referendarz może kolejnym orzeczeniem stwierdzić zasadność skargi i w miarę potrzeby rozstrzygnąć daną kwestię wpadkową na nowo.

Tak ukształtowana możliwość przychylenia się referendarza do skargi na własne orzeczenie rodzi ryzyko nadużyć polegających na wydawaniu przez referendarza kolejnych nowych orzeczeń w celu uniknięcia przedstawienia sprawy sądowi. Aby tę możliwość wykluczyć, należy przewidzieć, że od ponownego orzeczenia służy skarga na ogólnych zasadach, jednak w przypadku zaskarżenia tego ponownego orzeczenia nie ma już możliwości kolejnego rozstrzygnięcia przez referendarza. Ponowna skarga musi zostać rozpoznana przez sąd (proj. art. 398²² § 4).

Analogiczne rozwiązanie przewiduje się dla trybu „zażaleniewego” w proj. art. 398²³ § 2 i w proj. art. 767^{3a} § 2, tyle tylko, że skoro w tych przypadkach wniesienie skargi na postanowienie referendarza nie powoduje utraty jego mocy, to można odwołać się wprost do art. 395 § 2.

Dla wykluczenia możliwości nadużycia przez referendarza instytucji odrzucenia skargi przewiduje, że uprawnienie do tej treści rozstrzygnięcia przysługuje wyłącznie sądowi. Dla ewentualnego przyspieszenia postępowania należy przewidzieć, że jeżeli sąd, wbrew wnioskowi referendarza, skargi nie odrzucił, a nadaje się ona do rozpoznania, to może ją od razu rozpoznać (art. 398²² § 6 *in fine*).

Obecny stan prawny przewiduje wyjątki od ogólnego trybu postępowania ze skargą na orzeczenie referendarza w dwóch przypadkach: art. 398²³ dotyczy postanowień referendarza w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu, a art. 767^{3a} – postanowień wydawanych w postępowaniu egzekucyjnym. Wyjątki te zostają utrzymane, przy czym brzmienie tych przepisów zostaje ujednolicone i zmienione tak, by uwypuklić, że są to tylko szczególne przypadki trybu uregulowanego w art. 398²². W obu przypadkach odmienności polegają na tym, że wniesienie skargi na postanowienie referendarza nie powoduje utraty jego mocy, wobec czego referendarz może bezpośrednio zastosować art. 395 § 2, a sąd rozpoznający skargę orzeka jako sąd drugiej instancji. Zbędne jest przy tym wskazywanie, że sąd wydaje postanowienie; wynika to ze stosowania przepisów o zażaleniu.

Wraz z wprowadzeniem orzekania przez referendarzy w sądach apelacyjnych należy uregulować tryb rozpoznawania zażaleń na postanowienia wydawane przez te sądy w następstwie zaskarżenia orzeczeń referendarzy. W przypadku sądu apelacyjnego nie ma już sądu powszechnego wyższego szczebla, do którego należałoby wnieść zażalenie od jego postanowienia, a angażowanie Sądu Najwyższego do rozpoznawania takich zażaleń byłoby oczywiście niecelowe. Należy więc także w tej sytuacji skorzystać z instytucji instancji poziomej i wskazać, że jeżeli zaskarżenie postanowienia do sądu wyższego szczebla nie jest możliwe ze względu na brak takiego sądu, środek zaskarżenia od orzeczenia sądu rozpoznaje ten sam sąd w innym składzie (proj. art. 398²² § 5 *in fine*).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział Vb. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego	
Art. 398²². § 1. Na orzeczenia referendarza sądowego ~~co do istoty sprawy oraz na orzeczenia kończące postępowanie, jak również na orzeczenia, o których mowa w art. 394 § 1 pkt 1, 2, 42 i 5–9, przysługuje skarga, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.~~ Skargę rozpoznaje sąd, w którym wydano zaskarżone	Art. 398²². § 1. Na orzeczenie referendarza sądowego <u>służy skarga w przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłoby zażalenie.</u> § 2. Skargę wnosi się do sądu, w którym referendarz sądowy wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie <u>tygodnia od dnia jego doręczenia, a jeżeli zażądano</u>

orzeczenie. § 2. W razie wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego traci moc. ~~§ 3. Sąd rozpoznaje sprawę jako sąd pierwszej instancji, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.~~ § 4. Skargę wnosi się do sądu w terminie <u>tygodniowym od dnia doręczenia stronie postanowienia referendarza sądowego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.</u> § 5. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie.	<u>uzasadnienia tego orzeczenia – od dnia jego doręczenia z uzasadnieniem.</u> § 3. W <u>przypadku</u> wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego traci moc. § 4. Jeżeli skarga jest oczywiście zasadna, referendarz sądowy, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie tygodnia od dnia wniesienia na nie skargi może postanowieniem stwierdzić zasadność skargi i w miarę potrzeby wydać ponowne orzeczenie. Od ponownego orzeczenia służy skarga na zasadach ogólnych, jednak w przypadku jego zaskarżenia przepisu paragrafu niniejszego nie stosuje się. § 5. Po utracie mocy orzeczenia referendarza sądowego sąd rozpoznaje sprawę jako sąd pierwszej instancji. Jeżeli zaskarżenie postanowienia albo zarządzenia do sądu wyższego szczebla nie jest możliwe ze względu na brak takiego sądu, środek zaskarżenia od orzeczenia sądu rozpoznaje ten sam sąd w innym składzie. § 6. Jeżeli referendarz sądowy uzna, że skarga podlega odrzuceniu przedstawia sprawę sądowi. W przypadku uznania, że brak podstaw do odrzucenia skargi, sąd może od razu rozpoznać sprawę, o ile stan sprawy na to pozwala. § 7. Przepisy § 1–6 stosuje się odpowiednio do postępowania ze skargą na zarządzenie referendarza sądowego.
Art. 398²³. § 1. Rozpoznając skargę na postanowienie referendarza w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz na postanowienie o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, sąd <u>wydaje postanowienie, w którym zaskarżone postanowienie referendarza sądowego utrzymuje w mocy albo je zmienia.</u> § 2. W sprawach, o których mowa w § 1, wniesienie skargi na postanowienie referendarza wstrzymuje wykonalność tego postanowienia. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego, jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.	Art. 398²³. § 1. Wniesienie skargi na postanowienie referendarza w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz na postanowienie o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego <u>nie powoduje utraty mocy tego postanowienia, ale wstrzymuje jego wykonalność.</u> § 2. Jeżeli wniesiono skargę na postanowienie referendarza sądowego wydane w trybie art. 395 § 2, ponowne wydanie postanowienia w tym trybie przez referendarza sądowego nie jest dopuszczalne. § 3. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia <u>zaskarżone postanowienie</u>, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.
Art. 398²⁴ Nowy przepis	Art. 398²³ W zakresie nieuregulowanym do postępowania ze skargi na orzeczenie referendarza sądowego stosuje się odpowiednio przepisy o zażaleniu.
Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne Tytuł I. Przepisy ogólne Dział I. Organy egzekucyjne, ich właściwość i postępowanie w ogólności	
Art. 767^{3a}. Skarga na ~~postanowienie~~ referendarza sądowego przysługuje w przypadkach, w których na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. ~~Wniesienie skargi nie powoduje utraty mocy przez zaskarżone postanowienie referendarza sądowego. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego, jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu. Rozpoznając skargę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone postanowienie referendarza sądowego utrzymuje w mocy albo je zmienia.~~	Art. 767^{3a}. § 1. Wniesienie skargi na postanowienie <u>referendarza sądowego nie powoduje utraty mocy zaskarżonego postanowienia.</u> § 2. Jeżeli wniesiono skargę na postanowienie referendarza sądowego wydane w trybie art. 395 § 2, ponowne wydanie postanowienia w tym trybie przez referendarza sądowego nie jest już dopuszczalne. § 3. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia <u>zaskarżone postanowienie</u>, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.

V. Postępowanie w sprawach gospodarczych

29. Stan obecny

Odrębne postępowanie w sprawach gospodarczych zostało wprowadzone do Kodeksu postępowania cywilnego 1 października 1989 r. mocą ustawy z 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych (Dz. U. z 1989 r. poz. 175, z późn. zm., dalej u.r.p.s.s.g.), po czym zostało zniesione ustawą z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. poz. 1381). Mimo zniesienia tego postępowania zachowano wyodrębnione sądy gospodarcze oraz odrębne pojęcie sprawy gospodarczej. Od 3 maja 2012 r. sądy gospodarcze rozpoznawały sprawy gospodarcze w „zwykłym” postępowaniu.

Statystyczne wskaźniki oceny pracy sądów gospodarczych wskazują, że taki tryb sądowego rozwiązywania sporów gospodarczych nie spełnia wymogów obrotu gospodarczego. W okresie po zniesieniu odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych wpływ spraw do sądów gospodarczych wzrósł z 1,44 mln spraw w 2012 r. do 1,97 mln spraw w 2017 r. Jednocześnie liczba spraw zaległych wzrosła ze 183 tys. spraw w 2012 r. do 400 tys. spraw na koniec 2017 r., a przeciętny czas trwania postępowania w sprawach rejestrowanych w repertoriach GC wzrósł z 9,1 miesiąca do 15,7 miesiąca w sądach okręgowych i z 6,4 miesiąca do 14,1 miesiąca w sądach rejonowych¹⁴.

Tymczasem sprawy gospodarcze powinny być rozpoznawane szybciej, niż pozostałe sprawy cywilne. Jednocześnie, skoro ich stronami z założenia są podmioty profesjonalne, można na nie nałożyć surowsze wymagania i rygory procesowe. Można też z góry założyć pewne ograniczenie przedmiotowe i podmiotowe zakresu postępowania.

Skutecznym sposobem osiągnięcia tych celów jest przywrócenie odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych. Przywrócenie to nie może jednak się sprowadzić do mechanicznego odtworzenia dawnych przepisów, a to ze względu na zmiany stanu prawnego, które zaszły od 2012 r., jak również na zbędność niektórych dawnych odrębności, która wyszła na jaw przy prowadzeniu spraw gospodarczych w „zwykłym” procesie. Należy więc na nowo wprowadzić te instytucje postępowania gospodarczego, które sprawdzały się w poprzednio funkcjonującym postępowaniu, z pominięciem tych, które tymczasem znalazły się w ogólnych przepisach postępowania cywilnego.

Ze względów merytorycznych w nowo wprowadzonych przepisach nie przywrócono:

- niedopuszczalności zawieszenia postępowania na zgodny wniosek stron (dawny art. 479⁴ § 3) – ze względu na użyteczność tej instytucji przy negocjacjach ugodowych,
- niedopuszczalności udzielania przez sąd pouczeń stronom (dawny art. 479⁴ § 3), ponieważ potrzeby udzielenia pouczenia nie należy wyłączać a priori, nawet w sprawie gospodarczej, lecz należy ją pozostawić ocenie sądu opartej na okolicznościach konkretnej sprawy,
- niedopuszczalności przeprowadzenia z urzędu dowodu z zeznań stron (dawny art. 479^{14b}) – z tego samego powodu.

¹⁴ Dane statystyki sądowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Spółród odrębności postępowania gospodarczego zawartych w przepisach obowiązujących do 3 maja 2012 r. zbędne okazały się:

- definicja przedsiębiorcy (dawny art. 479² § 1) – przeniesiona do art. 43¹ Kodeksu cywilnego,
- wyłączenie postępowania gospodarczego wobec rolników (dawny art. 479² § 2) – wobec możliwości rezygnacji z tego postępowania przez osoby niebędące przedsiębiorcami bądź przez osoby fizyczne będące przedsiębiorcami (art. 458⁵ § 1),
- szczególna regulacja właściwości rzeczowej (dawny art. 497³) – wobec wystarczającej regulacji w przepisach ogólnych (art. 17),
- dodatkowa regulacja właściwości miejscowej (dawny art. 479⁴ § 1) – przeniesiona do art. 34,
- przepisy przewidujące niedopuszczalność wydania nakazu zapłaty ze względu na miejsce doręczenia pozwanemu (dawny art. 479⁴ § 3) – ze względu na ogólne odejście od tego ograniczenia,
- dodatkowe podstawy wprowadzenia jednoosobowego składu orzekającego (dawny art. 479⁵) – wobec ogólnego wprowadzenia tego składu jako zasady,
- szczególne zasady udziału organizacji społecznych (dawne art. 479⁶ i art. 479^{6a}) – wobec ich wystarczającego uregulowania ogólnego w art. 61–63,
- przyznanie szczególnej zdolności sądowej jednostkom organizacyjnym niemającym osobowości prawnej (dawny art. 479⁷) – wobec ogólnego przyznania im tej zdolności w art. 64 § 1¹,
- szczególna podstawa pełnomocnictwa w przypadku przedsiębiorców zagranicznych (dawny art. 479⁸) – wobec zniesienia odmienności w traktowaniu przedsiębiorców polskich i zagranicznych,
- zwrot pisma procesowego bez wezwania do usunięcia jego braków (dawny art. 479^{8a}) – przeniesiony do art. 130^{1a},
- pozasądowe doręczanie pism procesowych (dawny art. 479⁹) – przeniesione do art. 132 § 1–1¹,
- dodatkowa podstawa wyłączenia jawności rozprawy (dawny art. 479¹⁰) – przeniesiona do art. 153 § 1¹,
- dodatkowy wymóg dołączenia do pozwu dokumentów świadczących o próbie rozwiązania sporu przed wytoczeniem powództwa (dawny art. 479¹² § 2–3) – wobec poszerzenia możliwości konsensualnego rozwiązania sporu w postępowaniu przygotowawczym,
- szczególne regulacje czynności dyspozytywnych (dawne art. 479¹³ i art. 479¹⁵) – wystarczające są ograniczenia zawarte w art. 203 § 4, proj. art. 213 i w art. 223 § 2,
- obowiązek wniesienia odpowiedzi na pozew (dawny art. 479¹⁴ § 1) – wprowadza się go do przepisów ogólnych (proj. art. 205¹),
- ograniczenie podstawy dowodowej zarzutu potracenia (dawny art. 479¹⁴ § 4) – wobec ograniczenia w odmienny sposób w przepisach ogólnych (proj. art. 203¹),
- dopuszczalność wydania wyroku, w tym zaocznego, na posiedzeniu niejawnym (dawne art. 479¹⁷, art. 479¹⁸ § 2 i art. 479¹⁹) – przeniesiona do art. 148¹, art. 331 § 1¹ i art. 332 § 1,
- odmienności w postępowaniu odwoławczym (dawne art. 479²³–479²⁶) – bezprzedmiotowe ze względu na zmianę systemu odwoławczego,
- odmienności w postępowaniu upominawczym i nakazowym (dawne art. 479²⁰–479²¹ i art. 479²⁷) – bezprzedmiotowe ze względu na zmianę regulacji tych postępowań.

30. Sądy, sprawy i postępowania gospodarcze

Normy prawne wpływające na zakres zastosowania postępowania gospodarczego w obecnym stanie prawnym są zawarte w dwóch aktach prawnych:

- ustanowienie sądów gospodarczych i określenie ich właściwości funkcjonalnej w części dotyczącej spraw gospodarczych jest zawarte w art. 1 u.r.p.s.s.g.,
- definicja sprawy gospodarczej jest zawarta w art. 2 u.r.p.s.s.g.,
- określenie ustroju sądów gospodarczych i rozciągnięcie ich właściwości funkcjonalnej na sprawy inne niż gospodarcze jest zawarte w art. 12, art. 16 i art. 18a Prawa o ustroju sądów powszechnych (dalej p.u.s.p.).

Po przywróceniu odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych do tych przepisów dołączyłby jeszcze przepis k.p.c. bezpośrednio określający zakres stosowania tego postępowania poprzez odwołanie się do pojęcia sprawy gospodarczej. W ten sposób postępowanie przed sądami gospodarczymi byłoby regulowane przez trzy ustawy, w tym jedną epizodyczną: celem u.r.p.s.s.g. było zastąpienie komisji arbitrażowych przez sądy w rozpoznawaniu spraw gospodarczych, co z natury rzeczy było zdarzeniem jednorazowym.

Aby ograniczyć liczbę aktów prawnych i tym samym poprawić sytuację normatywną pod kątem przejrzystości systemu prawa, należy skupić regulację ustroju sądownictwa gospodarczego w jednej ustawie. Skoro w myśl art. 175 ust. 1 Konstytucji sądy gospodarcze muszą się mieścić w systemie sądów powszechnych, to ustawą właściwym do regulacji ich ustroju jest Prawo o ustroju sądów powszechnych. Tam więc powinna się znaleźć norma prawna ustanawiająca sądy gospodarcze i zakres ich właściwości, wraz z określeniem, które spośród spraw cywilnych są sprawami gospodarczymi.

W tym celu projektuje się:

- 1) przeniesienie normy ustanawiającej sądy gospodarcze i określającej ich właściwość funkcjonalną w części dotyczącej spraw gospodarczych z art. 1 u.r.p.s.s.g. do art. 10a p.u.s.p.;
- 2) przeniesienie normy rozciągającej ich właściwość funkcjonalną na sprawy inne niż gospodarcze z art. 2 ust. 2 u.r.p.s.s.g. do art. 10b p.u.s.p.;
- 3) przeniesienie normy definiującej sprawę gospodarczą z art. 2 ust. 1 u.r.p.s.s.g. do art. 10b p.u.s.p.;
- 4) wprowadzenie do k.p.c. normy przewidującej rozpoznanie spraw gospodarczych w odrębnym postępowaniu w sprawach gospodarczych;
- 5) uchylenie u.r.p.s.s.g. jako pozbawionej już w tym momencie treści.

W efekcie art. 10a i art. 10b p.u.s.p. statuują sądy gospodarcze i określają ich właściwość funkcjonalną: w sprawach gospodarczych oraz innych należących do ich właściwości z mocy przepisów odrębnych. Tu należy zaznaczyć, że materialne prawo cywilne zna np. pojęcie sądów rodzinnych i sądów opiekuńczych, którymi w praktyce są wydziały rodzinne i nieletnich, a sądy gospodarcze funkcjonują w systemie sądownictwa powszechnego na tych samych zasadach. Wprowadzona norma stanowi więc *superfluum* – jednak jej wprowadzenie jest potrzebne, by zapobiec oczywiście błędnemu, ale możliwemu wnioskowi, że uchylenie u.r.p.s.s.g. oznacza zniesienie sądów gospodarczych.

Proj. art. 458¹ § 1 określa zakres zastosowania odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych jako całokształt spraw gospodarczych rozpoznawanych w procesie. Wskazanie to wyłącza sprawy należące do postępowania nieprocesowego i egzekucyjnego i w zasadzie też stanowi *superfluum*, jednak należy je wprowadzić, by zapobiec wątpliwościom co do stosowania przepisów postępowania gospodarczego w postępowaniach innych niż proces.

W konsekwencji powyższych zmian uchyla się u.r.p.s.s.g. jako zbędną wobec pozbawienia jej treści oraz wobec osiągnięcia jej celu polegającego na przekazaniu sądom rozpoznawania spraw gospodarczych.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Ustawa z 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych Rozdział 1. Rozpoznawanie przez sądy spraw gospodarczych	Ustawa z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych Dział I. Sądy powszechne Rozdział 2. Organizacja sądów
Art. 1. Rozpoznawanie spraw gospodarczych powierza się sądom rejonowym i sądom okręgowym, w których tworzy się odrębne jednostki organizacyjne (sądy gospodarcze).	Art. 10a. Sądy gospodarcze rozpoznają sprawy gospodarcze oraz inne sprawy z zakresu prawa gospodarczego i cywilnego należące do ich właściwości z mocy przepisów odrębnych. Sądami gospodarczymi są powołane do tego wydziały sądów powszechnych.
Art. 2. 1. Sprawami gospodarczymi są sprawy ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. 2. Ponadto sprawami gospodarczymi są sprawy: 1) określone w ust. 4, choćby którakolwiek ze stron zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej; 2) ze stosunku spółki oraz dotyczące roszczeń, o których mowa w art. 291–300 i art. 479–490 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1030, z późn. zm.); 3) przeciwko przedsiębiorcom o zaniechanie naruszania środowiska i przywrócenie do stanu poprzedniego lub o naprawienie szkody z tym związanej oraz o zakazanie albo ograniczenie działalności zagrażającej środowisku; 4) między organami przedsiębiorstwa państwowego; 5) między przedsiębiorstwem państwowym lub jego organami a jego organem założycielskim lub organem sprawującym nadzór; 6) z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego; 7) o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, którym jest orzeczenie sądu gospodarczego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu albo ugoda zawarta przed tym sądem, jak również innemu tytułowi egzekucyjnemu, obejmującemu roszczenia, które, gdyby były rozpoznawane przez sąd, należałyby do właściwości sądów gospodarczych; 8) o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego opartego na prawomocnym lub podlegającym natychmiastowemu wykonaniu orzeczeniu sądu gospodarczego albo ugodzie zawartej przed tym sądem, jak również innego tytułu wykonawczego obejmującego roszczenie, które, gdyby było rozpoznawane przez sąd, należałoby do właściwości sądów gospodarczych; 9) o ustalenie, że orzeczenie sądu lub rozstrzygnięcie innego organu państwa obcego wydane w sprawie gospodarczej podlega albo nie podlega uznaniu;	Art. 10b. § 1. Sprawami gospodarczymi są sprawy ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. § 2. Ponadto sprawami gospodarczymi są sprawy: 1) określone w § 1, choćby którakolwiek ze stron zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej; 2) ze stosunku spółki oraz dotyczące roszczeń, o których mowa w art. 291–300 i art. 479–490 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1030, z późn. zm.); 3) przeciwko przedsiębiorcom o zaniechanie naruszania środowiska i przywrócenie do stanu poprzedniego lub o naprawienie szkody z tym związanej oraz o zakazanie albo ograniczenie działalności zagrażającej środowisku; 4) z umów o roboty budowlane oraz ze związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych, 5) z umów leasingu, 6) przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy prawa lub czynności prawnej, 7) między organami przedsiębiorstwa państwowego; 8) między przedsiębiorstwem państwowym lub jego organami a jego organem założycielskim lub organem sprawującym nadzór; 9) z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego; 10) o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, którym jest orzeczenie sądu gospodarczego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu albo ugoda zawarta przed tym sądem; 11) o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego opartego na prawomocnym lub podlegającym natychmiastowemu wykonaniu orzeczeniu sądu gospodarczego albo ugodzie zawartej przed tym sądem. § 3. Nie są sprawami gospodarczymi sprawy: 1) o podział majątku wspólnego wspólników spółki

10) ~~inne, przekazane~~ przez odrębne przepisy.	cywilnej po jej ustaniu; <u>2) o wierzytelność nabytą od osoby niebędącej przedsiębiorcą, chyba że wierzytelność ta powstała ze stosunku prawnego w zakresie działalności gospodarczej prowadzonej przez wszystkie jego strony.</u>

31. Zakres zastosowania postępowania gospodarczego

Dotychczasowy sposób określenia kategorii spraw rozpoznawanych w postępowaniu gospodarczym, oparty na kryterium przedmiotowo-podmiotowym, nie sprawiał większych problemów w praktyce – wobec czego należy go utrzymać (proj. art. 10b p.u.s.p., powtarzający treść art. 2 ust. 1 u.r.p.s.s.g.). Tak określony zakres pojęcia sprawy gospodarczej wymaga korekt *in plus* i *in minus*.

Praktyka wykazuje, że co do zasady należy utrzymać rozszerzenia pojęcia sprawy gospodarczej zawarte dotychczas w art. 2 ust. 2 u.r.p.s.s.g. Wobec tego treść tego przepisu zostaje recypowana do proj. art. 10b p.u.s.p. Należy jednak wyłączyć z dotychczasowego katalogu te rodzaje spraw, które ze swojej istoty nie mają bezpośredniego związku z obrotem gospodarczym, a do których rozpoznawania sąd gospodarczy jest mniej wyspecjalizowany, niż sąd cywilny. Są to sprawy:

- o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu obejmującemu roszczenia, które, gdyby były rozpoznawane przez sąd, należałyby do właściwości sądów gospodarczych (art. 2 ust. 2 pkt 7 *in fine* u.r.p.s.s.g.),
- o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego obejmującego roszczenie, które, gdyby było rozpoznawane przez sąd, należałoby do właściwości sądów gospodarczych (art. 2 ust. 2 pkt 8 *in fine* u.r.p.s.s.g.),
- o ustalenie, że orzeczenie sądu lub rozstrzygnięcie innego organu państwa obcego wydane w sprawie gospodarczej podlega albo nie podlega uznaniu (art. 2 ust. 2 pkt 9 u.r.p.s.s.g.).

W pierwszym i drugim przypadku właściwość sądu gospodarczego opiera się nie na fakcie (tytuł egzekucyjny został wydany przez sąd gospodarczy albo nie), lecz na przypuszczeniu – co automatycznie rodzi pole dla niepewności ocen i problemów z ustaleniem właściwości funkcjonalnej sądu. Do rozpoznawania spraw egzekucyjnych zdecydowanie bardziej powołane są sądy cywilne, które zajmują się postępowaniem egzekucyjnym w znacznie szerszym zakresie. Analogiczna uwaga dotyczy postępowania o uznanie orzeczenia sądu zagranicznego: w sądzie cywilnym, który prowadzi inne postępowania tego samego rodzaju, rozpoznanie takiej będzie z reguły sprawniejsze niż w sądzie gospodarczym, w którym jest to rzadkość.

Aby wykorzystać specjalizację sądów gospodarczych, należy dodać do katalogu spraw gospodarczych kolejne rodzaje spraw: ze stosunków prawnych leżących z reguły w zakresie obrotu gospodarczego, choć niekoniecznie łączących przedsiębiorców. Z pewnością do kategorii tej należą sprawy:

- z umów o roboty budowlane oraz ze związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych (proj. art. 10b § 2 pkt 4 p.u.s.p.),
- z umów leasingu (proj. art. 10b § 2 pkt 5 p.u.s.p.),
- przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy prawa lub czynności prawnej (proj. art. 10b § 2 pkt 6 p.u.s.p.).

Umowa o roboty budowlane zakłada po stronie wykonawcy profesjonalizm, który z zasady przekłada się na status przedsiębiorcy. Tak więc w przeważającej większości przypadków stroną stosunku prawnego (i ewentualnego procesu) z takiej umowy będzie przedsiębiorca. Wiele z tych umów/stosunków prawnych/procesów będzie miało przedsiębiorców po obu stronach, wobec czego będą rozpoznawane jako sprawy gospodarcze, przy czym można zasadnie założyć, że będą to sprawy bardziej skomplikowane i trudniejsze, niż sprawy z udziałem przedsiębiorcy po jednej tylko stronie. Tak nabyta przez sąd gospodarczy specjalizacja powinna zostać spożytkowana we wszystkich sprawach o roboty budowlane – co uzasadnia włączenie ich do katalogu spraw gospodarczych niezależnie od statusu ich stron.

Umowa o roboty budowlane z reguły pociąga za sobą zawarcie szeregu innych umów służących jej wykonaniu, przy czym służą one nie tylko budowie sensu stricto, lecz przeprowadzeniu całego procesu budowlanego (łącznie z usługami polegającymi na przeprowadzeniu pomiarów geodezyjnych, badań geologicznych bądź inwentaryzacji powykonawczej). Ze względu na ścisły związek takich spraw z umową o roboty budowlane, na podstawie której przebiega proces budowlany, sprawy z takich umów także winny się stać sprawami gospodarczymi.

Powyższe uwagi *mutatis mutandis* należy odnieść także do umowy leasingu, z tą różnicą, że umowa leasingu do swego wykonania z zasady nie wymaga zawierania kompleksu innych umów.

Nową kategorią spraw gospodarczych będą sprawy przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy ustawy lub czynności prawnej. O włączeniu ich do katalogu spraw stanowiących sprawy gospodarcze zadecydował fakt, że choć osoba odpowiadająca za dług przedsiębiorcy może sama nie być przedsiębiorcą, to dług ten wynika już bezpośrednio z działalności gospodarczej prowadzonej przez tego przedsiębiorcę. Ta zaś bez wątpienia leży w zakresie specjalizacji sądu gospodarczego – co uzasadnia uznanie takiej sprawy za gospodarczą. Dla wszelkiej jasności należy wskazać w przepisie, że norma obejmuje odpowiedzialność za dług cudzy wynikłą i z ustawy, i z czynności prawnej, oraz że chodzi tu nie tylko o odpowiedzialność wyłączną (np. wskutek przejęcia długu), lecz również o odpowiedzialność solidarną lub posiłkową. Należy przypomnieć, że strona postępowania niebędąca przedsiębiorcą ma prawo żądać rozpoznania sprawy z pominięciem przepisów o postępowaniu gospodarczym.

Pojęcie sprawy gospodarczej nie powinno natomiast obejmować spraw:

- o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej po jej ustaniu,
- o wierzytelność nabytą od osoby niebędącej przedsiębiorcą, chyba że wierzytelność ta powstała ze stosunku prawnego w zakresie działalności gospodarczej prowadzonej przez wszystkie jego strony.

Sprawy o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej po jej ustaniu są typowymi sprawami działowymi, rozpoznawanymi w postępowaniu nieprocesowym, które z zasady prowadzi wyłącznie sąd cywilny. Tym samym nie mieszczą się w zakresie specjalizacji sądu gospodarczego.

W myśl definicji sprawy gospodarczej pojęciem tym należałoby również objąć sprawę między przedsiębiorcami o wierzytelność nabytą od osoby niebędącej przedsiębiorcą. Prowadziłoby to jednak do rozpoznawania przez sąd gospodarczy spraw nie związanych bezpośrednio z obrotem gospodarczym – o wierzytelności wynikłe np. z czynów zabronionych, bezpodstawnego wzbogacenia itp., które stały się „gospodarcze” tylko dlatego, że na jakimś etapie swego istnienia zostały przelane na podmiot zajmujący się skupem wierzytelności. Dla uniknięcia takiej sytuacji sprawy te należy

wyłączyć z zakresu pojęcia sprawy gospodarczej. Wyjątkiem winna być jedynie sprawa o wierzytelność nabytą co prawda od nie-przedsiębiorcy, ale będącą wierzytelnością „gospodarczą” z racji powstania ze stosunku prawnego mieszczącego się w zakresie działalności gospodarczej prowadzonej przez wszystkie strony tego stosunku.

Do tak ustalonej w proj. art. 10b p.u.s.p. wyczerpującej definicji sprawy gospodarczej należało się odwołać ustalając zakres spraw rozpoznawanych w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych (proj. art. 458¹ § 1).

Konsekwencją rozbudowanego w polskiej procedurze cywilnej systemu postępowań odrębnych o rozbieżnych charakterach jest konieczność rozstrzygnięcia konfliktów między ich przepisami. Odpowiednią regulację zawiera art. 458¹ § 2; jest ona powtórzeniem obowiązującego do 3 maja 2012 r. art. 479^{1a}.

32. Możliwość rozpoznania sprawy w zwykłym procesie

W sprawach gospodarczych poza przedsiębiorcami mogą występować także strony nimi niebędące, a wśród przedsiębiorców zapewne pokaźną grupę będą stanowić osoby fizyczne prowadzące zazwyczaj działalność na mniejszą skalę. Od obu tych kategorii osób nie można wymagać profesjonalizmu typowego dla przedsiębiorcy działającego na większą skalę. Wobec tego przewiduje się udzielenie tym kategoriom stron uprawnienia do żądania rozpoznania sprawy z pominięciem przepisów o postępowaniu gospodarczym. Żądanie takie będzie wiążące dla sądu, a jego konsekwencją będzie rozpoznanie sprawy przez sąd gospodarczy, ale bez stosowania przepisów o postępowaniu gospodarczym, czyli w „zwykłym” procesie (proj. art. 458⁵ § 1).

Skoro wymogi stawiane wobec strony w postępowaniu gospodarczym są istotnie obostrzone, należy stronę sprawy gospodarczej niereprezentowaną przez profesjonalnego pełnomocnika pouczyć o tym uprawnieniu (proj. art. 458³ § 1). Pouczenie to, winno zostać doręczone i pełnomocnikowi niebędącemu profesjonalistą, i samej stronie (proj. art. 458³ § 2), a jego nieudzielenie należy obwarować sankcją w postaci uznania takiego zaniechania za pozbawienie strony możliwości obrony jej praw (proj. art. 458³ § 4).

Ustalenie, czy dana strona ma status przedsiębiorcy, czy nie, nie jest kłopotliwe, bo sprowadza się do sprawdzenia Krajowego Rejestru Sądowego lub Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, co można zrobić *online* od ręki. Kwestia, czy sprawa ma być rozpoznana w postępowaniu gospodarczym, czy z jego pominięciem, z natury rzeczy musi zostać rozstrzygnięta na początku postępowania w danej sprawie – co czyni koniecznym ograniczenia czasowe w złożeniu takiego wniosku i możliwości jego kwestionowania. Strona, która korzysta z takiego uprawnienia, jest obowiązana zrobić to przy pierwszej czynności procesowej, której dokona po doręczeniu jej pouczenia przewidzianego w proj. art. 458³ § 2 (proj. art. 458⁵ § 2). W razie nieskorzystania przez stronę ze wskazanej możliwości, omawiane uprawnienie wygasa.

33. Odrębności postępowania gospodarczego

Profesjonalizm stron postępowania w sprawie gospodarczej pozwala na zaostrenie rygorów w tym postępowaniu, w szczególności na skrócenie terminów i ograniczenie możliwości dysponowania sprawą. Zakładanym celem tak określonych odrębności jest przyspieszenie rozpoznawania spraw gospodarczych w stosunku do spraw rozpoznawanych w „zwykłym” procesie.

a. Wyłączenie stosowania niektórych instytucji procesowych

W postępowaniu w sprawach gospodarczych nie mogą być stosowane te instytucje procesowe, które w praktyce wiążą się z dużymi opóźnieniami w rozpoznaniu sprawy. Nie będą dopuszczalne:

- zmiana powództwa polegająca na wystąpieniu z nowym roszczeniem zamiast lub obok dotychczasowego – z wyjątkiem rozszerzenia o kolejne świadczenia powtarzające się i zamiany dotychczasowego przedmiotu świadczenia na inny bądź jego równowartość (proj. art. 458⁷ § 1, powtarzający treść obowiązującego do 3 maja 2012 r. art. 479⁴ § 2),
- zmiany podmiotowe w procesie na zasadzie art. 194–196 i art. 198 (dopuszczalne pozostają tylko interwencja z art. 75–83 i przypozwanie z art. 84–85) (proj. art. 458⁷ § 2, powtarzający treść obowiązującego do 3 maja 2012 r. art. 479⁴ § 3),
- przekazanie sądowi okręgowemu sprawy pozostającej w związku ze sprawą prowadzoną przez ten sąd na zasadzie art. 205 (proj. art. 458⁷ § 2, powtarzający treść obowiązującego do 3 maja 2012 r. art. 479⁴ § 3),
- zawieszenie postępowania wskutek niestawiennictwa stron na rozprawie na zasadzie art. 177 § 1 pkt 5 (proj. art. 458⁷ § 2, powtarzający treść obowiązującego do 3 maja 2012 r. art. 479⁴ § 3),
- powództwo wzajemne z art. 204 (proj. art. 458⁷ § 3, powtarzający treść obowiązującego do 3 maja 2012 r. art. 479¹⁴ § 3).

b. Terminy

Bezpośredniemu przyspieszeniu postępowania służy skrócenie niektórych terminów wiążących strony:

- terminy do umorzenia postępowania zawieszonego na zasadzie art. 182 § 1 wynoszą sześć miesięcy zamiast roku i rok zamiast pięciu lat (proj. art. 458⁷ § 5, który powtarza treść obowiązującego do 3 maja 2012 r. art. 479¹¹),
- termin do żądania wznowienia postępowania na zasadzie art. 408 zamiast dziesięciu lat wynosi pięć, z wyjątkiem przypadku określonego w art. 401¹ (proj. art. 458⁷ § 6, który powtarza treść obowiązującego do 3 maja 2012 r. art. 479²²).

Bezpośredniemu przyspieszeniu postępowania służy także wprowadzenie wiążących sąd terminów do podjęcia czynności w sprawie:

- termin do przekazania sprawy sądowi właściwemu przez sąd gospodarczy, który stwierdził, że sprawa nie jest sprawą gospodarczą, ma wynosić miesiąc od dnia wdania się w spór przez pozwanego (proj. art. 458⁶ § 1),

- termin przekazania sprawy gospodarczej ma wynosić miesiąc od dnia wdnia się w spór przez pozwanego. Sprawa gospodarcza, której nie przekazano sądowi gospodarczemu ze względu na upływ tego terminu, ma być rozpoznawana z pominięciem przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych. (proj. art. 458⁶ § 2),
- termin do rozstrzygnięcia sprawy w danej instancji wynosi sześć miesięcy od wniesienia odpowiedzi na pozew, względnie od usunięcia jej braków albo upływu terminu do jej wniesienia (proj. art. 458⁷ § 4, który z konieczną zmianą powtarza treść obowiązującego do 3 maja 2012 r. art. 479¹⁶).

Novum jest termin ograniczający przekazanie sprawy w następstwie stwierdzenia, że sprawa jest względnie nie jest sprawą gospodarczą. W praktyce zdarzało się, że sprawy gospodarcze wniesione do sądu cywilnego i sprawy cywilne wniesione do sądu gospodarczego, zwłaszcza o wątpliwym statusie, były wielokrotnie przekazywane między sądami lub wydziałami tego samego sądu, jak również przekazywane sądowi właściwemu po zbyt długim czasie od wpływu. Dla ograniczenia tego zjawiska wprowadza się ograniczenie czasowe dopuszczalności przekazania sprawy wynoszące miesiąc od dnia wdnia się w spór przez pozwanego (proj. art. 458⁶ § 1 i 2).

Jeżeli rozstrzygnięcie (postanowienie albo zarządzenie) o przekazaniu sprawy nie zostanie wydane w tym terminie, sprawę rozpoznaje sąd, do którego sprawa wpłynęła, stosując przepisy właściwego postępowania; jest to ogólna zasada proceduralna, nie wymagająca wyszczególnienia. Sprawę, która nie jest sprawą gospodarczą, a której sąd gospodarczy nie przekazał na czas właściwemu sądowi, rozpoznaje sąd gospodarczy z pominięciem przepisów o postępowaniu gospodarczym. Sprawę, która jest sprawą gospodarczą, a której inny sąd nie przekazał na czas sądowi gospodarczemu, rozpoznaje ten inny sąd, także z pominięciem przepisów o postępowaniu gospodarczym (proj. art. 458⁶ § 2).

Zastosowanie przepisów o organizacji postępowania oraz ograniczenia w powoływaniu twierdzeń i dowodów powinny pozwolić na szybkie rozpoznanie sprawy gospodarczej, czy to na rozprawie, czy bez niej. Biorąc pod uwagę tempo obrotu gospodarczego, można przyjąć, że czas wydania rozstrzygnięcia w sprawie gospodarczej nie powinien przekroczyć pół roku od uzyskania stanowisk obu stron (czyli, w praktyce, od wniesienia odpowiedzi na pozew). Tym niemniej w obecnych realiach funkcjonowania sądownictwa gospodarczego, do czasu wyjścia sądów gospodarczych z dzisiejszych zaległości w rozpoznawaniu spraw, ustanawianie sztywnego terminu do wydania rozstrzygnięcia byłoby oczywistą fikcją. Realne jest natomiast zobowiązanie sądu i przewodniczącego do podejmowania czynności w taki sposób, by sprawa została rozstrzygnięta w tym terminie. Takie ujęcie tego obowiązku nie zmusza do bezwzględnego dotrzymania tego terminu, a tylko wskazuje na priorytet szybkości postępowania, jednocześnie pozwalając na uwzględnienie wszelkich faktycznych okoliczności wpływających na rozpoznanie sprawy: aktualnego obciążenia sędziów i sądu, kolejki spraw oczekujących na rozstrzygnięcie, potrzeby przeprowadzenia bardziej czasochłonnych dowodów itd. (proj. art. 458⁷ § 4).

c. Ograniczenia czasowe w powoływaniu twierdzeń i dowodów

Wyrazem prymatu zasady szybkości postępowania w sprawach gospodarczych jest wprowadzenie ściślejszych niż w „zwykłym” procesie ograniczeń czasowych w powoływaniu twierdzeń i dowodów. Strony winny podać wszelkie swe twierdzenia co do faktów i dowody na ich poparcie już w pierwszych pismach procesowych: powód w pozwie, a pozwany – w odpowiedzi na pozew (proj. art. 458⁴ § 1).

Ponieważ jest to istotne obostrzenie, należy stronom niereprezentowanym przez profesjonalnego pełnomocnika udzielić odpowiedniego pouczenia (proj. art. 458³ § 1), co w konsekwencji umożliwi przewodniczącemu wezwanie tych stron, by w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż tydzień, powołały wszystkie twierdzenia i dowody (proj. art. 458⁴ § 2). W tym celu należy zobowiązać strony do podania w pierwszych pismach procesowych, ponad zwykłe składniki treści pisma procesowego, używanych przez nie adresów poczty elektronicznej (*e-mail*) – albo do złożenia oświadczeń, że strona takiego adresu nie używa (co wśród przedsiębiorców już dziś wydaje się sytuacją rzadką). Niedopełnienie tego obowiązku ma stanowić brak formalny uniemożliwiający nadanie pismu prawidłowego biegu (proj. art. 458² § 3).

Pouczenie doręcza się stronom niereprezentowanym przez profesjonalnego pełnomocnika i na piśmie, i na podany adres poczty elektronicznej. Taki sposób komunikacji umożliwi w przyszłości dołączenie do samego tylko pouczenia odnośników do pomocy *online* – tekstu ustawy, instruktażu tekstowego bądź multimedialnego itp. (proj. art. 458³ § 2). Stronie niereprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika powtarza się to pouczenie ustnie przy pierwszej czynności sądu, na którą strona ta się stawiała (proj. art. 458³ § 3). Wagę tych pouczeń podkreśla fakt, że w przypadku ich nieudzielenia uważa się stronę za pozbawioną możliwości obrony swych praw – chyba że nieudzielenie pouczenia nie miało wpływu na zachowanie tej strony w toku postępowania (proj. art. 458³ § 4).

W celu uniknięcia szkodliwego automatyzmu w postępowaniu przewidziano, że stosownie do okoliczności sprawy przewodniczący może określić inny termin do zgłoszenia przez strony twierdzeń i dowodów. (proj. art. 458⁴ § 3).

Rozwiązania zawarte w proj. art. 458⁴ § 1–3 stanowią *lex specialis* wobec przepisów art. 205¹² i mają na celu wymuszenie na stronach zwiększonej dyscypliny w celu możliwie najszybszej koncentracji materiału dowodowego. Sankcją niedochowania tego obowiązku jest pominięcie przez sąd spóźnionych twierdzeń i dowodów. Nie wyklucza to naturalnie możliwości powoływania dalszych twierdzeń i dowodów, gdyby potrzeba taka wynikła w dalszym toku sprawy. W takim przypadku dalsze twierdzenia i dowody na ich poparcie powinny być powołane w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym ich powołanie stało się możliwe lub wynikała potrzeba ich powołania (proj. art. 458⁴ § 4).

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 458⁴, odpowiadający treści obowiązujących do 3 maja 2012 r. art. 479¹² § 1 oraz art. 479¹⁴ § 1 i 2.

d. Niewykorzystanie możliwości rozwiązania sporu poza sądem

Z punktu widzenia sprawności działania sądów gospodarczych oczywiście pożądanym jest, by przed sąd nie trafiały sprawy, które można rozwiązać w drodze negocjacji. Przede wszystkim jednak

leży to w interesie samych stron: rozstrzygnięcie poza sądem jest tańsze, szybsze i nie antagonizuje potencjalnych kooperantów. Tak więc interes gospodarczy wystarczająco zapewnia, by strony tę możliwość wykorzystały; można założyć, że sprawy, w których strony oddadzą spór pod sąd bez próby jego ugodowego rozwiązania, będą stanowić wyjątki. Nie ma więc potrzeby, by w każdej sprawie wymagać od stron dokumentowania próby rozwiązania sporu przed wytoczeniem powództwa.

Należy jedynie poddać sankcji uchylenie się strony od próby porozumienia przed wytoczeniem powództwa. Jeżeli z materiału przedstawionego przez strony wyniknie, że strona przed wytoczeniem powództwa zaniechała próby dobrowolnego rozwiązania sporu, uchyliła się od udziału w niej lub uczestniczyła w niej w złej wierze i przez to przyczyniła się do zbędnego wytoczenia powództwa lub wadliwego określenia przedmiotu sprawy, sąd będzie mógł obciążyć tę stronę kosztami procesu niezależnie od wyniku sprawy (proj. art. 458¹¹ § 1, który z koniecznymi zmianami powtarza treść obowiązującego do 3 maja 2012 r. art. 479¹² § 4).

e. Wyrok jako tytuł zabezpieczenia

Możliwość sprawniejszego zaspokojenia roszczeń objętych wyrokiem w sprawie gospodarczej uzasadnia nadanie temu wyrokowi waloru tytułu zabezpieczenia nawet jeszcze przed uprawomocnieniem. Ponieważ sytuacja takiego wyroku jest identyczna, jak sytuacja nieprawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, należy w tym zakresie odesłać do art. 492 § 1–2 (proj. art. 458¹², który z koniecznymi zmianami powtarza treść obowiązującego do 3 maja 2012 r. art. 479^{14a}).

34. Odrębności w postępowaniu dowodowym

a. Prymat dowodu z dokumentu

Praktyka orzecznicza sądów gospodarczych wskazuje, że istotnym źródłem opóźnień w rozpoznawaniu spraw gospodarczych jest brak odpowiedniej dokumentacji faktów, z których strony wywodzą swoje żądania i zarzuty. Przede wszystkim chodzi tu o dokumentowanie zjawisk lub cech mających przesądzać o należyтым lub nienależyтым wykonaniu zobowiązań umownych. Dotychczas powszechną praktyką jest wykazywanie takich stanów faktycznych za pomocą zeznań świadków lub stron – czyli przy użyciu najbardziej czasochłonnych dowodów. Taka praktyka prowadzi nie tylko do przewlekłości i kosztowności postępowań, lecz także otwiera pole do manipulacji procesowych, przede wszystkim do obstrukcji, polegającej na celowym powoływaniu dowodów trudnych do przeprowadzenia, a nie dających się *a limine* wykluczyć jako pozbawione wartości merytorycznej.

Rozwiązując ten problem, należy mieć na uwadze, że w ostatnich latach po pierwsze postęp techniczny umożliwił dokumentowanie wszelkich faktów w sposób praktycznie bezkosztowy poprzez wszelkiego rodzaju zapisy w postaci cyfrowej, a po drugie rozwiązania wprowadzone do procedury cywilnej umożliwiają wykorzystanie takiej dokumentacji w zasadzie bez ograniczeń. Z tych zmian należy wyciągnąć konsekwencję polegającą na przyjęciu, że profesjonalizm przedsiębiorcy-strony sprawy gospodarczej obejmuje również dokumentowanie faktów w celu ewentualnego wykorzystania

ich w przypadku sporu. Odnosi się to przede wszystkim do własnych czynności strony, w szczególności oświadczeń woli lub wiedzy, z którymi prawo łączy nabycie, utratę lub zmianę uprawnienia w zakresie danego, istniejącego już stosunku prawnego (np. odbioru prac, stwierdzenia wady, zawiadomienia o tym kontrahenta).

Nie jest więc przesadne wymaganie, by strony powołujące się na takie fakty wykazywały je w pierwszej kolejności dowodem z dokumentu. Dopiero w przypadku wykazania przez stronę, że dokumentu takiego nie jest w stanie przedstawić z przyczyn od niej niezależnych, powinno być dopuszczalne ustalenie powoływanych faktów innymi dowodami.

Należy podkreślić, że powyższe ograniczenie ma charakter wyłącznie procesowy i nie zmienia zasad prawa materialnego dotyczących formy czynności prawnych. Pojęcia dokumentu nie należy zawężać do tekstu ani pisma, lecz traktować je możliwie najszerzej – zgodnie z definicją z art. 77³ Kodeksu cywilnego.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 458¹⁰.

Z tą normą wiąże się kolejna, wprost uzależniająca dopuszczalność dowodu z zeznań świadka od wyczerpania lub braku innych środków dowodowych. Odpowiednią regulację, wzorowaną na dotychczasowym art. 299, zawiera proj. art. 458⁹.

b. Umowa dowodowa

Polska procedura cywilna zna już dwa rodzaje umów procesowych: o właściwość sądu (art. 46 § 1) i o jurysdykcję (art. 1104–1105). Wydaje się, że dzisiejszy poziom profesjonalizmu w obrocie gospodarczym pozwala na poszerzenie zakresu autonomii stron w procesie poprzez dodanie kolejnej umowy procesowej: umowy dowodowej.

Wprowadzenie kolejnego czynnika wpływającego na przebieg procesu niewątpliwie niesie za sobą ryzyko komplikacji z prowadzeniem spraw, w których czynnik ten się pojawi. Mogą się pojawić wątki uboczne związane z kwestionowaniem istnienia umowy, jej waloru prawnego, treści itd. Jednakże, mimo wszystkich problemów, których może nastroić umowa stron regulująca przeprowadzenie dowodów przed sądem, wydaje się nie budzić wątpliwości, że strony winny mieć prawo ograniczenia zakresu postępowania dowodowego poprzez wyłączenie określonych rodzajów dowodów. Uwydatni to zasadę, że to strony są gospodarzami procesu i może przyczynić się do sprawniejszego rozwiązania sporu – a po to właśnie, nie dla samego prowadzenia, prowadzi się postępowanie dowodowe. Proporcje między możliwymi korzyściami a stratami wydają się przeważać na korzyść tych pierwszych zwłaszcza w sprawach gospodarczych, gdzie profesjonalizm stron i szerokie korzystanie z fachowej pomocy prawnej także w obrocie pozasądowym pozwalają zminimalizować ryzyko problemów związanych z umową dowodową. Ostatecznie więc należy ustanowić taką instytucję oraz określić jej dopuszczalność i skutki.

Ponieważ umowa dowodowa jest w polskim prawie instytucją nową, przynajmniej na razie wydaje się celowe ograniczenie jej zakresu do kwestii najbardziej oczywistej – możliwości wyłączenia dowodów określonego rodzaju. Należy się spodziewać, że praktyka wykaże, w jakim kierunku winny pójść zmiany tej instytucji, w szczególności, czy należy dopuścić także innej treści postanowienia umowne.

Aby zapobiec nadużywaniu pozycji przez silniejszą stronę umowy, należy ograniczyć zakres umowy dowodowej do określonego stosunku prawnego – by wiązały strony i sąd najwyżej w jednej lub kilku sprawach, a nie we wszystkich sprawach prowadzonych między tymi samymi stronami. Kolejne ograniczenie polega na tym, by był to tylko stosunek prawny powstały z mocy umowy – co wyłącza przede wszystkim sprawy o roszczenia z czynów niedozwolonych (proj. art. 458⁸ § 1).

Aby uniknąć żmudnego i spornego odtwarzania przed sądem treści umowy dowodowej zawartej bez należytego udokumentowania, należy wymagać, by umowę dowodową strony zawierały albo na piśmie pod rygorem nieważności, albo ustnie przed sądem (proj. art. 458⁸ § 2).

Z analogicznych powodów umowa dowodowa nie powinna być zawierana pod warunkiem ani z zastrzeżeniem terminu. Należy przewidzieć, że taka umowa jest nieważna, i to w całości (proj. art. 458⁸ § 3).

Ponieważ umów w tym samym przedmiocie może być kilka, trzeba rozstrzygnąć, jakie mają być skutki zawarcia kolejnej umowy wobec poprzedniej – na wypadek, gdy strony tego wyraźnie nie rozstrzygnęły. Skoro do umowy dowodowej należy odnosić zwykłe zasady rządzące prywatnym obrotem prawnym, w szczególności *pacta sunt servanda*, to nie ma podstaw do narzucenia stronom, by kolejna umowa całkowicie uchylała poprzednią. Na wypadek wątpliwości w tym względzie należy więc przyjąć domniemanie, że późniejsza umowa dowodowa utrzymuje w mocy te postanowienia umowy wcześniejszej, które da się z nią pogodzić (proj. art. 458⁸ § 2 *in fine*).

Ponieważ umowa dowodowa istotnie wpływa na kształt postępowania dowodowego, zarzut jej bezskuteczności lub nieważności musi zostać podniesiony niezwłocznie po przedstawieniu umowy sądowi. Zarzut spóźniony nie odniesie skutku (proj. art. 458⁸ § 4).

Może się zdarzyć, że umowa stron obejmie swoim zakresem dowód przeprowadzony przed sądem jeszcze przed jej zawarciem. Skoro treść takiego dowodu dotarła już do świadomości sędziego i wpłynęła na jego pogląd na sprawę, to uważanie takiego dowodu za niebyły byłoby fikcją. Należy więc przewidzieć, że nie pozbawia go to mocy dowodowej (proj. art. 458⁸ § 5).

Wobec pozostawienia sądowi uprawnienia do dopuszczania dowodów z urzędu należy wyraźnie wyłączyć to uprawnienie w stosunku do dowodów objętych umową dowodową, z wyjątkiem przypadków, gdy do dopuszczenia takiego dowodu sąd jest zobowiązany (także pośrednio, poprzez wymóg, by ustalić określone okoliczności) przez przepis szczególny (proj. art. 458⁸ § 6).

Najistotniejszy w umowie dowodowej jest jej skutek w aspekcie celu postępowania dowodowego i w ogóle postępowania przed sądem. Skoro bowiem nie można przeprowadzić dowodów, które miały posłużyć do wykazania określonych faktów, sąd musi w jakiś inny sposób ustalić, czy te fakty miały miejsce. Wydaje się, że nie ma innej możliwości, jak tylko przewidzieć, że sąd dokonuje tej oceny na podstawie twierdzeń stron co do faktów, biorąc pod uwagę całokształt okoliczności sprawy. Gdy zaś będzie chodzić o rozmiar należnego świadczenia, należy uciec się do normy z art. 322 (proj. art. 458⁸ § 7).

VI. Inne postępowania odrębne

35. Postępowanie uproszczone

Praktyka wykazuje pozytywny wpływ przepisów o postępowaniu uproszczonym na sprawność postępowania. Należy więc poszerzyć zakres spraw podlegających rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym i rozwinąć te jego odrębności, które dają ten efekt.

a. Zakres postępowania uproszczonego

Skoro nie ma podstawy do powiązania postępowania uproszczonego z żadnym konkretnym rodzajem podmiotów wyodrębnianych przez prawo cywilne, to podstawą określenia jego zakresu musi pozostać przedmiot postępowania, czyli przedmiot powództwa. Tu wydaje się oczywiste, że w postępowaniu uproszczonym nie powinny być rozpoznawane sprawy zmierzające do uzyskania orzeczeń kształtujących prawa podmiotowe (o ustalenie i o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa) – w tych przypadkach waga orzeczeń, ze względu na ich skutek kształtujący ład prawny na przyszłość, jest zbyt istotna, by ograniczać sposoby dojścia do rozstrzygnięcia. Natomiast sprawy, w których żądane orzeczenia jedynie potwierdzają istnienie stosunku prawnego i wywodzą z niego konsekwencje w postaci długów/wierzytelności (rozumianych jako obowiązek świadczenia i uprawnienie do jego żądania), niosą zdecydowanie mniejsze ryzyko – i w nich można zaryzykować pewne uproszczenia, nawet kosztem drobiazgowości w ustalaniu faktów. Wobec tego rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym powinny podlegać sprawy o świadczenie, zarówno pieniężne, jak i niepieniężne, bez względu na podstawę prawną tego świadczenia i na charakter zaangażowanych podmiotów. Nie ma natomiast merytorycznego uzasadnienia utrzymywanie zasady, że rozpoznaniu w tym postępowaniu podlegają tylko powództwa o roszczenia z umów i z praw związanych z lokalami.

Zaznaczenie, że chodzi o sprawy z powództw, wyłącza stosowanie postępowania uproszczonego do spraw rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym.

Z analogicznych względów rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym nie powinny podlegać sprawy o istotnej wartości przedmiotu sporu. Należy więc zachować granicę wynoszącą 20 tys. zł – w dzisiejszych realiach odpowiadającą sumie przeciętnego wynagrodzenia za pracę z kilku miesięcy. W sprawach o roszczenia z tytułu rękojmi i gwarancji granica ta powinna się odnosić do wartości przedmiotu umowy – by wykluczyć rozpoznawanie w tym postępowaniu spraw o wielokrotnie bardziej wartościowe prawa majątkowe, w których wartość roszczenia z tego tytułu odzwierciedla tylko różnicę między wartością przedmiotu umowy w stanie prawidłowym i wadliwym.

Są też pewne rodzaje spraw, w których postępowanie nie powinno być uproszczone ze względu na doniosłość więzi społecznych, których dotyczą:

- 1) sprawy należące do właściwości sądów okręgowych (art. 17, art. 477⁸ § 1);
- 2) sprawy małżeńskie i ze stosunków między rodzicami a dziećmi (z działu I i II tytułu VII księgi pierwszej);
- 3) sprawy z zakresu prawa pracy rozpoznawane z udziałem ławników (wyliczone w art. 47 § 2 pkt 1);

- 4) sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw wymienionych w art. 477⁸ § 2 pkt 1–4 i spraw o rentę (sprawy te co prawda zazwyczaj wymagają opinii biegłych z zakresu medycyny, ale opinie te są z reguły szablonowe, zaś same sprawy są na tyle nieskomplikowane, że nie ma potrzeby angażowania do nich całości aparatu proceduralnego).

Ostatecznie spośród spraw z zakresu prawa pracy rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym będą podlegać sprawy z powództw o świadczenia pieniężne z innego tytułu, niż wymienione w art. 47 § 2 pkt 1, a spośród spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych – wszystkie sprawy rozpoznawane przez sąd rejonowy oraz rozpoznawane przez sądy okręgowe sprawy o rentę.

Powyższy zakres ustanawia proj. art. 505¹ § 1–2.

Ponieważ ogólne zasady mogą nie objąć wszystkich szczególnych sytuacji, które uzasadniałyby rozpoznanie sprawy bez stosowania przepisów o postępowaniu uproszczonym, należy przewidzieć możliwość pominięcia tych przepisów w razie potrzeby, o czym powinien rozstrzygać sąd w drodze niezaskarżalnego postanowienia (proj. art. 505¹ § 3). Tryb rozpoznania sprawy winien być determinowany przede wszystkim przez wzgląd na sprawne rozwiązanie sporu, nie ma zaś potrzeby uzależniać go od kazuistycznych przesłanek, w szczególności, jak w obecnym stanie prawnym, od potrzeby zasięgnięcia opinii biegłego. Także zawartość sprawy sama w sobie nie świadczy jeszcze o potrzebie pominięcia przepisów o postępowaniu uproszczonym.

Konsekwencją nowej podstawy stosowania postępowania uproszczonego jest zmiana art. 505³ § 2 polegająca na zastąpieniu nawiązania do „tej samej umowy” i „umów tego samego rodzaju” nawiązaniem do „tego samego stosunku prawnego” i „kilku stosunków prawnych tego samego rodzaju”. Utrzymanie merytorycznego związku między roszczeniami rozpoznawanymi w tym samym procesie jest bowiem celowe z oczywistych względów, a rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym będą już podlegać nie tylko roszczenia z umów.

b. Odrębności postępowania uproszczonego

Najistotniejszą w praktyce odrębnością postępowania uproszczonego jest niedopuszczalność dowodu z opinii biegłego (art. 505⁶ § 2). Jest ona jednak względna – jeżeli sprawa okaże się zawiła lub będzie do swego rozstrzygnięcia wymagać wiadomości specjalnych, sąd rozpozna ją z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym (art. 505⁷).

Jak wskazano wyżej, ten stan prawny wymaga zmiany o tyle, że potrzeba zasięgnięcia opinii biegłego nie zawsze przesądza o potrzebie odstąpienia od rozpoznania sprawy w postępowaniu uproszczonym. Zależy to od okoliczności konkretnej sprawy, które lepiej niż ustawodawca zna sąd rozpoznający sprawę – wobec czego kwestię tę należy pozostawić jego ocenie. Odpowiednie upoważnienie zawiera proj. art. 505¹ § 3.

Z tych samych względów niezasadne jest wyłączenie a priori stosowania w postępowaniu uproszczonym przepisów o opinii biegłego. Zawierający to ograniczenie art. 505⁶ § 2 zostaje uchylony.

Istotną odrębnością postępowania uproszczonego jest dopuszczalność sędziowskiej oceny zastępującej szczegółowe ustalenia na podstawie dowodów (art. 505⁶ § 3). Z mocy art. 322 ocena sędziowska jest dopuszczalna we wszystkich postępowaniach cywilnych, ale jej dopuszczalność w postępowaniu uproszczonym jest szersza, bo nie ogranicza się tylko do spraw o określone

świadczenia. Tym niemniej wciąż pozostaje ograniczona przesłanką negatywną w postaci niemożliwości ścisłego udowodnienia wysokości żądania.

Oparcie rozstrzygnięcia co do istoty sprawy na ocenie sędziowskiej niewątpliwie niesie ze sobą ryzyko dowolności w ustaleniach. Tym niemniej, biorąc pod uwagę wymagania stawiane sędziom w zakresie odpowiedzialności ich postępowania i stopnia ich fachowości, można zasadnie założyć, że oceny sędziowskie będą na tyle ostrożne, że stopień tego ryzyka z pewnością nie przekroczy akceptowalnego poziomu. Zresztą błędy w tym zakresie będą łatwe do uchwycenia w apelacji i naprawienia w postępowaniu odwoławczym. Z drugiej strony alternatywą dla oceny sędziowskiej z reguły jest tylko opinia biegłego – ze wszystkimi swoimi wadami w postaci koszt- i czasochłonności. Co więcej, doświadczenia praktyczne wskazują, że wysokości świadczeń wskazywane przez biegłych w opiniach niejednokrotnie niewiele odbiegają od szacunków proponowanych przez sędziów; znajomość realiów życiowych i doświadczenie zawodowe często pozwalają zastąpić wiadomości specjalne.

Zważenie tych argumentów prowadzi do wniosku, że spodziewane korzyści w postaci usprawnienia postępowań przeważają nad ryzykiem dowolności rozstrzygnięć.

Wobec tego ocena sędziowska powinna zostać dopuszczona w szerszym zakresie, niż dotychczas. Przede wszystkim należy nią objąć nie tylko wysokość świadczenia, lecz również jego zasadność (czy świadczenie jest należne co do istoty) – skoro ocena w tym zakresie również może wymagać wiadomości specjalnych. W sytuacji, gdy rozstrzygnięcie sprawy winno nastąpić przy zastosowaniu wiadomości tego rodzaju, należy pozostawić uznaniu sądu, czy poweźmie samodzielną ocenę, opartą na całokształcie okoliczności sprawy, czy uzna jednak za konieczne zasięgnięcie opinii biegłego (proj. art. 505⁷ § 1).

Zasada powinna być odmienna w przypadku, gdy spodziewane wynagrodzenie biegłego okaże się wyższe, niż wartość przedmiotu sporu w danej sprawie. Względ na ograniczenie tzw. społecznych kosztów wymiaru sprawiedliwości nakazuje odmówić przeprowadzenia dowodu kosztowniejszego, niż przedmiot sporu. Jest to również niedopuszczalne ze względów zasadniczych: przedmiotem procesu staje się wówczas nie żądanie, lecz koszty postępowania, co z założenia oznacza, że proces staje się fikcyjny. Ponieważ jednak mogą się zdarzyć sprawy, w których tak nie będzie, należy przewidzieć wyjątek od tego zakazu (proj. art. 505⁷ § 2).

Powyższe zmiany wprowadza proj. art. 505⁷. Nowa regulacja dowodowa zawarta w jego § 3 została omówiona wcześniej.

Przy obecnym poziomie zamożności polskiego społeczeństwa sprawy o wartości przedmiotu sporu nie przekraczającej 1000 zł należy uznać za bagatelne. Jednocześnie stan faktyczny i prawny oraz materiał dowodowy w tej kategorii spraw z reguły jest na tyle nieskomplikowany, że stosowanie do niej ogólnych zasad uzasadniania orzeczeń jest oczywiście niecelowe – okazują się nadmiernie rozbudowane w stosunku do wagi sprawy. Należy więc uprościć uzasadnienia wyroków w tych sprawach poprzez ograniczenie ich do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku, która jest kwintesencją uzasadnienia. Jeżeli zaś okoliczności sprawy wskazują, że należy stronom wyjaśnić również inne kwestie, zwłaszcza sporne, sąd winien mieć możliwość rozwinięcia uzasadnienia w odpowiednim zakresie, mieszczącym się w dyspozycji art. 328 § 2. Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 505⁸ § 4.

Z tych samych powodów w tej kategorii spraw należy zawęzić możliwość uchylenia wyroku do przypadków najcięższych uchybień procesowych, skutkujących nieważnością postępowania (art. 386 § 2) lub koniecznością odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania (art. 386 § 3). Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 505¹² § 1¹.

c. Pozostałe kwestie

Wobec zmian w regulacji postępowania odrębnego w sprawach z zakresu prawa pracy treść art. 505¹⁴ § 1 wymaga zmiany polegającej na usunięciu odesłań do przepisów uchylonych (art. 468) bądź zmienionych na tyle, że odesłanie stało się bezprzedmiotowe (art. 467 i art. 470–471).

Uchylenie § 1 art. 505⁸ ma charakter porządkujący. Wskutek wprowadzenia tego przepisu *a contrario* wykluczono dopuszczalność złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku ustnie (do protokołu rozprawy) we wszystkich sprawach nie rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym. Tymczasem nie ma ani potrzeby, ani podstaw ustanawiać takiego ograniczenia, ponieważ nic nie przemawia za ograniczeniem, by wniosek ten mógł być składany tylko na piśmie. Skutek ten stanowi więc oczywisty błąd, a nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego jest okazją do jego naprawienia.

Uchylenie art. 505² jest konsekwencją odejścia od obowiązku stosowania formularzy.

Uchylenie art. 505⁸ § 2 jest konsekwencją wyłączenia możliwości złożenia apelacji bez wniosku o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku.

Uchylenie art. 505¹⁰ § 2 jest konsekwencją zastosowania ustanowionej w nim zasady do ogólnego postępowania odwoławczego (nie tylko w postępowaniu uproszczonym).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział VI. Postępowanie uproszczone	
Art. 505¹. Przepisy niniejszego działu stosuje się w następujących sprawach należących do właściwości sądów rejonowych: 1) o roszczenia wynikające z umów, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza dziesięciu tysięcy złotych, a w sprawach o roszczenia wynikające z rękojmi, gwarancji jakości lub z niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową sprzedaży konsumenckiej, jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza tej kwoty; 2) o zapłatę czynszu najmu lokali mieszkalnych i opłat obciążających najemcę oraz opłat z tytułu korzystania z lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej bez względu na wartość przedmiotu sporu.	Art. 505¹. § 1. W postępowaniu uproszczonym rozpoznaje się sprawy o świadczenie, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza dwudziestu tysięcy złotych, a w sprawach o roszczenia z rękojmi lub gwarancji – jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza tej kwoty. § 2. Spośród spraw wymienionych w § 1 nie rozpoznaje się w postępowaniu uproszczonym spraw: 1) należących do właściwości sądów okręgowych, 2) małżeńskich i ze stosunków między rodzicami a dziećmi, 3) z zakresu prawa pracy rozpoznawanych z udziałem ławników, 4) z zakresu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw wymienionych w art. 477⁸ § 2 pkt 1–4 i spraw o rentę. § 3. Sąd może rozpoznać sprawę z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym, jeżeli może to przyczynić się do rozwiązania sporu.
Art. 505². Pozew, odpowiedź na pozew, sprzeciw od wyroku zaocznego i pismo zawierające wnioski dowodowe wnoszone w postępowaniu uproszczonym powinny być sporządzone na urzędowych formularzach.	Art. 505². (uchylony). [zbędny wobec odejścia od obowiązku stosowania formularzy]

Art. 505³. § 1. Jednym pozwem można dochodzić tylko jednego roszczenia. § 2. Połączenie kilku roszczeń w jednym pozwie jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy wynikają z <u>tej samej umowy lub umów</u> tego samego rodzaju. W <u>wypadku</u> niedopuszczalnego połączenia w jednym pozwie kilku roszczeń przewodniczący zarządza zwrot pozwu, stosując art. 130¹. (...)	Art. 505³. § 1. Jednym pozwem można dochodzić tylko jednego roszczenia. § 2. Połączenie kilku roszczeń w jednym pozwie jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy wynikają z <u>tego samego stosunku prawnego lub z kilku stosunków prawnych</u> tego samego rodzaju. W <u>przypadku</u> niedopuszczalnego połączenia w jednym pozwie kilku roszczeń przewodniczący zarządza zwrot pozwu, stosując art. 130¹. (...)
Art. 505⁶. § 1. (uchylony) § 2. ~~Przepisów art. 278–291 nie stosuje się.~~ § 3. Jeżeli sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.	Art. 505⁶. § 1. (uchylony) § 2. (uchylony) § 3. Jeżeli sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.
Art. 505⁷. Jeżeli sąd uzna, że sprawa jest szczególnie zawiła lub jej rozstrzygnięcie wymaga wiadomości specjalnych, w dalszym ciągu rozpoznaje ją z <u>pominięciem przepisów niniejszego działu. W takim wypadku nie pobiera się uzupełniającej opłaty od pozwu. Przepisu art. 130³ § 2 nie stosuje się.</u>	Art. 505⁷. § 1. <u>Ilekoć ustalenie zasadności lub wysokości świadczenia powinno nastąpić przy zastosowaniu wiadomości specjalnych, od uznania sądu zależy powzięcie samodzielnej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy albo zasięgnięcie opinii biegłego.</u> § 2. <u>Opinii biegłego nie zasięga się, jeżeli jej przewidywany koszt miałby przekroczyć wartość przedmiotu sporu, chyba że uzasadniają to wyjątkowe okoliczności.</u> § 3. <u>Złożenie zeznań przez świadka nie stoi na przeszkodzie zasięgnięciu jego opinii jako biegłego, także co do faktów, o których zeznał (świadek-ekspert), nawet jeżeli uprzednio sporządził opinię na zlecenie podmiotu innego, niż sąd.</u>
Art. 505⁸. § 1. ~~Wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku strona może zgłosić również do protokołu bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku.~~ § 2. ~~Dla strony, która zrzekła się doręczenia uzasadnienia wyroku, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia ogłoszenia wyroku.~~ § 3. Strona obecna na posiedzeniu, na którym ogłoszono wyrok, może po jego ogłoszeniu w oświadczeniu złożonym do protokołu zrzec się prawa do wniesienia apelacji. W razie zrzeczenia się prawa do wniesienia apelacji przez wszystkich uprawnionych wyrok staje się prawomocny.	Art. 505⁸. § 1. (uchylony). § 2. (uchylony) § 3. Strona obecna na posiedzeniu, na którym ogłoszono wyrok, może po jego ogłoszeniu w oświadczeniu złożonym do protokołu zrzec się prawa do wniesienia apelacji. W razie zrzeczenia się prawa do wniesienia apelacji przez wszystkich uprawnionych wyrok staje się prawomocny. § 4. <u>W sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza tysiąca złotych, uzasadnienie wyroku ogranicza się do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Od uznania sądu opartego na ocenie okoliczności sprawy zależy rozszerzenie tego uzasadnienia o pozostałą treść określoną w art. 328 § 2.</u>
Art. 505¹⁰. § 1. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego. § 2. ~~Sąd może rozpoznać apelację na posiedzeniu niejawnym, chyba że strona w apelacji lub w odpowiedzi na apelację zażądała przeprowadzenia rozprawy.~~ § 3. (utracił moc).	Art. 505¹⁰. § 1. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego. § 2. (uchylony) § 3. (utracił moc).
Art. 505¹². § 1. Jeżeli sąd drugiej instancji stwierdzi, że zachodzi naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku, uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania. (...)	Art. 505¹². § 1. Jeżeli sąd drugiej instancji stwierdzi, że zachodzi naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku, uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania. § 1¹. <u>W sprawach określonych w art. 505⁸ § 4 przepisu § 1 nie stosuje się, a zaskarżony wyrok może zostać uchylony tylko w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 3.</u> (...)

Art. 505¹⁴. § 1. W postępowaniu uproszczonym w sprawach z zakresu prawa pracy przepisów art. 466, art. 467, art. 468, art. 470, art. 471, art. 477 i art. 477¹ nie stosuje się.
§ 2. (uchylony).

Art. 505¹⁴. § 1. W postępowaniu uproszczonym w sprawach z zakresu prawa pracy przepisów art. 466, art. 477 i art. 477¹ nie stosuje się.
§ 2. (uchylony).

36. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych

a. Sprawy z zakresu prawa pracy

Zmiany w przepisach regulujących postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy (art. 467 §§ 1–3², art. 468, art. 470–471, art. 475¹, art. 477⁷) są konsekwencją wprowadzenia postępowania przygotowawczego w procesie cywilnym. Będące jego jądrem posiedzenie przygotowawcze ma te same cele i wyniki, co dotychczasowe instytucje wstępnego badania sprawy i czynności wyjaśniających, a przy tym jeszcze umożliwia organizację rozprawy. Cele posiedzenia przygotowawczego w sprawach pracowniczych i ubezpieczeniowych zostały poszerzone w porównaniu do jego celów w „zwykłym” procesie (proj. art. 467 § 3^{1–3}²), przez co uwzględniają specyfikę spraw z zakresu prawa pracy polegającą na:

- łagodniejszym podejściu do braków formalnych i merytorycznych pozwu/odwołania,
- mniej restrykcyjnym podejściu do dopuszczania dowodów z urzędu.

Instytucje wstępnego badania sprawy i czynności wyjaśniających stały się więc zbędne, wobec czego należy uchylić przepisy, które je ustanawiają (art. 467 § 1–3 i art. 468). W konsekwencji tych zmian należy także:

- zastąpić nawiązania do wstępnego badania sprawy i czynności wyjaśniających nawiązaniem do czynności w sprawie i do posiedzenia przygotowawczego (proj. art. 467 § 3^{1–3}², proj. art. 470–471),
- usunąć nawiązania do uchylonego art. 468 i do art. 467 (w zakresie, w którym stały się zbędne) z art. 475¹ i art. 477⁷.

Termin do rozpoznania sprawy z zakresu prawa pracy powinien zostać zachowany, należy jednak zmienić jego charakter tak, by uwzględniał realia obecnego nadmiernego obciążenia sądów powszechnych – nie poprzez nałożenie na sąd obowiązku przeprowadzenia posiedzenia, lecz poprzez zobowiązanie sądu i przewodniczącego do odpowiedniego podejmowania czynności w tym celu (proj. art. 471). Brzmienie przepisu należy przy tym ujednolicić z brzmieniem innych przepisów ustanawiających terminy do rozstrzygnięcia spraw (proj. art. 205⁴ § 2, art. 479⁸³ § 5, art. 486).

Z uwagi na dokonane w 1996 r. zmiany w Kodeksie pracy dotyczące pojęcia „zakładu pracy”, zmiany wymaga art. 461 § 1, ustalający podstawy właściwości miejscowej sądu pracy. Ponieważ w obecnym stanie prawnym „zakład pracy” można rozumieć co najwyżej jako miejsce wykonywania pracy, nie ma potrzeby wyodrębniania go od już tak określonej podstawy ustalenia właściwości. Pojęcie „zakładu pracy” należy również zastąpić pojęciem „pracodawcy” w proj. art. 476 § 1 pkt 3 i § 5 pkt 1 lit. b oraz w proj. art. 477⁶ § 1. W art. 461 § 3 zbędne są również dotychczasowe regulacje przewidujące możliwość wydania postanowienia o przekazaniu sprawy na posiedzeniu niejawnym

(będzie to wynikać z proj. art. 148 § 3) i związanie sądu docelowego tym postanowieniem (która wynika z art. 200 § 2).

Doświadczenia praktyki wskazują, że niemal żaden proces o uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne nie kończy się w terminie umożliwiającym zastosowanie instytucji z art. 477² § 2. Aby nadać tej instytucji realne znaczenie, należy przesłanki jej zastosowania poszerzyć o przywrócenie pracownika do pracy (proj. art. 477² § 2).

b. Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych

U podstawy orzekania w sprawach ubezpieczeniowych leży zasada, że w przypadku stwierdzenia wady decyzji organu rentowego sąd zmienia tę decyzję co do istoty (art. 477¹⁴ § 2). Zasada ta ze względów społecznych w aktualnych warunkach musi zostać utrzymana. Jednakowoż praktyka orzekania sądów ubezpieczeń społecznych wykazuje, że decyzje organów rentowych bywają dotknięte rażącymi wadami w zakresie treści (brak oznaczenia stron, niewskazanie sposobu obliczenia świadczenia lub składki), sposobu wydania (wydanie przez osobę nieuprawnioną) i postępowania je poprzedzającego (bez podstawy prawnej lub przedwcześnie – bez zachowania terminów lub przesłanek wydania). Niezależnie od tego, czy wady te dotyczą formy czy treści decyzji, ich wspólną cechą jest to, że naruszają przepisy o postępowaniu przed organem rentowym w takim stopniu, że ich konwalidacja jest niemożliwa. W konsekwencji naprawienie takich decyzji przez sąd polega w istocie na wydaniu ich na nowo, to zaś wymaga przeprowadzenia całego postępowania na nowo – tyle, że przed sądem.

Niewątpliwie pozostaje to koniecznością w sprawach o przyznanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego, skoro każda dodatkowa zwłoka może narazić ubezpieczonego na utratę środków utrzymania. Są jednak przypadki, w których ryzyka takiego nie ma: gdy decyzja (1) nakłada na ubezpieczonego zobowiązanie, (2) ustala wymiar tego zobowiązania (zwłaszcza je podwyższa) i (3) obniża świadczenie. W tych sprawach nie ma więc powodu, by sąd ubezpieczeń społecznych wyręczał organ rentowy w prawidłowym przeprowadzeniu postępowania. Względy społeczne nie stoją więc na przeszkodzie, by w tych sprawach wprowadzić możliwość uchylecia wadliwej decyzji i przekazania sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. Spod tej możliwości należy wyłączyć sytuację, gdy naruszenie prawa nie jest rażące – bo nie każde uchybienie w procedowaniu przed organem rentowym ma taką rangę, by wymagało prowadzenia sprawy od nowa. Zmianę tę wprowadza proj. art. 477¹⁴ § 2¹.

Wprowadzenie możliwości rozstrzygnięcia kasatoryjnego nie wyklucza możliwości wykorzystania przez sąd istniejącej dotychczas instytucji zwrotu sprawy organowi rentowemu w celu uzupełnienia istotnych braków w materiale sprawy. Obejmujący ją art. 467 § 4 należy więc zachować, zmieniając go poprzez (1) usunięcie nawiązania do wstępnego badania sprawy, (2) usunięcie zbędnego kazuistycznego wskazania, który sędzia może zarządzić zwrot i (3) zastąpienie zwrotu „przeprowadzenie jego uzupełnienia” zwięzłym „uzupełnienie” (zmiana redakcyjna). Należy także wyłączyć pouczenie o skutkach prawnych decyzji i trybie jej zaskarżenia spośród katalogu przesłanek zwrotu decyzji, ponieważ wymóg uzupełniania decyzji o pouczenia w sytuacji, gdy już została skutecznie zaskarżona do sądu, jest czystym formalizmem.

Zasady ustalania właściwości miejscowej sądu ubezpieczeniowego należy uzupełnić o jednoznaczne określenie podstawy tej właściwości w sprawach z odwołania od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności i w pozostałych sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wymienionych w art. 476 § 3. W sprawach tych podstawa ustalenia właściwości miejscowej sądu ubezpieczeniowego nie była dotychczas wyraźnie wskazana. Uzupełnienie to zostaje wprowadzone poprzez rozbudowę art. 461 § 2. Do tego też paragrafu należy przenieść treść dotychczasowego § 2², który podlega uchyleniu. Opisana wyżej zmiana w § 3 odnosi się również do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział III. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych Rozdział 1. Przepisy ogólne	
Art. 461. § 1. Powództwo w sprawach z zakresu prawa pracy ~~może być wytoczone~~ bądź przed sąd właściwości ogólnej pozwanego, bądź przed sąd, w którego okręgu praca jest, była lub miała być wykonywana, ~~bądź też przed sąd, w którego okręgu znajduje się zakład pracy.~~ § 2. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd, w którego okręgu ma miejsce zamieszkania strona odwołująca się od decyzji wydanej przez organ rentowy, chyba że przepis odrębny stanowi inaczej. § 2¹. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w których wniesiono odwołanie od decyzji organu emerytalnego określonego przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, wojskowego organu emerytalnego albo organu emerytalnego właściwego w stosunku do funkcjonariuszy Służby Więziennej, właściwy jest sąd, w którego okręgu ma siedzibę ten organ. ~~§ 2². W sprawach, w których nie można określić właściwości sądu według przepisów § 1–21, właściwy jest sąd, w którego okręgu ma siedzibę organ rentowy.~~ § 3. Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, rozpoznającemu sprawy z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, jeżeli przemawiają za tym względy celowości. ~~Postanowienie w tym przedmiocie może zapaść na posiedzeniu niejawnym. Sąd, któremu sprawa została przekazana, jest związany postanowieniem sądu przekazującego.~~	Art. 461. § 1. Powództwo w sprawach z zakresu prawa pracy <u>można wytoczyć</u> bądź przed sąd <u>ogólnie właściwy dla pozwanego</u>, bądź przed sąd, w którego obszarze właściwości praca jest, była lub miała być wykonywana. § 2. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma miejsce zamieszkania <u>albo siedzibę</u> strona odwołująca się od decyzji wydanej przez organ rentowy <u>lub od orzeczenia wydanego przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, jak również występująca z żądaniem w pozostałych sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wymienionych w art. 476 § 3.</u> <u>Jeżeli na tej podstawie nie można ustalić właściwego sądu, właściwy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma siedzibę organ rentowy, a w sprawie, w której występuje wymieniony w art. 476 § 3 organ inny, niż rentowy – ten organ.</u> § 2¹. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w których wniesiono odwołanie od decyzji organu emerytalnego określonego przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, wojskowego organu emerytalnego albo organu emerytalnego właściwego w stosunku do funkcjonariuszy Służby Więziennej, właściwy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma siedzibę ten organ. § 2². (uchylony) § 3. Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, rozpoznającemu sprawy z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, jeżeli przemawiają za tym względy celowości.
Art. 464. § 1. Odrzucenie pozwu nie może nastąpić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ. W tym wypadku sąd przekaze mu sprawę. ~~Postanowienie sądu o przekazaniu sprawy może zapaść na posiedzeniu niejawnym.~~ Jeżeli jednak organ ten uprzednio uznał się za niewłaściwy, sąd rozpozna sprawę. § 2. (...)	Art. 464. § 1. Odrzucenie pozwu nie może nastąpić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ. W tym przypadku sąd przekaze sprawę temu organowi. Jeżeli jednak organ ten uprzednio uznał się za niewłaściwy, sąd rozpozna sprawę. § 2. (...)
Art. 467. § 1. ~~Niezwłocznie po wniesieniu sprawy przewodniczący lub wyznaczony przez niego sędzia dokonuje jej wstępnego badania.~~	Art. 467. § 1. (uchylony). § 2. (uchylony). § 3. (uchylony).

§ 2. Wstępne badanie sprawy polega na ustaleniu, czy pismo wnoszące postępowanie sądowe spełnia niezbędne wymagania, pozwalające nadać mu dalszy bieg, oraz na podjęciu czynności umożliwiających rozstrzygnięcie sprawy na pierwszym posiedzeniu. § 3. Po wstępnym badaniu sprawy przewodniczący wzywa do usunięcia braków formalnych pisma tylko wówczas, gdy braki te nie dadzą się usunąć w toku czynności wyjaśniających. § 4. Jeżeli w toku wstępnego badania sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych okaże się, że występują istotne braki w materiale, a przeprowadzenie jego uzupełnienia w postępowaniu sądowym byłoby połączone ze znacznymi trudnościami, przewodniczący lub wyznaczony przez niego sędzia może zwrócić organowi rentowemu akta sprawy w celu uzupełnienia materiału sprawy. To samo dotyczy wypadku, w którym decyzja organu rentowego nie zawiera: 1) podstawy prawnej i faktycznej; 2) wskazania sposobu wyliczenia świadczenia; 3) stosownego pouczenia o skutkach prawnych decyzji i trybie jej zaskarżenia.	§ 3¹. Stronę wnoszącą pismo wnoszące postępowanie wzywa się do usunięcia jego braków, tylko gdy braki te uniemożliwiają przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego z udziałem strony wnoszącej pismo. § 3². Posiedzenie przygotowawcze służy także usunięciu braków pisma wnoszącego postępowanie w zakresie niezbędnym do nadania sprawie prawidłowego biegu oraz, w razie potrzeby, ustaleniu przez sąd dowodów do przeprowadzenia z urzędu, a także wyjaśnieniu innych okoliczności istotnych dla prawidłowego i szybkiego rozpoznania sprawy. § 4. Jeżeli w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych okaże się, że występują istotne braki w materiale, a jego uzupełnienie w postępowaniu sądowym byłoby połączone ze znacznymi trudnościami, przewodniczący może zwrócić organowi rentowemu akta sprawy w celu uzupełnienia materiału sprawy. To samo dotyczy wypadku, w którym decyzja organu rentowego nie zawiera: 1) podstawy prawnej i faktycznej; 2) wskazania sposobu wyliczenia świadczenia.
Art. 468. § 1. Sąd podejmuje czynności wyjaśniające, jeżeli przemawiają za tym wyniki wstępnego badania sprawy, a także gdy sprawa nie była przedmiotem postępowania przed komisją pojednawczą, chyba że czynności te nie przyspieszają postępowania lub są oczywiście niecelowe z innych przyczyn. § 2. Czynności wyjaśniające mają na celu: 1) usunięcie braków formalnych pism procesowych, w tym w szczególności dokładniejsze określenie zgłoszonych żądań; 2) w sprawach z zakresu prawa pracy – wyjaśnienie stanowisk stron oraz skłonienie ich do pojednania i zawarcia ugody; 3) ustalenie, jakie z istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności są sporne między stronami oraz czy i jakie dowody należy przeprowadzić w celu ich wyjaśnienia; 4) wyjaśnienie innych okoliczności, mających znaczenie dla prawidłowego i szybkiego rozstrzygnięcia sprawy. § 3. Czynności wyjaśniające przeprowadza się bez udziału ławników. § 4. Postanowienie określające środki dowodowe i fakty podlegające stwierdzeniu może zapaść na posiedzeniu niejawnym.	Art. 468. (uchylony). [zastąpiony przez art. 205⁶–205⁹ i art. 467 § 3¹–3²]
Art. 470. W razie podjęcia czynności wyjaśniających lub zarządzenia osobistego stawienia na rozprawę, strona pozwana powinna być reprezentowana przez osobę obeznaną ze stanem faktycznym sprawy i uprawnioną do zawarcia ugody.	Art. 470. Pozwany ma obowiązek zapewnić, by osoba reprezentująca go przy czynnościach sądu była obeznana ze stanem faktycznym sprawy i umocowana do zawarcia ugody.
Art. 471. Termin rozprawy powinien być wyznaczony tak, aby od daty zakończenia czynności wyjaśniających, a jeżeli nie podjęto tych czynności – od daty wniesienia pozwu lub odwołania, do rozprawy nie upłynęło więcej niż dwa tygodnie, chyba że zachodzą niedające się usunąć przeszkody.	Art. 471. Sąd i przewodniczący podejmują czynności tak, by termin posiedzenia, na którym sprawa ma zostać rozpoznana, przypadł nie później niż miesiąc od dnia zakończenia posiedzenia przygotowawczego, a jeżeli go nie przeprowadzono – nie później, niż sześć miesięcy od dnia wniesienia odpowiedzi na pozew. Jeżeli odpowiedź ta była dotknięta brakami, termin ten biegnie od dnia usunięcia jej braków, w jeżeli jej odpowiedzi nie wniesiono – od dnia upływu terminu do jej wniesienia.
Art. 475¹. Przepisów art. 466, art. 467, art. 468, art. 470 i art. 471 nie stosuje się do skargi kasacyjnej i do postępowania przed Sądem Najwyższym, wywołanego jej wniesieniem.	Art. 475¹. Przepisów art. 466, art. 467, art. 470 i art. 471 nie stosuje się do skargi kasacyjnej i do postępowania przed Sądem Najwyższym, wywołanego jej wniesieniem.

Art. 476. § 1. Przez sprawy z zakresu prawa pracy rozumie się sprawy: (...) 3) o odszkodowania dochodzone od ~~zakładu pracy~~ na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. (...) § 5. Przez użyte w niniejszym dziale określenie 1) pracownik – rozumie się również: (...) b) osobę dochodzącą od ~~zakładu pracy~~ odszkodowania lub ustalenia uprawnień do świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych; (...)	Art. 476. § 1. Przez sprawy z zakresu prawa pracy rozumie się sprawy: (...) 3) o odszkodowania dochodzone od <u>pracodawcy</u> na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. (...) § 5. Przez użyte w niniejszym dziale określenie 1) pracownik – rozumie się również: (...) b) osobę dochodzącą od <u>pracodawcy</u> odszkodowania lub ustalenia uprawnień do świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych; (...)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział III. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych Rozdział 2. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy	
Art. 477². (...) § 2. Uznając wypowiedzenie umowy o pracę za bezskuteczne, sąd na wniosek pracownika może w wyroku nałożyć na ~~zakład pracy~~ obowiązek dalszego zatrudnienia pracownika do czasu prawomocnego rozpoznania sprawy.	Art. 477². (...) § 2. Uznając wypowiedzenie umowy o pracę za bezskuteczne <u>albo przywracając pracownika do pracy</u>, sąd na wniosek pracownika może w wyroku nałożyć na <u>pracodawcę</u> obowiązek dalszego zatrudnienia pracownika do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.
Art. 477⁶. § 1. Wyrok sądu pierwszej instancji zasądający świadczenia na rzecz pracownika lub członków jego rodziny, w stosunku do którego sąd drugiej instancji oddalił apelację ~~zakładu pracy~~, podlega natychmiastowemu wykonaniu także w części, w której sąd nie nadał mu rygoru natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 477². (...)	Art. 477⁶. § 1. Wyrok sądu pierwszej instancji zasądający świadczenia na rzecz pracownika lub członków jego rodziny, w stosunku do którego sąd drugiej instancji oddalił apelację <u>pracodawcy</u>, podlega natychmiastowemu wykonaniu także w części, w której sąd nie nadał mu rygoru natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 477². (...)
Art. 477⁷. Przepisów art. 464, 467, ~~468~~, 470–473 nie stosuje się w sprawach, w których pracownik jest stroną pozwaną.	Art. 477⁷. Przepisów art. 464, 467 § 3¹ i art. 470–473 nie stosuje się w sprawach, w których pracownik jest stroną pozwaną.
Art. 477⁹. (...) § 3¹. Sąd odrzuci odwołanie w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a osoba zainteresowana nie wniosła sprzeciwu od tego orzeczenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia. Jeżeli odwołanie opiera się także na zarzucie nierozpatrzenia wniesionego po terminie sprzeciwu od tego orzeczenia, a wniesienie sprzeciwu po terminie nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby zainteresowanej, sąd uchyła decyzję, przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie. W takim przypadku organ rentowy kieruje sprzeciw do rozpatrzenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. § 3². W przypadkach, o których mowa w § 3¹, postanowienie sądu może zapasć na posiedzeniu niejawnym. § 3³. Przepis § 3¹ stosuje się odpowiednio w sprawach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników. (...)	Art. 477⁹. (...) § 3¹. Sąd odrzuci odwołanie w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a osoba zainteresowana nie wniosła sprzeciwu od tego orzeczenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia. Jeżeli odwołanie opiera się także na zarzucie nierozpatrzenia wniesionego po terminie sprzeciwu od tego orzeczenia, a wniesienie sprzeciwu po terminie nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby zainteresowanej, sąd uchyła decyzję, przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie. W takim przypadku organ rentowy kieruje sprzeciw do rozpatrzenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. § 3². (uchylony). § 3³. Przepis § 3¹ stosuje się odpowiednio w sprawach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników. (...)

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział III. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych Rozdział 3. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	
Art. 477¹¹. (...) ~~§ 2. Zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli zainteresowany nie bierze udziału w sprawie, sąd zawiadomi go o toczącym się postępowaniu. Zainteresowany może przystąpić do sprawy w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia zawiadomienia. Do zainteresowanego przepisu art. 174 § 1 nie stosuje się.~~ ~~§ 3. Postanowienie sądu o zawiadomieniu zainteresowanego o toczącym się postępowaniu może zapaść na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 477¹¹. (...) § 2. Zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli zainteresowany nie bierze udziału w sprawie, sąd zawiadomi go o toczącym się postępowaniu. Zainteresowany może przystąpić do sprawy w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia zawiadomienia. Do zainteresowanego przepisu art. 174 § 1 nie stosuje się. § 3. (uchylony).
Art. 477¹³. (...) ~~§ 2. Postanowienie sądu o umorzeniu postępowania może zapaść na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 477¹³. (...) § 2. (uchylony).
Art. 477¹⁴. § 1. Sąd oddala odwołanie, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia. § 2. W przypadku uwzględnienia odwołania sąd zmienia w całości lub w części zaskarżoną decyzję organu rentowego lub zaskarżone orzeczenie wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności i orzeka co do istoty sprawy. § 3. Jeżeli odwołanie wniesiono w związku z niewydaniem decyzji przez organ rentowy lub niewydaniem orzeczenia przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, sąd w razie uwzględnienia odwołania zobowiązuje organ lub zespół do wydania decyzji lub orzeczenia w określonym terminie, zawiadamiając o tym organ nadzór, albo orzeka co do istoty sprawy. Jednocześnie sąd stwierdza, czy niewydanie decyzji przez organ rentowy nastąpiło z rażącym naruszeniem prawa. (...)	Art. 477¹⁴. § 1. Sąd oddala odwołanie, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia. § 2. W przypadku uwzględnienia odwołania sąd zmienia w całości lub w części zaskarżoną decyzję organu rentowego lub zaskarżone orzeczenie wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności i orzeka co do istoty sprawy. <u>§ 2¹. Jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.</u> § 3. Jeżeli odwołanie wniesiono w związku z niewydaniem decyzji przez organ rentowy lub niewydaniem orzeczenia przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, sąd w razie uwzględnienia odwołania zobowiązuje organ lub zespół do wydania decyzji lub orzeczenia w określonym terminie, zawiadamiając o tym organ nadzór, albo orzeka co do istoty sprawy. Jednocześnie sąd stwierdza, czy niewydanie decyzji przez organ rentowy nastąpiło z rażącym naruszeniem prawa. (...)

37. Elektroniczne postępowanie upominawcze

Elektroniczne postępowanie upominawcze („e.p.u.”) udowodniło swoją przydatność w praktyce, odciążając sądy cywilne od rozpoznawania rokrocznie ogromnej liczby spraw. Przy tym jednak e.p.u. generuje pewne obciążenie dla tych sądów w ten sposób, że część z tych spraw jednak do sądów cywilnych trafia, i to w okolicznościach niejako gwarantujących komplikacje. Jest to skutkiem zachowania w e.p.u. obecnej koncepcji postępowania upominawczego, zgodnie z którą wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym jest *de facto* obligatoryjną częścią zwykłego procesu cywilnego. Zgodnie z tym założeniem niewydanie, uchylenie bądź zaskarżenie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym powoduje, także w e.p.u., konieczność rozpoznania sprawy w dalszym ciągu w zwykłym procesie. Wywołuje to trudności praktyczne, które wynikają w pierwszym rzędzie z odmiennych wymagań co do formy, treści i załączników do pozwu w zwykłym procesie i w

e.p.u., a w dalszej perspektywie – z odmiennych celów i standardów obu tych postępowań. Dostosowanie pozwu wniesionego w e.p.u. do wymagań zwykłego procesu jest z reguły na tyle długotrwałe i skomplikowane, że często nawet sami powodowie z niego rezygnują. Wyrazem tej tendencji jest wprowadzona nowelą k.p.c. z 10 lipca 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1311) możliwość złożenia przez powoda wniosku o umorzenie e.p.u. w przypadku niewydania, uchylecia bądź zaskarżenia nakazu zapłaty. Jednak już nawet przed wejściem w życie tej zmiany można przewidzieć, że regulacja ta będzie niewystarczająca, ponieważ w skali makro nie odciąży sądów powszechnych od całości wpływających do nich dotychczas spraw, a w skali mikro nadal będzie wymagać praco- i czasochłonnego uzupełniania braków pozwu i sprzeciwu.

Wobec tego tendencję zarysowaną w noweli z 10 lipca 2015 r. należy rozwinąć z pełną konsekwencją. Elektroniczne postępowanie upominawcze jako droga taniego i szybkiego uzyskania tytułu wykonawczego w sprawach niespornych winno stać się alternatywą dla zwykłego procesu, a nie jego częścią. To założenie umożliwia rezygnację w tym postępowaniu z egzekwowania od stron rozbudowanych wymogów formalnych i merytorycznych pozwu i sprzeciwu, z przekazywania spraw sądom „zwykłym” oraz z mechanizmów usuwania braków pism w tej sytuacji. Elektroniczne postępowanie upominawcze co do zasady powinno się kończyć uprawomocnieniem się nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, a w wyjątkowych przypadkach, jeżeli nakazu nie da się wydać albo już wydany utraci moc wskutek uchylecia albo zaskarżenia – umorzeniem postępowania (względnie odrzuceniem pozwu) (proj. art. 505³³ i art. 505³⁶, uchylene art. 505³² § 4). Przekazanie sprawy sądowi właściwości ogólnej winno następować tylko w zupełnie już wyjątkowym przypadku złożenia skargi o wznowienie postępowania, ponieważ rozpoznanie takiego środka prawnego mieści się już daleko poza specjalizacją sądu prowadzącego e.p.u.

Umorzenie e.p.u. powoduje konieczność rozstrzygnięcia o zwrocie kosztów procesu. Ze względu na charakter tego rozstrzygnięcia, przy którym trudno jednoznacznie wskazać stronę, która wygrała sprawę, najwłaściwsze wydaje się zapożyczenie przewidzianej w art. 520 § 1 zasady, że każda ze stron ponosi koszty procesu związane ze swoim udziałem w sprawie (proj. art. 505³⁷ § 1). W przypadku późniejszego wytoczenia powództwa między tymi samymi stronami o to samo roszczenie, na wniosek którejkolwiek ze stron sąd uwzględni koszty poniesione przez obie strony w e.p.u. W takim przypadku powodowi należy także zagwarantować możliwość utrzymania skutków prawnych, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa – chodzi tu przede wszystkim o przerwanie biegu przedawnienia (proj. art. 505³⁷ § 2).

Zgodnie z powtarzаныmi od kilku lat postulatami społecznymi proj. art. 505³⁶ nie przewiduje już, jako skutku jego zaskarżenia nakazu zapłaty, utraty jego mocy w całości. Możliwość zaskarżenia nakazu zapłaty w części wynika z proj. art. 505 § 2 w związku z proj. art. 505²⁸ § 1.

Ograniczenia techniczne systemu teleinformatycznego obsługującego e.p.u. powodują konieczność utrzymania w tym postępowaniu, jako wyjątków, niektórych regulacji obowiązujących dotychczas w ogólnych przepisach o procesie lub w zwykłym postępowaniu upominawczym:

- nie stosuje się przepisu art. 130^{1a} (proj. art. 505²⁹ § 1),
- nie wydaje się nakazu zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia innego niż pieniężne (proj. art. 505²⁸ § 2),

- postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym oraz zarządzenia przewodniczącego, które podlegają zaskarżeniu, uzasadnia się z urzędu. Termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia albo zarządzenia z uzasadnieniem (proj. art. 505²⁹ § 2–3),
- postanowienia wydane na podstawie art. 505³³ i art. 505³⁴ (o umorzeniu postępowania) doręcza się z urzędu tylko powodowi (proj. art. 505²⁹ § 4),
- przepisów proj. art. 139¹ nie stosuje się (proj. art. 505²⁹ § 1), a zamiast przewidzianego w nim trybu doręczenia pozwu stosuje się weryfikację adresu pozwanego w systemie PESEL (proj. art. 505³⁴ § 1),
- jeżeli doręczenie pozwanemu nakazu miałoby nastąpić poza granicami kraju, nie wydaje się nakazu zapłaty (proj. art. 505²⁸ § 2), a jeżeli już po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju, z urzędu uchyla się nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie, nie dłuższym od miesiąca, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty. Wezwanie do usunięcia przeszkody nie podlega powtórzeniu (proj. art. 505³⁴ § 2),
- rozpoznaniu w składzie jednego sędziego podlega nie tylko zażalenie na postanowienie wydane w elektronicznym postępowaniu upominawczym, lecz także na postanowienie wydane w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu wydanemu w e.p.u. (proj. art. 505³⁸).

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział VIII. Postępowania elektroniczne Rozdział 1. Elektroniczne postępowanie upominawcze	
Art. 505²⁸. W postępowaniu określonym w niniejszym rozdziale stosuje się przepisy o postępowaniu upominawczym z odrębnościami wynikającymi z niniejszego rozdziału.	Art. 505²⁸. § 1. W postępowaniu określonym w niniejszym rozdziale stosuje się przepisy o postępowaniu upominawczym z odrębnościami wynikającymi z niniejszego rozdziału. § 2. <u>Nie wydaje się nakazu zapłaty, jeżeli:</u> 1) <u>powód dochodzi roszczenia innego niż pieniężne,</u> 2) <u>doręczenie pozwanemu nakazu miałoby nastąpić poza granicami kraju.</u>
Art. 505²⁹. W elektronicznym postępowaniu upominawczym nie stosuje się przepisów o postępowaniach odrębnych innych niż wymienione w art. 505 ²⁸ oraz przepisu art. 139 § 5.	Art. 505²⁹. § 1. W elektronicznym postępowaniu upominawczym nie stosuje się przepisów o postępowaniach odrębnych innych niż wymienione w art. 505 ²⁸ § 1 oraz przepisów art. 139 § 5, <u>art. 139¹ i art. 130^{1a}.</u> § 2. <u>Postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym, które podlegają zaskarżeniu, uzasadnia się z urzędu. Termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.</u> § 3. <u>Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do zarządzeń przewodniczącego.</u> § 4. <u>Postanowienia wydane na podstawie art. 505³³ i art. 505³⁴ doręcza się z urzędu tylko powodowi.</u>
Art. 505³². (...) § 4. ~~Wraz z pozwem powód może złożyć wniosek o umorzenie postępowania w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty lub uchylenia nakazu zapłaty.~~	Art. 505³². (...) § 4. (uchylony)
Art. 505³³. § 1. W przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd ~~przekazuje sprawę do~~	Art. 505³³. W przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd <u>umarza postępowanie.</u>

sądu według właściwości ogólnej. § 2. Postanowienie o przekazaniu sprawy doręcza się tylko powodowi. § 3. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli powód wraz z pozwem złożył wniosek o umorzenie postępowania w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty. W takim przypadku sąd umarza postępowanie, orzekając o kosztach jak przy cofnięciu pozwu.	
Art. 505³⁴. § 1. W przypadkach wskazanych w art. 502⁴ § 1 i 2 sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i przekazuje sprawę do sądu według właściwości ogólnej, chyba że powód w wyznaczonym terminie usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty. § 2. Postanowienie o przekazaniu sprawy doręcza się tylko powodowi. § 3. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli powód wraz z pozwem złożył wniosek o umorzenie postępowania w przypadku uchylenia nakazu zapłaty. W takim przypadku sąd umarza postępowanie, orzekając o kosztach jak przy cofnięciu pozwu.	Art. 505³⁴. § 1. Jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał nakazu zapłaty, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w art. 131–138 i nie ma zastosowania art. 139 § 2 i 3 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, nakaz zapłaty uznaje się za doręczony, o ile adres, pod którym pozostawiono zawiadomienia, jest zgodny z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL. W przeciwnym przypadku stosuje się przepis § 2. § 2. Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie, nie dłuższym od niż miesiąc, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty. Wezwanie do usunięcia przeszkody nie podlega powtórzeniu.
Art. 505³⁶. W razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty traci moc w całości, a sąd przekazuje sprawę do sądu według właściwości ogólnej. W takim przypadku nie pobiera się opłaty uzupełniającej od pozwu.	Art. 505³⁶. W przypadku wniesienia sprzeciwu sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc.
Art. 505³⁷. § 1. Po przekazaniu sprawy do sądu według właściwości ogólnej przewodniczący wzywa powoda wyłącznie do wykazania umocowania, o ile stwierdzenie umocowania przez sąd nie jest możliwe na podstawie wykazu lub innego rejestru, do którego sąd ma dostęp drogą elektroniczną, lub do przedłożenia pełnomocnictwa, a po przekazaniu sprawy na podstawie art. 505³³ § 1 oraz art. 505³⁴ § 1 przewodniczący wzywa powoda również do uiszczenia opłaty uzupełniającej od pozwu — w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia wezwania pod rygorem umorzenia postępowania. W razie nieusunięcia powyższych braków pozwu sąd umarza postępowanie. § 2. W przypadku wniesienia sprzeciwu przez przedstawiciela ustawowego, organ albo osobę wymienioną w art. 67 lub pełnomocnika przewodniczący wzywa pozwanego wyłącznie do wykazania umocowania, o ile stwierdzenie umocowania przez sąd nie jest możliwe na podstawie wykazu lub innego rejestru, do którego sąd ma dostęp drogą elektroniczną, lub przedłożenia pełnomocnictwa — w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia wezwania. Nieusunięcie powyższych braków nie uzasadnia odrzucenia sprzeciwu.	Art. 505³⁷. § 1. W przypadku umorzenia postępowania każda ze stron ponosi koszty procesu związane ze swym udziałem w sprawie. § 2. Jeżeli w terminie trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego powód wniesie pozew przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze, skutki prawne, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, następują z dniem wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Na żądanie stron sąd, rozpoznając sprawę, uwzględni koszty poniesione przez strony w elektronicznym postępowaniu upominawczym.
Art. 505³⁸. Rozpoznanie zażalenia na postanowienie wydane w elektronicznym postępowaniu upominawczym następuje w składzie jednego sędziego. W postępowaniu toczącym się wskutek zażalenia przepisy art. 505³⁰ § 2 i art. 505³¹ stosuje się odpowiednio.	Art. 505³⁸. Rozpoznanie zażalenia na postanowienie wydane w elektronicznym postępowaniu upominawczym, jak również na postanowienie wydane w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu wydanemu w tym postępowaniu, następuje w składzie jednego sędziego. W postępowaniu toczącym się wskutek zażalenia przepisy art. 505³⁰ § 2 i art. 505³¹ stosuje się odpowiednio.

38. Postępowanie nakazowe i postępowanie upominawcze

a. Zmiany merytoryczne

W świetle doświadczeń praktycznych dodatni wpływ postępowania nakazowego i postępowania upominawczego na sprawność postępowania sądowego jest oczywisty. Zarazem przepisy tych postępowań nie sprawiają poważniejszych trudności w stosowaniu. Dlatego modyfikacje tych postępowań są niewielkie i sprowadzają się do naprawienia dotychczasowych niedociągnięć oraz do wprowadzenia do tych postępowań odrębnych zmian wynikających ze zmian w przepisach ogólnych.

Najistotniejszą zmianą jest dopuszczenie referendarzy sądowych do wydawania nakazów zapłaty także w postępowaniu nakazowym. Nie kwestionowana obecnie ocena, że wydawanie nakazów zapłaty stanowi czynność z zakresu ochrony prawnej, do której wykonywania są upoważnieni referendarze sądowi, odnosi się także do nakazów zapłaty w postępowaniu nakazowym. Skoro więc wydawanie nakazów zapłaty w postępowaniu upominawczym przez referendarzy sądowych przyczynia się wydatnie do zmniejszenia obciążenia sędziów, a przez to do usprawnienia postępowania, to celowe jest powierzenie im również wykonywania czynności w postępowaniu nakazowym, łącznie z wydawaniem nakazów zapłaty w postępowaniu nakazowym oraz, konsekwentnie, z wydawaniem postanowień w tym postępowaniu. Wyłączną kompetencją sądu pozostaje, oczywiście, przygotowanie i prowadzenie rozprawy oraz wydanie wyroku (proj. art. 479⁹² § 2).

W dotychczasowym stanie prawnym do podstaw odmowy wydania nakazu zapłaty względnie jego uchylenia z urzędu należą nieznajomość miejsca pobytu pozwanego i niemożność doręczenia pozwanemu odpisu nakazu w kraju. Niewątpliwie i pierwsza, i druga z tych okoliczności komplikuje normalny tok postępowania. Nie wydaje się jednak, by utrudnienia te uzasadniały a limine rezygnację z tak istotnej korzyści, jak szybkie i tanie rozstrzygnięcie sporu poprzez wydanie nakazu zapłaty – tym bardziej, że procedura daje stronom i sądowi narzędzia do przewyciężenia tych trudności. Należy więc przywrócić w tym zakresie stosowanie instytucji „zwykłego” procesu – poprzez zniesienie dotychczasowych odrębności w drodze uchylenia art. 492¹ § 1, art. 499 § 1 pkt 4 i art. 502¹ § 1.

W dotychczasowym stanie prawnym wśród dowodów mogących stanowić podstawę wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wciąż figuruje wyciąg z ksiąg bankowych podpisany przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzony pieczęcią banku. W ten sposób utrzymuje się uprawnienie banku do uzyskania tytułu wykonawczego na podstawie własnego dokumentu prywatnego. Analogiczna sytuacja w odniesieniu do bankowego tytułu egzekucyjnego została uznana za niezgodną z Konstytucją przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 14 kwietnia 2015 r. w sprawie P 45/12. Uznając słuszność argumentacji, która legła u podstaw tego rozstrzygnięcia, a która *mutatis mutandis* stosuje się również do uprzywilejowania dokumentu bankowego, należy znieść to wyjątkowe uprawnienie poprzez uchylenie art. 485 § 3.

Z kolei w art. 485 § 4 jako podstawę wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym należy wyłączyć warrant i rewers, które w obecnym stanie prawnym w Polsce nie mogą być wydawane.

W obecnym stanie prawnym nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym można wydać, gdy powód dochodzi roszczenia pieniężnego lub świadczenia innych rzeczy zamiennych (art. 485 § 1), a nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym – gdy dochodzi świadczenia pieniężnego oraz w innych przypadkach wskazanych w przepisie szczególnym (art. 498 § 1). Zróznicowanie to nie znajduje uzasadnienia w teorii ani w praktyce, w szczególności nie widać powodu, dla którego nie można wydawać nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, gdy żądanie pozwu opiewa na świadczenie rzeczy zamiennych. Regulację tę należy więc ujednolicić, co czyni się w proj. art. 479⁸⁹ § 1.

W przypadku cofnięcia zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym dotychczasowy stan prawny przewiduje możliwość uznania przez sąd tej czynności za niedopuszczalną, ale nie statuuje przesłanek tej oceny. Lukę tę należy uzupełnić poprzez odwołanie do przesłanek uznania za niedopuszczalne cofnięcia pozwu z art. 203 § 4. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez nadanie nowego brzmienia art. 497.

Uregulowana w art. 491 § 2 skrócona forma nakazu zapłaty na odpisie weksla itd. jest instytucją martwą i nie ma perspektyw jej ożywienia. Przepis ten jako nieużywany należy więc uchylić.

Zmiana art. 493 § 1 i uchylenie art. 503 § 1 zdanie 3 jest konsekwencją nowej regulacji ograniczeń czasowych w powoływaniu faktów i dowodów w przepisach ogólnych.

Uchylenie art. 493 § 2 i art. 503 § 2 jest konsekwencją odejścia od obowiązku stosowania formularzy.

Odejście od dotychczasowego brzmienia art. 493 § 3 jest konsekwencją nowej regulacji potrącenia w przepisach ogólnych.

b. Zmiany porządkujące

Obecna regulacja postępowania nakazowego i postępowania upominawczego jest kazuistyczna i pełna powtórzeń. Skoro znaczenie przepisów o obu tych postępowaniach odrębnych rośnie w miarę, jak stają się one istotnym sposobem przyspieszenia działalności sądów cywilnych, zawczasu należy zadbać o uporządkowanie regulacji obu tych postępowań poprzez:

- 1) usunięcie przepisów, które zbytecznie powtarzają przepisy „zwykłego” procesu;
- 2) ujednolicenie przepisów regulujących te same instytucje;
- 3) zawarcie ich w przepisach wspólnych dla obu postępowań;
- 4) pozostawienie w przepisach odrębnych dla każdego z tych postępowań tylko norm szczególnych, decydujących o odrębności każdego z nich.

Stosownie do tego należy dokonać zmiany systematyki przepisów działu V tytułu VII pierwszej księgi pierwszej części Kodeksu postępowania cywilnego.

Tytuł 1. rozdziału tego działu należy zmienić z „Przepisy ogólne” na „Przepisy wspólne”. Postępowanie nakazowe i postępowanie upominawcze, mimo że są do siebie zbliżone i wykorzystują te same rozwiązania, są mimo wszystko oddzielnymi postępowaniami odrębnymi, a nie wariantami tego samego postępowania odrębnego. Dlatego przepisy ustanawiające wspólne instytucje są wspólne, a nie ogólne.

Przepisy art. 484¹ § 1 i art. 497¹ § 1 powtarzają ogólne zasady właściwości funkcjonalnej sądów poszczególnych szczebli, nie wprowadzając do nich żadnej zmiany. W obecnej sytuacji normatywnej są już zbędne i wymagają uchylecia.

Przepisy art. 486 § 1 i art. 498 § 2 w sposób kazuistyczny (a jednocześnie zbyt sztywny) regulują postępowanie w przypadku zaskarżenia, utraty mocy bądź niedopuszczalności wydania nakazu zapłaty. Przepisy te należy zastąpić odwołaniem do przepisów ogólnych (proj. art. 479⁸⁹ § 2).

Ujednolicenia i przeniesienia do przepisów wspólnych wymagają jednobrzmiące regulacje:

- 1) zakresu zastosowania postępowań odrębnych – poprzez przeniesienie treści art. 485 § 1 i art. 498 § 1 do proj. art. 479⁸⁹ § 1;
- 2) treści nakazu zapłaty – poprzez przeniesienie treści art. 491 § 1 i art. 502 § 1 do proj. art. 479⁹⁰ § 1–2 (z jednoczesnym wydłużeniem terminu do spełnienia świadczenia dla pozwanego zamieszkałego za granicą);
- 3) trybu doręczenia nakazu zapłaty – poprzez przeniesienie treści art. 491 § 3 i art. 502 § 2 do proj. art. 479⁹⁰ § 3;
- 4) mocy prawnej nie zaskarżonego nakazu zapłaty – poprzez przeniesienie treści art. 494 § 2 i art. 504 § 2 do proj. art. 479⁹⁰ § 4;
- 5) podstaw uchylecia z urzędu nakazu zapłaty – poprzez przeniesienie treści art. 492¹ § 1 i art. 502¹ § 2 do proj. art. 479⁹⁰ § 5;
- 6) sądu właściwego do wniesienia środka zaskarżenia od nakazu zapłaty – poprzez przeniesienie treści art. 493 § 1 zdanie 1 i art. 503 § 1 zdanie 1 do proj. art. 479⁹¹ § 1;
- 7) wymagań co do treści środka zaskarżenia od nakazu zapłaty – poprzez przeniesienie treści art. 493 § 1 zdanie 2 i art. 503 § 1 zdanie 2 do proj. art. 479⁹¹ § 2;
- 8) sankcji wadliwości środka zaskarżenia – poprzez przeniesienie treści art. 494 § 1 i art. 504 § 1 do proj. art. 479⁹¹ § 3;
- 9) zasadę rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym – poprzez przeniesienie treści art. 484¹ § 3 i art. 497¹ § 2 do proj. art. 479⁹² § 1;
- 10) uprawnienia referendarza sądowego do wykonywania czynności, w szczególności wydawania nakazów zapłaty – poprzez przeniesienie treści art. 497¹ § 3 do proj. art. 479⁹² § 2.

W przepisach regulujących postępowanie nakazowe pozostają wyłącznie przepisy specyficzne tylko dla tego postępowania:

- 1) proj. art. 484¹ – prowadzenie postępowania nakazowego tylko na wniosek powoda;
- 2) proj. art. 485 – szczególne podstawy dowodowe do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym;
- 3) proj. art. 486 – instrukcyjny termin do rozpoznania spraw o świadczenia podlegające rygorom ustawy z 8 marca 2013 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych;
- 4) art. 492 – szczególny walor prawny nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym jako tytułu zabezpieczenia;
- 5) proj. art. 493 § 1 – zarzuty jako środek zaskarżenia nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym;
- 6) proj. art. 493 § 2 – szczególne wymagania co do treści zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym;
- 7) proj. art. 493 § 3–4 (łącznie dotychczasowe art. 495 § 2 i § 4 oraz art. 496) – odrębności postępowania w przypadku zaskarżenia nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, łącznie ze

szczególną treścią wyroku w takiej sprawie (następstwo tego, że nakaz nie traci mocy po zaskarżeniu);

8) proj. art. 497 § 1 – postępowanie w przypadku cofnięcia zarzutów;

9) proj. art. 497 § 2 – możliwość i przesłanki uznania cofnięcia zarzutów za niedopuszczalne.

Tak samo w przepisach regulujących postępowanie upominawcze pozostają wyłącznie przepisy specyficzne tylko dla tego postępowania:

1) proj. art. 499 – określenie zakresu zastosowania postępowania upominawczego (= dopuszczalności wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym);

2) proj. art. 505 § 1 – sprzeciw jako środek zaskarżenia nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym;

3) proj. art. 505 § 2 – utrata mocy nakazu zapłaty jako skutek wniesienia sprzeciwu;

4) proj. art. 505 § 3 – postanowienie stwierdzające utratę mocy nakazu zapłaty (nowa redakcja, pomijająca zbędne powtórzenia zasad ogólnych).

Jako pozostałość z okresu, gdy możliwość dochodzenia roszczeń była ograniczona kwotowo (do 2000 r.), w ustawie z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz. U. z 2018 r. poz. 716) pozostał przepis art. 15 ust. 2, który zwalnia roszczenia z tej ustawy od tego ograniczenia. Po jego zniesieniu przepis ten jest zbędny i należy go uchylić.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział V. Postępowanie nakazowe i upominawcze Rozdział 1. Przepisy wspólne	
[§ 1 – obecne art. 485 § 1 i art. 498 § 1] [§ 2 – nowy przepis]	Art. 479⁹⁹. § 1. Sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a w innych przypadkach – jeżeli przepis szczególny tak stanowi. § 2. Po utracie mocy lub uchyleniu nakazu zapłaty albo w przypadku braku podstaw do jego wydania sąd rozpoznaje sprawę według przepisów ogólnych, ewentualnie w postępowaniu odrębnym właściwym dla danej sprawy, chyba że przepisy szczególne przewidują inny skutek, w szczególności umorzenie postępowania.
[§ 1 – obecne art. 491 § 1 i art. 502 § 1] [§ 2 – obecne art. 491 § 3 i art. 502 § 2] [§ 3 – obecne art. 494 § 2 i art. 504 § 2] [§ 4 – obecne art. 492 ¹ § 1 i art. 502 ¹ § 2]	Art. 479⁹⁰. § 1. W nakazie zapłaty sąd nakazuje pozwanemu, by w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami albo wniósł środek zaskarżenia. § 2. Jeżeli pozwany mieszka lub ma siedzibę za granicą, a nie ma przedstawiciela w kraju, termin, o którym mowa w § 1, wynosi miesiąc. § 3. Nakaz zapłaty doręcza się stronom. Pozwanemu nakaz zapłaty doręcza się z odpisem pozwu, z odpisami załączników do pozwu oraz z pouczeniem o terminie i sposobie zaskarżenia nakazu i o skutkach jego niezaskarżenia. § 4. Nakaz zapłaty, od którego nie wniesiono środka zaskarżenia, ma skutki prawomocnego wyroku. § 5. Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami Kodeksu, sąd z urzędu uchyła nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie postanowienie.

[§ 1 – obecne art. 493 § 1 zdanie1 i art. 503 § 1 zdanie1] [§ 2 – obecne art. 493 § 1 zdanie2 i art. 503 § 1 zdanie2] [§ 3 – obecne art. 494 § 1 i art. 504 § 1]	Art. 479⁹¹. § 1. Środek zaskarżenia od nakazu zapłaty wnosi się do sądu, w którym wydano nakaz zapłaty. § 2. W piśmie zawierającym środek zaskarżenia od nakazu zapłaty pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości czy w części oraz przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. § 3. Sąd odrzuca środek zaskarżenia niedopuszczalny, spóźniony, nie opłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto mimo wezwania.
[§ 1 – obecne art. 484¹ § 3 i art. 497¹ § 2] [§ 2 – obecny art. 497¹ § 3 rozszerzony na postępowanie nakazowe]	Art. 479⁹². § 1. Nakaz zapłaty sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym. § 2. Czynności w sprawie, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy i wydania wyroku, może wykonywać referendarz sądowy.
Art. 480. (uchylony).	[bez zmian]
Art. 481. (uchylony).	[bez zmian]
Art. 482. (uchylony).	[bez zmian]
Art. 483. (uchylony).	[bez zmian]
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział V. Postępowanie nakazowe i upominawcze Rozdział 2. Postępowanie nakazowe	
Art. 484¹. § 1. ~~Postępowanie nakazowe należy do właściwości sądów rejonowych i okręgowych.~~ § 2. ~~Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nakazowym na pisemny wniosek powoda zgłoszony w pozwie.~~ § 3. ~~Rozpoznanie sprawy następuje na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 484¹. <u>Nakaz zapłaty</u> w postępowaniu nakazowym <u>wydać się</u> na wniosek powoda zgłoszony w pozwie.
Art. 485. § 1. ~~Sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a okoliczności uzasadniające dochodzone żądanie są udowodnione dołączonym do pozwu:~~ 1) dokumentem urzędowym; 2) zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem; 3) wezwaniem dłużnika do zapłaty i pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu; 4) zaakceptowanym przez dłużnika żądaniem zapłaty, zwróconym przez bank i niezapłaconym z powodu braku środków na rachunku bankowym. § 2. ~~Sąd wydaje również nakaz zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksla, czeku, warrantu lub rewersu należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. W razie przejścia na powoda praw z weksla, z czeku, z warrantu lub z rewersu, do wydania nakazu niezbędne jest przedstawienie dokumentów do uzasadnienia roszczenia, o ile przejście tych praw na powoda nie wynika bezpośrednio z weksla, z czeku, z warrantu lub z rewersu.~~ § 3. ~~Sąd może wydać nakaz zapłaty, jeżeli bank dochodzi roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty.~~ § 4. ~~Jeżeli nie dołączono oryginału weksla, czeku, warrantu lub rewersu albo dokumentów określonych w § 3, przewodniczący wzywa powoda do ich złożenia pod rygorem zwrotu pozwu na podstawie art. 130.~~	Art. 485. § 1. Nakaz zapłaty <u>wydać się</u>, jeżeli <u>fakty</u> uzasadniające dochodzone żądanie są udowodnione dołączonym do pozwu: 1) dokumentem urzędowym; 2) zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem; 3) wezwaniem dłużnika do zapłaty i pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu. § 2. Sąd wydaje również nakaz zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksla lub z czeku należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. W razie przejścia na powoda praw z weksla lub z czeku, do wydania nakazu niezbędne jest przedstawienie dokumentów do uzasadnienia roszczenia, o ile przejście tych praw na powoda nie wynika bezpośrednio z weksla lub z czeku. § 3. (uchylony). § 4. Jeżeli nie dołączono oryginału weksla <u>lub</u> czeku, przewodniczący wzywa powoda do ich złożenia pod rygorem zwrotu pozwu na podstawie art. 130.

Art. 486. § 1. ~~W razie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, przewodniczący wyznacza rozprawę, chyba że sprawa może być rozpoznana na posiedzeniu niejawnym.~~ § 2. W sprawach, o których mowa w art. 485 § 2a, sąd ~~wydaje nakaz zapłaty, a w razie braku podstaw do jego wydania przewodniczący wyznacza rozprawę albo posiedzenie niejawne nie później niż przed upływem 2 miesięcy od dnia wniesienia pozwu albo od dnia uzupełnienia braków pozwu.~~	Art. 486. W sprawach, o których mowa w art. 485 § 2¹, przewodniczący i sąd podejmują czynności tak, by pierwsze posiedzenie wyznaczone w celu wydania nakazu zapłaty, rozpoznania sprawy lub nadania jej innego biegu odbyło się nie później niż dwa miesiące od dnia wniesienia pozwu, a jeżeli pozew był dotknięty brakami – od dnia ich usunięcia.
Art. 487. (uchylony).	[bez zmian]
Art. 488. (uchylony).	[bez zmian]
Art. 489. (uchylony).	[bez zmian]
Art. 490. (uchylony).	[bez zmian]
Art. 491. § 1. ~~Wydając nakaz zapłaty sąd orzeka, że pozwany ma w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu zaspokoić roszczenie w całości wraz z kosztami albo wnieść w tym terminie zarzuty.~~ § 2. ~~Nakaz zapłaty wydany na podstawie weksla, warrantu, rewersu lub czeku może być w formie skróconej umieszczony na ich odpisie.~~ § 3. ~~Nakaz zapłaty doręcza się stronom; pozwanemu wraz z pozwem, załącznikami i pouczeniem o treści art. 493 § 1 zdanie trzecie.~~	Art. 491. (uchylony). [§ 1 i § 3 zastąpione przez przepisy wspólne, § 2 zbędny jako przestarzały]
Art. 492. § 1. Nakaz zapłaty z chwilą wydania stanowi tytuł zabezpieczenia, wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności. Kwota zasądzona nakazem wraz z wymagalnymi odsetkami stanowi sumę, której złożenie przez dłużnika na rachunek depozytowy Ministra Finansów w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, zwany dalej „rachunkiem depozytowym Ministra Finansów”, wystarczy do zabezpieczenia. Jeżeli nakaz zobowiązuje do wydania rzeczy zamiennych, do zabezpieczenia wystarczy złożenie sumy równej wartości przedmiotu sporu. § 2. Powód wnosząc o dokonanie zabezpieczenia jest obowiązany wskazać sposób zabezpieczenia. Sąd na wniosek pozwanego może ograniczyć zabezpieczenie według swego uznania. Przepis art. 742 oraz przepisy o ograniczeniu zabezpieczenia przeciwko Skarbowi Państwa stosuje się odpowiednio. § 3. Nakaz zapłaty wydany na podstawie weksla, warrantu, rewersu lub czeku staje się natychmiast wykonalny po upływie terminu do zaspokojenia roszczenia. W razie wniesienia zarzutów sąd może na wniosek pozwanego wstrzymać wykonanie nakazu. Przepisy o ograniczeniu wykonalności w sprawach przeciwko Skarbowi Państwa stosuje się odpowiednio.	[bez zmian]
Art. 492¹. § 1. ~~Jeżeli doręczenie nakazu zapłaty nie może nastąpić dlatego, że miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty, a przewodniczący podejmuje odpowiednie czynności.~~ § 2. ~~Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie postanowienie.~~	Art. 492¹. (uchylony). [§ 2 zastąpiony przez przepisy wspólne] [§ 1 zbędny wskutek odejścia od trudności z doręczeniem jako podstawy uchylenia nakazu zapłaty]
Art. 493. § 1. Pismo zawierające zarzuty wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty. W piśmie pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości, czy w	Art. 493. § 1. <u>Od nakazu zapłaty pozwany może wnieść zarzuty.</u> § 2. W piśmie zawierającym zarzuty pozwany powinien

części, przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdanym się w spór co do istoty sprawy oraz okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w zarzutach bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. § 2. Jeżeli pozew wniesiono na urzędowym formularzu, wniesienie zarzutów wymaga również zachowania tej formy. § 3. Do potracenia mogą być przedstawione tylko wierzytelności udowodnione dokumentami, o których mowa w art. 485. § 4. Powództwo wzajemne jest niedopuszczalne.	także wymienić fakty, z których wywodzi swe żądania, i dowody na potwierdzenie każdego z nich. § 3. W postępowaniu po wniesieniu zarzutów: 1) nie stosuje się przepisów art. 194–196 i art. 198; 2) powództwo wzajemne jest niedopuszczalne; 3) nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych; jednakże w przypadku zmiany okoliczności powód może żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego równowartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy. § 4. Jeżeli zachodzą podstawy do odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania, sąd z urzędu postanowieniem uchyla nakaz zapłaty i wydaje się odpowiednie rozstrzygnięcie. W innym przypadku sąd wydaje wyrok, którym w całości lub w części utrzymuje nakaz zapłaty w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu.
Art. 494. § 1. Sąd odrzuca zarzuty wniesione po upływie terminu, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne, jak również zarzuty, których braków pozwany nie usunął w terminie. § 2. Nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie zarzutów, ma skutki prawomocnego wyroku.	Art. 494. (uchylony). [zastąpiony przez przepisy wspólne]
Art. 495. § 1. W razie prawidłowego wniesienia zarzutów przewodniczący wyznacza rozprawę i zarządza doręczenie ich powodowi. § 2. W toku postępowania nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych. Jednakże w razie zmiany okoliczności powód może żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy. § 3. (uchylony). § 4. Przepisów art. 194–196 i art. 198 nie stosuje się.	Art. 495. (uchylony). [§ 1 zbędny wskutek nowej organizacji postępowania] [§ 2 zastąpiony przez art. 493 § 2 pkt 2] [§ 4 zastąpiony przez art. 493 § 2 pkt 1]
Art. 496. Po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje wyrok, w którym nakaz zapłaty w całości lub w części utrzymuje w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu, bądź też postanowieniem uchyla nakaz zapłaty i pozew odrzuca lub postępowanie umarza.	Art. 496. (uchylony). [zastąpiony przez art. 493 § 3]
Art. 497. § 1. W razie cofnięcia zarzutów sąd, jeżeli nie uzna cofnięcia za niedopuszczalne, orzeka postanowieniem, że nakaz pozostaje w mocy. § 2. Przepisy o kosztach w razie cofnięcia pozwu oraz art. 203 § 3 stosuje się odpowiednio.	Art. 497. § 1. W przypadku cofnięcia zarzutów sąd stwierdza postanowieniem, że nakaz pozostaje w mocy. Przepisy o kosztach w przypadku cofnięcia pozwu oraz przepis art. 203 § 3 stosuje się odpowiednio. § 2. W przypadku, o którym mowa w art. 203 § 4, sąd może uznać cofnięcie zarzutów za niedopuszczalne.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział V. Postępowanie nakazowe i upominawcze Rozdział 3. Postępowanie upominawcze	
Art. 497¹. § 1. Postępowanie upominawcze należy do właściwości sądów rejonowych i okręgowych. § 2. Sąd rozpoznaje sprawy na posiedzeniu niejawnym. § 3. Czynności w postępowaniu upominawczym może wykonywać referendarz sądowy.	Art. 497¹. (uchylony). [zastąpiony przez przepisy wspólne]
Art. 498. § 1. Nakaz zapłaty wydaje się, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego, a w innych sprawach, jeżeli przepis szczególny tak stanowi. § 2. W razie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty	Art. 498. (uchylony). [zastąpiony przez przepisy wspólne]

przewodniczący wyznacza rozprawę, chyba że sprawa może być rozpoznana na posiedzeniu niejawnym.	
Art. 499. § 1. Nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według treści pozwu: 1) roszczenie jest oczywiście bezzasadne; 2) przytoczone okoliczności budzą wątpliwość; 3) zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego; 4) miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju. § 2. (uchylony).	Art. 499. § 1. Sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawach określonych w art. 479 ⁸⁹ § 2. Nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według treści pozwu: 1) roszczenie jest oczywiście bezzasadne; 2) twierdzenia co do faktów budzą wątpliwość; 3) zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego.
Art. 500. (uchylony).	[bez zmian]
Art. 501. (uchylony).	[bez zmian]
Art. 502. § 1. W nakazie zapłaty nakazuje się pozwanemu, żeby w ciągu dwóch tygodni od doręczenia tego nakazu zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami albo w tym terminie wniósł sprzeciw do sądu. § 2. Pozwanemu doręcza się nakaz zapłaty wraz z pozwem i pouczeniem o sposobie wniesienia sprzeciwu, o treści art. 503 § 1 zdanie trzecie oraz o skutkach niezaskarżenia nakazu. § 3. (uchylony).	Art. 502. (uchylony). [zastąpiony przez przepisy wspólne]
Art. 502¹. § 1. Jeżeli doręczenie nakazu zapłaty nie może nastąpić z przyczyn wskazanych w art. 499 pkt 4, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty, a przewodniczący podejmuje odpowiednie czynności. § 2. Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie postanowienie.	Art. 502¹. (uchylony). [§ 1 zbędny wskutek odejścia od trudności z doręczeniem jako podstawy uchylecia nakazu zapłaty] [§ 2 zastąpiony przez przepisy wspólne]
Art. 503. § 1. Pismo zawierające sprzeciw wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty, a w przypadku nakazu wydanego przez referendarza sądowego — do sądu, przed którym wytoczono powództwo. W piśmie pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości, czy w części, przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, oraz okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w sprzeciwie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. § 2. Jeżeli pozew wniesiono na urzędowym formularzu, wniesienie sprzeciwu wymaga również zachowania tej formy.	Art. 503. (uchylony). [§ 1 zastąpiony przez przepisy wspólne] [§ 2 zbędny ze względu na odejście od obowiązku stosowania formularzy]
Art. 504. § 1. Sąd odrzuca sprzeciw wniesiony po upływie terminu lub z innych przyczyn niedopuszczalny albo którego braków pozwany nie usunął w terminie. § 2. Nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie sprzeciwu, ma skutki prawomocnego wyroku.	Art. 504. (uchylony). [zastąpiony przez przepisy wspólne]
Art. 505. § 1. W razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty traci moc, a przewodniczący wyznacza rozprawę i zarządza doręczenie powodowi sprzeciwu razem z wezwaniem na rozprawę. § 2. Nakaz zapłaty traci moc w części zaskarżonej sprzeciwem. Sprzeciw jednego tylko ze	Art. 505. § 1. Od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym pozwany może wnieść sprzeciw. § 2. Nakaz zapłaty traci moc w części zaskarżonej sprzeciwem. Sprzeciw jednego tylko ze współpозwanych o to samo roszczenie oraz co do jednego lub niektórych uwzględnionych roszczeń

współpozwanym o to samo roszczenie oraz co do jednego lub niektórych uwzględnionych roszczeń powoduje utratę mocy nakazu jedynie co do nich. § 3. Na wniosek ~~pozwanego sądu albo referendarza sądowego na posiedzeniu niejawnym wydaje postanowienie, w którym stwierdza~~ utratę mocy nakazu zapłaty w całości lub w części.	powoduje utratę mocy nakazu jedynie co do nich. § 3. Na wniosek <u>strony</u> sąd <u>wyda</u><u>je</u> postanowienie <u>stwierdzające</u> utratę mocy nakazu zapłaty <u>w</u> <u>postępowaniu upominawczym</u> w całości lub w części.
Ustawa z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali Rozdział 3. Prawa i obowiązki właścicieli lokali	
Art. 15. 1. Na pokrycie kosztów zarządu właściciele lokali uiszczają zaliczki w formie bieżących opłat, płatne z góry do dnia 10 każdego miesiąca. ~~2. Należności z tytułu kosztów zarządu mogą być dochodzone w postępowaniu upominawczym, bez względu na ich wysokość.~~	Art. 15. 1. Na pokrycie kosztów zarządu właściciele lokali uiszczają zaliczki w formie bieżących opłat, płatne z góry do dnia 10 każdego miesiąca. 2. (uchylony)

VII. Ogólne usprawnienia postępowania

39. Zasady rejestracji czynności sądu

Regulacja dopuszczalności prywatnej rejestracji czynności sądu jest obecnie zawarta w art. 162¹. Jest ona jednak po pierwsze niewystarczająca w stosunku do dzisiejszych oczekiwań społecznych w zakresie publicznej jawności działania wymiaru sprawiedliwości, po drugie zbyt ciężko obciąża sąd obowiązkiem każdorazowego udzielania zezwolenia na rejestrację, a po trzecie jest w rzeczywistości niemożliwa do wyegzekwowania, skoro strona może skrycie sporządzać nagranie dźwięku niezależnie od tego, czy sąd na to pozwolił, czy nie. Co więcej, niedopuszczalność zapisywania czynności sądu za pomocą urządzenia rejestrującego oznacza w istocie tylko tyle, że strona jest zmuszona do utrwalania tych czynności (na własny użytek) w drodze pisemnych notatek – co nie znajduje uzasadnienia celowościowego ani aksjologicznego, skoro rejestracja czynności sądu nie przeszkadza w ich prowadzeniu ani nie odbiera im żadnego waloru.

Wobec tego:

- normę zawartą dotychczas w art. 162¹ poszerza się zakresowo i przenosi do przepisów ogólnych: ma dotyczyć nie tylko posiedzeń sądu, lecz w ogóle wszelkich czynności, także prowadzonych poza posiedzeniem (ogłędzin, przesłuchań itd.),
- wprowadza się swobodę prywatnej rejestracji, ograniczonej jednak do rejestracji dźwięku; prywatna rejestracja obrazu narażałaby bowiem obecnych na naruszenie dóbr osobistych w postaci wizerunku, a Skarb Państwa – na odpowiedzialność odszkodowawczą z tego tytułu,
- wprowadza się obowiązek uprzedzenia przez stronę o prywatnej rejestracji,
- ustanawia się możliwość zakazania stronie prywatnej rejestracji – ze względu na wyłączenie jawności danej czynności lub ogólny wzgląd na prawidłowość postępowania (tak jak dotychczas).

Odpowiednie zmiany wprowadza się poprzez wprowadzenie proj. art. 9¹ i uchylenie art. 162¹.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Tytuł wstępny. Przepisy ogólne	
[nowy przepis]	Art. 9¹. § 1. Nie jest wymagane zezwolenie sądu na utrwalanie przez strony lub uczestników postępowania przebiegu posiedzeń i innych czynności sądowych, przy których są obecni, za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk. § 2. Strony i uczestnicy postępowania uprzedzają sąd o zamiarze utrwalania przebiegu posiedzenia lub innej czynności sądowej za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk. § 3. Sąd zakazuje stronie lub uczestnikowi postępowania utrwalania przebiegu posiedzenia lub innej czynności sądowej za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, jeżeli posiedzenie lub jego część odbywa się przy drzwiach zamkniętych lub sprzeciwia się temu wzgląd na prawidłowość postępowania.

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 3. Posiedzenia sądowe	
Art. 162¹. Sąd na wniosek strony wyraża zgodę na utrwalanie przez nią przebiegu posiedzenia za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie względ na prawidłowość postępowania.	Art. 162¹. (uchylony)

40. Właściwość sądu

a. Badanie właściwości miejscowej

Obowiązująca od 2007 r. regulacja badania przez sąd swojej właściwości miejscowej, oparta na zakazie badania jej z urzędu, oraz trybu postępowania sądu w przypadku stwierdzenia niewłaściwości miejscowej:

- z jednej strony pozostawia bez sankcji zachowania stron polegające na świadomym kierowaniu spraw do sądów niewłaściwych, a z drugiej – nie zapobiega niezasadnemu przekazywaniu spraw,
- jest w sztuczny sposób podzielona na regulację dotyczącą niewłaściwości miejscowej (art. 202) i niewłaściwości wynikającej z innych podstaw (art. 200), a połączona z regulacją trybu badania innych przesłanek procesowych niezwiązanych z właściwością sądu,
- nie rozstrzyga także jednoznacznie stosunku przepisów o badaniu właściwości do zasady z art. 15.

Regulację tę należy więc sprecyzować poprzez:

- 1) oddzielenie regulacji badania właściwości miejscowej od regulacji trybu badania innych przesłanek procesowych niezwiązanych z właściwością sądu (proj. art. 202);
- 2) skupienie w jednym artykule regulacji dotyczących właściwości miejscowej i pozostałych rodzajów właściwości (proj. art. 200);
- 3) jednoznaczne ustanowienie zasady badania przez sąd każdej swojej właściwości z urzędu w każdym stanie sprawy (proj. art. 200 § 1¹);
- 4) ustanowienie wyjątku od tej zasady, ściśle zawężonego do niewłaściwości usuwalnej i do fazy procesu po doręczeniu pozwu (proj. art. 200 § 1²);
- 5) jednoznaczne wskazanie prymatu zasady z art. 15 (proj. art. 200 § 1³);
- 6) logiczne zamknięcie regulacji sankcją w postaci przekazania sprawy (proj. art. 200 § 1⁴).

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2. Pozew	
Art. 200. § 1. Sąd, który stwierdzi swą niewłaściwość, przekaże sprawę sądowi właściwemu. ~~Postanowienie sądu może zapadnąć na posiedzeniu niejawnym.~~ § 2. Sąd, któremu sprawa została przekazana, jest związany postanowieniem o przekazaniu sprawy. Nie dotyczy to wypadku przekazania sprawy sądowi	Art. 200. § 1. (uchylony) § 1 ¹ . Swoją właściwość sąd bierze pod rozprawę z urzędu w każdym stanie sprawy. § 1 ² . Jednakże niewłaściwość dająca się usunąć za pomocą umowy stron sąd bierze pod rozprawę z urzędu tylko do czasu doręczenia pozwu. Po doręczeniu

wyższego rzędu. Sąd ten w razie stwierdzenia swej niewłaściwości przekazuje sprawę innemu sądowi, który uzna za właściwy, nie wyłączając sądu przekazującego. § 3. Czynności dokonane w sądzie niewłaściwym pozostają w mocy.	<u>pozwu sąd bierze tę niewłaściwość pod rozagę tylko na zarzut pozwanego, zgłoszony i należycie uzasadniony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.</u> <u>§ 1³. Przepisy § 1¹ i 1² nie uchybiają przepisowi art. 15.</u> <u>§ 1⁴. Sąd, który stwierdzi swą niewłaściwość, przekazuje sprawę sądowi właściwemu.</u> § 2. Sąd, któremu sprawa została przekazana, jest związany postanowieniem o przekazaniu sprawy. Nie dotyczy to wypadku przekazania sprawy sądowi wyższego rzędu. Sąd ten w razie stwierdzenia swej niewłaściwości przekazuje sprawę innemu sądowi, który uzna za właściwy, nie wyłączając sądu przekazującego. § 3. Czynności dokonane w sądzie niewłaściwym pozostają w mocy.
Art. 202. ~~Niewłaściwość sądu dająca się usunąć za pomocą umowy stron sąd bierze pod rozagę tylko na zarzut pozwanego, zgłoszony i należycie uzasadniony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Sąd nie bada z urzędu tej niewłaściwości również przed doręczeniem pozwu. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, okoliczności, które uzasadniają odrzucenie pozwu, jak również niewłaściwy tryb postępowania, brak należytego umocowania pełnomocnika, brak zdolności procesowej pozwanego, brak w składzie jego organów lub niedziałanie jego przedstawiciela ustawowego sąd bierze pod rozagę z urzędu w każdym stanie sprawy.~~	Art. 202. Okoliczności, które uzasadniają odrzucenie pozwu, jak również niewłaściwy tryb postępowania, brak należytego umocowania pełnomocnika, brak zdolności procesowej pozwanego, brak w składzie jego organów lub niedziałanie jego przedstawiciela ustawowego sąd bierze pod rozagę z urzędu w każdym stanie sprawy.

b. Właściwość rzeczowa sądu okręgowego

Art. 17 pkt 4² ustanawia właściwość sądu okręgowego m.in. w sprawach o ustalenie nieistnienia uchwał organów prawnych lub jednostek organizacyjnych. Przepis ten nie wspomina natomiast o sprawach o ustalenie istnienia uchwał. W konsekwencji, zgodnie z zasadą *exceptiones non sunt extendendae*, w myśl art. 16 sprawy te pozostają we właściwości sądów rejonowych. Jest to oczywista niekonsekwencja: skoro sąd okręgowy ma rozpoznawać sprawy o ustalenie nieistnienia uchwał, to tym bardziej powinien rozpoznawać sprawy o ustalenie ich istnienia. Niekonsekwencję tę należy usunąć poprzez uzupełnienie przepisu art. 17 pkt 4².

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział I. Właściwość sądu Rozdział 1. Właściwość rzeczowa Oddział 1. Podstawy właściwości	
Art. 17. Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy: (...) 4²) o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie nieistnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną; (...)	Art. 17. Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy: (...) 4²) o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie <u>istnienia lub nieistnienia</u> uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną; (...)

c. Właściwość miejscowa sądu

Doświadczenie orzecznicze i dane statystyczne wskazują, że obecne zasady ustalania właściwości miejscowej sądu odbiegają od aktualnych potrzeb wymiaru sprawiedliwości. Daleko posunięta centralizacja handlu i wszelkiego rodzaju usług (bankowych, ubezpieczeniowych, telekomunikacyjnych, informacyjnych itd.) spowodowała, że siedziby osób prawnych uczestniczących w masowym obrocie mieszczą się niemal wyłącznie w kilku największych miastach, przede wszystkim w Warszawie. Przy obecnych zasadach ustalania właściwości miejscowej sądu prowadzi to do nieproporcjonalnie dużego obciążenia sądów „wielkomiejskich” w stosunku do sądów „prowincjonalnych”. Konsekwencją jest znacząco (czasem kilkakrotnie) dłuższy czas oczekiwania na rozstrzygnięcie takiej samej sprawy w sądzie „wielkomiejskim”, niż w „prowincjonalnym”. Sytuacja taka jest nie do przyjęcia z punktu widzenia konstytucyjnych zasad równości praw i dostępu do sądu: miejsce zamieszkania strony nie powinno wpływać na czas rozpoznania jej sprawy. Zasady procedury powinny zrównoważyć obciążenie sądów „wielkomiejskich” i „prowincjonalnych”.

Obecne zasady ustalania właściwości miejscowej powodują również uprzywilejowanie przedsiębiorców w stosunku do ich kontrahentów będących konsumentami. Co prawda w obrocie konsumenckim nadal obowiązuje zasada, że konsument powinien zostać pozwany przez sąd dla siebie właściwy (art. 27), jednak masowi przedsiębiorcy, korzystając z właściwości przemiennej (art. 34), pozywają konsumentów przed sąd miejsca wykonania umowy – a za miejsce wykonania umowy poczytuje się również miejsce spełnienia świadczenia przez konsumenta, którym jest z reguły siedziba przedsiębiorcy (art. 454 Kodeksu cywilnego). Tymczasem masowy przedsiębiorca z reguły ma aparat organizacyjny do obsługi przed sądem, w szczególności korzysta z fachowej obsługi prawnej – w odróżnieniu od konsumenta, który musi ponieść koszt wynajęcia pełnomocnika do reprezentacji przed sądem właściwym dla przedsiębiorcy. Taką sytuację należy ocenić jako uprzywilejowanie przedsiębiorcy, które nie znajduje uzasadnienia. Zasady procedury powinny je zrównoważyć.

Dla osiągnięcia powyższych celów przewiduje się:

- 1) wyłączenie stosowania przepisów o właściwości przemiennej w sprawach przeciwko konsumentom (proj. art. 31 § 2),
- 2) ograniczenie podstawy ustalenia właściwości przemiennej w sprawach o roszczenia z umów (art. 34) poprzez przyjęcie za miejsce wykonania umowy jedynie miejsca spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umowy danego rodzaju (w rozumieniu przyjętym już w prawie Unii Europejskiej, z dodatkowym wyjaśnieniem dla najczęstszych rodzajów spraw) – czyli z wyłączeniem zapłaty, która nie jest świadczeniem charakterystycznym (proj. art. 34 § 2),
- 3) poszerzenie podstawy właściwości przemiennej w sprawach:
 - a) o ochronę dóbr osobistych naruszonych przy wykorzystaniu prasy i internetu (proj. art. 35¹),
 - b) przeciwko instytucjom finansowym i ich następcom prawnym o roszczenia z czynności bankowych (proj. art. 37²)o właściwość według miejsca zamieszkania albo siedziby powoda.

Pojęcia użyte w proj. art. 37² są zapożyczone bezpośrednio z odpowiednich przepisów Prawa bankowego względnie ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych – i należy je rozumieć tak, jak w tych przepisach:

- „czynności bankowe” to czynności określone zarówno w art. 5 ust. 1, jak i w art. 5 ust. 2 Prawa bankowego,
- w przypadku „innej jednostki organizacyjnej uprawnionej do wykonywania czynności bankowych” czynnościami bankowymi są tylko czynności określone w art. 5 ust. 5 w związku z art. 5 ust. 1 Prawa bankowego,
- „czynności banku hipotecznego” to czynności określone w rozdziale 2. „Czynności banku hipotecznego” ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych – łącznie, oczywiście, z emisją hipotecznych i publicznych listów zastawnych.

Regulacje z proj. art. 34, art. 35¹ ani art. 37² nie naruszają wyłącznej właściwości sądu ustanowionej w art. 7 i kolejnych rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych. Podobnie jak dotychczas, norma wynikająca z rozporządzenia 1215/2012 będzie normą szczególną, mającą zastosowanie tylko w sprawach transgranicznych i na zasadzie szczególności wyłączającą w nich stosowanie norm Kodeksu postępowania cywilnego.

Dla wszelkiej jasności należy dodać, że regulacje z proj. art. 34 § 2, art. 35¹ i art. 37² będą mieć zastosowanie do spraw wszelkiego rodzaju, nie tylko z udziałem konsumentów.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział I. Właściwość sądu Rozdział 2. Właściwość miejscowa Oddział 2. Właściwość przemienne	
Art. 31. Powództwo w sprawach objętych przepisami oddziału niniejszego wytoczyć można bądź według przepisów o właściwości ogólnej, bądź przed sąd oznaczony w przepisach poniższych.	Art. 31. § 1. Powództwo w sprawach objętych przepisami oddziału niniejszego wytoczyć można bądź według przepisów o właściwości ogólnej, bądź przed sąd oznaczony w przepisach poniższych. § 2. <u>Przepisów oddziału niniejszego nie stosuje się w sprawach przeciwko konsumentom.</u>
Art. 34. Powództwo o zawarcie umowy, ustalenie jej treści, o zmianę umowy oraz o ustalenie istnienia umowy, o jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, a także o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy można wytoczyć przed sąd miejsca jej wykonania. W razie wątpliwości miejsce wykonania umowy powinno być stwierdzone dokumentem.	Art. 34. § 1. Powództwo o zawarcie umowy, ustalenie jej treści, o zmianę umowy oraz o ustalenie istnienia umowy, o jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, a także o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy można wytoczyć przed sąd miejsca jej wykonania. § 2. <u>Za miejsce wykonania umowy uważa się miejsce spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umów danego rodzaju, w szczególności:</u> <u>1) w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce, na które rzeczy te zgodnie z umową zostały lub miały zostać dostarczone,</u> <u>2) w przypadku świadczenia usług – miejsce, w którym usługi zgodnie z umową były lub miały być świadczone.</u> § 3. <u>W przypadku wątpliwości miejsce wykonania umowy powinno być stwierdzone dokumentem.</u>
[nowa norma]	Art. 35¹. <u>Powództwo o ochronę dóbr osobistych naruszonych przy wykorzystaniu środków masowego przekazywania można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby powoda.</u>
[nowa norma]	Art. 37². § 1. <u>Powództwo o roszczenia z czynności bankowych przeciwko bankowi, innej jednostce organizacyjnej uprawnionej do wykonywania czynności bankowych lub ich następcom prawnym można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania</u>

	albo siedziby powoda. <u>§ 2. Przepis § 1 stosuje się także do powództwa przeciwko bankowi hipotecznemu lub jego następcom prawnym o roszczenia z czynności banku hipotecznego.</u>

d. Właściwość wyłączna

W myśl dotychczasowego brzmienia art. 38 wyłączna właściwość sądu miejsca położenia nieruchomości dotyczy spraw o własność i inne prawa rzeczowe oraz o posiadanie tej nieruchomości, a także, pod pewnymi warunkami, na roszczenia osobiste związane z tymi prawami. Wydaje się celowe, by właściwość tę rozszerzyć także na roszczenia z art. 231 Kodeksu cywilnego oraz z art. 224–228 i 230 tego Kodeksu, o ile dotyczą nieruchomości – przy zapewnieniu stronom możliwości przekazania tej sprawy innemu sądowi równorzędnemu, o ile będzie to celowe z jakichkolwiek względów formalnych lub praktycznych (proj. art. 38 § 1 i § 3).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział I. Właściwość sądu Rozdział 2. Właściwość miejscowa Oddział 3. Właściwość wyłączna	
Art. 38. § 1. Powództwo o własność lub o inne prawa rzeczowe na nieruchomości, jak również powództwo o posiadanie nieruchomości można wytoczyć wyłącznie przed sąd miejsca jej położenia. Jeżeli przedmiotem sporu jest służebność gruntowa, właściwość oznacza się według położenia nieruchomości obciążonej. § 2. Właściwość powyższa rozciąga się na roszczenia osobiste związane z prawami rzeczowymi i dochodzone łącznie z nimi przeciwko temu samemu pozwanemu.	Art. 38. § 1. Powództwo o: 1) własność lub inne prawa rzeczowe na nieruchomości; 2) posiadanie nieruchomości; 3) <u>roszczenia z art. 231 Kodeksu cywilnego</u> 4) <u>roszczenia z art. 224–228 i art. 230 Kodeksu cywilnego, o ile są związane z nieruchomością</u> wytacza się wyłącznie przed sąd miejsca położenia tej nieruchomości. Jeżeli przedmiotem sporu jest służebność gruntowa, właściwość oznacza się według położenia nieruchomości obciążonej. § 2. Właściwość powyższa rozciąga się na roszczenia osobiste związane z prawami rzeczowymi i dochodzone łącznie z nimi przeciwko temu samemu pozwanemu. <u>§ 3. Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli przemawiają za tym względy celowości.</u>

e. Szczególna właściwość miejscowa i rzeczowa sądu

W praktyce działania sądów zdarzają się sprawy, których szczególne okoliczności uzasadniają przełamanie ogólnych zasad ustalenia właściwego sądu. Okoliczności te mogą być tak różne, że trudno je zbiorczo określić inaczej, jak względ na dobro wymiaru sprawiedliwości. W najczęściej spotykanych sytuacjach ich wspólnym mianownikiem jest zagrożenie dla postrzegania konkretnego sądu przez lokalną społeczność jako bezstronnego organu wymiaru sprawiedliwości. W tym zakresie mieszczą się sytuacje, gdy uczestnikiem sprawy przed sądem jest osoba należąca do lokalnych elit władzy lub biznesu; osoby takie mają zazwyczaj tak szerokie więzy oficjalne i towarzyskie, że lokalna społeczność przyjmuje za oczywiste istnienie tego rodzaju więzi również z sędziami i pracownikami sądów – niezależnie od sytuacji rzeczywistej. Inną tego rodzaju sytuacją jest sprawa, w której stroną

jest pracownik lub sędzia miejscowego sądu. W tego rodzaju sprawach osoba taka jest w opinii społecznej podejrzewana o wykorzystywanie swoich rzeczywistych czy mniemanych kontaktów osobistych do „załatwiania” sprawy. Sytuacje takie w oczywisty sposób obniżają prestiż wymiaru sprawiedliwości.

Oczywistym rozwiązaniem tego rodzaju problemów jest wyznaczenie do rozpoznania danej sprawy innego sądu. Dotychczasowe przepisy na to nie pozwalają; konieczna jest określona droga polegająca na złożeniu przez wszystkich sędziów właściwego sądu oświadczeń o wyłączeniu, po czym dopiero sąd nad nim przełożony z powodu przeszkody polegającej na niemożności utworzenia składu orzekającego wyznacza inny sąd. W większych sądach zebranie oświadczeń o wyłączeniu potrafi trwać miesiącami. Co więcej, jeżeli podsądny jest osobą znaną na szerszym obszarze (np. województwa) czy np. sędzią sądu okręgowego albo apelacyjnego, cała procedura z reguły wymaga kilkakrotnego powtórzenia – od nowa w każdym kolejno wyznaczanym sądzie. W takich przypadkach zwłokę niekiedy liczy się już w latach. A przecież wynik takich czynności, w postaci przekazania sprawy sądowi, w którym takich powiązań nie ma, jest oczywisty i z góry znany.

W celu rozwiązania tego rodzaju problemów należy więc, na wzór procedury karnej (art. 37 Kodeksu postępowania karnego), wprowadzić możliwość zwrócenia się przez sąd właściwy do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi. Aby uniknąć zawężenia zakresu stosowania tej możliwości, w treści przepisu należy wyraźnie wskazać, że względ na dobro wymiaru sprawiedliwości obejmuje również względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. (proj. art. 45¹).

Przy okazji wprowadzenia tej instytucji należy uregulować tryb wykorzystania możliwości ustanowionych w już obowiązujących art. 44 i art. 45 poprzez określenie, że o wyznaczenie innego sądu ma obowiązek wystąpić sąd właściwy (proj. art. 44 § 2), a o oznaczenie sądu właściwego – sąd, do którego wpłynął pozew (proj. art. 45 § 2). Nie wyklucza to, oczywiście, dopuszczalności wnioskowania przez stronę o tego rodzaju wystąpienie.

Konkretyzacją zasady, że sąd nie powinien rozpoznawać sprawy, której charakter *a limine* stawia w wątpliwym świetle jego bezstronność, są dwie inne regulacje. Pierwsza, polegająca na obligatoryjnym rozpoznaniu sprawy przez inny sąd w przypadku wyłączenia sędziego (proj. art. 48¹), została omówiona przy przepisach o wyłączeniu sędziego. Druga polega na analogicznym „przekazaniu sprawy” w sytuacji, gdy sąd ogólnie właściwy miałby rozpoznać sprawę, w której stroną jest on sam albo sąd nad nim przełożony. Jest to legalizacja i usprawnienie dotychczasowej praktyki, w której ten sam efekt był osiągany w drodze zebrania oświadczeń o wyłączeniu od wszystkich sędziów danego sądu. Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 45².

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział I. Właściwość sądu Rozdział 2. Właściwość miejscowa Oddział 4. Przepisy szczególne	
Art. 44. Jeżeli sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności, sąd nad nim przełożony wyznaczy na posiedzeniu niejawnym inny sąd.	Art. 44. § 1. Jeżeli sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności, sąd nad nim przełożony wyznaczy inny sąd. § 2. O wyznaczenie innego sądu występuje sąd właściwy.

Art. 45. Jeżeli w myśl przepisów kodeksu nie można na podstawie okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy na posiedzeniu niejawnym oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo.	Art. 45. § 1. Jeżeli na podstawie przepisów Kodeksu nie można w świetle okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo. § 2. O oznaczenie sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, występuje sąd, do którego wpłynął pozew.
[nowa norma]	Art. 45¹. § 1. Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności <u>względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.</u> § 2. O przekazanie sprawy może wystąpić sąd właściwy.
[nowa norma]	Art. 45². Jeżeli stroną jest Skarb Państwa, a państwową jednostką organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, jest: 1) sąd właściwy do rozpoznania sprawy – sąd ten z urzędu przedstawi akta sprawy sądowi nad nim przełożonemu, który przekaze sprawę innemu sądowi równorzędnemu z sądem przedstawiającym; 2) sąd przełożony nad sądem właściwym do rozpoznania sprawy – sąd właściwy do rozpoznania sprawy z urzędu przedstawi akta sprawy temu sądowi przełożonemu, który przekaze sprawę innemu sądowi równorzędnemu z sądem przekazującym, mającemu siedzibę poza obszarem właściwości sądu przekazującego.

41. Skład sądu na posiedzeniu

Zmiany w tym zakresie mają charakter porządkujący:

- w proj. art. 47 § 4, art. 52 § 2, art. 330 § 1 i art. 367 § 3, art. 544 nie używany już przez ustawy ustrojowe termin „sędzia zawodowy” należy zastąpić terminem „sędzia”,
- w proj. art. 47 § 3 należy określić skład sądu poza rozprawą zgodnie z siatką pojęciową Kodeksu,
- w proj. art. 47 § 3¹–3² należy wyraźnie rozróżnić instytucje i kompetencje procesowe sądu i przewodniczącego.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział II. Skład sądu	
Art. 47. (...) § 3. Postanowienia poza rozprawą ~~oraz zarządzenia~~ wydaje ~~przewodniczący~~ . § 4. Prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów ~~zawodowych~~ , jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawartość lub precedensowy charakter sprawy.	Art. 47. (...) § 3. Postanowienia poza rozprawą wydaje <u>sąd w składzie jednego sędziego.</u> <u>§ 3¹. Zarządzenia wydaje przewodniczący.</u> <u>§ 3². W sprawach rozpoznawanych w składzie jednego sędziego sędzia ten ma prawa i obowiązki przewodniczącego.</u> § 4. Prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawartość lub precedensowy charakter sprawy.

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział III. Wyłączenie sędziego	
Art. 52. (...) § 2. Postanowienie wydaje ~~sąd w składzie trzech sędziów zawodowych~~ po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. ~~Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 52. (...) § 2. Postanowienie wydaje się po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. <u>W przypadku niezłożenia wyjaśnienia w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu wniosku do właściwego sądu, a jeśli był dotknięty brakami – od dnia ich usunięcia, wniosek podlega rozpoznaniu bez wyjaśnienia, chyba że sąd uzna złożenie wyjaśnienia za konieczne.</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 1. Wydanie wyroku	
Art. 330. § 1. W sprawach rozstrzyganych w składzie trzech sędziów ~~zawodowych~~ uzasadnienie wyroku podpisują sędziowie, którzy brali udział w jego wydaniu. Jeżeli którykolwiek z sędziów nie może podpisać uzasadnienia, przewodniczący lub najstarszy służbą sędzia zaznacza na ~~wyroku~~ przyczynę braku podpisu. (...)	Art. 330. § 1. W sprawach rozstrzyganych w składzie trzech sędziów uzasadnienie wyroku podpisują sędziowie, którzy brali udział w jego wydaniu. Jeżeli którykolwiek z sędziów nie może podpisać uzasadnienia, przewodniczący lub najstarszy służbą sędzia zaznacza na <u>uzasadnieniu</u> przyczynę braku podpisu. (...)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział V. Środki odwoławcze Rozdział 1. Apelacja	
Art. 367. § 1. (...) § 3. ~~Rozpoznanie sprawy następuje~~ w składzie trzech sędziów zawodowych. ~~Postanowienia dotyczące postępowania dowodowego na posiedzeniu niejawnym wydaje sąd w składzie jednego sędziego.~~ (...)	Art. 367. § 1. (...) § 3. <u>Sąd rozpoznaje sprawę</u> w składzie trzech sędziów. Na posiedzeniu niejawnym sąd <u>orzeka</u> w składzie jednego sędziego, <u>z wyjątkiem wydania wyroku.</u> (...)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga druga. Postępowanie nieprocesowe TYTUŁ II. Przepisy dla poszczególnych rodzajów spraw DZIAŁ I. Sprawy z zakresu prawa osobowego Rozdział 2. Ubezwłasnowolnienie Oddział 1. Przepisy ogólne	
Art. 544. § 1. Sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądów okręgowych, które rozpoznają je w składzie trzech sędziów zawodowych.	Art. 544. § 1. Sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądów okręgowych, które rozpoznają je w składzie trzech sędziów.

42. Kompetencje referendarza sądowego

a. Kompetencje

Ponieważ wiele przepisów dopuszcza referendarzy sądowych nie tylko do wykonywania czynności należących do sądu, lecz również do przewodniczącego, należy wyraźnie przewidzieć tę jego kompetencję w art. 47¹.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział II. Skład sądu	
Art. 47¹. Referendarz sądowy może wykonywać czynności w postępowaniu cywilnym w ~~wypadkach~~ wskazanych w ustawie. W zakresie powierzonych mu czynności referendarz sądowy ma ~~kompetencje~~ sądu, chyba że ustawa stanowi inaczej.	Art. 47¹. Referendarz sądowy może wykonywać czynności w postępowaniu cywilnym w <u>przypadkach</u> wskazanych w ustawie. W zakresie powierzonych mu czynności referendarz sądowy ma, <u>zależnie od rodzaju podejmowanej czynności, prawa i obowiązki sądu albo przewodniczącego.</u>

b. Sądy apelacyjne

Problem braku sądu wyższego szczebla, który może rozpoznać zażalenie od postanowienia sądu apelacyjnego orzekającego w trybie skargi na orzeczenie referendarza jako sąd I instancji, zostaje rozwiązany poprzez wskazanie, że jeżeli zaskarżenie postanowienia do sądu wyższego szczebla nie jest możliwe ze względu na brak takiego sądu, środek zaskarżenia od orzeczenia sądu rozpoznaje ten sam sąd w innym składzie (proj. art. 398²² § 6 zdanie 2).

Umożliwienie referendarzom wykonywania czynności w sądach apelacyjnych wiąże się z koniecznością zmian w art. 150, art. 151 i art. 151a Prawa o ustroju sądów powszechnych. Należy:

- 1) włączyć do regulacji zawartych w art. 150 § 4, art. 151 § 3 i art. 151a § 2 pkt 3 p.u.s.p., w konsekwencji zmiany powyższej, sąd apelacyjny i jego organy;
- 2) umożliwić referendarzom wybór przewodniczącego zebrania referendarzy (proj. art. 151 § 3 p.u.s.p.);
- 3) poprawić redakcję art. 151 § 2 p.u.s.p., w którym oczywiście chodzi o obszar właściwości sądu okręgowego, a nie o „obszar sądu okręgowego”.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Ustawa z 27 lipca 2001 roku – Prawo o ustroju sądów powszechnych Dział IV. Referendarze sądowi, kuratorzy sądowi, pracownicy sądów, stali mediatorzy, ławnicy oraz organy pomocnicze sądów Rozdział 2. Referendarze sądowi	
Art. 150. (...) § 4. Przed podjęciem pracy referendarz sądowy składa ślubowanie wobec prezesa sądu okręgowego według następującej roty: (...)	Art. 150. (...) § 4. Przed podjęciem po raz pierwszy pracy na stanowisku referendarza referendarz sądowy wobec prezesa sądu okręgowego, <u>a referendarz zatrudniony w sądzie apelacyjnym – wobec prezesa tego sądu</u> składa ślubowanie według następującej roty: (...)
Art. 151. (...) § 2. Referendarze zatrudnieni na obszarze tego samego sądu okręgowego co najmniej raz w roku odbywają zebranie referendarzy okręgu. Zebranie zwołuje prezes sądu okręgowego. § 3. Zebranie referendarzy okręgu zajmuje stanowisko we wszystkich sprawach istotnych dla wykonywania zadań przez referendarzy, wybiera na okres kadencji przedstawiciela, reprezentuje referendarzy okręgu wobec organów sądu okręgowego. Przewodniczącym zebrania referendarzy okręgu jest referendarz najstarszy wiekiem.	Art. 151. (...) § 2. Referendarze zatrudnieni w sądach mających siedzibę w obszarze <u>właściwości</u> tego samego sądu okręgowego co najmniej raz w roku odbywają zebranie referendarzy okręgu. Zebranie zwołuje prezes sądu okręgowego. § 3. Zebranie referendarzy okręgu zajmuje stanowisko we wszystkich sprawach istotnych dla wykonywania zadań przez referendarzy, wybiera na okres kadencji przedstawiciela i reprezentuje referendarzy okręgu wobec organów <u>sądów</u> . Przewodniczącym zebrania referendarzy okręgu jest referendarz najstarszy

	wiekiem, <u>chyba że zebranie wybierze innego przewodniczącego.</u>
Art. 151a. (...) § 2. (...) 3) gdy wymaga tego wzgląd na powagę stanowiska referendarza, na wniosek kolegium właściwego sądu okręgowego.	Art. 151a. (...) § 2. (...) 3) gdy wymaga tego wzgląd na powagę stanowiska referendarza, na wniosek kolegium właściwego sądu.

c. Rejestry i ewidencje sądowe

Obecny stan prawny zawęża zakres kompetencji referendarzy sądowych w sprawach rejestrowych tylko do rejestrów prowadzonych przez sądy rejonowe. Nie ma to uzasadnienia i nic nie stoi na przeszkodzie poszerzeniu tego uprawnienia na wszelkie rejestry i ewidencje prowadzone przez sądy. Z zakresu czynności rejestrowych powierzonych referendarzom należy wyłączyć tylko określone czynności, które ze względu na swe znaczenie społeczne powinny być wykonywane przez organy z zagwarantowaną niezawisłością:

- wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem o zgodność statutu partii politycznej z Konstytucją (art. 14 ust. 1 ustawy z 27 czerwca 1997 roku o partiach politycznych),
 - odmowa wpisu partii politycznej do ewidencji (art. 13 i art. 14 ustawy o partiach politycznych),
 - wykreślenie wpisu partii politycznej z ewidencji (art. 20 ustawy o partiach politycznych),
 - zawieszenie wydawania dziennika lub czasopisma (art. 22 Prawa prasowego)
- oraz, jak dotychczas, prowadzenie rozprawy, łącznie z jej przygotowaniem. Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 509¹ § 2.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga Druga. Postępowanie nieprocesowe Tytuł I. Przepisy ogólne	
Art. 509¹. § 1. Czynności w postępowaniu wieczystoksięgowym może wykonywać referendarz sądowy. § 2. Czynności w postępowaniach ~~należących do właściwości sądów rejonowych prowadzących rejestry sądowe~~ może wykonywać referendarz sądowy, z ~~wyłączeniem~~ prowadzenia rozprawy. § 3. Czynności w sprawach z zakresu prawa spadkowego może wykonywać referendarz sądowy, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy, zabezpieczenia spadku oraz przesłuchania świadków testamentu ustnego. § 4. Czynności w sprawach depozytowych może wykonywać referendarz sądowy, z wyłączeniem spraw o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu.	Art. 509¹. § 1. Czynności w postępowaniu wieczystoksięgowym może wykonywać referendarz sądowy. § 2. Czynności w postępowaniach <u>dotyczących rejestrów i ewidencji prowadzonych przez sądy</u> może wykonywać referendarz sądowy, z <u>wyjątkiem</u> przygotowania i prowadzenia rozprawy, <u>odmowy wpisu partii politycznej do ewidencji, wykreślenia wpisu partii politycznej z ewidencji oraz zawieszenia wydawania dziennika lub czasopisma.</u> § 3. Czynności w sprawach z zakresu prawa spadkowego może wykonywać referendarz sądowy, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy, zabezpieczenia spadku oraz przesłuchania świadków testamentu ustnego. § 4. Czynności w sprawach depozytowych może wykonywać referendarz sądowy, z wyłączeniem spraw o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu.

d. Pozostałe nowe kompetencje

W porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym kompetencje referendarzy sądowych, poza wskazanymi wyżej, poszerza się o:

- 1) czynności w zakresie kontroli prawidłowości wniesionej apelacji (proj. art. 373 § 2),
- 2) czynności w postępowaniu nakazowym (proj. art. 479⁹² § 2),
- 3) orzekanie o należnościach osób trzecich przewidzianych w Kodeksie (art. 92 ust. 1 w związku z art. 93 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Zmiany te zostały omówione w innych miejscach niniejszego uzasadnienia.

43. Rzecznicy konsumentów

Zgodnie z sugestią przedstawioną w toku konsultacji publicznych należy zmienić art. 63³ w taki sposób, by umożliwił powiatowym (miejskim) rzecznikom konsumentów wstępowanie do każdej sprawy o ochronę konsumenta (za jego zgodą). Przy okazji należy ujednolicić oznaczenia stron z siatką pojęciową Kodeksu.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł IIIb. Powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów	
Art. 63³. W sprawach o ochronę konsumentów powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów może wytaczać powództwa na rzecz ~~obywateli~~ , a także wstępować, za zgodą ~~powoda~~ , do postępowania w tych sprawach w każdym ~~jego~~ stadium.	Art. 63³. W sprawach o ochronę konsumentów powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów może wytaczać powództwa na rzecz <u>konsumentów</u> , a także wstępować, za zgodą <u>konsumentów</u> , do postępowania w tych sprawach w każdym <u>ich</u> stadium.

44. Komunikacja sądu ze stronami

a. Pouczenia dla stron

Praktyka sądowa wskazuje na potrzebę ustandaryzowania pouczeń, których sądy udzielają stronom na piśmie w toku postępowań. Powinny one także być redagowane w sposób bardziej zrozumiały dla nie-prawników niż dotychczas. W tym celu należy wyposażyć Ministra Sprawiedliwości w uprawnienie do wydania rozporządzenia ustanawiającego wzory takich pouczeń. Wzory te będą zredagowane we współpracy z jednostkami naukowymi zajmującymi się dostosowaniem języków fachowych (w tym przypadku języka prawniczego) do aparatu pojęciowego przeciętnego Polaka. Pouczenia te zostaną zamieszczone na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Zamieszczenie tam także urzędowych tłumaczeń tych pouczeń na najczęściej wykorzystywane w obrocie języki obce pozwoli na uniknięcie wydatków na każdorazowe tłumaczenie w sprawie z elementem zagranicznym.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł wstępny. Przepisy ogólne	
Art. 5. W razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy	Art. 5. § 1. W razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy

Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych.	Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych. <u>„§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory pouczeń, których udzielania na piśmie wymaga Kodeks, mając na względzie konieczność zapewnienia komunikatywności przekazu.</u> <u>§ 3. Wzory pouczeń, o których mowa w § 2, wraz z ich tłumaczeniami na języki obce najczęściej wykorzystywane w obrocie z zagranicą Minister Sprawiedliwości udostępnia na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.</u>

b. Wskazówki sędziego dla stron

Dzisiejsze realia społeczne, w których funkcjonuje wymiar sprawiedliwości, przemawiają za ogólnie za poprawą wzajemnej komunikacji między sądem a stronami, w szczególności za osłabieniem barier, tradycyjnie uzasadnianych dotychczas pozycją sądu jako organu władzy. Nie wydaje się, by w dobie państwa traktowanego jako dobro wspólne, służebne wobec obywateli, jak również możliwości bezpośredniego, osobistego kontaktu obywateli z organami władz, takie podejście zasługiwało na utrzymanie. Niezależnie od tych zasadniczych względów poszerzenie kanałów komunikacji sądu ze stronami w toku postępowania jest pożądane ze względów pragmatycznych: wyraźne artykułowanie wzajemnych oczekiwań powinno doprowadzić do sprawniejszego rozstrzygnięcia sporu, a tym samym, w skali globalnej, do poprawy funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Oslabieniu barier ma służyć wyposażenie sędziego w uprawnienie do pouczenia stron o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych twierdzeń i dowodów. Względy doktrynalne nie mogą stać na przeszkodzie uwzględnieniu rzeczywistości, a ta wskazuje, że sędzia nie podejmuje oceny sprawy dopiero pod jej koniec, lecz wcześniej, począwszy od lektury pozwu i odpowiedzi na pozew, a następnie, pod wpływem wyników postępowania, ocenę tę weryfikuje i daje jej ostateczny wyraz w treści wyroku. Zakomunikowanie stronom, w razie potrzeby, jaka jest ta ocena na danym etapie sprawy, nie przesądza o ostatecznym rozstrzygnięciu sprawy ani nie świadczy o braku bezstronności sędziego; przeciwnie, jest to korzyść dla strony, która może odpowiednio zmodyfikować swe twierdzenia i żądania.

Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 205¹³. Podkreślenia wymaga, że nowa norma ma być stosowana na każdym posiedzeniu sądu, nie tylko przygotowawczym lub jawnym wyznaczonym na rozprawę. Sąd nie ma natomiast obowiązku udzielania wskazówek poza posiedzeniem, a tym bardziej na piśmie.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2¹. Organizacja postępowania	
[nowa norma]	Art. 205¹³. W miarę potrzeby na posiedzeniu przewodniczący może pouczyć strony o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych do tej chwili twierdzeń i dowodów.

c. Uprzedzanie o podstawie prawnej

Jak wskazano wyżej, doświadczenia praktyki sądowej ostatnich lat wskazują coraz wyraźniej na potrzebę wyjaśniania stronom ich sytuacji procesowej już w toku postępowania, zamiast zaskakiwania ich tym w końcowym rozstrzygnięciu. Jednym z aspektów tej potrzeby jest wskazanie stronom podstawy prawnej rozstrzygnięcia. Lojalność sądu względem stron wymaga, by stronę, która w dobrej wierze wskazała, z której normy prawnej wywodzi swe roszczenia, uprzedzić, że żądane przez nią rozstrzygnięcie będzie oparte na innej normie prawnej. Obciążenie sądu tym obowiązkiem może doprowadzić do pewnych opóźnień w pojedynczych przypadkach, gdy obowiązek ten nie zostanie dopełniony, jednak w skali całego sądownictwa cywilnego powinno poskutkować usprawnieniem postępowania wynikłym z wyższej adekwatności twierdzeń i wniosków stron.

Instytucja ta jest wzorowana na podobnej instytucji funkcjonującej w postępowaniu karnym, w którym sąd jest obowiązany uprzedzić strony o możliwości zakwalifikowania czynu zarzuconego oskarżonemu z innego artykułu, niż wskazany w akcie oskarżenia (art. 399 § 1 Kodeksu postępowania karnego).

Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 205¹⁴.

Wydaje się jasne, że projektowany przepis w żadnym wypadku nie ogranicza swobody sądu przy ustalaniu stanu prawnego ani subsumpcji stanu faktycznego. Tak samo jak norma omówiona w poprzednim punkcie, nowa norma ma być stosowana na każdym posiedzeniu sądu, nie tylko przygotowawczym lub jawnym wyznaczonym na rozprawę, nie ma natomiast obowiązku stosowania jej poza posiedzeniem.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2¹. Organizacja postępowania	
[nowa norma]	Art. 205¹⁴. Jeżeli w toku posiedzenia okaże się, że o <u>żądaniu lub wniosku strony można rozstrzygnąć na innej podstawie prawnej, niż przez nią wskazana, uprzedza się o tym strony obecne na posiedzeniu.</u>

d. Wskazówki a bezstronność

W dotychczasowej praktyce sądowej utarł się pogląd, że wyrażenie przez sędziego poglądu na sprawę przed ogłoszeniem końcowego orzeczenia świadczy o braku jego bezstronności i uzasadnia wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy.

Jest to jednak zdecydowanie zbyt powierzchowna ocena. Jest przecież oczywiste, że pogląd sędziego na sprawę kształtuje się i zmienia, nieraz diametralnie, w miarę zapoznawania się z twierdzeniami stron i dowodami. To, że w danym momencie postępowania sędzia poweźmie pogląd określonej treści (korzystny dla jednej ze stron), nie znaczy, że nigdy tego poglądu nie zmieni. Cały proces cywilny nie jest przecież niczym innym, jak usystematyzowanym przez prawo procesem przekonywania sędziego przez strony do przyjęcia poglądu jednej z nich na sprawę. Tak więc wyrażenie przez sędziego poglądu na sprawę bynajmniej nie świadczy o braku jego bezstronności.

Nie należy również zapominać, że bezstronność sędziego, przy całej swej doniosłości, nie jest celem samym w sobie. Jest ona jedynie sposobem dojścia przez sąd do sprawiedliwego rozstrzygnięcia sprawy. To zaś jest tylko jednym z dopuszczalnych w świetle prawa sposobów rozwiązania sporu, którego kwintesencją jest sprawa sądowa. Ze społecznego punktu widzenia ważne jest rozwiązanie sporu; zachowanie przy tym zasad proceduralnych ma znaczenie wtórne, skoro stanowią one środek do celu.

Nawet obecny stan prawny milcząco dopuszcza wyrażenie przez sędziego poglądu na sprawę przy dążeniu do konsensualnego rozwiązania sporu: art. 223 § 1 nakazuje sędziemu nakłaniać strony do ugody. Niniejszy projekt idzie dalej i wręcz zobowiązuje sędziego do debaty ze stronami na temat możliwych rozstrzygnięć sprawy. Ma to się odbywać w toku posiedzenia wstępnego prowadzonego na zasadzie proj. art. 205⁶, na którym sędzia jest obowiązany w szczególności:

- ustalić przedmiot sporu i wyjaśnić stanowiska stron, także w zakresie prawnych aspektów sporu (proj. art. 205⁶ § 1),
- poszukiwać polubownego rozwiązania sporu, wspierać strony w formułowaniu propozycji ugodowych, wskazywać sposoby i skutki rozwiązania sporu (proj. art. 205⁶ § 2).

Rzetelne wykonanie wszystkich tych obowiązków w praktyce nie może się odbyć w oderwaniu od okoliczności sprawy i bez wyrażenia, choćby pośrednio, poglądu co do prawdopodobnego rozstrzygnięcia sprawy. Już zresztą sam fakt postawienia przez sędziego propozycji ugodowej oznacza ujawnienie jego wstępnej oceny sprawy: sędzia nie nakłaniałby do ugody, gdyby powództwo było całkowicie i oczywiście bezzasadne; skoro więc nakłania, to jest jasne, że powództwo musi mieć, choćby i nikłe, ale jednak szanse powodzenia. Przy nakłanianiu stron do wzajemnych ustępstw sędzia w istocie nie ma innego argumentu, jak tylko wskazać im potencjalne słabe punkty w ich stanowiskach procesowych i konsekwencje ich nieobronienia (nieudowodnienia). To również oznacza ujawnienie poglądu na sprawę przed zakończeniem postępowania.

Z tych i z innych spotykanych w praktyce przykładów wynika, że skuteczne, a więc rzetelne wykonanie przez sędziego obowiązku nakłaniania stron do ugodowego rozwiązania sporu z reguły musi pociągnąć za sobą ujawnienie przez sędziego jego aktualnego poglądu na sprawę. Nie można jednak czynić sędziemu z tego zarzutu, skoro w ten sposób zmierza do skutku w postaci ugodowego rozwiązania sporu między stronami – nadzwyczaj pożądanego ze społecznego punktu widzenia.

Mimo to wyrażenie przez sędziego poglądu nawet w takiej sytuacji bywa przyjmowane za podstawę jego wyłączenia od dalszego rozpoznania sprawy. Jest jasne, że taka praktyka wywiera efekt mrozący na sędziego, demotywując go do starań o ugodowe rozwiązanie sporu między stronami. Efektem jest nonsensowna sytuacja, w której sędzia, któremu nie wolno otwarcie uprzytomnić stronom ich rzeczywistego położenia w procesie, musi w tym celu uciekać się do sugestii i aluzji – tak jakby otwarta, uczciwa informacja była czymś niestosownym.

W obliczu wciąż rosnącej liczby spraw wpływających do sądów, która wymusza na sądach coraz większą skuteczność w ugodowym rozwiązywaniu sporów, należy zerwać z fikcją całkowitej bezstronności sędziego przez cały czas trwania procesu i przyjąć do wiadomości fakt, że są sytuacje, które uzasadniają wyrażenie przez sędziego poglądu na sprawę jeszcze przed jej zakończeniem, nie dając jednocześnie podstawy do posądzenia o stronniczość. Do takich okoliczności niewątpliwie należą wyjaśnianie stronom czynności sądu oraz nakłanianie ich do ugodowego rozwiązania sporu. W takich okolicznościach wyrażenia przez sędziego poglądu co do prawa i faktów nie należy poczytywać

za przewidzianą w art. 49 okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie (o ile nie zachodzą jakieś wyjątkowe okoliczności, które nakazują jednak taką ocenę przyjąć).

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 49 § 2.

1	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział III. Wyłączenie sędziego	
Art. 49. Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48, sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.	Art. 49. § 1. Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48, sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. § 2. <u>Za okoliczność, o której mowa w § 1, nie uważa się wyrażenia przez sędziego poglądu co do prawa i faktów przy wyjaśnianiu stronom czynności sądu lub nakłanianiu do ugody.</u>

45. Interwencja uboczna

W dotychczasowym stanie prawnym od interwenienta ubocznego wymaga się, i słusznie, wskazania, do której ze stron przystępuje i jaki ma interes prawny w przystąpieniu – ale nie określa się sankcji niedopełnienia tego wymogu. Należy więc po pierwsze wyraźnie wskazać, że pismo zawierające interwencję jest pismem procesowym (wobec czego do jego formy stosują się wymogi z art. 126–129, a w przypadku ich niedopełnienia – sankcja zwrotu pisma na zasadzie art. 130), a po drugie – wyraźnie przewidzieć odpowiednie zastosowanie art. 130 także w sytuacji braku wymaganych wzmianek (które składają się na treść pisma, a nie stanowią jego formy). Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 77 § 1–1¹.

W dotychczasowym stanie prawnym sąd jest zobligowany do rozstrzygnięcia co do opozycji przeciwko interwencji ubocznej na rozprawie, z oczywistymi negatywnymi następstwami dla szybkości postępowania, a jednocześnie bez względu na to, czy sytuacja procesowa rzeczywiście tego wymaga. Względ na sprawność postępowania, zwłaszcza przy obecnym nadmiernym obciążeniu sądów, przemawia za tym, by potrzebę rozpoznania opozycji na rozprawie pozostawić każdorazowej ocenie sądu i dopuścić rozpoznawanie opozycji także na posiedzeniu niejawnym. Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 78 § 2.

Możliwość rozpoznania opozycji na posiedzeniu niejawnym pociąga za sobą potrzebę określenia na nowo terminu do jej złożenia, bo nie może on już być uzależniony od toku rozprawy. W myśl proj. art. 77 § 1 interwencję uboczną zgłasza się w piśmie procesowym, wobec czego za początek biegu terminu do wniesienia opozycji można przyjąć doręczenie tego pisma. Opozycja nie wymaga uzasadnienia ani nawet formy pisemnej, więc aż nadto wystarczający do jej wniesienia wydaje się termin dwóch tygodni od doręczenia, albo chwila rozpoczęcia najbliższego posiedzenia z udziałem strony, jeżeli nastąpi wcześniej. Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 78 § 1.

Przy okazji opisanych zmian dostosowano brzmienie art. 77 i art. 78 do zasad współczesnego języka prawnego.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł IV. Strony Dział III. Interwencja główna i uboczna	
Art. 77. § 1. ~~Wstąpienie swe do sprawy~~ interwenient uboczny ~~powinien zgłosić~~ w piśmie, w którym ~~poda~~ , jaki ma interes prawny we wstąpieniu i do której ze stron przystępuje. Pismo to ~~należy doręczyć obu~~ stronom. (...)	Art. 77. § 1. Interwenient uboczny <u>zgłasza wstąpienie do sprawy</u> w piśmie <u>procesowym</u> , w którym <u>wskazuje</u> , jaki ma interes prawny we wstąpieniu i do której ze stron przystępuje. Pismo to <u>doręcza się</u> stronom. § 1 ¹ . <u>Do pisma nie spełniającego wymogów, o których mowa w § 1, stosuje się odpowiednio przepis art. 130.</u> (...)
Art. 78. § 1. Każda ze stron może zgłosić opozycję przeciwko ~~wstąpieniu~~ interwenienta ubocznego, ~~jednakże~~ nie później niż przy rozpoczęciu najbliższej ~~rozprawy~~ . § 2. Sąd oddali opozycję ~~po przeprowadzeniu co do niej rozprawy~~ , jeżeli interwenient uprawdopodobni, że ma interes prawny we wstąpieniu do sprawy. (...)	Art. 78. § 1. Każda ze stron może zgłosić opozycję przeciwko <u>wstąpieniu</u> interwenienta ubocznego <u>w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia jej pisma zawierającego oświadczenie o wstąpieniu</u> , w każdym razie <u>jednak nie później niż przy rozpoczęciu najbliższego posiedzenia z jej udziałem</u> . § 2. Sąd oddali opozycję, jeżeli interwenient uprawdopodobni, że ma interes prawny we wstąpieniu do sprawy. (...)

46. Koszty procesu

a. Dodatkowa możliwość obciążenia kosztami procesu

Obciążenie kosztami procesu jest skutecznym narzędziem, przy użyciu którego sąd może kształtować postawy stron w sposób pożądaný dla rzetelności procesu. Obecny stan prawny przewiduje już możliwość „karnego” obciążenia strony kosztami procesu, jest ona jednak wąska i kłopotliwa, ponieważ mogą to być tylko te koszty, których powstanie strona bezpośrednio spowodowała. Możliwość tę należy poszerzyć poprzez umocowanie sądu do obciążenia strony wszelkimi kosztami procesu, z ograniczeniem tej sankcji do dwóch sytuacji:

- 1) nieusprawiedliwionego niestawiennictwa strony wezwanej do osobistego stawiennictwa na czynność sądu wymagającą jej udziału (np. oględziny wymagające wyjaśnień strony),
- 2) nieusprawiedliwionego niestawiennictwa na posiedzenie mediacyjne mimo wcześniejszej zgody na mediację.

Zmiany te wprowadza proj. art. 103 § 3.

b. Odsetki od kosztów procesu

Odsetki od przyznanego zwrotu kosztów procesu powinny, analogicznie jak odsetki od zasądanego świadczenia, zmotywować strony do skwapliwego wykonywania wyroku.

Odsetki od przyznanego zwrotu kosztów procesu należą się z mocy ustawy obok samego zwrotu, co oznacza, że nie jest potrzebny odrębny wniosek o ich przyznanie ani odrębne rozstrzygnięcie o ich przyznaniu (wystarczy samo rozstrzygnięcie o przyznaniu zwrotu kosztów procesu). Dla uniknięcia komplikacji przy orzekaniu wysokość tych odsetek zostaje ustawowo określona jako równa ustawowym odsetkom za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego (art.

481 § 1 Kodeksu cywilnego). Ponieważ stronie zobowiązanej należy dać czas na dobrowolne spełnienie świadczenia, odsetki te należą się:

- 1) co do zasady – za czas od uprawomocnienia się orzeczenia, którym je ustalono, do dnia zapłaty,
- 2) w przypadku, gdy orzeczenie to jest prawomocne z chwilą wydania (przede wszystkim wyrok sądu II instancji) – za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty,
- 3) jeżeli orzeczenie prawomocne z chwilą wydania podlega doręczeniu z urzędu – za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Ponosząc w toku postępowania wydatek, np. na koszty przeprowadzenia dowodu (z reguły najczęściej na wynagrodzenie za opinię biegłego), strona zamraża środki finansowe na czas od poniesienia tego wydatku do jego zwrotu przez stronę przeciwną. Jeżeli wydatek taki w okolicznościach danej sprawy jest szczególnie wysoki, strona powinna mieć możliwość rekompensaty za okres niekorzystania ze swoich środków. Należy więc przewidzieć, że w szczególnie uzasadnionym przypadku, na wniosek strony, która w toku procesu poniosła szczególnie wysoki wydatek podlegający zwrotowi, sąd może jej przyznać opisane wyżej odsetki od kwoty równej temu wydatkowi za czas od dnia jego poniesienia przez stronę do dnia zapłaty.

Zmianę tę wprowadza proj. art. 98 § 1¹–1².

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł V. Koszty procesu Dział I. Zwrot kosztów procesu	
Art. 98. § 1. Strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). § 2. Do niezbędnych kosztów procesu prowadzonego przez stronę osobiście lub przez pełnomocnika, który nie jest adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym, zalicza się poniesione przez nią koszty sądowe, koszty przejazdów do sądu strony lub jej pełnomocnika oraz równowartość zarobku utraconego wskutek stawiennictwa w sądzie. Suma kosztów przejazdów i równowartość utraconego zarobku nie może przekraczać wynagrodzenia jednego adwokata wykonującego zawód w siedzibie sądu procesowego. (...)	Art. 98. § 1. Strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). § 1¹. <u>Od przyznanego zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je ustalono, do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie to jest prawomocne z chwilą wydania, odsetki te należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie takie podlega doręczeniu z urzędu – za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.</u> § 1². <u>W szczególnie uzasadnionym przypadku, na wniosek strony, która w toku procesu poniosła szczególnie wysoki wydatek podlegający zwrotowi, sąd może przyznać jej odsetki przewidziane w § 1¹ od kwoty równej temu wydatkowi za czas od dnia jego poniesienia przez stronę do dnia zapłaty.</u> § 2. Do niezbędnych kosztów procesu prowadzonego przez stronę osobiście lub przez pełnomocnika, który nie jest adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym, zalicza się poniesione przez nią koszty sądowe, koszty przejazdów do sądu strony lub jej pełnomocnika oraz równowartość zarobku utraconego wskutek stawiennictwa w sądzie. Suma kosztów przejazdów i równowartość utraconego zarobku nie może przekraczać wynagrodzenia jednego adwokata wykonującego zawód w siedzibie sądu procesowego. (...)
Art. 103. § 1. Niezależnie od wyniku sprawy sąd może włożyć na stronę lub interwenienta obowiązek zwrotu kosztów, wywołanych ich niesumieniem lub oczywiście	Art. 103. § 1. Niezależnie od wyniku sprawy sąd może włożyć na stronę lub interwenienta obowiązek zwrotu kosztów, wywołanych ich niesumieniem lub oczywiście

niewłaściwym postępowaniem. § 2. Przepis § 1 dotyczy zwłaszcza kosztów powstałych wskutek uchylenia się od wyjaśnień lub złożenia wyjaśnień niezgodnych z prawdą, zatajenia lub opóźnionego powołania dowodów, a także oczywiście nieuzasadnionej odmowy poddania się mediacji.	niewłaściwym postępowaniem. § 2. Przepis § 1 dotyczy zwłaszcza kosztów powstałych wskutek uchylenia się od wyjaśnień lub złożenia wyjaśnień niezgodnych z prawdą, zatajenia lub opóźnionego powołania dowodów, a także oczywiście nieuzasadnionej odmowy poddania się mediacji. <u>§ 3. Jeżeli strona:</u> 1) <u>mimo wezwania do osobistego stawiennictwa nie stawiała się w celu udziału w czynności sądu i nie usprawiedliwiła swego niestawiennictwa,</u> 2) <u>w toku postępowania bez usprawiedliwienia nie stawiała się na posiedzenie mediacyjne pomimo wcześniejszej zgody na mediację</u> <u>– sąd może, niezależnie od wyniku sprawy, włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu kosztów w części wyższej, niż nakazywałby to wynik sprawy, a nawet zwrotu kosztów w całości.</u>

47. Formularze sądowe

Praktyczne doświadczenia ze stosowaniem formularzy procesowych w postępowaniu sądowym prowadzą do następujących wniosków:

- nakładanie na strony zastępowane przez fachowych pełnomocników obowiązku stosowania formularzy jest bezcelowe, skoro potrafią oni sformułować pisma procesowe bez ich użycia,
- strony działające przed sądem samodzielnie, które nie potrafiłyby sporządzić pisma procesowego w zwykłej formie, nie potrafią również wypełnić formularzy,
- mimo to w indywidualnych przypadkach użycie formularza może pomóc stronie nieporadnej w prawidłowym formułowaniu oświadczeń i żądań,
- użycie formularza jest celowe w szczególnych kategoriach spraw wymagających podania ściśle określonych wiadomości (np. w postępowaniu wieczystoksięgowym).

Tak więc ogólny obowiązek stosowania formularzy nie upraszcza postępowania, a tylko je komplikuje, nie dając w zamian istotnych korzyści. Dlatego należy odejść od obligatoryjnego stosowania formularzy w procesie (wraz z postępowaniami odrębnymi). Obowiązek ten powinien natomiast pozostać w postępowaniach nieprocesowych, w których użycie formularzy jest konsekwencją szczególnych wymagań co do treści składanych oświadczeń.

Zniesienie obowiązku stosowania formularzy nie oznacza zakazu ich stosowania: strony mogą z nich korzystać dobrowolnie. Możliwość ta nie wymaga szczególnej dekretacji, ponieważ żaden przepis nie zakazuje, by wnoszone przez stronę pismo procesowe miało postać formularza.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez uchylenie art. 187¹, który nakłada obowiązek stosowania formularzy na usługodawców lub sprzedawców, oraz uchylenie art. 493 § 2, art. 503 § 2 i art. 505², które nakładają obowiązek wnoszenia pism procesowych na formularzach w określonych postępowaniach odrębnych i sytuacjach procesowych.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 1. Pisma procesowe	
Art. 187¹. Jeżeli powód będący usługodawcą lub sprzedawcą dochodzi roszczeń wynikających z umów o: 1) świadczenie usług pocztowych i telekomunikacyjnych; 2) przewóz osób i bagażu w komunikacji masowej; 3) dostarczanie energii elektrycznej, gazu i oleju opałowego; 4) dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków; 5) wywóz nieczystości; 6) dostarczanie energii cieplnej — jest obowiązany wnieść pozew na urzędowym formularzu.	Art. 187¹. (uchylony)
Art. 493. § 1. Pismo zawierające zarzuty wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty. (...) § 2. Jeżeli pozew wniesiono na urzędowym formularzu, wniesienie zarzutów wymaga również zachowania tej formy. (...)	Art. 493. § 1. Od nakazu zapłaty pozwany może wnieść zarzuty. § 3. W postępowaniu po wniesieniu zarzutów: 1) nie stosuje się przepisów art. 194–196 i art. 198; 2) powództwo wzajemne jest niedopuszczalne; 3) nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych; jednakże w razie zmiany okoliczności powód może żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy. (...)
Art. 503. § 1. Pismo zawierające sprzeciw wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty, a w przypadku nakazu wydanego przez referendarza sądowego — do sądu, przed którym wytoczono powództwo. (...) § 2. Jeżeli pozew wniesiono na urzędowym formularzu, wniesienie sprzeciwu wymaga również zachowania tej formy.	Art. 503. (uchylony)
Art. 505². Pozew, odpowiedź na pozew, sprzeciw od wyroku zaocznego i pismo zawierające wnioski dowodowe wnoszone w postępowaniu uproszczonym powinny być sporządzone na urzędowych formularzach.	Art. 505². (uchylony)

48. Następstwa nieopłacenia oświadczenia o rozszerzeniu powództwa

W dotychczasowym stanie prawnym oświadczenie o rozszerzeniu lub innej zmianie powództwa podlega opłacie, jednak sankcją tego obowiązku jest tylko orzeczenie o obowiązku poniesienia opłaty w orzeczeniu kończącym postępowanie, a sąd jest obowiązany prowadzić postępowanie niezależnie od uiszczenia opłaty na wezwanie (art. 130³ § 2). Sankcja ta jest nieskuteczna, ponieważ na porządku dziennym jest lekceważenie wezwań do opłacenia rozszerzonego powództwa. Prowadzi to de facto do kredytowania przez Skarb Państwa strony rozszerzającej powództwo – co jest nie do przyjęcia.

Rozwiązaniem jest wprowadzenie sankcji w postaci zwrotu pisma procesowego zawierającego oświadczenie o rozszerzeniu powództwa lub o jego zmianie w sposób powodujący wzrost wartości przedmiotu sporu. Ponieważ sankcja dotychczas przewidziana w art. 130³ § 2 jest

wyjątkiem od ogólnej sankcji z art. 130 § 1, dla osiągnięcia tego celu wystarczy wykreślić z art. 130³ § 2 wzmiankę ustanawiającą ten wyjątek.

Wraz ze zmianą art. 130³ § 2 należy uzupełnić katalog pism podlegających opłacie, zawarty w art. 3 w ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, o oświadczenie o rozszerzeniu powództwa lub o jego zmianie w sposób powodujący wzrost wartości przedmiotu sporu. Co prawda katalog ten jest przykładowy, jednak jego uzupełnienie jest celowe, bo wyraźnie wskaże cel zmiany.

Do ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych należy również wprowadzić normę określającą sposób ustalania opłaty od pisma rozszerzającego lub zmieniającego powództwo – jako różnicy między opłatą należną od powództwa w rozszerzonej lub zmienionej postaci a opłatą od powództwa w postaci pierwotnej. Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi do tej ustawy opłata ta nie może jednak być niższa od 30 złotych.

Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 25a u.k.s.c.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 1. Pisma procesowe	
Art. 130³. (...) § 2. Jeżeli obowiązek uiszczenia lub uzupełnienia opłaty powstał ~~na skutek rozszerzenia lub innej zmiany~~ ~~żądania~~, z innych przyczyn niż wymienione w § 1, albo po wysłaniu odpisu pisma innym stronom, a w braku takich stron – po wysłaniu zawiadomienia o terminie posiedzenia, przewodniczący wzywa zobowiązanego do uiszczenia należnej opłaty w terminie tygodnia, a jeżeli mieszka on lub ma siedzibę za granicą i nie ma w kraju przedstawiciela – w terminie nie krótszym od miesiąca. W ~~razie~~ bezskutecznego upływu terminu, sąd prowadzi sprawę bez wstrzymywania biegu postępowania, a o obowiązku uiszczenia opłaty orzeka w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji, stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu.	Art. 130³. (...) § 2. Jeżeli obowiązek uiszczenia lub uzupełnienia opłaty powstał z innych przyczyn niż wymienione w § 1 albo po wysłaniu odpisu pisma innym stronom, a w przypadku braku takich stron – po wysłaniu zawiadomienia o terminie posiedzenia, przewodniczący wzywa zobowiązanego do uiszczenia należnej opłaty w terminie tygodnia, a jeżeli zobowiązany mieszka lub ma siedzibę za granicą i nie ma w kraju przedstawiciela – w terminie nie krótszym niż miesiąc. W <u>przypadku</u> bezskutecznego upływu terminu sąd prowadzi sprawę bez wstrzymywania biegu postępowania, a o obowiązku uiszczenia opłaty orzeka w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji, stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu.
Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Tytuł I. Przepisy ogólne	
Art. 3. 1. Opłacie podlega pismo, jeżeli przepis ustawy przewiduje jej pobranie. 2. Opłacie podlegają w szczególności następujące pisma: 1) pozew i pozew wzajemny; 2) apelacja i zażalenie; (...).	Art. 3. 1. Opłacie podlega pismo, jeżeli przepis ustawy przewiduje jej pobranie. 2. Opłacie podlegają w szczególności następujące pisma: 1) pozew i pozew wzajemny; <u>1a) pismo zawierające oświadczenie o rozszerzeniu powództwa lub o jego zmianie w sposób powodujący wzrost wartości przedmiotu sporu;</u> 2) apelacja i zażalenie; (...).
Tytuł II. Opłaty Dział 2. Wysokość opłat we wszystkich rodzajach spraw	
[nowa norma]	Art. 25a. Opłatę od oświadczenia o rozszerzeniu powództwa lub o jego zmianie w sposób powodujący wzrost wartości przedmiotu sporu pobiera się w wysokości różnicy między opłatą należną od <u>powództwa rozszerzonego lub zmienionego a opłatą należną sprzed rozszerzenia lub zmiany powództwa</u>, nie niższej jednak, niż 30 złotych.

49. Doręczenia

a. Doręczenia wyłącznie elektroniczne między pełnomocnikami

Skoro Kodeks dopuszcza już możliwość doręczania sobie nawzajem przez profesjonalnych pełnomocników pism procesowych w toku postępowania bez pośrednictwa sądu, należy konsekwentnie rozszerzyć tę możliwość na doręczanie drogą elektroniczną. Nie ma bowiem potrzeby, by obrót pism między profesjonalnymi kancelariami odbywał się wyłącznie w formie papierowej. Oczywiście korzystanie z tej możliwości powinno być dobrowolne.

Aby uniknąć zawierania tego rodzaju porozumień „na wszelki wypadek” i późniejszych zarzutów co do ich ważności, możliwość tę należy ograniczyć do konkretnej, toczącej się już sprawy. Jednocześnie, dla uniknięcia możliwych wybiegów procesowych polegających na manipulacji środkami przekazu elektronicznego, należy zobowiązać pełnomocników do podania do wiadomości sądu danych adresowych używanych w danej sprawie (np. adresu poczty elektronicznej lub numeru faxu) oraz przewidzieć, że nie mogą one zostać zawarte z zastrzeżeniem warunku ani terminu, jak też nie podlegają odwołaniu – zakończenie takiego trybu doręczeń może zarządzić sąd (w praktyce, oczywiście, zapewne z reguły na wniosek stron).

Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 132 § 1³.

Przy okazji tej zmiany należy również w § 1 i 1² dopasować brzmienie Kodeksu do ustawy z 15 grudnia 2016 roku o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016 poz. 2261 z późn.zm.) poprzez wskazanie, że zastępstwo procesowe sprawuje Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej, a nie jej radca.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 2. Doręczenia	
Art. 132. § 1. W toku sprawy adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy oraz ~~radca~~ Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej doręczają sobie nawzajem bezpośrednio odpisy pism procesowych z załącznikami. W treści pisma procesowego wniesionego do sądu zamieszcza się oświadczenie o doręczeniu odpisu pisma drugiej stronie albo o jego nadaniu przesyłką poleconą. Pisma, niezawierające powyższego oświadczenia, podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku. (...) § 1 ² . Przepis § 1 nie dotyczy pism wnoszonych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, podlegających doręczeniu adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub ~~radcy~~ Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, którzy dokonali wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. § 2. Doręczenie adresatowi może nastąpić także przez wręczenie mu pisma bezpośrednio w sekretariacie sądu.	Art. 132. § 1. W toku sprawy adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy oraz Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej doręczają sobie nawzajem bezpośrednio odpisy pism procesowych z załącznikami. W treści pisma procesowego wniesionego do sądu zamieszcza się oświadczenie o doręczeniu odpisu pisma drugiej stronie albo o jego nadaniu przesyłką poleconą. Pismo niezawierające powyższego oświadczenia podlega zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku. (...) § 1 ² . Przepis § 1 nie dotyczy pism wnoszonych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, podlegających doręczeniu adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, którzy dokonali wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. <u>§ 1³. Pisma procesowe z załącznikami, z wyłączeniem pism wymienionych w § 1¹, adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy oraz Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej doręczają sobie nawzajem wyłącznie w formie elektronicznej, jeżeli złożą sądowi zgodne oświadczenia odpowiedniej treści i podadzą do</u>

	wiadomości sądu używane do tego dane kontaktowe, w szczególności adres poczty elektronicznej lub numer faksu. Oświadczenia nie podlegają odwołaniu, a zastrzeżenia warunku lub terminu uważa się za niebyłe. Na zgodny wniosek stron lub w innych uzasadnionych przypadkach sąd zarządza odstąpienie od takiego sposobu doręczania. § 2. Doręczenie adresatowi może nastąpić także przez wręczenie mu pisma bezpośrednio w sekretariacie sądu.

b. Doręczanie pism sądowych bezpośrednio stronom

Art. 133 § 3 w dotychczasowym brzmieniu nakazuje doręczać pisma sądowe pełnomocnikowi strony lub osobie umocowanej do odbioru pism sądowych. W praktyce powstają jednak wątpliwości, czy zasada ta odnosi się także do pism sądowych kierowanych wprost (osobiście, bezpośrednio) do stron. Należy więc jednoznacznie wskazać, że pismo wzywające stronę do osobistego stawiennictwa doręcza się tylko bezpośrednio tej stronie.

Art. 133 § 3 w dotychczasowym brzmieniu w sposób szczególny reguluje tryb doręczania pism sądowych Skarbowi Państwa, nakazując niezależnie od doręczenia pełnomocnikowi doręczyć przesyłkę bezpośrednio Skarbowi Państwa (ściślej rzecz biorąc – reprezentującej go jednostce organizacyjnej). Praktyka sądowa wykazała brak pozytywnego wpływu tego wyjątku na sprawność i rzetelność postępowania, wobec czego nie ma uzasadnienia dla dalszego jego utrzymywania.

Odpowiednie zmiany wprowadza proj. art. 133 § 3.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 2. Doręczenia	
Art. 133. (...) § 3. Jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, doręczenia należy dokonać tym osobom. Jednakże Skarbowi Państwa doręczenia dokonuje się zawsze w sposób określony w § 2.	Art. 133. (...) § 3. Jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, <u>pisma sądowe doręcza się tym osobom. Pismo wzywające stronę do osobistego stawiennictwa doręcza się tylko bezpośrednio tej stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1.</u>

c. Pewne doręczenie pierwszego pisma w sprawie

Jednym z największych problemów w praktyce funkcjonowania sądów cywilnych jest doręczenie pierwszego pisma w sprawie (odpisu pozwu/wniosku z załącznikami oraz, w obecnym stanie prawnym, z zawiadomieniem o rozprawie). O doniosłości tego problemu decyduje kilka czynników.

Znaczenie doręczenia pierwszego pisma w sprawie jest kluczowe dla całego dalszego postępowania, ponieważ z założenia powoduje uznanie za doręczone wszystkich kolejnych pism sądowych – łącznie z tymi, które wywołują potrzebę obrony swych praw przez stronę.

Z reguły jedyną podstawą oceny, czy pismo należy uznać za doręczone, jest adnotacja na dowodzie doręczenia. Tymczasem w przypadku zwrotu pisma cała informacja otrzymywana przez sąd

najczęściej brzmi „drzwi zamknięte”, bowiem doręczyciel pocztowy nie ma ani uprawnień, ani obowiązku prowadzić dochodzenia w celu ustalenia, czy i kto przebywa pod wskazanym adresem. Tak więc sąd ma nadzwyczaj nikłe przesłanki do podjęcia strategicznej decyzji. W istocie ocena, że przesyłka taka została doręczona, opiera się więc wyłącznie na wierze w prawdopodobność powoda. Tymczasem powód nie ma motywacji do podawania adresu pozwanego zgodnego z prawdą, skoro może sobie w ten sposób zapewnić wykluczenie pozwanego od udziału w postępowaniu, a tym samym – wygraną.

Liczba sytuacji, w których pierwsze pismo jest zwracane bez doręczenia, jest znacząca w skali całego sądownictwa. Jest to konsekwencją faktu, że spora część mieszkańców mniejszych miejscowości przebywa na stałe poza Polską, z reguły nie zgłaszając tego organom ewidencji ludności. Oceniając dopuszczalność uznania pisma za doręczone, sąd nie ma możliwości rozróżnienia takiej sytuacji od sytuacji, w której pozwany po prostu uchyla się od udziału w postępowaniu. W tej sytuacji, pod presją nacisku na „załatwianie spraw”, w sądach regułą stało się uznawanie, że ma miejsce ta druga sytuacja – i uznawanie pisma za doręczone na podstawie, w istocie, samego tylko oświadczenia powoda. Powstające komplikacje „rozwiązuje” się w ten sposób, że na wniosek pseudo-pozwanego, składany już w toku egzekucji, sąd przywraca mu terminy do złożenia środków zaskarżenia (sprzeciwu od wyroku zaocznego, apelacji od wyroku, zarzutów bądź sprzeciwu od nakazu zapłaty).

Prowadzi to do sytuacji, że zbyt często sądy prowadzą procesy w istocie fikcyjne, oparte na bezpodstawnym uznawaniu za doręczone pism, które w rzeczywistości nigdy nawet nie miały szans dotrzeć do pozwanych. Sytuacja taka jest nie do przyjęcia. Powaga Państwa Polskiego, w którego imieniu wydaje się wyroki, wymaga, by procesy były prowadzone rzetelnie – a nie z dopuszczoną z góry możliwością, że adres pozwanego jest fałszywy i z perspektywą doraźnego naprawiania uchybień poprzez wznawianie postępowań.

Przynajmniej części przypadków, w których pismo wszczynające postępowanie sąd bezpodstawnie uznał za doręczone mimo faktycznego zwrotu, da się uniknąć poprzez umożliwienie doręczenia takiego pisma przez komornika. Doręczenia komornicze są z reguły szybkie, pewne i stosunkowo tanie, a także dają szerszą informację co do faktycznego miejsca pobytu adresata niż doręczenia pocztowe. Wykorzystanie tej drogi należy więc dopuścić w przypadkach, gdy walor doręczenia pisma sądowego pocztą jest wątpliwy. Ponieważ doręczenie takiego pisma jest przepustką do wydania orzeczenia, a to leży w interesie powoda, jego należy obciążyć zapewnieniem takiego doręczenia; sąd po upływie przewidzianego do tego terminu powinien dysponować oświadczeniem komornika o doręczeniu lub pewnym adresem pozwanego.

Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 139¹.

Zmiana w ustawie z 22 marca 2018 roku o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 poz. 771, z późn. zm.), stanowi konsekwencję wprowadzenia do Kodeksu postępowania cywilnego proj. art. 139¹.

Sankcją niedopełnienia przez powoda opisanych czynności winno być zawieszenie postępowania na zasadzie art. 177 § 1 pkt 6, ponieważ w takiej sytuacji sprawie nie można nadać dalszego biegu.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 2. Doręczenia	
[nowa norma]	Art. 139¹. § 1. Jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających i nie ma zastosowania art. 139 § 2 i 3 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, przewodniczący zawiadamia o tym powoda, przesyłając mu przy tym odpis pisma dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika. § 2. Powód w terminie dwóch miesięcy od doręczenia mu powyższego zobowiązania składa do akt potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu przez komornika albo zwraca pismo i wskazuje aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Po bezskutecznym upływie terminu dwóch miesięcy stosuje się przepis art. 177 § 1 pkt 6.

d. Doręczanie pism sądowych podmiotom wpisanym do KRS i CEIDG

Zawarta w art. 133 § 2a regulacja zasad doręczania pism sądowych przedsiębiorcom jest niedostosowana do obecnego stanu prawnego, ponieważ nie uwzględnia różnic między Centralną Ewidencją i Informacją o Działalności Gospodarczej a Krajowym Rejestrem Sądowym w zakresie charakteru adresu podawanego w tych rejestrach i waloru adresu wykreślonego. Przepis ten należy rozbić na dwa przepisy zawierające odmienne normy dotyczące przedsiębiorców wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i przedsiębiorców wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego.

Przy okazji oznaczenie § 2c należy zmienić na § 2³, zgodnie z konwencją przyjętą w Kodeksie.

Odpowiednie zmiany wprowadza proj. art. 133 § 2^{1–2}³.

Z tych samych powodów należy zmienić zawartą w art. 139 § 3 regulację konsekwencji nieujawnienia zmiany adresu przez podmiot procesowy, który z mocy odrębnych przepisów podlega wpisowi do rejestru. Przy okazji należy uprościć redakcję tego przepisu.

Przewidziany w art. 139 § 5 obowiązek wydania zaświadczenia o uznaniu wyroku albo nakazu zapłaty za doręczony na zasadzie art. 139 § 1 należy uzupełnić o obowiązek zamieszczenia wzmianki o uchyleniu zarządzenia o uznaniu za doręczone, o ile do tego uchylenia doszło – ponieważ informacja wynikająca z tego zaświadczenia powinna być pełna.

Odpowiednie zmiany wprowadzają proj. art. 139 § 3 i 5.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 2. Doręczenia	
Art. 133. § 1. Jeżeli stroną jest osoba fizyczna, doręczenia dokonuje się jej osobiście, a gdy nie ma ona zdolności procesowej – jej przedstawicielowi ustawowemu. § 2. Pisma procesowe lub orzeczenia dla osoby prawnej, jak również dla organizacji, która nie ma osobowości prawnej, doręcza się organowi uprawnionemu do reprezentowania ich przed sądem lub do rąk pracownika upoważnionego do odbioru pism. ~~§ 2a. Pisma procesowe dla przedsiębiorców i wspólników spółek handlowych, wpisanych do rejestru sądowego albo Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), doręcza się na adres udostępniany w rejestrze albo CEIDG, chyba że strona wskazała inny adres dla doręczeń. Jeżeli ostatni udostępniony adres został wykreślony jako niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy i nie zgłoszono wniosku o wpis nowego adresu, który podlegałby udostępnieniu, adres wykreślony jest uważany za adres udostępniony w rejestrze albo CEIDG.~~ § 2b. (uchylony). § 2c. Pisma procesowe lub orzeczenia dla osób reprezentujących podmiot wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, likwidatorów, prokurentów, członków organów lub osób uprawnionych do powołania zarządu doręcza się na adres do doręczeń wskazany zgodnie z przepisami art. 19a ust. 5–5b i 5d ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 700, 1089 i 1133 oraz z 2018 r. poz. 398). § 3. Jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, doręczenia należy dokonać tym osobom. Jednakże Skarbowi Państwa doręczenia dokonuje się zawsze w sposób określony w § 2.	Art. 133. § 1. Jeżeli stroną jest osoba fizyczna, doręczenia dokonuje się jej osobiście, a gdy nie ma ona zdolności procesowej – jej przedstawicielowi ustawowemu. § 2. Pisma procesowe lub orzeczenia dla osoby prawnej, jak również dla organizacji, która nie ma osobowości prawnej, doręcza się organowi uprawnionemu do reprezentowania ich przed sądem lub do rąk pracownika upoważnionego do odbioru pism. <u>§ 2¹. Pisma procesowe lub orzeczenia dla przedsiębiorcy wpisanego do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) doręcza się na adres do doręczeń udostępniony w CEIDG, chyba że przedsiębiorca wskazał inny adres do doręczeń.</u> <u>§ 2². Pisma procesowe lub orzeczenia dla przedsiębiorcy wpisanego do rejestru sądowego doręcza się na adres udostępniony w rejestrze, chyba że wskazał inny adres dla doręczeń. Jeżeli ostatni udostępniony adres został wykreślony jako niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy i nie zgłoszono wniosku o wpis nowego adresu, który podlegałby udostępnieniu, adres wykreślony jest uważany za adres udostępniony w rejestrze.</u> § 2a. (uchylony). § 2b. (uchylony). <u>§ 2³. Pisma procesowe lub orzeczenia dla osób reprezentujących podmiot wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, likwidatorów, prokurentów, członków organów lub osób uprawnionych do powołania zarządu doręcza się na adres do doręczeń wskazany zgodnie z przepisami art. 19a ust. 5–5b i 5d ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 700, 1089 i 1133 oraz z 2018 r. poz. 398).</u> § 3. Jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, <u>pisma sądowe doręcza się tym osobom. Pismo wzywające stronę do osobistego stawiennictwa doręcza się tylko bezpośrednio tej stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1.</u>
Art. 139. (...) § 3. ~~Pisma dla osób prawnych, organizacji, osób fizycznych podlegających wpisowi do rejestru albo ewidencji na podstawie odrębnych przepisów – w razie niemożności doręczenia w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających z uwagi na nieujawnienie w rejestrze albo w ewidencji zmiany adresu, a w przypadku osób fizycznych miejsca zamieszkania i adresu – pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowe miejsce zamieszkania i adres są sądowi znane.~~ (...) § 5. Na wniosek strony ~~sąd albo referendarz sądowy na posiedzeniu niejawnym wydaje zaświadczenie, w którym stwierdza, że wyrok zaoczny lub nakaz zapłaty został uznany za doręczony na oznaczony adres w trybie określonym w § 1.~~	Art. 139. (...) § 3. Jeżeli <u>stronie podlegającej wpisowi do rejestru sądowego nie można doręczyć pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających ze względu na nieujawnienie w rejestrze zmiany adresu, pismo to pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowy adres jest sądowi znany.</u> (...) § 5. Na wniosek strony wydaje się zaświadczenie, że wyrok zaoczny lub nakaz zapłaty został uznany za doręczony na oznaczony adres w sposób przewidziany w § 1. W zaświadczeniu stwierdza się z urzędu fakt uchylenia zarządzenia o uznaniu wyroku albo nakazu za doręczony.

50. Wydawanie postanowień

Postanowienia sądu zapadają na posiedzeniach jawnych oraz niejawnych, przy czym zasadę stanowi orzekanie na posiedzeniach jawnych, co wynika z art. 9. Zasada jawności postępowania wiąże się z zasadami bezpośredniości i ustności, które stanowią gwarancję bezstronności i niezależności sędziego. Jednocześnie zasada jawności postępowania zawarta jest w art. 45 Konstytucji. Jawność postępowania przejawia się przede wszystkim w jawności posiedzeń sądowych, dostępie do akt sprawy, publicznym ogłaszaniu orzeczeń oraz możliwości uczestniczenia w określonych czynnościach sądowych, a także w dostępie do protokołu elektronicznego oraz innych pism także w postaci elektronicznej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

W myśl art. 354, jeżeli Kodeks nie przewiduje wydania wyroku lub nakazu zapłaty, sąd wydaje postanowienie. Zgodnie z założeniami Kodeksu postanowienia stanowią formę decyzji sądu co do kwestii wypadkowych, formalnych, ogólnie rzecz biorąc – drugorzędnych i służebnych wobec głównego celu postępowania, którym jest rozstrzygnięcie sporu poprzez wydanie wyroku albo nakazu zapłaty. Już w obecnym stanie prawnym przeważającą większość postanowień sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym; przypadki, gdy zobligowany jest do wydania go na rozprawie, są marginalne. Jest to efektem trwającej od dziesięcioleci ewolucji przepisów Kodeksu w kierunku poprawy sprawności postępowania. Wydanie postanowienia na posiedzeniu niejawnym zamiast na rozprawie oznacza bowiem ogromny zysk czasowy, wynikający z pominięcia okresu oczekiwania na wolny termin rozprawy. Dopuszczalność wydania każdego postanowienia na posiedzeniu niejawnym będzie więc realizować zasadę szybkości postępowania (rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki). Niniejszy projekt podsumowuje tę tendencję poprzez wprowadzenie normy, że sąd wydaje postanowienia na posiedzeniu niejawnym.

Nie oznacza to odstępiania od jawności postępowania, a przede wszystkim nie wpłynie na ograniczenie jawności wewnętrznej, czyli wobec stron i uczestników postępowania. Dalej będzie obowiązywała podstawowa zasada, że w procesie posiedzenia sądowe są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawy na rozprawie, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, co wynika wprost z art. 148 § 1. Ponadto gwarancja jawności postępowania zawarta jest w art. 357 § 2, zgodnie z którym w przypadku wydania postanowienia na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu jego odpis obu stronom.

Wzorcem dla projektowanej regulacji jest art. 148¹ § 1, zgodnie z którym sąd może rozpoznać sprawę – a zatem wydać wyrok – na posiedzeniu niejawnym, o ile tylko zostaną spełnione określone warunki (gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna, mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne). Skoro dopuszczalne jest rozstrzygnięcie sprawy co do istoty na posiedzeniu niejawnym, to tym bardziej celowe jest rozstrzygnięcie na posiedzeniach niejawnych o kwestiach ubocznych.

Opisaną zmianę wprowadza w życie proj. art. 148 § 3.

W konsekwencji wprowadzenia tej normy stają się zbędne rozsiarte dotychczas po całym Kodeksie przepisy, które kazuistycznie określały forum do wydania konkretnego rodzaju postanowienia; ich uchylenie przyczyni się do poprawy systematyki i spójności Kodeksu. Przy okazji

przepisy te podlegają zmianom redakcyjnym zmierzającym do ujednolicenia używanych pojęć, uwspółcześnienia używanego języka i uproszczenia kompetencji sądu.

Przy okazji tej zmiany należy również zrezygnować z wyjątku od zasady jednoosobowego składu sądu pierwszej instancji przy rozpoznawaniu kwestii wyłączenia sędziego. W procedurze karnej postanowienia w tej kwestii od dawna są wydawane w składzie jednego sędziego; postępowanie cywilne nie wymaga odrębności w tym zakresie, a sama tradycja nie uzasadnia poświęcania dodatkowego nakładu czasu i pracy na zbieranie składu trzech sędziów, co często następuje kłopotów organizacyjnych (proj. art. 52 § 2).

Przy okazji zmiany art. 123 § 1 należy również dodać do tego artykułu przepis zobowiązujący ustanowionego z urzędu adwokata lub radcę prawnego do zawiadomienia pozostałych stron o swym ustanowieniu i wskazania im swego adresu do doręczeń – co da pozostałym stronom pełną orientację w sytuacji procesowej i w ten sposób poprawi wewnętrzną jawność postępowania (proj. art. 123 § 3).

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział I. Właściwość sądu Rozdział 1. Właściwość rzeczowa Oddział 1. Podstawy właściwości	
Art. 18. (...) § 2. Sąd okręgowy może ~~przed pierwszą rozprawą~~ odmówić przyjęcia sprawy do rozpoznania i zwrócić sprawę sądowi rejonowemu, jeżeli uzna, że poważne wątpliwości nie zachodzą. Postanowienie zapada ~~na posiedzeniu niejawnym~~ w składzie trzech sędziów i wymaga uzasadnienia. Ponowne przekazanie tej samej sprawy przez sąd rejonowy nie jest dopuszczalne.	Art. 18. (...) § 2. <u>Przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę</u> sąd okręgowy może odmówić przyjęcia sprawy do rozpoznania i zwrócić sprawę sądowi rejonowemu, jeżeli uzna, że poważne wątpliwości nie zachodzą. Postanowienie zapada w składzie trzech sędziów i wymaga uzasadnienia. Ponowne przekazanie tej samej sprawy przez sąd rejonowy nie jest dopuszczalne.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział I. Właściwość sądu Rozdział 1. Właściwość rzeczowa Oddział 1. Wartość przedmiotu sporu	
Art. 25. § 1. Sąd może ~~na posiedzeniu niejawnym~~ sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda i zarządzić w tym celu dochodzenie.	Art. 25. § 1. Sąd może sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda i zarządzić w tym celu dochodzenie.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział I. Właściwość sądu Rozdział 2. Właściwość miejscowa Oddział 4. Przepisy szczególne	
Art. 44. Jeżeli sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności, sąd nad nim przełożony wyznaczy ~~na posiedzeniu niejawnym~~ inny sąd.	Art. 44. § 1. Jeżeli sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności, sąd nad nim przełożony wyznaczy inny sąd. (...)
Art. 45. Jeżeli w myśl przepisów kodeksu nie można na podstawie okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy ~~na posiedzeniu niejawnym~~ oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo.	Art. 45. § 1. Jeżeli na podstawie przepisów Kodeksu nie można w świetle okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo. (...)

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł I. Sąd Dział III. Wyłączenie sędziego	
Art. 52. (...) § 2. Postanowienie wydaje ~~sąd w składzie trzech sędziów zawodowych~~ po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. ~~Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 52. (...) § 2. Postanowienie wydaje się po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. <u>W przypadku niezłożenia wyjaśnienia w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu wniosku do właściwego sądu, a jeśli był dotknięty brakami – od dnia ich usunięcia, wniosek podlega rozpoznaniu bez wyjaśnienia, chyba że sąd uzna złożenie wyjaśnienia za konieczne.</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł V. Koszty procesu Dział I. Zwrot kosztów procesu	
Art. 108¹. Jeżeli w toku postępowania sąd nie orzekł o obowiązku poniesienia kosztów sądowych lub orzeczeniem nie objął całej kwoty należnej z tego tytułu, postanowienie w tym przedmiocie wydaje ~~na posiedzeniu niejawnym~~ sąd, przed którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji.	Art. 108¹. Jeżeli w toku postępowania sąd nie orzekł o obowiązku poniesienia kosztów sądowych lub orzeczeniem nie objął całej kwoty należnej z tego tytułu, postanowienie w tym przedmiocie wydaje sąd, przed którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji.
Art. 110. Sąd może zasądzić od świadka, biegłego, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego – po ich wysłuchaniu – zwrot kosztów wywołanych ich rażącą winą. ~~Postanowienie sądu może zapasć na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 110. Sąd może zasądzić od świadka, biegłego, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego – po ich wysłuchaniu – zwrot kosztów wywołanych ich rażącą winą.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł V. Koszty procesu Dział II. Pomoc prawna z urzędu	
Art. 123. § 1. ~~Postanowienia, o których mowa w dziale niniejszym sąd może wydać na posiedzeniu niejawnym.~~ Postanowienia doręcza się tylko stronie, która złożyła wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego. (...)	Art. 123. § 1. Postanowienia, o których mowa w dziale niniejszym, doręcza się tylko stronie, która złożyła wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego. (...) <u>§ 3. Adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd niezwłocznie zawiadamia pozostałe strony o swym ustanowieniu i wskazuje im swój adres do doręczeń.</u>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 2. Doręczenia	
Art. 139. (...) § 5. Na wniosek strony ~~sąd albo referendarz sądowy na posiedzeniu niejawnym wydaje zaświadczenie, w którym stwierdza, że wyrok zaoczny lub nakaz zapłaty został uznany za doręczony na oznaczony adres w trybie określonym w § 1.~~	Art. 139. (...) § 5 Na wniosek strony wydaje się zaświadczenie, że wyrok zaoczny lub nakaz zapłaty został uznany za doręczony na oznaczony adres w sposób przewidziany w § 1. W zaświadczeniu stwierdza się z urzędu fakt uchylenia zarządzenia o uznaniu wyroku albo nakazu za doręczony.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 3. Posiedzenia sądowe	
Art. 148. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, posiedzenia sądowej są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawy na rozprawie. § 2. Sąd może skierować sprawę na posiedzenie jawne i wyznaczyć rozprawę także wówczas, gdy sprawa podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym.	Art. 148. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, posiedzenia sądowej są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawy na rozprawie. § 2. Sąd może skierować sprawę na posiedzenie jawne i wyznaczyć rozprawę także wówczas, gdy sprawa podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. <u>§ 3. Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu</u>

	<u>niejawnym.</u>
Art. 148¹. (...) § 2. ~~W przypadkach, o których mowa w § 1, sąd wydaje postanowienia dowodowe na posiedzeniu niejawnym.~~ (...)	Art. 148¹. (...) § 2. (uchylony) (...)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 5. Uchybienie i przywrócenie terminu	
Art. 169. (...) § 5. ~~Postanowienie w przedmiocie wniosku o przywrócenie terminu może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 169. (...) § 5. (uchylony)
Art. 172. Zgłoszenie wniosku o przywrócenie terminu nie wstrzymuje postępowania w sprawie ani wykonania orzeczenia. Sąd może jednak, stosownie do okoliczności, wstrzymać postępowanie lub wykonanie orzeczenia. ~~Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~ W razie uwzględnienia wniosku sąd może natychmiast przystąpić do rozpoznania sprawy.	Art. 172. Zgłoszenie wniosku o przywrócenie terminu nie wstrzymuje postępowania w sprawie ani wykonania orzeczenia. Sąd może jednak, stosownie do okoliczności, wstrzymać postępowanie lub wykonanie orzeczenia. W razie uwzględnienia wniosku sąd może natychmiast przystąpić do rozpoznania sprawy.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 6. Zawieszenie postępowania	
Art. 183. ~~Postanowienie w przedmiocie zawieszenia, podjęcia i umorzenia postępowania może zapaść na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 183. (uchylony)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 1. Mediacja i postępowanie pojednawcze	
Art. 183⁸. (...) § 2. ~~Postanowienie kierujące strony do mediacji może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~ Mediacji nie prowadzi się, jeżeli strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia jej postanowienia kierującego strony do mediacji nie wyraziła zgody na mediację.	Art. 183⁸. (...) § 2. Mediacji nie prowadzi się, jeżeli strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia jej postanowienia kierującego strony do mediacji nie wyraziła zgody na mediację.
Art. 183¹⁴. (...) § 2. Jeżeli ugoda podlega wykonaniu w drodze egzekucji, sąd zatwierdza ją przez nadanie jej klauzuli wykonalności; w przeciwnym przypadku sąd zatwierdza ugodę postanowieniem ~~na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 183¹⁴. (...) § 2. Jeżeli ugoda podlega wykonaniu w drodze egzekucji, sąd zatwierdza ją przez nadanie jej klauzuli wykonalności; w przeciwnym przypadku sąd zatwierdza ugodę postanowieniem.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2. Pozew	
Art. 199. (...) § 3. ~~Odrzucenie pozwu może nastąpić na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 199. (...) § 3. (uchylony)
Art. 200. § 1. Sąd, który stwierdzi swą niewłaściwość, przekazuje sprawę sądowi właściwemu. ~~Postanowienie sądu może zapaść na posiedzeniu niejawnym.~~ (...)	Art. 200. § 1. (uchylony) (...) § 1 ⁴ . Sąd, który stwierdzi swą niewłaściwość, przekazuje sprawę sądowi właściwemu. (...)

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 1. Przepisy ogólne	
Art. 240. § 1. Sąd nie jest związany swym postanowieniem dowodowym i może je stosownie do okoliczności uchylić lub zmienić ~~nawet na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 240. § 1. Sąd nie jest związany swym postanowieniem dowodowym i może je stosownie do okoliczności uchylić lub zmienić.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział III. Dowody Rozdział 2. Postępowanie dowodowe Oddział 3. Zeznania świadków	
Art. 275. Świadek w ciągu tygodnia od daty doręczenia mu postanowienia skazującego go na grzywnę lub na pierwszym posiedzeniu, na które zostanie wezwany, może usprawiedliwić swe niestawiennictwo. W ~~razie~~ usprawiedliwienia niestawiennictwa sąd zwolni świadka od grzywny i od przymusowego sprowadzenia. ~~Postanowienia sądu mogą zapaść na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 275. Świadek w ciągu tygodnia od dnia doręczenia mu postanowienia skazującego go na grzywnę lub na pierwszym posiedzeniu, na które zostanie wezwany, może usprawiedliwić niestawiennictwo. W <u>przypadku</u> usprawiedliwienia niestawiennictwa sąd zwolni świadka od grzywny i od przymusowego sprowadzenia.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 1. Wydanie wyroku	
Art. 332. (...) § 2. Jednakże w razie cofnięcia pozwu przed uprawomocnieniem się wyroku i przed jego ~~zaskarżeniem~~ z jednoczesnym zrzeczeniem się dochodzonego roszczenia, a za zgodą pozwanego również bez takiego zrzeczenia się, sąd pierwszej instancji uchyli swój wyrok i postępowanie w sprawie umorzy, jeżeli uzna cofnięcie ~~takie~~ za dopuszczalne. ~~Postanowienie sądu w tym przedmiocie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 332. (...) § 2. Jednakże w przypadku cofnięcia pozwu przed uprawomocnieniem się wyroku <u>albo</u> przed <u>przedstawieniem aktu z apelacją sądowi drugiej instancji</u>, z jednoczesnym zrzeczeniem się dochodzonego roszczenia, a za zgodą pozwanego również bez takiego zrzeczenia się, sąd pierwszej instancji postanowieniem uchyli swój wyrok i umorzy postępowanie, jeżeli uzna cofnięcie za dopuszczalne.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 3. Wyroki zaoczne	
Art. 344. (...) § 3. Sprzeciw ~~złożony po terminie oraz sprzeciw, którego braków strona w wyznaczonym terminie nie uzupełniła, a także sprzeciw~~ nieopłacony, sąd odrzuca ~~na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 344. (...) § 3. Sąd odrzuca sprzeciw <u>niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto pomimo wezwania.</u>
Art. 346. (...) § 2. ~~Wniosek o zawieszenie natychmiastowej wykonalności sąd może rozstrzygnąć na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 346. (...) § 2. (uchylony)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 4. Sprostowanie, uzupełnienie i wykładnia wyroków	
Art. 350. (...) § 2. ~~Sprostowanie sąd może postanowić na~~	Art. 350. (...) § 2. O sprostowaniu umieszcza się wzmiankę na

posiedzeniu niejawnym; o sprostowaniu umieszcza się wzmiankę na oryginale wyroku, a na żądanie stron także na udzielonych im wypisach. Dalsze odpisy i wypisy powinny być zredagowane w brzmieniu uwzględniającym postanowienie o sprostowaniu.	oryginale wyroku, a na żądanie stron także na udzielonych im wypisach. Dalsze odpisy i wypisy powinny być zredagowane w brzmieniu uwzględniającym postanowienie o sprostowaniu.
Art. 351. (...) § 2. ~~Wniosek o uzupełnienie wyroku co do zwrotu kosztów lub natychmiastowej wykonalności sąd może rozpoznać na posiedzeniu niejawnym.~~ (...)	Art. 351. (...) § 2. (uchylony) (...)
Art. 352. Sąd, który wydał wyrok, rozstrzyga postanowieniem wątpliwości co do jego treści. ~~Postanowienie w tym przedmiocie sąd może wydać na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 352. Sąd, który wydał wyrok, rozstrzyga postanowieniem wątpliwości co do jego treści.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 2. Postanowienia sądu	
Art. 355. § 1. ~~Sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne.~~ § 2. ~~Postanowienie o umorzeniu postępowania może zapadć na posiedzeniu niejawnym, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew w piśmie procesowym albo gdy strony zawarły ugodę przed mediatorem, którą zatwierdził sąd.~~	Art. 355. Sąd <u>umorzy</u> postępowanie, jeżeli powód ze skutkiem prawnym cofnął pozew, strony zawarły ugodę <u>lub została zatwierdzona uгода zawarta przed mediatorem</u> <u>albo</u> z innych przyczyn wydanie wyroku stało się zbędne lub niedopuszczalne.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 3. Prawomocność orzeczeń	
Art. 364. § 1. Prawomocność orzeczenia stwierdza na wniosek strony sąd pierwszej instancji ~~na posiedzeniu niejawnym~~ , a dopóki akta sprawy znajdują się w sądzie drugiej instancji – ten sąd. ~~Stwierdzenia dokonuje sąd jednoosobowo.~~ (...)	Art. 364. § 1. Prawomocność orzeczenia stwierdza na wniosek strony sąd pierwszej instancji, a dopóki akta sprawy znajdują się w sądzie drugiej instancji – ten sąd. (...)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział V. Środki odwoławcze Rozdział 1. Apelacja	
Art. 367. § 1. (...) § 3. ~~Rozpoznanie sprawy następuje w składzie trzech sędziów zawodowych. Postanowienia dotyczące postępowania dowodowego na posiedzeniu niejawnym wydaje sąd w składzie jednego sędziego.~~ § 4. ~~Postanowienie o przyznaniu i cofnięciu zwolnienia od kosztów sądowych, o odmowie zwolnienia, o odrzuceniu wniosku o zwolnienie oraz o nałożeniu na stronę obowiązku uiszczenia kosztów i skazaniu na grzywnę, jak również postanowienie o ustanowieniu, cofnięciu ustanowienia, o odrzuceniu wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego oraz o skazaniu na grzywnę i nałożeniu na stronę obowiązku uiszczenia ich wynagrodzenia sąd może wydać na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego.~~	Art. 367. § 1. (...) § 3. <u>Sąd rozpoznaje sprawę w składzie trzech sędziów.</u> Na posiedzeniu niejawnym sąd <u>orzeka</u> w składzie jednego sędziego, <u>z wyjątkiem wydania wyroku.</u> § 3 ¹ . Sąd może zlecić przeprowadzenie dowodu sędziemu wyznaczonemu, także gdy przyczyni się to <u>do przyspieszenia postępowania.</u> § 4. (uchylony)
Art. 373. Sąd drugiej instancji odrzuca ~~na posiedzeniu niejawnym~~ apelację, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez sąd pierwszej instancji. Jeżeli dostrzeże braki, do których usunięcia strona nie była wezwana, zażąda ich usunięcia. ~~W razie nieusunięcia braków w~~	Art. 373. § 1. Sąd drugiej instancji odrzuca apelację <u>spóźnioną, nie opłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.</u> (...)

wyznaczonym terminie apelacja ulega odrzuceniu. (...)	
Art. 388. § 1. ~~W razie wniesienia skargi kasacyjnej, gdyby~~ na skutek wykonania orzeczenia stronie ~~mogła~~ być wyrządzona niepowetowana szkoda, sąd drugiej instancji może wstrzymać wykonanie ~~zaskarżonego~~ orzeczenia do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego ~~lub uzależnić wykonanie tego orzeczenia — a w razie oddalenia apelacji także orzeczenia sądu pierwszej instancji — od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~ (...)	Art. 388. § 1. Jeżeli na skutek wykonania orzeczenia stronie <u>może</u> być wyrządzona niepowetowana szkoda, sąd drugiej instancji <u>na wniosek strony</u> może wstrzymać wykonanie <u>swego</u> orzeczenia do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego. <u>Jeżeli apelację oddalono, sąd drugiej instancji może wstrzymać wykonanie także orzeczenia sądu pierwszej instancji.</u> § 1 ¹ . W przypadku określonym w § 1 sąd drugiej instancji <u>na wniosek strony może także</u> uzależnić wykonanie <u>orzeczenia</u> od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia. (...)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział V. Środki odwoławcze Rozdział 2. Zażalenie	
Art. 396. Sąd pierwszej instancji może wstrzymać wykonanie zaskarżonego postanowienia do czasu rozstrzygnięcia zażalenia. ~~Postanowienie takie może zapadnąć na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 396. Sąd może wstrzymać wykonanie zaskarżonego postanowienia do czasu rozstrzygnięcia zażalenia.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział VI. Wznowienie postępowania	
Art. 410. § 1. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. ~~Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~ (...)	Art. 410. § 1. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. (...)
Art. 414. Wniesienie skargi o wznowienie nie tamuje wykonania zaskarżonego wyroku. W razie uprawdopodobnienia, że skarżącemu grozi niepowetowana szkoda, sąd może na wniosek strony wstrzymać wykonanie wyroku, chyba że strona przeciwna złoży odpowiednie zabezpieczenie. ~~Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 414. Wniesienie skargi o wznowienie nie tamuje wykonania zaskarżonego wyroku. W przypadku uprawdopodobnienia, że skarżącemu grozi niepowetowana szkoda, sąd może na wniosek strony wstrzymać wykonanie wyroku, chyba że strona przeciwna złoży odpowiednie zabezpieczenie.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział VIII. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	
Art. 424⁶. (...) § 3. Skargę nieopłaconą, wniesioną z naruszeniem art. 87 § 1 oraz skargę, której braków strona nie usunęła w terminie, sąd odrzuca ~~na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 424⁶. (...) § 3. Sąd odrzuca skargę wniesioną z naruszeniem art. 87 § 1, <u>spóźnioną, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również</u> skargę, której braków strona nie usunęła w <u>wyznaczonym</u> terminie. (...)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział III. Postępowanie w sprawach małżeńskich Rozdział 3. Inne sprawy	
Art. 450. (...) § 3. W razie śmierci pozwanego małżonka, a jeżeli pozwanymi byli oboje małżonkowie, w razie śmierci jednego z nich, postępowanie podejmuje się po ustanowieniu przez sąd orzekający ~~na posiedzeniu niejawnym~~ kuratora, który wstępuje na miejsce zmarłego małżonka.	Art. 450. (...) § 3. W przypadku śmierci pozwanego małżonka, a jeżeli pozwanymi byli oboje małżonkowie – w przypadku śmierci jednego z nich, sąd orzekający ustanowi kuratora, który wstępuje w miejsce zmarłego małżonka, po czym podejmuje zawieszone postępowanie.

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział III. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych Rozdział 1. Przepisy ogólne	
Art. 461. (...) ~~§ 3. Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, rozpoznającemu sprawy z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, jeżeli przemawiają za tym względy celowości. Postanowienie w tym przedmiocie może zapisać na posiedzeniu niejawnym. Sąd, któremu sprawa została przekazana, jest związany postanowieniem sądu przekazującego.~~	Art. 461. (...) § 3. Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, rozpoznającemu sprawy z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, jeżeli przemawiają za tym względy celowości.
Art. 464. § 1. Odrzucenie pozwu nie może nastąpić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ. W tym wypadku sąd przekazuje mu sprawę. ~~Postanowienie sądu o przekazaniu sprawy może zapisać na posiedzeniu niejawnym.~~ Jeżeli jednak organ ten uprzednio uznał się za niewłaściwy, sąd rozpoznaje sprawę. (...)	Art. 464. § 1. Odrzucenie pozwu nie może nastąpić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ. W tym przypadku sąd przekazuje sprawę temu organowi. Jeżeli jednak organ ten uprzednio uznał się za niewłaściwy, sąd rozpoznaje sprawę. (...)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział III. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych Rozdział 3. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	
Art. 477⁹. (...) ~~§ 3². W przypadkach, o których mowa w § 3¹, postanowienie sądu może zapisać na posiedzeniu niejawnym.~~ (...)	Art. 477⁹. (...) § 3². (uchylony) (...)
Art. 477¹¹. (...) ~~§ 3. Postanowienie sądu o zawiadomieniu zainteresowanego o toczącym się postępowaniu może zapisać na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 477¹¹. (...) § 3. (uchylony)
Art. 477¹³. (...) ~~§ 3. Postanowienie sądu o umorzeniu postępowania może zapisać na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 477¹³. (...) § 3. (uchylony)
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział IVa. Postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów	
Art. 479³⁰. W razie wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może, na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy. ~~Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 479³⁰. W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział IVc. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji energetyki	
Art. 479⁵². W razie wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może, na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy. ~~Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 479⁵². W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy.

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział IVd. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty	
Art. 479⁶³. W razie wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może, na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać do czasu rozstrzygnięcia sprawy wykonanie decyzji, jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo wyrządzenia znacznej szkody lub spowodowania trudnych do odwrócenia skutków. ~~Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 479⁶³. W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać do czasu rozstrzygnięcia sprawy wykonanie decyzji, jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo wyrządzenia znacznej szkody lub spowodowania trudnych do odwrócenia skutków.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VII. Postępowania odrębne Dział IVe. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego	
Art. 479⁷⁴. W razie wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może, na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy. ~~Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 479⁷⁴. W przypadku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd ochrony konkurencji i konsumentów może na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy.
Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne Tytuł I. Przepisy ogólne Dział IV. Zawieszenie i umorzenie postępowania	
Art. 820³. (...) § 2. Komornik podejmie na wniosek wierzyciela postępowanie zawieszone na podstawie § 1, jeżeli sąd lub referendarz sądowy, przed którym sprawa się toczyła albo się toczy, stwierdzi, że doręczenie wyroku zaocznego lub nakazu zapłaty było prawidłowe, albo – w razie ponownego doręczenia – że upłynął termin do wniesienia środka zaskarżenia, chyba że zachodzi inna podstawa zawieszenia postępowania albo postępowanie podlega umorzeniu. W tym celu sąd albo referendarz sądowy ~~wydaje, na posiedzeniu niejawnym,~~ na wniosek wierzyciela odpowiednie zaświadczenie. (...)	Art. 820³. (...) § 2. Komornik podejmie na wniosek wierzyciela postępowanie zawieszone na podstawie § 1, jeżeli sąd lub referendarz sądowy, przed którym sprawa się toczyła albo się toczy, stwierdzi, że doręczenie wyroku zaocznego lub nakazu zapłaty było prawidłowe, albo – w przypadku ponownego doręczenia – że upłynął termin do wniesienia środka zaskarżenia, chyba że zachodzi inna podstawa zawieszenia postępowania albo postępowanie podlega umorzeniu. W tym celu sąd albo referendarz sądowy <u>postanowi wydać</u> na wniosek wierzyciela odpowiednie zaświadczenie. (...)
Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne Tytuł III. Przepisy szczególne o egzekucji Dział II. Przepisy szczególne o egzekucji z udziałem skarbu państwa oraz przedsiębiorców Rozdział 2. Egzekucja przez zarząd przymusowy	
Art. 1064³. § 1. Wniosek o wszczęcie egzekucji przez zarząd przymusowy sąd rozpoznaje ~~na posiedzeniu niejawnym.~~ (...)	Art. 1064³. § 1. (uchylony) (...)
Ustawa z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Tytuł I. Przepisy ogólne	
Art. 8. (...) 2. Postanowienie ~~sądu lub referendarza sądowego~~ w przedmiocie kosztów sądowych ~~może być wydane także na posiedzeniu niejawnym.~~	Art. 8. (...) 2. Postanowienie w przedmiocie kosztów sądowych może <u>wydać także referendarz sądowy.</u>

51. Wysłuchanie stron

Odpowiadająca wymogom praktyki instytucja wysłuchania stron jest uregulowana tylko w postępowaniu egzekucyjnym (art. 760 § 2), mimo że bywa już stosowana w praktyce także w postępowaniu rozpoznawczym. Regulację tę należy więc przenieść z przepisów o postępowaniu

egzekucyjnym do przepisów o procesie oraz rozwinąć tak, by dało się ją stosować w sposób dostosowany do okoliczności i trybu rozpoznania sprawy.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 3. Rozprawa	
[nowa norma]	Art. 226¹. Ileć ustawa przewiduje wysłuchanie stron lub innych osób, stosownie do okoliczności może się to odbyć przez wezwanie stron do złożenia odpowiednich oświadczeń na posiedzeniu albo poprzez wyznaczenie terminu do zajęcia stanowiska w piśmie procesowym lub za pomocą środków komunikowania się na odległość, o ile dają one pewność co do osoby składającej oświadczenie.
Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne Tytuł I. Przepisy ogólne Dział I. Organy egzekucyjne, ich właściwość i postępowanie w ogólności	
Art. 760. § 1. Wnioski i oświadczenia w postępowaniu egzekucyjnym składa się na piśmie albo ustnie do protokołu. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, wnioski i oświadczenia składa się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. ~~§ 2. W przypadku gdy według przepisów niniejszego kodeksu zachodzi potrzeba wysłuchania strony, wysłuchanie odbywa się, stosownie do okoliczności, przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony albo przez oświadczenie strony złożone na piśmie lub za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.~~	Art. 760. § 1. Wnioski i oświadczenia w postępowaniu egzekucyjnym składa się na piśmie albo ustnie do protokołu. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, wnioski i oświadczenia składa się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. § 2. (uchylony)

52. Publiczna dostępność posiedzeń

Art. 45 ust. 1 Konstytucji gwarantuje jawność rozprawy. W postępowaniu cywilnym gwarancję tę reguluje art. 152, który stanowi, że wstęp na posiedzenie jawne (czyli to, na którym odbywa się rozprawa) mają strony i osoby wezwane, a poza nimi – tylko osoby pełnoletnie. Natomiast na posiedzenie niejawne wstęp mają tylko osoby wezwane.

Natomiast w postępowaniu karnym art. 356 Kodeksu postępowania karnego poza osobami małoletnimi wyłącza z obecności na rozprawie osoby uzbrojone, ale jednocześnie uprawnia przewodniczącego do zezwolenia takim osobom na obecność na rozprawie. Natomiast bezwarunkowo z obecności na rozprawie są wyłączone osoby w stanie nie licującym z powagą sądu.

Z punktu widzenia wykonania wymogów Konstytucji oraz z punktu widzenia prawidłowego (bezpiecznego) działania sądu rozwiązanie przyjęte w postępowaniu karnym jest wyraźnie lepsze. Jest przecież oczywiste, że obecność osób uzbrojonych na rozprawie także w sprawie cywilnej jest nie do przyjęcia, a jednocześnie, że mogą zająć okoliczności uzasadniające obecność na rozprawie cywilnej osób małoletnich i osób uzbrojonych, które są obowiązane do noszenia broni. Pod tym względem między rozprawą w sprawie karnej a posiedzeniem jawnym w sprawie cywilnej nie ma istotnej różnicy, która uzasadniałaby odmienną regulację.

Wobec tego należy przejść do procedury cywilnej normy zawarte w art. 356 Kodeksu postępowania karnego z odpowiednimi zmianami:

- zakaz obecności na posiedzeniu jawnym osób małoletnich (jak dotychczas) lub uzbrojonych (jak w postępowaniu karnym),
- możliwość uchylenia tego zakazu co do konkretnego posiedzenia (jak w postępowaniu karnym),
- dopuszczenie na posiedzenia niejawne tylko osób wezwanych (jak dotychczas),
- zakaz obecności przy czynnościach sądu osób w stanie nie licującym z powagą sądu (jak w postępowaniu karnym, ale z rozszerzeniem na wszelkie czynności sądu, czyli także posiedzenia niejawne, oględziny itp. czynności poza siedzibą sądu).

Odpowiednie zmiany wprowadza proj. art. 152.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 3. Posiedzenia sądowe	
Art. 152. Na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają – poza stronami i osobami wezwanymi – tylko osoby pełnoletnie. Na posiedzenia niejawne mają wstęp tylko osoby wezwane.	Art. 152. § 1. Na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają tylko osoby nieuzbrojone i pełnoletnie. Wymóg pełnoletności nie dotyczy stron, interwenientów ubocznych, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników oraz osób wezwanych. § 2. <u>Przewodniczący może zezwolić na obecność na posiedzeniu jawnym osobom małoletnim oraz osobom obowiązany do noszenia broni.</u> § 3. Na posiedzenia niejawne mają wstęp tylko osoby wezwane. § 4. <u>Przy czynnościach sądu nie mogą być obecne osoby w stanie nie licującym z powagą sądu.</u>

53. Sygnalizacja uchybień

Uregulowana w art. 162 instytucja zwrócenia przez stronę uwagi sądu na uchybienie przepisom postępowania, zwana w praktyce „zastrzeżeniem”, ma niewątpliwie korzystny wpływ na sprawność postępowań sądowych. Jednak jej obecna regulacja jest niekonsekwentna: o ile strona nie stawająca na posiedzeniu ma prawo zgłosić takie zastrzeżenie aż do kolejnego posiedzenia, to strona stawająca musi je zgłosić natychmiast. W efekcie taka regulacja premiuje stronę nie stawającą na posiedzeniu, czyli, z założenia, przykładającą mniej staranności do postępowania. Zróżnicowanie to nie ma merytorycznego uzasadnienia.

Wobec tego zróżnicowanie stron w zakresie terminu do zgłoszenia zastrzeżenia należy usunąć poprzez wprowadzenie jednolitego terminu – do kolejnego (najbliższego) posiedzenia. Tym najbliższym posiedzeniem może być również posiedzenie jawne, na którym ma nastąpić ogłoszenie wyroku.

Przepis należy również uściślić, wskazując, że chodzi o konkretne, indywidualne uchybienie, a nie o wszelkie, nieokreślone co do tożsamości uchybienia danego rodzaju („to uchybienie” zamiast „takie uchybienia”).

Odpowiednie zmiany zawiera proj. art. 162.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 3. Posiedzenia sądowe	
Art. 162. Strony mogą w toku posiedzenia, a jeżeli nie były obecne, na najbliższym posiedzeniu zwrócić uwagę sądu na uchybienia przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu. Stronie, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie przysługuje prawo powoływania się na <u>takie uchybienia</u> w dalszym toku postępowania, chyba że chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo że strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy.	Art. 162. Strona <u>może</u> zwrócić uwagę sądu na uchybienie przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu. <u>Zastrzeżenie można zgłosić najpóźniej na kolejnym posiedzeniu.</u> Stronie, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie przysługuje prawo powoływania się na <u>to uchybienie</u> w dalszym toku postępowania, chyba że chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo że strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy.

54. Niemożność podjęcia zawieszonego postępowania

Jeżeli w składzie organów reprezentujących jednostkę organizacyjną, która jest stroną procesu, zachodzą braki uniemożliwiające ich działanie, postępowanie podlega zawieszeniu – chyba że ustanowiono kuratora (art. 174 § 1 pkt 2). Praktyka wskazuje, że wśród postępowań zawieszonych z tego powodu zdarzają się takie, w których ustanowienie kuratora jest niedopuszczalne albo niemożliwe, a braki w składzie organów okazują się nieusuwalne. Jedynym rozwiązaniem takiej sytuacji jest umorzenie postępowania, analogicznie jak w innych przypadkach gdy niemożność prowadzenia postępowania okazuje się trwała, z tym, że specyfika tego przypadku uzasadnia odstępianie od zasady, że pozew z umorzonego postępowania nie wywołuje skutków, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa.

Odpowiednie zmiany zawiera proj. art. 182 § 1–2.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 3. Posiedzenia sądowe	
Art. 182. § 1. Sąd umarza postępowanie zawieszone na zgodny wniosek stron lub na wniosek spadkobiercy, jak również z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu roku od daty postanowienia o zawieszeniu. Ponadto sąd umorzy postępowanie w razie stwierdzenia braku następcy prawnego strony, która utraciła zdolność sądową, a w każdym razie po upływie roku od daty postanowienia o zawieszeniu z tej przyczyny. Sąd także umorzy postępowanie w razie śmierci strony po upływie lat pięciu od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny. § 2. Umorzenie postępowania zawieszonego w pierwszej instancji nie pozbawia powoda prawa ponownego wytoczenia powództwa, jednakże poprzedni pozew nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa.	Art. 182. § 1. Sąd umarza postępowanie: 1) zawieszone na zgodny wniosek stron lub na wniosek spadkobiercy, jak również z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu roku od daty postanowienia o zawieszeniu; 2) stwierdziwszy brak następcy prawnego strony, która utraciła zdolność sądową, a w każdym razie po upływie roku od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny; 3) zawieszone z przyczyny wskazanej w art. 174 § 1 pkt 2 po upływie dwóch lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny; 4) zawieszone z powodu śmierci strony po upływie pięciu lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny. § 2. Umorzenie postępowania zawieszonego w pierwszej instancji nie pozbawia powoda prawa

(...)	ponownego wytoczenia powództwa, jednakże poprzedni pozew nie wywołuje żadnych skutków, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. <u>Skutki te wywołuje jednak pozew wniesiony w sprawie, w której postępowanie umorzono na podstawie § 1 pkt 3. (...)</u>

55. Należności mediatora

Dotychczasowa regulacja przyznawania mediatorowi wynagrodzenia i zwrotu kosztów czyni koniecznym udział sądu, mimo że mediacja co do zasady odbywa się poza sądem. Aby zdjąć z sądów to zbędne obciążenie należy zobowiązać strony i mediatora do rozliczeń we własnym zakresie, a udział sądu ograniczyć do przypadków, gdy przynajmniej jedna ze stron skierowanych do mediacji przez sąd była zwolniona od kosztów sądowych w zakresie obejmującym należności mediatora, a pozostałe strony nie wypłaciły mediatorowi tych należności w całości (proj. art. 183⁵ § 2).

Ponieważ skutek przyjęcia takiego trybu rozliczeń pojawia się ryzyko, że strony będą przedstawiać do rozliczenia w ramach kosztów procesu zawyżone rachunki za mediację, należy ograniczyć wysokość wynagrodzenia podlegającego rozliczeniu do wysokości określonych w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 98¹ § 4. W efekcie strona będzie mogła zapłacić mediatorowi dowolnie ustalone wynagrodzenie, ale ewentualnemu zasądzeniu od drugiej strony w ramach zwrotu kosztów procesu będzie ono podlegać do wysokości nie większej, niż określona w rozporządzeniu (proj. art. 98¹ § 1).

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł V. Koszty procesu Dział I. Zwrot kosztów procesu	
Art. 98¹. § 1. Do niezbędnych kosztów procesu zalicza się koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd. (...) § 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia mediatora, w tym stałego mediatora, za prowadzenie postępowania mediacyjnego wszczętego na podstawie skierowania sądu i wydatki mediatora, w tym stałego mediatora, podlegające zwrotowi, biorąc pod uwagę rodzaj sprawy i wartość przedmiotu sporu oraz sprawny przebieg postępowania mediacyjnego, a także niezbędne wydatki związane z prowadzeniem mediacji.	Art. 98¹. § 1. Do niezbędnych kosztów procesu zalicza się koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd. Przysługujące mediatorowi wynagrodzenie i zwrot wydatków nie mogą być wyższe niż określone w przepisach wydanych na podstawie § 4. (...) § 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia mediatora, w tym stałego mediatora, za prowadzenie postępowania mediacyjnego wszczętego na podstawie skierowania sądu i wydatki mediatora, w tym stałego mediatora, podlegające zwrotowi, biorąc pod uwagę rodzaj sprawy i wartość przedmiotu sporu oraz sprawny przebieg postępowania mediacyjnego, a także niezbędne wydatki związane z prowadzeniem mediacji.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 1. Mediacja i postępowanie pojednawcze Oddział 2. Postępowanie pojednawcze	
Art. 183⁵. Mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji, chyba że wyraził zgodę na prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia. Wynagrodzenie i zwrot wydatków obciążają strony.	Art. 183⁵. § 1. Mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji, chyba że wyraził zgodę na prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia. Wynagrodzenie i zwrot wydatków obciążają strony. § 2. Należności, o których mowa w § 1, mediator

	<u>pobiera bezpośrednio od stron. Sąd ustala je i przyznaje mediatorowi tylko wówczas gdy przynajmniej jedna ze stron skierowanych do mediacji przez sąd była zwolniona od kosztów sądowych w zakresie obejmującym należności mediatora, a pozostałe strony nie wypłaciły mediatorowi tych należności w całości.</u>

56. Postępowanie pojednawcze

Doświadczenia praktyczne wskazują, że postępowanie pojednawcze bywa często wszczynane nie w celu zawarcia ugody, lecz jedynie w celu przerwania biegu przedawnienia roszczenia. Wymóg, by wniosek o zawezwanie do próby ugodowej zawierał propozycje ugodowe, winien przynajmniej w części zapobiec tego rodzaju nadużyciom, jak również zwiększyć szansę zawarcia ugody, skoro wezwany będzie znać intencję wzywającego. Egzekwowaniu tego obowiązku najlepiej posłuży rygor zwrotu wniosku na zasadzie odpowiednio stosowanego art. 130.

W praktyce zdarzają się również przypadki, gdy nie można ustalić sądu ogólnie właściwego dla wezwanego (np. gdy przebywa za granicą). Należy więc wskazać, że w takich przypadkach o zawezwanie można się zwrócić do sądu rejonowego właściwego miejscowo dla wzywającego.

Przy okazji tych zmian należy uściślić, że dokument obejmujący treść ugody nie stanowi części protokołu posiedzenia pojednawczego, lecz jest do niego załącznikiem.

Cele te mają zostać osiągnięte w drodze zmiany proj. art. 185.

Dotychczasowy art. 186 § 2 daje uprawnienie do żądania rozliczenia kosztów próby ugodowej tylko wzywającemu, który stanie się później powodem – mimo że sytuacja taka może dotyczyć równie dobrze wzywającego, który stanie się później pozwanym. Regulację tę należy więc poszerzyć także na wzywającego, który później wnieśli odpowiedź na pozew albo środek zaskarżenia od nakazu zapłaty.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 1. Mediacja i postępowanie pojednawcze Oddział 2. Postępowanie pojednawcze	
Art. 185. § 1. O zawezwanie do próby ugodowej – bez względu na właściwość rzeczową – można zwrócić się do sądu rejonowego ogólnie właściwego dla przeciwnika. ~~W wezwaniu należy oznaczyć zwięźle sprawę.~~ (...) § 3. Z posiedzenia sporządza się protokół, a jeżeli doszło do ugody jej osnowę wciąga się do protokołu albo zamieszcza w odrębnym dokumencie stanowiącym część protokołu i stwierdza podpisami stron. Niemożność podpisania ugody sąd stwierdza w protokole.	Art. 185. § 1. O zawezwanie do próby ugodowej – bez względu na właściwość rzeczową – można zwrócić się do sądu rejonowego ogólnie właściwego dla przeciwnika, <u>a w braku podstaw do ustalenia tej właściwości – do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania albo siedziby wzywającego.</u> <u>§ 1¹. W wezwaniu należy zwięźle oznaczyć sprawę i przedstawić propozycje ugodowe. Do wezwania niespełniającego tych wymogów stosuje się odpowiednio przepis art. 130.</u> (...) § 3. Z posiedzenia sporządza się protokół. Jeżeli doszło do ugody, jej osnowę wciąga się do protokołu albo zamieszcza w odrębnym dokumencie stanowiącym <u>załącznik do protokołu</u> i stwierdza podpisami stron. Niemożność podpisania ugody sąd stwierdza w protokole.
Art. 186. § 1. Jeżeli wzywający nie stawia się na	Art. 186. § 1. Jeżeli wzywający nie stawia się na

posiedzenie, sąd na żądanie przeciwnika włoży na niego obowiązek zwrotu kosztów wywołanych próbą ugodową. § 2. Jeżeli przeciwnik bez usprawiedliwienia nie stawi się na posiedzenie, sąd na żądanie wzywającego, który wniósł następnie w tej sprawie pozew, uwzględni koszty wywołane próbą ugodową w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.	posiedzenie, sąd na żądanie przeciwnika włoży na niego obowiązek zwrotu kosztów wywołanych próbą ugodową. § 2. Jeżeli przeciwnik bez usprawiedliwienia nie stawi się na posiedzenie, sąd na żądanie wzywającego, który wniósł następnie w tej sprawie pozew, <u>odpowieź na pozew, sprzeciw lub zarzuty od nakazu zapłaty</u> , uwzględni koszty wywołane próbą ugodową w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

57. Wymagania co do treści pozwu i innych pism procesowych

Przepis art. 187 § 2 pkt 4 uprawnia stronę do żądania, by sąd zażądał od innych sądów, urzędów lub osób trzecich udostępnienia na rozprawę dowodów, które są w posiadaniu tych podmiotów. Jednocześnie art. 250 § 1 *in fine* zobowiązuje sąd, by zażądał odpisu bądź wyciągu z dokumentu znajdującego się w aktach organu państwowego bądź społecznego, jeżeli strona sama go nie może uzyskać. Nietrudno zauważyć, że ten drugi przepis wymaga od strony, by wykazała, że nie mogła uzyskać danego dokumentu. Naturalną konsekwencją tego stanu rzeczy jest stwierdzony w praktyce orzeczniczej fakt, że przepis art. 187 § 2 pkt 4 bywa często nadużywany poprzez żądanie, by sąd wyręczył stronę w pozyskaniu dowodu (z reguły dokumentu), którego strona nawet nie próbowała (a w każdym razie nie wykazała, że próbowała) uzyskać.

W świetle tego, że to na stronach ciąży obowiązek przedstawienia dowodów na poparcie swych twierdzeń, jest nie do przyjęcia wyręczanie stron przez sąd w pozyskaniu dowodów, o ile nie uzasadniają tego jakieś nadzwyczajne okoliczności. Przemawia to za wprowadzeniem do art. 187 § 2 pkt 4 tego samego ograniczenia, co w art. 250 § 1 *in fine*. Ten drugi przepis należy pozostawić w dotychczasowym brzmieniu, ponieważ ma on nieco inną funkcję (nie statuuje samego tylko ograniczenia, lecz także kompetencję sądu).

W sytuacji nadmiernego obciążenia sądów coraz większego znaczenia nabiera wymóg staranności wobec strony zawodowych pełnomocników przy wykonywaniu przez nich czynności procesowych. Doświadczenia praktyczne wskazują, że dotychczasowe mechanizmy ich dyscyplinowania w przypadkach niewykazania profesjonalnego poziomu staranności nie są wystarczająco skuteczne, za to zakłócają tok postępowania i wymagają dodatkowego nakładu pracy ze strony sądu. To uzasadnia postawienie zawodowym pełnomocnikom wyższych wymagań przy wnoszeniu pism procesowych i środków zaskarżenia poprzez opatrzenie ich ostrzejszą sankcją. Należy więc przywrócić w tym zakresie regulacje obowiązujące już kiedyś w Kodeksie postępowania cywilnego, polegające na:

- zwrocie pisma procesowego wniesionego przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, które nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, bez wezwania do jego poprawienia lub uzupełnienia,
- odrzuceniu środka zaskarżenia wniesionego przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, który nie został należycie opłacony, bez wezwania do uiszczenia opłaty, jeżeli środek ten podlega opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia,

— odrzuceniu wniosku strony o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem zgłoszonego w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia orzeczenia.

W drugim przypadku spod sankcji należy wyłączyć środek zaskarżenia zawarty w pierwszym piśmie strony w sprawie (zwłaszcza w zarzutach od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym) oraz sytuację, gdy wysokość opłaty uległa zmianie na skutek sprawdzenia podanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub zaskarżenia.

W ostatnim przypadku szczególnej regulacji wymaga wniosek złożony ustnie: podlega odrzuceniu, jeżeli opłaty nie uiszczono najpóźniej w kolejnym dniu roboczym.

Odpowiednie zmiany wprowadzają proj. art. 130^{1a} i 130^{2a}.

Art. 126 należy uzupełnić o wyraźny nakaz dołączenia do pisma wymienionych w nim załączników – by zapobiec możliwym próbom kwestionowania tego obowiązku, wywodzonego dotychczas w drodze wykładni celowościowej (proj. art. 126 § 1¹).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 1. Pisma procesowe	
Art. 126. § 1. Każde pismo procesowe powinno zawierać: 1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane, ~~imię i nazwisko lub nazwę~~ stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników; 2) oznaczenie rodzaju pisma; 3) ~~osnowę wniosku lub oświadczenia oraz dowody na poparcie przytoczonych okoliczności;~~ 4) podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika; 5) wymienienie załączników. (...)	Art. 126. § 1. Każde pismo procesowe powinno zawierać: 1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane; 2) <u>imiona i nazwiska lub nazwy</u> stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników; 3) oznaczenie rodzaju pisma; 4) osnowę wniosku lub oświadczenia; 5) <u>w przypadku gdy jest to konieczne do rozstrzygnięcia co do wniosku lub oświadczenia – wskazanie faktów, na których strona opiera swój wniosek lub oświadczenie, oraz wskazanie dowodu na potwierdzenie każdego z tych faktów;</u> 6) podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika; 7) wymienienie załączników. <u>§ 1¹. Do pisma procesowego dołącza się załączniki wymienione w tym piśmie.</u> (...)
[nowa norma]	Art. 130^{1a}. § 1. Jeżeli pismo procesowe wniesione przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorę Generalną Rzeczypospolitej Polskiej nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, przewodniczący zwraca pismo stronie bez wezwania do jego poprawienia lub uzupełnienia. <u>Mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym.</u> <u>§ 2. W zarządzeniu o zwrocie pisma wskazuje się braki, które stanowią podstawę zwrotu.</u> <u>§ 3. W terminie tygodnia od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie pisma strona może je wnieść ponownie. Jeżeli pismo to nie jest dotknięte brakami, wywołuje skutek od daty pierwotnego wniesienia. Skutek ten nie następuje w przypadku kolejnego zwrotu pisma, chyba że zwrot nastąpił na skutek braków uprzednio niewskazanych.</u> <u>§ 4. Zarządzenie o zwrocie pisma może wydać także referendarz sądowy.</u>

[nowa norma]	Art. 130^{2a}. § 1. Wniesiony przez adwokata, radcę prawnego, rzeczownika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej środek zaskarżenia, który nie został należycie opłacony, sąd odrzuca bez wezwania do uiszczenia opłaty, jeżeli środek ten podlega opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia. § 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, gdy środek zaskarżenia jest zawarty w pierwszym piśmie strony w sprawie lub gdy wysokość opłaty uległa zmianie na skutek sprawdzenia podanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub zaskarżenia. § 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do wniosku strony o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem zgłoszonego w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia orzeczenia. Wniosek złożony ustnie podlega odrzuceniu, jeżeli opłaty nie uiszczono najpóźniej w kolejnym dniu roboczym.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2. Pozew	
Art. 187. (...) § 2. Pozew może zawierać wnioski o zabezpieczenie powództwa, nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności i przeprowadzenie rozprawy w nieobecności powoda oraz wnioski służące do przygotowania rozprawy, a w szczególności wnioski o: (...) 4) zażądanie na rozprawę dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich.	Art. 187. (...) § 2. Pozew może zawierać wnioski o zabezpieczenie powództwa, nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności i przeprowadzenie rozprawy w nieobecności powoda oraz wnioski służące do przygotowania rozprawy, a w szczególności wnioski o: (...) 4) zażądanie dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich, <u>wraz z uprawdopodobnieniem, że strona sama uzyskać ich nie może.</u>

58. Zarzut potrącenia

W myśl art. 498 i następnych Kodeksu cywilnego zobowiązanie ulega umorzeniu w przypadku złożenia między osobami, które wzajemnie są swymi wierzycielami, oświadczenia o potrąceniu wierzytelności, przy czym skutek ten następuje z mocą wsteczną. Instytucja ta jest podstawą zarzutu procesowego zwanego potocznie zarzutem potrącenia (który w istocie jest zarzutem całkowitego bądź częściowego umorzenia wierzytelności dochodzonej pozwem wskutek potrącenia).

Praktyka sądowa wskazuje, że zarzut ten nader często stanowi jedynie wybieg procesowy pozbawiony podstawy faktycznej. Broniący się pozwany w braku innych zarzutów oświadcza, że wierzytelność, której odeń żąda powód, została zaspokojona poprzez potrącenie jej z inną wierzytelnością wzajemną. Wtedy sąd musi najpierw skłonić pozwanego do udzielenia jakichkolwiek wiadomości o tym potrąceniu i jego podstawach, a następnie przeprowadzić w tym zakresie postępowanie dowodowe – zaś pozwany stara się, by trwało ono jak najdłużej. Bezpodstawność takiego zarzutu zostaje z reguły ostatecznie zdemaskowana – ale skutek, w postaci zwłoki w postępowaniu, a tym samym odwleczeniu obowiązku zapłaty, zostaje osiągnięty. Jednocześnie zaś praktyka orzecznicza wskazuje, że w przypadkach, gdy do potrącenia rzeczywiście doszło, z reguły nie ma sporu co do tego faktu, a przynajmniej nie ma trudności z wykazaniem tego stosownymi dokumentami.

Nadużywaniu tego zarzutu powinno przynajmniej częściowo zapobiec ograniczenie możliwości jego podnoszenia.

Podstawą zarzutu potrącenia winna być tylko taka wierzytelność pozwanego, która jest niesporna lub udowodniona dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego, a jeżeli te wymogi nie są spełnione – to tylko wierzytelność powstała z tego samego stosunku prawnego, co wierzytelność dochodzona pozwem. To ograniczenie pozwoli uniknąć poszerzania procesu o badanie stosunków prawnych zupełnie nie związanych z tym stosunkiem prawnym, z którego powód wywodzi swe roszczenia i który stanowi zasadniczy przedmiot rozpoznania w procesie. Zgłoszenie zarzutu opartego na wierzytelności nie spełniającej żadnego z tych wymagań będzie skutkować bezskutecznością zarzutu i jego nieuwzględnieniem w rozstrzygnięciu. Sąd w wyroku kończącym proces nie rozstrzyga odrębnie o zasadności tego zarzutu, więc jego nieuwzględnienie nie rodzi powagi rzeczy osądzonej i nie pozbawia pozwanego do dochodzenia jego wierzytelności w innym procesie, na zwykłych zasadach.

Praktyka wskazuje, że bezpodstawny zarzut potrącenia zazwyczaj bywa konstruowany gdy proces już zbliża się ku końcowi, a pozwany nie ma już innych środków obrony. Ta obserwacja uzasadnia ograniczenie zarzutu potrącenia terminem przypadającym we wstępnej fazie procesu. Skoro zarzut ten dotyczy bezpośrednio zasadności powództwa, to zasadne jest wymaganie, by pozwany zgłosił go najpóźniej przy wdaniu się w spór co do istoty sprawy. Odrębnej regulacji wymaga sytuacja, gdy wierzytelność pozwanego stała się wymagalna dopiero w toku procesu. Wydaje się, że udzielenie pozwanemu terminu dwóch tygodni do zgłoszenia zarzutu potrącenia opartego na takiej wierzytelności wystarczająco zabezpieczy jego prawa, a jednocześnie nie doprowadzi do nadmiernej zwłoki w postępowaniu. Zarzut zgłoszony z uchybieniem tego terminu zostanie, zgodnie z ogólnymi regułami, pominięty w rozstrzygnięciu.

Podnosząc zarzut potrącenia, pozwany winien go sprecyzować poprzez jednoznaczne określenie wierzytelności, których dotyczy, oraz wskazanie faktów, na których ten zarzut opiera. Aby uzyskać jednoznaczne oświadczenie pozwanego co do tych okoliczności bez czasochłonnego precyzowania ustnych oświadczeń należy zobowiązać go do przedstawienia tego zarzutu w piśmie procesowym odpowiadającym wymaganiom stawianym pozwowi – z wyjątkiem opłaty. Sankcją niedopełnienia tych wymogów będzie zwrot dokumentu zawierającego oświadczenie w trybie art. 130.

Powyższe ograniczenia zawiera proj. art. 203¹.

Ponieważ skutek działania powyższych ograniczeń może dojść do wydania wyroku nie uwzględniającego potrącenia, które rzeczywiście nastąpiło, należy odpowiednio umocować pozwanego w takiej sprawie do wytoczenia powództwa przeciwegzekucyjnego na zasadzie art. 840 § 1 pkt 2 (analogicznie do zarzutu spełnienia świadczenia).

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji Rozdział 2. Pozew	
<i>[nowa norma]</i>	Art. 203¹. § 1. Podstawą zarzutu potrącenia może być <u>tylko wierzytelność pozwanego z tego samego stosunku prawnego co wierzytelność dochodzona przez powoda, chyba że wierzytelność pozwanego jest</u>

	niesporna lub udowodniona dokumentem nie pochodzącym od pozwanego. § 2. Pozwany może podnieść zarzut potrącenia nie później niż przy wdanu się w spór co do istoty sprawy albo w terminie dwóch tygodni od dnia, gdy wierzytelność pozwanego stała się wymagalna. § 3. Zarzut potrącenia może zostać podniesiony tylko w piśmie procesowym. Do pisma tego odpowiednio stosuje się przepisy dotyczące pozwu, z wyjątkiem opłat.
Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne Tytuł I. Przepisy ogólne Dział VI. Powództwa przeciwegzekucyjne	
Art. 840. § 1. Dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli: (...) 2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne; (...)	Art. 840. § 1. Dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli: (...) 2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia; (...)

59. Ocena sędziowska

W praktyce orzecniczej dość często zdarzają się sytuacje, gdy zasadność dochodzonego roszczenia i jego przybliżona wielkość nie budzą wątpliwości, a pozostaje do ustalenia tylko dokładna wysokość zasądzanego świadczenia. Gdy ustalone fakty nie wystarczą do jej ustalenia, art. 322 uprawnia sąd do ustalenia ostatecznej kwoty zasądzanego świadczenia na podstawie własnej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy (*ius moderandi*). Dotychczasowe doświadczenia ze stosowania tej instytucji są jednoznacznie pozytywne: pozwala ona uwzględnić roszczenie oczywiście zasadne, którego rozmiar w pieniądzu jest niemożliwy do dokładnego obliczenia (np. o świadczenia, których wysokość jest uzależniona od przeżyć psychicznych uprawnionego) oraz oszczędzić stronom czasu i kosztów na prowadzenie postępowania dowodowego, które służyłoby ustalaniu kwot niekiedy znikomych w proporcji do wartości przedmiotu sporu.

Te pozytywne doświadczenia pozwalają na poszerzenie zakresu zastosowania art. 322 na sprawy, w których ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest nie tylko niemożliwe lub nader utrudnione, lecz również oczywiście niecelowe; chodzi tu o sytuacje, w których postępowanie dowodowe służące jedynie ścisłemu ustaleniu wysokości żądania miało być na tyle długotrwałe (np. przesłuchanie świadków w dużej liczbie albo sprowadzanych z zagranicy) albo kosztowne (np. opinia biegłego kosztująca więcej niż sporna różnica w wysokości świadczenia), że prowadziłoby do zbędnej zwłoki lub nadmiernych kosztów dla stron, oczywiście niewspółmiernych do uzyskanej w ten sposób dokładności

Zmiana ta powinna zaowocować uproszczeniem, przyspieszeniem i obniżeniem kosztów postępowania sądowego.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 1. Wyroki Oddział 1. Wydanie wyroku	
Art. 322. Jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe ~~lub~~ nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.	Art. 322. Jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe, nader utrudnione <u>lub oczywiście niecelowe</u>, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

60. Uzasadnianie postanowień wpadkowych

Celem uzasadnienia przez sąd swego orzeczenia jest zaznajomienie strony z powodami, które legły u podstaw rozstrzygnięcia objętego tym orzeczeniem. Praktyczna użyteczność tej wiedzy objawia się przy zaskarżaniu orzeczeń. Wyrazem tego jest istniejące już ograniczenie obowiązku uzasadniania orzeczeń do tych tylko orzeczeń, które podlegają zaskarżeniu. Sporządzenie uzasadnienia zawsze wymaga poświęcenia przez sędziego i sąd pewnego nakładu pracy i czasu – stąd z kolei ograniczenie obowiązku sporządzenia uzasadnień tylko do tych, których strona wyraźnie zażądała. W obecnym stanie prawnym wyjątkiem są postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym, których uzasadnienia zawsze sporządza się z urzędu.

Z punktu widzenia sprawności postępowania wysiłek poświęcony na sporządzenie uzasadnienia postanowienia okazuje się celowy tylko wtedy, gdy zostanie użyty do jego zaskarżenia, natomiast w przypadku tej liczby postanowień, które zaskarżone nie zostaną, zostaje zmarnowany. Ten dodatkowy nakład pracy sędziów i sądów nie stanowił problemu, dopóki obciążenie sądów cywilnych w Polsce pozostawało na akceptowalnym poziomie. Jednak w obecnej sytuacji, w obliczu systematycznie rosnącego obciążenia sądów cywilnych, uwolnienia wymagają również te zasoby, które dotychczas były alokowane do tego zadania. Ponieważ możliwości skarżenia przez strony postanowień sądu są w polskiej procedurze cywilnej nadzwyczaj rozbudowane, to zasoby te kumulują się w niebagatelną ilość czasu i pracy.

Najprostszym sposobem osiągnięcia tego celu, zapewniającym jednocześnie osiągnięcie celu informacyjnego w sytuacjach, w których jest on konieczny, jest rozciągnięcie również na postanowienia wydawane na posiedzeniach niejawnych zasady, że ich uzasadnienia sporządza się tylko na wniosek. Z istoty posiedzenia niejawnego wynika, że strony z zasady nie są obecne przy wydawaniu takiego postanowienia. Wobec tego sąd winien im je doręczyć – jednak, odmiennie niż obecnie, bez uzasadnienia. Od chwili tego doręczenia winien biec dla strony termin do złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia. Taka regulacja spowoduje co prawda wydłużenie postępowania o czas potrzebny na doręczenia i termin do złożenia wniosku, jednak z drugiej strony pozwoli zaoszczędzić czas i wysiłek zużywany dotychczas na sporządzanie uzasadnień w sprawach, w których uzasadnienia nie będą żądane. Tych drugich, jak wskazuje praktyka, jest wielokrotnie więcej, wobec czego per saldo powinna zostać osiągnięta oszczędność czasu i pracy.

Wobec tego w art. 357, regulującym zasady uzasadniania postanowień, należy:

- 1) pozostawić dotychczasową regulację doręczania i uzasadniania postanowień ogłaszanych na posiedzeniach jawnych (proj. art. 357 § 1),
- 2) pozostawić dotychczasową regulację doręczania postanowień wydawanych na posiedzeniach niejawnych, zastrzegając, że doręcza się je bez uzasadnień (proj. art. 357 § 2),
- 3) uregulować uzasadnianie postanowień wydawanych na posiedzeniach niejawnych na wzór postanowień ogłaszanych na posiedzeniach jawnych (proj. art. 357 § 2¹ i 3).

Dodatkową oszczędność czasu i pracy powinno przynieść wprowadzenie opłaty od wniosku o uzasadnienie postanowienia. Opłata taka powstrzymałaby strony od żądania uzasadnienia postanowienia z powodów pozaprocesowych.

Obecny system uzasadniania postanowień jest zbyt sztywny; nie przewiduje wyjątków od zasad ani *in minus*, ani *in plus*, podczas gdy praktyka orzecznicza zna sytuacje, w których należałoby sporządzić uzasadnienie postanowienia mimo braku wymogu, jak i odstąpić od uzasadnienia wymaganego przez przepis. Żadne inne zasady postępowania nie stoją na przeszkodzie zwiększeniu elastyczności procedury w tym zakresie poprzez uzupełnienie zasad uzasadniania postanowień o odpowiednie wyjątki, uwzględniające potrzeby praktyczne.

Do zdarzających się w praktyce okoliczności czyniących celowym sporządzenie uzasadnienia postanowienia mimo braku obowiązku należy sytuacja braku orientacji strony w podejmowanych czynnościach procesowych, które bywają nie tylko chaotyczne, lecz niekiedy wręcz niekorzystne dla samej strony. Wyjaśnienie stronie jej sytuacji w uzasadnieniu postanowienia może zapobiec zbędnym frustracjom i często wynikającym z nich skargom. Wyjaśnienie takie nie musi być pełne – można je ograniczyć do wskazania kwestii najistotniejszych dla strony. Sporządzenie takiego uzasadnienia winno zależeć od uznania sądu opartego na okolicznościach sprawy. Mając na uwadze możliwość nieoczekiwanego rozwoju praktyki w tym zakresie trzeba od razu zastrzec, że uprawnienie to nie może przerodzić się w kolejny obowiązek nałożony na sąd; to byłoby zaprzeczeniem celu projektowanej zmiany. Należy natomiast wyraźnie wskazać, że dotyczy ona także postanowienia nie podlegającego zaskarżeniu (proj. art. 357 § 5).

Z kolei do okoliczności czyniących uzasadnienie postanowienia zbędnym należy bez wątplenia sytuacja, gdy sąd rozstrzyga pozytywnie o wniosku zawartym przez stronę w piśmie procesowym, dzieląc przy tym jej argumentację. Skoro pismo to zostaje drugiej stronie doręczone najpóźniej wraz z odpisem postanowienia, to jest jej znane; wobec tego przepisywanie przez sędziego treści tego pisma do uzasadnienia postanowienia jest zbędne – wystarczy powołanie się na treść tego pisma. W tej sytuacji sąd powinien być uprawniony do odstąpienia od sporządzenia uzasadnienia, które zastąpi powołanie się na argumentację strony. Odstąpienie takie, skoro wpływa na tok postępowania, winno nastąpić w drodze odrębnego rozstrzygnięcia mającego postać niezaskarżalnego postanowienia, wydawanego wraz z wydaniem właściwego postanowienia, w którym należy oznaczyć pismo, w którym uwzględniona argumentacja została przedstawiona. Ponieważ pismo to może zostać doręczone stronie później, niż oparte na nim postanowienie, należy przewidzieć, że w takim przypadku termin do złożenia zażalenia biegnie od doręczenia tego pisma (proj. art. 357 § 6).

W konsekwencji powyższych zmian, w przypadku postanowień o zawieszeniu postępowania, skoro podstawa prawna zawieszenia nie będzie już wskazywana w uzasadnieniu, należy przewidzieć wskazanie tej podstawy w jego treści (proj. art. 178¹).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych Rozdział 6. Zawieszenie postępowania	
[nowa norma]	Art. 178¹. W postanowieniu o zawieszeniu postępowania wskazuje się przepis ustawy stanowiący podstawę prawną rozstrzygnięcia.
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze Księga pierwsza. Proces Tytuł VI. Postępowanie Dział IV. Orzeczenia Rozdział 2. Postanowienia sądu	
Art. 357. § 1. Postanowienia ogłoszone na posiedzeniu jawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlegają one zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia postanowienia. Postanowienia te doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. § 2. Postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu obu stronom, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. ~~Gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, postanowienie należy doręczyć z uzasadnieniem; doręczając postanowienie, należy pouczyć stronę występującą w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.~~ § 3. Uzasadnienie, o którym mowa w paragrafach poprzedzających, należy sporządzić w ciągu tygodnia od dnia wydania postanowienia na posiedzeniu niejawnym. ~~Jeżeli postanowienie wydano na posiedzeniu jawnym, termin tygodniowy liczy się od dnia, w którym zażądano jego doręczenia, a gdy żądania takiego nie było – od dnia wniesienia zażalenia.~~ § 4. (...)	Art. 357. § 1. Postanowienia ogłoszone na posiedzeniu jawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlegają one zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia postanowienia. Postanowienia te doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. § 2. Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu obu stronom, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. <u>Doręczając postanowienie stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuraturę Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, należy ją pouczyć o dopuszczalności, warunkach, terminie i sposobie złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia tego postanowienia i wniesienia środka zaskarżenia albo że postanowienie nie podlega uzasadnieniu na piśmie lub zaskarżeniu.</u> <u>§ 2¹. Postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlegają one zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodnia od doręczenia postanowienia. Postanowienie z uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.</u> § 3. Uzasadnienie, o którym mowa w paragrafach poprzedzających sporządza się w ciągu tygodnia od dnia, w którym zażądano jego doręczenia, a <u>jeżeli wniosek był dotknięty brakami – od dnia usunięcia tych braków.</u> § 4. (...) <u>§ 5. Wydając postanowienie, nawet niepodlegające zaskarżeniu, sąd może przy nim zwięźle wskazać zasadnicze powody rozstrzygnięcia, jeżeli mając na względzie okoliczności sprawy uzna, że pozwoli to na usprawnienie postępowania.</u> <u>§ 6. Przy wydaniu postanowienia podlegającego zaskarżeniu sąd może, według swej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy, postanowić o odstąpieniu od jego uzasadnienia, jeżeli w całości uwzględni zawarty w piśmie procesowym wniosek strony i podzieli argumenty strony przytoczone na jego poparcie. W postanowieniu należy powołać to pismo. Jeżeli pismo to zostanie doręczone stronie później niż postanowienie, termin do złożenia zażalenia biegnie od dnia doręczenia tego pisma.</u>

61. Postępowanie zabezpieczające

Funkcjonowanie przepisów o postępowaniu zabezpieczającym w praktyce wykazało pewne niedociągnięcia. Ich usunięcie pozwoli usprawnić postępowanie zabezpieczające, a jednocześnie zapobiec wątpliwościom powstałym przy stosowaniu poszczególnych przepisów, które mogłyby prowadzić do niejednolitego orzecznictwa. W tym celu przewiduje się:

- 1) dopuszczenie wydawania postanowień rozstrzygających o zabezpieczeniu roszczeń i o kwestiach z tym związanych na posiedzeniach niejawnych,
- 2) uściślenie zasad doręczania postanowień rozstrzygających co do wniosku o zabezpieczenie.

a. Tryb rozstrzygania o zabezpieczeniu

W obecnym stanie prawnym rozstrzygnięcie co do wniosku o zabezpieczenie może zapaść na posiedzeniu niejawnym, natomiast rozstrzygnięcie co do uchylenia lub ograniczenia zabezpieczenia może zostać wydane tylko po przeprowadzeniu rozprawy. Waga rozstrzygnięcia sądu odnośnie zabezpieczenia niewątpliwie jest na tyle duża, że uzasadnia rozpoznanie wniosku go dotyczącego na rozprawie. Jednocześnie jednak jest oczywiste, że nakład czynności sądu potrzebny na zwołanie rozprawy nakazuje ograniczyć obowiązek jej przeprowadzenia tylko do przypadków niewątpliwej konieczności. W jeszcze większej mierze dotyczy to czasu, który pochłania przeprowadzenie rozprawy – w postępowaniu zabezpieczającym, ze względu na jego pilny charakter, czas jest czynnikiem szczególnie istotnym.

Obowiązującą regulację należy więc zmienić w tym kierunku, by rozprawa we wszystkich kwestiach dotyczących zabezpieczenia odbywała się tylko w przypadkach rzeczywistej potrzeby. Skoro potrzebę tę można ocenić jedynie na podstawie całokształtu okoliczności konkretnej sprawy, należy ją pozostawić jednemu organowi, który jest w tym całokształcie zorientowany – sądowi. W przypadkach, w których rozprawa nie jest konieczna, wniosek dotyczący zabezpieczenia winien być rozpoznawany na posiedzeniu niejawnym.

W tym celu uchyla się art. 735 § 1.

W przypadku rozstrzygania co do uchylenia lub ograniczenia zabezpieczenia, gdy może dojść do uszczuplenia uprawnień uprawnionego, należy umożliwić mu ich obronę – poprzez zobowiązanie sądu do jego wysłuchania. Obligatoryjne wysłuchanie obowiązanego jest w takich przypadkach zbędne, bo rozstrzygnięcia te są na jego korzyść.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 742 § 2.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część druga. Postępowanie zabezpieczające Tytuł I. Przepisy ogólne	
Art. 735. § 1. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia ~~podlega rozpoznaniu~~ na posiedzeniu niejawnym, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. (...)	Art. 735. (uchylony)
Art. 742. (...) § 2. Postanowienie w przedmiocie uchylenia lub ograniczenia zabezpieczenia ~~może zapaść tylko po przeprowadzeniu rozprawy.~~ (...)	Art. 742. (...) § 2. <u>Przed wydaniem postanowienia w przedmiocie uchylenia lub ograniczenia zabezpieczenia sąd wysłucha uprawnionego.</u> (...)

b. Doręczanie postanowień dotyczących zabezpieczenia

Obecny przepis art. 740 reguluje kwestię doręczania stronom postępowania zabezpieczającego postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia. Regulacja ta jest jednak niejednoznaczna w zakresie postanowień oddalających wniosków o zabezpieczenie, wskutek czego w zakresie doręczania postanowień odmownych wykształciły się rozbieżne praktyki: albo są one doręczane także obowiązanemu – ponieważ postanowienie odmowne nie podlega wykonaniu przez organ egzekucyjny, albo nie są – gdyż przepis stanowi o postanowieniach „w przedmiocie”, a nie odmownych. Tę rozbieżną praktykę należy ujednolicić poprzez zmianę art. 740 § 1, która winna doprowadzić do doręczania postanowień oddalających wniosków o zabezpieczenie tylko uprawnionemu. Doręczanie odpisów takich postanowień osobie mającej zostać obowiązana jest bowiem oczywiście bezcelowe.

Ograniczenia doręczeń zawarte obecnie w art. 740 § 1–2 mają zapobiec ukrywaniu, zbywaniu lub obciążaniu przez obowiązane mienia objętego zabezpieczeniem. Problem ten dotyczy jednak nie tylko zajęcia rzeczy lub prawa, lecz także obciążenia nieruchomości hipoteką przymusową. Zabezpieczenia w ten sposób na wniosek uprawnionego dokonuje sąd wieczystoksięgowy poprzez wpis hipoteki przymusowej. Dokonanie wpisu pochłania pewien czas, co powoduje, że w sytuacji, gdy postanowienie o zabezpieczeniu poprzez ustanowienie hipoteki przymusowej jest doręczane obu stronom, obowiązanemu jest w stanie zbyć lub obciążyć nieruchomość przed wpisaniem do księgi wieczystej wzmianki o wniosku uprawnionego o wpis hipoteki przymusowej. Dlatego regulacja z art. 740 § 1 wymaga poszerzenia o postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia poprzez obciążenie nieruchomości hipoteką przymusową. Ponieważ podstawą wpisu takiej hipoteki jest postanowienie o zabezpieczeniu, jego odpis winien doręczyć obowiązanemu sąd prowadzący księgę wieczystą równocześnie z doręczeniem orzeczenia w przedmiocie wniosku o wpis hipoteki.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 740 § 4, wzorowany na rozwiązaniu z § 3.

Konsekwencją a contrario zmiany art. 740 § 1 jest to, że obowiązanemu doręcza się wszelkie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia nie podlegające wykonaniu przez organ egzekucyjny. W tej liczbie mieszczą się również postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia w sposób określony w art. 747 pkt 2–6. Wskutek tego zbędny stał się szczególny przepis art. 748, który należy uchylić.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część druga. Postępowanie zabezpieczające Tytuł I. Przepisy ogólne	
Art. 740. § 1. Postanowienie, w przedmiocie zabezpieczenia , wydane na posiedzeniu niejawnym, a podlegające wykonaniu przez organ egzekucyjny, sąd doręcza tylko uprawnionemu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Doręczenia obowiązanemu dokonuje organ egzekucyjny równocześnie z przystąpieniem do wykonania postanowienia. (...)	Art. 740. § 1. Wydane na posiedzeniu niejawnym <u>postanowienie o odmowie udzielenia zabezpieczenia, jak również postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, które podlega wykonaniu przez organ egzekucyjny oraz dalsze postanowienia dotyczące tego zabezpieczenia</u> sąd doręcza tylko uprawnionemu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Doręczenia obowiązanemu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia dokonuje organ egzekucyjny równocześnie z przystąpieniem do wykonania postanowienia. (...) <u>§ 4. Przepisy § 1 i 2 stosuje się także do postanowień w przedmiocie zabezpieczenia przez obciążenie nieruchomości hipoteką przymusową. Doręczenia</u>

	<u>obowiązanemu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia dokonuje sąd prowadzący księgę wieczystą równocześnie z doręczeniem orzeczenia w przedmiocie wniosku o wpis hipoteki.</u>
Część druga. Postępowanie zabezpieczające Tytuł II. Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych	
Art. 748. ~~Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia wydane na posiedzeniu niejawnym, w wypadkach, o których mowa w art. 747 pkt 2–6, doręcza się również obowiązanemu.~~	Art. 748. (uchylony)

c. Rozpoznawanie zażalenia

W konsekwencji wprowadzenia w postępowaniu rozpoznawczym tzw. zażalenia poziomego (lub instancji poziomej) pojawiła się konieczność określenia, czy zażalenia na postanowienia wydawane w postępowaniu zabezpieczającym rozpoznaje sąd wyższego szczebla, czy sąd, który wydał zaskarżone postanowienie. Ponieważ, mimo całej swej doniosłości, postępowanie zabezpieczające jest postępowaniem służebnym wobec postępowania rozpoznawczego, wydaje się, że rozpoznawanie zażaleń wydanych w tym postępowaniu należy powierzyć temu samemu sądowi w innym składzie, na zasadach takich, jak w proj. art. 394^{1a} § 1.

Rozpoznawanie zażaleń na postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia pociąga za sobą pewną zwłokę, która w przypadku uchylecia postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania staje się już zbyt duża i może niweczyć cel postępowania zabezpieczającego. Dlatego możliwość rozstrzygnięcia kasatoryjnego należy maksymalnie zawęzić: tylko do przypadków nieważności postępowania.

Odpowiednie regulacje zawierają proj. art. 741 § 2 i 3.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część druga. Postępowanie zabezpieczające Tytuł I. Przepisy ogólne	
Art. 741. Na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie.	Art. 741. § 1. Na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie. § 2. Zażalenie rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów. § 3. Sąd może uchylić zaskarżone postanowienie tylko w przypadku nieważności postępowania.

62. Doręczanie postanowień w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności

W nauce prawa przyjęto założenie, że dłużnik ma zostać zaskoczony wszczęciem egzekucji – co ma znaleźć wyraz w szczególności w tym, że nie doręcza mu się odpisu postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności. Ta szczególna regulacja z art. 794² § 1 stanowi wyjątek od zasady z art. 357, znajdującej zastosowanie również w postępowaniu klauzulowym z mocy art. 13 § 2.

Jako wyjątek przepis art. 794² § 1 nie może być wykładany rozszerzająco. Tymczasem użyte w nim sformułowanie „postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym” – w liczbie pojedynczej –

wyraźnie sugeruje, że chodzi w nim tylko o postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności. Wniosek ten potwierdza treść art. 795 § 2, w której mowa o szczególnym terminie tylko do zaskarżenia tego postanowienia. *A contrario* oznaczałoby to, że wszelkie pozostałe postanowienia wydane w postępowaniu klauzulowym należy doręczać dłużnikowi w zwykły sposób. To jednak w oczywisty sposób kłóci się z wymogiem zaskakiwania dłużnika, skoro w ten sposób dowie się o postępowaniu zmierzającym bezpośrednio do wszczęcia egzekucji.

Tak więc w opisanym zakresie wykładnia celowościowa przeczy wykładni gramatycznej. Sprzeczność ta doprowadziła do rozbieżności w praktyce stosowania tych przepisów co do doręczania dłużnikowi postanowień negatywnie rozstrzygających co do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, postanowień wydawanych w postępowaniach przewidzianych w dziale „Tytuły egzekucyjne i klauzula wykonalności” oraz postanowień wpadkowych wydawanych w toku tych postępowań. Rozbieżności tej nie było w stanie usunąć orzecznictwo.

Dla wyjaśnienia sytuacji należy ujednolicić zasady doręczania postanowień wydanych na posiedzeniach niejawnych we wszelkich postępowaniach przewidzianych w dziale „Tytuły egzekucyjne i klauzula wykonalności”. Postanowienia te, niezależnie od ich treści, będą doręczane tylko wierzycielowi. Zasadę tę wprowadzi odpowiednio zmienione pierwsze zdanie proj. art. 794² § 1.

Wyłączenie doręczania dłużnikowi tych postanowień nie pozbawia go prawa do ich zaskarżenia – dłużnikowi będą służyć środki odwoławcze na zwykłych zasadach.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne Tytuł I. Przepisy ogólne Dział II. Tytuły egzekucyjne i klauzula wykonalności	
Art. 794². § 1. ~~Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym doręcza się tylko wierzycielowi.~~ Postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności, o której mowa w art. 783 § 4, doręcza się w sposób przewidziany w art. 131¹. (...)	Art. 794². § 1. <u>Postanowienia wydane na posiedzeniach niejawnych w postępowaniach przewidzianych w niniejszym dziale sąd doręcza tylko wierzycielowi.</u> Postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności, o której mowa w art. 783 § 4, doręcza się w sposób przewidziany w art. 131¹. (...)

63. Postępowanie grupowe

Ustawa z 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2010 Nr 7 poz. 44) przewiduje rozpoznawanie spraw cywilnych, w których po stronie powodowej (wierzycielskiej) występuje wiele podmiotów o zbliżonej sytuacji prawnej, w postępowaniu grupowym. Postępowanie to toczy się w trybie odpowiednio stosowanych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

a. Postępowanie przygotowawcze w postępowaniu grupowym

Odpowiednie zmiany wprowadza proj. art. 7 u.d.r.p.g.

Zastąpienie dotychczasowej treści tego przepisu nową nie oznacza wykluczenia mediacji z postępowania grupowego, ponieważ możliwość stosowania mediacji wynika z art. 183⁸ § 1 k.p.c. w związku z art. 24 ust. 1 u.d.r.p.g.

b. Wyrok w postępowaniu grupowym

W sprawach rozpoznawanych w postępowaniu grupowym:

- art. 21 ust. 1 u.d.r.p.g. zobowiązuje sąd do wymienienia w sentencji wyroku wszystkich członków grupy lub podgrupy,
- art. 21 ust. 2 u.d.r.p.g. zobowiązuje sąd do ustalenia w sentencji wyroku zasądzonego świadczenia pieniężnego, jaka kwota przypada każdemu członkowi.

Wymagania te są oczywiste, zważywszy, że osnową wyroku jest pełne rozstrzygnięcie o prawach i obowiązkach wszystkich stron w przedstawionej sądowi sprawie.

Tak sformułowana regulacja nie uwzględnia jednak wymagań rzeczywistości. U.d.r.p.g. określa minimalną liczbę członków grupy na 10 osób – natomiast w żaden sposób nie zakreśla górnej granicy liczebności grupy. Biorąc pod uwagę przedmiotowy zakres u.d.r.p.g. należy przewidywać, że grupa może liczyć równie dobrze kilkadziesiąt osób, jak i kilkadziesiąt tysięcy ludzi. W pierwszym przypadku zawarcie w wyroku listy nazwisk i należności nie stanowi problemu. W drugim przypadku pojawia się prozaiczny problem natury praktycznej: przy grupie 30.000 członków, licząc po 60 nazwisk z zasądzoną kwotą na stronę formatu A4 (co i tak stanowi dwa razy więcej niż tzw. znormalizowany maszynopis), ich lista zajęłaby 500 stron wydruku. Możliwość odczytania takiego wyroku zgodnie z wymogiem art. 24 ust. 1 u.d.r.p.g. w związku z art. 326 § 3 k.p.c. jest tylko teoretyczna, zwłaszcza jeżeli wziąć pod uwagę, że procedura cywilna nie przewiduje przerwy w ogłaszaniu wyroku.

Problem ten można rozwiązać poprzez umożliwienie sądowi zawarcia listy członków grupy lub podgrupy, wraz z wysokością przypadających im świadczeń, w odrębnym dokumencie stanowiącym załącznik do wyroku. Wtedy w wyroku należy tylko powołać tę listę, natomiast nie odczytuje się już tysięcy nazwisk. Rozwiązanie takie nie jest nowością w polskiej procedurze cywilnej: typowym elementem treści postanowienia co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym bywa odwołanie się do mapy, na której oznaczono przebieg drogi koniecznej albo sposób podziału nieruchomości.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 21 ust. 2¹ u.d.r.p.g.

Rozwiązanie to wymaga, oczywiście, rozwinęcia o szczegółowe wymagania w regulaminie urzędowania sądów powszechnych; nie ulega wątpliwości, że lista musi zostać sporządzona w sposób uniemożliwiający jakiegokolwiek manipulacje jej treścią (np. podmienianie kartek, dopisywanie bądź wykreślanie pozycji), a w wyroku musi zostać określona co do tożsamości.

Konsekwencją wskazania, że lista stanowi załącznik do wyroku, jest wskazanie, że wraz z wyrokiem stanowi podstawę sporządzenia wyciągu stanowiącego w postępowaniu grupowym tytuł wykonawczy. Odpowiednią zmianę zawiera proj. art. 22 u.d.r.p.g.

c. Pozostałe zmiany w postępowaniu grupowym

Pozostałe zmiany w postępowaniu grupowym sprowadzają się do zastosowania w u.d.r.p.g. analogicznych zmian, jak w k.p.c., w zakresie wydawania postanowień na posiedzeniach niejawnych (proj. art. 8 ust. 6, 10 ust. 1 i 1a, 17 oraz 18 u.d.r.p.g.) i rozpoznania zażalenia przez inny skład tego samego sądu (proj. art. 8 ust. 6 u.d.r.p.g.). Dla uproszczenia postępowania należy również przewidzieć, że termin, o którym mowa w art. 15 u.d.r.p.g., wyznacza przewodniczący, a nie sąd – tak jak to przewiduje Kodeks postępowania cywilnego (proj. art. 15 i 17 u.d.r.p.g.).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Ustawa z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym	
Art. 7. W każdym stanie sprawy sąd może skierować strony do mediacji.	Art. 7. 1. Posiedzenie przygotowawcze można przeprowadzić także przed wezwaniem pozwanego do wniesienia odpowiedzi na pozew. 2. Przewodniczący może zobowiązać stronę, aby w piśmie przygotowawczym podała wszystkie twierdzenia i dowody istotne dla ustalenia dopuszczalności postępowania grupowego – pod rygorem utraty prawa do ich powoływania w toku dalszego postępowania.
Art. 8. (...) 6. Postanowienie w przedmiocie kaucji sąd może wydać na posiedzeniu niejawnym. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.	Art. 8. (...) 6. Na postanowienie w przedmiocie kaucji przysługuje zażalenie do innego składu tego samego sądu.
Art. 10. 1. Sąd rozstrzyga na posiedzeniu niejawnym o dopuszczalności postępowania grupowego i odrzuca pozew, jeżeli sprawa nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym. W przeciwnym razie sąd wydaje postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym. 1a. Przed wyznaczeniem posiedzenie niejawnego w przedmiocie dopuszczalności postępowania grupowego, przewodniczący zarządza wniesienie odpowiedzi na pozew zgodnie z art. 207 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. (...)	Art. 10. 1. Po wysłuchaniu stron sąd rozstrzyga o dopuszczalności postępowania grupowego; sąd odrzuca pozew, jeżeli sprawa nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym. W przeciwnym przypadku wydaje postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym. 1a. (uchylony) (...)
Art. 15. W wyznaczonym przez sąd terminie, nie krótszym niż miesiąc, pozwany może podnieść zarzuty co do członkostwa określonych osób w grupie lub w podgrupach.	Art. 15. Po upływie terminu wyznaczonego w ogłoszeniu, a jeżeli zaniechano ogłoszenia – po uprawomocnieniu się postanowienia o dopuszczalności postępowania grupowego przewodniczący wyznacza pozwanemu termin nie krótszy niż miesiąc do podniesienia zarzutów co do członkostwa określonych osób w grupie lub w podgrupach.
Art. 17. 1. Po upływie wyznaczonego przez sąd terminu, nie krótszego niż miesiąc od dnia doręczenia powodowi zarzutów co do członkostwa, sąd wydaje postanowienie co do składu grupy. Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym. (...)	Art. 17. 1. Po upływie terminu, o którym mowa w art. 15, sąd wydaje postanowienie co do składu grupy. (...)
Art. 18. 1. Na wniosek więcej niż połowy członków grupy sąd może dokonać zmiany reprezentanta grupy. Wniosek powinien wskazywać proponowanego reprezentanta grupy oraz zawierać jego oświadczenie o wyrażeniu zgody na bycie reprezentantem. Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym. (...)	Art. 18. 1. Na wniosek więcej niż połowy członków grupy sąd może dokonać zmiany reprezentanta grupy. Wniosek powinien wskazywać proponowanego reprezentanta grupy oraz zawierać jego oświadczenie o wyrażeniu zgody na bycie reprezentantem. (...)
Art. 21. 1. W sentencji wyroku należy wymienić wszystkich członków grupy lub podgrupy. 2. W wyroku zasądzającym świadczenie pieniężne należy ustalić, jaka kwota przypada każdemu członkowi grupy lub podgrupy. 3. Wyrok prawomocny ma skutek wobec wszystkich członków grupy.	Art. 21. 1. W sentencji wyroku należy wymienić wszystkich członków grupy lub podgrupy. 2. W wyroku zasądzającym świadczenie pieniężne należy ustalić, jaka kwota przypada każdemu członkowi grupy lub podgrupy. 2a. Wszyscy członkowie grupy lub podgrupy mogą także zostać wymienieni, wraz z ustaleniem kwot przypadających każdemu z nich, na liście stanowiącej załącznik do wyroku. W takim przypadku w wyroku należy powołać tę listę, a sama lista nie podlega odczytaniu. 3. Wyrok prawomocny ma skutek wobec wszystkich członków grupy.
Art. 22. Tytułem egzekucyjnym do prowadzenia egzekucji świadczenia pieniężnego przypadającego	Art. 22. Tytułem egzekucyjnym do prowadzenia egzekucji świadczenia pieniężnego przypadającego

członkowi grupy lub podgrupy jest wyciąg z wyroku wskazujący w szczególności wysokość należnego mu świadczenia.	członkowi grupy lub podgrupy jest wyciąg z wyroku, <u>względnie z wyroku z listą członków</u> , wskazujący w szczególności wysokość należnego mu świadczenia.
Art. 24. 1. W zakresie nieuregulowanym w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, z wyłączeniem art. 7, art. 8, art. 117–124, art. 194–196, art. 204, art. 205, ~~art. 207 § 6, art. 217 § 2~~ i art. 425–505¹⁴. 2. W sprawach rozpoznawanych w postępowaniu grupowym przepisów art. 100 ust. 2, art. 101–103, 105, 107 i 109–112 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 300 i 398) nie stosuje się.	Art. 24. 1. W zakresie nieuregulowanym w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, z wyłączeniem art. 7, art. 8, art. 117–124, art. 194–196, art. 204, art. 205, art. 205³ § 2 i 5 oraz art. 425–505¹⁴. 2. W sprawach rozpoznawanych w postępowaniu grupowym przepisów art. 100 ust. 2, art. 101–103, 105, 107 i 109–112 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 300 i 398) nie stosuje się.

VIII. Koszty sądowe

64. Cele projektowanej nowelizacji

W swej obecnej postaci system kosztów sądowych w sprawach cywilnych nie spełnia w zadowalającym stopniu zakładanych celów motywacyjnych ani fiskalnych – jednak ich osiągnięcie wymagałoby przebudowy tego systemu w takim stopniu, że praktycznie sprowadzałoby się do stworzenia nowej ustawy. Niemniej jednak pewien stopień poprawy funkcjonowania sądów powszechnych można osiągnąć w drodze ograniczonej zmiany skupionej na kilku wiodących zagadnieniach. Zagadnieniami tymi, stanowiącymi jednocześnie cele do osiągnięcia, są:

1. Częściowe dostosowanie wysokości opłat sądowych do aktualnej siły nabywczej i wartości pieniądza oraz aktualnego poziomu cen dóbr i usług. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez podwyższenie najniższych stawek opłat sądowych.
2. Częściowe obniżenie nakładów finansowych Skarbu Państwa na utrzymanie aparatu wymiaru sprawiedliwości. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez wprowadzenie odpłatności niektórych czynności dotychczas nieodpłatnych, podwyższenie najniższych stawek opłat i odstąpienie od zwracania uiszczonych opłat poniżej określonego minimum.
3. Częściowa racjonalizacja systemu opłat. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez zmniejszenie liczby stawek opłat stałych, ujednolicenie opłat w niektórych sprawach i odstąpienie od zwracania opłat.
4. Częściowa redukcja zbędnego obciążenia sądów. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez przywrócenie opłaty od wniosku o uzasadnienie orzeczenia sądu, zaliczanej na poczet opłaty od środka zaskarżenia w przypadku jego wniesienia.

65. Urealnienie opłat sądowych

W ciągu 12 lat, które minęły od wejścia w życie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wzrosły dochody społeczeństwa, powiększył się wolumen nabywanych dóbr i usług, w tym luksusowych (ponad dobra pierwszej potrzeby). Tymczasem wysokość opłat sądowych pozostała na poziomie ustalonym przed 12 laty. W efekcie realny ciężar ekonomiczny opłat sądowych faktycznie wielokrotnie spadł. Odpowiednio spadł również udział przychodów z opłat sądowych w kosztach utrzymania aparatu wymiaru sprawiedliwości. Wskutek tego Skarb Państwa faktycznie dotuje postępowania przed sądami cywilnymi. Niewątpliwie istnieją sytuacje, w których jest to uzasadnione interesem społecznym, jednak mają one raczej charakter wyjątków. Tymczasem w większości przypadków z tej „dotacji” korzystają osoby – zarówno fizyczne, jak i prawne – które posiadają środki finansowe do dochodzenia swych praw (osoby ubogie korzystają ze zwolnienia od kosztów sądowych oraz darmowej pomocy prawnej).

Zaniżony poziom opłat sądowych powoduje, że strony sporów nie podejmują prób ich rozwiązywania w inny sposób, lecz od razu wnoszą sprawy do sądu. W ten sposób sądy zalewa

nadmiar spraw drobnych, który powoduje przeciążenie sądów, przez co wydłuża się oczekiwanie na rozstrzygnięcia w poważniejszych sprawach.

Brak ciężaru finansowego związanego z żądaniem pisemnego uzasadnienia rozstrzygnięcia powoduje, że takie wnioski są składane bez kalkulacji, czy rzeczywiście są potrzebne. W efekcie strony żądają pisemnych uzasadnień rozstrzygnięć w obiektywnie błahych sprawach. Tymczasem sporządzenie pisemnego uzasadnienia rozstrzygnięcia, zwłaszcza rozstrzygnięcia co do istoty sprawy (wyroku), jest bodaj najbardziej czaso- i pracochłonną czynnością sędziego w całym postępowaniu. W konsekwencji, by napisać uzasadnienie w ustawowym terminie 14 dni, sędzia musi się odrywać od innych, obiektywnie pilniejszych i ważniejszych spraw. Walnie przyczynia się to do przedłużania się postępowań sądowych, na co z kolei – i słusznie – utyskują obywatele.

Nadmierne obciążenie sądów powszechnych mogłoby zostać zredukowane poprzez korzystanie z istniejących już w obecnym stanie prawnym alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów. Nie są one jednak powszechnie wykorzystywane, a jednym z czynników demotywujących do ich wykorzystywania jest zaniżony poziom opłat sądowych, który zniechęca do skorzystania z takich procedur i zachęca do wnoszenia spraw tylko do sądów. Przykładem jest stwierdzenie nabycia spadku, które można przeprowadzić zarówno przed sądem, jak i przed notariuszem (akt poświadczenia dziedziczenia). Jednak nietrudno przewidzieć, dokąd udadzą się spadkobiercy po stwierdzenie nabycia spadku, jeżeli opłata sądowa wynosi 50 zł, a taksa notarialna – 100 zł plus 23% VAT. A przecież, skoro to sądy rozstrzygają spory o dziedziczenie, a notariusze tylko dokonują poświadczeń w sprawach niespornych, to proporcje opłat powinny być odwrotne. Podobne mechanizmy demotywacyjne funkcjonują także w wielu innych sprawach, które bynajmniej nie musiałyby być załatwiane w sądzie.

Z tych powodów dalsze utrzymywanie takiego stanu rzeczy narusza interes społeczny polegający na miarkowaniu nakładów na wymiar sprawiedliwości oraz na jego sprawnym działaniu.

66. Zmiany o charakterze ogólnym

a. Opłata od oświadczenia o rozszerzeniu powództwa

Dotychczasowy stan prawny doprowadził do powstania bardzo rozbieżnych praktyk w zakresie pobierania opłat od pism procesowych zawierających oświadczenia o rozszerzeniu powództwa lub o innej jego zmianie powodującej wzrost wartości przedmiotu sporu. Dla przecięcia tych wątpliwości należy wprost przewidzieć taką czynność strony jako podstawę pobrania opłaty (proj. art. 3 ust. 2 pkt 1a u.k.s.c.) i wskazać sposób jej ustalenia (proj. art. 25a u.k.s.c.).

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł I. Przepisy ogólne	
Art. 3. 1. Opłacie podlega pismo, jeżeli przepis ustawy przewiduje jej pobranie. 2. Opłacie podlegają w szczególności następujące pisma: 1) pozew i pozew wzajemny; 2) apelacja i zażalenie;	Art. 3. 1. Opłacie podlega pismo, jeżeli przepis ustawy przewiduje jej pobranie. 2. Opłacie podlegają w szczególności następujące pisma: 1) pozew i pozew wzajemny; <u>1a) pismo zawierające oświadczenie o rozszerzeniu</u>

(...)	powództwa lub o jego zmianie w sposób powodujący wzrost wartości przedmiotu sporu; 2) apelacja i zażalenie; (...)
Tytuł II. Opłaty Dział 2. Wysokość opłat we wszystkich rodzajach spraw	
[nowa norma]	Art. 25a. Opłatę od oświadczenia o rozszerzeniu powództwa lub o jego zmianie w sposób powodujący wzrost wartości przedmiotu sporu pobiera się w wysokości różnicy między opłatą należną od powództwa rozszerzonego lub zmienionego a opłatą należną sprzed rozszerzenia lub zmiany powództwa, nie niższej jednak niż 30 złotych.

b. Przekazanie sprawy

W praktyce urzędowania sądów cywilnych wciąż pojawiają się wezwania do przekazania (przeksięgowania), w następstwie przekazania sprawy innemu sądowi, opłat sądowych pobranych już w tej sprawie. Wezwania te są pozbawione podstaw, ponieważ opłaty sądowe nie stanowią dochodu konkretnego sądu, lecz dochód Skarbu Państwa, więc ich przekazywanie między sądami nie ma znaczenia – tym niemniej najwyraźniej zasada ta nie jest wystarczająco jasno wyartykułowana w przepisach. Należy więc wprost wskazać, że w przypadku przekazania sprawy innemu sądowi nie przekazuje się temu sądowi pobranych w tej sprawie opłat sądowych (proj. art. 21a u.k.s.c.).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Tytuł II. Opłaty Dział 1. Przepisy ogólne	
[nowa norma]	Art. 21a. W przypadku przekazania sprawy innemu sądowi nie przekazuje się temu sądowi pobranych w tej sprawie opłat sądowych.

c. Poszerzenie podstawy zwolnienia osoby fizycznej od kosztów sądowych

W toku konsultacji społecznych wskazano, że obecne wymagania do zwolnienia od kosztów sądowych są zbyt ostre: bada się tylko, czy w danej, istniejącej w określonym momencie sytuacji uiszczenie kosztu doprowadzi do uszczerbku utrzymania, nie bierze się natomiast pod uwagę dalszych konsekwencji tego wydatku dla materialnego bytu strony: że może zostać pozbawiona możliwości wywiązania się z kolejnych zobowiązań itd. Przy dzisiejszym poziomie zamożności polskiego społeczeństwa takie szersze spojrzenie na sytuację materialną strony wydaje się uzasadnione ze względów społecznych; spora część polskich gospodarstw domowych nie dysponuje zabezpieczeniem w postaci oszczędności. Wobec tego należy poszerzyć podstawy zwolnienia od kosztów sądowych o sytuację, w której istnieje groźba narażenia zwalnianego na uszczerbek koniecznego utrzymania (proj. art. 102 ust. 1 u.k.s.c.).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Tytuł IV. Zwolnienie od kosztów sądowych	
Art. 102. 1. Zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z	Art. 102. 1. Zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z

którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. (...)	którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny <u> bądź też ich poniesienie narazi ją na taki uszczerbek.</u> (...)

d. Opłata o charakterze manipulacyjnym

Odpowiednik opłaty minimalnej, mający charakter opłaty manipulacyjnej, powinien być potrącany również w przypadku zwrotu opłaty z powodu nierozpoznania danego pisma z przyczyn zależnych od strony. Nawet bowiem w przypadku nieprzeprowadzenia postępowania, którego dotyczyło pismo, od którego pobrano opłatę, sąd ponosi określony nakład pracy, materiałów biurowych i wydatków na korespondencję. Jeżeli nierozpoznanie danego wniosku nastąpiło z powodów zależnych od strony, to strona powinna ponieść równowartość tego nakładu – nie ma bowiem podstaw, by ciężarem tym obciążać współobywateli. Logiczne jest więc ustalenie wartości tego zwrotu w zryczałtowanej wysokości, równej opłacie minimalnej, czyli 30 złotych. W konsekwencji opłata wniesiona przez stronę nadal będzie podlegać zwrotowi, ale po potrąceniu opłaty „manipulacyjnej” w tejże wysokości. Rozwiązanie to przyniesie po pierwsze pokrycie części kosztów działania aparatu sprawiedliwości przez podmioty, które te działania wywołały, a z nich ostatecznie nie skorzystały, a po drugie – motywację tychże podmiotów do staranności w prowadzeniu swych spraw przed sądem.

Stosowna norma została zawarta w proj. art. 79 ust. 3 u.k.s.c.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł II. Opłaty Dział 9. Zwrot opłaty	
Art. 79. (...) 2. Poza wypadkami przewidzianymi w ust. 1 sąd z urzędu zwraca stronie całą uiszczoną opłatę od pozwu o rozwód lub separację albo wniosku o separację w razie cofnięcia pozwu lub wniosku na skutek pojednania się stron w pierwszej instancji. W razie pojednania się stron przed zakończeniem postępowania apelacyjnego, zwraca się połowę uiszczonej opłaty od apelacji.	Art. 79. (...) 2. Poza wypadkami przewidzianymi w ust. 1 sąd z urzędu zwraca stronie całą uiszczoną opłatę od pozwu o rozwód lub separację albo wniosku o separację w razie cofnięcia pozwu lub wniosku na skutek pojednania się stron w pierwszej instancji. W razie pojednania się stron przed zakończeniem postępowania apelacyjnego, zwraca się połowę uiszczonej opłaty od apelacji. 3. <u>Opłatę zwracaną na podstawie ust. 1 pkt 1 lit. a, b i h, pkt 2 oraz pkt 3 lit. a, c i d obniża się o kwotę równą opłacie minimalnej.</u>

e. Granice opłat

W kilku przypadkach, w których ustawa przewiduje ustalanie opłaty w określonych granicach, dla zachowania dostatecznej rozpiętości wysokości należy podnieść granice w sposób odpowiadający rosnącym wartościom rozpoznawanych roszczeń. (Nie oznacza to automatycznego podwyższenia opłat ustalanych w takich sprawach; celem jest zachowanie elastyczności przy ustalaniu konkretnych opłat).

Dolna granica opłaty tymczasowej pobieranej w postępowaniu grupowym, wynosząca obecnie 100 złotych, jest oczywiście nieadekwatna do skali roszczeń będących przedmiotem spraw

rozpoznawanych w tym postępowaniu. Ustalenie jej na 300 złotych zlikwiduje nieuzasadnione dysproporcje.

Odpowiednie regulacje zawierają proj. art. 12 i proj. art. 15 ust. 2 u.k.s.c.

W przypadku górnej granicy opłaty stosunkowej została ona podwyższona nie do dwukrotności, lecz do pięciokrotności dotychczasowej wysokości. Praktyka wskazuje, że coraz częściej do sądów wpływają sprawy o wartości przedmiotu sporu liczonej w milionach złotych, w których opłata w dotychczasowej maksymalnej wysokości 100.000 złotych jest ewidentnie nieproporcjonalna do wagi rozstrzygnięcia sądu. Poza tym nadzwyczaj wielkie wartości przedmiotu sporu z reguły przekładają się na nadzwyczajną czaso- i pracochłonność spraw.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 13 ust. 2 u.k.s.c.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł II. Opłaty Dział 1. Przepisy ogólne	
Art. 12. Opłatę stałą pobiera się w sprawach o prawa niemajątkowe oraz we wskazanych w ustawie niektórych sprawach o prawa majątkowe, w wysokości jednakowej, niezależnie od wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia. Opłata stała nie może być niższa niż 30 złotych i wyższa niż ~~5000~~ złotych.	Art. 12. Opłatę stałą pobiera się w sprawach o prawa niemajątkowe oraz we wskazanych w ustawie niektórych sprawach o prawa majątkowe, w wysokości jednakowej, niezależnie od wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia. Opłata stała nie może być niższa niż 30 złotych i wyższa niż <u>10 000</u> złotych.
Art. 15. (...) 2. Opłatę tymczasową określa się w granicach od 30 złotych do ~~4000~~ złotych, a w sprawach dochodzonych w postępowaniu grupowym ~~od 100 złotych do 40 000~~ złotych. (...)	Art. 15. (...) 2. Opłatę tymczasową określa się w granicach od 30 złotych do <u>2000</u> złotych, a w sprawach dochodzonych w postępowaniu grupowym od <u>300</u> złotych do <u>20 000</u> złotych. (...)
Art. 13. 1. ~~Opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100 000 złotych.~~ (...)	Art. 13. (...) 2. W sprawach o prawa majątkowe pobiera się opłatę stosunkową <u>od pisma obliczoną od wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia:</u> 1) <u>ponad 20 000 złotych do 4 000 000 złotych – 5%;</u> 2) <u>ponad 4 000 000 złotych – 200 000 zł i 0,5% od nadwyżki ponad 4 000 000 złotych, nie więcej jednak, niż 500 000 złotych.</u> (...)

f. Rezygnacja z opłaty od wydania tytułu wykonawczego

W dotychczasowym stanie prawnym opłata sądowa od pisma inicjującego postępowanie obejmuje tylko właściwe postępowanie rozpoznawcze, natomiast odrębnej opłacie (kancelaryjnej) podlega czynność polegająca na wydaniu stronie odpisu orzeczenia z klauzulą wykonalności (tytułu wykonawczego). Biorąc pod uwagę, że uzyskanie tego tytułu jest w istocie celem niemal każdego postępowania sądowego, a opłata ta i tak nie pokrywała kosztów pracy poświęconej na przygotowanie dokumentu i jego wysyłkę – można odstąpić od pobierania tej opłaty, co pozwoli oszczędzić czas i pracę stron i sądu poświęcaną dotychczas na ustalanie wysokości, wzywanie do uiszczenia i uiszczanie tej opłaty.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 77a u.k.s.c.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł II. Opłaty Dział 8. Opłaty kancelaryjne	
[nowa norma]	Art. 77a. Nie pobiera się opłaty od pierwszego wniosku o wydanie odpisu orzeczenia kończącego postępowanie z klauzulą wykonalności, złożonego przez stronę inicjującą postępowanie.

g. Koszty tłumaczeń i doręczeń

W dotychczasowym stanie prawnym opłata sądowa od pisma inicjującego postępowanie obejmuje koszty doręczeń pism sądowych. Zasada ta winna zostać utrzymana ze względów praktycznych: pobieranie od strony w każdej sprawie zaliczki wynoszącej po kilkanaście czy kilkadziesiąt złotych byłoby ogromnym obciążeniem dla sądów, nie wspominając już, że nie sposób z góry przewidzieć kosztów korespondencji w konkretnej sprawie. Zdarzają się jednak sprawy, w których z góry wiadomo, że koszty doręczeń będą wielokrotnie wyższe – gdy doręczenie ma nastąpić za granicą lub przez komornika. W tej sytuacji strona dochodząca swych praw winna pokryć te dodatkowe koszty w drodze zaliczki. W zakres tych kosztów należy także wyraźnie włączyć koszty tłumaczenia pism procesowych strony przy ich doręczeniu za granicę. Koszty te potrafią sięgnąć tysięcy złotych; jest oczywiste, że powinna je pokryć zainteresowana strona, a nie Skarb Państwa, jak dotychczas.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 5 ust. 3 u.k.s.c.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł I. Przepisy ogólne	
Art. 5. (...) 3. Wydatki związane z doręczaniem pism sądowych nie obciążają stron.	Art. 5. (...) 3. Wydatki związane z doręczaniem pism sądowych nie obciążają stron, <u>z wyjątkiem kosztów doręczenia przez komornika oraz dodatkowych kosztów doręczenia za granicą, w tym kosztów tłumaczenia.</u>

h. Opłaty od pozwu oczywiście bezzasadnego

Ze względów czysto pragmatycznych – tych samych, które legły u podstaw wprowadzenia do Kodeksu postępowania cywilnego rozwiązań służących zwalczaniu nadużyć uprawnień procesowych, czyli dla zapewnienia szybkiego i niekłopotliwego odfiltrowywania spraw stanowiących takie nadużycia – należy odstąpić od zasady odpłatności postępowania sądowego w przypadkach, gdy powództwo oczywiście bezzasadne zostaje rozpoznane w trybie proj. art. 191¹ k.p.c. Obstawanie przy pobieraniu opłaty w sytuacji, gdy wszystkie inne braki takiego pozwu nie wymagają usunięcia, byłoby wyraźnym dysonansem i w zasadzie pozbawiałoby to uproszczenie znaczenia. Należy więc przewidzieć, że od powoda wnoszącego taki pozew nie pobiera się opłaty – a dopiero w przypadku wniesienia przezeń apelacji należy od niego pobrać opłatę i od pozwu, i od apelacji. Opłatę tę należy „ryczałtowo” ustalić w wysokości opłaty podstawowej – i przewidzieć możliwość zwolnienia od niej nawet w takiej sytuacji, o ile tylko powód złożył taki wniosek.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 14a u.k.s.c.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Tytuł II. Opłaty Dział 1. Przepisy ogólne	
[nowa norma]	Art. 14a. 1. W sprawie, w której powództwo zostało oddalone w trybie art. 191 ¹ Kodeksu postępowania cywilnego, powoda nie obciąża się kosztami sądowymi. 2. Jeżeli jednak apelacja została oddalona w trybie art. 367 ¹ Kodeksu postępowania cywilnego, sąd drugiej instancji obciąży powoda opłatą podstawową od pozwu i od apelacji. Jeżeli powód wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych, sąd drugiej instancji może mu je przyznać.

67. Stawki opłat sądowych

a. Ograniczenie liczby stawek opłat

Utrzymywanie czterech stawek opłat różniących się od siebie o 10 złotych:

- 30 złotych (art. 13 ust. 5 u.k.s.c.),
- 40 złotych (art. 22, 23, 64, 68, 70 u.k.s.c.),
- 50 złotych (art. 49, 62, 71 u.k.s.c.),
- 60 złotych (art. 44 u.k.s.c.)

– nie ma żadnego uzasadnienia merytorycznego i stanowi tylko zbędną komplikację systemu opłat. Pominąwszy przypadki, w których pozostawienie dotychczasowych stawek uzasadniają względy społeczne (opłata minimalna i opłata podstawowa), stawki te należy ujednolicić. Będzie to istotne uproszczenie systemu opłat, które pozwoli uniknąć wielu omyłek i nakładu pracy na ich poprawę.

Stawka 100 złotych, mająca zastąpić stawki po 30, 40, 50 i 60 złotych, znajduje uzasadnienie w skali wzrostu poziomu zamożności społeczeństwa od czasu ustalenia tych stawek (czyli od około 20 lat) i pozostaje w rozsądnej proporcji do przeciętnego dochodu mieszkańca Polski. Kwota 100 złotych w przybliżeniu odpowiada dziennemu zarobkowi pracownika otrzymującego minimalne wynagrodzenie (2.100 złotych miesięcznie przy 20–21 dniach roboczych w miesiącu). W świetle obecnych realiów życiowych kwota ta wydaje się z jednej strony wystarczająco wysoka, by zniechęcić do wnoszenia do sądu spraw błahych, a z drugiej strony – wystarczająco niska, by nie być przeszkodą w dostępie do sądu dla osoby mało zarabiającej.

Opłata sądowa w wysokości 100 złotych powinna również zapewnić pokrycie kosztów podstawowego kompleksu czynności sądu, które muszą zostać wykonane w każdej sprawie niezależnie od jej dalszego toku i wyniku: rejestracji i kontroli pisma wszczynającego postępowanie, doręczenia jego odpisu, sporządzenia i doręczenia przynajmniej kilku pism sądowych. W ten sposób koszty rozstrzygnięcia sporu przez sąd przestaną ponosić wszyscy podatnicy, a zaczną osoby bezpośrednio zainteresowane w uzyskaniu rozstrzygnięcia – co jest zgodne z elementarnym poczuciem sprawiedliwości.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Tytuł II. Opłaty Dział 1. Przepisy ogólne	
Art. 13. 1. ~~Opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100 000 złotych.~~ 1a. ~~Oплата stosunkowa w sprawach o roszczenia wynikające z czynności bankowych, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128, z późn. zm.), pobierana od konsumenta albo osoby fizycznej prowadzącej gospodarstwo rodzinne wynosi 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 1000 złotych.~~ 2. ~~Oплата stosunkowa w sprawach o prawa majątkowe dochodzone w postępowaniu grupowym wynosi 2% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100 000 złotych.~~	Art. 13. (...) 5. <u>Oплата stała lub stosunkowa</u> w sprawach o prawa majątkowe dochodzone w postępowaniu grupowym wynosi <u>połowę opłaty ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2</u>, jednak nie mniej niż <u>100</u> złotych i nie więcej niż 100 000 złotych.
Art. 15. (...) 2. ~~Opłatę tymczasową określa się w granicach od 30 złotych do 4000 złotych, a w sprawach dochodzonych w postępowaniu grupowym od 400 złotych do 40 000 złotych.~~ (...))	Art. 15. (...) 2. <u>Opłatę tymczasową określa się w granicach od 30 złotych do 2000 złotych, a w sprawach dochodzonych w postępowaniu grupowym od 300 złotych do 20 000 złotych.</u> (...))
Art. 22. ~~Opłatę stałą w kwocie 40 złotych pobiera się od zażalenia na postanowienie w przedmiocie:~~ (...) 4) ~~wynagrodzenia i zwrotu kosztów poniesionych przez biegłego, tłumacza i kuratora;~~ (...))	Art. 22. <u>Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od zażalenia na postanowienie w przedmiocie:</u> (...) 4) <u>wynagrodzenia i zwrotu kosztów poniesionych przez mediatora, biegłego, tłumacza, kuratora lub uprawnioną osobę trzecią;</u> (...))
Art. 23. ~~Opłatę stałą w kwocie 40 złotych pobiera się od:~~ 1) ~~wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego lub samodzielnej jego części, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej;~~ 2) ~~apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie postępowania i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w sprawie, w której postępowanie nieprocesowe zostało wszczęte z urzędu;~~ 3) ~~wniosku o przeprowadzenie postępowania pojednawczego w sprawach o prawa majątkowe, gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10 000 złotych;~~ 4) ~~wniosku o zabezpieczenie dowodu.~~	Art. 23. <u>Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od:</u> 1) <u>wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego lub samodzielnej jego części, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej;</u> 2) <u>apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie postępowania i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w sprawie, w której postępowanie nieprocesowe zostało wszczęte z urzędu;</u> 3) <u>(uchylony);</u> 4) <u>wniosku o zabezpieczenie dowodu.</u>
Tytuł II. Opłaty Dział 4. Wysokość opłat w postępowaniu nieprocesowym Rozdział 3. Sprawy z zakresu prawa o księgach wieczystych	
Art. 44. 1. ~~Opłatę stałą w kwocie 60 złotych pobiera się od wniosku o:~~ (...))	Art. 44. 1. <u>Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o:</u> (...))
Tytuł II. Opłaty Dział 4. Wysokość opłat w postępowaniu nieprocesowym Rozdział 4. Sprawy z zakresu prawa spadkowego	
Art. 49. 1. ~~Opłatę stałą w kwocie 50 złotych pobiera się od wniosku o:~~ (...))	Art. 49. 1. <u>Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o:</u> (...))

Tytuł II. Opłaty Dział 4. Wysokość opłat w postępowaniu nieprocesowym Rozdział 5. Sprawy z zakresu działania Krajowego Rejestru Sądowego	
Art. 62. Opłatę stałą w kwocie ~~50~~ złotych pobiera się od wniosku o wykreślenie zastawu rejestrowego z rejestru zastawów.	Art. 62. Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o wykreślenie zastawu rejestrowego z rejestru zastawów.
Art. 64. Opłatę stałą w kwocie 40 złotych pobiera się od wniosku o uwierzytelnienie odpisu statutu w postępowaniu rejestrowym.	Art. 64. Opłatę stałą w kwocie <u>100</u> złotych pobiera się od wniosku o uwierzytelnienie odpisu statutu w postępowaniu rejestrowym.
Tytuł II. Opłaty Dział 5. Wysokość opłat w postępowaniu zabezpieczającym	
Art. 68. Opłatę stałą w kwocie ~~40~~ złotych pobiera się od wniosku o: (...)	Art. 68. Opłatę stałą w kwocie <u>100</u> złotych pobiera się od wniosku o: (...)

b. Ujednolicenie opłat od pozwu

Nie ma potrzeby różnicowania stawek opłat od pozwu w zależności od tego, czy pozew jest wnoszony w postępowaniu uproszczonym, czy nie – skoro nie wiąże się z tym żadna istotna różnica w trybie procedowania ze sprawą (odmiennie niż np. w postępowaniu nakazowym). W konsekwencji należy ujednolicić opłaty od pozwu poprzez zniesienie odrębnej skali dla postępowania uproszczonego. Zostanie to osiągnięte poprzez uchylenie art. 28 u.k.s.c.

Doświadczenia praktyczne wskazują natomiast na celowość zachowania, przynajmniej do pewnej wysokości wartości przedmiotu sporu, systemu opłat stałych. Obecny system wymaga ustalania wysokości opłaty stosunkowej od pozwu z dokładnością do 1 złotego. Tak wyśrubowany wymóg nie jest uzasadniony żadną potrzebą, a prowadzi do stosunkowo częstych błędów. Tak ukształtowany system ustalania opłat generuje istotny wydatek pracy, czasu i kosztów na ustalanie wysokości opłaty, jej kontrolę i dość częste uzupełnianie bądź zwracanie. Z punktu widzenia sprawności postępowania koszty te stanowią ewidentną stratę, skoro czynności te w niczym nie przyczyniają się do osiągnięcia zasadniczego celu postępowania sądowego – rozwiązania sporu. Określenie zryczałtowanej wysokości opłaty od pozwu, jednolitej dla pewnego zakresu wartości przedmiotu sporu, powinno ułatwić jej określenie zarówno przez stronę, jak i przez sąd, a w konsekwencji – radykalnie zmniejszyć liczbę przypadków błędnego ustalenia wysokości opłaty, a więc także czasu, pracy i kosztów związanych z poprawą tych błędów. Warto tu zaznaczyć, że różnice w wysokości opłaty stosunkowej spowodowane jej błędnym obliczeniem przez stronę najczęściej wynoszą po kilka czy kilkanaście złotych.

Mając na względzie podniesienie górnej granicy wartości przedmiotu sporu pozwalającej na rozpoznanie sprawy w postępowaniu uproszczonym do 20.000 złotych należało ustanowić tabelę stałych stawek opłat od pozwu do tej samej wysokości. Przedziały wartości przedmiotu sporu i przyporządkowane im wysokości opłat (wynoszące, z dwoma wyjątkami, wielokrotności stu złotych w przedziale od 100 do 1.000 złotych) zostały ukształtowane w taki sposób, by najwyższe opłaty należały się od spraw o najmniejszej wartości przedmiotu sporu; jest to element systemu demotywuującego do wnoszenia do sądów spraw bagatelnych.

Charakter opłaty stosunkowej, czyli bezpośrednio zależnej od wartości przedmiotu sporu, opłata od pozwu zachowa tylko w sprawach o wartości przedmiotu sporu przewyższającej 20.000

złotych. Większy ciężar gatunkowy takich spraw uzasadnia dołożenie większej staranności przy ustalaniu opłaty od pozwu.

Odpowiednie regulacje zawiera proj. art. 13 ust. 1–2.

Jako wyjątek od tej zasady, uzasadniony względami społecznymi, należy pozostawić sprawy z powództwa konsumenta lub osoby fizycznej prowadzącej gospodarstwo rodzinne o roszczenia wynikające z czynności bankowych, a także wprowadzić kolejny wyjątek dla spraw o roszczenia wynikające z art. 36–37 ustawy z 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W sprawach z obu tych kategorii przy wartości przedmiotu sporu lub zaskarżenia wynoszącej ponad 20.000 złotych należy ustanowić opłatę stałą w wysokości 1.000 złotych.

Odpowiednie regulacje zawiera proj. art. 13 ust. 3.

W celu ograniczenia wpływu do sądów spraw bagatelnych należy użyć systemu opłat sądowych jako systemu motywacyjnego do rozstrzygania ich poza sądem. Należy zachęcić strony do korzystania z sądownictwa polubownego poprzez ustanowienie obniżki opłaty dla powoda, który przed wytoczeniem powództwa wziął udział w mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego lub podjął próbę rozwiązania sporu poprzez złożenie wniosku o rozpatrzenie sporu przez właściwy sąd polubowny ustanowiony ustawą do rozpatrywania sporów konsumenckich albo wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporu konsumenckiego. Obniżka ta, w istotnej wysokości – o dwie trzecie – powinna dotyczyć tylko opłaty od pozwu, przy czym, dla zapobieżenia nadużyciom, należy wysokość tej obniżki ograniczyć do kwoty pozostającej w odpowiedniej proporcji do wartości przedmiotu sporu występującej zwykle w sprawach konsumenckich: 400 złotych.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 13a u.k.s.c.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Tytuł II. Opłaty Dział 1. Przepisy ogólne	
Art. 13. 1. ~~Opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100 000 złotych.~~ 1a. ~~Opłata stosunkowa w sprawach o roszczenia wynikające z czynności bankowych, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128, z późn. zm.), pobierana od konsumenta albo osoby fizycznej prowadzącej gospodarstwo rodzinne wynosi 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 1000 złotych.~~ 2. ~~Opłata stosunkowa w sprawach o prawa majątkowe dochodzone w postępowaniu grupowym wynosi 2% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100 000 złotych.~~	Art. 13. 1. <u>W sprawach o prawa majątkowe pobiera się opłatę stałą od pisma ustaloną według wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia:</u> <u>1) do 250 złotych – 30 złotych;</u> <u>2) ponad 250 złotych do 500 złotych – 100 złotych;</u> <u>3) ponad 500 złotych do 1 000 złotych – 150 złotych;</u> <u>4) ponad 1 000 złotych do 2 000 złotych – 200 złotych;</u> <u>5) ponad 2 000 złotych do 4 000 złotych – 300 złotych;</u> <u>6) ponad 4 000 złotych do 6 000 złotych – 400 złotych;</u> <u>7) ponad 6 000 złotych do 8 000 złotych – 500 złotych;</u> <u>8) ponad 8 000 złotych do 10 000 złotych – 600 złotych;</u> <u>9) ponad 10 000 złotych do 12 500 złotych – 700 złotych;</u> <u>10) ponad 12 500 złotych do 15 000 złotych – 800 złotych;</u> <u>11) ponad 15 000 złotych do 18 000 złotych – 900 złotych;</u> <u>12) ponad 18 000 złotych do 20 000 złotych – 1 000 złotych;</u> 2. W sprawach o prawa majątkowe pobiera się opłatę <u>stosunkową od pisma obliczoną od wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia:</u> <u>1) ponad 20 000 złotych do 4 000 000 złotych – 5%;</u> <u>2) ponad 4 000 000 złotych – 200 000 zł i 0,5% od nadwyżki ponad 4 000 000 złotych, nie więcej jednak, niż 500 000 złotych.</u> 3. W sprawach o roszczenia wynikające z czynności bankowych, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2016 r. poz. 1988, z późn. zm.) od <u>powoda będącego konsumentem lub osobą fizyczną prowadzącą gospodarstwo rodzinne, przy</u>

	wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia <u>wynoszącej ponad 20 000 złotych pobiera się opłatę stałą w kwocie 1 000 złotych.</u> 4. W sprawach o roszczenia wynikające z art. 36–37 ustawy z 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przy wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia <u>wynoszącej ponad 20.000 złotych pobiera się opłatę stałą w kwocie 1.000 złotych.</u> 5. Opłata stała lub stosunkowa w sprawach o prawa majątkowe dochodzone w postępowaniu grupowym wynosi <u>połowę opłaty ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2, jednak nie mniej niż 100 złotych i nie więcej niż 500 000 złotych.</u> „Art. 13a. W sprawach, w których powód przed wytoczeniem powództwa wziął udział w mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego lub podjął próbę rozwiązania sporu przez złożenie wniosku o rozpatrzenie sporu przez właściwy sąd polubowny ustanowiony ustawą w celu rozpatrywania sporów konsumenckich albo wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązania sporu konsumenckiego, opłata stała lub stosunkowa od pozwu podlega obniżeniu o dwie trzecie, nie więcej jednak niż o 400 zł.”;
Tytuł II. Opłaty Dział 3. Wysokość opłat w procesie Rozdział 1. Sprawy z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego	
~~Art. 28. W sprawie podlegającej rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym pobiera się opłatę stałą od pozwu, przy wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu umowy, a od apelacji, przy wartości przedmiotu zaskarżenia:~~ ~~1) do 2000 złotych — 30 złotych;~~ ~~2) ponad 2000 złotych do 5000 złotych — 100 złotych;~~ ~~3) ponad 5000 złotych do 7500 złotych — 250 złotych;~~ ~~4) ponad 7500 złotych — 300 złotych.~~	Art. 28. (uchylony)

c. Części opłat sądowych

W celu dalszego uproszczenia systemu opłat, przy jednoczesnym odejściu od zwracania ^{3/4} opłaty od „pозwu w postępowaniu upominawczym” (o czym dalej), należy uprościć także skalę części opłat sądowych zawartą w art. 19 u.k.s.c. Części te mogą wynosić jedną drugą (połowę), jedną czwartą i jedną piątą, można natomiast zrezygnować z utrzymywania części opłaty wynoszącej trzy czwarte – i koszty postępowania nakazowego podzielić między jego strony po połowie. W wyniku projektowanych zmian rozpoznanie sprawy w postępowaniu nakazowym stanie się tańsze niż w zwykłym procesie (także w postępowaniu upominawczym), natomiast droższe niż w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Ta sytuacja będzie stanowić dla stron motywację do szerszego korzystania z postępowania nakazowego, a jednocześnie do staranniejszego przygotowywania pozwów w sprawach nadających się do rozpoznania w tym postępowaniu.

Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 19 u.k.s.c.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł II. Opłaty Dział 1. Przepisy ogólne	
Art. 19. 1. Połowę opłaty pobiera się od sprzeciwu od wyroku zaocznego i od wniosku o uchylenie europejskiego nakazu zapłaty.	Art. 19. 1. Połowę opłaty pobiera się od: 1) sprzeciwu od wyroku zaocznego; 2) wniosku o uchylenie europejskiego nakazu zapłaty;

2. Czwartą część opłaty pobiera się od: 1) ~~pozwu w postępowaniu nakazowym;~~ 2) pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. 3. Piątą część opłaty pobiera się od: 1) interwencji ubocznej; 2) zażalenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. 4. ~~Trzy czwarte części opłaty pobiera się od pozwanego w razie wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym.~~	3) pozwu <u>spełniającego przesłanki do rozpoznania</u> w postępowaniu nakazowym; 4) <u>zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.</u> 2. Czwartą część opłaty pobiera się od pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. <u>W przypadku, o którym mowa w art. 505³⁷ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, uiszczoną opłatę od pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym zalicza się na poczet opłaty od nowo wniesionego pozwu.</u> 3. Piątą część opłaty pobiera się od: 1) interwencji ubocznej; 2) zażalenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej; 3) <u>wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.</u>

d. Opłaty od wniosków o zawezwanie do próby ugodowej

Dotychczasowy stan prawny różnicuje opłaty od wniosków o przeprowadzenie postępowania pojednawczego w zależności od rodzaju dochodzonych praw (niemajątkowe czy majątkowe) i ich wartości (poniżej i powyżej 10.000 zł). Zróżnicowanie to jest całkowicie zbędne i nie ma uzasadnienia merytorycznego, a kwota graniczna jest narzucona arbitralnie. Wobec tego projektuje się wprowadzenie jednolitej opłaty sądowej od wszystkich wniosków o przeprowadzenie postępowania pojednawczego niezależnie od ich przedmiotu.

Ponieważ jednak wartości praw chronionych w ten sposób mogą być ekstremalnie zróżnicowane, nie dałoby się tu uzasadnić żadnej wysokości opłaty stałej, skoro z założenia z przeważającą liczbą spraw byłaby albo zbyt wysoka, albo zbyt niska. Wobec tego opłata ta winna być ustalana jako część opłaty, stałej lub stosunkowej, należnej przy danej wartości przedmiotu postępowania. Wydaje się, że ustalenie tej części na poziomie jednej piątej opłaty wystarczy do zapobieżenia nadużywaniu instytucji wniosku o zawezwanie do próby ugodowej, a jednocześnie nie uczyni postępowania pojednawczego nieosiągalnym dla stron.

Zakładane cele zostaną osiągnięte poprzez uchylenie art. 23 pkt 3 i art. 24 ust. 1 pkt 5 u.k.s.c. oraz wprowadzenie proj. art. 19 ust. 3 pkt 3 u.k.s.c.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł II. Opłaty Dział 1. Przepisy ogólne	
Art. 19. (...) 3. Piątą część opłaty pobiera się od: 1) interwencji ubocznej; 2) zażalenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. (...)	Art. 19. (...) 3. Piątą część opłaty pobiera się od: 1) interwencji ubocznej; 2) zażalenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej; 3) <u>wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.</u>
Art. 23. Opłatę stałą w kwocie 40 złotych pobiera się od: (...) 3) ~~wniosku o przeprowadzenie postępowania pojednawczego w sprawach o prawa majątkowe, gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10 000 złotych;~~ 4) wniosku o zabezpieczenie dowodu.	Art. 23. Opłatę stałą w kwocie <u>100</u> złotych pobiera się od: (...) 3) wniosku o zabezpieczenie dowodu.
Tytuł II. Opłaty Dział 2. Wysokość opłat we wszystkich rodzajach spraw	
Art. 24. 1. Opłatę stałą w kwocie 300 zł pobiera się od wniosku o:	Art. 24. 1. Opłatę stałą w kwocie 300 zł pobiera się od wniosku o:

(...) 5) ~~przeprowadzenie postępowania pojednawczego w sprawach o prawa niemajątkowe lub prawa majątkowe, gdy wartość przedmiotu sporu przekracza 10 000 złotych.~~	(...) 5) (uchylony); (...)

68. Opłaty w sprawach z zakresu prawa pracy oraz w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i w sprawach odwołań rozpoznawanych przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Art. 35 ust. 1 u.k.s.c. statuuje obowiązek uiszczenia przez pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy opłaty podstawowej w kwocie 30 złotych od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Obowiązek ten występuje także w sprawie o ustalenie istnienia stosunku pracy wytoczonej z powództwa inspektora pracy.

Mając na względzie, że w art. 96 ust. 1 pkt 4 u.k.s.c. ustawodawca przyznał pracownikowi wnoszącemu powództwo zwolnienie od kosztów sądowych, utrzymywanie określonego w art. 35 u.k.s.c. wyjątku nakładającego obowiązek uiszczania przez pracownika opłaty podstawowej od określonych w tym przepisie pism nie wydaje się celowe i właściwe.

Dlatego też zaproponowano zmianę art. 35 u.k.s.c.

Analogiczne argumenty przemawiają za wprowadzeniem zmiany do art. 36 u.k.s.c. Z obowiązku uiszczenia opłaty od pism wymienionych w tym przepisie należy wyłączyć stronę wnoszącą odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, która na mocy wspomnianego wyżej art. 96 ust. 1 pkt 4 u.k.s.c. również korzysta z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych.

Zmiana art. 96 ust. 1 pkt 4 u.k.s.c. stanowi konsekwencję zmiany art. 35 i 36 u.k.s.c.

69. Opłaty od wniosków o zabezpieczenie roszczenia

Dotychczasowy stan prawny różnicuje opłaty od wniosków o udzielenie, zmianę lub uchylenie zabezpieczenia roszczenia w zależności od rodzaju zabezpieczonego prawa: niemajątkowe czy majątkowe. Zróżnicowanie to jest zbędne i nie ma uzasadnienia merytorycznego, skoro postępowanie w jednym i drugim przypadku jest takie samo. Należy również dopasować pojęcia używane przez przepisy u.k.s.c. do pojęć używanych przez przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o zabezpieczeniu, które nie posługują się rozróżnieniem zabezpieczanych roszczeń na majątkowe i niemajątkowe, lecz na pieniężne i pozostałe. Wobec tego projektuje się wprowadzenie jednolitej opłaty sądowej od wszystkich wniosków o udzielenie, zmianę lub uchylenie zabezpieczenia roszczenia niezależnie od ich przedmiotu. Dla uproszczenia postępowania (uniknięcia ustalania wartości przedmiotu zabezpieczenia) należy ją ustalić jako stałą, równą większości pozostałych opłat, czyli 100 złotych.

Przy okazji tej zmiany należy również usunąć lukę polegającą na nieustaleniu opłaty od wniosków o wydanie, zmianę, uchylenie, stwierdzenie wygaśnięcia, zmianę wykonania, ograniczenie wykonania lub zakończenie wykonania europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym

oraz o wystąpienie z wnioskiem o zażądanie informacji o rachunku bankowym, o którym mowa w rozporządzeniu powołanym w art. 1144³ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (czyli w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 655/2014 z 15 maja 2014 roku).

Odpowiednią regulację wprowadza proj. art. 68 u.k.s.c.

Opłatę od wniosku o zabezpieczenie roszczenia należy jednak istotnie podwyższyć w przypadku wniosku o zabezpieczenie roszczenia pieniężnego składanego przed wytoczeniem powództwa, w tej bowiem kategorii wniosków najczęściej dochodzi do nadużyć (opisanych wcześniej przy zmianie zasad zabezpieczenia roszczeń). Względ na zapobieganie nadużyciom musi tu przeważać nad względem na dostępność zabezpieczenia. Opłata w tym przypadku winna być uzależniona od opłaty ustalonej na podstawie wartości przedmiotu postępowania (zabezpieczanego roszczenia pieniężnego); wydaje się, że ustalenie jej na poziomie jednej czwartej części opłaty należnej od pozwu o dane roszczenie wystarczy do uczynienia nadużyć nieopłacalnymi. Aby nie represjonować powodów, którzy nie nadużywają instytucji zabezpieczenia, należy przewidzieć, że opłatę od zabezpieczenia zalicza się na poczet opłaty od pisma wszczynającego postępowanie, jeżeli zostało wniesione w terminie przewidzianym do tego w przepisach o zabezpieczeniu, a w przypadku nieuwzględnienia wniosku o zabezpieczenie – w terminie dwóch tygodni od doręczenia względnie ogłoszenia postanowienia odmownego.

Odpowiednie regulacje zawiera proj. art. 69 u.k.s.c.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł II. Opłaty Dział 5. Wysokość opłat w postępowaniu zabezpieczającym	
Art. 68. Opłatę stałą w kwocie 40 złotych pobiera się od wniosku o: 1) udzielenie ~~zabezpieczenia roszczenia niemajątkowego~~ , chyba że wniosek został zgłoszony w piśmie rozpoczynającym postępowanie; 2) zmianę lub uchylenie ~~postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia niemajątkowego~~ .	Art. 68. Opłatę stałą w kwocie <u>100</u> złotych pobiera się od wniosku o: 1) udzielenie, zmianę, <u>ograniczenie</u> lub uchylenie zabezpieczenia roszczenia; 2) wydanie, zmianę, uchylenie, stwierdzenie <u>wygaśnięcia, zmianę wykonania, ograniczenie wykonania lub zakończenie wykonania europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym</u> ; 3) wystąpienie z wnioskiem o zażądanie informacji o <u>rachunku bankowym, o którym mowa w rozporządzeniu powołanym w art. 1144³ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego</u> .
Art. 69. Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera sąd od wniosku o: 1) udzielenie zabezpieczenia roszczenia majątkowego, chyba że wniosek został zgłoszony w piśmie rozpoczynającym postępowanie; 2) zmianę lub uchylenie ~~postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia majątkowego~~ .	Art. 69. 1. Od wniosku o udzielenie zabezpieczenia <u>roszczenia pieniężnego złożonego przed wniesieniem pisma wszczynającego postępowanie pobiera się czwartą część opłaty należnej od pozwu o to roszczenie</u> . 2. Uiszczoną opłatę zalicza się na poczet opłaty od pisma wszczynającego postępowanie, jeżeli zostało wniesione w terminie przewidzianym do tego w przepisach o zabezpieczeniu. W przypadku oddalenia wniosku termin ten wynosi dwa tygodnie od doręczenia postanowienia, a jeżeli zostało wydane na posiedzeniu <u>jawnym – od jego ogłoszenia</u> .

70. Opłata od wniosku o uzasadnienie orzeczenia

Polskie systemy procedur sądowych dają stronom prawo do uzyskania pisemnych uzasadnień orzeczeń i zarządzeń. Nie sposób podważać celowości tego uprawnienia, jednak z drugiej strony

tworzenie tych uzasadnień jest czynnością niezwykle czasochłonną, a tym samym wysoce negatywnie wpływa na sprawność postępowań, zwłaszcza przy obecnym poziomie obciążenia sądów.

Procesowe znaczenie uzasadnienia orzeczenia sprowadza się do wywiedzenia na jego podstawie środka zaskarżenia. Tymczasem dane statystyczne wskazują, że odsetek spraw, w których żądano uzasadnienia orzeczenia, a następnie wywodzono środek zaskarżenia, systematycznie spada. Przed wejściem w życie obowiązującej u.k.s.c., w 2005 r., stosunek spraw, w których sporządzono uzasadnienie orzeczenia kończące postępowanie do liczby spraw, w których wniesiono apelacje, wyniósł ogółem 55,1% (w sprawach cywilnych 56,7%, w sprawach gospodarczych 50,8%). Po wejściu w życie obecnej u.k.s.c. 2 marca 2006 r. (która zniosła opłatę od wniosku o sporządzenie uzasadnienia) odsetek ten w 2006 r., (w pierwszym roku obowiązywania) wyniósł jeszcze ogółem 50,5% (w sprawach cywilnych 52,6%, w sprawach gospodarczych 46,7%), ale w roku 2015 spadł do poziomu ogółem 27,93% (w sprawach cywilnych 29,29%, w sprawach gospodarczych 21,74%)¹⁵. To oznacza, że w ponad 70% spraw, w których sędzia napisał uzasadnienie wyroku, nie wniesiono apelacji. Może to świadczyć, że po otrzymaniu pisemnego uzasadnienia strona dała się przekonać i odstąpiła od skarżenia wyroku – jednak z procesowego punktu widzenia w tych 70% spraw praca włożona w sporządzenie uzasadnienia została zmarnowana.

Niezależnie od tego w obecnym stanie prawnym otrzymanie odpisu orzeczenia kończącego postępowanie z uzasadnieniem jest nieodpłatne, podczas gdy otrzymanie odpisu tegoż orzeczenia na zwykłych zasadach podlega opłacie. Opłata jest niska (6 zł za stronę), jednak przy masowym wytaczaniu powództw opłaty kumulują się do tego stopnia, że oszczędność staje się opłacalna – kosztem niezwykle dużego nakładu pracy sądu. Z praktyki orzeczniczej wiadomo, że wnioski o sporządzenie uzasadnień orzeczeń kończących postępowanie coraz częściej składają strony, które w ogóle nie zainteresowały się treścią tego orzeczenia, traktując ten tryb jako drogę uzyskania pierwszej wiadomości o wyniku sprawy. Jest to jaskrawe nadużycie uprawnień procesowych – jednak od strony formalnej takie zachowanie strony pozostaje dozwolone.

Z powyższych powodów należy poszukiwać sposobów ograniczenia liczby sporządzanych uzasadnień przy jednoczesnym zachowaniu danej stronom możliwości poznania motywów sądu. Pierwszoplanowym środkiem do tego celu jest przywrócenie opłaty od wniosku o uzasadnienie. Opłatę taką, w wysokości ówczesnej opłaty minimalnej (ostatnio 30 złotych), przewidywała obowiązująca do 2006 r. ustawa z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2002 r. poz. 88, z późn.zm.). Przytoczony wyżej wyjątek ze statystyk dowodzi, że opłata ta skutecznie przeciwdziałała nieodpowiedzialnemu żądaniu uzasadnień wyroków. W warunkach nadmiernego obciążenia sądów powszechnych powrót do tego stanu jest nie tylko pożądanym, lecz po prostu nieodzownym, aby zapobiec paraliżowi sądów (oczywiście, nie samoistnie, lecz w połączeniu z innymi projektowanymi usprawnieniami).

Z powyższych względów projektuje się wprowadzenie opłaty sądowej od wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia bądź zarządzenia, pobieranej od każdego wniosku o sporządzenie uzasadnienia, niezależnie od tego, czy został złożony na piśmie, czy do protokołu.

¹⁵ Dane statystyki sądowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Oплата ma być pobierana nie tylko od wniosku o uzasadnienie każdego orzeczenia (lub zarządzenia, co ma marginalne znaczenie), czyli nie tylko orzeczenia rozstrzygającego co do istoty sprawy (wyroku albo postanowienia co do istoty sprawy), lecz również – a właściwie przede wszystkim – od wniosku o uzasadnienie orzeczenia wpadkowego. To ostatnie w polskim systemie prawnym jest nowością, której wprowadzenie uzasadnia wzgląd na sprawność konkretnego postępowania. Żądanie uzasadnienia orzeczenia kończącego postępowanie (wyroku) winno być równoznaczne z uruchomieniem kontroli instancyjnej tego orzeczenia, która jest poniekąd wpisana w tok postępowania, a przede wszystkim następuje (w zasadzie) tylko raz w toku całego postępowania. Natomiast skarżenie orzeczeń wpadkowych, które może nastąpić wielokrotnie, zaburza tok postępowania i często prowadzi do nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy. Bywa również wykorzystywane w ewidentnie złej wierze do obstrukcji postępowania.

Dla zapewnienia dostatecznego potencjału motywacyjnego wysokość opłaty od uzasadnienia należy ustalić w kwocie równej 100 złotych. Jest to zasadne również pod względem systemowym, bowiem tyle samo wynosi opłata z tego samego tytułu pobierana w sądach administracyjnych (§ 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie wysokości opłat kancelaryjnych pobieranych w sprawach sądowo-administracyjnych, Dz. U. poz. 2192).

Skoro zasadniczym procesowym celem uzasadnienia orzeczenia jest możliwość jego zaskarżenia, to, konsekwentnie, opłatę od uzasadnienia należy zaliczyć na poczet opłaty od środka zaskarżenia wywiedzionego od orzeczenia, które zostało uzasadnione. Takie rozwiązanie pozwoli także w większości przypadków uniknąć czynności związanych z żądaniem opłaty od środka zaskarżenia – i w ten sposób przyspieszy postępowanie międzyinstancyjne.

Zgodnie z ogólnym założeniem projektu, że odchodzi się od zwracania opłat, nadwyżka opłaty od uzasadnienia nad opłatą od środka zaskarżenia nie podlega zwrotowi.

Opisane zmiany wprowadza się poprzez uchylenie art. 4 ust. 3 u.k.s.c. i dodanie proj. art. 25b u.k.s.c.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł I. Przepisy ogólne	
Art. 4. (...) ~~3. Nie pobiera się opłaty od wniosku o sporządzenie uzasadnienia oraz doręczenie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem, zgłoszonego w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji.~~	Art. 4. (...) 3. (uchylony)
Tytuł II. Opłaty Dział 2. Wysokość opłat we wszystkich rodzajach spraw	
[nowy przepis]	Art. 25b. 1. <u>Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o doręczenie orzeczenia albo zarządzenia z uzasadnieniem zgłoszonego w terminie tygodnia od ogłoszenia albo doręczenia tego orzeczenia albo zarządzenia.</u> 2. <u>W przypadku wniesienia środka zaskarżenia opłatę uiszczonej od wniosku o uzasadnienie zalicza się na poczet opłaty od środka zaskarżenia. Ewentualna nadwyżka nie podlega zwrotowi.</u>

71. Uproszczenie podsystemu opłat kancelaryjnych

Obecny system opłat przewiduje odpłatność za wydawanie stronom dokumentów (odpisów, wypisów, zaświadczeń, kopii itd.) z akt sprawy w postaci opłaty kancelaryjnej. Obecne realia społeczne nie dają uzasadnienia dla odstąpienia od tej zasady, więc odpłatność tę należy utrzymać.

Problemem praktycznym jest jednak sposób ustalania wysokości tej opłaty. Obecnie wysokość tej opłaty od konkretnego wniosku ustala się w zależności od liczby stron, których wydania żąda wniosek. Tymczasem strona często nie zna liczby stron dokumentu, którego dotyczy jej wniosek (gdy np. wnosi o wydanie kopii protokołu rozprawy lub odpisu orzeczenia), wobec czego musi najpierw dowiedzieć się w sądzie (z reguły telefonicznie) o liczbę stron żadanego dokumentu, a dopiero potem występować z odnośnym wnioskiem.

Ponadto koszt (nakład pracy i wydatków), który ma pokryć opłata kancelaryjna, w niewielkim tylko stopniu zależy od ilości stron do wydania. Dziś już odpisów (ani pozostałych dokumentów) nie sporządza się ręcznie – część stanowią wydruki komputerowe, a zasadą jest użycie kserokopiarki. Przy użyciu tych środków technicznych zwielokrotnienie liczby stron do wydania przestaje stanowić problem – o ile, rzecz jasna, liczba ta pozostaje w rozsądnych granicach; jednak w praktyce sądowej wnioski o wydanie odpisów przekraczających 10 stron należą do wyjątków.

Dalej: skoro dziś i kopie, i odpisy tworzy się w drodze wydruku lub kserokopii, nie ma potrzeby różnicowania opłat w zależności od charakteru tych kopii (z pieczętą „odpis” czy bez).

Te okoliczności przemawiają za ustaleniem opłat kancelaryjnych w wysokościach jednolitych, stałych, w zasadzie ryczałtowych. To rozwiązanie w 99% spraw pozwoli zaprzestać marnowania czasu sekretarzy sądowych na liczenie stron, a stronom umożliwi uiszczanie opłat od razu wraz z wnioskiem, bez wcześniejszego zasięgnięcia wiadomości.

W praktyce większość dokumentów, których odpisów czy kopii żądają strony, liczy po kilka stron, co pozwala na ustalenie wysokości opłaty kancelaryjnej na niskim poziomie, równym dotychczasowej opłacie za wydanie kilku stron. W świetle dzisiejszego przeciętnego poziomu dochodów społeczeństwa odpowiednia wydaje się kwota 20 złotych.

Aby zapobiec nadużyciom polegającym np. na żądaniu kopiowania całych akt zakres ryczałtu należy ograniczyć do określonej liczby stron podlegających wydaniu. Przy ograniczeniu do 10 stron skopiowanie całego tomu akt, liczącego 200 kart, będzie kosztowało 200 złotych, co powinno zapobiec nieracjonalnym żądaniom stron w tym zakresie.

Wobec tego proponuje się ustalenie tych opłat w wysokości 20 złotych za każde rozpoczęcie 10 stron dokumentu do wydania. Rozwiązanie to jest zbliżone do stosowanego w sądach administracyjnych, gdzie opłata jest stała za pierwszą stroną dokumentu.

Takiej samej opłacie powinny podlegać kopie wszelkich innych dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, tyle tylko, że skoro skopiowanie wymaga jednak mniejszego nakładu pracy, można liczyć opłatę od każdych rozpoczętych 20 stron, co równa się dwukrotnie niższej wysokości.

Wobec ustalenia ryczałtowej opłaty kancelaryjnej za kopię dokumentu na 20 złotych, dla uniknięcia zbędnego zróżnicowania opłat kancelaryjną za zapis obrazu albo obrazu i dźwięku należało podwyższyć z dotychczasowych 15 złotych do tej samej wysokości. Przy tym, ze względów praktycznych, opłacie winien podlegać nie zapis, lecz wydany nośnik danych.

Odpowiednie zmiany wprowadzają proj. art. 77 i 78 u.k.s.c.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Tytuł II. Opłaty Dział 8. Opłaty kancelaryjne	
Art. 77. 1. Opłatę od wniosku o wydanie na podstawie akt: 1) poświadczonego odpisu, wypisu lub wyciągu, 2) odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem prawomocności, 3) odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem wykonalności, 4) zaświadczenia – pobiera się w kwocie ~~6 złotych za każdą rozpoczętą stronę~~ wydanego dokumentu. 1a. Opłatę od wniosku o wydanie na podstawie akt zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z przebiegu posiedzenia pobiera się w wysokości ~~45 złotych~~ za zapis. ~~2. Jeżeli dokument, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, jest sporządzony w języku obcym albo zawiera tabele, pobiera się opłatę w podwójnej wysokości.~~ 3. Opłatę, o której mowa w ust. 1, pobiera się od wniosku o odpis księgi wieczystej, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej.	Art. 77. 1. Opłatę od wniosku o wydanie na podstawie akt: 1) poświadczonego odpisu, wypisu lub wyciągu, 2) odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem prawomocności, 3) odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem wykonalności, 4) zaświadczenia – pobiera się w kwocie <u>20 zł za każde rozpoczęte 10 stron</u> wydanego dokumentu. 1a. Opłatę od wniosku o wydanie na podstawie akt zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z przebiegu posiedzenia pobiera się w wysokości <u>20 zł</u> za każdy wydany informatyczny nośnik danych. 2. (uchylony) 3. Opłatę, o której mowa w ust. 1, pobiera się od wniosku o odpis księgi wieczystej, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej.
Art. 78. Opłatę od wniosku o wydanie kopii dokumentu, znajdującego się w aktach sprawy, pobiera się w kwocie ~~4 złote~~ <u>1 złote</u> ~~za każdą rozpoczętą stronę~~ <u>wydanego dokumentu</u>.	Art. 78. Opłatę od wniosku o wydanie kopii dokumentu, znajdującego się w aktach sprawy, pobiera się w kwocie <u>20 zł za każde rozpoczęte 20 stron wydanej kopii</u>.

72. Ograniczenie zwrotów opłat sądowych

Obecny stan prawny przewiduje, że powód wnosząc pozew w postępowaniu upominawczym jest obowiązany uiścić opłatę sądową w pełnej wysokości, a jeżeli nakaz zapłaty się uprawomocni, sąd zwróci mu 3/4 opłaty od pozwu. Konstrukcja ta ma zachęcać powodów do korzystania z postępowania upominawczego – któremu to założeniu nie sposób czegokolwiek zarzucić. Jednakowoż wykonanie tej regulacji nasuwa poważne zastrzeżenia.

Po pierwsze obecna procedura cywilna nie zna instytucji „pozwu w postępowaniu upominawczym”. W obecnym stanie prawnym postępowanie upominawcze nie jest samodzielnym postępowaniem (choć tak jest ujęte w kodeksie), a tylko fazą każdego procesu o zapłatę. Praktyka sądowa wypełniła to nieistniejące pojęcie istniejącą treścią, więc zastrzeżenie to ma charakter dogmatyczny – nie zmienia to jednak faktu, że obecna regulacja ewidentnie wymaga zmiany już choćby tylko ze względu na niespójność z procedurą, której ma służyć.

Drugie zastrzeżenie opiera się, paradoksalnie, na niewątpliwie pozytywnym zjawisku polegającym na tym, że prawie 90% nakazów zapłaty w postępowaniu upominawczym staje się prawomocnych. Wprowadzając obowiązek zwrotu części opłaty w takiej sytuacji najwyraźniej nie przewidziano, że w celu wykonania tego obowiązku sądy będą musiały dokonywać rocznie kilku milionów przelewów. W praktyce funkcjonowania sądów jest to ogromne obciążenie organizacyjne (ktoś musi te polecenia przelewu wydać) i finansowe (sądy płacą za każdy przelew i zwrot pocztą). Co więcej, praktyka stosowania przepisów ukształtowała się tak, że z opłaty od pozwu, wynoszącej obecnie najczęściej 30 zł, sąd zwraca powodowi 22 zł – czyli proces przed polskim sądem potrafi kosztować 8 zł.

Po trzecie nieporozumieniem jest wprowadzanie zwrotu opłaty sądowej jako zasady. Zwrot opłaty, skoro jest czynnością wymagającą dodatkowego działania, nakładu pracy, czasu i pieniędzy, może być tylko wyjątkiem od zasady. Normą powinno być zachowanie opłaty (całej) przez sąd.

Powyższe zastrzeżenia uzasadniają odstąpienie od systemowego zwrotu części opłaty od „pozwu w postępowaniu upominawczym”. Skoro te same problemy i zastrzeżenia dotyczą pozwu w europejskim postępowaniu nakazowym, również w tym przypadku należy zaniechać systemowego zwrotu opłat.

Zmiana w tym zakresie zostanie przeprowadzona poprzez uchylenie art. 79 ust. 1 pkt 2 lit. c i d.

W efekcie w sprawach zakończonych uprawomocnieniem się nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym opłaty sądowe staną się wyższe. Nie znaczy to jednak, że wzrosną powyżej poziomu obowiązującego w całym systemie kosztów sądowych – będzie to tylko dorównanie temu poziomowi. Innymi słowy: wzrost nie oznacza nałożenia na powodów dodatkowych opłat, lecz wyrównanie do normalnego poziomu opłat, które dotychczas były rażąco zaniżone. W tej sytuacji faktyczne podwyższenie opłat sądowych nie będzie wymagać rekompensaty.

Obecny system prawny przewiduje zwrot nadwyżki opłaty pobranej nad opłatą należną w każdym przypadku. Prowadzi to do sytuacji, że zwrotowi podlegają nawet kwoty wynoszące po kilka złotych. Takie podejście jest godne pochwały pod względem dogmatycznym, jednak w praktyce prowadzi do sytuacji absurdalnych, gdy np. zwraca się 2 złote kosztem 5 złotych. Jest to niewątpliwie marnotrawstwo środków publicznych, którego nie uzasadnia interes prywatny strony, skoro zwracana kwota jest znikoma. Dla zapobieżenia takim sytuacjom ustawa winna odstąpić od zwracania kwot niższych od pewnego minimum, które powinien wyznaczać aktualny koszt zwrotu takiej różnicy (rozumiany jako wynagrodzenie dla banku za wykonanie przelewu lub dla poczty za przekaz pocztowy). Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 80 ust. 1a u.k.s.c.

Przy okazji powyższych zmian należy także jednoznacznie określić, który sąd dokonuje zwrotów opłat. W tym celu uchyla się niejednoznaczny art. 80 ust. 2 u.k.s.c. i wprowadza się proj. art. 80a u.k.s.c.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł II. Opłaty Dział 9. Zwrot opłaty	
Art. 79. 1. Sąd z urzędu zwraca stronie: 1) całą uiszczoną opłatę od: (...) 2) trzy czwarte uiszczonej opłaty od: a) pisma wszczynającego postępowanie w pierwszej instancji oraz zarzutów od nakazu zapłaty, jeżeli w toku postępowania sądowego zawarto ugodę przed mediatorem po rozpoczęciu rozprawy, b) skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nieprzyjętej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, c) pozwu w postępowaniu upominawczym, jeżeli uprawomocnił się nakaz zapłaty, d) pozwu w europejskim postępowaniu nakazowym, jeżeli uprawomocnił się europejski nakaz zapłaty; 3) (...) 2. Poza wypadkami przewidzianymi w ust. 1 sąd z urzędu zwraca stronie całą uiszczoną opłatę od pozwu	Art. 79. 1. Sąd z urzędu zwraca stronie: 1) całą uiszczoną opłatę od: (...) 2) trzy czwarte uiszczonej opłaty od: a) pisma wszczynającego postępowanie w pierwszej instancji oraz zarzutów od nakazu zapłaty, jeżeli w toku postępowania sądowego zawarto ugodę przed mediatorem po rozpoczęciu rozprawy, b) skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nieprzyjętej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, c) (uchylony), d) (uchylony); 3) (...) 2. Poza wypadkami przewidzianymi w ust. 1 sąd z urzędu zwraca stronie całą uiszczoną opłatę od pozwu o rozwód lub separację albo wniosku o separację w razie cofnięcia pozwu lub wniosku na skutek

o rozwód lub separację albo wniosku o separację w razie cofnięcia pozwu lub wniosku na skutek pojednania się stron w pierwszej instancji. W razie pojednania się stron przed zakończeniem postępowania apelacyjnego, zwraca się połowę uiszczonych opłat od apelacji.	pojednania się stron w pierwszej instancji. W razie pojednania się stron przed zakończeniem postępowania apelacyjnego, zwraca się połowę uiszczonych opłat od apelacji. <u>3. Opłatę zwracaną na podstawie ust. 1 pkt 1 lit. a, b i h, pkt 2 oraz pkt 3 lit. a, c i d obniża się o kwotę równą opłacie minimalnej.</u>
Art. 80. 1. Sąd z urzędu zwraca stronie różnicę między opłatą pobraną od strony a opłatą należną. ~~2. Opłatę zwraca sąd, który ją pobrał, a w przypadku gdy opłatę pobierał notariusz – sąd, który rozpoznawał wniosek.~~	Art. 80. 1. Sąd z urzędu zwraca stronie różnicę między opłatą pobraną od strony a opłatą należną. 1a. Nie zwraca się różnicy, jeżeli jest niższa, niż koszt jej zwrotu. 2. (uchylony)
[nowy przepis]	Art. 80a. 1. Opłatę, o której mowa w art. 79 i 80, zwraca sąd, przed którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji, a sąd drugiej instancji – jeżeli opłatę tę pobrał. Jeżeli opłatę pobierał notariusz, opłatę zwraca sąd, który rozpoznawał wniosek w pierwszej instancji. 2. Nie zwraca się różnicy, jeżeli jest niższa, niż koszt jej zwrotu.

73. Opłaty w sprawach gospodarczych

Czynności sądu polegające na przesłuchaniu świadka lub strony oraz na odebraniu ustnej opinii od biegłego należą do najbardziej czasochłonnej i pracochłonnej w całym postępowaniu, co ujemnie odbija się na jego sprawności. Dlatego wszystkie wnioski o dopuszczenie dowodów z zeznań świadków i stron powinny zostać złożone we wstępnej fazie procesu – aby objąć je organizacją postępowania (planem rozprawy). Jeżeli zaś wniosek o przesłuchanie świadka albo strony zostaje złożony już w toku postępowania, to jego uwzględnienie w dodatku zaburza ustalony już plan czynności w tym postępowaniu. Niniejszy projekt przewiduje szereg rozwiązań zapobiegających składaniu takich spóźnionych wniosków. Aby spotęgować ich działanie i dodatkowo zmotywować strony do składania wniosków dowodowych we właściwej fazie procesu, należy wprowadzić opłatę od wniosku o wezwanie świadka lub strony na rozprawę, jeżeli został złożony po zatwierdzeniu planu rozprawy.

Opłata ta winna również skłonić stronę do staranniejszego przemyślenia, czy rzeczywiście istnieje potrzeba przeprowadzenia dowodu z zeznań. Skoro przeprowadzenie dowodu z dokumentu (które nie pociąga za sobą nakładu czasu i środków) pozostanie nieodpłatne, to opłata będzie motywacją dla przedsiębiorcy, by jeszcze przed procesem postarał się o należyłą dokumentację.

Opłata nie wyłącza możliwości wezwania strony do uiszczenia zaliczki na poczet zwrotu kosztów podróży i utraconego zarobku świadka.

Działanie tej opłaty należy wzmocnić dodatkową, wyższą opłatą w razie konieczności przymusowego sprowadzenia świadka lub biegłego. Powinno to przynajmniej w części zapobiec przewlekaniu postępowań poprzez uzgodnione ze świadkami ich niestawiennictwa.

Odpowiednią regulację zawiera nowy art. 29a u.k.s.c.

Doświadczenia praktyczne w sprawach gospodarczych wskazują, że powództwa w sprawach dotyczących spółek handlowych często bywają wykorzystywane jako narzędzia w konfliktach wewnątrz tych spółek. Oznacza to, że opłaty w dotychczasowej wysokości 2.000 złotych nie motywują wystarczająco stron takich sporów do ich rozwiązywania bez angażowania sądu. Świadczy to o

potrzebie ich wyraźnego podwyższenia. Należy się spodziewać, że opłaty w wysokości 5.000 złotych pozwolą skuteczniej odsiać spory, które spółki powinny rozstrzygnąć we własnym zakresie.

Stosowną regulację zawiera proj. art. 29 u.k.s.c.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Tytuł II. Opłaty Dział 3. Wysokość opłat w procesie Rozdział 2. Sprawy gospodarcze	
Art. 29. Opłatę stałą w kwocie ~~2000~~ złotych pobiera się od pozwu w sprawie o: 1) rozwiązanie spółki; 2) wyłączenie wspólnika ze spółki; 3) uchylene uchwały wspólników lub uchwały walnego zgromadzenia spółki; 4) stwierdzenie nieważności uchwały wspólników lub uchwały walnego zgromadzenia spółki; 5) ustalenie istnienia lub nieistnienia uchwały organu spółki; 6) uchylene uchwały zgromadzenia obligatariuszy; 7) stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia obligatariuszy.	Art. 29. Opłatę stałą w kwocie <u>5000</u> złotych pobiera się od pozwu w sprawie o: 1) rozwiązanie spółki; 2) wyłączenie wspólnika ze spółki; 3) uchylene uchwały wspólników lub uchwały walnego zgromadzenia spółki; 4) stwierdzenie nieważności uchwały wspólników lub uchwały walnego zgromadzenia spółki; 5) ustalenie istnienia lub nieistnienia uchwały organu spółki; 6) uchylene uchwały zgromadzenia obligatariuszy; 7) stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia obligatariuszy.
[nowa norma]	Art. 29a. 1. Opłatę stałą w kwocie 100 zł od jednej osoby, której wniosek dotyczy, pobiera się od wniosku o wezwanie na rozprawę świadka, biegłego lub strony, jeżeli został złożony po zatwierdzeniu planu rozprawy. 2. W przypadku konieczności zarządzenia przymusowego sprowadzenia świadka lub biegłego pobiera się dodatkowo opłatę w kwocie 200 zł.

74. Opłaty w sprawach o ochronę własności intelektualnej

Dotychczasowa regulacja opłat sądowych w sprawach o ochronę własności intelektualnej jest niepełna, ponieważ nie przewiduje opłat od tzw. roszczeń informacyjnych, a prócz tego niepotrzebnie różnicuje roszczenia z tego zakresu na majątkowe i niemajątkowe, zamiast na pieniężne i niepieniężne – co prowadzi do wątpliwości przy ustalaniu opłat. Wątpliwości te powinien rozwiązać podsystem opłat w tych sprawach, który w sposób spójny i jednolity określi opłaty stałe:

- od wniosków dotyczących roszczeń informacyjnych przewidywanych w polskich aktach prawnych z zakresu własności intelektualnej,
- od pozwów z roszczeniami o ochronę *sensu stricto*, z podziałem na roszczenia pieniężne, do których mają zastosowanie zasady ogólne, i niepieniężne, z jednolitą opłatą stałą.

Zmianę tę wprowadza proj. art. 26a u.k.s.c. Jednocześnie uchyleniu podlegają dotychczasowe regulacje zawarte w art. 26 ust. 1 pkt 4–5 u.k.s.c.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Tytuł II. Opłaty Dział 3. Wysokość opłat w procesie Rozdział 1. Sprawy z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego	
Art. 26. 1. Opłatę stałą w kwocie 600 złotych pobiera się od pozwu o: 1) rozwód;	Art. 26. 1. Opłatę stałą w kwocie 600 złotych pobiera się od pozwu o: 1) rozwód;

2) separację; 3) ochronę dóbr osobistych; 4) ~~ochronę niemajątkowych praw autorskich;~~ 5) ~~ochronę niemajątkowych praw wynikających z uzyskania patentu na wynalazek, prawa ochronnego na wzór użytkowy, prawa z rejestracji wzoru przemysłowego lub zdobniczego, prawa ochronnego na znak towarowy, prawa z rejestracji na oznaczenie geograficzne, prawa z rejestracji topografii układów scalonych, prawa z rejestracji wzoru zdobniczego;~~ (...)	2) separację; 3) ochronę dóbr osobistych; 4) (uchylony); 5) (uchylony); (...)
[nowy przepis]	Art. 26a. 1. W sprawach o: 1) <u>ochronę praw autorskich i pokrewnych jak również dotyczących wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń topograficznych i topografii układów scalonych oraz o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych, w tym europejskich praw własności intelektualnej,</u> 2) <u>zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji</u> – pobiera się od pozwu opłatę: a) w wysokości określonej w art. 13 od każdego <u>roszczenia pieniężnego,</u> b) stałą w kwocie 300 złotych od każdego innego <u>roszczenia.</u> 2. <u>Opłatę stałą w kwocie 200 złotych pobiera się od wniosku o:</u> 1) <u>zabezpieczenie dowodów, o którym mowa w art. 80 ust. 1 pkt 1 ustawy z 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 880, z późn. zm.),</u> 2) <u>zobowiązanie naruszającego autorskie prawa majątkowe lub innej osoby do udzielenia informacji lub udostępnienia dokumentacji, o których mowa w art. 80 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 880, z późn. zm.),</u> 3) <u>zabezpieczenie dowodów, o którym mowa w art. 286¹ ust. 1 pkt 1 ustawy z 30 czerwca 2000 roku – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 776),</u> 4) <u>zobowiązanie naruszającego patent, dodatkowe prawo ochronne lub prawo z rejestracji lub innej osoby do udzielenia informacji, o których mowa w art. 286¹ ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z 30 czerwca 2000 roku – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 776),</u> 5) <u>zabezpieczenie dowodów, o którym mowa w art. 36b ust. 1 pkt 1 ustawy z 26 czerwca 2003 roku o ochronie prawnej odmian roślin (Dz. U. z 2018 r. poz. 432),</u> 6) <u>zobowiązanie naruszającego wyłączne prawo lub innej osoby do udzielenia informacji, o którym mowa w art. 36b ust. 1 pkt 1 ustawy z 26 czerwca 2003 roku o ochronie prawnej odmian roślin (Dz. U. z 2018 r. poz. 432).</u>

75. Ujednolicenie opłat w postępowaniach przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów

Kodeks postępowania cywilnego ustanawia sądowy tryb odwołania od decyzji i postanowień Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, jak również od decyzji i postanowień Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej oraz Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego. Z doktrynalnego punktu widzenia między decyzjami prezesa UOKiK a decyzjami pozostałych wymienionych organów istnieje różnica, ale w praktyce sądowej sprawy z tych

odwołań i zażaleń rozpoznaje się tak samo, a materia skarżonych rozstrzygnięć jest zbliżona co do charakteru i skali. Zróżnicowanie opłat w tych sprawach tylko ze względu na podmiot, którego orzeczenie jest skarżone, nie znajduje podstaw celowościowych. Należy je więc ujednolicić, z podziałem tylko na opłaty od odwołań i zażaleń. Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 32 u.k.s.c.

Z tak ustalonej jednolitej stawki opłaty należy jednak wyłączyć stawki opłat od odwołań i zażaleń na decyzje i postanowienia organów regulacyjnych w sprawach zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Sprawy te bowiem mogą dotyczyć gospodarstw domowych, dla których zaopatrzenie w wodę i odprowadzenia ścieków jest kwestią codziennego funkcjonowania – co powoduje, że stawki opłat takie, jak w podobnych sprawach regulacyjnych, byłyby zdecydowanie zbyt wysokie. Wyjątek wprowadza proj. art. 32a u.k.s.c.

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Tytuł II. Opłaty Dział 2. Wysokość opłat we wszystkich rodzajach spraw	
Art. 32. 1. Opłatę stałą w kwocie 1 000 złotych pobiera się od odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a także od apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w takiej sprawie. 2. Opłatę stałą w kwocie 500 złotych pobiera się od zażalenia na postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. ~~3. Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty oraz Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego, a także od apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w takiej sprawie.~~ ~~4. Opłatę stałą w kwocie 50 złotych pobiera się od zażalenia na postanowienie Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty oraz Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego.~~	Art. 32. 1. Opłatę stałą w kwocie 1 000 złotych pobiera się od odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, <u>Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej oraz Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego</u>, a także od apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w takiej sprawie. 2. Opłatę stałą w kwocie 500 złotych pobiera się od zażalenia na postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, <u>Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej oraz Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego</u>.
[nowa norma]	Art. 32a. 1. Opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się <u>od odwołania od decyzji organu regulacyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, a także od apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w takiej sprawie.</u> 2. Opłatę stałą w kwocie 50 złotych pobiera się <u>od zażalenia na postanowienie organu regulacyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.</u>

76. Zwalnianie spółek handlowych od kosztów sądowych

Osoba prawna (a także jednostka organizacyjna nie mająca osobowości prawnej, ale wyposażona przez ustawę w zdolność prawną) uzyskuje zwolnienie od kosztów sądowych, jeżeli wykaze, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Zasada ta nie budzi zastrzeżeń.

Praktyka, szczególnie w sądach gospodarczych, wskazuje jednak, że nie jest ona wystarczająca, gdy chodzi o kryteria zwolnienia od kosztów spółek handlowych. O ile bowiem sama

spółka handlowa rzeczywiście może nie mieć środków na uiszczenie kosztów sądowych, o tyle jej wspólnicy albo akcjonariusze mogą je mieć – i niejednokrotnie mają. Ponieważ po zainwestowaniu swych środków w spółkę czerpali z niej zyski, uzasadnione wydaje się wymaganie, by w przypadku procesu sądowego wsparli swoją spółkę w zakresie kosztów sądowych.

Tak więc kryteria zwalniania spółek handlowych od kosztów sądowych winny zostać uzupełnione o obowiązek wykazania, że także wspólnicy albo akcjonariusze nie mają dostatecznych środków na zwiększenie swoich wkładów ani na udzielenie spółce pożyczki.

Powyższy wymóg należy wyłączyć w przypadku spółek handlowych, których jedynym wspólnikiem albo akcjonariuszem jest Skarb Państwa. W tym przypadku bowiem obrót środkami finansowymi na pokrycie kosztów sądowych byłby oczywiście bezcelowy.

Odpowiednią regulację wprowadza proj. art. 103 ust. 2–3 u.k.s.c.

<i>Przepisy dotychczasowe</i>	<i>Przepisy projektowane</i>
Tytuł IV. Zwolnienie od kosztów sądowych	
Art. 103. Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie.	Art. 103. <u>1. Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie.</u> <u>2. Spółka handlowa powinna wykazać także, że jej wspólnicy albo akcjonariusze nie mają dostatecznych środków na zwiększenie swoich wkładów lub udzielenie spółce pożyczki.</u> <u>3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do spółki handlowej, której jedynym wspólnikiem albo akcjonariuszem jest Skarb Państwa.</u>

77. Przyznawanie należności

W konsekwencji ogólnego upoważnienia sądu do wydawania postanowień na posiedzeniach niejawnych należy wyeliminować tej treści wzmiankę również z u.k.s.c. (proj. art. 8 ust. 2 u.k.s.c.).

Przepisy ustawy o kosztach cywilnych ustanawiają tryb przyznawania należności przewidzianych w przepisach postępowania stronom, biegłym i świadkom, ale nie regulują trybu ich przyznawania osobom trzecim uprawnionym do nich w szczególnych przypadkach (art.art. 251, 254 § 4 i 297 k.p.c.). Nie regulują także zasad przyznawania należności, a nawet ich ustalania, odnośnie tłumaczy. Istniejące dotychczas przepisy w tym zakresie należy więc rozciągnąć na tłumaczy i osoby trzecie. Stosowne zmiany zawierają proj. art.art. 22 pkt 4, 89a, 92 ust. 1 i 4 oraz 93 ust. 1 u.k.s.c.

Zasady ustalania i przyznawania należności należy rozciągnąć także na mediatorów, z zastrzeżeniem, że dotyczą tylko zakresu określonego w proj. art. 183⁵ § 2 zdanie II k.p.c. (proj. art. 93a u.k.s.c.).

W praktyce większość wniosków świadków o przyznanie im ich należności jest bezsporna i podlega uwzględnieniu *a limine*. W takich przypadkach rozstrzyganie o czymkolwiek postanowieniem jest oczywiście zbędne – wystarczy niezaskarżalne zarządzenie przewodniczącego (proj. art. 93 ust. 1a u.k.s.c.).

Przepisy dotychczasowe	Przepisy projektowane
Tytuł I. Przepisy ogólne Dział 9. Należności świadków, biegłych, tłumaczy i stron w postępowaniu cywilnym	
Art. 8. 1. W postępowaniu dotyczącym kosztów sądowych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. 2. Postanowienie sądu lub referendarza sądowego w przedmiocie kosztów sądowych może być wydane na posiedzeniu niejawnym.	Art. 8. 1. W postępowaniu dotyczącym kosztów sądowych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. 2. Postanowienie w przedmiocie kosztów sądowych może <u>wydać także referendarz sądowy</u> .
Tytuł II. Opłaty Dział 1. Przepisy ogólne	
Art. 22. Opłatę stałą w kwocie ~~40~~ złotych pobiera się od zażalenia na postanowienie w przedmiocie: (...) 4) wynagrodzenia i zwrotu kosztów poniesionych przez biegłego, tłumacza i kuratora; (...)	Art. 22. Opłatę stałą w kwocie <u>100</u> złotych pobiera się od zażalenia na postanowienie w przedmiocie: (...) 4) wynagrodzenia i zwrotu kosztów poniesionych przez <u>mediatora, biegłego, tłumacza, kuratora lub uprawnioną osobę trzecią</u> ; (...)
Tytuł III. Wydatki Dział 9. Należności świadków, biegłych, tłumaczy i stron w postępowaniu cywilnym	
[nowa norma]	Art. 89a. 1. <u>Tłumaczowi powołanemu przez sąd przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę oraz zwrot poniesionych przez niego wydatków niezbędnych do wykonania tłumaczenia.</u> 2. Wynagrodzenie tłumacza przysięgłego ustala się <u>według odrębnych przepisów. Wynagrodzenie innego tłumacza ustala się stosując odpowiednio przepis art. 89 ust. 2.</u> 3. <u>Przepisy art. 89 ust. 4 i 4b stosuje się odpowiednio.</u>
Art. 92. 1. Zwrot wydatków, utraconego zarobku lub dochodu, ~~wynagrodzenia~~ i kosztów podróży przyznaje się na wniosek świadka, biegłego lub tłumacza ~~złożony na piśmie lub ustnie do protokołu rozprawy.~~ (...) 4. ~~Świadek, biegły lub tłumacz powinni być pouczeni o prawie i sposobie zgłoszenia wniosku o zwrot należności oraz o skutkach niezachowania terminu wskazanego w ust. 2.~~	Art. 92. 1. <u>Wynagrodzenie oraz zwrot kosztów podróży, wydatków, utraconego zarobku lub dochodu przyznaje się na wniosek świadka, osoby towarzyszącej świadkowi, o której mowa w art. 88, biegłego lub tłumacza, a także strony lub osoby trzeciej uprawnionej do otrzymania należności.</u> (...) 4. <u>Osobę uprawnioną do otrzymania należności, o której mowa w ust. 1, poucza się o prawie i sposobie złożenia wniosku o jej przyznanie oraz o skutkach niezachowania terminu wskazanego w ust. 2.</u>
Art. 93. 1. Należności ~~świadków, biegłych, tłumaczy, stron oraz mediatorów~~ za prowadzenie mediacji na skutek skierowania przez sąd, przyznaje i ustala sąd lub referendarz sądowy. 2. Przyznaną należność należy wypłacić niezwłocznie. W przypadku niemożności niezwłocznej wypłaty należność przekazuje się przekazem pocztowym lub przelewem bankowym bez obciążania ~~świadka, biegłego, mediatora lub tłumacza~~ opłatą pocztową lub kosztami przelewu.	Art. 93. 1. Należności, o których mowa w art. 92, ustala i przyznaje sąd albo referendarz sądowy. 2. Przewodniczący może zarządzeniem w całości <u>uwzględnić wniosek świadka o przyznanie każdej z należności, o których mowa w art. 85–88, jeżeli jego uwzględnienie nie pociągnie za sobą zobowiązania strony do uiszczenia dalszych kwot albo jeżeli strona zgodziła się na pokrycie należności świadka w żądanej przezeń wysokości. Zarządzenie to nie podlega zaskarżeniu.</u> 3. Przyznaną należność należy wypłacić niezwłocznie. W przypadku niemożności niezwłocznej wypłaty należność przekazuje się przekazem pocztowym lub przelewem bankowym bez obciążania <u>osoby, której ją przyznano</u> , opłatą pocztową lub kosztami przelewu.
[nowa norma]	Art. 93a. <u>Przepisy art. 92 oraz art. 93 ust. 1 i 3 stosuje się odpowiednio do przyznawania należności mediatorowi w przypadku, o którym mowa w drugim zdaniu art. 183⁵ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego.</u>

IX. Przepisy wprowadzające i przejściowe

a. Przepisy nowe a przepisy dotychczasowe

Celem niniejszej nowelizacji jest usprawnienie postępowań przed sądami cywilnymi, również w sprawach, które w dniu wejścia w życie ustawy będą w toku, wobec czego postępowanie przy zastosowaniu nowych zasad powinno objąć także te sprawy. Zgodnie z przyjętą w prawie cywilnym zasadą, że przepisy procedury „chwytają sprawę w locie”, daje się temu wyraz poprzez zamieszczenie przepisu wyrażającego tę zasadę (art. 7 ust. 2). Ponadto, dla zapobieżenia wątpliwościom wskazuje się, że czynności dokonane przed wejściem w życie niniejszej nowelizacji z zachowaniem dotychczasowych przepisów zachowują walor prawny (art. 7 ust. 1). Wyjątki dotyczą:

- przepisów regulujących postępowanie z wnioskami o wyłączenie sędziego (art. 53¹) złożonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy (art. 7 ust. 3 pkt 1),
- przepisów regulujących postępowanie z zażaleniem, apelacją, skargą kasacyjną i skargą na czynność referendarza sądowego w postępowaniach zapoczątkowanych wniesieniem tych środków odwoławczych (art. 7 ust. 3 pkt 2),
- przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i art. 130³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego (art. 7 ust. 3 pkt 3).

Regulacje wprowadzone w tych zakresach niniejszą nowelizacją są bardziej restryktywne niż dotychczasowe. Aby więc nie zmieniać zasad na niekorzyść strony w toku trwającego już postępowania, należy zastrzec, że w sprawach toczących się w dniu wejścia w życie niniejszej nowelizacji do czasu zakończenia postępowania w danej instancji (lub, odpowiednio, przed Sądem Najwyższym) stosuje się przepisy w dotychczasowym brzmieniu (art. 7 ust. 3 *in fine*).

Ze względu na wprowadzenie ostrzejszych reguł w postępowaniu w sprawach gospodarczych również te sprawy powinny się toczyć aż do zakończenia z pominięciem przepisów o tym postępowaniu (art. 7 ust. 4).

Z analogicznych względów także sprawy:

- 1) w których do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy wydano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym,
 - 2) rozpoznawane w postępowaniu nakazowym,
 - 3) rozpoznawane w elektronicznym postępowaniu upominawczym
- powinny podlegać rozpoznaniu według przepisów w dotychczasowym brzmieniu aż do czasu zakończenia postępowania w danej instancji (art. 7 ust. 5).

Konsekwencją tego, że dokument określony w art. 485 § 3 Kodeksu postępowania cywilnego nie będzie już podstawą wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, a w konsekwencji także prowadzenia postępowania nakazowego, należy odpowiednio (w zależności od fazy postępowania) unormować skutki tej utraty mocy (art. 7 ust. 6).

Wysoce restryktywne przepisy art. 98 § 1¹ i 1² oraz 103 § 3 mogą znaleźć zastosowanie tylko w postępowaniach wszczętych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy (art. 7 ust. 7).

Do czasu wydania rozporządzenia, o którym mowa w proj. art. 5¹ Kodeksu postępowania cywilnego, sądy będą stosować dotychczasowe pouczenia (art. 7 ust. 8).

Potrzeba wyodrębnić w przepisach przejściowych regulacji przewidującej rozpoznanie w postępowaniu uproszczonym spraw o roszczenia z tytułu niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową sprzedaży konsumenckiej wynika stąd, że instytucja ta została zniesiona – jednak roszczenia z niej mogą jeszcze się pojawiać w obrocie prawnym (art. 7 ust. 9).

Poprzednią zmianę przepisów o postępowaniu z wnioskiem o wyłączenie sędziego wprowadziła ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1311 i 1513, z 2016 r. poz. 178, 394 i 615), która weszła w życie 8 września 2016 roku. Ustawa ta zmieniła przepisy art. 50 § 3 i art. 52 § 3 w taki sposób, że można było zakończyć postępowanie mimo obstrukcji przy użyciu łańcucha wniosków o wyłączenie sędziego. Jednakże w przepisach wprowadzających tę ustawę (art. 21 ust. 1) zastrzeżono, że nowe zasady stosuje się tylko do postępowań wszczętych po jej wejściu w życie. Tak więc zmiana ta nie rozwiązała problemu w sprawach, które już się wtedy toczyły. Niniejsza nowelizacja powinna stać się okazją do wprowadzenia tej możliwości także w tych sprawach, skoro bowiem trwają one już tak długo, to należy użyć wszelkich środków, by postępowanie w nich przyspieszyć. Wydaje się, że poziom gwarancji procesowych zapewniony przez przepisy znowelizowane ustawą z 10 lipca 2015 roku jest wystarczający, by móc je stosować także w sprawach wszczętych i nie zakończonych w dniu wejścia w życie tej ustawy. Dlatego przewiduje się, by przepisy art. 50 § 3 i art. 52 § 3 w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw stosować także w sprawach wszczętych i nie zakończonych do dnia wejścia w życie tej ustawy.

Wprowadzona tą samą ustawą zmiana Kodeksu postępowania cywilnego doprowadziła także do zróżnicowania sytuacji pełnomocników pod kątem ich uprawnienia do wzajemnych doręczeń bez pośrednictwa sądu (art. 132 § 1) w zależności od daty wytoczenia powództwa. Zróżnicowanie to jest oczywiście bezcelowe i należy je usunąć poprzez wskazanie, że także przepis art. 132 § 1 w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw stosuje się także w sprawach wszczętych i nie zakończonych do dnia wejścia w życie tej ustawy.

Odpowiednią regulację zawiera art. 7 ust. 10.

b. Wejście ustawy w życie

Zmiany wprowadzone niniejszą nowelizacją są obszerne, ale w przeważającej części polegają na uproszczeniach i ułatwieniach, od dawna oczekiwanych i postulowanych w praktyce i w nauce. Nie ma więc potrzeby, by okres oczekiwania na wejście w życie przekraczał trzy miesiące od ogłoszenia; ten czas powinien wystarczyć na zapoznanie się z nowymi instytucjami.

Termin ten może być jeszcze krótszy w przypadku przepisów:

- 1) wiążących się z wydawaniem postanowień na posiedzeniach niejawnych: art. 1 pkt 5–6, 18, 21, 28, 39, 41–42, 46–53, 60, 79, 88, 110–113, 115, 117, 141, 142, 143 lit. a, 144, 146 lit. c, 147, 155–157, 159–162, 175 lit. b, 198, 207–209,
 - 2) upraszczających opłaty sądowe (art. 4),
 - 3) wprowadzających modyfikację wyroku w postępowaniu grupowym (art. 5 pkt 7 i 8)
- które mogą wejść w życie już po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia (art. 9 ust. 1 pkt 1).

Ze względu na czas potrzebny do sporządzenia wzorów przewidzianych w przepisie wprowadzanym w art. 1 pkt 2 konieczne jest wprowadzenie go w życie dopiero po upływie roku od ogłoszenia (art. 9 ust. 1 pkt 2).

Nowe regulacje dotyczące elektronicznego postępowania upominawczego wymagają dostosowania systemu teleinformatycznego obsługującego to postępowanie. Tak więc art. 1 pkt 32, 163 i 172–175 oraz art. 4 pkt 5, 8 i 32 lit. c w zakresie dotyczącym elektronicznego postępowania upominawczego, a także art. 1 pkt 186–190 będą mogły wejść w życie dopiero po sześciu miesiącach od ogłoszenia (art. 9 ust. 1 pkt 3).

Projektowana ustawy nie zawiera regulacji, które określałyby warunki wykonywania działalności gospodarczej. Uchwała nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejście w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205) nie znajduje zatem zastosowania. Nie zachodzi zatem konieczność dostosowania terminów wejścia w życie projektowanej ustawy w obszarze objętym zakresem zastosowania powyższej uchwały do terminów w niej określonych.

Projekt ustawy nie zawiera norm technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. z 2002 r. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), dlatego nie podlega notyfikacji ani obowiązkowi przedstawienia instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii.

Przedmiot projektowanych regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Stosownie do postanowień art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. 2017 r. poz. 248) projekt ustawy został zamieszczony na stronach internetowych Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Zainteresowanie pracami nad projektem ustawy zgłosiło Stowarzyszenie Unia Deweloperów Nieruchomości Komercyjnych. Zaproponowało ono ograniczenie kognicji sądów poprzez przekazanie notariuszom:

- 1) nadawania klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym poddano się egzekucji; klauzulę taką mógłby nadawać inny notariusz niż ten, który sporządził konkretny akt notarialny;
- 2) stwierdzania wykonalności wyroku sądu polubownego.

Powyższa propozycja nie mogła zostać uwzględniona albowiem pozostaje ona poza zakresem projektowanej nowelizacji. Ponieważ na obecnym etapie prac nad projektem jego poszerzenie nie jest możliwe, przedstawione postulaty będą mogły być przedmiotem analizy dopiero przy kolejnych pracach legislacyjnych, mających na celu ewentualne ograniczenie kognicji sądów powszechnych.

Koordinator OSR nie przedstawił opinii dotyczącej oceny skutków regulacji.

Nazwa projektu Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pan Łukasz Piebiak – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Pan Paweł Mroczkowski – Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prawa Cywilnego tel.: (22) 52 12 423	Data sporządzenia 14.12.2018 r. Źródło: Inne Nr w wykazie prac UD309

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Zgodnie z danymi Ministerstwa Sprawiedliwości, w ostatnich latach obserwuje się wzrost wpływu spraw cywilnych do sądów powszechnych (dane za lata 2012–2016), natomiast średnie terminy załatwienia spraw w I instancji ulegają wydłużeniu, wynosząc średnio od 5 do nawet 11 miesięcy (dane za I kwartał 2017 roku). Dodatkowo należy wspomnieć, iż, według badań CBOS¹, przeprowadzonych między 2–9 lutego 2017 roku (na próbie 1016 osób – metodą bezpośrednią, ze wspomaganie komputerowym), w 51% Polacy źle ocenili działalność wymiaru sprawiedliwości. Do jego najważniejszych problemów, respondenci zaliczyli m.in.:

- przewlekłość postępowań (48% wskazań),
- orzekanie na podstawie niewystarczającego materiału dowodowego (15% wskazań),
- nagminne opóźnienia rozpraw (15% wskazań),
- zła organizacja pracy (11% wskazań),
- niewłaściwe traktowanie obywateli (8% wskazań).

Powyższe dane należy uznać za sygnalizujące sytuację wysoce uciążliwą dla społeczeństwa, w związku z czym występuje pilna konieczność przemodelowania kształtu procesu cywilnego, celem poprawy systemu zarządzania sprawą z jednoczesnymi rozwiązaniami systemowymi, zabezpieczającymi prawa stron oraz poprawy warunków dla osób partycypujących w procesie. Z uwagi na powyższe, pilnej interwencji legislacyjnej wymagają następujące obszary postępowania cywilnego, a co się z tym wiąże – przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, z późn. zm.), dalej: „k.p.c.”.

1. Przygotowanie sprawy do rozpoznania

Efektywne prowadzenie postępowania przed sądem wymaga jego zaplanowania. Czynności do tego prowadzące można określić mianem organizacji postępowania. Dotychczasowe regulacje dotyczące tego etapu postępowania zawierają jedynie odosobnione unormowania, rozproszone wśród przepisów w rozdziałach „Pozew” i „Rozprawa”, co generuje liczne trudności związane ze zbyt ogólnym ujęciem tychże przepisów oraz braku ich systematyki.

W obecnym stanie prawnym organizację postępowania narzuca sądowi i sędziemu art. 206 § 1 k.p.c. Przepis ten, co do zasady, wymaga od sędziego, by zawsze kierował sprawę na rozprawę i zaplanował ją znając jedynie stanowisko i żądania jednej strony – powoda. Skutkuje to występowaniem wysokiego prawdopodobieństwa zaistnienia braków w materiale procesowym ze względu na dopuszczalną przez art. 207 § 1 k.p.c. bierność pozwanego w zakresie odpowiedzi na pozew. Tymczasem sąd, w celu prawidłowego i szybkiego rozpoznania sprawy, musi zgromadzić dostateczny materiał procesowy w postaci wiedzy o żądaniach, twierdzeniach o faktach i wnioskach dowodowych od wszystkich stron. Zaletą dotychczasowego modelu organizacji rozprawy jest prostota: przygotowanie rozprawy ogranicza się do wyznaczenia terminu pierwszego posiedzenia, doręczenia odpisu pozwu i wezwania osób, które mają zostać przesłuchane na wniosek powoda. Ze względu na to, model ten niewątpliwie sprawdzał się przy niewielkim lub umiarkowanym obciążeniu sądów, jednak w ciągu ostatniej dekady wpływ spraw cywilnych do sądów powszechnych wzrósł w takim stopniu, że uwydatniły się jego wady, wynikające z faktycznego pominięcia fazy przygotowania rozprawy. Skutkiem przystąpienia do rozprawy, często bez prawidłowo zebranego materiału procesowego oraz bez planowania przebiegu postępowania, z reguły bywa przewlekłość

postępowania spowodowana koniecznością rozpoznawania sprawy na wielu terminach. Duży wpływ spraw powoduje także, że kolejne terminy rozpraw są odległe od siebie o wiele miesięcy. Dodatkowo należy zauważyć, iż w procesie przygotowań do rozprawy, udział stron jest minimalny, co może wiązać się odczuciem braku wpływu na proces, za który przecież płać nie tylko bezpośrednio pod postacią opłat, ale i pośrednio, przez system podatkowy. W sposób oczywisty oddziałuje to na opinię społeczną na temat wymiaru sprawiedliwości, jako na instytucję niewydajną i zamkniętą na obywatela.

2. Przeciwdziałanie nadużyciu prawa procesowego

Kolejnym elementem newralgicznym, z punktu widzenia długości postępowania, są naganne praktyki wykorzystywania uprawnień procesowych, celowo nakierowanych na osiągnięcie określonych korzyści, jak przedłużanie postępowania czy uderzanie w dobre imię innych osób. Na podstawie doświadczeń z praktyki sądowej można, gwoi przykładu, wyróżnić następujące typowe sytuacje, w których nie ma wątpliwości, że dochodzi do nadużycia przez stronę jej uprawnień procesowych:

- 1) wnoszenie jako pozwu pisma nie zawierającego żądania rozpoznania sprawy sądowej,
- 2) wnoszenie pozwu oczywiście bezzasadnego,
- 3) wnoszenie szeregu wniosków o wyłączenie sędziego,
- 4) wnoszenie szeregu zażaleń w tym samym lub zbliżonym przedmiocie.

Znamie nadużycia prawa procesowego można także przypisać innym zachowaniom stron, choć nie zawsze występuje ono tak jednoznacznie. Wymienione czynności stron mają dwie wspólne cechy:

- 1) są podejmowane na podstawie i w granicach prawa procesowego (uprawnienia do wytoczenia powództwa, uprawnienia do wniesienia zażalenia itd.),
- 2) nie zmierzają jednak do osiągnięcia celu, w którym odpowiednie instytucje procesowe zostały ustanowione.

Obecny system prawny nie daje sądowi środków prawnych, potrafiących skutecznie przeciwdziałać tego rodzaju zachowaniom, za wyjątkiem sytuacji, gdy chodzi o nadmiar wniosków dowodowych. Ten brak stanowi oczywistą wadę, wskutek której sąd nie jest w stanie zapobiec sytuacji, gdy w wyniku działań jednej strony postępowania, zostaje naruszone prawo pozostałych stron do rozpoznania sprawy w rozsądnym czasie, prawo do rzetelnego procesu oraz prawo innych obywateli do sprawnego działania wymiaru sprawiedliwości.

Wszystko to prowadzi do wniosku, że system prawa procesowego cywilnego wymaga uzupełnienia o środki zmierzające do ograniczenia dopuszczalności czynności stron, opartych na znamieniu nadużycia uprawnienia procesowego.

3. Dowody

W zakresie przepisów k.p.c., regulujących postępowanie dowodowe, obowiązują one do dziś w brzmieniu nadanym im w latach 60. ubiegłego wieku, w wielu przypadkach powtarzając treść przepisów jeszcze wcześniejszych. Nie dziwi więc, że zarówno ich forma, jak i treść niekiedy rażą archaizmem. Nieścisłości i niespójności terminologiczne, od dawna już wytykane w nauce, nie stanowią bezpośredniej przeszkody dla działalności sądu, jednak kształtują wśród sędziów, pełnomocników i stron lekceważącą postawę wobec przepisów k.p.c. Z kolei ukształtowanie niektórych instytucji postępowania dowodowego nie odpowiada wymogom skutecznej pracy współczesnego wymiaru sprawiedliwości, co w praktyce orzeczniczej prowadzi do oparcia postępowań dowodowych na zasadach zawartych nie w k.p.c., lecz często w orzecznictwie. Dotyczy to w szczególności wniosków stron i rozstrzygnięć sądu kształtujących materiał dowodowy, składanych w ramach postępowania dowodowego.

Dodatkowo przepisy dotyczące dowodów wymagają ogólnych usprawnień z punktu widzenia działalności sędziów oraz partycypacji uczestników postępowania. Przykładowo, w obecnym stanie prawnym postępowanie dowodowe przeprowadzane w ramach pomocy prawnej na zasadzie art. 239 k.p.c. oraz zatwierdzanie protokołu sporządzonego w trybie art. 157 § 11 k.p.c. wymaga działań wyłącznie ze strony sędziego, co niepotrzebnie absorbuje jego czas i pracę, zwłaszcza w świetle istnienia instytucji referendarza sądowego. W przedmiotowych przepisach niedostateczny jest również udział stron w postępowaniu dowodowym, które w chwili obecnej spoczywa wyłącznie na sędzie, co wydaje się całkowicie niezasadne.

4. Uzasadnianie wyroków i postępowania odwoławcze

W przedmiocie powyższego ogniwa procedury cywilnej, należy zidentyfikować grupę problemów, powodujących, poza niepotrzebnymi opóźnieniami, również utrudnienia dla sądu oraz uczestników postępowania, a także nie czyniących w zupełności zadość zasadom procesu cywilnego. Trzeba również wskazać pewne problemy o charakterze językowym i technicznym.

W kwestii uzasadnień wyroków, obecny stan prawny zawiera pewne niespójności oraz regulacje opóźniające postępowanie cywilne. Aktualna treść pouczeń dla stron, niebędących reprezentowanymi przez profesjonalnych pełnomocników, a także niejednolite metody doręczeń oraz uzasadnień wyroków powodują komplikacje i niejasności. Regulacje odnoszące się do samych wniosków o uzasadnienie w obecnym kształcie powodują jedynie opóźnienia, a w świetle zmiany przywracającej opłatę skarbową od tego wniosku – musi ulec gruntownej zmianie. To samo dotyczy również samych uzasadnień, które często z uwagi na swoją obszerność – angażują niepotrzebnie czas sędziów.

W przedmiocie postępowania apelacyjnego w obecnym stanie prawnym jest ono rozbite na fazy prowadzone przez sądy pierwszej i drugiej instancji. W obu tych fazach sądy prowadzą dwie niezależne kontrole braków formalnych apelacji. Trzeciej kontroli dokonuje skład orzekający sądu odwoławczego. Przy obecnym obciążeniu sądów, szczególnie wielkomiejskich, założyć trzeba, że każda czynność wymagająca obrotu pocztowego, zabiera około miesiąca, a czasem nawet kilka miesięcy. Każda taka czynność składa się z sekwencji czynności cząstkowych: decyzji sędziego o wykonaniu czynności, wykonania przez sekretarza sądowego, obrotu pocztowego i oczekiwania na upływ terminu wyznaczonego stronie na dokonanie czynności. Tak skonstruowana procedura jest skomplikowana i zakłada dublowanie tychże czynności. W szczególności rozbicie kontroli prawidłowości wniesienia apelacji na sądy obu instancji po pierwsze daje pole do rozbieżności ocen, co do wystąpienia braków formalnych, a po drugie umożliwia przedłużanie postępowania między instancyjnego, wskutek zażaleń stron na czynności podjęte w jego toku.

Obecne wymagania co do treści i formy apelacji sugerują, że powoływanie w niej przez stronę nowych faktów i dowodów jest czymś powszechnym – co nie odpowiada zasadzie, że wszystkie fakty i dowody winny zostać przedstawione już sądowi I instancji. Doświadczenia praktyczne wskazują również, że – w konsekwencji wprowadzenia w sprawach cywilnych protokołu elektronicznego – niezbędne jest wymaganie od strony wnoszącej apelację, by powołując fakt stwierdzony dowodem utrwalonym za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk oznaczyła część zapisu dotyczącą tego faktu. Brak tego wymogu powoduje konieczność odsłuchiwania przez sędziów II instancji wielu godzin nagrań, niewiążących się z zarzutami apelacji.

Należy również wskazać, że dotychczasowa regulacja obligatoryjnej i fakultatywnej treści uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie do końca odpowiada faktycznym potrzebom, a przy tym nie jest wystarczająco ścisła – co prowadzi do odmienności praktyki stosowania odnośnego przepisu. Należy również negatywnie ocenić fakt, że w obecnym stanie prawnym, sąd I instancji jest związany oceną prawną i wskazaniem co do dalszego postępowania wyrażonymi w uzasadnieniu wyroku sądu II instancji, mocą którego uchylono pierwotny wyrok i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania. W tej sytuacji wprowadzenie zasady ponownego rozpoznawania sprawy w tym samym składzie prowadziłoby do rażącego naruszenia niezawisłości sędziego, poprzez zmuszenie go do rozpoznania sprawy w określony sposób.

W zakresie zażaleń, obecny stan prawny przewiduje zaskarżalność postanowienia (zarządzenia) o wymiarze opłaty. Ustalenie wysokości opłaty niewątpliwie jest kwestią istotną z punktu widzenia zapewnienia stronie prawa dostępu do sądu. Tym niemniej czynność polegająca na samym tylko ustaleniu wysokości opłaty nie wpływa bezpośrednio na bieg postępowania. Jeżeli bowiem opłata zostanie ustalona w nadmiernej wysokości, to strona jej po prostu nie uiszczy, czego konsekwencją stanie się rozstrzygnięcie o zwrocie bądź odrzuceniu pisma, które podlega zaskarżeniu, co z kolei czyni zbędną regulację dotyczącą odrębnego kwestionowania wysokości opłaty. Należy również wskazać, iż celem postępowania zażaleniowego jest poddanie kontroli rozstrzygnięcia sądu w kwestii incydentalnej, istotnej, ale nie rozstrzygającej dla procesu cywilnego. W obecnym modelu postępowania cel ten nie zostaje osiągnięty w pełni. Do tej oceny uprawnia obserwacja, że postępowanie zażaleniowe, z punktu widzenia całokształtu procesu cywilnego, ma, co do zasady, znaczenie pomocnicze. Jednak czas trwania postępowania zażaleniowego zbliża się do czasu rozpoznania apelacji. Doświadczenia praktyki wskazują także na skutek uboczny postępowania zażaleniowego, polegający na wykorzystywaniu go do przewlekania postępowania głównego. Nadto w toku postępowania zażaleniowego, sąd drugiej instancji zostaje zmuszony do zajmowania się kwestią drobną, o nikłej wadze procesowej i stopniu komplikacji.

Jeśli chodzi o skargę na orzeczenie referendarza, dotychczasowe przepisy w tym zakresie nie określają wprost trybu postępowania ze skargą (np. kompetencji i sankcji przy usuwaniu braków formalnych) Obecny stan prawny przewiduje także

wyjątki od ogólnego trybu postępowania ze skargą na orzeczenie referendarza w dwóch przypadkach:

- art. 398²³ k.p.c. , gdy skarga dotyczy postanowień referendarza w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu i
- art. 767^{3a} k.p.c. , gdy skarga dotyczy postanowień wydawanych w postępowaniu egzekucyjnym.

Przepisy te są niejednolite i nie uwypuklają, że są to tylko szczególne przypadki trybu uregulowanego w art. 398²² k.p.c., podczas gdy w obu przypadkach odmienności polegają jedynie na tym, że wniesienie skargi na postanowienie referendarza nie powoduje utraty jego mocy, wobec czego referendarz może bezpośrednio zastosować art. 395 § 2 k.p.c., a sąd rozpoznający skargę orzeka jako sąd drugiej instancji. Zbędne jest przy tym również wskazywanie, że sąd wydaje postanowienie, gdyż wynika to ze stosowania przepisów o zażaleniu.

5. Postępowanie w sprawach gospodarczych

Statystyczne wskaźniki oceny pracy sądów gospodarczych pokazują, że taki tryb sądowego rozwiązywania sporów gospodarczych nie spełnia wymogów obrotu gospodarczego.

Tab.1 Tabela przedstawia opanowanie wpływu w sądach gospodarczych [tys. spraw].

Rok	Wpłynęło	Załatwiono	Pozostało na okres następny
2016	1737,3	1622,5	353,3
2015	1729,9	1704,4	238,5
2014	1629,6	1669,6	212,7
2013	1594,4	1538,8	238,5
2012	1444,6	1398,1	182,9
2011	1295,3	1250,4	136,4

W analizowanym okresie od 2011 r. do 2016 r. odnotowywano systematyczny wzrost liczby spraw wpływających i załatwionych, jak również tych, które pozostały na okres następny.

Sprawy gospodarcze powinny być rozpoznawane szybciej, niż pozostałe sprawy cywilne. Jednocześnie, skoro ich stronami z założenia są podmioty profesjonalne, można na nie nałożyć surowsze wymagania i rygory procesowe. Można też z góry założyć pewne ograniczenie przedmiotowego i podmiotowego zakresu postępowania. Skutecznym sposobem osiągnięcia tych celów jest przywrócenie odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych. Przywrócenie to nie może jednak sprowadzić się do mechanicznego odtworzenia dawnych przepisów, a to ze względu na zmiany stanu prawnego, które zaszły od 2012 roku, jak również na zbędność niektórych dawnych odrębności, która wyszła na jaw przy prowadzeniu spraw gospodarczych w „zwykłym” procesie. Należy więc na nowo wprowadzić te instytucje postępowania gospodarczego, które sprawdziły się w poprzednio funkcjonującym postępowaniu, z pominięciem tych, które znalazły się w ogólnych przepisach postępowania cywilnego.

Praktyka orzecznicza sądów gospodarczych wskazuje, że istotnym źródłem opóźnień w rozpoznawaniu spraw gospodarczych jest brak odpowiedniej dokumentacji faktów, z których strony wywodzą swe żądania i zarzuty. Przede wszystkim chodzi tu o dokumentowanie zjawisk lub cech mających przesądzać o należyтым lub nienależyтым wykonaniu zobowiązań umownych. Dotychczas powszechną praktyką jest wykazywanie takich stanów faktycznych za pomocą zeznań świadków lub stron – czyli przy użyciu najbardziej czasochłonnych dowodów. Taka praktyka prowadzi nie tylko do przewlekłości i kosztowności postępowań, lecz także otwiera pole do manipulacji procesowych, przede wszystkim do obstrukcji, polegającej na celowym powoływaniu dowodów trudnych do przeprowadzenia, a nie pozbawionych z góry wartości merytorycznej.

6. Inne postępowania odrębne

W przedmiocie postępowania uproszczonych praktyka wykazuje pozytywny wpływ przepisów o nich na sprawność postępowania. W związku z tym przepisy te należy zmodyfikować celem udoskonalenia i upowszechnienia ich stosowania. Zakres spraw podlegających rozpoznaniu za pośrednictwem postępowania uproszczonego jest za wąski w świetle jego skuteczności i szybkości uzyskiwanego werdyktu, bez uszczerbku dla praw stron. W zakresie odrębności tego rodzaju postępowania, problemem jest brak jego elastyczności, ze względu na zbyt ścisłą regulację – gwoli przykładu - w zakresie opinii biegłego, której konieczność zasięgnięcia na mocy obecnych przepisów niweczy możliwość prowadzenia postępowania w trybie uproszczonym. Z tym samym problemem spotyka się kwestia szerokości zakresu oceny sędziowskiej, będąca wciąż zbyt wąską. Należy również zwrócić uwagę, iż na obecnym poziomie zamożności polskiego społeczeństwa sprawy o wartości przedmiotu sporu nie przekraczającej 1.000 złotych należy uznać za bagatelne. Jednocześnie stan faktyczny i prawny oraz materiał dowodowy w tej kategorii spraw z reguły jest na tyle nieskomplikowany, że stosowanie do niej ogólnych zasad uzasadniania orzeczeń jest oczywiście niecelowe – okazują się nadmiernie rozbudowane w stosunku do wagi sprawy, co znowu okazuje się marnotrawstwem zasobów czasowo-organizacyjnych. Konieczne są również pewne korekty w zakresie stylistyczno-językowym.

W odniesieniu do postępowania z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, w wyniku przeprowadzanej reformy i wprowadzenia przez nią postępowania przygotowawczego, przepisy te należy dostosować do specyfiki prawa pracy. Celem poprawy działania, w kwestii zakresu przedmiotowego postępowania, problematycznymi wciąż pozostają w szczególności zbyt wąski zakres możliwości uchylenia przez sąd decyzji organu rentowego i przekazania sprawy temu organowi do ponownego rozpoznania oraz regulacja właściwości miejscowej sądu ubezpieczeniowego, której skutkiem jest fakt, że jedynymi sądami właściwymi do rozpoznania tych spraw są sądy w Warszawie.

W zakresie elektronicznego postępowania upominawczego (dalej: e.p.u.), występuje problematyka o charakterze technicznym, a dokładnie z zachowania w e.p.u. koncepcji postępowania upominawczego, zgodnie z którą wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym jest *de facto* obligatoryjną częścią zwykłego procesu cywilnego. Zgodnie z tym założeniem niewydanie, uchylenie bądź zaskarżenie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym powoduje, także w e.p.u., konieczność rozpoznania sprawy w dalszym ciągu w zwykłym procesie. Wywołuje to trudności praktyczne, które wynikają w pierwszym rzędzie z odmiennych wymagań co do formy, treści i załączników do pozwu w zwykłym procesie i w e.p.u., a w dalszej perspektywie – z odmiennych celów i standardów obu tych postępowań. Poza powyższym, z uwagi na wysoką skuteczność e.p.u. w odciążaniu sądów cywilnych, problemem staje się kwestia jego zbyt wąskiego stosowania.

W stosunku do postępowania nakazowych i upominawczych należy stwierdzić, że ze względu na ich wysoką wydajność, usprawnienie winno polegać jedynie na naprawieniu dotychczasowych niedociągnięć, zwłaszcza tych o charakterze redakcyjnym oraz do wprowadzenia do tych postępowań odrębnych zmian, wynikających ze zmian w przepisach ogólnych.

7. Ogólne usprawnienia postępowania

Celem usprawnienia postępowania cywilnego, między innymi jego przyspieszenia, należy rozwiązać grupę problemów o charakterze ogólnikowym, zwłaszcza w zakresie:

- właściwości sądów - zarówno rzeczowej jak i miejscowej, głównie ze względu na jej niedostateczne dostosowanie do realiów życia codziennego,
- składu sądu - chodzi tu przede wszystkim o nieścisłości językowo-redakcyjne,
- kompetencji referendarzy sądowych - wciąż zbyt wąskie kompetencje,
- koszty procesu - zwiększenie ich zakresu w kwestii dyscyplinowania stron,
- komunikacji sądu ze stronami, opierającej dotychczas się na barierach społecznych, wpływających w równym stopniu na niewiedzę stron niereprezentowanych przez profesjonalnych pełnomocników jak i na ocenę społeczną wymiaru sprawiedliwości,
- przepisów o interwencji ubocznej - ze względu na ich niedoprecyzowanie,
- stosowania formularzy - ze zbędnego, obligatoryjnego ich stosowania w przypadku opłaty od rozszerzenia powództwa, gdyż praktyka wykazała nieskuteczność konstrukcji tej sankcji ze względu na jej lekceważenie i konieczność pokrywania jej pierwotnie przez Skarb Państwa,

- doręczeń - głównie w zakresie wciąż wąskiej regulacji dotyczącej doręczeń wzajemnych między pełnomocnikami stron oraz uznawania przez sąd pism za doręczone,
- wydawania postanowień - w zakresie niedostatecznie szerokiego zakresu wydawania postanowień na posiedzeniach niejawnych,
- publicznej dostępności posiedzeń sądu - w zakresie braku doprecyzowania co do incydentalnej możliwości wstępu dla osób małoletnich oraz braku obostrzeń dla osób uzbrojonych,
- zgłaszania zastrzeżeń – ze względu na zbyt krótki termin na jego dokonanie dla strony stawiającej się na rozprawie,
- postępowania pojednawczego - w zakresie niemożności uczestnictwa w nim referendarzy sądowych oraz niezgodnego z celem tej instytucji zawezwania do próby ugodowej,
- treści pozwu - w zakresie nadużywania instytucji wezwań sądu do zabezpieczenia dowodów znajdujących się w innych instytucjach,
- zarzutu potrącenia - w zakresie jego nadużywania,
- oceny sędziowskiej - w zakresie jej zbyt wąskiego zakresu co do ustalania wysokości zasądzonych kwot w rozumieniu art. 322 k.p.c.,
- ogłaszania wyroku - w zakresie rozstrzygnięć co do terminu ogłoszenia orzeczenia oraz problemu tzw. ogłaszania wyroku do pustej sali,
- zawieszania i wstrzymywania natychmiastowej wykonalności - w kwestii niejednolitego nazewnictwa oraz zbędnego różnicowania reguł w zakresie nakazów zapłaty oraz wyroków zaocznych,
- uzasadnień postanowień wpadkowych - w zakresie głównie uzasadniania ich z urzędu,
- doręczaniem postanowień w postępowaniu o nadanie klauzuli - w kwestii wykładni językowej, generującej przypadki doręczania dłużnikowi postanowień w tym zakresie,
- wyroków w postępowaniu grupowym - w zakresie braku górnej granicy osób mogących złożyć pozew grupowy i idącemu w ślad za tym problemowi rozwlekłości wyroku.

8. Postępowanie zabezpieczające

Funkcjonowanie przepisów o postępowaniu zabezpieczającym w praktyce wykazało pewne niedociągnięcia. Ich usunięcie pozwoli usprawnić postępowanie zabezpieczające, a jednocześnie zapobiegnie wątpliwościom powstałym przy stosowaniu poszczególnych przepisów, które mogłyby prowadzić do niejednolitego orzecznictwa.

9. Koszty sądowe

W swej obecnej postaci system kosztów sądowych w sprawach cywilnych nie spełnia w zadowalającym stopniu zakładanych celów motywacyjnych ani fiskalnych – jednak ich osiągnięcie wymagałoby przebudowy tego systemu w takim stopniu, że praktycznie sprowadzałoby się do stworzenia nowej ustawy. Niemniej jednak pewien stopień poprawy funkcjonowania sądów powszechnych można osiągnąć w drodze ograniczonej zmiany, skupionej na kilku wiodących zagadnieniach. Zagadnieniami tymi, stanowiącymi jednocześnie cele do osiągnięcia, są:

- 1) częściowe dostosowanie wysokości opłat sądowych do aktualnej siły nabywczej i wartości pieniądza oraz aktualnego poziomu cen dóbr i usług. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez podwyższenie niektórych najniższych stawek opłat sądowych;
- 2) częściowe obniżenie nakładów finansowych Skarbu Państwa na utrzymanie aparatu wymiaru sprawiedliwości. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez wprowadzenie odpłatności wybranych czynności dotychczas nieodpłatnych, podwyższenie niektórych najniższych stawek opłat i odstąpienie od zwracania uiszczonych opłat poniżej określonego minimum;
- 3) częściowa racjonalizacja systemu opłat. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez m.in. zmniejszenie liczby stawek opłat stałych, ujednolicenie opłat w niektórych sprawach i odstąpienie od zwracania opłat;
- 4) częściowa redukcja zbędnego obciążenia sądów. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez przywrócenie opłaty od wniosku

o uzasadnienie orzeczenia sądu, zaliczanej na poczet opłaty od środka zaskarżenia w przypadku jego wniesienia.

W ciągu 12 lat, które minęły od wejścia w życie ustawy *o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*, wzrosły dochody społeczeństwa, powiększył się wolumen nabywanych dóbr i usług, w tym luksusowych (ponad dobra pierwszej potrzeby). Tymczasem wysokość opłat sądowych pozostała na poziomie ustalonym przed 12 laty. W efekcie realny ciężar ekonomiczny opłat sądowych faktycznie wielokrotnie spadł. Odpowiednio spadł również udział przychodów z opłat sądowych w kosztach utrzymania aparatu wymiaru sprawiedliwości. Wskutek tego Skarb Państwa faktycznie dotuje postępowania przed sądami cywilnymi. Niewątpliwie istnieją sytuacje, w których jest to uzasadnione interesem społecznym, jednak mają one raczej charakter wyjątków.

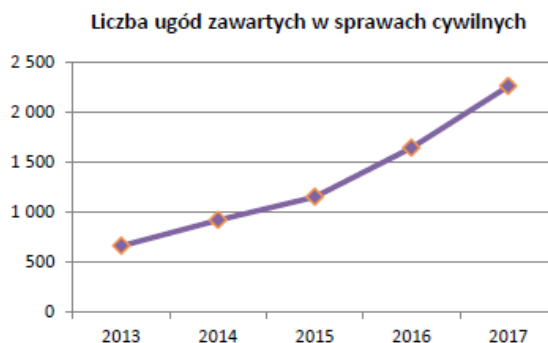
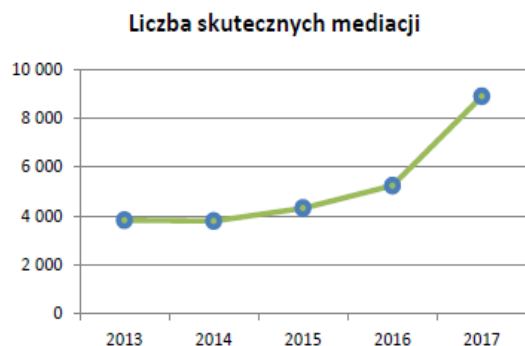
Zaniżony poziom opłat sądowych powoduje, że strony sporów nie podejmują prób ich rozwiązywania w inny sposób, lecz od razu wnoszą sprawy do sądu. W ten sposób sądy zalewa nadmiar spraw drobnych, który powoduje ich przeciążenie, przez co wydłuża się oczekiwanie na rozstrzygnięcia w poważniejszych sprawach.

Należy też zauważyć problem w postaci wydłużenia okresu wypłaty wynagrodzenia mediatora za przeprowadzoną mediację oraz utrudnienie procedur związanych z tego rodzaju rozliczeniem, spowodowane brakiem zasady bezpośredniego rozliczania się mediatora ze stroną, na co mediatorzy wskazywali w korespondencji z Ministerstwem Sprawiedliwości. W aktualnym stanie prawnym obowiązki związane z naliczeniem i rozliczeniem kosztów wszystkich prowadzonych postępowań mediacyjnych leżą w gestii sądów. Taka sytuacja skutkuje negatywnymi konsekwencjami, zaś obserwowana zróżnicowana praktyka mediatorów w tym zakresie nie jest zjawiskiem pożądanym.

Jak pokazuje poniższa tabela¹, liczba spraw skierowanych do mediacji na przestrzeni lat sukcesywnie rośnie.

Postępowanie mediacyjne w sądach rejonowych i okręgowych w latach 2006 – 2017			
Rok	Ogółem	w tym:	
		sądy rejonowe	sądy okręgowe
2006	8 601	7 432	1 169
2007	8 207	7 085	1 122
2008	8 238	7 097	1 141
2009	8 929	7 437	1 492
2010	10 343	8 612	1 731
2011	10 980	8 937	2 043
2012	13 131	10 493	2 638
2013	13 365	9 984	3 381
2014	13 236	9 777	3 459
2015	17 810	13 625	4 185
2016	24 102	18 365	5 737
2017	27 483	21 302	6 181

Wzrasta także liczba skutecznych mediacji oraz liczba ugód zawartych w sprawach cywilnych².

Jak wskazują dane MS za 2017 r. w sprawach cywilnych ogólna liczba mediacji wyniosła 3 822, zaś 2 898 z nich zostało rozstrzygniętych. W sprawach rodzinnych (z wyłączeniem nieletnich) w tym samym okresie do mediacji wpłynęło

¹ Źródło: Postępowanie mediacyjne w świetle danych statystycznych, sądy rejonowe i okręgowe w latach 2017–2017, MS.

² Tamże.

7 720 spraw, załatwiono tymczasem 7 199.

Łącznie, suma spraw skierowanych do mediacji w sprawach cywilnych i rodzinnych (z wyłączeniem nieletnich) wyniosła zatem 11 542, stanowiąc tym samym prawie 42% wszystkich spraw skierowanych przez sądy do mediacji w 2017 r. Z uwagi na przytoczone dane, poruszany problem, związany z długim okresem wypłaty wynagrodzenia mediatora, należy uznać za istotny i wymagający podjęcia działań legislacyjnych. Także Społeczna Rada do Spraw Alternatywnych Metod Rozwiązywania Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości w uchwale z dnia 25 kwietnia 2017 r. (nr 4/2017) rekomendowała pilne podjęcie prac w zakresie nowelizacji przepisów dotyczących przedmiotowych kwestii.

Brak ciężaru finansowego związanego z żądaniem pisemnego uzasadnienia rozstrzygnięcia powoduje, że takie wnioski są składane bez kalkulacji, czy rzeczywiście są potrzebne. W efekcie strony żądają pisemnych uzasadnień rozstrzygnięć w obiektywnie błahych sprawach. Tymczasem sporządzenie pisemnego uzasadnienia rozstrzygnięcia, zwłaszcza rozstrzygnięcia co do istoty sprawy (wyroku), jest bodaj najbardziej czasochłonną i pracochłonną czynnością sędziego w całym postępowaniu. W konsekwencji, by napisać uzasadnienie w ustawowym terminie 14 dni, sędzia musi się odrywać od innych, obiektywnie pilniejszych i ważniejszych spraw.

Obecna procedura cywilna nie zna instytucji „pozwu w postępowaniu upominawczym”. W aktualnym stanie prawnym postępowanie upominawcze nie jest samodzielnym postępowaniem (choć tak jest ujęte w kodeksie), a tylko fazą każdego procesu

o zapłatę. Praktyka sądowa wypełniła to nieistniejące pojęcie treścią, więc zastrzeżenie to ma charakter dogmatyczny – nie zmienia to jednak faktu, że obecna regulacja ewidentnie wymaga zmiany, już choćby tylko ze względu na niespójność z procedurą, której ma służyć.

Wskazuje się, że w postępowaniu upominawczym prawie 90% nakazów zapłaty staje się prawomocnych. Wprowadzając obowiązek zwrotu w takiej sytuacji, sądy muszą dokonywać rocznie kilku milionów przelewów. W praktyce funkcjonowania sądów jest to duże obciążenie organizacyjne i finansowe. Co więcej, wykładnia przepisów ukształtowała się tak, że z opłaty od pozwu, wynoszącej obecnie najczęściej 30 zł, sąd zwraca powodowi 22 zł – czyli proces przed polskim sądem potrafi kosztować 8 zł. Ponadto błędem jest wprowadzanie zwrotu opłaty sądowej jako zasady. Zwrot opłaty, skoro jest czynnością wymagającą dodatkowego działania, nakładu pracy, czasu i pieniędzy, może być tylko wyjątkiem od zasady. Normą powinno być zachowanie opłaty (w pełnej wartości) przez sąd.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

W celu osiągnięcia postulatów oraz rozwiązania problematycznych kwestii wskazanych w pkt. 1, rekomenduje się podjęcie następujących działań:

1. Przygotowanie sprawy do rozpoznania

Efektywne prowadzenie postępowania przed sądem wymaga odpowiedniego zaplanowania. Projektowane unormowania zakładają wyodrębnienie zespołu przepisów regulujących gromadzenie materiału procesowego. Przewiduje się wprowadzenie nowej organizacji postępowania przed sądem, opartej na następujących zasadniczych założeniach:

- postępowanie sądowe podlega planowaniu,
- podstawą planu jest znajomość stanowisk wszystkich stron,
- rozprawa jest prowadzona tylko w razie rzeczywistej potrzeby (prawa do sądu nie utożsamia się już z prawem do rozprawy).

W związku z powyższym, proponuje się następujące rozwiązania szczegółowe, dotyczące łańcucha czynności postępowania przygotowawczego:

- a) odpowiedź na pozew – zmierzając do tego, by sąd w momencie rozpoczęcia procedowania, dysponował stanowiskiem oraz materiałem dowodowym obu stron, rekomenduje się wprowadzenie projektowanych art. 205¹, 205², 206, 511² k.p.c., przy jednoczesnym uchyleniu art. 207 k.p.c. Pozwoli to na sprawne zarządzanie sprawą poprzez możliwość jej sklasyfikowania, a co się z tym wiąże – jej zaplanowania. Ze względu na wagę, odpowiedź na pozew winna stać się obowiązkiem strony pozwanej, a co za tym idzie – musi zostać obwarowana stosowną sankcją w postaci możliwości wydania przez sąd wyroku zaocznego. Wydaje się, że termin minimalny 2 tygodni z przewidzianą możliwością jego wydłużenia, przy wystąpieniu szczególnych okoliczności, jest wystarczającym. Dodatkowo, z uwagi na konsekwencje niezłożenia odpowiedzi na pozew, pouczenie o tym winno doręczać się

stronom osobiście, bez względu na ewentualnie ustanowioną reprezentację procesową. Proponowane regulacje w omawianym zakresie, mimo nałożenia na stronę pozwaną dodatkowych obowiązków, zabezpieczają odpowiednio jej prawa;

- b) pisma przygotowawcze – w sytuacji, w której sąd na etapie gromadzenia materiału procesowego, nie poweźmie dostatecznej ilości informacji, przewodniczący może zarządzić wymianę pism przygotowawczych. Jest to instytucja funkcjonująca poprawnie, jednak wymagająca korekty, ze względu na częstą praktykę stron wykraczania w pismach poza przedmiot procesu. Temu postulatowi odpowiadają projektowane art. 127, 205², 205³ k.p.c. przy jednoczesnym uchyleniu art. 207 k.p.c. Wprowadzają one możliwość wskazania przez przewodniczącego okoliczności, które wymagają wyjaśnienia, a także oznaczania porządku i terminu, w jakim winny zostać złożone. Ponadto regulację treści pisma przygotowawczego należy uelastyczyć poprzez wskazanie, że podanie w nim przez stronę wszystkich twierdzeń i dowodów powinno nastąpić tylko na zarządzenie przewodniczącego, wyraźnie przewidujące rygor utraty możliwości ich powoływania w dalszym postępowaniu. Należy jednak podkreślić, iż wymiana pism przygotowawczych może również nastąpić na późniejszych etapach procesu;
- c) posiedzenie przygotowawcze – w następstwie uzyskania zarówno pozwu, jak i odpowiedzi na niego, co do zasady, sąd winien obligatoryjnie wyznaczyć tzw. posiedzenie przygotowawcze, które służyć będzie nie tylko zaplanowaniu ewentualnej rozprawy, ale i sprawdzeniu możliwości zakończenia sporu pozasądowo, poprzez mediację. Posiedzenie to będzie miało formę posiedzenia niejawnego, o charakterze nieformalnym, przybierającym postać dyskusji sądu ze stronami, co najlepiej pozwoli osiągnąć powierzone mu cele. Odpowiednią regulację statuującą instytucję postępowania przygotowawczego zawierają projektowane przepisy art. 204, 205², 205⁴, 205⁵, 206⁶, 205⁷, 205⁸ k.p.c. Ze względu na wagę tego ogniwa łańcucha czynności całego postępowania przygotowawczego, również należy zapewnić obowiązkowe stawienie stron z jednoczesną sankcją (w przypadku niestawienia powoda) w postaci umorzenia postępowania (o ile pozwany się nie sprzeciwi), a w przypadku niestawienia pozwanego – przeprowadzenia czynności bez jego udziału. Posiedzenie przygotowawcze będzie mogło zakończyć się albo konsensualnym zakończeniem sporu (do czego zaprojektowano odpowiednie czynniki motywacyjne w postaci obniżenia kosztów) albo przygotowaniem razem ze stronami planu rozprawy;
- d) plan rozprawy – w wypadku, gdy strony nie będą skłonne do pozasądowego rozwiązania sporu, sąd wraz z nimi sporządzi plan rozprawy, który stanowić będzie centralny i zharmonizowany rozkład czynności procesowych. Poza oczywistym walorem planistycznym, rekomendowane regulacje wprowadzają bezpośredni udział stron. Taka partycypacja pozwoli stronie wziąć udział w procesie, na który ma realny wpływ, co z pewnością przełoży się na jej skłonność do kooperacji z sądem, a w dalszej perspektywie – na społeczną ocenę wymiaru sprawiedliwości. Instytucję planu rozprawy statuują projektowane art. 205⁵, 205⁹ oraz art. 205¹⁰ k.p.c.;
- e) rozstrzygnięcie sprawy na jednym terminie rozprawy – projektowany model postępowania cywilnego ma na celu wprowadzenie rozwiązań pozwalających sądowi, po uprzednim posiedzeniu przygotowawczym, rozstrzygać sprawy na jednym terminie. Celem podniesienia szansy na uzyskanie tego efektu, projektowane przepisy art. 205¹¹, 206, 208 i 212 k.p.c. zapewniają szereg rozwiązań dyscyplinujących strony i świadków do stawienia na rozprawie w postaci zwiększenia sankcji za niestawienie i pełnego wynagrodzenia poniesionych kosztów w przypadku stawienia a także usprawnień technicznych w tym zakresie. Ponadto wprowadza się mechanizmy zapewnianiające, by strony odpowiednio wcześniej przygotowywały materiał dowodowy w postaci dokumentów, a z pomocy sądu w tym zakresie korzystały w ostateczności, po okazaniu dowodu niemożności pozyskania stosownej dokumentacji. Rekomendowane przepisy, zawierają również regulacje przewidujące konieczność zmiany planu rozprawy w wypadku wyniknięcia nieprzewidzianych okoliczności, jednakże nie będą one tworzyć luki do potencjalnych manipulacji procesowych, gdyż zmiana planu rozprawy nie spowoduje wyznaczenia kolejnego terminu do zgłaszania dowodów i twierdzeń. Przedmiotowe przepisy regulują również odległości czasowe między posiedzeniami, celem zwiększenia ciągłości czynności procesowych bez niepotrzebnych przerw;
- f) ograniczenie czasowe w przedstawieniu twierdzeń i dowodów – doświadczenia praktyczne jednoznacznie wskazują na potrzebę dalszego istnienia systemu ograniczenia zasobu przytaczanych przez strony elementów materiału procesowego. W tym celu, poprzez projektowane przepisy art. 205³, 205¹¹, 205¹² oraz 210 k.p.c., przy jednoczesnym uchyleniu przepisów art. 207 i 217 k.p.c. wprowadza szereg zdarzeń, z którymi związane będą ograniczenia w dostarczaniu materiału procesowego. Zasadniczym terminem winien być moment zatwierdzenia wspomnianego wyżej planu rozprawy, a w przypadku nieprzeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego –

zasadniczo do czasu zamknięcia rozprawy, o ile strona swym działaniem nie będzie dążyła do obstrukcji postępowania. Szczególną sytuacją byłaby wymiana pism procesowych – w takim wypadku terminem zamykającym zgłaszanie twierdzeń i dowodów winno być złożenie przedmiotowego pisma przygotowawczego. W przypadku przekroczenia tych terminów, rygor winien zostać taki, jaki jest, czyli pominięcia dowodów i twierdzeń spóźnionych, z jednoczesnym pozostawieniem sfery „szczególnych okoliczności”, zgodnie z którą strona zachowująca się w dobrej wierze, w celu obrony swych praw, w przypadku wystąpienia szczególnych okoliczności, będzie mogła zgłosić dowód bądź twierdzenie. Utrzymanie takich przepisów dyscyplinujących strony, z jednoczesnym ich dostosowaniem do przemodelowanego postępowania przygotowawczego, pozwoli uniknąć opóźnień w procesie na tym etapie, a w konsekwencji, zapewni spójną i nieprzerwaną pracę sądu;

- g) wyrok zaoczny – projektowany model postępowania utrzymuje zasadę, że wydanie wyroku zaocznego jest konsekwencją bierności pozwanego, rozumianej jako niezajęcie przezeń stanowiska wobec żądań wysuniętych przez powoda. W związku jednak ze zmianą postępowania przygotowawczego, należy wprowadzić regulacje redefiniujące bierność pozwanego. Postulat ten wypełniają projektowane przepisy art. 339, 340, 344 oraz 345 k.p.c. Zgodnie z nimi, katalog zaniechań, rozumianych jako bierność pozwanego ulega rozszerzeniu o np. niezłożenie przez pozwanego w terminie odpowiedzi na pozew (o ile okoliczności wskazane w pozwie nie będą budzić wątpliwości). Należy również zaznaczyć, że w tej sytuacji sąd będzie mieć możliwość, a nie obowiązek wydania wyroku zaocznego, co słusznie pozostawia swoisty luz decyzyjny sędziemu, aczkolwiek w przypadku skierowania sprawy na rozprawę i wystąpienia w związku z tym kolejnej bierności pozwanego w postaci niestawiennictwa – wydanie wyroku zaocznego winno być obligatoryjne. Przedmiotowe, rekomendowane rozwiązanie uzupełnia obrany kierunek mnogości wariantów jakimi winien dysponować sędzia zarządzając sprawą, zdejmując z niego konieczność wyznaczania terminów rozpraw w sprawach nie budzących wątpliwości, w których zachowanie pozwanego charakteryzuje się biernością.

Proponowane wyżej rozwiązania pozwolą sprawnie zarządzać sprawą już od momentu jej wpływu, dyscyplinować strony do wypełniania swoich obowiązków oraz wyposażyć sąd w narzędzia sprawnego pozyskiwania materiału dowodowego. Wszystko to będzie skutkowało przyspieszeniem średniego czasu przebiegu rozprawy, przy jednoczesnym zwiększeniu rzetelności procesu, a co za tym idzie - w dłuższej perspektywie – poprawieniem społecznego postrzegania wymiaru sprawiedliwości.

2. Przeciwdziałanie nadużyciu prawa procesowego

Zmierzając do rozwiązania problemów opisanych w pkt. 1.2, sformułowano następujące zasady przewodnie nowych regulacji dotyczących nadużywania praw procesowych przez strony:

- nie jest wystarczające wprowadzenie instytucji zapobiegających nadużyciu uprawnienia procesowego w określonych, szczególnych sytuacjach procesowych, lecz winny one mieć wspólny mianownik w postaci klauzuli generalnej – by było wiadomo, jaki konkretnie czynnik powoduje poddanie danego zachowania sankcji;
- ze względu na odrębność prawa cywilnego procesowego od materialnego, klauzula ta musi mieścić się wśród przepisów postępowania cywilnego i zawierać specyficzną dla niego treść; oznacza to, że nie wystarczy odesłanie do klauzuli nadużycia prawa materialnego z art. 5 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r. poz. 459, z późn. zm.), dalej: „k.c.”;
- nie należy łączyć klauzuli nadużycia uprawnienia procesowego z klauzulą sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, gdyż mimo podobieństwa, podstawa wyróżnienia czynności podlegających działaniu jednej i drugiej klauzuli jest inna; są one niezależne od siebie;
- mimo istnienia generalnej klauzuli, ze względu na różnorodność sytuacji procesowych, w których może dojść do nadużycia uprawnień procesowych przez stronę, nie ma możliwości ustanowienia jednolitej sankcji takiego działania, wobec czego musi się ona odwoływać do sankcji określonych w przepisach szczególnych; nie przeszkadza to jednak ustanowieniu sankcji o charakterze nieproceduralnym (w zakresie kosztów procesu i odsetek), działającej w zakresie prewencji szczególnej i ogólnej.

W ślad za powyższym, rekomenduje się następujące rozwiązania prawne:

- a) klauzula generalna – celem stworzenia generalnego rozwiązania kwestii nadużyć prawa procesowego, proponuje się wprowadzenie nowej regulacji (proj. art. 4¹ k.p.c.). Zawiera ona syntetyczną i możliwie najściślejszą definicję

znamienia nadużycia prawa procesowego, opierającą się na ustaleniu celu, jaki strona chce osiągnąć korzystając z określonego uprawnienia procesowego i ocenie, czy cel ten jest usprawiedliwiony z punktu widzenia przeznaczenia danego prawa procesowego. W przypadku stwierdzenia próby nadużycia, sąd będzie uprawniony do niepodjęcia czynności związanych z danym uprawnieniem z jednoczesnym zawiadomieniem o tym strony;

- b) pisma niebędące pozwem – jest to pierwsza skonkretyzowana sytuacja nadużycia prawa procesowego – w przypadku jej stwierdzenia, tj. wniesienia pisma oznaczonego jako pozew, a w rzeczywistości niezawierającego żądania rozpoznania sprawy, sugeruje się rozwiązanie zawarte w projektowanym art. 186¹ tj. nienadawanie sprawie biegu – pozwoli to w sposób znaczący oszczędzić czas i środki dotychczas pożytkowane na nadawanie biegu pozwom w rzeczywistości nimi niebędącymi;
- c) pozew oczywiście bezzasadny – kolejna skonkretyzowana sytuacja nadużycia prawa procesowego, rozwiązywana przez projektowane art. 191¹, 367¹, 398² k.p.c. oraz 14a ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 300, z późn. zm.), dalej: „u.k.s.c.”, wiąże się ze składaniem pozwów niezmiernych w rzeczywistości do rozstrzygnięcia sprawy. W wyniku rekomendowanych regulacji, w przypadku stwierdzenia, iż pozew w świetle swej treści, załączników czy faktów powszechnie znanych, jest oczywiście bezzasadny – sąd na posiedzeniu niejawnym wydaje jedynie orzeczenie oddalające powództwo bez podejmowania innych czynności (proj. art. 191¹k.p.c.) - tożsama regulacja jest również projektowana w kwestii środka odwoławczego od ww. orzeczenia (proj. art. 367¹k.p.c.), oraz skargi kasacyjnej (proj. art. 398² k.p.c.). Dodatkowy bezpiecznik w postaci proj. art. 14a u.k.s.c. będzie sankcjonować, za pośrednictwem kosztów sądowych, osoby, które mimo orzeczenia I instancji o oczywistej bezzasadności pozwu, wniosą środek odwoławczy, którego rozstrzygnięcie potwierdzi wnioski I instancji. Pozwoli to nie tylko na ukrócenie marnotrawienia czasu i środków wymiaru sprawiedliwości, ale i zaprzestanie instrumentalnego jego wykorzystywania do partykularnych interesów stron, niemających nic wspólnego ze sprawiedliwością;
- d) łańcuch zażaleń – następna projektowana zmiana, którą rekomenduje się, by kodeks postępowania cywilnego definiował jako nadużycie przez stronę prawa procesowego, jest stosowanie tzw. łańcucha zażaleń, którego problematyka została wspomniana w pkt. 1.2. Odpowiada temu projektowany art. 394³ k.p.c. W przypadku identyfikacji zażalenia jako zmierzającego wyłącznie do zwłoki, zwłaszcza po raz kolejny przez tę samą osobę i w tym samym przedmiocie, sędzia referendarz pozostawia takie zażalenie w aktach sprawy i nie wywołuje ono żadnych działań sądu, natomiast strona wnosząca jest zawiadamiana o takiej konkluzji tylko w przypadku pierwszego zażalenia (następne zażalenia tożsame podmiotowo i przedmiotowo są pozostawiane w aktach bez rozpoznania, bez zawiadomienia strony). Zabezpieczając jednak prawa stron, projektowany przepis zawiera wyraźne odesłanie do art. 380 k.p.c., tzn. prawo kognicji sądu II instancji w apelacji;
- e) wnioski o wyłączenie sędziego - jest to kolejna stypizowana sytuacja, w praktyce często wykorzystywana do obstrukcji postępowania cywilnego. Projektowane zmiany art. 52 oraz 53¹ k.p.c. zmierzają do wyeliminowania tego zjawiska. Projektowany art. 52 upraszcza samą procedurę rozpatrywania wniosku o wyłączenie sędziego, natomiast projektowany art. 53¹ typizuje sytuacje, w których wnioski takie należy identyfikować jako nadużycie prawa procesowego i określa związaną z tym konsekwencję – w przypadku wniosku na piśmie, jest on pozostawiany w aktach sprawy bez rozpoznania, natomiast w przypadku gdy strona złoży go ustnie na rozprawie do protokołu – sąd poucza stronę o jego bezskuteczności;
- f) możliwość podwyższenia kosztów procesu i odsetek – projektuje się zmianę pozwalającą sądowi nałożyć na stronę nagminnie nadużywającą swoich uprawnień procesowych dodatkową sankcję, w postaci podwyższenia kosztów procesu na poczet wydatków drugiej strony, spowodowanych nadużywaniem prawa procesowego strony, z pewnymi obwarowaniami z uwagi na nie zawsze istniejącą pewność co do uznania działań strony za nadużycie. Do obwarowań tych należy między innymi uprzednie pouczenie strony o projektowanym przepisie i konsekwencjach jego zastosowania, konieczność wniosku strony poszkodowanej działaniami strony w celu wykazania poniesionych przez nią strat czy ograniczenie wysokości podwyższenia.

Proponowane wyżej zmiany pozwolą w znacznym stopniu ograniczyć przewlekłość postępowania na odcinku nagannych działań stron nadużywających swoich praw procesowych, co w konsekwencji spowoduje przyspieszenie postępowania, zwiększenie zasobów czasowych sądów na rozpatrywanie rzeczowych spraw, a także zabezpieczenie prawa uczciwych osób do rzetelnego i szybkiego procesu.

3. Dowody

W celu usystematyzowania oraz doprecyzowania przepisów, a także wprowadzenia zmian technicznych, mających za zadanie rozwiązywanie problemów wskazanych w pkt. 1.3, rekomenduje się następujące zmiany:

- a) zmiany o charakterze ogólnym – chodzi głównie o systematyzację przepisów dotyczących oceny dowodów oraz ujednolicenia terminologii. Dodatkowo sugeruje się poprawkę w art. 228 § 2 k.p.c. w celu redakcyjnym – sąd zna fakty nie „urzędowo” lecz z urzędu. Nieostre pojęcie „okoliczności faktycznych” należy zastąpić jednoznacznym pojęciem faktów. Pod tym kątem, rekomenduje zmianę odpowiednio kolejnych przepisów. Natomiast w art. 224 § 2 nieprecyzyjne i nieodpowiadające siatce pojęciowej k.p.c. pojęcie „dowodu z akt lub wyjaśnień organu administracji publicznej” sugeruje się zastąpienie pojęciem „dowodu z dokumentu zawartego w aktach lub sporządzonego przez organ administracji publicznej”;
- b) zmiany w zakresie czynności stron i sądu w postępowaniu dowodowym – w celu podniesienia standardów rzetelnego procesu rekomenduje się przyjęcie regulacji (proj. art. 235¹ k.p.c.) uściślających wymagania wobec wniosków dowodowych oraz jasno wskazujących i systematyzujących podstawy odmowy ich przeprowadzenia (proj. art. 235² k.p.c.) na wzór regulacji zawartej w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1904, z późn. zm.), dalej: „k.p.k.”. W ślad za powyższym, należy również zarekomendować uściślenie treści postanowienia dowodowego (proj. zmiana art. 236 k.p.c.). W celu uniknięcia wątpliwości co do kompetencji referendarzy sądowych, kompatybilnie z proponowanym wyżej rozszerzeniem ich uprawnień, warto również wskazać, iż odbieranie przyrzeczenia od osoby przesłuchiwanej jest wyłączną kompetencją sądu (proj. art. 242² k.p.c.). Końcowo, w celu uproszczenia zasad dopuszczenia dowodu z dokumentów, sugeruje się dodanie przepisu zdejmującego konieczność wydawania postanowienia w zakresie jego dopuszczenia, o ile znajduje się w aktach sprawy lub jest do nich dołączony (proj. art. 243² k.p.c.);
- c) zmiany w kwestii przepisów regulujących zeznania świadków – celem uczynienia postępowania dowodowego sprawniejszym oraz przystosowanym do realiów, sugeruje się wprowadzenie, na wzór procedury karnej, przepisu rozszerzającego możliwość przesłuchania świadka w miejscu jego pobytu o przesłankę „innej niedającej się pokonać przeszkody” (proj. art. 263 k.p.c.) oraz rozciągnięcia możliwości składania zeznań na piśmie z europejskiego postępowania ws. drobnych roszczeń na całe postępowanie cywilne (proj. art. 271¹ k.p.c.). W wypadku świadków będących osobami, wobec których istnieje wątpliwość co do postrzegania przez nich rzeczywistości oraz komunikowania jej, wprowadza się możliwość przesłuchania takich osób w obecności biegłego lekarza lub lekarza psychiatry (proj. art. 272¹ k.p.c.). Działanie to ukierunkowane jest na poprawę pewności co do zgromadzonego materiału dowodowego, przy jednoczesnym nie uszczuplaniu go.
- d) zmiany w przepisach regulujących opinię biegłych – w ramach pewnej systematyzacji i ukrócenia nieścisłości, sugeruje się wprowadzenie przepisów regulujących wykorzystywanie zleconych pozasądowo opinii oraz zrównanie ich wartości z pozostałymi opiniami biegłych (proj. art. 278¹ k.p.c.). Z tych samych względów, rekomenduje się również wyraźne wskazanie okoliczności wyłączania z procesu cywilnego biegłych (proj. art. 281 k.p.c.) oraz odbierania od nich przyrzeczeń (proj. art. 282 k.p.c.). Również przepisy odnoszące się do udostępniania biegłym materiałów do opinii wymagają pewnego uporządkowania językowego, celem wyeliminowania wątpliwości (proj. art. 284 k.p.c.). Co się zaś tyczy się regulacji trybu uzupełniania i wyjaśniania opinii oraz dopuszczania nowej, sugeruje się jej uzupełnienie oraz dostosowanie do dzisiejszych realiów celem usprawnienia postępowania (proj. art. 286 k.p.c.) – np. poprzez wyraźne wskazanie, że opinia może być uzupełniana oraz wyjaśniana w każdej formie, nie tylko ustnej. Również kwestia przyznawania wynagrodzenia biegłemu wymaga modernizacji, nacelowanej na poprawę jakości opinii przy jednoczesnym przyspieszeniu jej wykonania oraz racjonalizacji kosztów jej sporządzenia, m.in. poprzez wprowadzenie nowych sposobów wynagradzania biegłych, możliwych do dopasowania w zależności od poziomu szczegółowości oraz specjalności opinii – wymogi te spełnia projektowany przepis art. 288 k.p.c. Finalnie sugeruje się, ze względów systematyzacji, zmianę regulacji dotyczącej opinii opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów, poprzez usunięcie szczególnej regulacji opiniotwórczego zespołu sądowych specjalistów i zastąpienie go zwykłym odesłaniem do przepisów właściwych (proj. art. 290¹ k.p.c.).

Powyższe zmiany pozwolą nie tylko usystematyzować proces cywilny w zakresie zbierania materiału dowodowego, ale również wyeliminują techniczne nieścisłości związane z archaiczną i nieprecyzyjną dotychczas regulacją oraz usprawnią postępowanie dowodowe pod kątem szybkości postępowania oraz jakości zbieranego materiału dowodowego.

4. Uzasadnianie wyroków i postępowania odwoławcze

W zakresie regulacji odnoszącej się do uzasadniania wyroków oraz postępowań odwoławczych, rekomendowane są następujące rozwiązania:

– w kwestii uzasadnień wyroków należy odejść od dotychczasowego wyjątku, polegającego na sporządzeniu uzasadnienia z urzędu w przypadku wniesienia środka zaskarżenia w terminie oraz przewidzieć, że gdy wyrok doręcza się z urzędu, termin od doręczenia wyroku liczy się od dnia doręczenia. Odpowiednią regulację w tym zakresie wprowadzają proj. art. 328 § 1 i 2, 331 § 1 i 2 oraz 369 k.p.c., a odnośnie wyroków zaocznych projektowane – 342 i 343 k.p.c. Należy również obwarować wniosek o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku wymogiem wyraźnego wskazania, czy żąda się uzasadnienia wyroku w całości, czy w części, a jeżeli w części – będzie to jedyny wymóg co do treści wniosku o uzasadnienie, który nie będzie musiał mieć nawet postaci pisemnej. W obecnych realiach nie ma przeszkód, by zrezygnować z odmienności w zakresie doręczania i uzasadniania orzeczeń rozstrzygających co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym – i zastosować te same zasady, co w procesie: art. 357 k.p.c. do postanowień wпадkowych i art. 316-332 k.p.c. do postanowień co do istoty sprawy. Z tych powodów rekomenduje się uchylenie art. 517 i art. 519 k.p.c. Uzupełnienia wymaga dotychczasowa luka w przepisach k.p.c. dotycząca sytuacji, gdy sporządzenie uzasadnienia okaże się niemożliwe. W takim wypadku prezes sądu powinien zawiadomić o tym stronę, a termin do wniesienia środka odwoławczego winien biec od doręczenia tego zawiadomienia. Ponieważ jest to sytuacja nietypowa, należy o tym pouczyć stronę, a jeżeli działa bez fachowego pełnomocnika, należy jej także doręczyć pouczenie o trybie zaskarżenia. Odpowiednią regulację wprowadza proj. art. 331 § 4 k.p.c. Przy okazji tych zmian rekomenduje się także uściślenie, że sankcją złożenia wadliwego wniosku o uzasadnienie jest jego odrzucenie (proj. art. 328 § 4 k.p.c.). Sugeruje się również rozwiązanie, że pisemne uzasadnienie wyroku powinno być zwięzłe (proj. art. 328¹ § 3 k.p.c.) Rekomenduje się również, by na wzór procedury karanej, przewidzieć możliwość przedłużenia na czas oznaczony terminu do sporządzenia uzasadnienia przez prezesa sądu - odpowiednie regulacje wprowadza proj. art. 329 k.p.c. Zapisy dotyczące wygłoszonego uzasadnienia i jego transkrypcji, dotychczas rozrzucone, należy skupić w jednym przepisie. Jednocześnie należy wyłączyć obowiązek podania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia w przypadku wygłoszenia uzasadnienia oraz przewidzieć odpowiednie zastosowanie do transkrypcji przepisów o pisemnym uzasadnieniu wyroku. Odpowiednie zmiany wprowadza proj. art. 331¹ k.p.c. Normę przewidującą sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku z urzędu w przypadku wniesienia skargi o stwierdzenie z prawem prawomocnego orzeczenia należy (1) uzupełnić o możliwość ograniczenia uzasadnienia do zakresu, którego dotyczy skarga i (2) przenieść do przepisów o tej skardze. Przy tej okazji należy także uzupełnić podstawę odrzucenia skargi o jej wniesienie z uchybieniem terminu. Rekomendowaną regulację zawiera proj. art. 424⁶ k.p.c.;

– w kwestii uregulowań apelacji – celem ogólnego usprawnienia postępowania apelacyjnego, zwłaszcza kontroli apelacji, rekomenduje się wprowadzenie regulacji by rzeczona kontrola była dokonywana przez jeden sąd odwoławczy zamiast kilku czy kilkunastu sądów pierwszej instancji. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez wprowadzenie proj. art. 371 i proj. art. 373 § 1 k.p.c. oraz uchylenie art. 370 k.p.c. Dodatkowym aspektem, istotnym dla sprawności całokształtu postępowania, jest ewentualna skarga na postanowienie referendarza, która winna być rozpatrywana szybciej niż zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji, jak w dotychczasowym modelu. Sugerowaną regulację w tym zakresie zawiera proj. art. 373 § 2 k.p.c. Kolejną normą, której zmianę się rekomenduje, jest art. 368 k.p.c. Przepis ten powinien wyraźniej podkreślić, że przesłanką uwzględnienia przez sąd II instancji nowych faktów i dowodów jest wykazanie przez stronę wnoszącą apelację, że ich powołanie przed sądem I instancji nie było możliwe lub że potrzeba ich powołania wynika później oraz nakładać na stronę obowiązek wskazywania konkretnych faktów jako podstawy wniosków dowodowych oraz żądań i zarzutów. Dodatkowo, wskazuje się konieczność wprowadzenia wymogu, by strona powołując fakt stwierdzony dowodem utrwalonym za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk oznaczyła część zapisu dotyczącą tego faktu. Wszystkie te postulaty zostały zawarte w proj. art. 368 k.p.c. W wyniku sugerowanej koncentracji postępowania międzyinstancyjnego w sądzie odwoławczym, odpis apelacji winien stronie przeciwnej doręczać sąd odwoławczy – o ile apelacja nie zostanie odrzucona. Celowe jest również związanie tej czynności z terminem do wniesienia odpowiedzi na apelację. Zmianę tę wprowadza się poprzez wprowadzenie proj. art. 373¹ k.p.c. oraz uchylenie art. 372 k.p.c. Należy także poszerzyć możliwość rozpoznania apelacji przez sąd odwoławczy na posiedzeniu niejawnym nie tylko na przypadki cofnięcia pozwu, cofnięcia apelacji i nieważności postępowania, lecz także na inne przypadki, gdy przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, a żadna ze stron nie skorzystała z prawa do żądania przeprowadzenia rozprawy. Z założenia wyłącznie na posiedzeniu niejawnym rozpoznaje się apelację od wyroku oddalającego pozew oczywiście bezzasadny (proj. art. 367¹ w związku z proj. art. 191¹ k.p.c.). Taka regulacja w sposób oczywisty przyczyni się do przyspieszenia postępowania odwoławczego. Merytoryczne rozpoznanie spraw na tym nie ucierpi: strony w ogóle często się nie stawiają na

rozprawy odwoławcze, jeżeli się stawia – to większość rozpraw odwoławczych sprowadza się do podtrzymania apelacji przez jedną stronę i wniosku o jej oddalenie z drugiej strony, a motywacją stawienia się na rozprawie bywa tylko groźba obciążenia kosztami procesu. Odpowiednie zmiany w tym zakresie wprowadzają proj. art. 374 i 375 k.p.c. Do przyspieszenia postępowania przed sądem odwoławczym powinno się przyczynić także poszerzenie sytuacji, w których sąd może zlecić przeprowadzenie dowodu sędziemu wyznaczonemu, o ogólnie ujętą sytuację przyspieszenia postępowania. Jeżeli okoliczności sprawy nie wymagają, by dowód został przeprowadzony przed sądem odwoławczym w pełnym składzie trzech sędziów, dowód może przeprowadzić jeden z nich, a dwaj pozostali mogą się zająć czynnościami w innych sprawach. Sugerowaną zmianę w tym zakresie wprowadza proj. art. 367 k.p.c. Pewnych zmian polegających na uproszczeniach wymaga również uzasadnienie orzeczenia sądu II instancji, co zawiera proj. art. 387 § 2¹ k.p.c. Co do dalszych zmian, sugeruje się również odwrócenie dotychczasowej zasady, określającej skład sądu I instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy poprzez wskazanie, że rozpoznanie to następuje w tym samym składzie, co pierwotne. W takim układzie skutki swych błędów w postaci dodatkowego nakładu pracy poniesie ten sędzia, który je popełnił – co po pierwsze należy uznać za sprawiedliwe, a po drugie – będzie to motywacją do starannego prowadzenia postępowania. Oczywiście, nie będzie to możliwe w sytuacjach przejścia sędziego do innego sądu, długotrwałej nieobecności itp., co też należy przewidzieć, by zapobiec nadmiernie rygorystycznej wykładni – dlatego rekomenduje się wprowadzenie proj. art. 386 § 5 k.p.c. Przy tych wszystkich zmianach, należy również mieć na względzie konieczność zadbania o niezawisłość sędziowską, która w obecnym stanie prawnym pozostaje naruszona ze względu na związanie sędziego I instancji wskazaniem co do dalszego postępowania prze sąd II instancji – które w istocie pośrednio determinują późniejsze rozstrzygnięcia – z tego względu zaleca się wprowadzenie proj. art. 386 § 6 k.p.c. niwelującego ten problem;

– w zakresie zażaleń - rekomenduje się przyjęcie jako zasady „zażalenia poziomego”, z wyłączeniem wyczerpująco wyliczonych kategorii spraw:

- postanowienia, które kończą postępowanie w sprawie (umorzenie postępowania lub zwrot pozwu),
- postanowienia, które wiążą się z przeniesieniem postępowania do innego sądu,
- postanowienia, które powodują przerwę w toku postępowania (zawieszenie postępowania).

Na wypadek, gdy postanowienie należy do obu grup naraz (np. kończy postępowanie odmawiając sporządzenia uzasadnienia), należy wprowadzić regułę kolizyjną, że zażalenie na nie rozpoznaje sąd drugiej instancji. Tę samą zasadę należy zastosować w sytuacji, gdy w sądzie I instancji nie da się utworzyć składu do rozpoznania zażalenia (np. gdy wszyscy sędziowie podlegają wyłączeniu). Rekomendowaną zmianę wprowadzają w życie proj. art. 394 § 1, 394^{1a} i 394^{1b} k.p.c. Odpowiednio, na art. 394^{1a} § 1 pkt 6, należało zmienić przepis, do którego odsyła proj. art. 395 § 1 k.p.c. W związku ze zmianą zasad uzasadniania postanowień, termin do wniesienia zażalenia należy ujednolicić na tydzień od doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, a jako wyjątek przewidzieć sytuację, gdy sąd odstąpił od uzasadnienia zaskarżonego postanowienia w myśl proj. art. 357 § 6 k.p.c. Adekwatną regulację zawiera proj. art. 394 § 2 k.p.c. Ten sam model rekomenduje się zastosować w postępowaniu odwoławczym – ograniczając, tak jak do tej pory, katalog postanowień podlegających zaskarżeniu, który należy uzupełnić o postanowienie o odrzuceniu apelacji. Sugerowaną regulację zawiera proj. art. 394² k.p.c. W wyniku tej zmiany wskazuje się, że najlepszym wyjściem byłoby uznanie za zbędne i w konsekwencji – uchylenie art. 394¹ § 2 oraz art. 117 § 6 k.p.c. Wskazuje się również, by dla uniknięcia niejasności określić, że rozpoznania zażaleń na posiedzeniach niejawnych dotyczą sądów obu instancji i że następuje to w składzie trzech sędziów. Postuluje się również konieczność utrzymania zasady, że do postępowania zażaleniowego odpowiednio stosuje się przepisy o postępowaniu apelacyjnym, przy czym dla uniknięcia niejasności należy wskazać, że postanowienie kończące postępowanie uzasadnia się na piśmie z urzędu, a na wniosek – gdy zażalenie oddalono albo zmieniono zaskarżone postanowienie. Odpowiednią regulację w tym zakresie wprowadzają proj. art. 396 i proj. art. 397 k.p.c. Do „zażalenia poziomego” w sądach obu instancji przewiduje się odpowiednie stosowanie przepisów art. 394 § 2 i 3, 395, 396 oraz 397 § 1, 1¹ i 2 k.p.c. (proj. art. 394^{1a} § 2 i proj. art. 394² § 2 k.p.c.). Podrzędna pozycja postępowania egzekucyjnego wobec postępowania rozpoznawczego przemawia za wprowadzeniem „zażalenia poziomego” jako zasady w tym postępowaniu. Rekomendowaną zmianę wprowadza proj. art. 767⁴ § 1¹ k.p.c. Natomiast co się tyczy postępowania egzekucyjnego, wszystko przemawia za wprowadzeniem zażalenia „poziomego” jako zasady w tym postępowaniu. Odpowiednią zmianę wprowadza proj. art. 767⁴ § 1¹ k.p.c.;

– w przedmiocie skargi na orzeczenie referendarza sądowego – w tym zakresie sugeruje się wprowadzenie w życie proj. art. 398²², 398²³ oraz 767^{3a} k.p.c. Przepisy te uwzględniają fakt, iż skoro referendarz działa w ramach sądu, to zażalenie na jego czynności winno przysługiwać adekwatnie do tych sytuacji, w których przewiduje się zażalenie na

działania sądu oraz regulują dokładnie tryb postępowania ze skargą na referendarza przyrównując go do trybu zażalenieniowego,

z uwzględnieniem specyfiki skargi. Dodatkowo, sugerowane regulacje zawierają odrębności w postępowaniu ze skargą, które stanowią ważny element w zakresie przemodelowania procesu zaskarżania orzeczenia referendarza sądowego. Dla wykluczenia możliwości nadużycia przez referendarza instytucji odrzucenia skargi sugeruje się, by uprawnienie do tej treści rozstrzygnięcia przysługiwało wyłącznie sądowi (art. 398²² § 7 k.p.c. *in fine*), podobnie jak w przypadku ponownego orzeczenia, na które służy skarga na zasadach ogólnych, jednak w przypadku zaskarżenia tego ponownego orzeczenia nie ma już możliwości kolejnego rozstrzygnięcia przez referendarza. Ponowna (i dalsza) skarga winna zostać rozpoznana przez sąd (proj. art. 398²² § 5 k.p.c.). Będą to dodatkowe bezpieczniki, które zapewnią prawidłową realizację uprawnień stron w trakcie procesu. Dodatkowo, wraz z rekomendowanym wprowadzeniem orzekania przez referendarzy w sądach apelacyjnych, należy uregulować tryb rozpoznawania zażaleń na postanowienia wydawane przez te sądy w następstwie zaskarżenia orzeczeń referendarzy. W przypadku sądu apelacyjnego nie ma już sądu powszechnego wyższego szczebla, do którego należałoby wnieść zażalenie od jego postanowienia, a angażowanie Sądu Najwyższego do rozpoznawania takich zażaleń byłoby oczywiście niecelowe. Należy więc także w tej sytuacji skorzystać z instytucji instancji poziomej i wskazać, że jeżeli zaskarżenie postanowienia do sądu wyższego szczebla nie jest możliwe ze względu na brak takiego sądu, środek zaskarżenia od orzeczenia sądu rozpoznaje ten sam sąd w innym składzie (proj. art. 398²² § 6 k.p.c. *in fine*).

Wszystkie powyższe rekomendowane zmiany pozwolą znacznie poprawić wydajność postępowania cywilnego, poprzez skrócenie czasu jego trwania, z równoczesnym zabezpieczeniem praw stron w postępowaniu

5. Postępowanie w sprawach gospodarczych

W celu ograniczenia liczby aktów prawnych i tym samym poprawienia sytuacji normatywnej pod kątem przejrzystości systemu prawa, należy skoncentrować regulację ustroju sądownictwa gospodarczego w jednej ustawie. Skoro w myśl art. 175 ust. 1 Konstytucji sądy gospodarcze muszą się mieścić w systemie sądów powszechnych, to ustawą właściwą do regulacji ich ustroju jest ustawa z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 23, z późn. zm.), dalej: „u.s.p.”. Tam więc powinna się znaleźć norma prawna ustanawiająca sądy gospodarcze i zakres ich właściwości, wraz z określeniem, które spośród spraw cywilnych są sprawami gospodarczymi.

W tym celu projektuje się:

- przeniesienie normy ustanawiającej sądy gospodarcze i określającej ich właściwość funkcjonalną w części dotyczącej spraw gospodarczych z art. 1 ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych (Dz. U. z 2016 r. poz. 723), dalej: „r.p.s.s.g.”, do art. 10a u.s.p.,
- przeniesienie normy rozciągającej ich właściwość funkcjonalną na sprawy inne niż gospodarcze z art. 2 ust. 2 r.p.s.s.g. do art. 10b u.s.p.,
- przeniesienie normy definiującej sprawę gospodarczą z art. 2 ust. 1 r.p.s.s.g. do art. 10b u.s.p.,
- wprowadzenie do k.p.c. normy przewidującej rozpoznanie spraw gospodarczych w odrębnym postępowaniu w sprawach gospodarczych,
- uchylenie r.p.s.s.g. jako bezprzedmiotowej.

W efekcie art. 10a i art. 10b p.u.s.p. statuuja sądy gospodarcze i określają ich właściwość funkcjonalną: w sprawach gospodarczych oraz innych należących do ich właściwości z mocy przepisów odrębnych.

W projektowanym art. 479⁸⁹ § 1 określa się zakres zastosowania odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych jako całokształt spraw gospodarczych rozpoznawanych w procesie. Wskazanie to wyłącza sprawy należące do postępowania nieprocesowego i egzekucyjnego.

W konsekwencji powyższych zmian, uchyla się r.p.s.s.g. jako zbędną wobec pozbawienia jej treści oraz wobec osiągnięcia jej celu, polegającego na przekazaniu sądom rozpoznawania spraw gospodarczych.

Jednocześnie przewiduje się wyłączenie z dotychczasowego katalogu spraw, które ze swej istoty nie mają bezpośredniego związku z obrotem gospodarczym, a do których rozpoznawania sąd gospodarczy jest mniej wyspecjalizowany, niż sąd cywilny, w szczególności spraw o:

- nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu obejmującemu roszczenia, które, gdyby były rozpoznawane przez sąd, należałyby do właściwości sądów gospodarczych,
- pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, obejmującego roszczenie, które, gdyby było rozpoznawane przez sąd, należałoby do właściwości sądów gospodarczych,
- ustalenie, że orzeczenie sądu lub rozstrzygnięcie innego organu państwa obcego, wydane w sprawie gospodarczej, podlega albo nie podlega uznaniu.

Ponadto, aby wykorzystać specjalizację sądów gospodarczych do katalogu spraw gospodarczych dodaje się sprawy:

- z umów o roboty budowlane oraz z umów związanych procesem budowlanym, służących wykonaniu robót budowlanych,
- z umów leasingu,
- przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy ustawy lub czynności prawnej.

Projektowane regulacje statuują, że pojęcie sprawy gospodarczej nie powinno natomiast obejmować spraw: o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej po jej ustaniu, a także spraw o wierzytelność nabytą od osoby niebędącej przedsiębiorcą, chyba że wierzytelność ta powstała ze stosunku prawnego w zakresie działalności gospodarczej prowadzonej przez wszystkie jego strony.

Profesjonalizm stron postępowania w sprawie gospodarczej pozwala na zaostrzenie rygorów w tym postępowaniu, w szczególności na skrócenie terminów i ograniczenie możliwości dysponowania sprawą. Zakładanym celem tak określonych odrębności jest przyspieszenie rozpoznawania spraw gospodarczych w stosunku do spraw rozpoznawanych w „zwykłym” procesie. W tym celu przewiduje się:

- wyłączenie stosowania niektórych instytucji procesowych,
- wprowadzenie wiążących sąd terminów do podjęcia czynności w sprawie oraz skrócenie niektórych terminów wiążących strony,
- ograniczenia czasowe w powoływaniu twierdzeń i dowodów,
- możliwość poddania sankcji stronę, która przed wytoczeniem powództwa uchylała się od próby dobrowolnego rozwiązania sporu.
- możliwość nadania wyrokowi waloru tytułu zabezpieczenia, nawet jeszcze przed uprawomocnieniem.

Projektowane zmiany podkreślają prymat dowodu z dokumentu. W myśl proponowanych regulacji, dowód z zeznań świadka sąd może dopuścić jedynie wtedy, gdy po wyczerpaniu innych środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Przewiduje się również wprowadzenie nowego rozwiązania w postaci umowy dowodowej. Mając na względzie usprawnienie postępowania, strony będą mogły umówić się o wyłączeniu pewnego rodzaju dowodów, w szczególności z zeznań świadków lub z opinii biegłych, w sprawie z określonego stosunku prawnego, powstałego na podstawie umowy.

6. Inne postępowania odrębne

W związku z faktem, iż przeważnie postępowania odrębne są instytucją niezwykle skuteczną w procesie cywilnym, zwłaszcza ze względu na ich szybkość, przy jednoczesnym braku uszczerbku na prawach stron, rekomenduje się wprowadzenie zmian o charakterze doskonalącym oraz poszerzającym zakres stosowania następujących segmentów:

– postępowanie uproszczone – w tym zakresie sugeruje się wprowadzenie zmian poszerzających zakres spraw podlegających rozpoznaniu i rozwinięcie jego odrębności. Celem tym może sprostać proponowana regulacja, przewidująca wprowadzenie proj. art. 505¹, 505³, 505⁷, 505⁸, 505¹² oraz 505¹⁴ k.p.c., przy jednoczesnym uchyleniu art. 505² i 505⁶ k.p.c. Wprowadzając one następujące założenia:

- a) zmiana zakresu spraw – poprzez poszerzenie tego zakresu do materii „świadczeń do wysokości wartości przedmiotu sporu 20.000 zł”, przy jednoczesnym zastosowaniu wyłączeń w zakresie spraw szczególnie doniosłych społecznie, a także zachowaniu przy tym swobody decyzyjnej sądu, pozwalającej na pominięcie przepisów o postępowaniu

uproszczonym w razie potrzeby;

- b) zmiana w zakresie odrębności postępowania – poprzez umożliwienie zasięgnięcia przez sąd opinii biegłego, bez koniecznej dotychczas automatycznej rezygnacji z procedowania w trybie uproszczonym – decyzja co do trybu postępowania winna zależeć od opinii sędziego, a nie automatyzmu przepisów prawa, jak dotychczas. W ślad za tym, również rekomendowane przepisy zawierają regulacje zmieniające zakres oceny sędziowskiej – poszerzającą w kwestii oceny zasadności i wysokości roszczenia strony, a zawężającą – w przypadku kosztów biegłego, które mogłyby przewyższyć wartość przedmiotu sporu. Zmiany dotyczą również spraw, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 1.000 zł – w tego typu sprawach należy ograniczyć zarówno treść uzasadnienia (jedynie do podstaw prawnych; w przypadku wątpliwości stron, sąd będzie mógł rozszerzyć uzasadnienie o wyjaśnienie wątpliwości) oraz możliwość jego zaskarżenia (do przypadków największych uchybień procesowych);
- c) w pozostałym zakresie, rekomendowane przepisy wprowadzają zmiany porządkowe związane z innymi modyfikowanymi regulacjami oraz techniczne;

- postępowanie z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – w tym przedmiocie należy wprowadzić zmiany przystosowujące te postępowania do generalnych modyfikacji, wprowadzanych niniejszym projektem, przy jednoczesnym zachowaniu specyfiki tych postępowań, a także poprawki o charakterze usprawnieniowym. Celom tym odpowiadają projektowane art. 461, 464, 467, 470, 471, 475¹, 476, 477², 477⁶, 477⁷, 477¹⁴ k.p.c., przy jednoczesnym uchyleniu art. 468, 477⁹ § 3², 477¹¹ § 3 i 477¹³ § 2 k.p.c. Zmiany te zawierają:

- a) z zakresu spraw z prawa pracy – dostosowanie postępowania przygotowawczego w tych sprawach (wprowadzanego przez projektowaną zmianę) do zasad występujących w procesie z prawa pracy w postaci np. łagodniejszego podejścia do wymagań formalnych czy mniej restrykcyjnym podejściem do dopuszczania materiału dowodowego,
- b) z zakresu spraw z ubezpieczeń społecznych – poszerzenie możliwości uchylenia przez sąd decyzji organu rentowego i przekazania sprawy temu organowi do ponownego rozpoznania oraz odejście od wyjątkowej regulacji właściwości miejscowej sądu ubezpieczeniowego. Pozwoli to na dostosowanie tego zakresu postępowań do specyfiki prawa ubezpieczeń społecznych oraz – poprzez zmianę przepisów o właściwości – poprawi wydajność postępowania a także uprości postępowanie dla samych stron; zmiana nie dotyczy spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, w których wniesiono odwołanie od decyzji organu emerytalnego określonego przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, wojskowego organu emerytalnego albo organu emerytalnego właściwego w stosunku do funkcjonariuszy Służby Więziennej;

- elektroniczne postępowanie upominawcze (dalej: e.p.u.) – w tym przedmiocie, tytułem wstępu należy podkreślić bardzo dużą przydatność tego postępowania, udowodnioną zresztą w praktyce, jako taniego i sprawnego narzędzia do uzyskiwania nakazu zapłaty w sprawach całkowicie bezspornych. W celu udoskonalenia tego typu postępowania, rekomenduje się odejście od zasady, iż postępowanie to jest częścią wstępną postępowania procesowego, a winno stać się odrębną alternatywą dla postępowania procesowego. By osiągnąć ten cel, projektowane przepisy zakładają przerwanie więzi między e.p.u., a postępowaniem procesowym w ten sposób, iż w przypadku wniesienia skutecznego sprzeciwu od nakazu zapłaty w e.p.u., nakaz zapłaty wydany w tym postępowaniu traci moc, a sąd umarza postępowanie. Następnie strona powodowa sama może wnieść powództwo na drogę procesową, z uwzględnieniem poniesionych kosztów i skutków procesowych spowodowanych terminem wniesienia powództwa do e.p.u., co zabezpiecza jej gwarancje procesowe. Zmiana ta pozwoli jeszcze lepiej funkcjonować e.p.u., bez uszczerbku na prawach stron.

- postępowania nakazowe i upominawcze - świetle doświadczeń praktycznych, dodatni wpływ postępowania nakazowego i postępowania upominawczego na sprawność postępowania sądowego jest oczywisty. Zarazem przepisy tych postępowań nie sprawiają poważniejszych trudności w stosowaniu. Dlatego modyfikacje tych postępowań są niewielkie i sprowadzają się do naprawienia dotychczasowych niedociągnięć związanych z kazuistyką przepisów, a także licznymi powtórzeniami oraz do wprowadzenia do tych postępowań odrębnych zmian wynikających ze zmian w przepisach ogólnych. Najistotniejszą zmianą w zakresie przedmiotowych postępowań jest dopuszczenie do wydawania nakazów zapłaty przez referendarzy sądowych, co pozwoli odciążyć sędziów zawodowych, a co się z tym wiąże – przyspieszyć inne postępowania.

Powyższe zmiany pozwolą udoskonalić oraz upowszechnić postępowania odrębne, które udowodniły w praktyce swoją ogromną przydatność w postępowaniu cywilnym, ze względu na ich funkcjonalność i szybkość, z jednoczesną merytoryką

rozstrzygnąć sporów. W dużym stopniu przybliży to osiągnięcie strategicznego celu całej projektowanej zmiany, w postaci usprawnienia postępowania cywilnego.

7. Ogólne usprawnienia postępowania

Celem wprowadzenia generalnych poprawek w procedurze cywilnej oraz rozwiązania problemów opisanych w pkt. 1.7, proponuje się wprowadzenie zmian w następujących kwestiach:

a) właściwości sądów – poprzez:

- poszerzenie właściwości rzeczowej sądów okręgowych o rozpatrywanie spraw o ustalenie istnienia uchwał organów prawnych i jednostek organizacyjnych (proj. art. 17 pkt 4² k.p.c.);
- zmiany we właściwości miejscowej w ten sposób że, wyłączone zostanie stosowanie przepisów o właściwości przemiennej w sprawach przeciwko konsumentom, przyjęcie za miejsce wykonania umowy jedynie miejsca spełnienia świadczenia charakterystycznego, czyli z wyłączeniem zapłaty, która nie jest świadczeniem charakterystycznym oraz poszerzenie podstawy właściwości przemiennej w sprawach, o ochronę dóbr osobistych, naruszonych przy wykorzystaniu prasy i Internetu oraz przeciwko bankowi lub jego następcy prawnemu o roszczenia z czynności bankowych o właściwość miejsca zamieszkania albo siedziby powoda;
- zmianę szczególnej właściwości rzeczowej i miejscowej sądu poprzez dodanie proj. art. 45¹ oraz 45² k.p.c. statuujących możliwość zwrócenia się przez właściwy sąd do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi, ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości;

b) składu sądu - chodzi tu przede wszystkim o wprowadzenie zmian redakcyjnych, zgodnych z siatką pojęciową używaną w k.p.c. Zmiany te kompleksowo zapewniają proj. art. 47, 52, 330 oraz 367 k.p.c.,

c) kompetencji referendarzy sądowych - w zakresie rozszerzenia ich kompetencji poprzez:

- o wyraźne wskazanie możliwości wykonywania czynności należących do zakresu zadań przewodniczących składu,
- umożliwienie wykonywania czynności referendarzom w sądach apelacyjnych,
- poszerzenie kompetencji referendarzy w sprawach rejestrowych oraz ewidencji na wszelkie rejestry i ewidencje, z konkretnym wyłączeniem spraw szczególnie doniosłych, wymienionych w proj. art. 509¹ k.p.c.,
- przyznanie dodatkowych kompetencji w zakresie prowadzenia postępowań pojednawczych, przeprowadzanie dowodów w ramach pomocy prawnej, czynności w zakresie kontroli prawidłowości wniesionej apelacji, czynności w postępowaniu nakazowym oraz orzekania o należnościach osób trzecich przewidzianych w k.p.c.(art. 92 ust. 1 w związku z art. 93 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych),

d) kosztów procesu - w zakresie zwiększenia obszaru ich stosowania, celem dyscyplinowania stron oraz zachęcenia do konsensualnego rozstrzygania sporu. Proponuje się do przedmiotowych kosztów dodać kolejne za:

- nieusprawiedliwione niestawiennictwo strony wezwanej do osobistego stawiennictwa na czynności sądu, wymagające jej udziału. Niestawiennictwo strony na zaplanowaną czynność, w której konieczny był jej udział (sąd wezwanie do osobistego stawiennictwa) prowadzi do mniejszej lub większej dezorganizacji i zwłoki – wobec czego powinno spotkać się z sankcją, o ile nie zostanie usprawiedliwione;
- nieusprawiedliwione niestawiennictwo na posiedzenie mediacyjne, mimo wcześniejszej zgody na mediację. W toku postępowania strony winny wykorzystać wszelkie możliwości rozwiązania sporu, które otwiera im procedura. Sabotowanie przez stronę tych możliwości musi zostać ocenione zdecydowanie negatywnie i spotkać się z sankcją;
- doprowadzenie do zwłoki w drodze nadużycia prawa procesowego.

e) komunikacji sądu ze stronami - celem zniesienia występujących barier między sądem a stronami, by uczynić sąd instytucją przyjazną stronom, należy wprowadzić:

- możliwość, w miarę potrzeby, udzielania przez sąd wskazówek, co do prawdopodobnego wyniku sprawy w świetle zgłoszonych twierdzeń i dowodów (proj. art. 205¹³ k.p.c.),
- obowiązek uprzedzania stron przez sąd o zamiarze orzeczenia w przedmiocie ich żądań lub wniosków na innej

- podstawie, niż tej, na której zostały wniesione,
- wskazanie, że wyrażenie przez sędziego poglądu co do prawa i faktów przy wyjaśnianiu stronom czynności sądu lub nakłanianiu do ugody nie stanowi przyczyny uzasadniającej jego wyłączenie (proj. art. 49);
- f) przepisów o interwencji ubocznej - ze względu na konieczność ich doprecyzowania oraz udoskonalenia, proponuje się:
- wyraźne wskazanie, że zgłoszenie interwencji jest pismem procesowym, a zatem zastosowanie znajdują przepisy odnoszące się do wymogów pisma procesowego oraz sankcji ich niedopełnienia,
 - określenie, iż kwestię potrzeby rozpoznania opozycji do interwencji na rozprawie należy pozostawić każdorazowej ocenie sądu i dopuścić rozpoznawanie opozycji także na posiedzeniu niejawnym,
 - wprowadzenie terminu dwóch tygodni od doręczenia, albo chwili rozpoczęcia najbliższego posiedzenia jawnego, jeżeli nastąpi wcześniej dla wniesienia opozycji (proj. art. 78 § 1 k.p.c.),
 - dostosowanie brzmienia art. 77 i 78 k.p.c. do zasad współczesnego języka prawnego;
- g) stosowania formularzy - w zakresie zniesienia ich obligatoryjnego stosowania, jedynie z pozostawieniem sądowi prawa do zażądania od strony wniesienia pisma na formularzu, w przypadku gdy może to usprawnić postępowanie;
- h) doręczeń - głównie w zakresie wciąż wąskiej regulacji dotyczącej doręczeń wzajemnych między pełnomocnikami stron oraz uznawania przez sąd pism za doręczone;
- i) wydawania postanowień - w zakresie niedostatecznie szerokiego zakresu wydawania postanowień na posiedzeniach niejawnych;
- j) publicznej dostępności posiedzeń sądu w zakresie:
- zakazu obecności na posiedzeniu jawnym osób małoletnich (jak dotychczas) lub uzbrojonych (jak w postępowaniu karnym),
 - możliwości uchylenia tego zakazu, co do konkretnego posiedzenia (jak w postępowaniu karnym),
 - dopuszczenia na posiedzenia niejawne tylko osób wezwanych (jak dotychczas),
 - zakazu obecności przy czynnościach sądu osób w stanie nielicującym z powagą sądu (jak w postępowaniu karnym, ale z rozszerzeniem na wszelkie czynności sądu, czyli także posiedzenia niejawne, oględziny, czynności poza siedzibą sądu, itp.),
- k) zgłaszania zastrzeżeń - w ten sposób, by usunąć zróżnicowanie stron w zakresie terminu do zgłoszenia zastrzeżenia;
- l) postępowania pojednawczego - w zakresie niemożności uczestnictwa w nim referendarzy sądowych oraz niezgodnego z celem tej instytucji zawezwania do próby ugodowej;
- m) treści pozwu - w zakresie nałożenia na stronę obowiązku wykazania, iż nie mogła sama pozyskać dokumentów z sądów, urzędów lub od osób trzecich, zanim wniesie o dokonanie tej czynności przez sąd (proj. art. 187 k.p.c.),
- n) zarzutu potrącenia - w zakresie nałożenia na stronę obowiązku sprecyzowania poprzez jednoznaczne określenie wiarygodności w zakresie zarzutów, których dotyczy, oraz wskazanie faktów, na których ten zarzut opiera. Aby uzyskać jednoznaczne oświadczenie pozwanego, co do tych okoliczności, bez czasochłonnego precyzowania ustnych oświadczeń, należy zobowiązać go do przedstawienia tego zarzutu w piśmie procesowym, odpowiadającym wymaganiom stawianym pozwowi – z wyjątkiem opłaty. Sankcją niedopełnienia tych wymogów będzie zwrot dokumentu zawierającego oświadczenie w trybie art. 130 k.p.c.. Rekomendowaną regulację zawiera proj. art. 203¹ k.p.c.;
- o) oceny sędziowskiej - w kwestii jej zbyt wąskiego zakresu co do ustalania wysokości zasądzonych kwot w rozumieniu art. 322;
- p) ogłaszania wyroku - w zakresie rozstrzygnięć co do terminu ogłoszenia orzeczenia oraz problemu tzw. ogłaszania wyroku do pustej sali;
- q) zawieszania i wstrzymywania natychmiastowej wykonalności - w kwestii niejednolitego nazewnictwa oraz zbędnego

różnicowania reguł w zakresie nakazów zapłaty oraz wyroków zaocznych;

- r) uzasadnień postanowień wpadkowych - w zakresie głównie uzasadnienia ich z urzędu;
- s) doręczania postanowień w postępowaniu o nadanie klauzuli - w zakresie wykładni językowej, generującej przypadki doręczania dłużnikowi postanowień w tym zakresie;
- t) wyroków w postępowaniu grupowym - w zakresie braku górnej granicy osób mogących złożyć pozew grupowy i idącemu w ślad za tym problemowi rozwlekłości wyroku.

8. Postępowanie zabezpieczające

W zakresie postępowań zabezpieczających przewiduje się:

- dopuszczenie wydawania postanowień rozstrzygających o zabezpieczeniu roszczeń i o kwestiach z tym związanych na posiedzeniach niejawnych;
- uściślenie zasad doręczania postanowień rozstrzygających co do wniosku o zabezpieczenie;
- jednoznaczne wskazanie bezskuteczności, jako sankcji dokonania czynności prawnej wbrew zabezpieczeniu;
- ujednolicenie zasad upadku zabezpieczenia;
- rozstrzygnięcie kwestii następstwa hipotek uzyskanych na podstawie zabezpieczenia i prawomocnego rozstrzygnięcia co do istoty sprawy.

9. Koszty sądowe

Analizując wysokość oraz adekwatność kosztów sądowych, weryfikacji poddano zmiany w zakresie realnego, ekonomicznego ciężaru opłat sądowych dla społeczeństwa, w tym celu posłużono się jednymi z najbardziej popularnych wskaźników gospodarczych: *wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej* oraz *wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych*. W tabeli poniżej przedstawiono wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w okresie od 2007 r. do 2016 r. W analizowanym okresie zaobserwowano stały wzrost przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. W ciągu 10 lat odnotowano ok. 50% wzrost badanego wskaźnika, który w 2016 r. osiągnął wartość 4 047,21 zł.

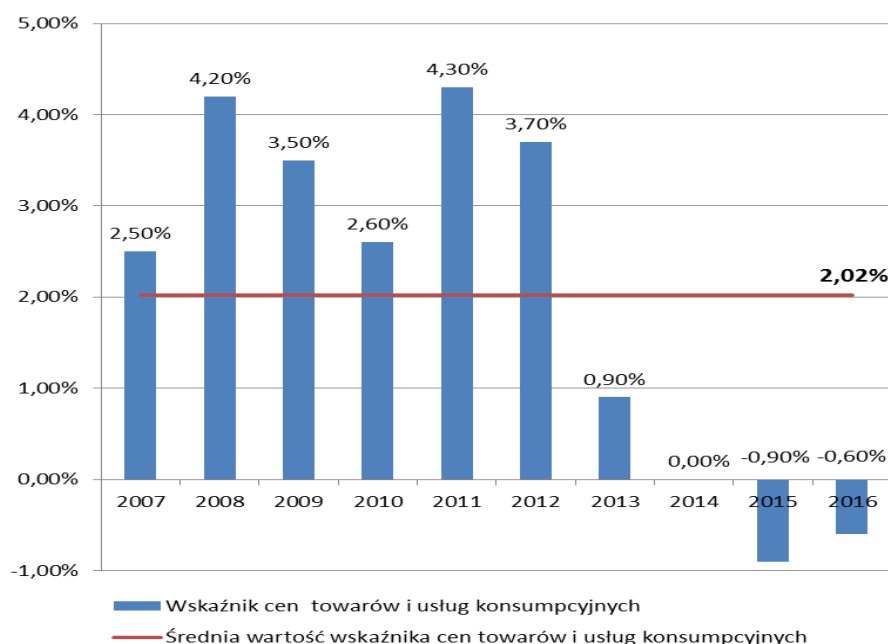
Tab. Wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w okresie od 2007 r. do 2016 r.

Rok	Przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej
2007	2 691,03 zł
2008	2 943,88 zł
2009	3 102,96 zł
2010	3 224,98 zł
2011	3 399,52 zł
2012	3 521,67 zł
2013	3 650,06 zł
2014	3 783,46 zł
2015	3 899,78 zł
2016	4 047,21 zł

Źródło: dane GUS

Dynamiczny wzrost przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej nie znajduje odzwierciedlenia we wzroście cen towarów i usług konsumpcyjnych w analogicznym okresie. Od 2007 r. do 2016 r. odnotowano średni 2,02% wzrost wskaźnika. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że od 2013 r. zaobserwowano silne wyhamowanie wzrostu cen, natomiast w latach 2015-2016 wystąpiła deflacja.

Wykres. Wskaźnik wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie od 2007 r. do 2016 r.

Podsumowując wyniki przedstawionych wyżej wskaźników, należy dodać, że w 2016 r. wystąpiła wyraźna poprawa sytuacji materialnej wszystkich grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych w Polsce. Gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody i ponosiły większe wydatki. Wzrosła nadwyżka dochodów nad wydatkami, co dało gospodarstwom domowym większe możliwości oszczędzania. Jednocześnie rok 2016 jest czwartym rokiem z kolei, w którym utrzymał się wzrost odsetka gospodarstw oceniających swoją sytuację materialną jako raczej dobrą albo bardzo dobrą.

Nadmierne obciążenie sądów powszechnych mogłoby zostać zredukowane poprzez korzystanie z istniejących już w obecnym stanie prawnym alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów. Nie są one jednak powszechnie wykorzystywane, a jednym z czynników demotygujących do ich wykorzystywania jest zaniżony poziom opłat sądowych, który zniechęca do skorzystania z takich procedur i zachęca do wnoszenia spraw do sądów.

Przywołując powyższe wskazuje się, że dalsze utrzymywanie *status quo* narusza interes społeczny, polegający na miarkowaniu nakładów na wymiar sprawiedliwości oraz na jego sprawnym działaniu. Projektowane zmiany w zakresie kosztów sądowych mają na celu zwiększenie udziału przychodów z opłat sądowych w kosztach utrzymania aparatu wymiaru sprawiedliwości,

a także usprawnienie postępowania sądowego poprzez m.in. ograniczenie liczby spraw błahych.

Jednocześnie wskazuje się, że projektowane urealnienie opłat sądowych nie wpłynie negatywnie na dostępność wymiaru sprawiedliwości. Poprawiająca się sytuacja finansowa gospodarstw domowych oraz funkcjonujące rozwiązania prawne w postaci np. nieodpłatnej pomocy prawnej stanowią zabezpieczenie, gwarantujące obywatelom otrzymanie właściwej pomocy, także tej ze strony wymiaru sprawiedliwości.

Zgodnie z projektowanymi regulacjami do wysokości 100 zł podwyższa się niektóre opłaty:

- dolną granicę opłaty tymczasowej w postępowaniach grupowych
- opłaty od konkretnych rodzajów pism.

Przewiduje się uproszczenie systemu stawek opłat.

Przyjęta opłata w kwocie 100 zł zastąpi trzy dotychczasowe stawki:

- 40 zł (art. 22, 23, 64, 68 u.k.s.c.),

- 50 zł (art.62u.k.s.c.),
- 60 zł (art. 44 u.k.s.c.).

Ujednolica się opłaty od pozwu poprzez zniesienie odrębnej skali dla postępowania uproszczonego. Ponadto projektuje się wprowadzenie jednolitej opłaty sądowej od wszystkich wniosków o udzielenie, zmianę lub uchylenie zabezpieczenia roszczenia, niezależnie od ich przedmiotu. Dla uproszczenia postępowania (uniknięcia ustalania wartości przedmiotu zabezpieczenia) ustala się ją w kwocie równej 100 złotych. W przypadku wniosków o zabezpieczenie, składanych przed wniesieniem np. pozwu, opłata wynosiła będzie czwartą część opłaty od pozwu i będzie zaliczana się na poczet opłaty od pisma wszczynającego postępowanie (niezależnie od tego, czy decyzja w przedmiocie zabezpieczenia była pozytywna czy negatywna - proj. art. 69 ust. 1 ust. 2 u.k.s.c.)

Dla osiągnięcia celu w postaci ograniczenia wpływu do sądów spraw bagatelnych, należy użyć systemu opłat sądowych jako systemu motywacyjnego do rozstrzygania ich poza sądem. Należy zachęcić strony do korzystania z sądownictwa polubownego poprzez ustanowienie obniżki opłaty dla powoda, który przed wytoczeniem powództwa wziął udział w mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego lub podjął próbę rozwiązania sporu poprzez złożenie wniosku o rozpatrzenie sporu przez właściwy sąd polubowny ustanowiony ustawą do rozpatrywania sporów konsumenckich albo wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporu konsumenckiego. Obniżka ta, w istotnej wysokości – o dwie trzecie – będzie dotyczyć każdego rodzaju opłaty, ale tylko od pozwu. Jednocześnie dla zapobieżenia nadużyciom, wysokość obniżki ogranicza się do kwoty: 400 złotych.

Projektuje się wprowadzenie opłaty sądowej w kwocie 100 zł od wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia bądź zarządzenia, pobieranej od każdego wniosku o sporządzenie uzasadnienia, niezależnie od tego, czy został złożony na piśmie, czy do protokołu. Opłata ma być pobierana nie tylko od wniosku o uzasadnienie każdego orzeczenia (lub zarządzenia), czyli nie tylko orzeczenia rozstrzygającego, co do istoty sprawy (wyroku albo postanowienia co do istoty sprawy), lecz również od wniosku o uzasadnienie orzeczenia wpadkowego. Zgodnie z ogólnym założeniem projektu, że odchodzi się od zwracania opłat, nadwyżka opłaty od uzasadnienia nad opłatą od środka zaskarżenia nie podlega zwrotowi.

Przewiduje się uproszczenie podsystemu opłat kancelaryjnych, poprzez ustalenie jednolitej, będącej w zasadzie stawką ryczałtową, stałej opłaty kancelaryjnej w wysokości 20 zł za każde 10 stron wydane dokumentu. Aby zapobiec nadużyciom polegającym np. na żądaniu kopiowania całych akt, proponuje się ustalenie tych opłat w wysokości 20 złotych za każde rozpoczęte 20 stron dokumentu do wydania. Rozwiązanie to jest zbliżone do stosowanego w sądach administracyjnych, gdzie opłata jest stała za pierwszą stroną dokumentu. Wskazane rozwiązanie w 99% spraw pozwoli zaprzestać marnowania czasu sekretarzy sądowych na liczenie stron, a stronom umożliwi uiszczenie opłat od razu wraz z wnioskiem, bez wcześniejszego zasięgania wiadomości. W praktyce większość dokumentów, których odpisów czy kopii żądają strony, liczy po kilka stron, co pozwala na ustalenie wysokości opłaty kancelaryjnej na niskim poziomie, równym dotychczasowej opłacie za wydanie kilku stron.

Dodatkowo, w celu usprawnienia i uproszczenia sposobu rozliczania kosztów mediacji ze skierowania sądu, wprowadza się zasadę bezpośredniego rozliczania się mediatora ze stroną (art. 183⁵ § 2 zdanie pierwsze). Oznacza to, że w sprawach, w których mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z prowadzeniem mediacji, rozliczenie nastąpi pomiędzy mediatorem a stroną postępowania, bez udziału sądu. Rozwiązanie to nie znajdzie zastosowania w sytuacji, gdy przynajmniej jedna ze stron skierowanych do mediacji przez sąd była zwolniona od kosztów sądowych w zakresie obejmującym należności mediatora, a pozostałe strony nie wypłaciły mediatorowi tych należności (art. 183⁵ § 2 zdanie drugie).

Obecny system prawny przewiduje zwrot nadwyżki opłaty pobranej nad opłatą należną w każdym przypadku. Prowadzi to do sytuacji, że zwrotowi podlegają nawet kwoty wynoszące po kilka złotych. Takie podejście jest godne pochwały pod względem dogmatycznym, jednak w praktyce prowadzi do sytuacji absurdalnych, gdy np. zwraca się 2 złote kosztem 5 złotych. Jest to niewątpliwie marnotrawstwo środków publicznych, którego nie uzasadnia interes prywatny strony, skoro zwracana kwota jest znikoma. Dla zapobieżenia takim sytuacjom, ustawa winna odstąpić od zwracania kwot niższych od pewnego minimum, które powinien wyznaczać aktualny koszt zwrotu takiej różnicy (rozumiany jako wynagrodzenie dla banku za wykonanie przelewu lub dla poczty za przekaz pocztowy).

Czynności sądu polegające na przesłuchaniu świadka lub strony oraz na odebraniu ustnej opinii od biegłego należą do najbardziej czaso- i pracochłonnych w całym postępowaniu, szczególnie w sprawach gospodarczych, co ujemnie odbija się

na jego sprawności. Dlatego przewiduje się, że wszystkie wnioski o dopuszczenie dowodów w zeznań świadków i stron będą składane we wstępnej fazie procesu. Składanie i uwzględnianie wniosków o przesłuchanie świadka albo strony już w toku postępowania dodatkowo zaburza ustalony plan czynności w tym postępowaniu. Niniejszy projekt przewiduje szereg rozwiązań zapobiegających składaniu takich spóźnionych wniosków. Aby spotęgować ich działanie i zmotywować strony do składania wniosków dowodowych we właściwej fazie procesu, wprowadza się w sprawach gospodarczych opłatę od wniosku o wezwanie świadka lub strony na rozprawę, złożonego po zatwierdzeniu planu rozprawy.

Opłata ta winna również skłonić stronę do staranniejszego przemyślenia, czy rzeczywiście istnieje potrzeba przeprowadzenia dowodu z zeznań. Skoro przeprowadzenie dowodu z dokumentu (które nie pociąga za sobą nakładu czasu i środków) pozostanie nieodpłatne, to opłata będzie motywacją dla przedsiębiorcy, by jeszcze przed procesem postarał się o niezbędną dokumentację. Jednocześnie opłata nie wyłącza możliwości wezwania strony do uiszczenia zaliczki na poczet zwrotu kosztów podróży i utraconego zarobku świadka. Projektuje się również opłatę dodatkową, wyższą opłatą w razie konieczności przymusowego sprowadzenia świadka lub biegłego. Proponowane rozwiązania powinny przynajmniej w części zapobiec przewlekaniu postępowań w sprawach gospodarczych poprzez uzgodnienie ze świadkami ich niestawienia.

Doświadczenia praktyczne w sprawach gospodarczych wskazują, że powództwa w sprawach dotyczących spółek handlowych często bywają wykorzystywane jako narzędzia w konfliktach wewnątrz tych spółek. Oznacza to, że opłaty w dotychczasowej wysokości 2.000 złotych nie motywują wystarczająco stron takich sporów do ich rozwiązywania bez angażowania sądu. Świadczy to o potrzebie ich wyraźnego podwyższenia. Należy się spodziewać, że opłaty w wysokości 5.000 złotych pozwolą skuteczniej odsiać spory, które spółki powinny rozstrzygnąć we własnym zakresie. Jednocześnie w zakresie zwalniania spółek handlowych od kosztów sądowych, przewiduje się uzupełnienie kryteriów zwalniania od kosztów sądowych o obowiązek wykazania, że także wspólnicy albo akcjonariusze nie mają dostatecznych środków na zwiększenie swoich wkładów, ani na udzielenie spółce pożyczki.

Przepisy ustawy o kosztach cywilnych ustanawiają tryb przyznawania należności przewidzianych w przepisach postępowania stronom, biegłym i świadkom. Projektuje się rozciągnięcie stosownych regulacji i ich zastosowanie również w stosunku do tłumaczy oraz osób trzecich, uprawnionych do nich w szczególnych przypadkach.

Wpływ regulacji na wielkość wpływu spraw cywilnych

Nowelizacja objęta powołanym projektem nie przewiduje ograniczenia kognicji sądów cywilnych (np. poprzez wyjęcie określonej kategorii spraw spod właściwości sądów) ani jej poszerzenia. Nie można więc wskazać konkretnych wielkości, o które powinien się zmniejszyć albo zwiększyć wpływ spraw.

O liczbie spraw cywilnych wnoszonych do sądów powszechnych decyduje w pierwszym rzędzie motywacja podmiotów je wnoszących. Na motywację tę ustawodawca jest w stanie wpływać jedynie pośrednio, poprzez wprowadzanie czynników motywujących albo demotywuujących. Jednakże ich działanie nie jest pewne, a tylko prawdopodobne - co powoduje, że samo ich ustanowienie nie musi spowodować zmian tej motywacji. Tym bardziej nie sposób szacować liczbowych konsekwencji takich decyzji w makroskali.

Tabela: Wpływ spraw cywilnych w latach 2012-2017

	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Sądy rejonowe	3 419 184	5 069 875	5 231 979	4 844 268	5 435 330	4 736 317
Sądy okręgowe (I instancja)	205 074	203 898	144 456	136 110	193 569	187 289
Sądy okręgowe (II instancja)	145 141	145 890	186 864	192 899	130 129	122 524
Sądy apelacyjne	46 061	44 166	43 681	41 183	39 977	36 393

W projektowanej nowelizacji czynnikami demotywuującymi do wnoszenia spraw do sądu mają być: podwyższenie niektórych niskich opłat i preferencyjne warunki w zakresie opłat skłaniające do wykorzystania polubownych dróg rozwiązania sporu. Proponowane działanie powinno doprowadzić do niewnoszenia do sądów spraw bagatelnych i spraw, w których istnieje możliwość pozasądowego rozwiązania sporu.

Jednak z drugiej strony do wnoszenia dodatkowych spraw skłoni podsądnych zakładana poprawa sprawności działania – skoro bowiem rozstrzygnięcie sprawy sądowej będzie się uzyskiwać w znacznie krótszym czasie, to atrakcyjność drogi sądowej wzrośnie.

Ograniczenie dopuszczalności zarzutu potrącenia doprowadzi do pewnego wzrostu liczby wnoszonych spraw o wiarytelności, które były objęte potrąceniem, a które nie mogły zostać zgłoszone w sprawie „pierwotnej”. W braku danych statystycznych dotyczących zgłaszanych zarzutów potrącenia nie można jednak oszacować ich liczby.

Mając powyższe na uwadze wskazuje się że, nie sposób precyzyjnie określić, czy nowelizacja objęta projektem doprowadzi do zmiany wpływu liczby spraw cywilnych do sądów I i II instancji.

Wpływ na średni czas trwania postępowań cywilnych

W tabeli przedstawiony został dotychczasowy średni czas trwania postępowań w wybranych kategoriach spraw w sądach w I instancji (z uwzględnieniem czasu trwania mediacji):

ŚREDNI CZAS TRWANIA POSTĘPOWAŃ SĄDOWYCH WYBRANYCH KATEGORII SPRAW W I INSTANCJI za lata 2014-2017 (łącznie z czasem trwania mediacji) w miesiącach												
Sądy	2014			2015			2016			2017		
	sprawy:											
	cywilne	z zakr. pr. pracy i ubezp. społ.	gospodarcze	cywilne	z zakr. pr. pracy i ubezp. społ.	gospodarcze	cywilne	z zakr. pr. pracy i ubezp. społ.	gospodarcze	cywilne	z zakr. pr. pracy i ubezp. społ.	gospodarcze
rejonowe	4,7	6,8	4,6	4,0	7,6	4,5	4,6	9,1	5,6	5,7	9,3	6,5
okręgowe	7,4	8,4	7,9	7,7	9,2	9,0	7,3	9,7	8,7	7,5	9,0	9,2

Należy zaznaczyć, że określenie średniego czasu trwania postępowania w okresie od 2013 r. wstecz nie jest możliwe, z uwagi na ówczesne ukształtowanie formularzy statystycznych, skutkujące brakiem możliwości zagregowania danych w tej perspektywie.

Analizując najbardziej aktualne dane, dotyczące czasu trwania postępowania w sądach rejonowych od dnia pierwszej rejestracji do dnia uprawomocnienia się sprawy w I instancji (bez czasu trwania mediacji w sprawach wszczętych po 1 stycznia 2016 r.) należy wskazać, że w 2017 r. dominującą liczbę – ponad 220,7 tys. stanowiły sprawy trwające od 6 miesięcy do 12 miesięcy. Jednocześnie odnotowano ponad 148,7 tys. spraw, które toczyły się od 3 do 6 miesięcy, a także ponad 100,7 tys. spraw trwających od 12 miesięcy do 2 lat.³

W zakresie średniego czasu trwania postępowań sądowych, zarówno w I, jak i w II instancji, oczekuje się, że efektem projektowanych zmian będzie wyraźne i uchwytne statystycznie skrócenie tego czasu. Skrócenie to ma być wynikiem synergicznego działania licznych czynników, z których najważniejsze wydają się:

- ukrócenie obstrukcji procesowej,
- szybki i sprawny tryb załatwiania spraw pozornych (*frivolous lawsuits*),
- ograniczenie nakładu pracy na sporządzanie pisemnych uzasadnień orzeczeń,
- ograniczenie rozpoznawania spraw na rozprawie,
- poprawa organizacji postępowania,
- częstsze zawieranie ugód i stosowanie mediacji,
- ograniczenia dowodowe w postępowaniu gospodarczym.

Reasumując efekt reformy, którą wprowadza omawiany projekt, w zakresie czasu trwania postępowań, powinien być pozytywny (tzn. doprowadzić do ich skrócenia). Jednocześnie ze względu na znaczną liczbę zmiennych oddziałujących na czas trwania postępowań rzetelne oszacowanie rozmiaru tego efektu zdaje się niemożliwe, a już na pewno niemożliwe do dokładnego ustalenia.

³ Sprawozdanie w sprawach cywilnych MS-S1r. za 2017 r.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Największy wpływ spraw cywilnych i gospodarczych procesowych odnotowano w Belgii oraz Rumunii. Do sądów belgijskich trafia niemal trzykrotnie więcej cywilnych i gospodarczych spraw procesowych (6 828) na 100 tys. mieszkańców niż wynosi średnia dla rozpatrywanych krajów – 2 524. Natomiast zdecydowanie najniższe współczynniki wpływu spraw tego rodzaju mają sądy angielskie i fińskie (wynoszą one odpowiednio: 412 i 190). Analogiczny współczynnik dla naszego kraju wynosi 2 769 spraw i jest wyższy niż w większości dużych państw Unii Europejskiej (Włochy – 2 613, Francja – 2 575, Niemcy – 1 961).

Analizując sprawność sądownictwa cywilnego w poszczególnych państwach najlepsze rezultaty odnotowywane są przez sądownictwo Włoch (131%), Estonii (112%) i Łotwy (111%).

Wykres poniżej przedstawia wpływ spraw cywilnych i gospodarczych procesowych (współczynniki na 100 tys. mieszkańców).⁴

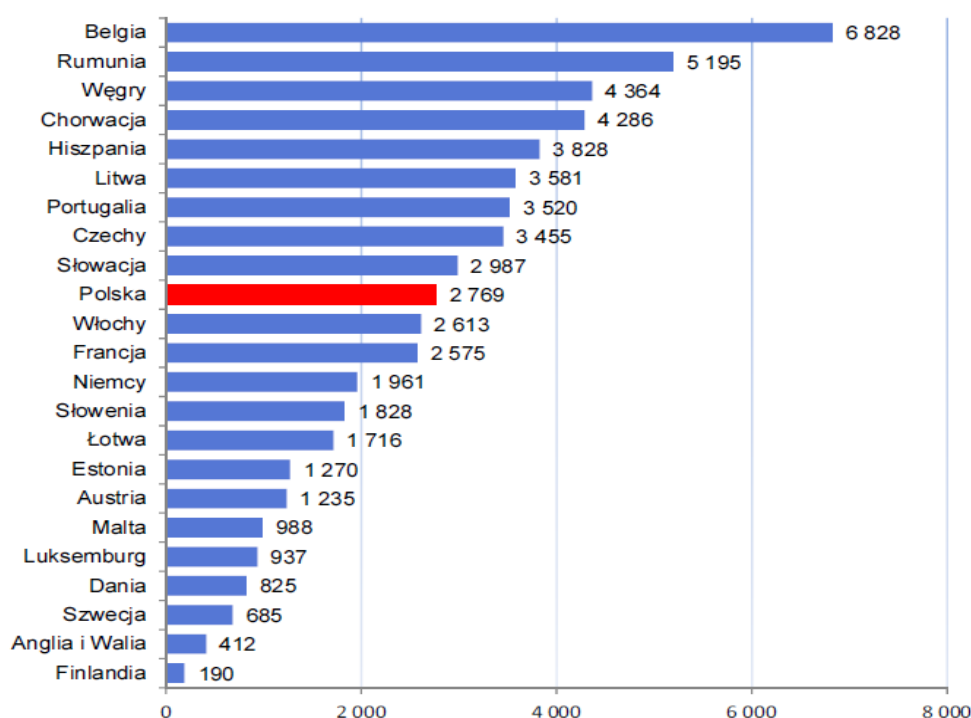

Tabela poniżej przedstawia sprawność postępowań sądowych i czas trwania procesowych spraw cywilnych i gospodarczych w wybranych państwach.⁵

Wskaźnik sprawności postępowania	Czas trwania postępowania sądowego pierwszej instancji (w dniach)			
	Powyżej 365 dni	200 – 364 dni	100 – 199 dni	Poniżej 100 dni
Poniżej 90%	Grecja, Słowacja	X	Polska	X
90% – 99%	Portugalia	Francja	Czechy, Rumunia, Szwecja	X
100% – 109%	Słowenia	Hiszpania Finlandia	Austria, Dania, Niemcy	Węgry, Litwa
110% i więcej	Włochy, Malta	Łotwa	Estonia	Luksemburg

Najbardziej sprawne sądownictwo w procesowych sprawach cywilnych i gospodarczych ma Luksemburg. Cechuje je bardzo wysoki poziom sprawności, przy krótkim czasie załatwienia spraw. Na przeciwnym biegunie wydają się być

⁴ Sądownictwo. Polska na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej, IWS, Warszawa 2016.

⁵ Tamże.

systemy sądownictwa cywilnego Grecji i Słowacji, które charakteryzuje zarówno niski stopień sprawności, jak też bardzo długi, ponad roczny, czas załatwienia procesowych spraw cywilnych i gospodarczych, Malta i Włochy mają z kolei wysoki wskaźnik załatwienia spraw (w stosunku do wpływu) i jednocześnie bardzo długi czas postępowania. W obu krajach jest to jednak spowodowane dużą liczbą spraw pozostających do załatwienia na następny okres sprawozdawczy (a właśnie m. in. ich liczbę bierze się pod uwagę obliczając wskaźnik długości trwania postępowań).

Poniżej przedstawiono szczegółową analizę w zakresie rozwiązań przyjętych wybranych europejskich.

Słowacja

Z problemem przewlekłości postępowań w sądach cywilnych, związanym przede wszystkim z dużą ilością spraw do rozpoznania i niewystarczającą do tego celu liczbą podmiotów orzekających (zatem podobnie jak ma to miejsce w przypadku Polski) zmierzył się między innymi słowacki ustawodawca. Tamtejsza Rada Narodowa, jednoizbowy parlament, 21 maja 2015 roku przyjął reformę procedury cywilnej, która weszła w życie 1 lipca 2016 roku⁶. Trzy nowe kodeksy postępowania cywilnego zastąpiły dotychczas obowiązujący, wielokrotnie nowelizowany akt prawny z 1963 roku regulujący tę materię. Wspomniana reforma nazywana jest, z uwagi na swój kompleksowy charakter, jedną z bardziej przełomowych zmian legislacyjnych od powstania niepodległej Republiki Słowackiej. Założeniem twórców omawianej reformy było podniesienie efektywności pracy sądów cywilnych, uczynienie procedury bardziej ekonomiczną, a przede wszystkim przyspieszenie załatwiania spraw.

Jedną z bardziej fundamentalnych zmian jest przyznanie sędziom możliwości wyznaczania terminu, w jakim strony mogą wnosić wnioski dowodowe, po którego upływie możliwość ta zostanie utracona. Kolejną nowością mającą na celu podniesienie efektywności i szybkości postępowania jest wprowadzenie negatywnych konsekwencji dla strony, gdy ta będzie wykazywać się biernością procesową. Opóźnieniom w rozpatrywaniu spraw cywilnych ma zapobiegać przyjęcie funkcji doręczeń dla osób fizycznych⁷.

Ponadto, słowacki parlament wprowadził do procedury cywilnej fakultatywne posiedzenia przygotowawcze. Przed pierwszą merytoryczną rozprawą sędzia uprawniony jest do przeprowadzenia takiego posiedzenia, na które wzywane są strony i osoby zainteresowane. Jego celem jest ustalenie, czy zostały spełnione wszystkie konieczne wymogi formalne, by możliwe było przejście do fazy merytorycznego rozpoznania sprawy oraz doprecyzowanie przedmiotu sporu, jaki toczy się między stronami. Gdy charakter sporu na to pozwala, sąd w trakcie posiedzenia przygotowawczego dąży do osiągnięcia porozumienia (zawarcie ugody) między stronami. Gdy okaże się to niemożliwe, sąd może nałożyć na strony mające istotne znaczenie dla obowiązki. Równolegle sąd może określić co jego ocenie stanowi faktyczny przedmiot sporu między stronami, a także jakie dowody (zaprezentowane przez strony na posiedzeniu przygotowawczym) weźmie pod uwagę przy rozpoznawaniu sprawy, a jakie pominie. W wypadkach, gdy jest to możliwe do osiągnięcia, sąd władny jest wydać decyzję procesową w trakcie omawianego posiedzenia.

Ustawodawca wziął również pod uwagę kwestię nadużywania przez strony przysługujących im praw procesowych (np. składanie kilku bezzasadnych odwołań, mających na celu wyłącznie przeciąganie postępowania). Zdecydowano się na wprowadzenie sankcji za czynności procesowe podejmowane po to, by doprowadzić do założonego przez podejmującego spowolnienia postępowania, z którego czerpie on określone korzyści. Przykładowo, za wniesienie oczywiście bezzasadnego sprzeciwu (zażalenia), sąd może nałożyć sankcję w wysokości do 500 euro⁸.

W odniesieniu do słowackich regulacji dotyczących kosztów należy wspomnieć, że przepisy przedstawiają różne ich rodzaje i metody naliczania. Istnieją opłaty sądowe, których wysokość jest stała, określona procentowo albo obliczana na podstawie połączenia dwóch wcześniejszych metod. Należy je uiszczać przed rozpoczęciem rozprawy, na której sprawa ma

⁶<http://roadmap2016.schoenherr.eu/slovakia-new-civil-procedure-regulation-entering-into-force-in-2016/> (dostęp: 6 lipca 2017).

⁷ <http://www.czechmarketplace.cz/news/1860-reform-of-the-civil-law-procedure-in-the> (dostęp: 6 lipca 2017).

⁸<http://roadmap2016.schoenherr.eu/slovakia-new-civil-procedure-regulation-entering-into-force-in-2016/> (dostęp: 6 lipca 2017).

być rozpoznana. Oprócz nich oprócz koszty postępowania obejmują głównie bieżące wydatki stron postępowania. Są one uiszczane zwyczajowo po wydaniu orzeczenia. Do grupy tej należą m. in.⁹:

- „rekompensata za utracone zarobki stron i ich przedstawicieli prawnych,
- koszty przeprowadzenia dowodu (w tym wynagrodzenia biegłych),
- honoraria pobierane przez notariuszy za pełnienie funkcji komisarza sądowego oraz zwrot ich bieżących wydatków,
- wynagrodzenia zarządców masy spadkowej i ich bieżących wydatków,
- wynagrodzenia tłumaczy,
- wynagrodzenia za zastępstwo procesowe – jeżeli strona jest reprezentowana przez adwokata zarejestrowanego w Słowackiej Izbie Adwokackiej”.

Ustawa o egzekucjach sądowych i czynnościach egzekucyjnych wprowadza taryfowe lub umowne opłaty pobierane przez egzekutorów sądowych¹⁰. Charakter umowny bądź taryfowy mają również wynagrodzenia adwokatów, biegłych i tłumaczy uregulowane w odrębnych przepisach. Słowacki k.p.c. wraz z odpowiednim rozporządzeniem wykonawczym regulują kwestię zwrotu kosztów poniesionych przez świadków. Decyzję w tym przedmiocie podejmuje sąd, biorąc pod uwagę bieżące wydatki świadka oraz utracone przez niego zarobki.

Litwa

Ustawodawstwo litewskie przewiduje, że strona która nieuczciwie (w złej wierze) dokonuje czynności procesowych lub umyślnie działa przeciwko sprawiedliwemu i szybkiemu rozstrzygnięciu sprawy, może zostać obciążona przez sąd obowiązkiem pokrycia kosztów strat, jakie w związku z jej działalnością poniosła strona przeciwna. Ponadto możliwe jest ukaranie nierzetelnie działającej strony karą grzywny¹¹.

Na koszty w litewskim postępowaniu cywilnym składają się: opłata skarbową oraz innego rodzaju nakłady związane przykładowo z zastępstwem procesowym, wynagrodzeniem biegłych, ekspedycją pism¹². Opłata skarbową zwyczajowo uiszczana jest przed złożeniem pozwu we właściwym sądzie. Przepisy regulujące proces cywilny przewidują w niektórych przypadkach stałą wysokość opłaty skarbowej.

Łotwa

W celu uniknięcia opóźnień w rozpoznawaniu spraw cywilnych obowiązujące od 1 stycznia 2003 roku znowelizowane przepisy łotewskiego kodeksu postępowania cywilnego wprowadziły m. in. instytucję dotychczas nieznaną temu ustawodawstwu, mianowicie posiedzenia przygotowawcze¹³. Oprócz niego ustawodawstwo łotewskie przewiduje blok czynności przygotowawczych, mające na celu ułatwienie rozpoznania sprawy przez sąd na rozprawie. Strony mają obowiązek uczestnictwa w tych czynnościach m. in. poprzez udzielanie odpowiedzi na pytania sędziego, przedstawianie pisemnych wyjaśnień, dowodów, stawiania się na wezwanie sędziego przygotowującego rozprawę.

W czasie trwania postępowania przygotowawczego sędzia rozpytuje strony na okoliczność przedmiotu sporu, aby określić granice rozpoznania sprawy. Ponadto jego zadaniem jest wyjaśnienie procesowych praw i obowiązków stron, jak również konsekwencji niepodjęcia określonych czynności procesowych. Istotna jest także konieczność przedstawienia stronom możliwości ugodowego załatwienia sprawy. Gdy z uzyskanych informacji okaże się to konieczne, wyznacza on również termin, w jakim określone czynności procesowe muszą być podjęte. Ponadto, sędzia podejmuje również decyzję dotyczącą tego, czy sprawa wymaga udziału w niej prokuratora. W końcu, na posiedzeniu przygotowawczym wyznaczany jest termin rozprawy, o którym prowadzący je sędzia informuje strony. Z posiedzeń przygotowawczych sporządza się protokół.

⁹ Wyliczenie za https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-sk-pl.do?member=1 (dostęp: 6 lipca 2017).

¹⁰ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-sk-pl.do?member=1 (dostęp: 6 lipca 2017).

¹¹ Całość za <https://www.international-arbitration-attorney.com/wp-content/uploads/2013/07/Lithuania-Arbitration-Law.pdf> (dostęp: 6 lipca 2017).

¹² https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-lt-pl.do?member=1 (dostęp: 5 lipca 2017).

¹³ <http://www.mondaq.com/x/56364/Government+Statutory+Law/Court+System+In+Latvia> (dostęp: 6 lipca 2017).

Nieusprawiedliwione nieuczestniczenie w procesie przygotowywania rozprawy skutkuje nałożeniem sankcji pieniężnych na strony. Powyżej opisane czynności z pewnością przyczyniają się do przyspieszenia wydania na rozprawie decyzji procesowej.

W zakresie kosztów postępowania łotewskie regulacje prawne przewidują istnienie opat skarbowych, opłat kancelaryjnych oraz innych kosztów związanych z rozpoznawaniem sprawy¹⁴. Pierwsze dwie kategorie kosztów uiszcza się wraz ze składaniem pisma procesowego w sądzie, dokonując wpłaty na rachunek bankowy Skarbu Państwa. Strona powodowa zobowiązana jest do uregulowania przed rozpoznaniem sprawy przez sąd następujących kosztów:

- „kwoty należne świadkom i biegłym;
- wydatki wynikające z przesłuchania świadków lub przeprowadzenia oględzin miejsca zdarzenia;
- koszty wydania i doręczenia wezwań sądowych;
- wydatki poniesione w trakcie ustalania miejsca pobytu pozwanego;
- koszty publikacji ogłoszeń w prasie;
- koszty zabezpieczenia powództwa”.

Rumunia

Reforma rumuńskiego kodeksu postępowania cywilnego jest efektem szeregu zmian legislacyjnych, podejmowanych w związku z wejściem Rumunii do Unii Europejskiej. Weszła ona w dużej mierze w życie 15 lutego 2013 roku (niektóre przepisy nabrały mocy obowiązującej dopiero z dniem 1 stycznia 2016 roku). Wprowadzone nią rozwiązania prawne zastąpiły k.p.c. z 1865 roku. Miały one na celu przede wszystkim zoptymalizowanie czasu trwania postępowania, a także usunięcie niespójności procedury cywilnej.

W rumuńskim procesie cywilnym występuje faza przygotowawcza, mająca miejsce przed rozpoczęciem rozpoznawania sprawy na rozprawie głównej¹⁵. Przede wszystkim pozwany po otrzymaniu pozwu, zobowiązany jest złożyć odpowiedź na żądania powoda, wraz ze wszystkimi niezbędnymi w tym zakresie dowodami, do sądu w terminie 25 dni (nie ma możliwości jego przywrócenia). Niedotrzymanie tego terminu lub zaniechanie wspomnianej czynności wiąże się z negatywnymi konsekwencjami dla pozwanego, dla przykładu może być to ograniczenie możliwości zgłaszania w późniejszym czasie wniosków dowodowych. Co ciekawe, powód dysponuje prawem odpowiedzi na wyżej wspomniane pismo pozwanego w ciągu maksymalnie 10 dni. Dopiero w ciągu 3 dni od czynności powoda sąd wyznacza termin rozprawy (nie później niż 60 dni od dnia wyznaczenia).

W odniesieniu do postępowania dowodowego, a ściślej do osobowych źródeł dowodowych, zasadą jest że świadek składa przed sądem zeznania osobiście, w formie ustnej. Rumuńskie regulacje przewidują jednak w ściśle określonych okolicznościach możliwość złożenia zeznań wyłącznie na piśmie (co istotne w innych niż wymienionych przypadkach, posłużenie się spisnymi zeznaniami zamiast złożenie ich w formie ustnej skutkuje pozbawieniem ich mocy dowodowej). Dotyczy to przykładowo zeznań osób prawnych, czy podmiotów, które w czasie postępowania znajdują się poza granicami kraju¹⁶.

Na płaszczyźnie kosztów postępowania wyróżnia się opłatę skarbową w sprawach cywilnych uiszczaną poprzez nabycie znaku opłaty skarbowej. Jej wysokość nie jest stała, może wynosić od ok 0,5 euro do nawet 1 500 euro. Ustawodawstwo Rumunii znane jest również określanie opłat sądowych w zależności od wartości roszczenia, jakiego dochodzi się w procesie. Ma to miejsce w przypadku np. dochodzenia alimentów czy należności handlowych. Istnieje 7 progów wartości

¹⁴ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-lv-pl.do?member=1 (dostęp: 6 lipca 2017).

¹⁵ [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-502-](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-502-0226?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1)

[0226?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-502-0226?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1) (dostęp: 6 lipca 2017).

¹⁶ Całość za: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-502-](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-502-0226?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1)

[0226?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-502-0226?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1) (dostęp: 6 lipca 2017).

roszczeń, z którymi związana jest wysokość opłaty. Złożenie w sądzie wniosku o dostarczenie kopii ostatecznego i prawomocnego orzeczenia sądowego wiąże się z koniecznością zapłaty kwoty ok. 1 euro¹⁷.

Austria

W kwestii postępowania dowodowego, austriacka procedura cywilna przewiduje odmowę przeprowadzenia dowodu, o który wnioskowała strona gdy jest on nieistotny, zbędny lub gdy wniosek dowodowy składany był z intencją opóźnienia postępowania. Zagadnienie podstaw odmowy przeprowadzenia dowodu wiąże się więc z kwestią nadużywania praw podmiotowych w procesie (np. w celu „przeciągania” postępowania). Dodatkowo, ustawodawstwo austriackie wprowadziło możliwość ustalenia limitu czasowego na przeprowadzenie dowodu, w związku z którym istnieje prawdopodobieństwo opóźnienia postępowania. Gdy udzielony termin minie, wniosek dowodowy odrzuca się.

W Austrii mamy do czynienia z dwojaką postacią opłat związanych z postępowaniem sądowym. Mogą one stanowić opłatę stałą lub też być uzależnione proporcjonalnie od wartości przedmiotu sporu. Wnoszone są zasadniczo z chwilą wniesienia pozwu, jednak wraz z rozszerzeniem roszczenia w toku sprawy należy uiścić dodatkowe opłaty.

Niemcy

Niemiecki kodeks postępowania cywilnego przewiduje czynności przygotowawcze podejmowane, zarówno w formie ustnej, jak i pisemnej, przez sąd i strony przed rozpoczęciem rozprawy głównej (właściwej). Przejawem tego jest na przykład możliwość zobligowania pozwanego do wniesienia w określonym przez sędziego terminie pisemnej odpowiedzi na pozew, co pozostaje w zbieżności z propozycjami zmian w polskim kodeksie postępowania cywilnego.

W odniesieniu do postępowania dowodowego regulowanego niemieckim k.p.c. należy zaznaczyć, że sąd odmawia przeprowadzenia dowodu, gdy:

- sporny fakt nie wymaga udowodnienia, ponieważ nie został zakwestionowany przez stronę przeciwną;
- fakty domniemywane przez jedną ze stron zostaną potwierdzone przez jej oponenta;
- fakty, które mają zostać udowodnione są powszechnie znane;
- co do określonych faktów mają zastosowanie domniemania prawne;
- przeprowadzenia określonego dowodu nie jest zgodne z prawem;
- dowód nie jest dostępny (np. dokument zaginął lub nieznane jest miejsce pobytu świadka).

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Strony postępowań cywilnych	3 815 460 – wpływ spraw cywilnych do sądów powszechnych w 2017 r.	MS	Zwiększenie sprawności postępowań sądowych; przyspieszenie średniego czasu przebiegu rozprawy przy jednoczesnym zwiększeniu rzetelności procesu.
Strony postępowań gospodarczych	1 970 932 – wpływ spraw gospodarczych do sądów powszechnych w 2017 r.	MS	Zwiększenie sprawności postępowań sądowych; przyspieszenie średniego czasu przebiegu rozprawy przy jednoczesnym zwiększeniu rzetelności procesu.
Sądy	SR - 317 SO - 45 SA - 11	MS	Zwiększenie sprawności postępowań sądowych; przyspieszenie średniego czasu przebiegu rozprawy

¹⁷ Całość za: https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ro-pl.do?member=1 (dostęp na dzień: 06.07.2017).

			przy jednoczesnym zwiększeniu rzetelności procesu.
Sędziowie sądów powszechnych	ok. 10 000	MS	Zwiększenie sprawności zarządzania sprawą już od momentu jej wpływu. Zmniejszenie obciążenia pracą w zakresie orzekania o kosztach sądowych, z tytułu wprowadzenia zasady bezpośredniego rozliczania się mediatora ze stroną.
Mediatorzy	1004 – liczba stałych mediatorów	MS	Wzrost liczby spraw spornych, rozwiązywanych w drodze mediacji. Uproszczenie sposobu rozliczania kosztów mediacji ze skierowania sądu poprzez wprowadzenie zasady bezpośredniego rozliczania się mediatorów ze stronami, z wyłączeniem sytuacji wskazanej w art. 183 ⁵ § 2 zdanie drugie k.p.c.
Podmioty gospodarki narodowej	4 310 556 –(wg stanu na 28.02.2018 r.; bez osób fizycznych, prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne)	GUS – Rejestr REGON	Zwiększenie sprawności postępowań sądowych.
Społeczeństwo	38,4 mln	GUS	Zwiększenie sprawności postępowań sądowych; przyspieszenie średniego czasu przebiegu rozprawy przy jednoczesnym zwiększeniu rzetelności procesu.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, zaś w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Sprawiedliwości został zamieszczony odnośnik kierujący do odpowiedniej strony w BIP Rządowego Centrum Legislacji.

Projekt został skierowany do konsultacji publicznych z: sądami powszechnymi, Sądem Najwyższym, Naczelnym Sądem Administracyjnym, Generalnym Inspektorem Ochrony Danych Osobowych, Stowarzyszeniem Sędziów Polskich „Iustitia”, Stowarzyszeniem Sędziów „Themis”, Naczelną Radą Adwokacką, Krajową Izbą Radców Prawnych, Krajową Radą Komorniczą, Związkiem Banków Polskich, Prokuratorią Generalną Skarbu Państwa, Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Asystentów Sędziów, Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Referendarzy Sądowych, Stowarzyszeniem Referendarzy Sądowych Rzeczypospolitej Polskiej, Pracodawcami RP, Business Centre Club, Krajową Izbą Gospodarczą, Konferencją Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce, Polską Konfederacją Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Związkiem Rzemiosła Polskiego, Porozumieniem Samorządów Zawodowych i Stowarzyszeń Prawniczych, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Związkiem Przedsiębiorców i Pracodawców, Polską Radą Biznesu, Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Fundacją Panoptykon, Fundacją Court Watch Polska, Fundacją Ordo Iuris oraz Fundacją Państwo Obywatelskie.

Ponadto projekt został przedstawiony do zaopiniowania Krajowej Radzie Sądownictwa oraz związkom zawodowym.

Krótszy, bo 17- i 21-dniowy termin do zaopiniowania projektu uzasadniała konieczność jego pilnego procedowania, z uwagi na zawarte w nim ważne zmiany w procedurze cywilnej, które w istotny sposób mają usprawnić cywilne postępowania sądowe.

Wyniki konsultacji społecznych omówiono w odrębnym dokumencie (raport z konsultacji publicznych).

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2018 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	3 402
budżet państwa	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	3 402
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Wydatki ogółem												
budżet państwa												
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Saldo ogółem	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	3 402
budżet państwa	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	309,3	3 402
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												

Źródła finansowania	Proponowane rozwiązania przede wszystkim mają na celu prowadzić do skrócenia czasu trwania postępowań i redukcję obciążenia sądów, co w dłuższej perspektywie powinno doprowadzić do spadku wydatków w sądownictwie. W związku z powyższym, nawet jeżeli niektóre z proponowanych rozwiązań mogą spowodować konieczność dokonania dodatkowych wydatków, to realizacja tych zadań powinna nastąpić w ramach dotychczas posiadanych środków w sądownictwie powszechnym bez potrzeby zwiększania wydatków z tego tytułu w roku wejścia w życie regulacji i w latach następnych.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Reorganizacja sądownictwa i sytuacja kadrowa Reforma postępowania cywilnego, objęta przedmiotowym projektem, zmierza do redukcji obciążenia sądów powszechnych poprzez eliminację tych spośród wykonywanych aktualnie czynności, zarówno procesowych, jak i technicznych, które nie są niezbędne do prawidłowego rozpoznania spraw. Reforma nie zakłada wzrostu liczby etatów orzecznich, urzędniczych ani administracyjnych w sądach powszechnych. Nie zakłada się również zmian organizacyjnych w sądach powszechnych, które mogłyby skutkować powstaniem dodatkowych kosztów. Nowa organizacja postępowania cywilnego, nakierowana na rozpoznanie sprawy na jednym terminie posiedzenia, ma prowadzić do skrócenia czasu trwania postępowań przed sądami cywilnymi, co w dłuższej perspektywie może doprowadzić do spadku wydatków związanych z prowadzeniem tych postępowań. Implementacja nowych przepisów będzie się wiązała także z koniecznością poniesienia potencjalnie większych wydatków, w zakresie szkolenia sędziów. Wskazuje się w szczególności na potrzebę przeszkolenia sędziów w kierunku umiejętności rozjemczych i technik negocjacyjnych, niezbędnych dla efektywnego prowadzenia posiedzeń przygotowawczych. Jednocześnie wskazuje się, że zgodnie z art. 82a § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, każdy sędzia jest obowiązany stale podnosić kwalifikacje zawodowe. Przedmiotowe szkolenia organizuje Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, w zależności od potrzeb, w ramach zaplanowanego budżetu. Projekt wprowadza również istotne zmiany w prowadzeniu postępowania apelacyjnego, zakładając m.in. koncentrację postępowania w sądzie drugiej instancji. Jedną z przesłanek takiego rozwiązania jest

odciążenie sądów I instancji, co zdaje się wykluczać przesunięcie zasobów, w tym kadrowych, z sądów I instancji do sądów II instancji.

Proponowane regulacje przewidują ponadto m.in. możliwość orzekania przez referendarzy sądowych w sądach apelacyjnych. Projektowana zmiana wprowadza jednak taką alternatywę jedynie fakultatywnie, zatem nie pociągnie za sobą konieczności tworzenia etatów referendarskich w ww. sądach. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby, przedmiotowe etaty mogą być tworzone na podstawie analizy obciążenia danego sądu. W konsekwencji należy się spodziewać, że etaty referendarskie w sądach apelacyjnych będą tworzone stopniowo (w perspektywie rozłożonej na lata) i we względnie niewielkiej liczbie. Podkreślenia wymaga, iż projektowana zmiana otwiera jedynie możliwość tworzenia etatów referendarskich w sądach apelacyjnych, a nie jest zobowiązująca do zwiększenia zatrudnienia. W związku z tym należy przewidywać, że etaty te będą tworzone w miarę potrzeb, po kalkulacji kosztów i korzyści – czyli na zwykłych zasadach. Jednocześnie zakłada się, że możliwość ta będzie wykorzystywana w granicach każdorazowo istniejących zasobów kadrowych i finansowych sądownictwa powszechnego.

Jednocześnie podkreślenia wymaga, że ewentualny wzrost liczby etatów referendarskich realizowany jedynie w wyniku przekształcenia innych etatów implikuje istotne ograniczenie wzrostu zatrudnienia referendarzy sądowych. Tymczasem nie ma podstaw, by z góry wykluczyć możliwość wzrostu liczby etatów referendarskich w drodze tworzenia nowych etatów – o ile taka potrzeba wyniknie z oceny całokształtu działalności sądownictwa powszechnego, niezależnie od efektów wprowadzenia niniejszego projektu.

W zakresie liczby stanowisk orzeczniczych w sądach powszechnych oraz odsetka stanowisk obsadzonych nie oczekuje się zmian wskutek wprowadzenia projektowanej nowelizacji. Projekt nie zakłada ani zwiększenia, ani zmniejszenia liczby etatów orzeczniczych ani liczby zajmujących je orzeczników.

Co prawda projektowane zmiany poszerzają zakres kompetencji referendarzy sądowych, jednak nie musi to automatycznie pociągać za sobą tworzenia nowych etatów i obsadzania ich nowymi orzecznikami, ponieważ możliwe jest wykonywanie tych kompetencji w dotychczasowy sposób. Wydaje się, że możliwe będzie wykorzystanie nowo otwartych możliwości poprzez stopniową, płynną alokację etatów w ramach istniejącego zasobu kadrowego.

W przypadku, jeżeli obciążenie organizacyjne sądów I instancji wynikłe z rozpoznawania zażaleń „poziomych” okaże się zbyt duże w stosunku do możliwości kadrowych i organizacyjnych, będzie mogło dojść do konieczności przesunięcia etatów między sądami I i II instancji. Nastąpiłoby to jednak w ramach dotychczasowej puli etatów sędziowskich.

Projekt zakłada także przeniesienie podstawy prawnej istnienia pionu gospodarczego w sądach z ustawy epizodycznej do ustawy ustrojowej. Należy podkreślić, że sądy gospodarcze funkcjonują już w strukturze sądów powszechnych jako ich wydziały, zatem ten stan rzeczy zostanie zachowany, łącznie z sytuacją kadrową i lokalową w tym zakresie. W związku z wprowadzeniem odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych nie projektuje się żadnych przedsięwzięć organizacyjnych, które skutkowałyby kosztami.

Poniższa tabela prezentuje obsadę pionów cywilnych, pracy i ubezpieczeń społecznych oraz gospodarczych w sądach rejonowych, okręgowych i apelacyjnych w 2017 r.

Liczba obsadzonych etatów w wybranych pionach sądownictwa powszechnego w roku 2017 (dane na ostatni dzień okresu statystycznego)									
Obsada (zbiorczo I i II instancja)	Sądy rejonowe			Sądy okręgowe			Sądy apelacyjne		Ogółem
	pion								
	cywilny	pracy i ubez. społ.	gospodarczy	cywilny	pracy i ubez. społ.	gospodarczy	cywilny	pracy i ubez. społ.	
Sędziowie	2 478,993	242,104	544,787	1 065,454	349,852	235,694	216,000	98,000	5 230,884
Referendarze	520,094	4,800	82,054	23,300	3,700	7,500	0,000	0,000	641,448

Pracownicy administracyjni	urzędnicy	4 138,469	458,992	792,800	1 545,790	601,800	328,360	193,250	113,000	8 172,461
	asystenci sędziów	872,410	86,003	196,330	552,115	175,997	145,130	122,100	54,600	2 204,685
Inni pracownicy		252,697	18,392	34,916	92,010	35,200	28,150	13,000	10,000	484,365

Oplaty sądowe

Ważną część projektu stanowią zapisy zmieniające wysokość opłat sądowych. Przewiduje się podwyższenie niektórych najniższych stawek opłat sądowych, wprowadzenie odpłatności niektórych czynności, dotychczas nieodpłatnych oraz odstąpienie od zwracania uiszczonych opłat poniżej pewnego minimum.

Rodzaj opłaty	Dotychczasowe brzmienie regulacji	Proponowane brzmienie regulacji
Opłata stała	Opłata stała nie może być niższa niż 30 złotych i wyższa niż 5000 złotych.	Opłata stała nie może być niższa niż 30 złotych i wyższa niż 10 000 złotych
Opłata stosunkowa	Opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100 000 złotych.	W sprawach o prawa majątkowe pobiera się opłatę stałą od pozwu, przy wartości przedmiotu sporu, a od apelacji, przy wartości przedmiotu zaskarżenia: 1) do 250 zł – 30 zł; 2) do 500 złotych – 100 złotych; 3) ponad 500 złotych do 1 000 złotych – 150 złotych; 4) ponad 1 000 złotych do 2 000 złotych – 200 złotych; 5) ponad 2 000 złotych do 4 000 złotych – 300 złotych; 6) ponad 4 000 złotych do 6 000 złotych – 400 złotych; 7) ponad 6 000 złotych do 8 000 złotych – 500 złotych; 8) ponad 8 000 złotych do 10 000 złotych – 600 złotych; 9) ponad 10 000 złotych do 12 500 złotych – 700 złotych; 10) ponad 12 500 złotych do 15 000 złotych – 800 złotych; 11) ponad 15 000 złotych do 18 000 złotych – 900 złotych; 12) ponad 18 000 złotych do 20 000 złotych – 1 000 złotych; W sprawach o prawa majątkowe pobiera się opłatę stosunkową od

		pozwu, przy wartości przedmiotu sporu, a od apelacji, przy wartości przedmiotu zaskarżenia: 1) ponad 20 000 złotych do 4 000 000 złotych – 5%; 2) ponad 4 000 000 złotych – 200 000 zł i 0,5% od nadwyżki ponad 4 000 000 złotych, nie więcej jednak, niż 500 000 złotych.
	Opłata tymczasowa	Opłatę tymczasową określa się w granicach od 30 złotych do 1000 złotych, a w sprawach dochodzonych w postępowaniu grupowym od 100 złotych do 10 000 złotych. Opłatę tymczasową określa się w granicach od 30 złotych do 2000 złotych, a w sprawach dochodzonych w postępowaniu grupowym od 300 złotych do 20 000 złotych.

Ponadto przyjęta opłata w kwocie 100 zł zastąpi trzy dotychczasowe stawki:

- 40 zł (art. 22, 23, 64, 68 u.k.s.c.),
- 50 zł (art. 62 u.k.s.c.),
- 60 zł (art. 44 u.k.s.c.).

Jednocześnie, aby zachęcić obywateli do korzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, wprowadza się obniżki w opłatach dla stron, które podjęły próbę takiego rozwiązania.

Zmniejszenie wydatków budżetowych spowoduje również zmiana art. 5 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zgodnie z którą Skarb Państwa przestanie ponosić koszty tłumaczenia pism procesowych przy ich doręczaniu za granicę.

Ze względu na niedostępność szczegółowych danych, uwzględniających rodzaj spraw oraz wartość opłaconych czynności, przeprowadzenie dokładnej kalkulacji przedmiotowych skutków finansowych nie jest możliwe.

W celu oszacowania wpływu na sektor finansów publicznych projektowanych zmian w zakresie zmiany kosztów postępowania cywilnego, Ministerstwo Sprawiedliwości przeanalizowało dane z blisko 70 sądów (apelacyjnych, okręgowych i rejonowych) dotyczące:

- liczby wpływu spraw według podstawy prawnej pobrania opłaty,
- wartości wpływów pieniężnych uzyskanych z tych opłat

w latach 2016–2017.

Przedmiotowe dane dotyczyły wybranych artykułów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, dla których przewiduje się zmianę stawek opłat.

Należy podkreślić, że w wielu przypadkach sądy zgłaszały brak możliwości przekazania wnioskowanych danych lub też przekazywały dane, które w żaden sposób nie mogły zostać wykorzystane do opracowania przedmiotowego OSR. Ponadto ze względu na brak możliwości pozyskania odpowiednich danych analiza nie uwzględnia kwestii wpływów finansowych z tytułu opłat wnoszonych w formie znaków opłaty sądowej.

W wyniku przeprowadzonej oceny otrzymanych odpowiedzi, pod względem rzetelności przekazanych informacji oraz ich kompletności, w dalszej analizie wykorzystano dane z 39 sądów powszechnych. Jednocześnie ze względu na zależną do decyzji sądu, kwestię zwolnień stron od kosztów sądowych, dokonane szacunki nie obejmują przedmiotowych zwolnień.

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi oszacowano łączną liczbę spraw, które wpłynęły do wszystkich

sądów powszechnych według poszczególnych rodzajów spraw w latach 2016–2017, a także – w zakresie przypadków, w których pobierana jest opłata stosunkowa – oszacowano przeciętną wysokość tej opłaty.

Ze względu na fakt, że występują różne wysokości stawek tej opłaty, konieczne było oszacowanie przeciętnej wartości dla wszystkich spraw z art. 13 ust. 1a. Biorąc pod uwagę liczbę wszystkich spraw według tej podstawy prawnej oraz ich łączną wartość to przeciętna wysokość tej opłaty dla poszczególnych sądów wahała się od 117 zł do 905 zł. Uogólniając wyniki, do dalszych obliczeń przyjęto kwotę 436 zł jako średnią z poszczególnych jednostek.

W przypadku opłat wynikających z art. 78, tj. za wydanie kopii dokumentu, praktyka wskazuje, że zdecydowana większość wniosków dotyczyła przypadków, gdzie kopiowane były dokumenty poniżej 10 str., co oznacza, że koszt takiej usługi nie powinien przekroczyć 20 zł i taka stawka została przyjęta do dalszych wyliczeń.

Ponadto projektowana zmiana przepisów zakłada wzrost opłaty stałej w przypadku spraw dot. zmian w spółkach do 5 tys. zł (obecnie 2 tys. zł) oraz niektórych innych opłat (obecnie odpowiednio 40, 50 i 60 zł) do 100 zł, co obrazuje poniższa tabela.

Tab. 1. Stawki stałe kosztów postępowania cywilnego według rodzajów opłat

Podstawa prawna	rodzaj opłaty	obecna stawka (zł)	proponowana stawka (zł)
art. 22	opłata stała od zażalenia na postanowienie	40	100
art. 23	inne przypadki opłaty stałej	40	100
art. 29	opłata stała od pozwu w spr. zmian w spółkach	2 000	5 000
art. 32 ust. 4	opłata od zażalenia na postanowienie m. in.: Prezesa URE, Prezesa UKE, Prezesa UTK	50	500
art. 44	opłata od wniosków w spr. zmian w księdze wieczystej	60	100
art. 49	opłata w spr. wniosku z zakresu prawa spadkowego	50	100
art. 62	opłata od wniosku o wykreślenie zastawu	50	100
art. 64	opłata od wniosku o uwierzytelnienie odpisu statutu	40	100

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości

Tab. 2. Stawki kosztów postępowania cywilnego – stosunkowe i pozostałe, według rodzajów opłat

Podstawa prawna	rodzaj opłaty	obecna stawka (zł)	szacowana stawka (zł)
art. 13 ust. 1a	opłata stosunkowa w sprawach o roszczenia wynikające z czynności bankowych	5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 1000 złotych (439)	-
proj. art. 13 ust. 3	opłata stała w sprawach o roszczenia wynikające z czynności bankowych	-	1 000 zł przy wartości przedmiotu sporu lub zaskarżenia wynoszącej ponad 20 000 złotych
art. 77 ust. 1	opłata od wniosku o wydanie na podstawie akt poświadczanego odpisu, wypisu lub wyciągu, odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem prawomocności, odpisu	6 zł za każdą rozpoczętą stronicę	20 złotych za każde rozpoczęte 10

	orzeczenia ze stwierdzeniem wykonalności, zaświadczenia	wydanego dokumentu	stron wydanego dokumentu
art. 77 ust. 1a	Opłata od wniosku o wydanie na podstawie akt zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z przebiegu posiedzenia	15 zł za zapis	20 złotych za każdy wydany informatyczny nośnik danych
art. 78	opłata od wniosku o wydanie kopii dokumentu, znajdującego się w aktach sprawy	1 zł za każdą rozpoczętą stronice wydanego dokumentu	20 złotych za każde rozpoczęte 20 stron wydanej kopii

Źródło: opracowanie własne Ministerstwa Sprawiedliwości na podstawie danych uzyskanych z sądów

Przyjmując założenie, że we wszystkich sądach powszechnych liczba spraw, w których ulegnie zmianie wysokość opłat, pozostanie na tym samym poziomie, tj. ok. 2,9 mln rocznie to przyszłe wpływy z tego tytułu wzrosną o ok. 309,3 mln zł do poziomu ok. 577,8 mln zł rocznie.

Należy także zaznaczyć, że projekt przewiduje odstępienie od pobierania opłaty od pierwszego wniosku o wydanie odpisu orzeczenia kończącego postępowanie z klauzulą wykonalności, złożonego przez stronę inicjującą postępowanie (proj. art. 77a u.k.s.c.). W dotychczasowym stanie prawnym opłata ta obejmowała tylko właściwe postępowanie rozpoznawcze, natomiast odrębnej opłacie (kancelaryjnej) podlegała czynność polegająca na wydaniu stronie odpisu orzeczenia z klauzulą wykonalności. Z uwagi na fakt, że odpis orzeczenia z klauzulą wykonalności jest wydawany w przeważającej większości spraw, za celowe uznano niepobieranie za tę czynność dodatkowej opłaty, zwłaszcza że z reguły i tak nie pokrywała kosztów pracy poświęconej na przygotowanie dokumentu i jego wysyłkę. Przedmiotowe szacunki nie uwzględniają jednak skutków finansowych, wynikających z wymienionej zmiany, z uwagi na brak możliwości pozyskania danych w tym zakresie.

Tab. 3. Liczba wpływu spraw do sądów powszechnych w ramach prowadzonych postępowań cywilnych oraz wpływy tego tytułu w latach 2016–2017 według rodzajów spraw

nr art.	liczba spraw	obecne wpływy (zł)	szacowane wpływy (zł)	różnica (zł)
art. 13 ust. 1a	836 951	367 421 614	836 951 286	469 529 671
art. 22	17 644	705 760	1 764 400	1 058 640
art. 29	2 320	4 640 200	11 600 500	6 960 300
art. 23	254 121	10 164 821	25 412 052	15 247 231
art. 32	62 427	3 121 350	6 242 700	3 121 350
art. 44	1 834 125	110 047 500	183 412 500	73 365 000
art. 49	402 426	20 121 300	40 242 600	20 121 300
art. 62	90	4 500	9 000	4 500
art. 64	16 332	653 280	1 633 200	979 920
art. 77 ust. 1 oraz ust. 1a	2 092 452	18 832 071	44 443 687	25 611 616
art. 78	194 015	1 280 499	3 880 300	2 599 801
razem (SA, SO,SR)	5 712 903	536 992 895	1 155 592 225	618 599 329

Źródło: opracowanie własne Ministerstwa Sprawiedliwości na podstawie danych uzyskanych z sądów

Tab. 4. Liczba wpływu spraw do sądów apelacyjnych, okręgowych i rejonowych w ramach prowadzonych postępowań cywilnych oraz wpływy tego tytułu w latach 2016–2017

	obecne wpływy (zł)	szacowane wpływy (zł)	różnica (zł)
SA	2 787 352	6 405 384	3 618 032

SO	14 020 560	31 679 311	17 658 751
SR	523 063 063	1 124 702 731	601 639 668
razem	536 992 895	1 155 592 225	618 599 330

Źródło: opracowanie własne DSF Ministerstwa Sprawiedliwości na podstawie danych uzyskanych z sądów

Reasumując, w wyniku projektowanej zmiany łączne wpływy do budżetu państwa z tytułu kosztów postępowania cywilnego mogą wzrosnąć o ok. 309,3 mln zł i wynieść ok. 577,8 mln zł, wobec 268 mln zł obecnie.

Tab. 6. Łączne wpływy z tytułu prowadzonych postępowań cywilnych w latach 2016–2017

	obecne wpływy (zł)	szacowane wpływy (zł)	różnica (zł)
2016–2017	539 870 975	1 162 787 425	622 916 450
przec. roczne	268 496 448	577 796 112	309 299 665

Źródło: opracowanie własne Ministerstwa Sprawiedliwości na podstawie danych uzyskanych z sądów oraz danych MS

Dochody budżetu państw w poszczególnych latach, w tym rok „0”, prezentowane w tabeli pkt. 6 OSR, zostały przedstawione dla pełnych lat obowiązywania projektowanych regulacji.

W związku z projektowaną zmianą, uproszczony zostanie sposób rozliczania postępowań mediacyjnych poprzez wprowadzenie zasady bezpośredniego rozliczania się mediatora ze stroną. Projekt zakłada zwolnienie sędziów z obowiązków związanych z określaniem kosztów mediacji, z wyjątkiem sytuacji, w których przynajmniej jedna ze stron skierowanych do mediacji była zwolniona od kosztów sądowych, a pozostałe strony nie wypłaciły mediatorowi tych należności w całości.

Według danych Ministerstwa Sprawiedliwości w 2017 r. liczba przeprowadzonych mediacji w sprawach cywilnych i nieletnich ukształtowała się na poziomie ok. 11,5 tys. Z uwagi na sposób agregowania danych statystycznych, brak jest jednak informacji na temat liczby postępowań, w których mogłaby być zastosowana uproszczona procedura rozliczania kosztów mediacji. Z uwagi na ten fakt, nie ma możliwości dokonania precyzyjnych szacunków w zakresie wpływu projektowanej zmiany na sądy powszechne. Biorąc jednak pod uwagę systematyczny wzrost spraw kierowanych do mediacji należy założyć, że wystąpią sytuacje, w których zasada bezpośredniego rozliczania się mediatora ze stroną znajdzie zastosowanie, co w konsekwencji wpłynie na zmniejszenie obciążenia pracą sędziów.

Projekt wprowadza również zwolnienie pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy od uiszczenia opłaty podstawowej od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a także w sprawach o ustalenie istnienia stosunku pracy, wytoczonej z powództwa inspektora pracy. Z obowiązku uiszczenia opłaty od ww. pism wyłącza się też pracownika, wnoszącego odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Przedmiotowe rozwiązanie oddziaływać będzie na wysokość wpływów finansowych z tytułu wskazanych opłat. Jednakże, ze względu na niedostępność danych, dot. liczby takich postępowań, nie dostrzega się możliwości oszacowania skali ich ewentualnego zmniejszenia.

Zmiany systemów informatycznych

W zakresie konieczności modyfikacji systemu teleinformatycznego obsługującego Elektroniczne Postępowanie Upominawcze wprowadzenie niezbędnych zmian zajmie ok. 15–20 tygodni i może zostać dokonane w zakresie bieżącego udoskonalania systemu, w ramach prac objętych umową nr 1 z dnia 3 stycznia 2017 r. o utrzymanie systemu zawartą przez SA w Lublinie ze spółką „Comarch”.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki

Czas w latach od wejścia w życie zmian	0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)

W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2018 r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele, gospodarstwa domowe, osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze	-309,3	-309,3	-309,3	-309,3	-309,3	-309,3	-3 402
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Test MŚP stosownie do zapisów art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. poz. 646, z późn. zm.)						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Sądownictwo gospodarcze jest ważnym elementem kształtującym pewność obrotu gospodarczego. Duże znaczenie dla przedsiębiorcy ma m.in. sprawność sądów w zakresie rozstrzygania sporów. Obserwuje się, lepsze warunki rozwoju firm w krajach o lepiej działającym sądownictwie oraz szeroko rozumianej administracji. Dzieje się tak dlatego, że działalność w nowoczesnych sektorach o wysokiej wartości dodanej jest silnie uzależniona od reputacji, relacji z klientami oraz procesów innowacyjnych, których ochrona wymaga bardziej wyrafinowanego wymiaru sprawiedliwości niż tradycyjne branże oparte na fizycznym kapitale. Problemy polskich przedsiębiorców z systemem sądowniczym wpisują się w bariery wzrostu firm. Brak sprawności sądownictwa jest bardziej odczuwalny dla przedsiębiorstw innowacyjnych. Działalność tego rodzaju jest bardziej ryzykowna od tradycyjnych przedsiębiorstw i jednocześnie bardziej narażona na koszty generowane przez przewlekłe postępowania sądowe¹⁸. Projektowane zmiany mogą w istotny sposób wpłynąć na wzrost sprawności postępowań sądowych zarówno w sprawach cywilnych, jak również w sprawach gospodarczych, przyczyniając się jednocześnie do zwiększenia szeroko rozumianego bezpieczeństwa biznesu. Stabilny i sprawnie funkcjonujący system prawny sprzyja budowaniu pozytywnego wizerunku otoczenia prawnego dla prowadzenia działalności gospodarczej.						
	rodzina, obywatele, gospodarstwa domowe, osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze	Reforma postępowania cywilnego, objęta przedmiotową regulacją, nie zmierza do obniżenia poziomu gwarancji procesowych dla stron spraw sądowych. W szczególności nie podlegają zniesieniu ani ograniczeniu zasady równości stron dyspozytywności procesu, wewnętrznej i zewnętrznej jawności procesu, instancyjności oraz możliwości korzystania z fachowej pomocy prawnej. Zmiany wprowadzane projektem polegają na usystematyzowaniu trybu korzystania przez strony z ich uprawnień procesowych. Mimo że w wielu przypadkach wprowadza się rozwiązania rygorystyczne w tym zakresie, należy jednak wziąć pod uwagę, że państwo jest zobowiązane zagwarantować stronom nie tylko realizację prawa procesowych, ale także rozstrzygnięcie sprawy w rozsądnym terminie. Projekt przewiduje zwolnienie pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy od uiszczania opłaty podstawowej od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a także w sprawach o ustalenie istnienia stosunku pracy, wytoczonej z powództwa inspektora pracy. Z obowiązku uiszczenia opłaty od ww. pism wyłącza się też pracownika, wnoszącego odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Proponowane rozwiązania korzystnie wpłyną na sytuację finansową tych osób. Jednocześnie, spowoduje to poszerzenie dostępności drogi sądowej dla pracowników, która dotychczas mogła być potencjalnie ograniczona koniecznością ponoszenia przedmiotowych opłat.						
Niemierzalne	(dodaj/usuń)							

¹⁸ Wizerunek Przedsiębiorcy – Raport Polskiej Rady Biznesu 2016 r.

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Polska procedura cywilna w obecnym kształcie, mimo istnienia mechanizmów teoretycznie pozwalających na szybkie przeprowadzenie postępowania, nie sprzyja załatwianiu spraw bez zbędnej zwłoki. Wraz z rozwojem technologii, przedsiębiorczości, czy wzrostem poziomu wykształcenia w polskim społeczeństwie, wzrosła świadomość prawna obywateli. Powoduje to rok rocznie wzrost uruchamianych w sądach cywilnych postępowań. Konfrontując ten czynnik z ograniczonym zasobem kadry orzeczniczej w polskich sądach, należy stwierdzić, że czas oczekiwania na załatwienie sprawy znacznie się wydłuża. Dla przykładu, w roku 2016 średni czas oczekiwania na orzeczenie w sprawie cywilnej w sądzie rejonowym, wynosił 4,6 miesiąca, a w sądzie okręgowym 7,3 miesiąca . Nagminnie zdarza się, że sprawy gatunkowo proste, przeciągają się na kolejne terminy, które nie są wyznaczane „z góry”, wg. ustalonego harmonogramu, lecz na bieżąco, co powoduje dużą przerwę między posiedzeniami. Projektowane zmiany k.p.c. i innych ustaw, za sprawą wprowadzenia postępowania przygotowawczego, planowania czynności, obowiązku dostarczenia przed rozprawą materiału dowodowego do sądu, czy w końcu tworzenia harmonogramu przebiegu rozprawy głównej, przyniosą społeczeństwu pozytywną zmianę w postaci skrócenia czasu rozpoznawania sprawy. Powszechnie wiadomo, że trwające wiele miesięcy, a nawet lat postępowania cywilne ,wiążą się przede wszystkim z kosztami procesowymi i „okołop procesowymi”, jakie strony muszą ponosić. Zdynamizowanie procedury znacząco przyczyni się do ich obniżenia. Ponadto kolejnym skutkiem materialnym będzie możliwość szybszego egzekwowania czy też kierowania zasądzonych roszczeń do postępowania egzekucyjnego. Długotrwałe oczekiwanie na decyzję procesową nie sprzyja poczuciu pewności sytuacji procesowej stron, które niekiedy z tego względu nie są w stanie planować swoich przyszłych czynności, zarówno sądowych, jak i pozasądowych. Wskutek wprowadzenia postępowania przygotowawczego, mechanizmów skrupulatnego i rzetelnego planowania postępowania, strony i uczestnicy postępowania będą świadomi jego dalszego prawdopodobnego przebiegu. Pozytywnym dla pewności procesowej podmiotów uczestniczących w procesie wydaje się być uprawnienie sędziego do udzielania stronom wskazówek co do prawdopodobnego wyniku sprawy. Pozwoli to na efektywne planowanie dalszych działań sądowych, a także wpłynie na świadomość procesową stron, które swoim zaangażowaniem będą mogły przyczyniać się do sprawnego rozstrzygnięcia interesującej je kwestii prawnej. Poprzez liczne przykłady regulacji dyscyplinujących strony np. do zapewnienia obecności powoływanych przez nią świadków na rozprawie, do składania w określonym terminie odpowiedzi na pozew, czy przedstawiania dowodów. Kolejnym oddziałującym na społeczeństwo skutkiem planowanej nowelizacji jest kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa i jego opinii o wymiarze sprawiedliwości. Zmiany k.p.c. pozwolą na wciągnięcie stron, tj. obywateli, w organizację pracy sądu nad ich sprawą. Poczucie współuczestnictwa czy wręcz oddziaływania obywateli na pracę sądu ze sprawą, wydaje się nie do przecenienia w dzisiejszej sytuacji standaryzacji i anonimizacji obsługi działalności publicznoprawnej państwa. Projektowane zmiany wpłyną również w sposób dyscyplinujący na podmioty zaangażowane w toczące się postępowanie, np. poprzez bezwzględne sankcje dyscyplinujące nakładane na świadków. Istotna ze społecznego punktu widzenia jest zmiana przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Obecnie obowiązujące regulacje zakładają co prawda tryb przyznawania należności przewidzianych w przepisach postępowania stronom, biegłym i świadkom, lecz nie regulują procedury ich przyznawania osobom trzecim, uprawnionym do nich w szczególnych przypadkach (koszty związane z przedstawieniem przez osobę trzecią dokumentu, nośnika danych, czy dostarczeniem przedmiotu oględzin; art. 251, 254, 297 k.p.c.). Nie regulują także zasad przyznawania należności, a nawet ich ustalania, odnośnie tłumaczy. Planowana nowelizacja wprowadza zmiany w tym zakresie. Wspomniany zabieg legislacyjny, normujący reguły wypłacania należności osobom wykonującym w postępowaniu dowodowym czynności, którym poświęciły uwagę, czas czy środki materialne, przysłuży się osiągnięciu pewnego rodzaju społecznej sprawiedliwości. Poprzez

odpowiednie wynagrodzenie, „usługi” świadczone przez te podmioty nie będą powszechnie traktowane jako bezpłatny, konieczny obowiązek na rzecz państwa (wymiaru sprawiedliwości), a *de facto* na rzecz innych podmiotów, których spór prawny dotyczy. Klarownie przedstawione mechanizmy uzyskiwania należności za czynności podejmowane przed sądem na rzecz toczącego się przed nim postępowania nie będą zniechęcały określone podmioty do podejmowania zleconych przez sąd działań.

Dostęp do sądownictwa

Spodziewanym efektem projektowanych zmian w aspekcie dostępności sądów dla obywateli i przedsiębiorców jest poprawa, polegająca na przyspieszeniu i ułatwieniu rozstrzygnięcia sporu na drodze sądowej.

Należy tu od razu zaznaczyć, że rzeczywistą miarą dostępności sądu jest praktyczna możliwość uzyskania rozstrzygnięcia sprawy rzetelnie i szybko. Wnoszenie absurdalnych żądań pozorujących powództwa i podejmowanie pseudo-czynności procesowych służących jedynie obstrukcji nie stanowi korzystania z prawa do sądu, lecz jego nadużycie – i eliminacja tego rodzaju zjawisk nie stanowi ograniczenia dostępności sądu. Z kolei, w obliczu ograniczonych zasobów finansowych, osobowych i organizacyjnych aparatu sądownictwa, a z drugiej strony obecnego ogromnego wpływu spraw, zapewnienie dostępności sądu w sprawach naprawdę istotnych wymaga ograniczenia tej dostępności w sprawach najmniejszej wagi; w takiej sytuacji również tych ograniczeń nie sposób poczytać za ograniczenie dostępności sądu. Ograniczenia takie są zresztą znane systemom sądownictwa od zarania dziejów (*de minima non curat praetor*); polski system wymaga ich przywrócenia, w tym przywrócenia realnej wysokości opłat sądowych.

Ujmując natomiast kwestię od strony formalnej należy wskazać, że w konsekwencji poszerzenia zakresu pojęcia sprawy gospodarczej na sprawy z umów leasingu, sprawy z umów o roboty budowlane i służących wykonaniu robót budowlanych i na sprawy przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy sprawy te będą rozpoznawane przez sądy gospodarcze, których jest mniej, niż sądów cywilnych, w których te sprawy są rozpoznawane dotychczas (54 sądy rejonowe i 19 okręgowych sądów gospodarczych wobec 318 sądów rejonowych i 45 sądów okręgowych cywilnych).

Opłaty sądowe

W związku z projektowanymi zmianami w zakresie wysokości opłat w sprawach cywilnych należy wskazać na finansowe oddziaływanie proponowanych regulacji na strony postępowań cywilnych, w szczególności grupę podmiotów określaną jako: rodzinę, obywateli oraz gospodarstwa domowe. Wskazuje się że strony postępowań sądowych potencjalnie mogą być zobligowane do ponoszenia większych obciążeń pieniężnych, co zostało ujęte kwotowo i przedstawione w tabeli pkt 7. Jednocześnie wymaga podkreślenie, że na podstawie art. 100 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w całości. Przepisy dopuszczają również możliwość częściowego zwolnienia strony od kosztów sądowych. Istnienie danych rozwiązań uniemożliwia dokonanie precyzyjnej analizy wpływu na badane grupy, a przedstawione szacunki mogą stanowić jedynie wymiar poglądowy. Podkreśla się, że wymienione zwolnienia stanowią swoistą gwarancję, iż kryterium finansowe nie będzie stanowić bariery uniemożliwiającej dostęp do wymiaru sprawiedliwości.

Obciążenia finansowe stron postępowań cywilnych w poszczególnych latach, w tym rok „0”, prezentowane w tabeli pkt 7 OSR, zostały przedstawione dla pełnych lat obowiązywania projektowanych regulacji.

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).

☐ tak
☐ nie
☐ nie dotyczy

☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
Komentarz: Przewiduje się wprowadzenie szeregu zmian, w zakresie postępowań sądowych cywilnych, których celem jest zwiększenie szeroko rozumianej sprawności sądownictwa. Proponowane rozwiązania ukierunkowane są na skrócenie czasu postępowań sądowych, zwiększenie znaczenie pozasądowych metod rozwiązywania sporów, jak również ograniczeniu działań zmierzających jedynie do przedłużenia postępowania.	
9. Wpływ na rynek pracy	
Wejście w życie projektowanych zmian, w przypadku potencjalnego, znacznego wzrostu liczby spraw kierowanych do mediacji, może spowodować zwiększenie popytu na usługi świadczone przez mediatorów, powodując jednocześnie zwiększenie liczby osób wykonujące zawód mediatora.	
10. Wpływ na pozostałe obszary	
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Brak wpływu na pozostałe obszary.
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego	
Przewiduje się wejście w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem: 1) art. 1 pkt 5–6, 18, 21, 28, 39, 41–42, 46–53, 60, 79, 88, 110–113, 115, 117, 141, 142, pkt 143 lit. a, pkt 144, pkt 146 lit. c, pkt 147, 155–157, 159–162, pkt 175 lit. b, pkt 198, 207–209, art. 4 oraz art. 5 pkt 7 i 8 – które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia; 2) art. 1 pkt 2 – który wchodzi w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia; 3) art. 1 pkt 32, 163 i 172–175 oraz art. 4 pkt 5, 8 i pkt 32 lit. c, w zakresie dotyczącym elektronicznego postępowania upominawczego, a także art. 1 pkt 186–190 – które wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.	
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?	
Proponuje się dokonanie ewaluacji projektu w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie. Projekt może zostać poddany ewaluacji w oparciu o następujące mierniki: - wielkość oraz opanowanie wpływu spraw cywilnych w sądach powszechnych, - wielkość oraz opanowanie wpływu spraw gospodarczych w sądach powszechnych, - liczba sporów rozstrzygnięta w drodze mediacji, - wielkość wpływów z tytułu opłat sądowych, - czas trwania postępowania sądowego od dnia pierwszej rejestracji do dnia uprawomocnienia się sprawy w I instancji, - liczba skarg na pracę sądu, - liczba odbytych sesji i załatwionych spraw. Dodatkowo w celu oceny wpływu projektowanych regulacji ex post można zastosować miernik społecznej oceny działalność wymiaru sprawiedliwości. Odpowiednie badania we wskazanym zakresie są prowadzone m.in. przez CBOS.	
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)	
1. http://www.rp.pl/Sedziowie-i-sady/303169865-Jak-Polacy-oceniaja-wymiar-sprawiedliwosci---sondaz-CBOS.html#ap-1	

Raport z konsultacji publicznych

Przepis, którego dotyczy uwaga	Zgłaszający	Treść uwagi	Stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości
Zmiany w ustawie – Kodeks postępowania cywilnego			
art. 4 ¹	SA Łódź	Celowe wprowadzenie w tym przepisie ogólnego skutku nadużycia przez stronę prawa procesowego. Nie sposób bowiem przewidzieć wszystkie sytuacje procesowe, które strony powodują swym działaniem przedłużając bezzasadnie postępowanie, co nie ma nic wspólnego z ochroną praw podmiotowych. Projekt przewiduje bezskuteczność kolejnych wniosków o wyłączenie sędziego i kolejnych zażaleń, którym nie nadaje się dalszego biegu. Tymczasem w praktyce występuje szereg innych czynności procesowych, które strony często świadomie podejmują z zamiarem przedłużenia postępowania bądź kierują się innymi pozamerytorycznymi względami. Do takich wielokrotnie powtarzanych czynności należy ciąg wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu (tylko w wydziale cywilnym Sądu Apelacyjnego w Łodzi jedna strona składa po kilkadziesiąt takich wniosków jednego dnia i to często w jednej sprawie). Ponadto wielokrotnie powtarzaną czynnością procesową jest ciąg (po kilkanaście razy w jednej sprawie) skarg o wznowienie postępowania, ciąg wniosków o przywrócenie uchybionego terminu. Celowym byłoby zatem uzupełnienie powołanego przepisu o zdanie drugiej treści następującej: „Działanie takie jest bezskuteczne i uprawnia sąd do niepodjęcia dalszych czynności o czym zawiadamia się stronę tylko raz po złożeniu drugiego pisma”. Drugim możliwym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie stosownego zapisu w przepisach normujących zwolnienie strony od kosztów sądowych, ustanowienie pełnomocnika z urzędu, skargę o wznowienie postępowania i wniosek o przywrócenie uchybionego terminu. W przeciwnym razie proponowane w projekcie rozwiązania mogą okazać się tylko połowiczne.	Uwaga nieuwzględniona Postulowane w uwadze wprowadzenie ogólnej sankcji nadużycia prawa procesowego polegającej na bezskuteczności czynności było rozważane na etapie tworzenia projektu, jednak analizy doprowadziły do uznania go za niemożliwe. Po pierwsze, taka sankcja mogłaby dotyczyć tylko czynności strony, tymczasem nadużyć prawa procesowego można także przez zaniechanie. Po drugie, w wielu przypadkach ocenę, że przez takie czy inne zachowanie strona nadużyła prawa procesowego, można dopiero na tle późniejszych zdarzeń procesowych, czyli <i>ex post</i>, i to nawet dużo później. W takich przypadkach utrata mocy czynności, która stanowiła nadużycie, wywoływałaby w procesie chaos skutkujący jego paraliżem. Dlatego sankcjonowaniu bezskutecznością (ściślej: niepodjęciem czynności przez sąd) podlegają tylko określone przypadki, w których nie ma wątpliwości, że dochodzi do nadużycia przez stronę jej uprawnień procesowych. Ogólną sankcję dla pozostałych przypadków nadużycia prawa procesowego przewiduje zaś proj. art. 226² i ma ona naturę finansową.
	SO Tarnobrzeg	Wprowadzenie instytucji nadużycia prawa podmiotowego jest rozwiązaniem pożądanym, jednakże przyjęta koncepcja nie wykorzystuje dostatecznie potencjału instytucji i nie odniesie pożądaných skutków. Sankcje związane z kosztami procesu istnieją w kpc od zawsze (np. art. 103 kpc, koszty związane z poszczególnymi postępowaniami wpadkowymi, opłaty od wniosków, zażaleń itp.). Nigdy rozwiązania te	Uwaga nieuwzględniona Argumenty jak SA Łódź, a dodatkowo proponowane w uwadze szersze oparcie klauzuli nadużycia prawa procesowego na art. 5 Kodeksu cywilnego oraz powiązanie jej z klauzulą dobrych obyczajów z art. 3 k.p.c. będzie mogło zostać rozważone przy doskonaleniu tej instytucji w przyszłości, przy uwzględnieniu doświadczeń praktycznych i uwag teoretyków.

	nie powstrzymały podmiotów o skłonnościach pieniaczych czy też zmierzających z premedytacją do przedłużenia procesu. Należy mieć na uwadze fakt, że w ogromnej liczbie przypadków groźba obciążenia kosztami nie będzie miała dla strony żadnego znaczenia - z różnych powodów. W pewnych sytuacjach wysokość kosztów, nawet po podwyższeniu nie będzie stanowić dotkliwości ekonomicznej z uwagi na status majątkowy strony, tj. posiadane wysokie zasoby majątkowe lub ich całkowity brak i związaną z tym niewypłacalność. Mogą wystąpić również sytuacje, w których wytoczenie czy przedłużanie procesu jest celem w samym sobie i zmierza do realizacji innych interesów strony, np. stordedowania innego powiązanego postępowania czy też do zapewnienia czasu dla wyzbycia się majątku. Sankcja przewidziana w art. 226² wydaje się więc być półśrodkiem. Warto przywołać treść art. 5 k.c., który po definicji nadużycia prawa podmiotowego wskazuje, że „takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Ze względu na specyfikę przepisów procesowych nie wydaje się możliwe przejęcie tej formuły wprost, jednakże celowym wydaje się wprowadzenie podobnej konstrukcji, która prowadziłby do sytuacji, w której sąd stwierdzając nadużycie prawa podmiotowego nie podejmowałby żadnych czynności (pozostawiał pismo/wniosek bez biegu), ewentualnie wydając niezaskarżalne postanowienie stwierdzające nadużycie prawa. Niezbędnym byłoby w tym wypadku zapewnienie mechanizmu kontrolnego, np. w ramach art. 380 k.p.c. Wydaje się również, że pewne wątpliwości interpretacyjne może wywoływać zwrot „cel, dla którego je ustanowiono”. Być może należałoby rozważyć powiązanie instytucji z obowiązkami z art. 3 § 1 k.p.c., a w szczególności z obowiązkiem działania zgodnego z dobrymi obyczajami. Proponowana instytucja mogłaby wówczas zostać wprowadzona w art. 3 § 2.	
SA Warsz awa	Wprowadzenie instytucji nadużycia prawa procesowego wymaga zdefiniowania skutków takiego nadużycia przez stronę lub uczestnika postępowania w odniesieniu do podjętej czynności procesowej. Nie spełniają takiej roli przewidziane w projektowanym art. 226² k.p.c. sankcje finansowe. Skutkiem takim mogłoby być np. uznanie takiej czynności procesowej za bezskuteczną albo pozostawienie pisma bez rozpoznania. W przeciwnym razie nawet stwierdzenie nadużycia prawa procesowego w toku sprawy nie wpłynie na poprawę sprawności postępowania (np. w sytuacji składania przez stronę w tej samej sprawie na przestrzeni kilku miesięcy, kilkukrotnych skarg na przewlekłość postępowania).	

Iustitia	Podjęta w projekcie próba sformułowania generalnej klauzuli nadużycia prawa procesowego nie jest udana. Pominęto relację pomiędzy projektowanym przepisem, a treścią art. 3. Projektowany przepis został sformułowany w sposób niewłaściwy. Mowa w nim o uprawnieniu, gdy tymczasem nie ma jednego uprawnienia procesowego. W przepisie zabrakło najważniejszego elementu, to jest skutku (sankcji) nadużycia prawa procesowego (por. art. 5 zd. 2 k.c.). Prowadzi to do pustej deklaracji, która wobec treści art. 3 k.p.c. jest zbędna. Wątpliwości budzi kryterium „celu, dla którego ustanowiono uprawnienie procesowe”.	Uwaga nieuwzględniona Uwagi mają charakter polemiki, wobec czego nie są w stanie uzasadnić zmiany projektowanych rozwiązań ani tym bardziej, odstąpienia od nich.
SA Kraków	Wydaje się, że samo wprowadzenie tej klauzuli jest wystarczające i nie zachodzi potrzeba wprowadzania dalej idących sankcji. Istotą tej klauzuli i wystarczającą sankcją jest skutek związany z niemożnością korzystania przez strony z danej instytucji procesowej w sytuacji, gdy narusza to jej cel. Za zbędne w tym zakresie uznać należy dalej idące działania, w tym określone w art. 226 ² k.p.c., a w szczególności skazanie na grzywnę. Przedmiotowa klauzula ma przecież na celu wyłącznie to, by sąd miał instrument dla zapobiegania sytuacjom wykorzystywania instytucji procesowych w sposób sprzeczny z ich celem, a nie karanie stron.	Uwaga nieuwzględniona Patrz odniesienie do uwag do art. 226 ²
KRK	Definicja „nadużycia prawa procesowego” jest wewnętrznie sprzeczna: z jednej strony bowiem stanowi się o „uprawnieniu przewidzianym w przepisach postępowania”, z drugiej zaś strony o zakazie „czynienia użytku niezgodnego z celem”. Powstaje zatem pytanie o sytuacje, do których można było owo „nadużycie” odnieść. Jeżeli ustawa przewiduje określone uprawnienie, np. do wniesienia środka zaskarżenia, to celem takiego uprawnienia jest poddanie orzeczenia sądu kontroli instancyjnej. W żadnym przypadku skorzystanie z uprawnienia przewidzianego w przepisach postępowania nie może być uznane za czynienie z niego użytku niezgodnego z celem, zwłaszcza obostrzone sankcją (art. 226 ² projektu). Uprawnienia procesowe są wynikiem konstytucyjnego prawa do sądu, zaś korzystanie z takich uprawnień nie może stanowić nadużycia prawa. Analogia do instytucji przewidzianej w art. 5 k.c. jest nieuzasadniona: czym innym jest bowiem nadużycie prawa podmiotowego [czynienie ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego), a czym innym korzystanie z uprawnień procesowych. Inaczej mówiąc, każdorazowo uprawnienia przewidziane w kodeksie postępowania cywilnego służą określonemu celowi, a zatem nie można czynić z takiego uprawnienia użytku niezgodnego z celem. Ocena zasadności wykorzystywania uprawnień procesowych, np. zasadności wnoszenia środków zaskarżenia, nie może stanowić „nadużycia prawa procesowego”. Wskazane w uzasadnieniu przykłady „nadużycia” (wnoszenie jako pozwu pisma nie	Uwaga nieuwzględniona Rozwiązania zawarte w projekcie są reakcją na stwierdzone w praktyce problemy w sprawnym procedowaniu w sprawach cywilnych i w sposób pragmatyczny zmierzają do ich przynajmniej częściowego rozwiązania lub złagodzenia skutków stwierdzonych dysfunkcji. Wydaje się to wystarczająco jasno wynikać zarówno z wydzwiku całokształtu projektowanych zmian, jak i z uzasadnienia projektu. Tymczasem zastrzeżenia podniesione w uwagach KRK odnośnie projektowanych regulacji proceduralnych: - wychodzą z pozycji czysto doktrynalnych i pomijają milczeniem praktyczny sposób funkcjonowania dotychczasowych regulacji proceduralnych (por. uwagi do proj. art. 4 ¹ i 226 ² k.p.c., do proj. art. 148 § 3 k.p.c. i przepisów z nim związanych, do proj. art. 38 k.p.c.), - jako argumenty przeciw zmianom podnoszą aspekty już rozważone w toku prac nad projektem (i najczęściej już omówione w uzasadnieniu projektu), pomijając argumenty przeciwnie (por. uwagi do proj. art. 18 § 2 i 206 ¹ k.p.c., do proj. art. 205 ¹ i następnych k.p.c.), - w wielu przypadkach najwyraźniej wynikają z niedostatecznie wnikliwej analizy projektu, jego uzasadnienia lub obecnego stanu prawnego (por. uwagi do proj. art. 34 § 4, 77 § 1-1 ¹ , 78 § 1, 130 ^{1a} , 186 ¹ k.p.c.).

		zawierającego żądania rozpoznania sprawy sądowej, wnoszenie pozwu oczywiście bezzasadnego, wnoszenie szeregu wniosków o wyłączenie sędziego, wnoszenie szeregu zażaleń w tym samym lub zbliżonym przedmiocie, wnoszenie szeregu wniosków o sprostowanie, uzupełnienie lub wykładnię wyroku) trudno w istocie uznać za nadużycie prawa procesowego. Jeżeli ustawa dopuszcza wniesienie wniosku o wyłączenie sędziego, to brak jest podstaw do limitowania takiego uprawnienia. Tak samo, jeżeli ustawa dopuszcza wniesienie zażalenia, to dla czego za nadużycie traktować wnoszenie szeregu zażaleń. Jeżeli ustawodawca zamierza „usprawnić” postępowanie przez pozbawienie możliwości dokonywania określonych czynności, winien wyłączyć je z katalogu środków procesowych (np. wyłączyć dopuszczalność składania wniosku o wyłączenie sędziego). W przeciwnym razie korzystanie przez strony z uprawnień procesowych jest ich prawem, zaś korzystanie z instytucji przewidzianych w przepisie nie może stanowić nadużycia.	Taki charakter zastrzeżeń podniesionych w uwagach powoduje, że nie wynika z nich potrzeba zmiany projektowanych rozwiązań ani, tym bardziej, odstąpienia od nich w jakimkolwiek zakresie.
	ORA Łódź	1) Problematiczne ustalenie dystynkcji między art. 3 k.p.c. a proj. art. 4 ¹ 2) proj. art. 4 ¹ k.p.c. lepiej byłoby wprowadzić jako art. 4	Uwagi nieuwzględnione 1) Ustalenie dystynkcji faktycznie może być kłopotliwe, jednak skoro ustalenie naruszenia obowiązku z art. 3 k.p.c. nie rodzi żadnych praktycznych następstw problem ma charakter teoretyczny. Istotna dla procesu będzie tylko ocena, czy doszło do nadużycia prawa procesowego. 2) Sprzeczne z obowiązującymi zasadami techniki prawodawczej.
	NRA	Zmianą kontrowersyjną może okazać się możliwość kwalifikacji korzystania przez strony z przysługujących im uprawnień procesowych jako nadużycie tych uprawnień. Dodatkowo zmiana ta wydaje się przeceniana przez projektodawcę, w perspektywie spodziewanego pozytywnego wpływu na przyspieszenie postępowań sądowych. Należy wskazać, że początek inkorporowania do KPC zakazu nadużywania uprawnień procesowych wiązał się z wprowadzeniem w art. 3 k.p.c. ograniczenia dokonywania czynności procesowych wyłącznie zgodnych z dobrymi obyczajami. Regulacja ta, w celu eliminacji ryzyka naruszenia gwarancji procesowych winna zostać doprecyzowana, rozwinięta i dostosowana do zdefiniowanych na nowo mechanizmów proceduralnych ograniczających obszary spodziewanego nadużywania uprawnień procesowych przez uczestników postępowania. Rozwiązania arbitralne są rozwiązaniami, po które należy sięgać w ostateczności, w braku możliwości stworzenia właściwej regulacji normatywnej. Projektowany art. 4 ¹ wiąże się nieodłącznie z ryzykiem naruszenia gwarancji przestrzegania przez sąd przepisów procedury, bowiem pozwala na swobodne pozbawienie strony możliwości realizacji określonego uprawnienia w przypadku uznania go przez sąd za nadużycie. Należy w tym zakresie zwrócić także uwagę na fakt, że subiektywna decyzja poszczególnych sędziów może być odmienna, co	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.

	w skrajnym przypadku mogłoby doprowadzić do funkcjonowania różnych reżimów w zakresie postępowania cywilnego. Ponadto, zdecydowanie lepszym rozwiązaniem jest właściwa regulacja instytucji kodeksowych rodzących ryzyko ich nadużycia, niż próba naprawiania konsekwencji wadliwych instytucji prawa procesowego przy pomocy dyskrejonalnego instrumentu w postaci nadużycia prawa procesowego. W tym zakresie warto odwołać się do funkcjonującego już orzecznictwa odwołującego się do zagadnienia nadużycia prawa podmiotowego. Sąd Najwyższy wskazał, że przejawem działania sprzecznego z dobrymi obyczajami jest podejmowanie przez stronę czynności, przewidzianych wprawdzie przez ustawę i formalnie dopuszczalnych, które jednak - w okolicznościach konkretnej sprawy - są wykorzystywane niezgodnie z funkcją przepisu, w sposób nieodpowiadający rzeczywistemu celowi przyznanego uprawnienia i naruszający prawo drugiej strony do uzyskania efektywnej ochrony prawnej. Zachowanie wskazanych kryteriów lub nawet uwzględnienie ich w ustawie zmniejszyłoby ryzyko związane z naruszeniem gwarancji warunkujących możliwość korzystania przez strony z przysługującego im prawa do sądu i jednocześnie zapobieganie podejmowaniu czynności niezgodnie z funkcją przepisu, który reguluje określone uprawnienia. Możliwość pozbawiania strony uprawnień z powołaniem na ich nadużycie z pewnością nie powinna służyć usprawnieniu (rozumianemu jako szybkie zakończenie postępowania) w przypadku, gdy nie można w pełni wykazać, że realizacja uprawnienia przez stronę dokonana została z naruszeniem zasad wskazanych przez Sąd Najwyższy.	
Polski Związek Zarządzenia Wierzytelności	Należy przeprowadzić dalsze prace nad samą konstrukcją definicji. Wynika to z tego, że sformułowanie, iż nie wolno czynić z uprawnienia użytku niezgodnego z celem, dla którego je ustanowiono, jest nieostre. Należy dokładniej wskazać o jakie działania strony może chodzić. W uzasadnieniu projektu wskazano na wymienione wyżej działania stron, które potencjalnie mogą być niezgodne z celem przy ich niewłaściwym zastosowaniu. W opinii PZZW nie zawsze jednak można ustalić czy rzeczywiście doszło do naruszenia prawa i było to celem strony, a w konsekwencji mogło dojść do pokrzywdzenia wierzycieli	Uwaga nieuwzględniona Uwagi wyrażnie jednostronne. Projektowane i istniejące instytucje procesowe są analizowane wyłącznie z punktu widzenia podmiotu dochodzącego wierzytelności, czyli, w 99% przypadków, powoda. Również proponowane zmiany w projekcie mają na celu poprawę pozycji wierzyciela/powoda. To podejście PZZW wprost przyznaje i – biorąc pod uwagę charakter tej organizacji – należy je uznać za oczywiste i naturalne. Jednakowoż w efekcie uwagi nie zawierają refleksji będących efektem spojrzenia na proces cywilny ani ze strony dłużnika (pozwanego), ani ze strony sądu. W szczególności zagadnienie zapobiegania przewlekłości postępowania jest naświetlane wyłącznie z punktu widzenia wierzyciela/powoda, z całkowitym pominięciem punktu widzenia interesu publicznego. Tymczasem w toku prac legislacyjnych projektowane rozwiązania zostały rozważone wszechstronnie, czyli z uwzględnieniem interesów także pozostałych, poza wierzycielem/powodem, uczestników postępowania sądowego – dłużnika/pozwanego i sądu. Uwzględniono też interes publiczny: projektowane

			rozwiązania zmierzają do przynajmniej częściowej redukcji dzisiejszego nadmiernego obciążenia sądów i sędziów przy zachowaniu równowagi między sprawnością a rzetelnością sądowego postępowania cywilnego. Uwagi nie są trafne, o ile wskazują na potrzebę uszczegółowienia niektórych projektowanych przepisów. Proponowane przez PZZW zmiany w ich brzmieniu doprowadziłyby do nadmiernej kazuistyki. W konsekwencji przedstawione w uwagach argumenty nie zmieniają zawartych w uzasadnieniu projektu ocen co do celowości wprowadzenia projektowanych zmian i ujęcia ich w taki a nie inny sposób.
art. 5	SA Katowice	Wprowadzenie możliwości stwierdzenia przedawnienia roszczenia nie tylko na zarzut bądź umożliwienie sądowi wprost informowanie stron o zarzutach tego typu, np. poprzez dodanie w art. 5 k.p.c. „oraz o przysługujących zarzutach”. Przyjmuje się bowiem, iż przedawnienie brane jest pod uwagę wyłącznie na zarzut, gdyż strona może być zainteresowana uregulowaniem należności pomimo braku takiego obowiązku. To założenie prawdziwe jest tylko wtedy, gdy strona faktycznie ma świadomość o przysługującym jej uprawnieniu do zgłoszenia takiego zarzutu.	Uwaga nieuwzględniona Kwestia przedawnienia została objęta ustawą z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw..
art. 9 ¹ § 1	SA Gdańsk	Podniesiono, że wobec utrwalania przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo dźwięk i obraz (art.157 § 1 k.p.c.), wprowadzenie jako zasady w projektowanym art 9¹ k.p.c. możliwości utrwalania przez uczestników postępowania czynności sądowych za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk wydaje się niezasadne, gdy rozprawy są nagrywane. Stronie przysługuje przecież prawo uzyskania kopii protokołu na nośniku informatycznym. Opłata kancelaryjna za zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku wynosi 15 zł - stosownie do treści art. 77 ust. 1a u.k.s.c. Nie jest więc konieczne wprowadzanie regulacji dopuszczającej nagrywanie rozpraw przez strony i uczestników postępowania, albowiem takie niekontrolowane nagrywanie rozpraw przez strony rodzi ryzyko manipulowania, przerabiania treści nagrania i jego upowszechniania. Umożliwienie dokonywania nagrań przez osoby biorące udział w sprawach sądowych może spowodować komplikacje wynikające np.: z różnej jakości sprzętu na którym nagrania będą dokonywane - część nagrań może być słabo słyszalna albo całkowicie niezrozumiała, celowego manipulowania nagraniem - zarówno w trakcie rozprawy (poprzez wyłączanie nagrywania aby nie nagrać całości czy części słów innych osób czy świadka) - jak i po rozprawie (poprzez usunięcie niektórych części nagrania). W rezultacie i tak będzie zachodziła konieczność ustalenia rzeczywistego przebiegu rozprawy poprzez odtworzenie nagrania dokonanego urzędowo przez sąd. W celu ułatwienia dostępu stron i uczestników postępowania do nagrań	Uwaga nieuwzględniona Nagrywanie przebiegu rozprawy przez sąd w niczym nie przeszkadza nagrywaniu przez strony we własnym zakresie – i vice versa. Niebezpieczeństwo przerabiania zapisów dotyczy zapisu „sądowego” w tym samym stopniu, co „prywatnego”, a w każdym razie jest raczej teoretyczne. Zwolnienie pierwszego zapisu dźwięku z opłaty kancelaryjnej doprowadziłoby do nadmiernego obciążenia sekretariatów sądowych, nie wchodzi więc w rachubę.

		rozprawy dokonywanych przez sąd można sformułować wniosek de lege ferenda aby „pierwszy egzemplarz zapisu dźwięku wydawany był z akt sądowych bezpłatnie”.	
	KRK	Proponowany przepis jest co do zasady słuszny i będący wynikiem możliwości technicznych, jakimi dysponują strony. Przepis nie określa jednak sposobu egzekwowania zakazu sądu utrwalania czynności sądowej [jeżeli sąd zarządził odbycie całego posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych lub sprzeciwia się temu względ na prawidłowość postępowania].	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	Krajowa Izba Radców w Prawnych dalej KIRP	Obecnie trwa w Polsce ostatni etap wdrożenia protokołu elektronicznego, który zakończy się w sierpniu 2018 r. Zatem, od III kw. 2018 r. na wszystkich salach cywilnych w Polsce będzie możliwe rejestrowanie protokołu w postaci zapisu audio lub audio - video. Zatem trudno zgodzić się z koncepcją, aby obok oficjalnego protokołu sądowego powstawało dodatkowe nagranie sporządzane przez strony lub uczestników postępowania. W Kodeksie postępowania cywilnego znajduje się obecnie przepis art. 162 ¹ k.p.c., który umożliwiał utrwalanie przez stronę przebiegu posiedzenia za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie względ na prawidłowość postępowania. Było to o tyle uzasadnione, że ówczesne wdrożenie protokołu elektronicznego było w toku. Obecnie, gdy będzie już możliwa rejestracja protokołu sądowego, to przyznanie tak szerokiego uprawnienia stronom oraz wszystkim uczestnikom postępowania podważa koncepcję protokołu elektronicznego. Skoro istnieje oficjalny zapis przebiegu rozprawy w postaci dokumentu sądowego, to jakie uzasadnienie ma powstanie dodatkowego prywatnego zapisu. Ponadto, istnieje potencjalne ryzyko ingerowania w prywatny zapis sporządzony przez strony uczestników postępowania celem podważenia prawdziwości protokołu elektronicznego, co może generować dodatkowe wnioski dowodowe w tym zakresie. Tym samym, brak jest logicznego uzasadnienia dla wprowadzonej zmiany. Niezależnie od powyższego należy mieć zastrzeżenia, co do umiejscowienia powyższej normy wśród przepisów formułujących rudymentalne zasady postępowania cywilnego. Właściwym miejscem jest przywołany art. 162 ¹ k.p.c.	Uwaga nieuwzględniona Uwagi przedstawione przez KIRP albo negują (por. uwagi do proj. art. 203 ¹ albo w najlepszym przypadku pomijają milczeniem (por. uwagi do proj. art. 139 ¹) stwierdzone w praktyce i szeroko znane problemy występujące dziś powszechnie w postępowaniach w sprawach cywilnych przed polskimi sądami. Tam, gdzie zauważa się problemy, proponowane rozwiązania są oczywiście nieadekwatne (por. uwagi do proj. rozdziału „Organizacja postępowania” w k.p.c.). Część uwag odnosi się do projektowanych przepisów w sposób niezgodny z ich brzmieniem (por. uwagi do proj. art. 278 ¹ k.p.c.), z dotychczasowym stanem prawnym (por. uwagi do proj. art. 357 k.p.c.) albo bez uwzględnienia argumentacji podanej w uzasadnieniu projektu (por. uwagi do proj. art. 186 ¹ k.p.c.). Reasumując: uwagi przedstawione przez Krajową Izbę Radców Prawnych mają charakter jednostronnie teoretyczny. Prezentują podejście czysto doktrynalne, wybiórcze i oparte nie na faktach, lecz na ocenach przedstawianych jako fakty. Podejście takie jest zaskakujące, skoro uwagi pochodzą od korporacji osób z założenia trudniących się stosowaniem prawa w praktyce. Nie sposób uznać go za konstruktywne. Przeciwnie, całokształt treści uwag sprawia wrażenie, że celem zawartej w nich krytyki jest wyłącznie zachowanie stanu istniejącego - łącznie ze wszystkimi dysfunkcjami, które są jego częścią. Z oczywistych przyczyn z podejściem takim zgodzić się nie można.
art. 9 ¹ § 3	SO Tarnobrzeg	Proponowany wyjątek w postaci względu na prawidłowość postępowania jest na tyle szeroki i niedookreślony, że zapewne doprowadzi o sytuacji, w której odmowa zgody stanie się regułą.	Uwaga nieuwzględniona Użyte w projektowanym przepisie art. 9 ¹ § 3 k.p.c. sformułowanie „względ na prawidłowość postępowania” zostało już użyte w dotychczasowym art. 162 ¹ k.p.c., którego stosowanie nie wywoływało problemów wskazanych w uwadze. Nie wydaje się, by stan ten miał ulec zmianie.
art. 17 pkt 4 ²	SA Gdańsk	Roszczenia o uchylenie, stwierdzenia nieważności lub nieistnienia uchwał wspólnot mieszkaniowych powinny zostać przekazane do właściwości rzeczowej sądów rejonowych. Są to na ogół sprawy	Uwaga nieuwzględniona Kwestia przekazania sądom rejonowym rozpoznawania spraw o uchylenie, stwierdzenie nieważności lub nieistnienia uchwał

		nieskomplikowane, często sprowadzające się do aspektów formalnych podjęcia uchwał i nie ma potrzeby obciążania nimi sędziów sądów okręgowych, których czas wiedzy i doświadczenie zawodowe można wykorzystać do rozpoznawania bardziej skomplikowanych pod względem merytorycznym spraw.	wspólnot mieszkaniowych jest częścią szerszego problemu odpowiedniej regulacji właściwości sądów szczebla rejonowego i okręgowego. Niewykluczone, że uwaga jest trafna, jednak kwestia ta pozostaje poza zakresem projektu i wymaga odrębnej analizy, co na obecnym etapie prac legislacyjnych jest już niemożliwe.
art. 18 § 2	KRK	Zmiana treści art. 18 § 2 k.p.c. sprowadzać się ma do zastąpienia ugruntowanego [choć teoretycznie niepoprawnego] zwrotu „pierwsza rozprawa”, zwrotem „pierwsze posiedzenie wyznaczone na rozprawę”. Interpretacja dotychczasowego pojęcia nie budzi i nie budziła nigdy żadnych wątpliwości interpretacyjnych, stąd jego zmiana nie wydaje się konieczna. Zastrzeżenia zaś budzi proponowany nowy zwrot; „posiedzenie wyznaczone na rozprawę” – posiedzenie raczej winno być wyznaczone w celu przeprowadzenia rozprawy. Tak samo w treści projektowanego art 206 ¹ niepoprawnie stanowi się o „pierwszym posiedzeniu na nią (rozprawę) wyznaczonym”.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	ORA Łódź	Użyte w projektowanym przepisie sformułowanie „pierwsze posiedzenie wyznaczone na rozprawę” nie jest prawidłowe.	Uwaga nieuwzględniona Użyte w projektowanym przepisie sformułowanie „pierwsze posiedzenie wyznaczone na rozprawę” jest uzasadnione potrzebą ujednolicenia terminologicznego przepisów k.p.c. oraz usunięcia dotychczasowego nieprawidłowego pojęcia „pierwsza rozprawa”.
art. 20	SA Lublin	Postuluje się zmianę art. 20 poprzez wyraźne wskazanie w treści tego przepisu, że do wartości przedmiotu sporu nie powinny być zaliczane odsetki skapitalizowane. Aktualnie bowiem stosowany przez profesjonalnych pełnomocników stron zabieg polegający na dokonaniu przedmiotowej kapitalizacji służy wyłącznie zawyżaniu przedmiotu sporu, co w konsekwencji doprowadza do możliwości ubiegania się przez stronę wygrywającą proces o zwrot kosztów zastępstwa procesowego według wyższej stawki, aniżeli w sytuacji, gdyby nie dokonano w/w kapitalizacji.	Uwaga nieuwzględniona Problem przedstawiony w uwadze niewątpliwie zasługuje na rozwiązanie w drodze regulacji prawnej ucinającej dotychczasowe rozbieżności w orzecnictwie sądów, jednak ze względu na konieczność przeprowadzenia analiz nie da się już tego przeprowadzić w projektowanej nowelizacji.
art. 25 § 1	KRK	Niezrozumiała jest propozycja wyeliminowania z dotychczasowej treści art. 25 § 1 k.p.c. określenia, że sprawdzenie wartości przedmiotu sporu może być dokonane przez sąd „na posiedzeniu niejawnym”. Wobec zasady jawności postępowania brak wyraźnego umocowanie do niejawnego rozstrzygnięcia zagadnienia procesowego skutkować musi koniecznością wydania decyzji na posiedzeniu jawnym. To samo dotyczy proponowanych zmian w przepisie art. 44, 45, 108 ¹ , 110, 123 § 1 k.p.c. (i innych), gdzie każdorazowo wyeliminowano zwrot „na posiedzeniu niejawnym”. Należy mieć na uwadze, że taki sposób regulacji związany był z treścią art. 148 § 1 k.p.c. zgodnie z którym „jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, posiedzenia sądowe są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawy na rozprawie”. Poszczególne przepisy (np. art. 25 § 1 k.p.c.) stanowią owe „przepisy szczególne” uprawniające do rozpoznania określonego zagadnienia na posiedzeniu niejawnym. Obecnie projektodawca proponuje zastąpienie	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .

		dotychczasowych „przepisów szczególnych” jednym przepisem ogólnym, mianowicie proponowanym art. 148 § 3, zgodnie z którym „Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym”, z czego wywodzić należy, że na posiedzeniu niejawnym wydane może być każde postanowienie. Tym samym dotychczasowy wyjątek (przepis szczególny) stać się ma regułą (jeden przepis - art. 148 § 3 określający niejawnosć rozstrzygania wszystkich zagadnień procesowych). Wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu projektu taka zmiana (zastąpienie wyjątku regułą) może wywoływać wątpliwości co do zgodności takiego rozwiązania z Konstytucją, gdzie w art. 45 statuuje się właśnie jawność jako naczelną zasadę każdego procesu przed sądem.	
art. 25	SA Katowice	Skoro zmieniany jest art. 25 k.p.c. normujący sprawdzenie wartości przedmiotu podanej przez powoda (poprzez wykreślenie warunku posiedzenia niejawnego, to warto „przy okazji” zaznaczyć, że sprawdzenie to może mieć miejsce tylko wówczas, gdy na stronie ciąży obowiązek podania tej wartości. W sprawach o kwotę pieniężną nie trzeba podawać wartości przedmiotu sporu, jednak w praktyce bardzo często strony podają tę wartość i podają błędnie (wliczają do niej należności uboczne, w szczególności wyliczone kwotowo lecz nie skapitalizowane odsetki). W takiej sytuacji nie jest celowe prowadzenie incydentalnego postępowania z art. 25 k.p.c, lecz po prostu przyjmowanie wartości prawidłowej (co ma znaczenie dla ustalenia opłaty, wysokości kosztów itd.). Niestety niektóre sądy odwoławcze wymagają aby sprawdzać w trybie art. 25 k.p.c. wartość przedmiotu sporu w sprawie, w której strona w ogóle nie musiała jej podawać.	Uwaga nieuwzględniona Sposób postępowania wskazany w uwadze prima facie wydaje się wątpliwy w świetle wymogu wewnętrznej jawności procesu. W każdym razie jednak problem zasygnalizowany w uwadze wymaga weryfikacji i analizy. Ponieważ na obecnym etapie prac nad projektem ich przeprowadzenie nie jest już możliwe, zostaną przeprowadzone przy kolejnej nowelizacji k.p.c.
	NRA	Wskazać należy na pewne ryzyko związane z wprowadzeniem tego przepisu – strony mogą bowiem toczyć postępowanie nie mając świadomości wartości przedmiotu objętego sporem; wydaje się, że pewność co do wysokości dochodzonego roszczenia stanowi pewną wartość dla stron, które mogą podjąć pewne ryzyko procesowe w oparciu o analizę ekonomicznych skutków podejmowanych działań; oszacowanie wartości przedmiotu sporu na końcu procesu mogłoby zatem doprowadzić do sytuacji, w której strony podjęły ryzyko dla nich nieakceptowalne nie wiedząc o tym; rozwiązanie to może w związku z tym okazać się kontrowersyjne w praktyce;	Uwaga nieuwzględniona Projektowana zmiana nie zmienia dotychczasowej regulacji czasu, w którym dopuszczalne jest ustalenie wartości przedmiotu sporu.

art. 31 i nast.	Związek Banków w Polsce	Negatywnie oceniono zaproponowane rozwiązania, które zdają się służyć jedynie stworzeniu barier dla przedsiębiorców w zakresie wytaczania powództw w oparciu o inne rozwiązania niż zasada actor sequitur forum rei. Przewiduje się ograniczenie uprawnienia przedsiębiorców z korzystania z właściwości przemiennej wobec konsumentów przy jednoczesnym rozszerzeniu podstaw właściwości przemiennej dla spraw, w których pozwanymi są jedynie banki i podmioty uprawnione do wykonywania czynności bankowych. Fragmentaryczne podejście ustawodawcy do jednej tylko kategorii podmiotów, przeciwko którym wprowadza się zmiany ograniczające ich prawa procesowe stanowią naruszenie konstytucyjnej zasady równości wobec prawa wyrażonej w art. 32 Konstytucji. Szczególną uwagę zwrócić należy na fakt, że projektowany art. 37 § 1 i 2 k.p.c. przyznaje uprawnienie do korzystania z określonej w nim właściwości przemiennej wszystkim podmiotom korzystającym z czynności bankowych, a nie jedynie konsumentom. Stosowanie powyższej zasady także w obrocie profesjonalnym jest niezrozumiałe i nie zasługuje na aprobatę. Ponadto, należy zwrócić uwagę na posłużenie się nieprecyzyjnym zwrotem „czynności bankowych”. Nie zostało bowiem sprecyzowane, czy mowa o czynnościach wymienionych w art. 5 ust. 1 Prawa bankowego (czynności bankowe sensu stricte czy też mowa o czynnościach wskazanych w art. 5 ust. 2, tj. czynnościach bankowych które mogą wykonywać także inne podmioty niż banki, jednak wówczas, gdy wykonują je banki, są to czynności bankowe (czynności bankowe sensu largo). Ponadto, zgodnie z art. 5 ust. 5 Prawa bankowego jednostki organizacyjne inne niż banki mogą wykonywać czynności, o których mowa w ust. 1, jeżeli przepisy odrębnych ustaw uprawniają je do tego.	Uwaga nieuwzględniona Projektowana niedopuszczalność właściwości przemiennej w sprawach przeciwko konsumentom ma dotyczyć nie tylko spraw z powództw banków, lecz w ogóle wszystkich spraw przeciwko konsumentom. Zawarta w uwadze sugestia, że wyłączenie tej możliwości stanowi barierę dla przedsiębiorcy w dochodzeniu jego praw od konsumenta, jest nieuprawniona; jest to tylko zamknięcie pewnej dodatkowej możliwości, które stało się konieczne wobec tego, że korzystanie z niej obniża sprawność całego aparatu wymiaru sprawiedliwości. Z kolei projektowane wyposażenie klienta banku w uprawnienie do wytoczenia powództwa przeciwko bankowi przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania klienta, choć formalnie rzecz biorąc uprzywilejowuje go w sporze z bankiem, to faktycznie sytuacji banku nie pogarsza – ponieważ bank ma do dyspozycji strukturę organizacyjną pozwalającą mu na działanie poza miejscowością własnej siedziby. Ponadto przywilej ten ogranicza się tylko do wyboru sądu; proces przed jednym czy drugim sądem toczy się według tych samych zasad. Sumarycznym efektem obu kwestionowanych zmian powinno być ograniczenie wpływu spraw z udziałem banków i ich klientów do sądów w miejscowościach będących siedzibami banków – czyli w wielkich miastach. Doprowadzi to do przynajmniej częściowego rozśrodkowania tych spraw między sądy poza wielkimi miastami, co przynajmniej w pewnej mierze rozwiąże problem nadmiernej koncentracji spraw w sądach w wielkich miastach, wynikającego z niej nieproporcjonalnie wielkiego obciążenia tych sądów i ich sędziów oraz związanych z tym przewlekłość i zaległości. Tak więc, zgodnie z tym, co wskazano w uzasadnieniu projektu, cel obu kwestionowanych zmian jest ściśle pragmatyczny, a kwestionowane rozwiązania nie są wymierzone przeciwko przedsiębiorcom, zwłaszcza bankom.
	ORA Łódź	Mankamentem uregulowania jest wskazanie, że dotyczy on całego oddziału o właściwości przemiennej, tymczasem uregulowanie właściwości przemiennej w innych niż art. 34 k.p.c. przepisach tego oddziału ma swoje uzasadnienie i nie ma potrzeby, aby wyłączać konsumentów spod działania tych innych przepisów. Dlatego też w tym zakresie można proponować modyfikację projektu, polegającą nie na zmianie art. 31 k.p.c., a na zmianie art. 34 k.p.c. w następujący sposób: W art. 34 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje po nim § 2 w brzmieniu: „§ 2 Przepisu § 1 nie stosuje się w sprawach przeciwko konsumentom”.	Uwaga nieuwzględniona Faktem jest, że największe ryzyko naruszenia praw konsumenta niosą sprawy wymienione w art. 34 k.p.c., jednak jest to możliwe także np. w sprawach z art. 37¹ k.p.c. Poza tym ogólne wyłączenie właściwości przemiennej w sprawach przeciwko konsumentom współgra z polskimi i unijnymi standardami ochrony tych praw.
	NRA	Zastrzeżenia budzi planowane ograniczanie możliwości wyboru sądu według właściwości przemiennej do sądu miejsca wykonania	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w

		świadczenia niepieniężnego. Projekt wprowadza tym samym nierówną sytuację procesową stron; z właściwości przemiennej, związanej z miejscem wykonania umowy, może bowiem skorzystać wyłącznie strona, która dochodzi świadczenia niepieniężnego, podczas gdy uprawnienia tego pozbawiona jest strona, która dochodzi świadczenia pieniężnego; w tym miejscu zauważyć należy, że większość spraw dotyczy dochodzenia należności pieniężnych; w takim przypadku powód zmuszony jest wytaczać powództwo przed sąd miejsca zamieszkania czy siedziby dłużnika, co może wiązać się dla niego z uciążliwością dojeżdżania na rozprawy do sądów w odległych nieraz miejscowościach; proponowane zróżnicowanie stron w zależności od tego, czy dochodzone świadczenie ma charakter pieniężny czy niepieniężny, jest jednak zgodne z normami obowiązującymi w prawie unijnym.	uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.
art. 34-37 ³	SA Warszawa	Projekt przewiduje zmiany w zakresie właściwości miejscowej, jednak zmiany te nie obejmują wszystkich przypadków niezaskarżonego na aprobatę postępowania stron. W sprawach gospodarczych, dotyczących czynów nieuczciwej konkurencji, obserwowana jest praktyka występowania przez strony z wnioskami o udzielenie zabezpieczenia roszczenia przed wytoczeniem powództwa, polegająca na składaniu tożsamych wniosków do różnych sądów na terenie kraju. Wynika to z określenia właściwości miejscowej z art. 35 kpc wskazującego, że powództwo o roszczenie z czynu niedozwolonego wytoczyć można przed sąd, w okręgu którego nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. W sytuacji czynów niedozwolonych polegających na wprowadzeniu do obrotu produktów podobnych, które można znaleźć w sklepach na terenie całego kraju, uzasadniając właściwość miejscową strony wskazują, że miejscem wyrządzenia szkody jest miejsce wprowadzenia do obrotu produktu podobnego. Daje to podstawę do składania tożsamych wniosków o udzielenie zabezpieczenia w sądach na terenie całego kraju w tym samym czasie, licząc na to, że w którymś sądzie wniosek zostanie rozpoznany wcześniej i w którymś sądzie zostanie on uwzględniony. Wobec powyższego, dla ukrócenia tej praktyki koniecznym jest precyzyjne określenie miejsca zdarzenia wywołującego szkodę jako miejsca wprowadzenia towaru do obrotu np. poprzez wskazanie, że jest to siedziba przedsiębiorcy, siedziba jego magazynu głównego lub inne miejsce, które nie będzie dawało podstaw do stosowania wskazanej praktyki.	Uwaga nieuwzględniona Propozycja zmiany art. 35 k.p.c. jest warta rozważenia, jednakże wymagałaby szerszej debaty. Na obecnym etapie prac nad projektem jej przeprowadzenie jest już niemożliwe.
art. 34 ²	KRK	Całkowicie niezrozumiała jest próba ingerencji ustawodawcy w przepisach procesowych w treść przepisów o charakterze materialnoprawnym. „Miejsce wykonania umowy” (spełnienia świadczenia) określone zostało już w art. 454 k.c. Przepisy kodeksu cywilnego mają charakter dyspozytywny, a zatem brak jest podstaw do równoległego określania tego samego pojęcia w innym akcie prawnym, zwłaszcza w sposób wiążący. Dojść może do sytuacji, gdy wedle	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4¹.

		przepisów kodeksu cywilnego miejsce spełnienia świadczenia zostanie określone odmiennie, niż „miejsce wykonania umowy” na potrzeby określenia właściwości sądu.	
	ORA Łódź	Przepis zbyt kazuistyczny, niedogodny dla wierzycieli.	Uwaga nieuwzględniona Niecو większa niedogodność dla wierzycieli jest akceptowalną ceną za rozśrodkowanie spraw między większą liczbę sądów i zapobieżenie występującej dziś dysproporcji obciążeń, co powinno doprowadzić do globalnej poprawy sprawności postępowań. Brzmienie proj.art. 34 § 2 k.p.c. faktycznie jest kazuistyczne, co wynika stąd, że jest wzorowane na art. 7 pkt 1 lit. b <i>tiret</i> pierwsze rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych. Nie dyskwalifikuje to jednak projektowanego rozwiązania.
	SA Poznań	Przepis zbyt kazuistyczny, a tę samą treść można wyrazić w sposób krótszy i ogólniejszy. Poza tym ujęcie zawarte w projekcie „w przypadku rzeczy ruchomych...” jest niebezpieczne - znając polskich prawników, szybko pojawią się (obiektywnie nieuprawnione) próby wnioskowania a contrario - tj. że w przypadku sprzedaży nieruchomości - miejscem wykonania umowy może być już miejsce zapłaty (spełnienia świadczenia pieniężnego), a niekoniecznie położenia czy wydania nieruchomości, a chyba nie taki jest cel ustawy. Użycie sformułowania „w szczególności” z racji tego, że bywają umowy gdzie świadczenia obu stron mają charakter pieniężny (kredyt): uwzględnia także to, że w przypadku świadczeń niepieniężnych nie chodzi o jakiegokolwiek świadczenie niepieniężne (bywają obowiązki poboczne, nieistotne), ale o świadczenia należące do essentialia negotii umowy.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga jest co do zasady trafna: proponowane sformułowanie lepiej oddaje cel projektu, niż użyte. Jednakże jego wadą jest użycie pojęcia „przedmiotowo istotnych elementów umowy”, które nie należy do siatki pojęciowej aktów prawnych z zakresu prawa cywilnego, lecz jest pojęciem z zakresu teorii prawa cywilnego. Pozostawienie dotychczas projektowanego brzmienia jest celowe, by uniknąć stosowania pojęć <i>stricte</i> naukowych w akcie prawnym. Jeżeli w praktyce stosowania przepisu pojawią się przypadki wykładni sprzecznej z jego celem, takiej jak przytoczona w uwadze, będzie trzeba rozważyć poprawkę przepisu.
art. 37 ²	Rzecznik Finansowy	Poddano pod rozwałę rozszerzenie tego przepisu o klientów podmiotu rynku finansowego w rozumieniu art. 2 pkt 1 lit. d ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym z dnia 5 sierpnia 2015 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 2270). Z doświadczenia Rzecznika Finansowego wynika, że to właśnie klienci podmiotu rynku finansowego mają wiele zastrzeżeń w zakresie świadczonych przez banki usług czy też w zakresie dokonywanych innych czynności bankowych, które to bardzo często muszą być rozstrzygane przez sądy powszechne. W konsekwencji to właśnie te podmioty w dużej mierze wnoszą powództwa przeciwko podmiotom rynku finansowego, zaś brak możliwości wniesienia powództwa do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania klienta w wielu przypadkach stanowi ogromne utrudnienie w dochodzeniu swoich praw przed sądem. W tym zakresie ewentualnie można również rozważyć możliwość wniesienia powództwa do sądu właściwego dla miejsca zawarcia	Uwaga nieuwzględniona Propozycja przedstawiona w uwadze jest warta rozważenia, wymagałaby jednak szerszej analizy, która na obecnym etapie prac nad projektem nie jest już możliwa. Zostanie wzięta pod uwagę przy pracach nad kolejną planowaną nowelizacją procedury cywilnej.

		umowy. Zaznaczono, że szczegółowe uregulowania w zakresie właściwości sądu zastały dokonane np. w zakresie umów ubezpieczenia, gdzie w art. 10 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej z dnia 11 września 2015 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1170) zostało wskazane, że powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby ubezpieczającego, ubezpieczonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia. A ponadto zgodnie z art. 10 ust. 2 tej ustawy powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania spadkobiercy ubezpieczonego lub spadkobiercy uprawnionego z umowy ubezpieczenia. Mając na uwadze powyższe wydaje się że godnym rozważenia jest aby w podobny sposób uregulować właściwość sądu w przypadku wnoszenia powództw przeciwko podmiotom wskazanych w projekcie art. 37². Rzecznik Finansowy oczywiście ma świadomość, iż propozycja Rzecznika Finansowego wskazywałaby na węższy zakres podmiotów uprawnionych do wnoszenia powództwa według swojego miejsca zamieszkania lub siedziby. Z racji przyjętej definicji klienta podmiotu rynku finansowego zawartego w art. 2 pkt 1 lit. d ustawy o Rzeczniku Finansowym dotyczyłoby to jedynie osób fizycznych. Niemniej jednak wskazana propozycja z uwagi na wskazane powyżej częste utrudnienia klientów podmiotu rynku finansowego w dochodzeniu swoich roszczeń wydaje się być godna rozważenia w dalszych pracach legislacyjnych nad omawianym projektem.	
art. 38 § 3	SA Łódź	Przepis może być niezależnie od intencji projektodawcy nadużyty przez strony, np. w procesach pozornych, dla obejścia instytucji wyłączenia sędziego, bądź celem przeniesienia sprawy z dużego sądu do sądu z mniejszym obciążeniem, bądź też do sądu, gdzie znana praktyka orzecznicza jest zgodna z oczekiwanym przez strony rozstrzygnięciem. Wydaje się, że co do zasady strony nie powinny mieć wpływu ani na skład sądu, ani na wybór sądu, gdy przepisy prawa tego nie przewidują.	Uwaga nieuwzględniona Przekazanie sprawy na zasadzie proj. art. 38 § 3 k.p.c. może nastąpić po pierwsze tylko w sprawach określonych w tym przepisie, po drugie – tylko na zgodny wniosek stron, po trzecie – sąd jest obowiązany zweryfikować ten wniosek pod kątem celowości dla postępowania, po czwarte – postanowienie będzie podlegać kontroli instancyjnej. Przy takich ograniczeniach nadużywanie tej regulacji wydaje się mało prawdopodobne, a jeżeli nawet – to w skali tak minimalnej, że możliwej do tolerowania. Nie przekreśla to więc <i>ratio legis</i> projektowanego rozwiązania. Na marginesie należy zauważyć, że jeżeli strony będą chciały przenieść sprawę z sądu bardziej obciążonego do mniej obciążonego, to będzie to działanie korzystne dla działania wymiaru sprawiedliwości.
	SA Kraków	Projektowany przepis może prowadzić do rozciągnięcia w czasie postępowania i do nierównomiernego obciążania pracą sądów, a określenie względów celowości jest bardzo ogólnikowe. Nie zostało wskazane, na jakim etapie taki zgodny wniosek miałby zostać złożony.	
art. 44 § 2	SA Poznań	Należy zrezygnować z dodawania § 2, a treść § 1 pozostawić bez wyodrębniania. Wyobrazić sobie można sytuację, gdy sąd właściwy w ogóle nie będzie w stanie wystąpić o wyznaczenie innego sądu, co	Uwaga nieuwzględniona W obecnym stanie prawnym przyjmuje się, że wyznaczenie innego sądu może nastąpić na wniosek strony, na tzw.

		proszę do sytuacji patowej, zresztą na wypadek takich właśnie sytuacji jest przewidziany ten przepis (np. mały sąd o obsadzie 5 sędziów, w którym dochodzi do sytuacji, że nie ma w ogóle kto orzekać, np. skumulowane w czasie odejścia w stan spoczynku, ciężkie, tragiczne wypadki sędziów jadących jednym samochodem itd.). Wydaje się, że nie jest istotne, kto wnosi o podjęcie decyzji w trybie art. 44 - jeśli sąd będzie w stanie - uczyni to, ale może wnioskować strona, czy może to uczynić sąd przełożony z urzędu w oparciu np. o informację prezesa sądu przełożonego.	przedstawienie sądu właściwego (w znaczeniu ustrojowym, czyli nie w drodze orzeczenia, lecz w drodze pisma prezesa), jak również z własnej inicjatywy sądu przełożonego. Z tych możliwości należy zdecydowanie wykluczyć pierwszą, by ustalenie właściwości „delegacyjnej” sądu nie następowało poza plecami sądu właściwego ani pozostałych uczestników postępowania; kwestia ta niewątpliwie powinna zostać poddana kontroli sądu właściwego (pierwotnie) do rozpoznania sprawy. Nie wydaje się też, by możliwość powzięcia takiego rozstrzygnięcia przez sąd przełożony z własnej inicjatywy powinna zostać utrzymana, skoro w ten sposób dochodzi do bezpośredniej ingerencji w toczące się postępowanie, łamiącej wyłączną kompetencję sądu właściwego do rozpoznania sprawy. Stąd wynika, że trzecią możliwość należy wskazać w przepisie wprost. Sformułowanie użyte w proj. art. 44 § 2. jest wystarczająco elastyczne, by dopuścić zarówno dotychczasową praktykę, zgodnie z którą o wyznaczenie sądu zwracał się sąd w znaczeniu ustrojowym, reprezentowany przez prezesa („na przedstawienie”), jak i zwrócenie się o to przez sąd w znaczeniu procesowym (postanowieniem). Skoro zaś prezes zawsze może podjąć czynność w tym pierwszym trybie, to nie wydaje się, by projektowana norma rzeczywiście w praktyce groziła paraliżem postępowania.
art. 45 § 1	SA Poznań	Rozważeniu podlegać winna kwestia czy pozostawić uregulowanie z art. 45 § 1 k.p.c. i angażować Sąd Najwyższy do wyznaczenia sądu właściwego miejscowo w razie zaistnienia okoliczności tam wskazanych. Podobny problem rozwiązywany jest w art. 185 k.p.c. w inny sposób i to drugie rozwiązanie sprzyja szybkości postępowania.	Uwaga nieuwzględniona Wyznacznik właściwości sądu zastosowany w art. 185 k.p.c. opiera się na założeniu, że mimo wszystko da się ustalić miejscową właściwość sądu. Natomiast art. 45 k.p.c. stosuje się do sytuacji, w których właściwości tej ustalić się nie da. Wątpliwe więc, czy zastosowanie mechanizmu z tego drugiego przepisu do tej pierwszej sytuacji będzie możliwe – aczkolwiek, oczywiście, uniknięcie angażowania Sądu Najwyższego do sprawy w sumie wpadkowej byłoby bardzo pożądane. Kwestia winna więc zostać rozważona przy dalszych pracach.
art. 45 ¹ § 1 i 2	SA Łódź	Wydaje się, że nie jest celowe nakładanie na Sąd Najwyższy uprawnienia do przekazania sprawy innemu sądowi po myśli art. 45¹ § 1 i 2 projektu. Wystarczającym byłoby przyznanie tego uprawnienia sądowi nadrzędnemu, którym tylko niekiedy byłby Sąd Najwyższy. Nie ma uzasadnionej potrzeby, aby w każdym wypadku gdy właściwym w sprawie jest sąd rejonowy orzekał o przekazaniu sprawy każdorazowo Sąd Najwyższy.	Uwaga nieuwzględniona O tym, by o przekazaniu sprawy w tego rodzaju wyjątkowych okolicznościach rozstrzygał Sąd Najwyższy, zadecydowała po pierwsze potrzeba całkowitego oderwania takiego rozstrzygnięcia od sądów lokalnych, a po drugie – jednolitość tego rozwiązania z art. 37 k.p.k. Spostrzeżenia przedstawione w uwadze nie uzasadniają proponowanej zmiany projektowanego przepisu.
	SA Gdańsk	Brak precyzyjnego określenia w projektowanym art. 45¹ k.p.c. podstaw przekazania sprawy oraz trybu postępowania, nadto przyznanie powyższej kompetencji Sądowi Najwyższemu spowoduje, iż bieg postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń	Uwaga nieuwzględniona Analogiczna regulacja z art. 37 k.p.k. nie doprowadziła do zapowiadanych w uwadze negatywnych następstw, nie wydaje się więc, by doszło do nich w postępowaniu cywilnym.

		społecznych może znacznie się wydłużyć.	
	SA Kraków	Projektowany przepis może prowadzić do rozciągnięcia w czasie postępowania i do nierównomiernego obciążania pracą sądów, a określenie względ na społeczne postrzeganie sądu, jako organu bezstronnego jest określeniem bardzo ogólnym i mogącym prowadzić do subiektywnych ocen;	Uwaga nieuwzględniona Przytoczone w uwadze sformułowanie użyte w projektowanym przepisie jest syntezą wniosków z orzecznictwa ostatnich lat dotyczącego i wydaje się trafnie ujmować sytuację, gdy celowe jest rozpoznanie sprawy przez inny sąd, niż formalnie właściwy. Ograniczenia zawarte w treści przepisu pozwalają w praktyce wykluczyć negatywne skutki jego stosowania.
	KIRP	Należy zakwestionować zastosowanie tego przepisu w przypadku występowania właściwości wyłącznej sądu albo wskazania sądu właściwego w umowie prorogacyjnej zawartej między stronami sporu. Pożądane jest, aby zasady wyznaczania sądu właściwego do orzekania w sprawie były jak najmniej wątpliwe. Projektowany art. 45 ¹ k.p.c. jest więc przepisem zbędnym, ponieważ wprowadza element niepewności co do wskazania sądu właściwego do rozpoznania sprawy. Wątpliwości budzą również projektowane przesłanki zastosowania przepisu art. 45 ¹ k.p.c, które należy oceniać jako ocenne i mało precyzyjne. W szczególności, zupełnie niejasna jest przykładowa przesłanka „społecznego postrzegania sądu jako organu bezstronnego”. Zgodnie z projektowanym art. 45 ² k.p.c. wyznaczenie lub oznaczenie sądu oraz przekazanie sprawy następuje na przedstawienie sądu właściwego. Stoi to w sprzeczności z praktyką oraz poglądem wyrażonym w literaturze, zgodnie z którym prawo do złożenia wniosku do Sądu Najwyższego o oznaczenie sądu zgodnie z art. 45 przysługuje stronie oraz sądowi, do którego skierowano sprawę. Art. 45 ² k.p.c. ogranicza więc prawa strony w tym zakresie. Ponadto, z uwagi na brzmienie przesłanki zastosowania przepisu art. 45 ¹ k.p.c. raczej wątpliwe jest, aby sąd sam siebie ocenił jako bezstronny. Należy także uwzględnić negatywne konsekwencje związane z wprowadzeniem przepisu tej treści. Istnieje ryzyko, że art. 45 ¹ k.p.c. w projektowanym brzmieniu doprowadzi do zwiększenia liczby spraw kierowanych do Sądu Najwyższego. Z uwagi na funkcje Sądu Najwyższego, taka sytuacja będzie zjawiskiem niepożądanym. Ze względu na podniesione zastrzeżenia z proponowanej regulacji należałoby zrezygnować.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .
art. 45 ²	SA Poznań	Proponuje się dodanie art. 45 ² w brzmieniu „Jeżeli stroną jest Skarb Państwa, a państwową jednostką organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, jest sąd, przedłoży on z urzędu sprawę sądowi nad nim przełożonemu, który przekaze sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu”. W sądach zdarzają się sprawy, gdzie stroną jest Skarb Państwa, reprezentowany przez sąd (jego prezesa), np. sprawy, gdzie Skarb Państwa jest powodem, np. roszczenia z art. 299 k.s.h. z tytułu odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o. za nieuiszczone przez spółkę koszty sądowe. Jest sytuacją	Uwaga uwzględniona Uwaga jest oczywiście trafna, wymaga jedynie poszerzenia o sytuację, gdy <i>statio fisci</i> jest sąd przełożony nad sądem właściwym.

		wysoce niebezpieczną i niezręczną, gdy ma w niej orzekać sędzia podległy administracyjnie prezesowi, działającemu za stronę. Sytuacja taka może zagrażać niezawisłości (prezesowi może bardzo nie spodobać się wyrok oddalający jego żądanie albo jego uzasadnienie obnażające fatalne prowadzenie sprawy przez prezesa np. spóźnienie z twierdzeniami i dowodami, a potem „odgrywać” się na sędzi np. utrudnianiem awansu, usunięciem sędziego ze stanowiska przewodniczącego wydziału czy nieudzieleniem mu urlopu; bojaźliwy sędzia o „słabym kręgosłupie” może orzec niezgodnie z prawem i sumieniem, by nie narazić się prezesowi); ponad wszelką wątpliwość z zasady zachodzi tu sytuacja, o której mowa u dodanym art. 45 ¹ k.p.c., skoro strona może się bać, że sędzia wyda (wydał) niekorzystny dla niej wyrok, nie chcąc narażać się swojemu prezesowi i tak też może to odbierać społeczeństwo. Sędziowie w praktyce często składają w takich sprawach żądania wyłączenia, co bardzo przedłuża postępowanie, zwłaszcza w dużych sądach. Co gorsza, żądania takie, choć wydają się oczywiście uzasadnione, bywają nieuwzględniane. Celowym jest więc obligatoryjne przekazanie sprawy innemu sądowi, co służyć będzie dobru wymiaru sprawiedliwości (stworzenie domniemania prawnego niewzruszalnego, że sytuacja, gdy stroną procesu jest Skarb Państwa reprezentowany przez Prezesa Sądu stwarza zawsze zagrożenie dla postrzegania sądu jako organu bezstronnego). Redakcja zaproponowanego przepisu, dla zapewnienia spójności kodeksu, nawiązuje do brzmienia art. 29 k.p.c.	
wyłączenie sędziego	SA Gdańsk	Przepisy powinny dopuszczać możliwość wydania wyroku przez sędziego, co do którego został złożony wniosek o wyłączenie, przynajmniej w sytuacji, w której wniosek ten został nieprawomocnie oddalony. Poprawność oddalenia wniosku o wyłączenie mogłaby być badana w ramach postępowania apelacyjnego.	Uwaga nieuwzględniona Propozycję należałoby <i>prima facie</i> uznać za uzasadnioną, jednak projekt przyjął inny model przeciwdziałania nadużyciom w zakresie żądania wyłączenia sędziego, oparty na instytucji nadużycia prawa procesowego.
art. 47 § 3	SA Katowice	Do projektowanego unormowania: „postanowienia poza rozprawą wydaje sąd w składzie jednego sędziego”, należy dodać określenie który sędzia winien wydawać postanowienia poza rozprawą w sytuacji składów wieloosobowych z sędziów zawodowych (np. art. 47 § 4 k.p.c., postępowanie odwoławcze).	Uwaga nieuwzględniona Z przepisów art. 47a-47b Prawa o ustroju sądów powszechnych, ustanawiających system losowego przydziału spraw, wynika, że jedynym członkiem składu orzekającego uprawnionym do wydawania postanowień poza rozprawą ma być sędzia sprawozdawca. Tak więc uzupełnianie proj. art. 47 § 3 k.p.c. o odpowiednią regulację wydaje się zbędne.
	ORA Łódź	Należy pozostawić dotychczasowe brzmienie przepisu. Zastąpienie słowa „przewodniczący” zwrotem „sąd w składzie jednego sędziego” sugeruje, że postanowienia poza rozprawą może wydawać inny sędzia, który nie prowadzi tej sprawy. Tę wykładnię wzmacnia zresztą treść § 31 i 32 tego artykułu w projekcie. Jednakże taka sytuacja, jeżeli nawet by ją dopuścić, powinna mieć miejsce jedynie w drodze wyjątku, np. w razie długotrwałej choroby przewodniczącego lub wystąpienia sytuacji niecierpiącej zwłoki (choć to powinno być ograniczone do spraw	Uwaga nieuwzględniona Dotychczasowe sformułowanie art. 47 § 3 k.p.c. jest oczywiście nieprawidłowe, skoro stanowi o dopuszczalności wydawania przez przewodniczącego postanowień – i z tego powodu wymaga zmiany. Natomiast taka wykładnia projektowanego przepisu, że postanowienia poza rozprawą może wydać każdy sędzia, byle tylko pojedynczo, byłaby nonsensowna – jaskrawo sprzeczna z wyłączną kompetencją sędziego sprawozdawcy do wydawania

		opiekuńczych w postępowaniu odrębnym).	orzeczeń w sprawie, wynikającą z przepisów ustrojowych. Nie ma więc podstaw przewidywać, by wykładnia rzeczywiście poszła w tym kierunku.
art. 48 ¹	SA Wrocław	Sytuacja tu opisana nie do końca jest jednoznaczna. Uregulowanie powyższe oznacza, że podstawa do wyłączenia sędziego, do którego referatu sprawa została przydzielona oznacza, że po jego wyłączeniu sprawa zostanie skierowana do innego sądu. Rozwiązanie analogiczne jak w przypadku wyłączenia wszystkich sędziów w sądzie właściwym. Co jednak będzie, gdy sprawa wpłynie do referatu innego sędziego, który nie ma osobistych przeszkód w jej rozpoznaniu, a przy tym nie wie o okolicznościach z art. 48 § 1 pkt 1-4 k.p.c. dotyczących innego sędziego tego samego sądu. W dużych sądach okręgowych taka sytuacja może mieć miejsce i wydaje się, że wyrokowanie w sprawie przez sąd właściwy nie może być uznane za dotknięte wadą skutkującą potraktowaniem powyższej sytuacji jako uchybienie procesowe.	Uwaga nieuwzględniona Wyznaczenie innego sądu następuje po wyłączeniu jednego z sędziów sądu właściwego z przyczyn określonych w art. 48 § 1 pkt 1-4 k.p.c., a nie w przypadku ich zaistnienia, więc nie ma potrzeby zmiany przepisu.
	SA Szczecin	Przepis nie pozwala na zwrócenie się do sądu przełożonego o wyznaczenie innego sądu do rozpoznania sprawy w sytuacji, gdy np. sprawę sędziego rozpoznawać ma inny sędzia tego samego sądu, w tym wydziale.	Uwaga nieuwzględniona W sytuacji takiej, jak wskazana w uwadze, zastosowanie powinien znaleźć proj. art. 45 ¹ k.p.c., ponieważ cel proj. art. 48 ¹ k.p.c. jest inny.
	SA Łódź	Przepis mało precyzyjny bowiem wyłączenie sędziego na mocy art. 48 § 1 pkt 1- 4 k.p.c. nie oznacza braku dostatecznej ilości pozostałych sędziów do rozpoznania sprawy. Jaki byłby wówczas cel wystąpienia do Sądu przełożonego o wyznaczenie innego sądu?	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których w proj. art. 48 ¹ k.p.c. przewidziano przeniesienie sprawy jako konsekwencję wyłączenia sędziego, mają charakter społeczny i zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających zmianę przyjętej koncepcji.
	SA Warszawa	W przypadku wyłączenia sędziego referenta zbędnym będzie wyznaczenie kolejnego sędziego przez sąd bezpośrednio przełożony.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga opiera się na nieporozumieniu – na zasadzie proj. art. 48 ¹ k.p.c. ma być wyznaczany inny sąd, a nie inny skład orzekający („referent”).
	Iustitia	Zastosowanie tak daleko idących konsekwencji nie wydaje się konieczne w sprawach, w których rola sądu ogranicza się do zapewnienia ochrony prawnej (np. niespornych spraw wieczystoksięgowych, przyjmowania oświadczeń w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku, przyjmowania wykazów inwentarza), a nie sprawowania wymiaru sprawiedliwości.	Uwaga uwzględniona Proponuje się dodanie w art. 508 § 4 w brzmieniu: „§ 4. Przepisu art. 48 ¹ nie stosuje się w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu wieczystoksięgowym i w postępowaniu rejestrowym, a także w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyjątkiem spraw o stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego oraz o dział spadku.”
	KRK	Błędny (niezrozumiały) jest zapis w projektowanym art. 48 ¹ , zgodnie z którym „w przypadku wyłączenia sędziego na podstawie art 48 § 1 pkt 1-4 sąd występuje do sądu nad nim przełożonego o wyznaczenie innego sądu do rozpoznania sprawy, a sąd przełożony wyznacza inny równorzędny sąd”. Wyłączenie sędziego skutkować winno wyznaczeniem innego sędziego do rozpoznania sprawy, a nie przekazaniem sprawy „innemu równorzędnemu sądowi”. W sytuacji zaś wyłączenia wszystkich sędziów danego sądu zastosowanie mieć winien	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .

		art. 44 k.p.c.	
art. 49	Iustitia	Negatywnie należy ocenić propozycję zmiany art. 49, aczkolwiek intencja projektodawcy w tym zakresie (przeciwdziałanie nadużywaniu żądania wyłączenia sędziego) zasługuje na aprobatę.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
art. 52 § 2	SA Poznań	Zaproponowano następujące brzmienie zdania drugiego art. 52 § 2: „W przypadku niezłożenia wyjaśnienia w terminie dwóch tygodni od przedłożenia mu akt sprawy wniosek podlega rozpoznaniu bez niego”. Doprecyzowania wymaga, od kiedy termin dwutygodniowy jest liczony, tak by nie zachodziły w tej mierze wątpliwości i rozbieżne interpretacje (np. ktoś może chcieć liczyć termin od zarządzenia w przedmiocie złożenia przez sędziego wyjaśnień).	Uwagi uwzględnione. Zaproponowano nowe brzmienie przepisu.
	KRK	Zmiana nieprecyzyjna. Stanowi się w tym przepisie, że „postanowienie wydaje się po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. W przypadku niezłożenia wyjaśnienia w terminie dwóch tygodni wniosek podlega rozpoznaniu bez niego”. Zwrot „bez niego” w domyśle odnosić się ma do wyjaśnień sędziego. Winno być zatem „bez nich”. Bardziej poprawne jednak byłoby wskazanie, że wniosek podlega rozpoznaniu bez tych wyjaśnień, lub że niezłożenie wyjaśnień w terminie dwóch tygodni nie stanowi przeszkody do rozpoznania wniosku.	
	SA Wrocław	W niektórych jednak sytuacjach, gdy ocena twierdzeń wnioskującego nasuwa wątpliwości wydaje się celowe zobligowanie sędziego do złożenia oświadczenia i dlatego sugeruje się poprawę § 2 przez dodanie w drugim zdaniu końcówki „chyba, że sąd uzna złożenie wyjaśnienia za konieczne”.	
art. 53 ¹	SA Wrocław	Formuła jest zbyt wąska i należy ją poszerzyć o oczywiście bezzasadne wnioski	Uwaga nieuwzględniona Proponowane poszerzenie idzie zbyt daleko.
	SO Tarnobrzeg	W § 2 pojawia się formuła „przy wniesieniu pierwszego pisma”, występująca później również w innych przepisach. Pojawia się wątpliwość, o jakie pismo chodzi - czy o pierwsze pismo w sprawie czy też pierwsze pismo w ramach danego postępowania wpadkowego?	Uwaga nieuwzględniona W świetle usytuowania proj. art. 53 ¹ § 2 i pozostałych analogicznych przepisów w Kodeksie oraz ich celu wydaje się jasne, że zawiadomienia o pozostawieniu wniosku i pozostałych pism bez dalszych czynności, o którym mowa w tych przepisach, dokonuje się przy złożeniu pierwszego pisma w danym postępowaniu wpadkowym, a nie w ogóle pierwszego pisma w sprawie (np. pozwu). Zawiadomienie to dotyczy konkretnego zdarzenia, a nie jest jednym z pouczeń udzielanych na wszelki wypadek.
	SA Łódź	Wydaje się celowym zachowanie jedności terminologicznej w art. 53 ¹ § 2 i 3 projektu. Nie ma powodu do pozostawienia wniosku pisemnego „bez dalszych czynności” oraz uznania „bezskuteczności” wniosku złożonego do protokołu, który ma skutki wniosku pisemnego. Należałoby każdy z nich pozostawić bez żadnych dalszych czynności i zawiadomić tylko o tym stronę.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których postępowanie z wnioskiem, o którym mowa w proj. art. 53 ¹ § 1, musi być zróżnicowane w zależności od formy wniosku, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających zmianę przyjętej koncepcji.

	KRK	Powstaje pytanie, czy pozostawienie niedopuszczalnego wniosku o wyłączenie sędziego w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności podlegać będzie jakiegokolwiek kontroli instancyjnej. Jeżeli nie, pozostawienie wniosku bez rozpoznania może być dokonane w przypadkach nie podpadających pod normę określoną w art 53 ¹ § 1.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	ORA Łódź	§ 1 pkt 1 - należy bezwzględnie usunąć ten przepis. Przecież właśnie w toku postępowania dowodowego sędziego może być szczególnie stronniczy. Trzeba tu odwołać się do uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2004 r., sygn. SK 19/2002 (publ. OTK ZU 2004 nr 7A, poz. 67): Instytucja wyłączenia sędziego (zarówno z urzędu, jak i na jego własny wniosek) w równej mierze służy zapewnieniu realnej bezstronności sądu, jak i umacnianiu autorytetu wymiaru sprawiedliwości przez usuwanie choćby pozorów braku bezstronności.” Podobne wnioski wypływają z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: Sąd musi wykazywać również zewnętrzne znamiona niezawisłości. Sądy muszą dbać o to, aby również w społecznym przekonaniu były zawisłe i bezstronne. Wymiar sprawiedliwości nie tylko należy sprawować, ale jeszcze ponadto pokazywać, że się tak właśnie czyni. (Delcourt v. Belgia, A 53); W razie jakichkolwiek uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności sędziego, winien on zostać wyłączony, przy czym nawet znamiona zewnętrzne mogą mieć znaczenie. Chodzi bowiem o zaufanie, jakie muszą wzbudzać sądy przede wszystkim u stron postępowania, ale także w opinii publicznej.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga, wychodząc z założeń czysto doktrynalnych, eksponuje, że złożenie wniosku o wyłączenie sędziego jest uprawnieniem procesowym strony, za to pomija milczeniem, że wnioski o wyłączenie oparte na rozstrzygnięciu o dowodach są z reguły oddalane jako oczywiście bezzasadne – z uzasadnieniem, że podjęte rozstrzygnięcia mieszczą się w ramach procesowych kompetencji sądu. Tymczasem nie można lekceważyć faktu, że tego rodzaju wnioski potrafią sparaliżować postępowanie – i że do tego właśnie nader często bywają wykorzystywane. Tak więc, biorąc jeszcze pod uwagę, że rozstrzygnięcia o dowodach są poddawane kontroli instancyjnej, uwaga nie jest w stanie przełamać powodów, które legły u podstaw wprowadzenia tej instytucji do projektowanej nowelizacji.
	NRA	Krytycznie odnieść należy się do całkowitego zakazu złożenia wniosku o wyłączenie sędziego w oparciu o okoliczności związane z rozstrzygnięciem przez sąd o dowodach – nie można bowiem z góry przesądzić, że taki wniosek nie może być zasadny; strona powinna mieć możliwość skarżenia decyzji sądu co do takiego wniosku chociaż w apelacji; wprowadzony w tym zakresie rygor jest kolejnym, zbędnym ograniczeniem gwarancji stron związanych z możliwością realizacji prawa do sądu, które nie jest jednocześnie kwestią kluczową dla zapewnienia sprawnego przebiegu postępowania;	Uwaga nieuwzględniona Właściwym sposobem kwestionowania rozstrzygnięć dowodowych jest apelacja, a nie wniosek o wyłączenie sędziego i kolejne zażalenia (skutecznie do tej pory przewlekające procesy),
art. 54 k	ORA Łódź	Przepis należy doprecyzować wobec braku definicji legalnej „organów sądowych”. Nie wiadomo zatem, czy przepis ten obejmuje kuratorów, syndyków, zarządców, nadzorców, ale także komorników.	Uwaga nieuwzględniona Projektowana nowelizacja nie obejmuje zmiany sformułowania „inne organy sądowe”, którym posługuje się aktualnie ustawodawca w art. 54 k.p.c., a którego wykładnia nie budziła dotychczas wątpliwości. Możliwe, że przepis wymaga w tym zakresie zmiany, lecz w uwadze nie wykazano do niej przesłanek, a konieczne analizy wykraczałyby poza zakres projektu.
art. 72 § 1 pkt 2	SA Szczecin	Dla skrócenia szeregu postępowań należałoby rozważyć uchylenie tego przepisu. Zasadnym byłoby połączenie kilku spraw do łącznego rozpoznania niż prowadzenie jednej sprawy ze	Uwaga nieuwzględniona Możliwość połączenia do wspólnego rozpoznania spraw o jednakowym stanie faktycznym i prawnym istnieje w praktyce tylko

		współuczestnikami, którzy niejednokrotnie mają całkowicie różne zarzuty oraz inny wymiar szkody. Decydując o połączeniu spraw sędzia mógłby, znając już zakres powództw i obrony stron, ocenić merytorycznie czy taka czynność nie przedłuży nadmiernie postępowania oraz czy istotnie zmniejszy koszty procesu.	w sytuacji, gdy sprawy takie trafią do tego samego sędziego – tymczasem obecny system losowego przydziału spraw możliwość taką w zasadzie wyklucza. Tak więc jedyną możliwością łącznego rozpoznania takich spraw pozostaje tylko współuczestnictwo formalne z art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c. Dlatego jego uchylenie obecnie nie wchodzi w rachubę.
art. 77 § 1	KRK	Zmiana nie ma żadnego znaczenia normatywnego. To samo dotyczy propozycji dodania przepisu art 77 § 1 ¹ Konieczność uzupełniania barków formalnych pism procesowych wynika z ogólnego przepisu art. 130 k.p.c. i nie ma potrzeby każdorazowo odsyłać do jego stosowania.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	SA Katowice	Skoro do pisma - interwencji ubocznej stosuje się odpowiednio art. 130 k.p.c., co znaczy, że sąd bada i wzywa o braki formalne (wraz ze wskazaniem interesu prawnego oraz opłaty) pod rygorem zwrotu pisma, to pismo zawierające interwencje nie powinno być doręczane bezpośrednio przez profesjonalnych pełnomocników, lecz przez sąd - tak samo jak odpis pozwu. Należałoby więc dokonać zmiany w art. 132 § 1 ¹ k.p.c. poprzez dodanie do pism nie doręczanych przez pełnomocników bezpośrednio interwencji głównej i interwencji ubocznej. Tak samo należałoby do wykazu tych pism wprowadzić pismo zawierające zarzut potrącenia - skoro zgodnie z projektowanym art. 203 ¹ § 4 k.p.c. do tego pisma stosuje się przepisy o pozwie.	Uwaga nieuwzględniona Propozycja poszerzenia katalogu pism, które doręcza się zawsze za pośrednictwem sądu, jest warta rozważenia, jednakże wymaga konfrontacji z wymogami praktyki oraz analizy. Na obecnym etapie prac nad projektem nie jest to już możliwe, co nie wyklucza przeprowadzenia tych prac przy kolejnej nowelizacji k.p.c.
art. 78 § 1	KRK	Proponowany przepis wprowadza nowy termin do wniesienia opozycji przeciwko wstąpieniu interwenienta ubocznego: w miejsce dotychczasowego „rozpoczęcia najbliższej rozprawy” proponuje się „rozpoczęcie najbliższego posiedzenia z jej udziałem”. Tak sformułowany przepis rodzić będzie wątpliwości: z przepisu nie wynika bowiem, czy chodzi w nim o najbliższe posiedzenie, w którym interwenient weźmie udział, czy też każde najbliższe posiedzenie, bez względu na faktyczne uczestnictwo w nim interwenienta.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
art. 78 § 2	NRA	Z uwagi na incydentalny charakter interwencji ubocznej trudno przyjąć, by zmiana ta mogła w sposób istotny usprawnić przebieg postępowania, natomiast stwarza ona ryzyko naruszenia prawa do sądu po stronie interwenienta;	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.
	ORA Łódź	Należy pozostać przy dotychczasowym rozwiązaniu, przewidującym rozpoznanie opozycji po przeprowadzeniu rozprawy. Dotyczy to bowiem prawa do sądu interwenienta, a więc prawa konstytucyjnego, materii zbyt ważkiej, by interwenient nie mógł przedstawić swojej argumentacji na rozprawie.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których projektuje się zmianę art. 78 § 1-2 k.p.c., zostały przedstawione w uzasadnieniu projektu. Argumentacja zawarta w uwadze nie jest w stanie zmienić oceny o celowości projektowanego rozwiązania. Nie wydaje się bowiem, by rzeczywiście kwestia tak incydentalna jak opozycja wobec interwencji ubocznej wymagała rozstrzygnięcia na rozprawie, skoro już nawet w obecnym stanie prawnym możliwe jest wydanie na posiedzeniu niejawnym nawet rozstrzygnięcia co do istoty sprawy.

art. 84 § 1	SA Wrocław	Wskazanie terminu ustawowego, do którego strona ma możliwość złożenia pisma z wnioskiem o przypozwanie. Pisma procesowe w celu przypozwania osoby trzeciej są bowiem często składane na ostatnim etapie postępowania dowodowego, a zważywszy na stanowisko judykatury odnośnie możliwości sformułowania skutecznego zarzutu apelacji w przypadku niedoręczenia osobie trzeciej pisma procesowego, o którym stanowi art. 84 § 2 k.p.c., wniesienie takiego pisma prowadzi do odroczenia rozprawy.	Uwaga nieuwzględniona Zmiana wymaga zebrania opinii i głębszej analizy, niemożliwej już na obecnym etapie prac nad projektem
art. 98 § 4	SA Katowice	Należy dodać § 4 umożliwiający rozłożenie na raty zasądzonych kosztów procesu w sytuacji rozłożenia na raty zasądanego roszczenia. Sąd rozkładając stronie zobowiązania na raty kieruje się każdorazowo szczególnymi okolicznościami przemawiającymi za takim rozstrzygnięciem, w szczególności trudną sytuacją materialną pozwanego oraz w praktyce, wyrażeniem przez niego chęci zapłaty roszczenia w miarę swoich możliwości, celem tego przepisu jest oczywiście nie pogarszanie sytuacji materialnej strony pozwanej ponad miarę, a jednocześnie uzyskanie przez stronę powodową spłaty swojego roszczenia. Jednakże w sytuacji, gdy zasądzone koszty postępowania sądowego są znaczne, pomimo rozłożenia świadczenia głównego na raty roszczenie o zwrot kosztów procesu stronie wygrywającej może przewyższąć znacząco możliwości finansowe strony pozwanej, a w sytuacji ich dochodzenia na drodze postępowania egzekucyjnego doprowadzić do sytuacji, której zapobiec miało rozłożenie świadczenia na raty. Zasadnym zatem w tym przypadku jest umożliwienie sądowi rozłożenia na raty również tej części zobowiązania. W związku z powyższym zasadna jest również zmiana art. 320 k.p.c. poprzez oznaczenie dotychczasowej treści jako § 1 oraz dodanie § 2 w brzmieniu: „W przypadku rozłożenia zasądanego świadczenia na raty sąd może orzec również o rozłożeniu na raty odsetek od tej sumy, o ile zostało zgłoszone takie żądanie, od dnia wskazanego w jego treści, aż do dnia wyrokowania”.	Uwaga nieuwzględniona Propozycja przedstawiona w uwadze jest warta rozważenia, jednak zbyt daleko wykracza poza dotychczasowy zakres projektu, by można było jeszcze przeprowadzić konieczną dyskusję i analizę. Zostanie rozważona w toku prac nad kolejną nowelizacją k.p.c.

art. 98 ² § 1	SO Tarnob rzeg	Proponowane rozwiązanie dotyczące odsetek, w tym odsetek od poszczególnych wydatków doprowadzi do dalszego skomplikowania orzekania o kosztach procesu. Już obecnie istniejąca sytuacja prowadzi do aberracji, w których uzasadnienie rozstrzygnięcie o kosztach zajmuje istotną część uzasadnienia i de facto bywa bardziej skomplikowane niż właściwe uzasadnienie merytoryczne. Konieczność szczegółowych rozliczeń jest istotną przeszkodą w wygłaszaniu uzasadnień. Wydaje się dość oczywiste, że wnioski o odsetki od kosztów będą typowym składnikiem każdego wniosku o zwrot kosztów procesu. Celowym nadto wydawałoby się połączenie § 1 i 2 w jeden przepis o brzmieniu: „Od przyznanego zwrotu do dnia zapłaty. Odsetki te przyznaje sąd na wniosek strony”. Z uwagi na odwołanie się do daty uprawomocnienia się orzeczenia celowym byłoby wskazanie, że o odsetkach tych rozstrzyga sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie/orzekając o kosztach - w celu wyeliminowania sytuacji, w których strony będą występować o ich przyznanie dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia.	Uwaga uwzględniona Uwaga trafnie podnosi zbytnie skomplikowanie obecnej regulacji zwrotu kosztów procesu i fakt, że rozwiązanie projektowane art. 98² stopień tego skomplikowania jeszcze powiększy. Jednakże stopień tego dodatkowego skomplikowania nie wydaje się wielki, a może ono przynieść korzyści dla globalnej sprawności postępowań cywilnych. Natomiast uproszczenie orzekania o kosztach, które rzeczywiście wydaje się konieczne, powinno się stać przedmiotem prac legislacyjnych przy kolejnych nowelizacjach procedury cywilnej. Przeredagowano projektowany przepis.
	SA Warsz awa	Zasądzanie odsetek od kosztów procesu od dnia uprawomocnienia się wyroku będzie generowało konieczność poświadczania stronom daty uprawomocnienia się wyroku, a zatem będzie generowało kolejne dodatkowe czynności	Uwaga nieuwzględniona Nie wydaje się, by zasądzanie odsetek za opóźnienie od kosztów procesu za czas od uprawomocnienia się orzeczenia czyniło koniecznym poświadczanie stronom daty tego uprawomocnienia w każdej sprawie. Odsetki od przyznanego zwrotu kosztów procesu będą bowiem motywowały strony do skwapliwszego wykonywania wyroku, co niewątpliwie zwiększy liczbę dobrowolnie wykonywanych orzeczeń, bez potrzeby wszczynania postępowań egzekucyjnych.
	Iustitia	Wprowadzenie możliwości naliczania odsetek za opóźnienie od zasądzonych kosztów procesu	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4¹.
	KIRP	Konieczne jest doprecyzowanie, do kiedy taki wniosek mógłby być złożony. Wydaje się, że zastosowanie winien tu znaleźć art. 109 k.p.c. Należałoby to jednak jednoznacznie wskazać.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9¹.
	KRS	Proponowane rozwiązanie przewidujące możliwość zasądzania odsetek od kosztów procesu, nie znajduje podstawy w systemie prawa cywilnego, ponieważ koszty procesu nie są zobowiązaniem cywilnoprawnym. Ponadto należy stwierdzić, że jeżeli miałyby dojść do wprowadzenia takiej regulacji, to odsetki od przyznanym stronom kosztów procesu mogą być naliczane tylko od chwili uprawomocnienia się orzeczenia zasądzającego te koszty, natomiast nie mogą obejmować okresu wcześniejszego, ponieważ do czasu uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach procesu należność ta nie jest wymagalna. W chwili ponoszenia kosztów w toku postępowania (np. w związku z przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłego, ponoszeniem kosztów dojazdu świadków do sądu, wnoszeniem kolejnych zażaleń) strony nie wiedzą, jaki będzie	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4¹.

		ostateczny wynik procesu. Obciążanie ich po kilku latach odsetkami, stanowi naruszenie prawa do sądu w rozumieniu art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	
SA Katowice		Brak podstaw do wprowadzenie do Kodeksu postępowania cywilnego art. 98 ² k.p.c. przewidującego odsetki od kosztów procesu, i to od daty uprawomocnienia się wyroku, a więc bez szansy na ich terminowe uiszczenie, gdyż w istocie winny być one uiszczone już następnego dnia po wydaniu orzeczenia przez sąd drugiej instancji. Zauważyć nadto należy, iż w wielu przypadkach strona zobowiązana może nie mieć świadomości co do faktycznej daty uprawomocnienia się orzeczenia czego przykładów dostarcza orzecznictwo (vide uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 18 października 2013 r., III CZP 64/13, OSNC 2014/7-8/70). Brak także podstaw do zasądzania odsetek w sytuacjach „szczególnie wysokiego wydatku podlegającego zwrotowi” od dnia jego poniesienia. Wątpliwości wzbudza bowiem samo określenie co należy rozumieć pod pojęciem „szczególnie wysokiego wydatku podlegającego zwrotowi”. Nadto uregulowanie to pomija sytuację, gdy to nie z winy przeciwnika zobowiązanego do pokrycia kosztów, postępowanie toczyło się przez znaczny okres czasu.	Uwaga częściowo uwzględniona. Powody uzasadniające wprowadzenie proj. art. 103 § 3 zostały przedstawione w uzasadnieniu projektu. Zastrzeżenie podniesione w uwadze nie jest w stanie zmienić oceny o jego przydatności. W szczególności nie wydaje się, by strona miała trudności z obliczeniem, kiedy orzeczenie w jej sprawie stało się prawomocne ani by sędzia miał problemy z oceną, który wydatek należy uznać za szczególnie wysoki w okolicznościach danej sprawy. Tym niemniej uwaga trafnie wskazuje, że przy obecnym brzmieniu projektowanego przepisu strona nie ma możliwości dotrzymania terminu, gdy chodzi o wyrok sądu II instancji. Należy więc ustalić inny termin spełnienia tego świadczenia w przypadku orzeczenia, które staje się prawomocne z chwilą wydania, z dalszym wyjątkiem dla orzeczenia tego rodzaju, które podlega doręczeniu. Dlatego też zaproponowano nadanie proj. art. 98 ² k.p.c. nowego brzmienia.
Polski Związek Zarządzania Wierzytelnosćiami		W opinii PZZW roszczenie o odsetki nie powinno być uzależnione od treści złożonego przez stronę wniosku. Strona, zgłaszając wniosek o zwrot kosztów procesu, w tym ewentualnych kosztów zastępstwa procesowego, podejmuje decyzję o chęci ich dochodzenia. W przypadku zgłoszenia wniosku o zasądzenie zwrotu kosztów, odsetki wynikają z powstania opóźnienia w spełnieniu świadczenia po stronie dłużnika, nie zaś od złożenia dodatkowego wniosku przez wierzyciela, gdyż sprzeciwiałoby się to charakterowi odsetek ustawowych za opóźnienie. Dłużnik, który nie jest w stanie spełnić świadczenia, niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia, powinien podjąć negocjacje z wierzycielem w celu rozłożenia świadczenia na raty lub uzyskania zwolnienia z długu, a prawomocny wyrok nie pozbawia go tej możliwości. Brak jest zatem podstaw do oddzielania roszczenia podstawowego o zwrot kosztów procesu, od roszczenia o świadczenie uboczne, tj. odsetki od należnych kosztów procesu. Powyższa regulacja wymaga zmiany konstrukcyjnej, aby mogła pełnić rolę przypisaną jej przez autorów projektu.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹
Rzecznik Finansowy		Zarekomendowano wyłączenie z tego przepisu konsumentów. Konsumenty w sporach z przedsiębiorcami niejednokrotnie występują samodzielnie, bez profesjonalnego pełnomocnika. Przedsiębiorca natomiast zazwyczaj reprezentowany jest poprzez profesjonalnego pełnomocnika co będzie zwiększać koszty procesu o koszty zastępstwa procesowego. Zasądzanie z tego tytułu dodatkowych odsetek może narazić konsumentów na bardzo duże koszty w przypadku przegranego	Uwaga nieuwzględniona Argument podniesiony w uwadze w istocie dotyczy nie nadmiernie wysokich odsetek od zwrotu kosztów procesu, lecz samej wysokości tych kosztów – ponieważ nie wydaje się, by właśnie odsetki, o których mowa w proj. art. 98 ² , miały decydujący wpływ na wysokość zwracanych kosztów. Nie wydaje się więc, by akurat tu wprowadzanie wyjątku dotyczącego tylko konsumentów było

		procesu.	celowe.
art. 98 ² § 3	SA Poznań	Choć pomysł odsetek od kosztów procesu można uznać za sensowny, zwrócić należy uwagę, że przysporzy on sądom dodatkowej pracy - stwierdzanie prawomocności osobnym postanowieniem, względnie wydawanie dodatkowych odpisów z poświadczeniem prawomocności - gdyż bez daty prawomocności orzeczenia, która nie wynika z klauzuli wykonalności, komornik nie będzie w stanie wyegzekwować odsetek od kosztów procesu. Wydaje się przy tym, że żądanie odsetek szybko stanie się normą (w przypadku pozwów wnoszonych przez adwokatów i radców prawnych), stąd skala dodatkowego obciążenia będzie znaczna. Sugeruje się albo rezygnację z tego rozwiązania, albo zasądzenie odsetek od dnia wydania orzeczenia czy też np. od dnia następnego po upływie miesiąca od dnia wydania orzeczenia (oparcie na założeniu, że orzeczenie wydane na posiedzeniu niejawnym np. nakaz zapłaty zostanie już w tym czasie doręczony); ewentualnie można rozważyć zmianę brzmienia klauzuli wykonalności, by wpisywać w niej datę prawomocności orzeczenia, aby umniejszyć dodatkowej pracy.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie wskazuje na komplikację czynności sądu związaną z projektowaną normą. Wydaje się jednak, że nawet już w obecnym stanie prawnym nie ma przeszkód do wydawania tytułów wykonawczych opatrzonych jednocześnie poświadczeniem prawomocności ze wskazaniem daty jej zapadnięcia.
	KRK	Wątpliwości budzi użyte w treści art 98 ² § 3 sformułowanie odnoszące się do „szczególnie wysokiego wydatku”. Brak jest bowiem definicji „szczególnie wysokiego wydatku” lub choćby podstaw do takiego określenia. Wysokość wydatku ma charakter względny, zależny od strony ponoszącej wydatek. Lepszym rozwiązaniem byłoby przyznanie sądowi możliwości zasądzenia odsetek od przyznanych kosztów [poniesionych wydatków) „w przypadkach szczególnie uzasadnionych”. Zasadą bowiem ma być zasądzanie odsetek od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, wyjątkiem - od dnia poniesienia.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	ORA Łódź	Przepis ten budzi istotne zastrzeżenia, że względu na to, że wraz z art. 278 ² i 288 § 4 zd. 2 projektu tworzą podwaliny dla systemu „sądu dla bogatych”. Strona dysponująca znaczną przewagą finansową nad przeciwnikiem, może dążyć do celowego powoływania drogich biegłych, aby potem w razie wygrania sprawy dodatkowo „ukarać” przeciwnika kosztami, których nie będzie on w stanie udźwignąć. Nadto strona decydująca się na proces, musi móc wcześniej przewidzieć orientacyjne koszty, które poniesie w razie przegrania sprawy.	Uwaga nieuwzględniona Twierdzenie, że zasądzanie odsetek od szczególnie wysokiego wydatku za czas od jego poniesienia doprowadzi do „sądu dla bogatych” wydaje się mocno przesadzone. Jeżeli zaś regulacja ta doprowadzi do lepszej oceny przez strony swych szans w procesie, to będzie to niewątpliwa korzyść.
	KIRP	Nie można się zgodzić z treścią projektowanego § 3. Po pierwsze, dotyczy on subiektywnie ocenianych okoliczności – „szczególnie wysoki wydatek”. Po drugie, wydatek ten ponoszony jest w interesie strony, która żądając podjęcia czynności zmierza do uzyskania korzystnego dla siebie rozstrzygnięcia. Ilość tych wniosków oraz kosztochłonność warunkowana jest działaniem jednej strony. Według opiniujących, nie ma w tym zakresie uzasadnienia, aby „sankcyjnie” obciążać drugą stronę dodatkowo odsetkami. W szczególności, że może się zdarzyć, iż proces trwa długo (wskutek okoliczności niezależnych od stron), co	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .

		wpływać będzie na wysokość tychże odsetek. Tym samym, należałoby zrezygnować z zaproponowanej w art. 98 ² § 2 k.p.c. konstrukcji procesowej.	
art. 103 § 3	KRK	Nie zasługuje na akceptację. Należy mieć na uwadze, że do kosztów procesu zalicza się koszty sądowe, koszty przejazdu strony lub jej pełnomocnika, utracone zarobki strony, wynagrodzenie i wydatki zawodowego pełnomocnika. Przyznanie sądowi możliwości „podwyższenia” kosztów procesu, w tym kosztów sądowych (zwłaszcza opłat), bez określenia żadnych granic takiego podwyższenia, nie może spotkać się z akceptacją. Strona nie dopełniająca swoich obowiązków procesowych winna mieć świadomość konsekwencji swojego zachowania i rozmiaru tych konsekwencji. To samo dotyczy podwyższenia kosztów w przypadku nadużycia przez stronę prawa procesowego (art. 226 ² pkt 2 projektu).	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	SA Katowice	Nie wydaje się uzasadnione obciążanie strony kosztami procesu za jej nieusprawiedliwione niestawienie mimo wezwania do osobistego stawienia, czy odmowa udziału w mediacji. Za wystarczające uznać należy dotychczasową regulację, która pozwala na obciążenie strony kosztami procesu spowodowanymi bezpośrednio przez nią.	Uwaga nieuwzględniona Powody uzasadniające wprowadzenie proj. art. 103 § 3 zostały przedstawione w uzasadnieniu projektu. Zastrzeżenie podniesione w uwadze nie jest w stanie zmienić oceny o jego przydatności – tym bardziej, że projektowana norma nie znosi dotychczasowej, a tylko ją uzupełnia.
	NRA	Uzależniona od uznania sędziego możliwość obciążenia strony kosztami całego postępowania jest rozwiązaniem zbyt daleko idącym, niezgodnym z nadrzędną i niezmienną w treści przedłożonego Projektu zasadą odpowiedzialności strony za wynik procesu. Nadmierne obciążanie stron kosztami procesu może prowadzić do negatywnych konsekwencji związanych z wpływaniem na wynik postępowania. Postawy procesowe stron powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie jedynie w merytorycznej części rozstrzygnięcia. Tymczasem instrumentem do kształtowania postaw procesowych stron ma być również wprowadzana w przedłożonym Projekcie możliwość zasądzania odsetek od kosztów postępowania. Nie rozstrzygając w tym miejscu o zasadności wprowadzania samej instytucji odsetek od kosztów postępowania wskazać należy, że proponowane rozwiązanie sprawi, że postępowanie cywilne będzie droższe, co stanowić może faktyczną przeszkodę w realizacji prawa do sądu.	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.
	Polski Związek Zarządzenia Wierzytelnościami	Sankcja obejmująca możliwość obciążenia strony wygrywającej całością kosztów w sytuacji, w której strona wezwana do osobistego niestawienia nie stawiała się w celu dokonania określonej czynności procesowej, wydaje się być nadmierna. Strona wezwana do osobistego stawienia ponosi negatywne konsekwencje procesowe niestawienia. Brak jest podstaw do dalszego sankcjonowania niestawienia strony, niezależnie od jego przyczyny. Obecnie obowiązujący art. 103 k.p.c. stanowi wyjątek od zasady	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹

		odpowiedzialności strony przegrywającej za koszty procesu. Aby na jego podstawie nałożyć na stronę koszty procesu, niezbędne jest zaistnienie przesłanek w postaci niesumiennej lub niewłaściwego postępowania. Ustawodawca uzależnił zatem możliwość ukarania strony od przypisania winy stronie, która dopuściła się działania niesumiennej lub niewłaściwego. Autorzy projektu, dodając § 3 do art. 103 zapewniają sądom możliwość obciążenia strony nieponoszącej winy za niestawiennictwo częścią lub całością kosztów procesu - nie tylko kosztów spowodowanych brakiem jej obecności. Jednocześnie autorzy wskazują, że w razie podobnego zaniechania po stronie świadka, biegłego, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego, obciążenie ich kosztami wywołanymi niestawiennictwem wymaga stwierdzenia ich <i>rażącej winy</i>. PZZW zgadza się z autorami projektu, że obecna regulacja w zakresie karnego obciążenia strony kosztami procesu jest bardzo wąska, jednak należy wziąć pod uwagę, że przepis art. 103 k.p.c. stanowi wyjątek od reguły. Sytuacja obciążenia strony kosztami, niezależnie od wyniku, powinna nastąpić w sytuacji wyjątkowej, nie zaś w każdej sytuacji, w której strona nie stawiała się na posiedzenie bez usprawiedliwienia.	
art. 103 § 3 pkt 1	SA Gdańsk	Przepis oceniony został jako niepotrzebny, gdyż skutkiem negatywnym nieobecności strony wezwanej do stawienia się może być przegranie sprawy i w konsekwencji obciążenie kosztami postępowania.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których wprowadzono możliwość podwyższenia przypadających od jednej ze stron kosztów procesu, albo włożenia na jedną ze stron obowiązku zwrotu wszystkich kosztów, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających odstępnie od przyjętej koncepcji.
	ORA Łódź	1) należy pozostawić dotychczasową zasadę, zgodnie z którą niestawiennictwo strony w celu jej przesłuchania (art. 299) rodzi jedynie ryzyko porażki w postępowaniu dowodowym i w rezultacie ryzyko przegrania procesu. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo strony nie powoduje bowiem przewlekłości procesu, gdyż sąd po prostu dowód ten pominie zgodnie z art. 302 § 1 k.p.c. Konstytucja mówi o prawie do sądu, a nie o „obowiązku do sądu” i cały system procedury cywilnej opiera się na dobrowolności udziału stron. 2) Przepis ma stanowić podstawę do dodatkowego ukarania strony w przypadku nieusprawiedliwionego niestawiennictwa na czynności. Udział strony w procesie jest jej prawem, a nie obowiązkiem. Konsekwencją niestawiennictwa strony na czynnościach jest niemożność zgłaszania uwag do protokołu, zadawania pytań świadkom i biegłym, a wreszcie - pominięcie dowodu z przesłuchania strony (art. 299 k.p.c.). Nałożenie dodatkowych kosztów z tego tytułu, że strona nie chciała korzystać ze swojego prawa, a nie tamowało to w żaden sposób przebiegu czynności, nie znajduje uzasadnienia.	Uwaga nieuwzględniona 1) Doświadczenia praktyki wykazują, że rygory dowodowe z art. 233 § 2 i z art. 302 § 1 k.p.c. (który zresztą odnosi się tylko do przesłuchania) bywają niewystarczające do skłonienia strony do stawienia się. Bodziec ten wymaga spotęgowania poprzez dodanie sankcji finansowych. Ponadto, wbrew twierdzeniu uwagi, w postępowaniach sądowych zdarzają się czynności, przy których niestawiennictwo strony powoduje zwłokę, i nie chodzi tu tylko o przesłuchanie strony. 2) Sprowadzenie udziału strony w procesie wyłącznie do uprawnienia jest zbyt daleko idącym uproszczeniem, które ignoruje, że z tym uczestnictwem wiąże się także niekiedy obowiązki procesowe. Poza tym odpowiedź jak w pkt I.8.

art. 103 § 3 pkt 2	Iustitia	Nowelizacja art. 103 stwarzająca możliwość obciążania strony całymi kosztami postępowania niezależnie od jego wyniku w sytuacji odmowy udziału w mediacji przez stronę, która się na nią zgodziła skutkować może brakiem zgody strony na mediację. Wystarczające w tym zakresie pozostaje obecne rozwiązanie przyjęte przez wskazany przepis.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
art. 117 § 4 ¹	SA Katowice	Proponuje się dodanie § 4 ¹ do art. 117 kpc. „§ 4 ¹ . Sąd może uwzględnić wniosek o ustanowienie pełnomocnika przyjmując, że strona jest w stanie ponieść częściowo koszty jego wynagrodzenia, wzywając jednocześnie do jej uiszczenia w terminie tygodniowym pod rygorem oddalenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu”. W przypadku zwolnienia od kosztów sądowych dopuszczalne jest uznanie przez sąd, iż strona jest w stanie je ponieść w części. Nic ulega wątpliwości, że taka sytuacja może mieć miejsce również w przypadku wniosku o ustanowienie adwokata bądź radcy prawnego, szczególnie w sytuacji częściowego zwolnienia kosztów sądowych. Brak jest uzasadnienia dla niedopuszczalności przyjęcia, iż strona jest w stanie tylko częściowo ponieść koszty ustanowienia pełnomocnika, w szczególności w sytuacji, gdy wynosi on nierzadko kilkadziesiąt razy więcej, aniżeli opłaty sądowej. Wprowadzenie powyższego przepisu umożliwi sądowi ocenę sytuacji finansowej strony wnioskującej o ustanowienie pełnomocnika w oparciu o szersze kryteria, a w konsekwencji przyczyni się do bardziej racjonalnego ponoszenia kosztów w tym zakresie przez Skarb Państwa oraz pełniejszego realizowania zasady prawa do sądu.	Uwaga nieuwzględniona Propozycja przedstawiona w uwadze jest warta rozważenia, jednak zbyt daleko wykracza poza dotychczasowy zakres projektu, by można było jeszcze przeprowadzić konieczną dyskusję i analizę. Zostanie rozważona w toku prac nad kolejną nowelizacją k.p.c.
art. 117 § 6	SA Poznań	Proponuje się, by końcowa część art. 117 § 6 miała brzmienie: „chyba że uzna wniosek za oczywiście uzasadniony.”. Zachodzi obawa, że sady pierwszej instancji mogą wnioskować a contrario - skoro wniosek przekazano sądowi pierwszej instancji do rozpoznania, oznacza to, że sąd wyższego rzędu uznał wniosek za nieuzasadniony (skoro sam go nie rozpoznał), a tym samym dał wyraz temu, że wniosek należy oddalić. Takie wnioskowanie byłoby wadliwe, niemniej trzeba mieć świadomość, że takie koncepcje mogą się pojawiać i urzeczywistniać w praktyce.	Uwaga uwzględniona Zaproponowano nadanie § 6 nowego brzmienia.
	SA Łódź	Należałoby rozważyć wprowadzenie zdania drugiego bądź odrębnego paragrafu o treści następującej: „kolejne wnioski w tym przedmiocie oparte na tych samych okolicznościach pozostawia się w aktach bez rozpoznania o czym sąd informuje stronę tylko raz.”. Obowiązek rozpoznania ponownie składanych niekiedy po kilkadziesiąt razy wniosków, a nawet ich odrzucania generuje siły osobowe sędziów i pracowników sekretariatu bez jakiegokolwiek procesowej potrzeby.	Uwaga uwzględniona Składanie lawinowej ilości wniosków o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, opartych na tych samych okolicznościach, które stanowiły uzasadnienie oddalonego wniosku, niewątpliwie stanowi narzędzie obstrukcji procesowej, a tym samym – nadużycie prawa procesowego. Dla zapobieżenia takim zachowaniom należy przyjąć rozwiązanie wzorowane na proj. art. 53 ¹ § 2 k.p.c. Zaproponowano zmianę art. 117 ² § 2 k.p.c.
	ORA Łódź	Przepis jest błędnie sformułowany. Zwrot „chyba że uzna wniosek za uzasadniony” powoduje, że przekazanie od razu sugeruje nieuzasadnienie wniosku. W takim wypadku przekazanie do sądu I	Uwaga nieuwzględniona Przekazanie wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego zgłoszonego po raz pierwszy w postępowaniu

		instancji jest zbędne i przedłuża niepotrzebnie postępowanie.	kasacyjnym lub w postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia do rozpoznania sądowni pierwszej instancji nie wiąże tego sądu co do kierunku rozstrzygnięcia, zaś w razie jego oddalenia stronie przysługuje odpowiedni środek zaskarżenia. Uwzględnienie wniosku przez sądu drugiej instancji czyni zbędnym przekazanie takiego wniosku do rozpoznania sądowni pierwszej instancji.
	NRA	Proponowana zmiana prowadzi do wyeliminowania z dotychczasowych regulacji możliwości przekazania wniosku sądowni I instancji gdy został on złożony na etapie postępowania apelacyjnego;	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.
art. 117 § 7	SA Katowice	Proponuje się dodanie § 7 do art. 117 kpc. „§ 7. Sąd poucza stronę, która wniosła o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, iż w przypadku nieobciążenia strony przeciwnej należnym z tego tytułu wynagrodzeniem, zostanie zobowiązana do zwrotu kosztów ustanowienia pełnomocnika na rzecz Skarbu Państwa”. Aktualne brzmienie przepisów w sposób uprzywilejowany traktuje osobę niezamożną w stosunku do takiej która jest w sumie ponieść koszty wynagrodzenia dla występującego w sprawie pełnomocnika. Nie ulega bowiem wątpliwości, że wynagrodzenie stanowi poważne obciążenie dla strony procesowej (nierzadko kilkudziesięciokrotnie wyższe od opłaty od pozwu). W tej sytuacji strona decyduje się na występowanie w sprawie bez pełnomocnika profesjonalnego z uwagi na nadmierny koszt, który będzie musiała ponieść w całości w przypadku przegranej w procesie, podczas gdy osoba niezamożna nie ponosi żadnego ryzyka związanego z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika - gdyż w przypadku przegranej to Skarb Państwa poniesie te koszty w całości.	Propozycja nieuwzględniona
art. 117 ³	SA Poznań	Proponuje się dodanie w art. 117 ³ § 4 w brzmieniu: „Po otrzymaniu zawiadomienia, którym mowa w § 2, sąd niezwłocznie informuje wyznaczonego adwokata lub radcę prawnego o ustanowieniu go pełnomocnikiem z urzędu, przesyłając dane i adres osoby, dla której został ustanowiony, zobowiązując go do zapoznania się z aktami sprawy najpóźniej w ciągu 7 dni od doręczenia informacji, a nadto zawiadamiając go o terminach posiedzeń sądowych, jeśli zostały wyznaczone”. Potrzeba dodania powyższego przepisu wynika z faktu, że k.p.c. nie reguluje kwestii informowania wyznaczonego pełnomocnika z urzędu o jego ustanowieniu, co powoduje, że często sądy takiej informacji nie udzielają, błędnie zakładając, że pełnomocnik został zawiadomiony przez właściwą radę. Tymczasem przepisy ustaw tzw. korporacyjnych nie nakładają na właściwe rady obowiązku zawiadamiania adwokata/radcy prawnego o jego wyznaczeniu w postępowaniu cywilnym. Problem był ostatnio przedmiotem pisma sygnalizacyjnego Okręgowej Rady Adwokackiej w Poznaniu. Dodatkowo w przepisie uregulowano, celem zapewnienia sprawności postępowania,	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie zwraca uwagę na potrzebę uregulowania obowiązków podmiotów podejmujących czynności przy ustanawianiu pełnomocnika z urzędu. Wymaga jednak analizy, czy przepisy te powinny się znaleźć w Kodeksie postępowania cywilnego, czy w ustawach korporacyjnych. Prace te będzie należało przeprowadzić przy kolejnej planowanej nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, bo na obecnym etapie prac nad projektem jest to już niemożliwe.

art. 123 § 3	SA Łódź	kwestie zapoznania z aktami i zawiadomienia o terminach posiedzeń. Przepis miałby uzasadnienie tylko wówczas gdy pozostałe strony reprezentowane przez profesjonalnego pełnomocnika. Tylko wówczas powstają skutki z art. 132 k.p.c. Nie ma uzasadnienia wysyłanie zawiadomienia przez pełnomocnika stronie działającej samodzielnie na jej prywatny adres. Po wtóre przepis nie przewiduje sposobu sprawdzenia przez sąd wypełniania proponowanego obowiązku. Przepis art. 130 ¹ § 1 projektu wprowadza nadmierny rygoryzm, choć jest spójny ze skutkami braków fiskalnych pisma procesowego. Przyśpieszenie postępowania wydaje się wątpliwe gdy się uwzględni fakt, że złożenie zażalenia na zarządzenie o zwrocie pozwu wedle dotychczasowego orzecznictwa wstrzymuje bieg terminu do usunięcia braków pisma procesowego.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których zaprojektowano postawienie zawodowym pełnomocnikom wyższych wymagań przy wnoszeniu pism procesowych i środków zaskarżenia poprzez opatrzenie ich ostrzejszą sankcją, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. Argument przedstawiony w uwadze nie uzasadnia odstępiania od przyjętej koncepcji.
	KRK	Proponowany przepis pozostaje w sprzeczności z treścią art. 131 § 1 k.p.c, zgodnie z którym zasadą jest dokonywanie doręczeń przez sąd (zasada oficjalności doręczeń). Tylko wyjątkowo ustawa nakłada na pełnomocnika zawodowego obowiązek bezpośredniego doręczania pism w sytuacji, i to wyłącznie w sytuacji, gdy strona przeciwna również jest reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika. Tym samym o ustanowieniu pełnomocnika z urzędu to sąd winien zawiadomić strony. Kolejne przerzucanie obowiązków procesowych na pełnomocników, zwłaszcza wiążących się z wydatkami, nie jest uzasadnione. Tym bardziej w sytuacji, gdy zgodnie z obowiązującymi przepisami pełnomocnik z urzędu z chwilą ustanowienia nie otrzymuje żadnej części wynagrodzenia, ani środków na pokrycie wydatków. Nakładanie więc na pełnomocnika obowiązku finansowania z własnych środków postępowania cywilnego nie może być zaakceptowane.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	ORA Łódź	Należy wykreślić lub zmodyfikować ten przepis. Adwokat z urzędu - podobnie jak adwokat z wyboru - podejmuje czynności wtedy, gdy uzna to za celowe. Za ewentualne zaniechania odpowiada zarówno dyscyplinarnie, jak i odszkodowawczo. Adwokat powinien więc zawiadamiać pozostałe strony nie po ustanowieniu, lecz przy pierwszej czynności w sprawie.	Uwaga nieuwzględniona 1) Powody, dla których zawodowy pełnomocnik powinien niezwłocznie zawiadomić pozostałe strony o swym ustanowieniu, są oczywiste. Uwaga nie zawiera uzasadnienia dla przedstawionej w niej propozycji, by z zawiadomieniem tym czekać aż do pierwszej czynności w sprawie. 2) Dodatkowy nakład pracy i kosztów pełnomocnika ustanowionego z urzędu na zawiadomienie pozostałych stron o swym ustanowieniu jest bezdyskusyjny, należy jednak zważyć po pierwsze że wydatki te podlegają zwrotowi, a po drugie – że poniesienie tego dodatkowego wydatku uzasadniają powody, dla których wprowadza się nowy obowiązek. Propozycja przyznania takiemu pełnomocnikowi uprawnienia do zaliczki na poczet przewidywanych kosztów wydaje się trafna, jednak jej wprowadzenie wymagałoby szerszych prac, wobec czego na obecnym etapie prac nad projektem nie ma już takiej możliwości. Propozycja zostanie rozważona przy kolejnych planowanych

			nowelizacjach procedury cywilnej.
	Rzecznik Finansowy	Użyte określenie „pozostałe strony” jest nieprecyzyjne, nie wiadomo bowiem o jakie pozostałe strony chodzi tj. czy termin ten będzie dotyczył również innych stron niż strony danego postępowania.	Uwaga nieuwzględniona Zastosowane sformułowanie nie budziło dotychczas wątpliwości w praktyce, więc nie ma podstaw, by się ich spodziewać w tym przypadku.
art 125 § 2	KRK	Proponując zmianę treści art 125 § 2 k.p.c., poprzez wprowadzenie możliwości zobowiązania strony przez sąd do wniesienia pisma na urzędowym formularzu, wymaga doprecyzowania, że dotyczy to wyłącznie pism, dla których formularze zostały określone.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	NRA	Negatywnej ocenie winno podlegać przyznanie sędziemu w ramach dyskrecjonalnej władzy kompetencji do nakazania stronie skorzystania z tej formy sporządzania pism procesowych; nowelizacja rozwiązuje problem formularzy jedynie połowicznie, bowiem <i>de facto</i> rozszerza możliwość ich stosowania w każdym postępowaniu, jeżeli sąd uzna to za potrzebne; formularze są niezrozumiałe dla stron niekorzystających z profesjonalnych pełnomocników, a obowiązek wnoszenia pism na formularzach jest dodatkowym obciążeniem dla strony; obowiązek korzystania z formularzy winien być przekształcony w możliwość korzystania z nich przez stronę, jeżeli uzna ona, że ta forma wnoszenia pism procesowych będzie dla niej łatwiejsza;	Uwaga nieuwzględniona Projekt nie wprowadza zakazu używania przez strony formularzy procesowych.
	ORA Łódź	Należy zwrócić uwagę, że formularze w praktyce nie spełniają swej założonej roli. Ich prawidłowe wypełnienie jest niekiedy trudniejsze, niż napisanie prostego pozwu.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga jest o tyle niezrozumiała, że przedmiotowy projekt zmiany k.p.c. w istotny sposób ogranicza obowiązek wnoszenia pism przy użyciu urzędowych formularzy.
	Polski Związek Zarządzania Wierzytelnościami	O ile wymóg stosowania formularzy w postępowaniu, w którym strona reprezentowana jest przez profesjonalnego pełnomocnika rzeczywiście jest bezpodstawny, to w przypadku osób fizycznych, nieposiadających wiedzy prawniczej, stanowi konieczność. Celem wprowadzenia formularza jest wskazanie stronie wszystkich elementów, jakie muszą być zawarte w piśmie procesowym. Problemem nie jest sam wymóg wnoszenia pozwu lub innych pism procesowych na formularzu, ale treść i forma tego formularza. Strony działające samodzielnie potrzebują informacji o tym, że w piśmie procesowym muszą być zawarte informacje: do jakiego sądu je adresują, oznaczenie stron, rodzaju pisma, informację czego domagają się od sądu lub drugiej strony oraz wskazać jakie dokumenty załączają do pozwu. Obecnie stosowane formularze zostały przesadnie skomplikowane, stosują prawniczą terminologię i zawierają wiele odniesień do przepisów. Terminy zastosowane w formularzu P, takie jak żądanie zasądzenia solidarnie/w inny sposób* (wskazać jak), lub inne wnioski pozwu, o których mowa w art. 187 § 2 k.p.c. lub w art. 484 ¹ k.p.c. pozostają niezrozumiałe dla znacznej części społeczeństwa. Stosowane	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .

		formularze są nieintuicyjne, zaś wymogi zawarte w instrukcjach ich wypełnienia są niekonsekwentne i niejasne. Rozwiązaniem problemu sygnalizowanego przez autorów nie jest zniesienie obowiązku wnoszenia pozwów w postępowaniu uproszczonym na formularzu, ponieważ doprowadzi to jedynie do większej ilości wezwań do uzupełnienia braków formalnych oraz odrzuceń pism procesowych z uwagi na ich braki. W tym zakresie PZZW popiera obowiązek zniesienia obowiązku wnoszenia pism procesowych na formularzach przez profesjonalnych pełnomocników, wskazując przy tym na zalety utrzymania tego obowiązku wobec stron pozbawionych profesjonalnego pełnomocnika. PZZW podziela przy tym stanowisko autorów projektu w zakresie utrzymania wymogu korzystania z formularzy w postępowaniu nieprocesowym. Należy także wskazać, że rozszerzenie zakresu przepisu ustanawiającego obowiązek wnoszenia pism procesowych na formularzach o orzeczenie sądu lub zarządzenie przewodniczącego (proj. art. 125 § 2), może odnieść skutek przeciwny do zamierzeń autorów projektu. PZZW wskazuje, że każda wymiana korespondencji strony z sądem prowadzi do przedłużenia postępowania, w związku z koniecznością przesyłania korespondencji listami poleconymi ZPO, w tym otrzymania potwierdzenia odbioru	
art. 126	SA Wrocław	Brak wskazania w art. 126, że adres pozwanego ma być adresem aktualnym Brak dookreślenia, czy sąd ma prawo/obowiązek weryfikować adres zamieszkania pozwanego w bazie PESEL	Uwaga nieuwzględniona
	Iustitia	Wątpliwości budzi propozycja zmiany art. 126 § 1 polegająca na rozróżnieniu osnowy wniosku lub oświadczenia oraz faktów, na których strona opiera swój wniosek lub oświadczenie. Prowadzi to do zmiany tradycyjnego pojęcia osnowy. Dla zilustrowania problemu można zadać pytanie, co jest faktem we wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia?	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	Rzecznik Finansowy	Doprecyzowania wymaga relacja tego przepisu do art. 208 k.p.c. w zakresie ustalania przez sąd z urzędu numeru właściwych rejestrów, ewidencji lub NIP pozwanego niebędącego osobą fizyczną.	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 126 § 1 ¹ dotyczy adresów, podczas gdy obowiązujący art. 208 ¹ k.p.c. dotyczy numerów w rejestrach. Odmiennosc zakresów nie uzasadnia przewidywania, że dojdzie do niespójności, więc uzgadnianie tych przepisów wydaje się zbędne.
art. 126 § 1 pkt 5	SO Tarnobrzeg	Rozwiązanie wskazujące na <u>każdy</u> z faktów jest zbyt rygorystyczne, zbyt formalistyczne i może prowadzić do nadmiernego rozbudowywania i nieczytelności pism procesowych.	W uwzględnieniu uwagi przeredagowano treść przepisu.
art. 126 § 1 ¹	SA Poznań	Proponuje się dodanie w art. 126 § 1¹ w brzmieniu: „Do pisma procesowego należy dołączyć załączniki wymienione w § 1 pkt 7”. Istnieje w tym zakresie luka prawna, gdyż z jednej strony kodeks	Uwaga uwzględniona Zmieniono brzmienie przepisu

		nakazuje wymienić załączniki, ale nie ma przepisu, który nakazywałby złożyć załączniki wymienione w piśmie. Praktyka zdaje się iść w tym kierunku, że brak załączników wymienionych w piśmie jest brakiem formalnym pisma, i słusznie, gdyż niezłożenie załączników, które wymieniono może świadczyć o przeoczeniu, poza tym strona może prowadzić proces w błędnym przekonaniu, że określone załączniki złożyła, skoro je wymieniła, co może ostatecznie prowadzić do przegrania procesu, z powodu niewykazania twierdzeń (załącznikami stanowiącymi dowody w postaci dokumentów). Jednak brak wyraźnej podstawy prawnej, by żądać od strony składania załączników i do zwrotu pisma z powodu braku załączników. Mając na uwadze, powyższe, należy tę regulację uzupełnić. Nadmienić należy, że w art. 128 k.p.c. uregulowano tylko obowiązek złożenia odpisu pisma i odpisów załączników, ale nie samych załączników.	
art. 126 § 2 pkt 1 ¹	ORA Łódź	Przepis nieco niezrozumiały. Jeżeli spółka ma rzeczywistą siedzibę w innym miejscu, niż siedziba wskazana w KRS, wskazane jest podanie siedziby rzeczywistej.	W uwzględnieniu uwag zrezygnowano z projektowanej regulacji.
	SA Poznań	Proponuje się zrezygnowanie z dodawania w § pkt 1 ¹ . Przepis zbędny i niezbyt jasny. Art. 133 § 2a znajduje zastosowanie dopiero, gdy doręczenie na adres miejsca zamieszkania lub siedziby wskazanych podmiotów jest niemożliwe. Poza tym dodawany przepis prowadziłby do sytuacji, w której (w typowej sytuacji) z powodu tylko niezaznaczenia w pozwie, że dany adres nie jest wykreślony pozw podlegałby zwrotowi - dotyczyłoby to w pierwszych miesiącach obowiązywania ustawy zapewne ponad 90% pozwów.	
art. 127 § 1	ORA Łódź	Dodanie obowiązku wskazanie faktów, które się przyznaje i którym się zaprzecza, jest niecelowe. Nie wiadomo, jak szczegółowe w praktyce będzie to wymaganie, czy nie trzeba będzie oddzielnie odnosić się do każdego zdania pozwu, co spowoduje niebywałą objętość odpowiedzi na pozw. Zbyt długie pisma są przecież bolączką sędziów. Tymczasem Sąd Najwyższy uznał, że zaprzeczenie ogólną formułką spotykaną niekiedy w pismach procesowych „zaprzeczam wszystkim faktom z wyjątkiem wyraźnie przyznanych” nie jest prawidłowe. Przepis ten burzy system Kodeksu, a to ze względu na treść art. 229 i 230, które odnoszą się tylko do faktów przyznanych lub uznanych za przyznane, w rezultacie czego pozostałe fakty uznaje się za sporne. Proponowane brzmienie przepisu nasuwać będzie wątpliwości, czy przy odniesieniu się do jakiegoś faktu w sposób pozytywny albo negatywny, należy go uważać za przyznany czy za zaprzeczony. (Analogicznie - art. 210 § 2 zd. 2).	Uwagi nieuwzględnione Wymóg z proj. art. 127 § 1 k.p.c. jest dostosowany do istoty obowiązku z proj. art. 210 § 2 k.p.c. Powody, dla których wprowadzono tę regulację, zostały podane w uzasadnieniu do tego ostatniego przepisu. Obawy, że obowiązek wyszczególnienia faktów zaprzeczonych doprowadzi do obszerności pism procesowych i do przedłużenia postępowania, wydają się przesadne. Skutek niewypowiedzenia się co do faktu jest już uregulowany w art. 230 k.p.c. Tak więc uwaga nie zawiera argumentów uzasadniających odstąpienie od tej regulacji bądź jej zmianę.
art. 130 ^{1a} , 130 ^{2a}	SA Poznań	Pod rozważę należy poddać zasadność ponownego wprowadzenia dodatkowych obostrzeń formalno-fiskalnych w przypadku stron reprezentowanych przez fachowych pełnomocników. Problematyka ta była już bowiem przedmiotem negatywnej oceny konstytucyjnej ze	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 130 ^{1a} k.p.c., statuujący instytucję podobną do dawnego art. 479 ^{8a} k.p.c., w odróżnieniu od niego zawiera klauzulę ratunkową, przez co zapewnia równość pozycji obu stron

	strony Trybunału Konstytucyjnego, która to ocena doprowadziła uprzednio do wyeliminowania tego typu rozwiązań z porządku prawnego.	postępowania. Nie jest więc dotknięty wadą, która była podstawą uznania dawnego art. 479 ^{8a} k.p.c. za niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji mocą wyroku trybunału Konstytucyjnego z 15 kwietnia 2009 roku w sprawie SK 28/08. Proj. art. 130 ^{2a} k.p.c. statuuje instytucję podobną do dawnego art. 370 ¹ k.p.c., ale w odróżnieniu od niego dotyczy uchybienia polegającego na nienależytym opłaceniu środka zaskarżenia. Tymczasem z punktów 5.2 i 7.3 uzasadnienia przywołanego w uwadze wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 maja 2008 r. w sprawie P 18/07 wynika, że istotę niezgodności z Konstytucją normy zawartej w art. 370 ¹ k.p.c. stanowiło uzależnienie odrzucenia apelacji od kryteriów w istocie rzeczy ocennych, a nie sama możliwość odrzucenia apelacji bez wzywania do usuwania braków formalnych. Co więcej, już w treści tego uzasadnienia wskazano, że tezy te nie mają zastosowania do faktu opłacenia bądź nieopłacenia apelacji. Proj.art. 130 ^{2a} k.p.c. dotyczy zaś właśnie tego – i tylko tego – aspektu skuteczności wniesienia środka odwoławczego. W dodatku opłaty, które mają zostać wprowadzone projektowaną nowelizacją, są, z jednym tylko wyjątkiem, stałe – co stanowi dodatkowe złagodzenie tego wymogu w stosunku do stanu z 2008 roku. Tak więc oceny, które legły u podstaw powołanego wyroku, nie stoją na przeszkodzie wprowadzeniu w życie proj.art. 130 ^{2a} k.p.c.
SA Wrocław	art. 130 ^{1a} § 3 k.p.c. - umożliwienie stronom złożenia pisma uprzednio zwróconego na skutek braków formalnych może spowodować przedłużenie postępowania. Jeśli pismo składane jest na wezwanie sądu, po wyznaczeniu rozprawy, to czas który upłynie między zwrotem a ponownym złożeniem pisma bez braków może uniemożliwić podjęcie czynności wynikłych z pisma przed terminem wyznaczonej rozprawy. Dotyczy to w szczególności pisma zwróconego z powodu uchybienia art. 132 § 1 k.p.c.	Uwaga nieuwzględniona proj. art. 130 ^{1a} k.p.c. - nie można pozbawić stron prawa do poprawienia swoich błędów, proj. art. 130 ^{2a} k.p.c. - możliwość odrzucenia dotyczy tylko wniosku o uzasadnienie wniesionego przez zawodowego pełnomocnika.
SA Gdańsk	1) Przepis art. 130 ^{1a} § 1 zd. 2 z uwagi na jego nieprecyzyjne brzmienie, może być różnie interpretowany, co spowoduje, że w jednym sądzie pełnomocnik otrzyma zwrot pisma, a w drugim zostanie nadany mu bieg. 2) Za zbyt rygorystyczną uznano regulację proponowaną w art. 130 ^{2a} § 1 k.p.c. Przepis ten może prowadzić do nadmiernego ograniczania praw strony do dwuinstancyjnego toku postępowania. Podobna regulacja wprowadzona wcześniej w postępowaniu gospodarczym spotkała się z powszechną krytyką, po której od niej odstąpiono.	1) Uwaga nieuwzględniona Brzmienie proj. art. 130 ^{1a} § 1 nie wydaje się nieprecyzyjne, a uwaga nie wskazuje, na czym ten brak precyzji miałby polegać. Ryzyko błędnego zastosowania przepisu istnieje zawsze; jego ograniczeniu służy mechanizm kontroli instancyjnej. 2) Uwaga nieuwzględniona Regulacje obowiązujące do 2012 r. w postępowaniu w sprawach gospodarczych miały inny przedmiot, więc odejście od nich nie jest argumentem przeciw wprowadzeniu proj. art. 130 ^{2a} k.p.c.
SA Warszawa	Surowość niektórych unormowań spowoduje obciążenie stron negatywnymi konsekwencjami błędu lub zaniechania ich pełnomocnika. Za przykład może służyć projektowany przepis art. 130 ^{2a} , pomimo bardzo złych doświadczeń związanych ze stosowaniem art. 130 ² § 3 i 4	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których zaprojektowano postawienie zawodowym pełnomocnikom wyższych wymagań przy wnoszeniu pism procesowych i środków zaskarżenia poprzez opatrzenie ich

	kpc;	ostrzejszą sankcją, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. Argument przedstawiony w uwadze nie uzasadnia odstępiania od przyjętej koncepcji.
Iustitia	Obligatoryjny zwrot pisma procesowego wniesionego przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub radcę Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, z zachowaniem możliwości ponownego wniesienia pisma w terminie tygodniowym art. 130 ^{1a} . W przypadku usunięcia braków przez stronę rozwiązanie to wymaga większych nakładów pracy ze strony sądu (wydanie zarządzenia na odrębnym druku, odesłanie pisma z załącznikami i odpisami) niż wezwanie do usunięcia braków formalnych w obecnym trybie. W przypadku natomiast nieusunięcia braków proponowane rozwiązanie wiąże się z mniejszymi nakładami pracy niż rozwiązanie obecne. Przed dokonaniem zmiany należałoby zbadać, która w wymienionych sytuacjach przeważa w praktyce.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
KRK	1) Przepis art. 130^{1a} projektu, wedle założeń ustawodawcy, doprowadzić ma zapewne do wyeliminowania pism procesowych składanych przez zawodowych pełnomocników, a dotkniętych brakami formalnymi. Skutek jednakże będzie analogiczny do dzisiejszego: pismo wniesione przez zawodowego pełnomocnika, nie spełniające wymogów formalnych, będzie musiało być „brakowane”, przy czym w miejsce wezwania do usunięcia braków formalnych wydane zostanie zarządzenie o zwrocie pisma. Proponowane rozwiązanie nie może jednak pozbawić pełnomocnika prawa zaskarżania zarządzenia o zwrocie, w sytuacji, gdy nie zgadza się z twierdzeniem, że pismo procesowe nie spełnia warunków formalnych. W takiej zaś sytuacji w przepisie art. 130^{1a} § 3 winno zostać zamieszczone wskazanie, że termin do ponownego wniesienia pisma liczony winien być od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie lub postanowienia oddalającego zażalenie na takie zarządzenie. 2) Proponowany przepis art. 130^{2a} będący kolejnym wyrazem zwiększania formalizmu procesowego, budzi wątpliwości pod względem zgodności z Konstytucją. Przypomnieć należy, że wyrokiem z dnia 20 maja 2008 r. (patrz wyrok TK P 18/07). Należy bowiem mieć na uwadze, że w przypadku zwrotu pisma procesowego (pozwu) z powodu braków formalnych lub nieuiszczenia opłaty każdorazowo możliwe jest ponowne wniesienie takiego pisma (pozwu), z zachowaniem skutków pierwotnego wniesienia. W przypadku środków zaskarżenia, odrzucenie takiego środka powoduje upływ terminu do jego wniesienia, czego konsekwencje ponosi strona postępowania. Całkowicie niezrozumiały i niekonsekwentny jest zapis w § 2 tego przepisu: zasady z § 1 nie ma się stosować, gdy „środek zaskarżenia jest zawarty w pierwszym piśmie strony w sprawie” - skoro cała regulacja dotyczy pism wnoszonych	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .

		przez zawodowych pełnomocników niezrozumiałe jest, dlaczego stanowi się o piśmie strony. Nadto, przepis § 2 będzie miał również zastosowanie, gdy w toku całego postępowania strona nie wniosła żadnego pisma (pozwany) - wówczas może być tak, że dla strony apelacja będzie „pierwszym pismem strony”. Trudno ocenić, dlaczego taka sytuacja jest preferowana przez ustawodawcę.	
	KIRP	1) art. 130^{1a} - regulacja ta jest wyrazem wzmożonego formalizmu procesowego, który na przestrzeni ostatnich lat z różnym skutkiem był już wprowadzany do Kodeksu postępowania cywilnego. Za każdym razem nie przyczynił się jednak do rzeczywistego usprawnienia postępowania. Skoro każde niezachowanie warunków formalnych, które uniemożliwia nadanie biegu danemu pismu skutkować będzie jego zwrotem w sytuacji, gdy składa je profesjonalny pełnomocnik, pojawia się wątpliwość, czy aby na pewno służyć to będzie rzeczywiście celowi i funkcji postępowania cywilnego. W sytuacji bowiem, gdy w terminie z art. 130^{1a} § 3 braki zostaną uzupełnione, pismo wywołuje skutek od pierwotnego złożenia. W konsekwencji trudno prognozować, jaką korzyść przyniesie podwyższenie formalizmu, skoro i tak musi zapaść rozstrzygnięcie (zarządzenie o zwrocie ze wskazaniem braków), a następnie w przypadku zachowania 7 - dniowego terminu sprawa zostanie ponownie zarejestrowana pod nową sygnaturą. Jediną korzyścią, jaką można zauważyć to poprawa statystyk. Ustawodawca już w przeszłości wprowadzał podobne rygory. Nie przyczyniły się one jednak do usprawnienia postępowania, a niektóre zostały wręcz uznane za niezgodne z Konstytucją RP (art. 370¹ k.p.c.). W ostateczności w ostatnich latach widoczna była tendencja, aby odformalizować postępowanie cywilne. Obecnie istniejące rozwiązania uznać należy za wystarczające, a zaproponowany przepis w żaden sposób nie przyspieszy, ani nie usprawni postępowania, nie wpłynie nawet na ilość wysyłanych, czy też doręczanych pism. Jego wartość może mieć jedynie znaczenie dla sędziów, bowiem może zwiększyć w statystykach ilość "załatwianych" spraw. 2) art. 130^{2a} - proponowany przepis wprowadza bardzo poważną sankcję w postaci odrzucenia środka zaskarżenia. W sytuacji, gdy przepisy o kosztach sądowych wciąż budzą kontrowersje, co do ich prawidłowej wykładni, tak daleko idąca sankcja wydaje się nieuzasadniona i rodzi ryzyko dla stron i uczestników postępowania. W wielu sprawach ustalenie wysokości opłaty wymaga sięgnięcia do orzecznictwa, w którym istnieją rozbieżności co do ustalania wysokości opłat. Ponadto, nie można wykluczyć, że omyłka może być skutkiem niewielkiego błędu matematycznego. Wydaje się, że ewentualne przyspieszenie postępowania, które zostałoby w tym zakresie osiągnięte pozostaje nieproporcjonalne względem poniesionych	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9¹.

		kosztów społecznych. Co prawda, profesjonalni pełnomocnicy posiadają w tym zakresie kompetencje, to jednak wydaje się, że obecnie funkcjonujące rozwiązania zapewniają efektywniejsze gwarancje procesowe stronom i uczestnikom postępowania. Analogiczne do projektowanego rozwiązanie istniało już w Kodeksie postępowania cywilnego. Nie sprawdziło się ono, co więcej uznane zostało za wadliwe i w całości usunięte z Kodeksu postępowania cywilnego.	
	SA Katowice	Wprowadzenie rozwiązania przewidzianego jest bardzo kontrowersyjne. Przepis przewidujący odrzucanie nieopłaconych środków zaskarżenia wniesionych przez profesjonalnych pełnomocników, jeśli podlegały opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia już obowiązywał i był oceniany negatywnie, gdyż wiązało się to z bardzo dużym ryzykiem dla strony. Bardzo często trudno jest ustalić prawidłową wysokość opłaty, występują przy tym rozbieżności w orzecznictwie. Dotyczy to w szczególności ustalania opłat „częstkowych”, gdzie wiadomo, że opłata wynosi np. 1/5 opłaty ale nie wiadomo od czego owe 1/5 jest liczone. Mogą też wystąpić różnice przy ustalaniu opłaty w wysokości 1 złotego wskutek innej praktyki zaokrąglania opłaty. Pojawiają się też problemy (przy braku jednolitości orzecznictwa) w sprawach gdzie są kumulowane roszczenia - np. w sprawach rozwodowych, gdzie zaskarżane są tylko niektóre rozstrzygnięcia.	Uwaga nieuwzględniona Projektowane wprowadzenie siatki stałych opłat powinno ograniczyć problemy z obliczaniem opłat na tyle, że ryzyko zbyt ostrego zadziałania proj. art. 130 ^{2a} k.p.c. spada do poziomu, który można zaakceptować w obliczu niewątpliwego usprawnienia postępowania. Wydaje się więc, że obawa wyrażona w uwadze jest przesadzona.
	SA Łódź	Art. 130 ^{1a} § 1 wprowadza nadmierny rygoryzm, przyspieszenie postępowania wydaje się wątpliwe, gdy się uwzględni fakt, że złożenie zażalenia na zarządzenie o zwrocie pozwu wedle dotychczasowego orzecznictwa wstrzymuje bieg terminu do usunięcia braków pisma procesowego.	Uwaga nieuwzględniona Zażalenie służy tylko na zarządzenie o zwrocie pozwu, a raczej nie należy się spodziewać, by powód, poprzez złożenie zażalenia, wbrew własnemu interesowi opóźniał rozpoznanie sprawy. Tak więc argument przedstawiony w uwadze nie uzasadnia odstąpienia od przyjętej koncepcji.
	Rzecznik Finansowy	W przypadku błędu pełnomocnika strona zostanie pozbawiona możliwości wniesienia środka zaskarżenia. Nie posiada ona w takim przypadku innych mechanizmów, które umożliwiłyby jej uzupełnienie brakującej opłaty przy jednoczesnym zachowaniu pierwotnego terminu wniesienia środka zaskarżenia. Biorąc pod uwagę stosunkowo krótkie ustawowe terminy wniesienia środków zaskarżenia (przede wszystkim apelacji i zażalenia) ponowne ich złożenie po odrzuceniu przez sąd może okazać się nieskuteczne. Rzecznik Finansowy ma świadomość że od profesjonalnego pełnomocnika należy oczekiwać znajomości procedury cywilnej niemniej jednak za jego ewentualny błąd (czysto rachunkowy) konsekwencje poniesie storna postępowania. W ocenie Rzecznika Finansowego taki zapis będzie niepotrzebnie działał na niekorzyść konsumentów.	Uwaga nieuwzględniona Wniesienie środka zaskarżenia dotkniętego oczywistą wadą w postaci nieuiszczenia opłaty w ogóle nie powinno się zdarzyć osobie, która profesjonalnie zajmuje się reprezentacją innych przed sądem i nosi tytuł adwokata lub radcy prawnego. Tymczasem przypadki takie wciąż się zdarzają – ze wszystkimi związanymi z tym negatywnymi konsekwencjami dla sprawności postępowania. Doświadczenia praktyki wskazują, że tylko ostry rygor jest w stanie spowodować, że wymóg ten będzie dochowywany w dostatecznej liczbie przypadków. Poza tym projektowane wprowadzenie siatki stałych opłat powinno ograniczyć problemy z obliczaniem opłat na tyle, że ryzyko zbyt ostrego zadziałania proj. art. 130 ^{2a} k.p.c. spadnie do poziomu, który można zaakceptować w obliczu niewątpliwego usprawnienia postępowania. Wydaje się więc, że obawa wyrażona w uwadze jest przesadzona.

ODRO IURIS	Nowelizacja pociąga za sobą daleko idące konsekwencje procesowe nie dla samego profesjonalnego pełnomocnika występującego w sprawie, ale dla jego mocodawcy (strony/uczestnika postępowania). W takim przypadku nastąpić może uprawnienie się orzeczenia, które uzyska walor powagi rzeczy osądzonej. Res iudicata może spowodować sytuację, w której strona (uczestnik) nie może skutecznie dochodzić swoich praw przed sądem. Ograniczenie takie nie nastąpi ze względu na zaniechanie strony zainteresowanej, tylko np. przez rachunkowy błąd pełnomocnika, pracownika kancelarii lub innych osób zaangażowanych pośrednio w sprawę, a niebędących stroną (uczestnikiem) postępowania. Omawiany przepis w § 1 nie dopuszcza możliwości sanacji czynności procesowej. Projektowany przepis przewiduje sankcję odrzucenia środka zaskarżenia nie tylko w przypadku niewniesienia opłaty sądowej. Przewiduje także konieczność wydania postanowienia o odrzuceniu takiego środka w sytuacji nienależytego wniesienia opłaty przez pełnomocnika. Poważna wątpliwość powstaje w sytuacji, gdy pełnomocnik wnieść opłatę w wysokości o wartości niższej lub wyższej od wymaganej przepisami prawa. <u>Niejednokrotnie określenie właściwej wysokości opłaty sądowej sprawia spore trudności.</u> Przykładem takiej sytuacji jest kwestia ustalenia wysokości opłaty od środka zaskarżenia <u>w postępowaniu o naruszenie dóbr osobistych</u>, przy jednoczesnym żądaniu pozwu dotyczącego roszczenia niemajątkowego i majątkowego (np. zobowiązanie do przeproszenia na podstawie art. 24 § 1 KC i zasądzenia odpowiedniej kwoty zadośćuczynienia na podstawie art. 448 KC). Nie ma przepisów, które w sposób niebudzący wątpliwości określałyby sposób ustalania opłaty sądowej od pozwu (analogicznie - apelacji). Także w orzecznictwie i doktrynie nie odnajdujemy jednolitego stanowiska. Z jednej strony pozew o ochronę dóbr osobistych, jeżeli zawiera także roszczenie pieniężne, podlega kilku opłatom sądowym, ulegającym kumulacji (jednej stosunkowej uwarunkowanej od wartości przedmiotu sporu - art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz opłaty stałej w kwocie 600 zł zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Wynika to z uchwały, jaką w dniu 16 października 2009 r. podjął Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów (sygn. akt III CZP 54/09). Z drugiej jednak strony przepis art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przewiduje jedną opłatę od pozwu (apelacji) w wysokości 600 zł. Spowodowało to wątpliwość, którą rozstrzygnął Sąd Najwyższy w swoim postanowieniu z dnia 17 maja 2012 r., sygn. akt I CZ 39/12 stwierdzając, że „Ochrona dóbr osobistych, zgodnie z art. 24 k.c. może polegać na roszczeniach o charakterze niemajątkowym (żądanie stosowanego przeproszenia) jak i na roszczeniach majątkowych	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie identyfikuje możliwość zaszkodzenia stronie (poprzez pozbawienie jej możliwości kontroli instancyjnej) jako najistotniejszy argument przeciwko wprowadzeniu instytucji z proj.art. 130^{2a} k.p.c. Faktem jest, że po wejściu w życie tej instytucji strona będzie ponosić odpowiedzialność za niekompetencję swego pełnomocnika przy opłacaniu środków zaskarżenia. Tym niemniej nie jest to jedyny aspekt tej zmiany. Za jej wprowadzeniem przemawia bowiem konieczność eliminacji lub przynajmniej minimalizacji w obrocie prawnym objawów braku profesjonalizmu u osób zawodowo i odpłatnie zajmujących się reprezentacją stron procesowych. Tolerowanie tego rodzaju zachowań bezpośrednio przyczynia się do długotrwałości postępowań sądowych. W dzisiejszej sytuacji polskiego sądownictwa cywilnego – nadmiernego obciążenia wpływem spraw i systematycznego wzrostu długotrwałości postępowań – zaniechanie środków mogących ten stan uzdrowić nie znajdowałoby uzasadnienia. Ponadto ponoszenie skutków ewentualnej niekompetencji pełnomocnika jest ryzykiem wpisanym w istotę każdego pełnomocnictwa. Nie widać powodów, dla których pełnomocnictwo procesowe udzielane profesjonalistom miało być traktowane wyjątkowo. Uprawnienie do rozpoznania sprawy w II instancji nie jest prawem absolutnym – może zostać ograniczone. W świetle przytoczonych w uwadze rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego (do których należy dodać wyrok z 20 maja 2008 r. w sprawie P 18/07) nie wydaje się, by ograniczenie tego uprawnienia w sposób projektowany w art. 130^{2a} było nadmierne: dotyczy tylko podmiotów z założenia najbardziej profesjonalnych, przewiduje wyłączenia w sytuacjach najbardziej krytycznych, podstawy jego stosowania zostają istotnie uproszczone (wprowadzenie siatki opłat stałych) i podlega kontroli instancyjnej. Wskazywane w uwadze trudności z ustaleniem wysokości opłaty są argumentem za zmianą przepisów o opłatach sądowych, a nie przeciw projektowanemu ograniczeniu.

		(zadośćuczynienie za doznaną krzywdę lub żądanie zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany przez poszkodowanego cel społeczny]. Z takiego sformułowania powołanego przepisu wynika, że opłata stała pobierana jest od każdego pozwu o ochronę dóbr osobistych niezależnie od tego, czy polega ona na zgłoszeniu roszczeń niemajątkowych jak i majątkowych". W konsekwencji w praktyce obserwowana jest znacząca rozbieżność orzecznicza. Niektóre sądy okręgowe przyjmują, że należy w każdym przypadku dokonywać kumulacji opłat sądowych (np. Sąd Okręgowy w Toruniu), podczas gdy inne uznają za wystarczające wniesienie opłaty sądowej stałej (np. Sąd Okręgowy w Warszawie). Powstaje jednocześnie praktyczny problem określania wysokości opłaty sądowej od apelacji w sytuacji np. zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji w części. Warto także podkreślić, że praktyka oraz orzecznictwo w zakresie np. <u>doliczania do wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 368 § 2 KPC) odsetek za opóźnienie</u>, o których sąd pierwszej instancji orzekł negatywnie, jest również bardzo niejednolite i powoduje w praktyce ogromne wątpliwości. Ma to istotne znaczenie bowiem w warunkiem należytego opłacenia środka zaskarżenia (w przypadku opłat stosunkowych) jest uprzednie określenie wartości przedmiotu zaskarżenia według reguł określonych w rozdz. 1 oddziału 2 KPC. Wprowadzenie w życie projektowanego przepisu może spowodować niewspółmiernie negatywne konsekwencje dla stron i uczestników postępowań. Przepis stanowi o nienależytym opłaceniu. Powstaje zatem pytanie o zakres interpretacyjny niniejszego sformułowania. Problem w ocenie skutków procesowych wystąpi np. w sytuacji wniesienia przez pełnomocnika opłaty sądowej za pomocą elektronicznego przelewu bankowego, który ze względu na wady techniczne (np. przez błąd) nie zostanie zaksięgowany albo zostanie zwrócony. Wątpliwości powstaną także w sytuacji nienależytego opłacenia z uwagi na błąd niewynikły z działania strony (uczestnika) postępowania lub jej pełnomocnika, np. wpisanie przez kasjera w sądzie innej kwoty niż przyjęta od opłacającego. Wobec powyższego nasuwa się <u>wątpliwość co do zgodności omawianego projektu z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 78</u>. Przewidziane w ustawie zasadniczej prawo do sądu oraz do zaskarżenia wyroku sądu pierwszej instancji w części podmiotowej odnosi się do osoby, która ma interes prawny do wniesienia środka zaskarżenia. Realizacja tych uprawnień może być ograniczona przez nałożenie na działającego w imieniu osoby uprawnionej pełnomocnika, oraz uzależniona od właściwego, rzetelnego działania ich plenipotenta. Zarówno sposób	

	sformułowania art. 78, jak i miejsce tego przepisu w systematyce konstytucyjnej nie pozostawiają wątpliwości, że wyraża on samoistne prawo podmiotowe, podlegające ochronie także w procedurze skargi konstytucyjnej Ograniczenie tego prawa przez ustawodawcę może powodować daleko idącą ingerencję w przestrzeń praw i wolności zagwarantowanych w Konstytucji RP. Zarazem art. 78 wywiera istotny wpływ na ukształtowanie prawa przedmiotowego, bo wyznacza sposób uformowania procedur sądowych i administracyjnych, a przez to - oddziałuje także na sposób organizacji sądownictwa i władz administracyjnych. Wyraża on również generalną zasadę aksjologiczną: drugoinstancyjna kontrola orzeczeń i decyzji jest istotnym elementem ochrony praw jednostki, bo stwarzając możliwość weryfikacji pierwszego rozstrzygnięcia przeciwdziała arbitralności i ułatwia unikanie pomyłek i krzywd (np. wyrok TK z 12 czerwca 2002 r., P 13/01). W zastosowaniu przepisu zaproponowanego w art. 1 pkt 32 projektu taka możliwość może być znacząco ograniczona, a także może prowadzić do niezachowania naczelnej zasady równości stron w postępowaniu cywilnym. Wprowadzenie do KPC omawianego przepisu spowodować może niemożność dochodzenia przez podmioty zainteresowane swoich praw przed sądem drugiej instancji oraz może ograniczyć w poważny sposób prawo do sądu oraz kontroli instancyjnej. W praktyce spowodować może spore problemy we wnoszeniu przez profesjonalnych pełnomocników odpowiednich środków zaskarżenia, a także wzrost postępowań przeciwko fachowym pełnomocnikom w sprawie niedopełnienia przez nich obowiązków fiskalnych przy składaniu środków zaskarżenia, które często wynikają z niejednorodności praktyki i orzecznictwa.	
ORA Łódź	Art. 130^{1a} § 1 i 2 - choć rozwiązanie wydaje się interesujące, należy zwrócić uwagę na fakt, że będzie ono generowało stronie powodowej dodatkowe koszty, niemieszczące się w opłacie sądowej. Art. 130^{2a} § 1 - jest to powrót do rozwiązania, które zostało uznane za niezgodne z Konstytucją (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 maja 2008 r., sygn. P 18/07). Ustawodawca nie może ignorować rozstrzygnięć TK. Art. 130^{2a} § 3 zd. 2 - termin na wniesienie opłaty jest zbyt krótki i burzy system Kodeksu oparty na zasadzie, że wszelkie braki wniosku można uzupełniać do ostatniego dnia terminu dla danego wniosku. Ponieważ przepis dotyczy materii, która decyduje o prawie do zaskarżenia wyroku, a zatem do II instancji, proponowane rozwiązanie budzi wątpliwości konstytucyjne.	Uwaga nieuwzględniona Argumentacja jak wyżej
NRA	Zwiększenie formalizmu postępowania i wprowadzenie dodatkowych	Uwaga nieuwzględniona

		rygorów, którymi mogą zostać obciążone strony. Zaostrzone rygory związane z czynnościami takimi jak braki formalne, nieprawidłowe opłacenie pisma, czy błędne wniesienie apelacji były już obarczone rygorami powodującymi zwrot pisma lub odrzucenie środka zaskarżenia. Zasadność stosowania tak daleko idących konsekwencji ostatecznie zakwestionował Trybunał Konstytucyjny uznając za niekonstytucyjny przepis art. 370¹ KPC powodujący odrzucenie apelacji dotkniętej brakiem formalnym, a wniesionej przez profesjonalnego pełnomocnika. W późniejszym okresie, bezwzględne rygory związane z brakami formalnymi pism procesowych stopniowo uległy złagodzeniu i obecnie co do zasady w przypadku wniesienia pisma dotkniętego brakiem, strona wzywana jest do jego uzupełnienia. Nadmierne rygory i formalizacja postępowania nie sprawdziły się w praktyce i nie spełniły swojego celu. Nie jest to w związku z tym właściwy środek do zapewnienia sprawnego przebiegu postępowania sądowego.	Twierdzenia zawarte w tym dziale sprowadzają się do kwestionowania projektowanych rozwiązań przy całkowitym pominięciu przedstawionych w uzasadnieniu projektu argumentów – doświadczeń praktyki – które przemawiają za ich wprowadzeniem. Takie jednostronne podejście jest w stanie „uzasadnić” każdy „wniosek”, łącznie z imputowaną projektowi „próbą ograniczenia niezbywalnych obowiązków sądu, stanowiących urzeczywistnienie prawa przewidzianego w art. 45 ust. 1 Konstytucji”. Tego rodzaju pozorna argumentacja nie jest w stanie zmienić oceny co do konieczności wprowadzenia projektowanych rozwiązań, wobec czego odnoszenie się do niej jest oczywiście bezcelowe. Na marginesie już więc tylko wypada zaznaczyć że w świetle obowiązującego art. 386 k.p.c. niemożność sporządzenia uzasadnienia wyroku bynajmniej nie implikuje powtórного rozpoznania sprawy i że w świetle celu obowiązującego art. 230 k.p.c. „ogólne zaprzeczenie twierdzeniom strony przeciwnej” nie jest „wystarczające”, lecz stanowi ewidentne nadużycie.
art. 130 ³ § 2	SA Katowice	Nadal nie wiadomo jaka jest jego relacja do art. 130² k.p.c. to jest czy rozszerzenie żądania pozwu w piśmie złożonym przez profesjonalnego pełnomocnika i nieopłacenie tego pisma skutkuje jego zwrotem, czy też wzywa się o uiszczenie opłaty a po bezskutecznym upływie terminu prowadzi się dalej sprawę orzekając o kosztach w postanowieniu kończącym sprawę. Proponowałbym sytuację rozszerzenia lub zmiany żądania wyłączyć spod regulacji z art. 130³ § 2, gdyż prowadzi to do omijania obowiązku uiszczania opłaty od pisma rozszerzającego żądanie (wnosi się pozew przy małej wartości przedmiotu sporu a potem rozszerza się żądanie).	Uwaga nieuwzględniona Projekt wprowadza opłatę od oświadczenia o rozszerzeniu lub zmianie powództwa w sposób powodujący wzrost wartości przedmiotu sporu (proj.art. 3 ust. 2 pkt 1a u.k.s.c.) i jednocześnie wyłącza stosowanie do takich pism wyjątkowej regulacji z dotychczasowego art. 130³ § 2 k.p.c. W efekcie nieopłacenie takiego oświadczenia powoduje jego zwrot – po uprzednim wezwaniu do opłaty, niezależnie od tego, czy wnosi je fachowy pełnomocnik. Sytuacja ta wydaje się jasna i nie wymaga zmiany projektowanych przepisów.

art 131 ² § 1	KIRP	Pojawiają się w tym zakresie dwa zagrożenia. Po pierwsze, ryzyko przypadkowego „kliknięcia”. Zatem system powinien zostać tak zmodyfikowany, aby strona w pełni zdawała sobie sprawę ze skutku doręczenia. Druga kwestia dotyczyć będzie przede wszystkim nieprofesjonalnych uczestników, bowiem może się zdarzyć, że pomiędzy umieszczeniem w systemie, a „kliknięciem” w Portalu Informacyjnym dojdzie do fizycznego („papierowego”) doręczenia, co może stronę wprowadzić w błąd, co do prawidłowości liczenia terminów na podjęcie danej czynności procesowej. W tym zakresie można by się jeszcze zgodzić z przyjęciem powyższych mechanizmów wobec dokumentów, które doręczane są bez podpisu zgodnie z zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej. Jednak pozostałe dokumenty sądowe dla swej ważności - co do zasady - wymagają podpisu (własnoręcznego lub elektronicznego w przypadku Elektronicznego Biura Podawczego, bądź też doręczenie wydruku weryfikacyjnego, jak to ma miejsce w EPU). Zatem przyjmując doręczenia za pośrednictwem systemu Portal Informacyjny można mówić de facto o doręczeniach "projektów" dokumentów sądowych, bowiem taki charakter mają pliki umieszczane w systemach repertoryjno biurowych, a to z tego miejsca zaciągane są dane do Portalu Informacyjnego. W konsekwencji, wątpliwe jest, czy w tym przypadku można mówić o skutecznym doręczeniu dokumentu sądowego, który zgodnie z przepisami KPC winien być podpisany. Wdrożenie Elektronicznego Biura Podawczego ma nastąpić za 1,5 roku, tym samym brak jest uzasadnienia dla wdrażania „półśrodków”, których celowość i skuteczność budzi wątpliwości. W usługach prywatnych kontakt elektroniczny jest standardem. W administracji publicznej również zostały zapewnione stosowne mechanizmy. W sądownictwie, pomimo istniejących rozwiązań legislacyjnych, nadal nie powstał system teleinformatyczny obsługujący postępowania sądowe. Taki system jest już od wielu lat oczekiwany przez profesjonalnych pełnomocników i przedsiębiorców.	Uwagi bezprzedmiotowe albowiem zrezygnowano z projektowanej zmiany.
	KRK	Przepis art 131 k.p.c. nie przewiduje takiej formy doręczenia. Tym samym Portal Informacyjny nie może być wyłącznym sposobem doręczenia i nie wyłącza obowiązku doręczenia stronie pisma w sposób określony w art 131 k.p.c., a jedynie wprowadzi dodatkowy sposób doręczenia (właściwie skutek doręczenia) poprzez zapoznanie się z pismem w Portalu.	

SA Wrocław w	Należy jednak postulować rozszerzenie zakresu tej regulacji o obowiązek posiadania konta dla pełnomocników profesjonalnych i doręczenia im pism sądowych wyłącznie poprzez Portal Informacyjny (z wyłączeniem tytułów wykonawczych). Takie działanie znacznie uprości doręczanie pism sądowych i zmniejszy koszty postępowań.	
ORDO IURIS	Wprowadzenie takiego unormowania budzi spore wątpliwości. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że projektowany przepis, w zakresie podmiotowym będzie obejmował znaczną grupę podmiotów, które występują w postępowaniach cywilnych w bardzo różnym charakterze. Zgodnie z przepisami wykonawczymi osobami uprawnionymi do korzystającą z niniejszego portalu będą strony i uczestnicy postępowań oraz ich przedstawiciele ustawowi i pełnomocnicy, a także inne podmioty uprawnione lub upoważnione z mocy odrębnych przepisów. Zapoznanie się z przez taki podmiot z dokumentem za pomocą Portalu Informacyjnym będzie rodziło konkretne skutki procesowe. Projekt zakłada wprost, iż będzie skutkowało uznaniem pisma za doręczone, co na gruncie polskiej procedury cywilnej ma daleko idące konsekwencje. Niewątpliwie taki system spowodowałby przyśpieszenie części postępowań. Warto jednak wskazać, iż postulatu szybkości postępowania nie można przedkładać nad ewentualne, daleko idące, negatywne konsekwencje prawne z jakimi się ono wiąże. Wprowadzenie tego rodzaju systemu doręczeń musi zakładać jednoczesną nowelizację wielu aktów prawnych. Przeprowadzenie nowelizacji oraz skuteczne wprowadzenie systemu powinno odbyć się w sposób nienaruszający praw podmiotowych, w tym prawa do prywatności. Przestrzenią konieczną do zabezpieczenie jest sfera ochrony danych osobowych, którą regulują zarówno akty prawa krajowego, jak i rozporządzenia unijne. Zatem wprowadzenie systemu wymaga „harmonizacji” wielu gałęzi prawa. Dodatkowo, mając na uwadze próby informatyzacji poszczególnych obszarów życia publicznego w kraju, należy mieć poważne obawy o kształt i sposób działania tego rodzaju systemu, którego działanie musi być wręcz niezawodne. Każdy błąd, czy to faktyczny, czy prawny (brak odniesienia w jakiejś gałęzi prawa) będzie pociągał za sobą poważne skutki nie tylko dla administratora systemu informacyjnego, ale również dla poszczególnego użytkownika, którego fundamentalne prawa mogą być zagrożone. Jednocześnie, aktualnie działające Portale Informacyjne nie są wolne od błędów (wielokrotnie sygnalizowanych przez pełnomocników), które musiałyby zostać całkowicie wyeliminowane, aby nie dochodziło do pokrzywdzenia stron (uczestników) postępowań. Wprowadzenie systemu doręczeń może spowodować wiele problemów o charakterze praktycznym. Większość z tych potencjalnych	

	nieprawidłowości może mieć charakter zupełnie niezależny od woli i działania podmiotów biorących udział w postępowaniu, tj. awaria lub błąd systemu. Od pewnego czasu w polskiej nauce prawa zaczynają pojawiać się głosy, które wskazują, jak dużym wyzwaniem jest informatyzacja sądów. Poważną wątpliwość pozostawia sformułowanie użytkownik systemu zawarte w treści projektowanego przepisu. Ma to szczególny wymiar w kontekście dostępu do systemu przez pełnomocnika. To on osobiście odpowiada za konsekwencje wywołane wniesieniem bądź odebraniem pisma procesowego. System musiałby mieć możliwość każdorazowego zweryfikowania tożsamości osoby logującej się do portalu informacyjnego, aby zabezpieczyć przed ewentualnym wykorzystaniem indywidualnego hasła dostępowego przez inną osobę. Jednocześnie projekt nowelizacji zakłada wprowadzenie do art. 132 § 1³, przewidującego możliwość złożenia nieodwołalnego oświadczenia przez wszystkich profesjonalnych pełnomocników stron (uczestników) postępowania, przez które zaistnieje możliwość przesyłania sobie pisma za pomocą poczty elektronicznej lub faksu. Należy tu wskazać na dwa potencjalne zagrożenia. Pierwszym jest stosunkowo łatwy dostęp do skrzynki mailowej, a także zagadnienie szyfrowania treści wiadomości. Jeżeli taka miałaby zawierać informacje wrażliwe (w tym dane o toczących się postępowaniach, dane dotyczące podmiotów w sprawach, ich poglądy i stanowiska), to musi być bezwzględnie chroniona. Dodatkowo, otrzymanie wiadomości e-mail, przykładowo z obszerną odpowiedzią na pozew, może powodować szereg trudności o charakterze technicznym, takich jak „wielkość pliku”, uzyskanie potwierdzenia wysłania lub otrzymania pisma etc. Przy tak dużym ryzyku potencjalnych problemów technicznych, wątpliwym jest brak możliwości odwołania na późniejszym etapie postępowania swojej uprzednio wyrażonej zgody na wymianę pism procesowych za pomocą poczty elektronicznej lub faksu. Taka regulacja jest całkowicie niezrozumiała i może powodować daleko idące konsekwencje nie tylko dla samego profesjonalnego pełnomocnika, ale także dla strony (uczestnika), którego prawa w postępowaniu cywilnym mogą być naruszone. Informatyzacja postępowania cywilnego jest procesem bardzo złożonym. Coraz częściej doktryna prawa wskazuje na mnogość aspektów, które winny być uwzględnione przy przeprowadzaniu zmian kierunku powszechnego korzystanie z dobrodziejstw systemu komunikacji elektronicznej. Informatyzacja nie może jednak przebiegać ze szkodą dla podmiotów bezpośrednio zaangażowanych w proces.	
ORA Łódź	Jeżeli rozporządzenie MS nie będzie przewidywało, że zapoznanie się z pismem nastąpi tylko przez zalogowanie się do konkretnej sprawy, lecz regułą będzie zalogowanie się w ogóle do portalu, należy liczyć się z	

		masową likwidacją kont w portalach, aby uniknąć ryzyka nie zauważenia nowego pisma w innej sprawie i konsekwencji z tego wynikających.	
	NRA	Nowelizacja w tym zakresie winna mieć charakter kompleksowy; aktualne problemy związane z funkcjonowaniem systemu doręczeń wskazują na konieczność jego kompleksowego przebudowania; niewystarczające jest w tym zakresie wprowadzenie dodatkowej możliwości dokonania doręczenia elektronicznego, choć regulacja sama w sobie nie budzi zastrzeżeń.	
art. 132 § 1 ¹	SA Katowice	Propozycja poszerzenia katalogu pism, które doręcza się zawsze za pośrednictwem sądu.	Uwaga nieuwzględniona Propozycja wymaga konfrontacji z wymogami praktyki oraz analizy. Na obecnym etapie prac nad projektem nie jest to już możliwe, co nie wyklucza przeprowadzenia tych prac przy kolejnej nowelizacji k.p.c.
art. 132 § 1 ³	SA Poznań	Proponuje się uzupełnić regulację o dodatkowe przepisy: „§ 1⁴. W razie rozwiązania stosunku pełnomocnictwa pomiędzy stroną a osobą wymienioną w § 1, sąd niezwłocznie zawiadamia o tym fakcie pozostałe strony reprezentowane przez osoby wymienione w § 1, chyba że wcześniej złożono potwierdzenie zawiadomienia pozostałych stron o tym fakcie”. § 1⁵. „Jeżeli strona poinformuje sąd, że nie otrzymała odpisu pisma procesowego lub jego załączników, które w normalnym toku czynności powinna już otrzymać od drugiej strony w trybie § 1 lub § 1³ sąd wezwie niezwłocznie osobę składającą pismo procesowe do przedłożenia w terminie 7 dni dowodu nadania lub doręczenia pisma stronie, która poinformowała o jego nieotrzymaniu. W razie bezskutecznego upływu terminu przewidzianego w zdaniu poprzednim pismo podlega zwrotowi. W takiej sytuacji sąd skáže na grzywnę nie niższą niż 1000 złotych adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego albo radcę Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, który zamieścił w piśmie oświadczenie o doręczeniu albo nadaniu odpisu pisma: to samo sąd uczyni, jeśli złożony dowód nadania lub doręczenia będzie wskazywał, że odpis pisma nadano dopiero w następstwie wezwania sądu”. Proponowane przepisy stanowią odpowiedź na ujawniane ostatnio w praktyce sądowej przypadki problemów w związku z bezpośrednim doręczaniem odpisów pism przez pełnomocników. Pierwszy problem dotyczy sytuacji, gdy dochodzi do wypowiedzenia pełnomocnictwa, o czym zawiadamiany jest sąd przez stronę, jednak o fakcie tym zawiadomienia nie otrzymują pozostali pełnomocnicy, którzy wnosząc pisma do sądu składają oświadczenia o doręczeniu odpisu pisma drugiemu pełnomocnikowi - który już jednak pełnomocnikiem nie jest - zamiast złożyć w sądzie odpis pisma, co ma wpływ na sprawność postępowania (może także skutkować koniecznością odroczenia rozprawy, jeśli nie uda się uzyskać i doręczyć na czas odpisu pisma	Propozycja nieuwzględniona , wymaga dalszych analiz.

	stronie już niereprezentowanej). Drugi problem dotyczy sytuacji, gdy pełnomocnik zamieszcza w piśmie standardowe oświadczenie o doręczeniu (nadaniu) odpisu pisma pełnomocnikowi strony przeciwnej, a następnie okazuje się (np. w następstwie zobowiązania sądu do ustosunkowania się w formie pisma procesowego do pisma drugiej strony), że strona ta żadnego pisma drugiej strony nie otrzymała. Zaproponowane przepisy mają wypełnić lukę kodeksową w tej materii. Obligatoryjna grzywna jako sankcja za złożenie (choćby nieumyślnie) nieprawdziwego oświadczenia o nadaniu lub doręczeniu odpisu pisma drugiej stronie wydaje się konieczne, aby zdyscyplinować fachowych pełnomocników do szczególnej staranności w zakresie prawidłowego wykonywania obowiązku przewidzianego w art. 132. którego naruszenie przez złożenie obiektywnie nieprawdziwego (choćby nieumyślnie) oświadczenia może mieć niekiedy istotny wpływ na wynik sprawy.	
SA Wrocław	Krytycznie należy ocenić regulację dotyczącą doręczania sobie pism przez pełnomocników za pomocą poczty elektronicznej. Wskazać trzeba, że doręczenie za pomocą poczty elektronicznej nie daje pewnego potwierdzenia doręczenia. Nawet w obszarze k.p.k., gdzie możliwość taka jest przewidziana, dotyczy to w praktyce pełnomocników w kwestiach nieszczególnie kontrowersyjnych. Wskazany przepis stwarza duże ryzyko zanegowania otrzymania takiego pisma drogą elektroniczną (otrzymania maila) i brak możliwości wykazania otrzymania (druga strona wykazać może co najwyżej nadanie pisma, ale już nie otrzymanie, a brak otrzymania nie może być a priori wykluczony). Ciekawe zresztą będzie jeżeli pełnomocnik do którego skierowano mail go nie będzie mógł odczytać z uwagi np. na zawirusowanie korespondencji. We wszystkich tych sytuacjach może okazać się, że doręczenie w ten sposób nie będzie skuteczne. Należy zatem postulować odstąpienie od tej regulacji. Wydaje się zasadne proponowanie aby doręczenia pism przez pełnomocników odbywało się natomiast za pośrednictwem Portalu Informacyjnego o którym mowa w art. 131² k.p.c. po jednoznacznym wprowadzeniu obliwu dla pełnomocników co do posiadania konta w takim Portalu. Wielu pełnomocników takie konto posiada i korzysta z niego, a zatem nie byłoby to obowiązek nadmierny.	Uwaga nieuwzględniona Należy poczekać na rezultaty funkcjonowania przepisu w praktyce
SA Lublin	Z praktyki orzeczniczej wynika, że często metodą na omijanie rygoryzmów proceduralnych określonych w wyżej wymienionym przepisie jest składanie pism procesowych bezpośrednio przez powoda lub pozwanego, pomimo, że są oni reprezentowani przez adwokata lub radcę prawnego. W takim wypadku sąd nie może dokonać zwrotu takich pism, lecz zmuszony jest doręczać je pełnomocnikom drugiej strony, co znacznie wydłuża postępowanie i jest przyczyną odroczenia rozprawy. Niejednokrotnie bowiem przedmiotowe pisma składane są bezpośrednio	Uwaga nieuwzględniona Zaproponowany w uwadze sposób rozwiązania problemu jest nieadekwatny do jego istoty, ponieważ nie zapobiegłby zjawisku rozmyślnego składania pism procesowych tuż przed rozprawą – nadal bowiem pozostawałaby możliwość wysłania pisma przesyłką poleconą tuż przed rozprawą, z tym samym skutkiem. Poza tym wydaje się, że zjawisku temu powinno przynajmniej w pewnym zakresie zapobiec projektowane sankcjonowanie

		przed rozprawą, a pełnomocnicy drugiej strony powołując się na fakt doręczenia im tych pism dopiero na rozprawie, wnoszą o jej odroczenie na kolejny termin celem przygotowania stanowiska procesowego. Z tego powodu proponuje się, aby w § 1 art. 132 k.p.c. dodać zdanie czwarte w brzmieniu: „Zdanie poprzedzające ma zastosowanie także wówczas, gdy pismo procesowe złożyła bezpośrednio strona reprezentowana przez któregośkolwiek z podmiotów określonych w zdaniu pierwszym”.	nadużycia prawa procesowego. Tak więc proponowana zmiana wydaje się zbędna.
	KRK	Przepis będzie miał niewielkie zastosowanie z uwagi na jego dobrowolność.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	KIRP	Może się jednak pojawić problem dowodowy, w szczególności, czy pismo procesowe rzeczywiście zostało wysłane do pełnomocnika oraz czy nastąpiło to równocześnie z wysłaniem pisma do sądu, czy może jednak znacznie później. W Kodeksie postępowania karnego występuje sformułowanie „za potwierdzeniem transmisji danych”. Zgodnie z art. 132 § 1 k.p.c. przy doręczeniach pocztowych w toku procesu między pełnomocnikami w piśmie do sądu zamieszcza się oświadczenie o doręczeniu lub dowód nadania pisma. Za niezachowanie tego wymogu przewidziano sankcję zwrotu pisma. W przypadku doręczeń elektronicznych między profesjonalnymi pełnomocnikami należałoby przyjąć analogiczne rozwiązanie. Należałoby doprecyzować przepis, aby środek komunikacji elektronicznej, którym będzie się posługiwać pełnomocnik pozwalał uzyskać potwierdzenie doręczenia. Alternatywnie można przyjąć, że takie doręczenia mogą być jedynie dokonywane za pośrednictwem zaufanej trzeciej strony. W przypadku sądów powszechnych mógłby to być Portal Informacyjny, który po dokonaniu drobnych modyfikacji mógłby realizować proces doręczeń, a także w sposób pewny identyfikować adresata oraz zapewniać uzyskanie bezspornego potwierdzenia wysłania i skutecznego doręczenia (na wzór Urzędowego potwierdzenia doręczenia funkcjonującego w ramach ePUAP). Należy podkreślić, że dane zawarte w pismach procesowych często zawierają dane poufne lub/i wrażliwe. Skorzystanie z usług autoryzowanego podmiotu w zakresie doręczeń między profesjonalnymi pełnomocnikami pozwoli zapewnić odpowiedni poziom bezpieczeństwa danych.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .
	ORDO IURIS	Przepis powinien umożliwiać odwołanie oświadczenia pełnomocnika o wyrażeniu zgody na doręczenia za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej oraz modyfikację tego oświadczenia.	W uwzględnieniu uwag przepis preredagowano.
	ORA Łódź	Istotne wątpliwości budzi fragment mówiący o nieodwołalności oświadczeń.	
	SA Łódź	Przepis jest niepoprawny gramatycznie i winien zaczynać się w sposób następujący: „Pisma, o których mowa w § 1, wskazani w nim pełnomocnicy ...” co spowoduje uniknięcie niezręcznych powtórzeń.	Uwaga uwzględniona. Przepis preredagowano.

art. 133 § 3	SA Poznań	Proponuje się w końcowej części § 3 wykreślić słowo „także”. Istnienie tego słowa oznaczać będzie (przy wykładni językowej), że wezwanie kierowane do strony, sąd będzie musiał doręczyć i stronie i jej pełnomocnikowi. Nieuzasadnione jest zaś kierowanie wezwania dla samej strony także do rąk jego pełnomocnika. W sytuacji, gdy sąd wzywa stronę do osobistego stawiennictwa - wystarczające jest skierowanie wezwania bezpośrednio do strony, a na zasadach ogólnych sąd zawiadamia jej pełnomocnika o terminie posiedzenia (lecz go nie wzywa).	Uwaga uwzględniona. Przepis preredagowano.
	SA Katowice	Zmiana niezasadna. Utrudni postępowanie lub w wielu wypadkach przyczyni się do jego znaczącego przedłużenia. Projektowane brzmienie tego przepisu oznaczać będzie konieczność dokonywania bezpośredniego doręczenia stronom wezwań w przypadku stron zamieszkałych poza granicami kraju lub mających adres zwykłego pobytu poza granicami kraju. Dodatkowo projektowana zmiana wiązać się będzie ze zwiększeniem kosztów doręczeń, które wskutek użycia słowa „także” oznaczać będzie obowiązek doręczenia pisma wzywającego stronę do osobistego stawiennictwa pełnomocnika procesowego lub do rąk osoby upoważnionej do odbioru pism sądowych i bezpośrednio do strony. Co więcej, w przypadku stron nie posługujących się językiem polskim powstanie konieczność tłumaczenia wezwań na język znany danej osobie i doręczenia wezwania bezpośrednio stronie, mimo że jej pełnomocnik procesowy będzie władać językiem polskim. Tłumaczenia zwiększą koszty postępowania i wydłużą czas jego trwania. Projektowana zmiana art. 133 § 3 k.p.c. skutkować również będzie obowiązkiem doręczenia wezwań do osobistego stawiennictwa osobom określonym art. 1135⁵ § 1 i 2 k.p.c., czyli nie mającym miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub innym państwie członkowskim Unii Europejskiej nawet w przypadku wskazania pełnomocnika dla doręczeń w RP lub ustanowienia pełnomocnika zamieszkałego w RP. Doręczenie pism stronom mieszkającym w krajach Afryki, Ameryki Południowej i wielu krajach azjatyckich trwa wiele miesięcy i jest często bardzo kosztowne. Wobec tego proponuję - w celu usunięcia ewentualnych wątpliwości co do rozumienia treści dotychczasowego brzmienia art. 133 § 3 następującego brzmienia tego przepisu: „§ 3 .Jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną, do odbioru pism sądowych, doręczeń pism, w tym także pisma wzywającego stronę do osobistego stawiennictwa, należy dokonywać tym osobom”. lub pozostawienie dotychczasowego jego brzmienia bez jakichkolwiek zmian. Pełnomocnicy procesowi oraz osoby upoważnione do odbioru pism mają	Uwaga częściowo uwzględniona. Przedstawiony w uwadze pogląd co do sposobu doręczania wezwań do osobistego stawiennictwa jest tylko jednym z poglądów w tej kwestii i nie wpływa na ocenę co do celowości wprowadzenia proj. art. 133 § 3. Tym niemniej uwaga trafnie podnosi potencjalne trudności z doręczeniem pisma wzywającego do osobistego stawiennictwa stronie, która nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej (art. 1135⁵ § 1 k.p.c.). Wydaje się, że nie ma innego sposobu zapobieżenia tym problemom, niż wyłączenie stosowania proj. art. 133 § 3 wobec stron, o których mowa w art. 1135⁵ § 1 k.p.c. – co oznacza, mimo wszystkich zastrzeżeń, powierzenie pełnomocnikowi, by doręczył takie wezwanie reprezentowanej przez siebie stronie.

		prostszy i często skuteczniejszy a przede wszystkim szybszy od organów sądu kontakt ze stroną procesu, która udzieliła im pełnomocnictwa lub upoważnienia - zwykle drogą telefoniczną, e-mail itp. Ich kontakty mogą mieć i zwykle mają charakter mniej sformalizowany od sposobu doręczeń przewidzianych w k.p.c. Pełnomocnicy procesowi mają zwykle bieżący kontakt ze stronami procesu odbierając od nich instrukcje co do toku postępowania itp. zaś osoby upoważnione do odbioru pism przekazują też inne pisma proc o terminach rozprawy. Nic nie stoi zatem na przeszkod procesowi, czy osoby upoważnione do odbioru pism przekazały również stronom pismo wzywające do osobistego stawiennictwa, tak jak przewiduje to obecny art. 133 § 3. Brak wypełnienia stosownych obowiązków przez pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism może wobec nienależycie zastępowanej strony odpowiedzialnością z art. 471 bądź 415 k.c, jak ma to zresztą miejsce dotychczas. Trudno też zgodzić się, by racjonalnym było stanowisko, iż pełnomocnik procesowy może działać za stronę zrzekając się roszczenia, czy uznając powództwo dokonując tym samym czynności o charakterze materialno-procesowym mających najistotniejsze znaczenie dla strony a nie może odebrać sam, bez konieczności dodatkowego bezpośredniego doręczenia przez sąd stronie, wezwania do osobistego stawiennictwa na rozprawie.	
art. 139 § 5	SA Poznań	Proponuje się uzupełnić przepis o zdanie drugie w brzmieniu: „Jeżeli przed wydaniem zaświadczenia uchylone zostanie zarządzenie o uznaniu wyroku zaocznego lub nakazu zapłaty za doręczony, okoliczność tę zaznacza się w treści zaświadczenia”. Fakt uchylecia zarządzenia o skutku doręczenia przesyłki ma istotne znaczenie, oznacza bowiem, iż wyrok zaoczny lub nakaz zapłaty nie jest prawomocny, co jest równoznaczne z tym, że organ egzekucyjny nie może podejmować dalszych działań egzekucyjnych, stąd celowe jest, by zaświadczenie było pełniejsze i informowało o stanie sprawy (w kwestii doręczenia) na chwilę wydawania zaświadczenia.	W uwzględnieniu uwagi przepis przeredagowano.

art. 139 ¹	SA Wrocław	Należy krytycznie ocenić propozycję i stanowczo wobec niej zaoponować. Proponowana regulacja niezmiennie wydłuży postępowania sądowe i w istocie może stać dla wielu dłużników wygodnym instrumentem obstrukcji procesowej. Zgodzić można się z tym, że doręczenie przez awizo pierwszego pisma powinno pozostawać pod szczególnym nadzorem sądu. Wydaje się jednak, że w sytuacji powszechnego dostępu sądów do systemu PESEL-SAD wystarczające będzie wprowadzenie powinności przy pierwszym piśmie procesowym dokonania przez sąd weryfikacji w PESEL-SAD lub dla przedsiębiorców w CEIDG czy doręczenie w razie awizowania przesyłki skierowano pod adres zameldowania bądź ujawniony w ewidencji. Należy przyjąć, że w razie awizowania pod takim adresem doręczenie uznaje się za skuteczne. Dla obrony praw pozwanych można zresztą przyjąć, że w takiej sytuacji po pierwszym awizie pismo przesyła się ponownie i uznaje ze skuteczne doręczenie dopiero po awizacji takiej kolejnej przesyłki (a więc nie dwóch awiz, a w praktyce czterech i nie po mniej więcej 2,5 tygodniach w trakcie których ktoś mógł być nieobecnych, a po co najmniej 1,5 miesiącu od zainicjowania procedury doręczenia w trakcie których taka stała nieobecność jest już mniej prawdopodobna).	Uwaga nieuwzględniona Proponowane rozwiązanie byłoby nieskuteczne
	SA Białystok	wprowadzenie tego przepisu może mieć wpływ na przedłużenie postępowania w sprawie. Nadto zapis nakładający na powoda obowiązek przedstawienia dowodu, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie jest niedostatecznie doprecyzowany co do formy w jakiej ma to nastąpić.	Rekomendacja nieuwzględnienia uwagi. Przepis proj. art. 139¹ k.p.c. z całą pewnością skutkuje przedłużeniem postępowania, choćby ze względu na obrót pocztowy między sądem a powodem. Poniesienie tej niedogodności jest jednak konieczne dla zapobieżenia fikcyjnym procesom opartym na bezpodstawnym uznawaniu za doręczone pism, które w rzeczywistości nigdy nawet nie miały szans dotrzeć do pozwanych. Powaga Państwa Polskiego, w którego imieniu wydaje się wyroki, wymaga, by procesy były prowadzone rzetelnie – a nie z dopuszczoną z góry możliwością, że adres pozwanego jest fałszywy i z perspektywą doraźnego naprawiania uchybień poprzez wznawianie postępowań. Przewidziany w proj. art. 139¹ § 2 dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie, będzie mógł mieć każdą formę dopuszczoną prawem i będzie podlegać normalnej ocenie na zasadzie art. 233 § 1 k.p.c.
	SA Szczecin	1) Zmiana powinna być skorelowana z obligatoryjnym zawieszeniem postępowania do czasu skutecznego doręczenia pozwu bądź pisma, gdyż w przeciwnym razie może dojść do przewlekłości postępowania, jeżeli powodowi nie uda się doręczyć pisma w sposób przewidziany w tym przepisie albo wykazać okoliczności w nim przewidzianych. 2) Przepis daje możliwość znacznego przedłużenia rozpoznawania	Rekomendacja nieuwzględnienia uwagi. 1) Skoro termin dwóch miesięcy do wykonania obowiązku z proj. art. 139¹ k.p.c. wynika wprost z ustawy, to upływ tego terminu nie może zostać poczytany za przewlekłość postępowania. W czasie biegu tego terminu nie ma potrzeby zawieszenia postępowania; dopiero jego bezskuteczny upływ uniemożliwi nadanie sprawie biegu w rozumieniu art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. i będzie podstawą zawieszenia postępowania. 2) Przepis proj. art. 139¹ k.p.c. z całą pewnością skutkuje

		spraw w przypadku zaniechania uznawania doręczenia za skuteczne w przypadku dwukrotnego awizowania przesyłki i nie zasługuje na pozytywną ocenę.	przedłużeniem postępowania, choćby ze względu na obrót pocztowy między sądem a powodem. Poniesienie tej niedogodności jest jednak konieczne dla zapobieżenia fikcyjnym procesom opartym na bezpodstawnym uznawaniu za doręczone pism, które w rzeczywistości nigdy nawet nie miały szans dotrzeć do pozwanych. Powaga Państwa Polskiego, w którego imieniu wydaje się wyroki, wymaga, by procesy były prowadzone rzetelnie – a nie z dopuszczoną z góry możliwością, że adres pozwanego jest fałszywy i z perspektywą doraźnego naprawiania uchybień poprzez wznawianie postępowań.
SA Warszawa		Lepszym rozwiązaniem byłoby zlecenie przez sąd doręczenia pisma wszczynającego postępowanie przez komornika, aniżeli przerzucenie tego obowiązku na powoda. Sama podwójna awizacja przesyłki nie powinna stanowić podstawy wdrażania innego sposobu doręczenia, jeżeli przesyłka została wysłana na adres zameldowania pozwanego aktualny według bazy PESEL; poprzez zmianę stosownych przepisów należy nadać adresowi zameldowania na pobyt stały lub czasowy - charakter adresu do doręczeń urzędowych we wszystkich rodzajach procedur (cywilnej, karnej administracyjnej), ponieważ ciężar zapewnienia skuteczności doręczeń nie może być przerzucony w całości na sądy i organy administracji ewentualnie na powoda, tak jak w projekcie, przy zupełnej akceptacji dla bierności w tej kwestii obywatela - adresata pism i orzeczeń sądowych oraz decyzji administracyjnych; proponowana zmiana spowoduje utrudnienia dla przedsiębiorców i osób fizycznych w dochodzeniu roszczeń w postępowaniu cywilnym;	Rekomendacja nieuwzględnienia uwag. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu, powierzenie powodowi przeprowadzenia doręczenia komorniczego znajduje uzasadnienie w odciążeniu sądu od czynności z nim związanych. Przedstawiony w uwadze alternatywny wobec trybu z proj.art. 139¹ k.p.c. sposób zapobiegania fikcyjnym procesom opartym na bezpodstawnym uznawaniu za doręczone pism, które w rzeczywistości nigdy nawet nie miały szans dotrzeć do pozwanych, może zostać rozważony, jednak również jest obciążony wadą polegającą na szerokim uznaniu możliwości fikcji. Tymczasem powaga Państwa Polskiego, w którego imieniu wydaje się wyroki, wymaga, by procesy były prowadzone rzetelnie – a nie z dopuszczoną z góry możliwością, że adres pozwanego jest fałszywy i z perspektywą doraźnego naprawiania uchybień poprzez wznawianie postępowań.
Iustitia		Konstrukcja doręczenia przez komornika wymaga zharmonizowania z ustawą o komornikach sądowych. Wskazane byłoby uregulowanie kompetencji i wynagrodzenia komornika za poszukiwanie adresu dłużnika na zlecenie strony.	Rekomendacja nieuwzględnienia uwagi. Patrz art. 4¹.
SA Kraków		Projektowany przepis nie zawiera rygoru, pod jakim należy zobowiązać powoda; należy więc rozumieć, że wchodzi możliwość zastosowania art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.;	Dokładnie tak. Nie ma potrzeby zmiany projektowanego przepisu.
KRK		W przypadku niemożności dokonania doręczenia pozwanemu pierwszego pisma w sprawie, to sąd, a nie strona, winien podjąć działania zmierzające do prawidłowego doręczenia pozwanemu pisma, według wszystkich sposobów doręczeń, nie wyłączając doręczenia za pośrednictwem komornika sądowego. Proponowany przepis jest kolejnym przykładem przerzucania na strony obowiązków procesowych sądu.	Rekomendacja nieuwzględnienia uwagi. Patrz art. 4¹.
KIRP		Nie jest jasne, co ma stanowić dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. W praktyce bowiem często na potrzeby wskazania adresu zamieszkania pozwanego korzysta się z danych jednostkowych z rejestru mieszkańców, rejestru zamieszkania cudzoziemców oraz rejestru PESEL, udostępnianych przez MSWiA, ale	Rekomendacja nieuwzględnienia uwagi. Patrz art. 9¹.

		nie zawsze gwarantuje to skuteczne doręczenie. Z kolei obowiązek doręczenia pisma przez powoda za pośrednictwem komornika obciąża powoda dodatkowymi kosztami związanymi z dochodzeniem należności. Warto również podkreślić, że cała procedura związana z nałożeniem obowiązku doręczenia na stronę oraz złożeniem wniosku do komornika o doręczenie w trybie art. 139 ¹ k.p.c. wydłuża postępowanie. Może również stanowić pole do nadużyć celem przedłużenia postępowania (brak odbioru przez pozwanego awizo z sądów). Obecnie w kpc istnieją stosowne mechanizmy chroniące pozwanego w tego typu sytuacjach, takie jak wniosek o przywrócenie terminu, czy też art. 139 § 5 k.p.c. w zw. 805 § 1 ¹ k.p.c. oraz art. 820 ³ k.p.c. Zatem regulacja ta powinna zostać uznana za zbędną, w szczególności, że daje duże możliwości w zakresie jej nadużywania przez dłużników celem utrudnienia procesu dochodzenia roszczeń przez powodów.	
	ORA Łódź	Całkowitej zmianie lub wykreśleniu powinna podlegać propozycja wprowadzenia art. 139 ¹ k.p.c, jako nakładająca nadmierne obciążenie dla powoda, zwłaszcza w sytuacji nielojalnego pozwanego, który w celu uniknięcia odpowiedzialności cywilnej nie odbiera korespondencji sądowej.	Rekomendacja nieuwzględnienia uwagi. Uwaga w sposób jednostronny eksponuje trudności spodziewane w związku z projektowanym rozwiązaniem, pomijając jednocześnie względy, dla których jest ono potrzebne. Nałożenie na powoda pewnych dodatkowych obowiązków, które bynajmniej nie przekraczają jego możliwości, a które pozwolą zerwać z fikcyjnymi niby-procesami, jest nie tylko akceptowalne, ale wręcz konieczne ze społecznego i aksjologicznego punktu widzenia.
	Rzecznik Finansowy	Niewłaściwe jest przerzucenie obowiązku doręczenia pism pozwanemu oraz kosztów doręczania na stronę powodową. Wydaje się, że przede wszystkim w przypadku osób fizycznych (konsumentów), które dodatkowo nie są reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników może okazać się to utrudnione. Niejednokrotnie powód nie będzie wiedział w jaki sposób dokonać doręczenia pozwu za pośrednictwem komornika lub też w jaki inny sposób ma wykazać przed sądem aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Ustalenie aktualnego adresu pozwanego i jego doręczenie skuteczniej może zostać dokonane z urzędu przez sąd analogicznie jak w art. 208 ¹ k.p.c. W tym kontekście nie jest również jasne jakie skutki dla powoda będzie miał brak dokonania zobowiązania sądu o którym mowa w art. 139 ¹ § 1 i 2 k.p.c.	Rekomendacja nieuwzględnienia uwagi. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu, powierzenie powodowi przeprowadzenia doręczenia komorniczego znajduje uzasadnienie w odciążeniu sądu od czynności z nim związanych. Przy obecnym, dalece nadmiernym obciążeniu sądów i sędziów, nie do przyjęcia byłoby zobowiązanie sądów do kolejnych czynności o charakterze technicznym, które strona z powodzeniem może wykonać sama. Nie wydaje się, by złożenie jednostronicowego wniosku w kancelarii komorniczej i uiszczenie zaliczki na poczet wynagrodzenia komornika przekraczało możliwości strony, także będącej konsumentem.
	NRA	Regulację tę uznać należy za kontrowersyjną z uwagi na zablokowanie możliwości nadania biegu sprawie w przypadku braku możliwości doręczenia pozwu; należy wskazać, że powód jako podmiot prywatny nie ma możliwości weryfikacji podawanych przez pozwanego informacji dotyczących jego aktualnego miejsca pobytu i opiera się zazwyczaj na złożonych przez niego oświadczeniach w tym zakresie (zawartych np. w umowie); omawianej zmianie wtóruje proponowane brzmienie art. 242 ¹ , zgodnie z którym „Strona, która wniosła o wezwanie na rozprawę	Rekomendacja nieuwzględnienia uwagi. Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.

		<i>świadka, biegłego lub innej osoby, powinna dołożyć starań, by osoba ta stawiła się w wyznaczonym czasie i miejscu, w szczególności zawiadomić ją o obowiązku, czasie i miejscu stawiennictwa</i>”; wskazane regulacje korespondują z generalną, przewidzianą w Projekcie tendencją do nakładania na strony postępowania obowiązków, które winny obciążać organy prowadzące postępowanie. Nieuzasadnione jest tym samym obciążanie powoda kosztami wywołanymi koniecznością doręczania pozwu za pośrednictwem komornika w przypadku, gdy powód w oparciu o wiarygodne informacje wskazał adres pozwanego; nieuzasadnione jest także wstrzymanie procedowania w przypadku dochowania przez powoda należytej staranności w ustaleniu adresu pozwanego; w tym zakresie postulować należałoby np. rozwój bazy danych PESEL, która pozwalałaby sądowi na ustalenie z urzędu adresu zamieszkania strony, nie natomiast tworzenie kolejnej bariery utrudniającej możliwość nadania sprawie biegu;	
SA Poznań	Rozwiązanie budzi poważne zastrzeżenia w sprawach o alimenty. Strony dochodzące alimentów bardzo często są osobami niezaradnymi i taki obowiązek może uniemożliwić im dochodzenie swoich praw i roszczeń. Wątpliwości budzi sposób eliminacji problemu niewłaściwych doręczeń. Wydaje się, że przyjęte rozwiązanie znacznie wydłuży tok postępowania. Regulacja powinna zmierzać raczej do utworzenia centralnego rejestru adresów do doręczeń dla sądów oraz organów administracji publicznej (np. w ramach systemu PESEL) i przyjęciu skuteczności doręczenia na ten adres - przy tym może być to również adres elektroniczny, jeśli taka będzie wola zainteresowanego (bez powiązania z miejscem zamieszkania). Każdy miałby obowiązek przy tym wskazywania takiego adresu przy pierwszej czynności urzędowej i prawo jego modyfikowania w każdym czasie (również elektronicznie).	W uwzględnieniu uwagi przeredagowano brzmienie przepisu.	
Polski Związek Zarządzania Wierzytelnosćiami	Zmiana zbyt daleko idąca i nieprecyzyjna. Niepokojące jest to, że to na powodzie będzie spoczywał ciężar prawidłowego doręczenia odpisu pozwu w sytuacji, gdy nie będzie tego mógł dokonać sąd. Sam zapis w projekcie jest niedookreślony. Sformułowanie „...składa do akt potwierdzenie odbioru doręczenia pisma pozwanemu...” należy poprawić z uwagi na to, iż niezrozumiałe jest to, czym wg ustawodawcy jest potwierdzenie odbioru doręczenia. Komornik nie jest detektywem i nie ma obowiązku bezpośredniego kontaktowania się z dłużnikiem w celu doręczenia mu korespondencji. Wprowadzenie wymogu doręczenia pisma przez powoda za pośrednictwem komornika pod rygorem zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. doprowadzi do całkowitego paraliżu egzekucji komorniczej w przypadku, gdy dłużnik aktywnie unika kontaktu z wierzycielem. Mając na uwadze planowane znaczne skrócenie	Rekomendacja nieuwzględnienia uwagi. Patrz art. 4¹.	

		terminów przedawnienia roszczeń stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem sądu, rozwiązanie proponowane przez autorów projektu stanowi bardzo niekorzystną zmianę, premiując nieuczciwych dłużników. W opinii PZZW, ustawodawca, w trosce o stabilność stosunków prawnych oraz zaufanie do sądów, powinien przeciwdziałać takim praktykom. Rozwiązaniem proponowanym przez PZZW jest wprowadzenie jasnych przepisów w zakresie okoliczności uzasadniających przywrócenie terminu w okresie dłuższym niż rok po jego upływie, w miejsce wprowadzenia wymogu złożenia przez powoda potwierdzenia doręczenia pisma pozwanemu. Proponowany przepis z pewnością negatywnie wpłynie na sytuację wierzycieli w procesie. Zmuszeni oni będą do poszukiwania aktualnego adresu dłużnika w celu przesłania mu odpisu pozwu za pośrednictwem komornika. W opinii PZZW zmiana nie zasługuje na uwzględnienie i wymaga gruntownej przebudowy.	
art. 139 ¹ § 2	SA Poznań	Proponuje się nadać brzmienie: „Powód w terminie dwóch miesięcy od doręczenia zawiadomienia, o którym mowa w § 1, składa do akt potwierdzenie odbioru doręczenia pisma pozwanemu przez komornika albo zwraca pismo i wskazuje aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie”. Proponowana zmiana dotyczy tylko wskazania, od kiedy liczyć należy 2-miesięczny termin przewidziany w przepisie - celem uniknięcia wątpliwości w tym zakresie.	Uwaga nieuwzględniona Praktyka wskazuje, że nawet nieporadne strony w sprawach alimentacyjnych, gdy już uzyskają tytuł wykonawczy, nie mają problemów z uruchomieniem egzekucji komorniczej. Nie będą więc również mieć problemu ze zleceniem komornikowi doręczenia odpisu pozwu, skoro jedno i drugie sprowadza się do wizyty w kancelarii komorniczej.
	SA Gdańsk	Regulację uznano za przedłużającą postępowanie, a nadto wskazano, że nie zawiera ona sankcji na wypadek niedostosowania się przez powoda do wezwania.	Uwaga nieuwzględniona Przepis proj. art. 139 ¹ z całą pewnością skutkuje przedłużeniem postępowania, choćby ze względu na obrót pocztowy między sądem a powodem. Będzie to ceną za zapobieżenie fikcyjnym procesom opartym na bezpodstawnym uznawaniu za doręczone pism, które w rzeczywistości nigdy nawet nie miały szans dotrzeć do pozwanych. Powaga Państwa Polskiego, w którego imieniu wydaje się wyroki, wymaga, by procesy były prowadzone rzetelnie – a nie z dopuszczoną z góry możliwością, że adres pozwanego jest fałszywy i z perspektywą doraźnego naprawiania uchybień poprzez wznawianie postępowań. Sankcję tego przepisu ustanawia art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.
art. 148 § 3	NRA	Eliminacja posiedzeń niejawnych – projekt przewiduje uchylenie szeregu przepisów, które zakładały możliwość podejmowania w toku postępowania czynności przez sąd na posiedzeniach niejawnych; rozwiązanie to nie przyczyni się do usprawnienia postępowania, bowiem całkowicie zamyka sądowi drogę do podejmowania czynności, w których nie ma konieczności udziału stron;	Uwaga nieuwzględniona Projektowane przepisy nie zakazują sądowi podejmowania rozstrzygnięć na posiedzeniach niejawnych.
art. 152 § 1 i 4	ORA Łódź	Dodanie „przedstawicieli” jest zbędne, gdyż małoletni nie może być przedstawicielem strony.	Uwaga nieuwzględniona Udzielenie pełnomocnictwa procesowego małoletniemu jest

			formalnie rzecz biorąc dopuszczalne, więc przepis powinien uwzględniać także i tę sytuację. Regulamin urzędowania sądów powszechnych nie jest odpowiednim miejscem dla materii ustawowej, którą są ograniczenia swobód osób fizycznych biorących udział w czynnościach sądu.
art. 162	SA Szczecin	Przepis nie ogranicza możliwości zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu ostatniego posiedzenia, po którym następuje ogłoszenie orzeczenia, co umożliwiać będzie zgłoszenie zastrzeżeń na kolejnym posiedzeniu przed sądem II instancji, a to będzie sprzeczne z funkcją tego zastrzeżenia, mającego umożliwiać sądowi korektę ew. uchybień.	Uwaga nieuwzględniona Ograniczenia, o którym mowa w uwadze, nie ma również w dotychczasowej treści art. 162. Niewykluczone, że jego wprowadzenie byłoby pożądane, jednak przeprowadzenie odpowiednich analiz nie jest już obecnie możliwe.
	Iustitia	Utrzymanie jako warunku zarzucenia w apelacji naruszenia przepisów postępowania od zwrócenia uwagi na uchybienie przez stronę - także w odniesieniu do stron niezastępowanych przez zawodowych pełnomocników.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	SA Katowice	Warto zwrócić uwagę, że art. 162 stanowi podstawę do praktyki sądów odwoławczych nieuwzględniania w postępowaniu apelacyjnym zarzutów niedopuszczenia dowodu lub oddalenia wniosku dowodowego, ze względu na nie złożenie zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., mimo że strona jasno wyraziła w procesie swoje stanowisko do tych wniosków dowodowych. Wydaje się, że w sytuacji gdy strona wyraziła już swoje stanowisko co do pewnej kwestii procesowej (np. wnosila o dopuszczenie danego dowodu) to zbędne powinno być składanie zastrzeżenia w przypadku odmiennych czynności sądu (np. oddalenia wniosku z dowodu, o który wnosila strona), co powinno zostać uwzględnione w treści przepisu.	Uwaga nieuwzględniona Problem zasygnalizowany w uwadze wymaga weryfikacji i analizy. Ponieważ na obecnym etapie prac nad projektem ich przeprowadzenie nie jest już możliwe, zostaną przeprowadzone przy kolejnej nowelizacji k.p.c.
	ORA Łódź	Należy uchylić ten przepis jako budzący istotne wątpliwości co do zgodności z prawem do sądu. Przepis nakłada na stronę nawet działającą bez adwokata obowiązek wytknięcia sądowi (będącemu przecież „fachowcem” od procedury) błędów proceduralnych, i to natychmiast. Wydaje się, że istnieje dostatecznie dużo argumentów przemawiających za uchyleniem w całości przepisu, który powstał w państwie wymagającym obowiązkowego zastępstwa adwokackiego, a do Polski trafił, gdy przymus adwokacki był także u nas bardzo szeroki, zwłaszcza że ograniczenie prawa do zaskarżenia orzeczenia wymaga proporcjonalności (por. np. wyrok ETPCz z dnia 23 listopada 1993 r. w sprawie Poitrimol przeciwko Francji, sygn. 14032/88), której trudno dopatrzeć się, jeżeli porównamy wagę prawa do sądu z zasadą szybkości postępowania (przegląd stanowisk doktryny i orzecznictwa - patrz: M. Strus-Wołos, Artykuł 162 k.p.c. okiem praktyka, Przegląd Sądowy 7-8/2016). Gdyby jednak przepis miał w jakiejś formie pozostać, można rozważać kilka dróg. Pierwszym rozwiązaniem byłaby rezygnacja z sankcji utraty zarzutu apelacyjnego, skoro sąd mógłby w wyjątkowych wypadkach odmawiać rozpoznania zarzutu na podstawie art. 3, a ponadto w apelacji i tak należy zawrzeć dodatkowy wniosek z art. 380.	Uwaga nieuwzględniona Postulowana w uwadze konieczność uchylenia względnie zasadniczej zmiany art. 162 k.p.c. nie może być – z uwagi na stopień zawansowania dotychczasowych prac – przedmiotem rozważań w pracach przy niniejszej nowelizacji.

		Kolejnym rozwiązaniem mogłoby być wydłużenie terminu do składania zastrzeżeń, np. na następnym posiedzeniu, tak aby strona miała możliwość rozsądnego zastanowienia się (a nawet zasięgnięcia fachowej porady), czy rzeczywiście doszło do uchybienia. Innym wyjściem byłoby ograniczenia stosowania przepisu tylko do stron reprezentowanych przez pełnomocników. Od razu jednak trzeba zastrzec, że coraz częściej w sądach pojawiają się tzw. doradcy prawni na podstawie stałego zlecenia. Nie ma powodów, aby tacy - w pełni komercyjni przecież - pełnomocnicy mieli być zwolnieni z ciężarów procesowych. Czwarty sposób to wprowadzenie obowiązku ustnego uzasadniania decyzji procesowych podlegających zastrzeżeniom do protokołu, tak aby strona przynajmniej знаła powody danego rozstrzygnięcia i wobec tego mogła postawić zarzuty naruszenia odpowiednich przepisów. (analogicznie - art. 210 § 2 ¹).	
	NRA	Rozważenia wymaga całkowita rezygnacja z obowiązku przewidzianego w art. 162, bądź też przynajmniej wyłączenie w zakresie postanowień dowodowych, przy których sąd dokonuje świadomej oceny prawnej zgłoszonego wniosku, zaś zgłaszane zastrzeżenia generują niepotrzebne napięcia na sali sądowej;	Uwaga nieuwzględniona proponowane modyfikacje instytucji z art. 162 k.p.c. są warte rozważenia, lecz zdecydowanie wykraczają poza zakres projektowanej nowelizacji,
art. 174 § 1 pkt 2	SA Wrocław	Należy rozważyć zmianę przepisów dotyczących: skutków zawieszenia postępowania na skutek braku organu. Dla zawieszenia z tej przyczyny brak regulacji analogicznej jak dla zawieszenia na podstawie art. 177 § 1 pkt 5 i 6 k.p.c. co przewiduje art. 180 k.p.c. Oczywiście można podnieść argument, że umorzenie takiego postępowania po upływie jakiegoś okresu czasu narusza interesy drugiej strony. Zauważyć należy jednak, że znowelizowany art. 69 k.p.c. dopuści możliwość powołania dla takiego podmiotu kuratora, który w razie potrzeby będzie reprezentował podmiot w postępowaniu. W tej sytuacji gdy druga strona uzyska możliwość obrony swoich praw, a ustanowiony z grona radców prawnych czy adwokatów będzie w stanie podjąć obrony praw strony pozbawionej organów - wydaje się zasadne rozważenie możliwości wprowadzenia do Kodeksu postępowania cywilnego regulacji umożliwiającej umorzenie postępowania zawieszonego na podstawie art. 174 § 1 pkt 2 k.p.c. po upływie np. roku zawieszenia, po uprzednim wskazaniu przez sąd drugiej stronie możliwości złożenia wniosku o ustanowienie kuratora na podstawie art. 69 k.p.c. np. przez wezwanie do złożenia takiego wniosku w terminie 3 miesięcy pod rygorem umorzenia postępowania. Można również przyjąć, że takie umorzone postępowanie powoduje jednak przerwanie biegu przedawnienia co dodatkowo chroniłoby drugą stronę postępowania przed pozbawieniem możliwości obrony swoich praw na skutek rezygnacji organu osoby prawnej będącej np. pozwanym. Zauważyć należy, że częste są sytuacje gdy np. spółka z o.o.	W uwzględnieniu uwagi zaproponowano zmianę brzmienia art. 182 k.p.c.

		pozbawiona jest zarządu, niemniej jednak świetnie prosperuje zarządzana w praktyce przez ustanowionego wcześniej prokurenta. Możliwe jest również uzupełnienie art. 174 § 1 pkt 2 k.p.c. o regulację wskazującą, że sąd nie zawiesza postępowania z tej przyczyny jeżeli przedsiębiorca pozbawiony organów reprezentowany jest nadal przez ustanowionego wcześniej prokurenta. W tej sytuacji zasadne wydaje się rozważenie możliwości wzbogacenia art. 180 k.p.c. o kolejny paragraf wskazujący, że: „Po upływie roku od zawieszenia postępowania na podstawie art. 174 § 1 pkt 2 sąd może zobowiązać stronę przeciwną do złożenia w terminie 3 miesięcy wniosku o ustanowienie kuratora na podstawie art. 69, a w razie bezskutecznego upływu terminu umorzyć postępowanie. Postępowanie umorzone z tej przyczyny wywołuje skutek o którym mowa w art. 123 Kodeksu cywilnego.”	
art. 182	SA Poznań	Proponuje się dodanie kolejnego zdania w § 1 o treści: „Sąd ponadto umorzy postępowanie zawieszone z przyczyny wskazanej w art. 174 § 1 pkt 2 po upływie dwóch lat od daty postanowienia o zawieszeniu”. W § 2 zastąpienie kropki przecinkiem i dodanie słów "z wyjątkiem pozwu wszczynającego postępowanie zawieszone na podstawie art. 174 § 1 pkt 2". Obecnie coraz bardziej widocznym problemem w sądach gospodarczych (i statystykach sądowych) są sprawy zawieszone z powodu braków w składzie zarządów spółek (głównie pozwanych). Istnieje bardzo dużo spółek, które nie prowadzą już żadnej działalności, często nie posiadają żadnego majątku, a dotychczasowi członkowie zarządu składają rezygnacje, czasem dlatego, że nie chcą ponosić odpowiedzialności w trybie art. 299 k.s.h. czasem wprost po to, by uniemożliwić prowadzenie procesów przeciwko spółce, jeśli ma majątek. Co prawda teoretycznie sąd rejestrowy może ustanowić kuratora w celu powołania organów spółki, istnieje w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym procedura wykreślenia spółki bez jej likwidacji art. 25a i nast. jednak w praktyce ustanowienie kuratora rzadko przynosi efekty, z kolei procedura wykreślenia spółki bez jej likwidacji jest raczej rzadko stosowana, a poza tym negatywną przesłanką jej zastosowania jest ustalenie, że spółka ma zobowiązania (a takowe często wynikają co do takich spółek z KRS w postaci wpisów o prowadzonych egzekucjach). Nie ma więc widoków na podjęcie znakomitej większości postępowań zawieszonych na podstawie art. 174 § 1 pkt 2, a zarazem nie ma obecnie żadnej podstaw do umorzenia takich postępowań. Takie sprawy są coraz starsze, jest ich coraz więcej, "obciążają" także statystyki sądowe, minio, że proces toczyć się nie może, za co sąd nie ponosi żadnej odpowiedzialności. Także powodowie - jak się wydaje - mają świadomość tej patowej sytuacji - braku widoków na dokończenie procesu, a tym bardziej wyegzekwowanie należności od dłużnej spółki, ale też nie mają żadnej motywacji do cofnięcia pozwu. Wydaje się zatem	W uwzględnieniu uwagi zaproponowano zmianę brzmienia art. 182 k.p.c. Zamieszczanie w projekcie przepisu międzyczasowego dopuszczającego stosowanie proj. art. 182 § 1 pkt 3 k.p.c. do spraw zawisłych przed wejściem w życie projektu jest zbędne, ponieważ przepis ten znajdzie zastosowanie do tych spraw wskutek działania zasady „chwytania sprawy w locie”.

		celowe uregulowanie możliwości umorzenia takiego postępowania, gdy przez np. dwa lata nie odpadnie przyczyna zawieszenia. Aby chronić interesy wierzycieli, na wypadek, gdyby jednak po umorzeniu postępowania uzupełniono braki w składzie organów spółki, konieczna jest zmiana § 2, tak aby w tym przypadku pierwotny pozew wywoływał skutki, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa (przerwa biegu przedawnienia). Dodatkowo proponuję, by w przepisach przejściowych zamieścić odpowiedni przepis pozwalający na umorzenie postępowania na powyższej podstawie w odniesieniu do wszystkich spraw wszczętych przed wejściem w życie ustawy.	
	SA Lublin	Skrócić terminy określone w art. 182 § 1 k.p.c. odpowiednio: - do sześciu miesięcy (zdanie pierwsze i drugie), - do dwóch lat (zdanie trzecie). Po przyjęciu proponowanych zmian brzmienie art. 182 § 1 k.p.c. przedstawiałoby się w sposób następujący: „Sąd umarza postępowanie zawieszone na zgodny wniosek stron lub na wniosek spadkobiercy, jak również z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu sześciu miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu. Ponadto sąd umorzy postępowanie w razie stwierdzenia braku następcy prawnego strony, która utraciła zdolność sądową, a w każdym razie po upływie sześciu miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu z tej przyczyny. Sąd także umorzy postępowanie w razie śmierci strony po upływie dwóch lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny”.	Uwaga nieuwzględniona Propozycja przedstawiona w uwadze niewątpliwie doprowadziłaby do skrócenia przeciętnego czasu postępowania i dlatego jest warta rozważenia, wymagałaby jednak szerszej debaty. Na obecnym etapie prac nad projektem jej przeprowadzenie jest już niemożliwe.
art. 183 ⁸ § 2	SA Gdańsk	Przepis nie reguluje sytuacji, w której strona sprzeciwiła się mediacji po upływie zastrzeżonego w tym przepisie tygodniowego terminu	Uwaga nieuwzględniona Projektowana zmiana art. 183 ⁸ § 2 k.p.c. polega jedynie na uchyleniu zdania pierwszego, uprawniającego sąd do wydania postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji na posiedzeniu niejawnym, co jest zbędne w świetle proj. art. 148 § 3 k.p.c. Legislacyjne rozwiązanie podniesionego problemu, choć rzeczywiście pożądane, pozostaje jednak poza zakresem projektu.
art. 183 ⁸	Iustitia	Wątpliwości budzi wykreślenie z treści zapisu stwierdzającego możliwość skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego na posiedzeniu niejawnym. W tej sytuacji proponowany zapis art. 205 ⁷ może być interpretowany jako stworzenie możliwości skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego dopiero na posiedzeniu przygotowawczym. Rozwiązanie takie nie jest korzystne, albowiem niecelowe jest jakiegokolwiek ograniczanie możliwości skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego, a nadto nie we wszystkich sprawach odbywać się będzie posiedzenie przygotowawcze.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
art. 183 ¹⁴	ORA Łódź	Przepis powinien przewidywać, że ugoda zawarta przed mediatorem i zatwierdzona przez sąd ma moc ugody zawartej przed sądem. Sądy	Uwaga nieuwzględniona Uwzględnienie zmiany zaproponowanej w uwadze umożliwiłoby

		bowiem rozróżniają skutki obu ugód i odmawiają wpisu do KW przeniesienia własności nieruchomości na podstawie ugody zawartej przed mediatorem, choćby została zatwierdzona przez sąd. Proponowana treść przepisu spowoduje, że strony nie będą (zasadnie) unikać mediacji w sprawach, których przedmiotem jest prawo do nieruchomości.	obejścia przepisów o formie czynności prawnej zastrzeżonej pod rygorem nieważności (np. art. 158 k.c. w związku z art. 73 § 2 k.c.), co nie wchodzi w rachubę.
art. 183 ¹⁵	SA Lublin	Przepis jest przyczyną niechęci stron do poddania się postępowaniu mediacyjnemu, gdy przedmiotem sporu jest prawo własności nieruchomości. Z tego powodu zaproponowano wykreślenie tego przepisu, co przyczyni się do większego zainteresowania skorzystania przez strony postępowania z omawianej alternatywnej metody rozwiązywania sporów	Uwaga nieuwzględniona Zaproponowany w uwadze sposób rozwiązania problemu generowałby kolejne problemy. Ze względu na niefachowość mediatorów treść ugód w wielu przypadkach nie odpowiadałaby wymaganiom stawianym przy przeniesieniu własności nieruchomości. Byłoby to tym istotniejsze, że dopuszczenie zawierania ugód tego rodzaju otworzyłoby szeroką możliwość obejścia notarialnego trybu obrotu nieruchomościami. Z tym wiązałyby się problemy w dalszym obrocie prawnym, przede wszystkim wieczystoksięgowym. Tymczasem nie ma przeszkód, by w toku mediacji strony ugodziły się co do tego, że przedstawią sądowi właściwą ugodę albo zawrą umowę określonej treści. Tak więc proponowana zmiana wydaje się zbędna.
art. 185 § 1 ¹	BCC	Zdecydowanie negatywnie ocenić należy część projektowanej regulacji zawartej w art. 185 § 1 ¹ k.p.c. - wprowadzenie wymogu przedstawienia przez wzywającego we wniosku o zawiązanie do próby ugodowej projektu ugody niesie poważne ryzyko ograniczenia wykorzystywania tej instytucji procesowej przez strony w sprawach gospodarczych. Wskazać bowiem należy, iż wniosek o zawiązanie do próby ugodowej w proponowanej konstrukcji wymagałby przedstawiania przez wzywającego ustępstw procesowych na rzecz przeciwnika jeszcze przed jego stawiennictwem na posiedzeniu i zajęciem przez niego stanowiska co do możliwości zawarcia ugody co do zasady, a tym samym ab initio pogarszał sytuację procesową i negocjacyjną wzywającego. Idąc jednak w kierunku zaproponowanym przez projektodawcę zaaprobować można byłoby rozwiązanie, w którym wzywający we wniosku o zawiązanie do próby ugodowej musiałby zwięźle oznaczyć sprawę oraz wskazać zakres sprawy (zakres roszczeń), który podlegać miałby negocjacom w celu zawarcia ugody.	Uwaga nieuwzględniona
	Rzecznik Finansowy	Stworzenie przez strony procesu - zwłaszcza występujące w sprawie samodzielnie (które nie są reprezentowane przez profesjonalnego pełnomocnika - co zazwyczaj dotyczy konsumentów) - projektu ugody wydaje się obowiązkiem zbyt złożonym (skomplikowanym). Niezależnie od tego, Rzecznik Finansowy pozostawia pod rozważę, ewentualne uszczegółowienie, co powinien zawierać taki projekt (np. oznaczenie stron sporu, przedmiotu sprawy - ze szczególnym wskazaniem okoliczności spornych oraz przedstawienie propozycji ugodowego rozwiązania sporu).	Uwaga nieuwzględniona Projekt ugody nie musi być projektem przygotowanym „do podpisu”. lecz może się ograniczać do podstawowych założeń – postępowanie pojednawcze ma służyć właśnie jego dopracowaniu z udziałem sędziego. Nie wydaje się, by sporządzenie takiego projektu przekraczało możliwości strony, także będącej konsumentem.

art. 185 § 2	SA Poznań	Proponuje się dodatkowo zmienić § 2 w art. 185 przez nadanie mu brzmienia: „Postępowanie pojednawcze przeprowadza sąd w składzie jednego sędziego albo referendarz sądowy”; dodać także § 4: „Ilekcio ustawa stanowi o ugodzie zawartej przed sądem, rozumie się przez to także ugodę zawartą na posiedzeniu pojednawczym przed referendarzem sądowym”. W mojej ocenie prowadzenie postępowania przygotowawczego i ocena dopuszczalności zawarcia ugody nie wchodzi w zakres sprawowania wymiaru sprawiedliwości, lecz w zakres udzielania ochrony prawnej, stąd kompetencje w tym zakresie można powierzyć referendarzom sądowym. Przy tej okazji poddaję pod rozwałę możliwość powierzenia wykonywania referendarzom sądowym czynności w zakresie przeprowadzania dowodów poza rozprawą, w ramach instytucji pomocy sądowej (Cps, GCps), tj. przesłuchiwania świadków i stron, co przecież nie wymaga specjalnej znajomości sprawy, nic wiąże się z dokonywaniem oceny dowodów ani rozstrzyganiem sporu, a zatem i w tym przypadku nie mamy do czynienia ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości, a szeroko rozumianą ochroną prawną. Kwestię tę można uregulować dodając odpowiedni w art. 235 k.p.c. Przekazanie powyższych kompetencji odciążałoby sędziów. Dla referendarzy sądowych aspirujących do objęcia stanowiska sędziego lub asesora sądowego, byłoby to także dobre doświadczenie przygotowujące do powyższej roli, pozwalało nabrać obycia z salą rozpraw.	Uwaga nieuwzględniona Propozycja przedstawiona w uwadze została rozważona w toku prac nad projektem, jednak odstąpiono od niej ze względu na brak pewności, czy postępowanie pojednawcze z art. 185 k.p.c. stanowi dozwoloną referendarzom „czynność z zakresu ochrony prawnej niestanowiącą sprawowania wymiaru sprawiedliwości”. Wydaje się, że na taką zmianę w polskim procesie cywilnym jest jeszcze zbyt wcześnie. To samo dotyczy prowadzenia przez referendarzy pomocy sądowej.
art. 186 ¹	SA Wrocław SA Łódź ORA Łódź	Przepis powinien dawać możliwość zwrotu pism obraźliwych i nieczytelnych co w praktyce stanowi problem bowiem nadawanie biegu pismom obraźliwym w swej treści godzi w wymiar sprawiedliwości i jego powagę. Przepis jest nieprecyzyjny i powinien brzmieć w sposób następujący: „Pismo, które zostało wniesione jako pozew, a z którego nie wynika żądanie powoda, przewodniczący zwraca bez żadnych dalszych czynności”. Pojęcie żądania odpowiada roszczeniu powoda, co nie jest tożsame z „żądaniem rozpoznania sprawy”. Są to bowiem różne terminologicznie pojęcia. Powód, który nie sprecyzował wyraźnie swego żądania (roszczenia) zazwyczaj żąda rozpoznania jego sprawy. Po wtóre wydaje się w takim wypadku celowym wprowadzenie obligatoryjnego, a nie fakultatywnego zwrotu pozwu; Przepis w praktyce może być szkodliwy dla osób występujących bez pełnomocnika, nieumiejących prawidłowo sformułować żądania pozwu.	Uwaga nieuwzględniona Zmiany wymagają zebrania opinii i głębszej analizy, niemożliwe już na obecnym etapie prac nad projektem. Uwaga nieuwzględniona Kryterium rozróżnienia między pozwem a pismem, którego dotyczy proj. art. 186¹, jest właśnie to, czy wynika z niego żądanie rozpoznania sprawy, czyli, upraszczając, czy rzeczywiście jest to „sprawa” (w rozumieniu „oczywiście, sprawy cywilnej z art. 1 k.p.c.”). Sformułowanie proponowane w uwadze byłoby w istocie równoznaczne z brakiem formalnym w postaci niepodania osnowy – a nie o to chodzi w projektowanej instytucji. Z kolei fakultatywność zwrotu takiego pisma pozwala na niezbędną elastyczność w indywidualnych przypadkach. Tak więc argumenty przedstawione w uwadze nie uzasadniają odstąpienia od przyjętej koncepcji. Uwaga nieuwzględniona Przepis nie dotyczy nieprawidłowego sformułowania żądania pozwu, lecz całkowitego braku tego żądania w piśmie mającym

			pozory pozwu. Zarządzenie o zwrocie pisma w trybie tego przepisu podlega kontroli instancyjnej i nie powoduje niemożności późniejszego wystąpienia z żądaniem rozpoznania sprawy – co wystarczająco redukuje ryzyko nadużyć ze strony sądów i jego ewentualne negatywne skutki.
	Iustitia	Przepis oceniono negatywnie z uwagi na niski poziom językowy.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	SA Kraków	Zbędne wprowadzenie tego przepisu. Reguła, że pismo niezawierające żądania rozstrzygnięcia sprawy nie stanowi pozwu jest znana i ugruntowana w orzecznictwie sądowym. Nie jest sposobem rozwiązania problemu wprowadzenie przepisu o charakterze kauzalnym w sytuacji, gdy sędzia w sposób wadliwy nadaje bieg pismu nie stanowiącemu pozwu. Nadto wprowadzenie tego przepisu może być źródłem nadużyć w przypadku swobodnej interpretacji treści wpływającego do sądu pisma.	Uwaga nieuwzględniona Skoro reguła, że nie nadaje się biegu pismu nie zawierającemu żądania rozstrzygnięcia sprawy jest znana i ugruntowana w orzecznictwie sądowym, to nie ma przeszkód, by wprowadzić ją <i>expressis verbis</i> do przepisów Kodeksu. Z kolei błędom i nadużyciom przy jej stosowaniu powinien zapobiec mechanizm kontroli instancyjnej. Tak więc wyrażone w uwadze zastrzeżenia nie uzasadniają odstąpienia od przyjętej koncepcji.
	KRK	Z treści przepisu nie wynika, czy „pismo, które zostało wniesione jako pozew, a z którego treści nie wynika żądanie rozpoznania sprawy”, a które „przewodniczący może zwrócić wnoszącemu bez żadnych dalszych czynności” podlegać będzie zaskarżeniu, czy zarządzenie o zwrocie wymaga wskazania przyczyn dokonania zwrotu i czy strona może wnieść pismo (pozew) ponownie z zachowaniem skutków pierwotnego wniesienia. Każde pismo procesowe, jeżeli zawiera braki formalne, również w zakresie dokładnego określenia żądania, skutkować winno zastosowaniem reguł wynikających z art 130 k.p.c, co odpowiada zasadzie umiarkowanego formalizmu postępowania cywilnego.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	KIRP	Projektowany przepis stanowi kolejny z serii zwiększających formalizm postępowania cywilnego oraz dyskrejonalną władzę sędziego. W efekcie przewodniczący nie musi podejmować żadnych czynności, by dążyć do wyjaśnienia sprawy - nawet w sytuacji, gdy po drugiej stronie ma obywatela pozbawionego profesjonalnej pomocy. Skoro obywatel zgłasza się o pomoc do sądu powszechnego i we własnym zakresie próbuje sformułować żądanie rozpoznania sprawy, to w sytuacji, gdy nie ze swojej winy uczyni to wadliwie, sankcja będzie bardzo daleko idąca - zwrot pisma bez wyjaśnienia, dlaczego do tego zwrotu doszło. Pojawia się zasadnicza wątpliwość, czy konstrukcja ta zgodna jest z konstytucyjnym prawem do sądu, skoro proszącemu o udzielenie ochrony prawnej odmawia się jej bez wnikania w szczegóły danej sprawy i bez udzielenia jakiegokolwiek pomocy.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .
	NRA	Zwiększenie formalizmu postępowania i wprowadzenie dodatkowych rygorów, którymi mogą zostać obciążone strony. Nadmierne rygory i formalizacja postępowania nie sprawdziły się w praktyce i nie spełniły swojego celu. Nie jest to w związku z tym właściwy środek do	Uwaga nieuwzględniona Twierdzenia sprowadzają się do kwestionowania projektowanych rozwiązań przy całkowitym pominięciu przedstawionych w uzasadnieniu projektu argumentów – doświadczeń praktyki –

		zapewnienia sprawnego przebiegu postępowania sądowego.	które przemawiają za ich wprowadzeniem. Takie jednostronne podejście jest w stanie „uzasadnić” każdy „wniosek”, łącznie z imputowaną projektowi „próbą ograniczenia niezbywalnych obowiązków sądu, stanowiących urzeczywistnienie prawa przewidzianego w art. 45 ust. 1 Konstytucji”. Tego rodzaju pozorna argumentacja nie jest w stanie zmienić oceny co do konieczności wprowadzenia projektowanych rozwiązań.
art. 187 § 1 pkt 2	Iustitia	Wątpliwości budzi sens zmiany przepisu, który funkcjonuje od dawna i jest jasny w odczycie.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
art. 187 § 2 pkt 4	KIRP	Zgodnie z projektowanym przepisem zastrzono przesłanki złożenia w pozwie wniosku o żądanie dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich, ponieważ należy uprawdopodobnić, że strona nie może ich sama uzyskać. Dotychczas wniosek o żądanie dowodów nie był uzależniony od spełnienia jakichkolwiek przesłanek. Nietrudno jednak wyobrazić sobie sytuację, gdy uzyskanie takich dowodów nie jest dla powoda niemożliwe, ale wiąże się ze sporymi utrudnieniami lub dodatkowymi kosztami (np. dostęp do akt karnego postępowania przygotowawczego), a uzyskanie takiego dowodu przez sąd jest znacznie łatwiejsze. Z tego względu przesłanki złożenia wniosku o żądanie dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich powinny uwzględniać również takie okoliczności.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .
	Polski Związek Zarządzania Wierzytelnościami	Z punktu widzenia wierzyciela zapis ten należy poprawić. Często mają miejsce sytuacje, w których wierzyciel, starając się uzyskać dokument od organu państwowego bądź samorządowego, nie może go otrzymać na czas. Wskazane organy nie zawsze dokonają wystawienia stosowanego zaświadczenia o odmowie lub wydają stosowny dokument w terminie. Z uwagi na to, iż wierzyciel nie ma w wielu przypadkach realnego wpływu na działanie organów, zasadnym są dalsze prace nad przedstawionym przepisem, z uwagi na jego charakter względem wierzyciela ponieważ, oddalenie wniosku dowodowego jest zbyt daleko idącą konsekwencją.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	ORA Łódź	Przepis należy pozostawić w dotychczasowym brzmieniu. Będzie on bowiem powodował, że nawet jeżeli akta innej sprawy są w tym samym sądzie, a nawet w tym samym wydziale, strona będzie musiała je kopiować. Spowoduje to z jednej strony niepotrzebne koszty dla strony, z drugiej zaś obciążą sekretariaty zbędną pracą.	Uwaga nieuwzględniona Nie wydaje się by brzmienie proj. art. 187 § 2 pkt 4 k.p.c. uzasadniało obawę, iż przeprowadzenie dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach innej sprawy sądowej będzie polegało na obligatoryjnym sporządzeniu odpisów tych dokumentów. Na pewno zaś skłoni stronę do precyzyjnego wskazania, o który dokument jej chodzi, zamiast dotychczasowych ogólnikowych wniosków o „dołączenie akt w celach dowodowych”.
art. 191 ¹ § 1-3	SA Gdańsk	Proponowany przepis art. 191 ¹ § 3 k.p.c. narusza zasadę kontradyktoryjności, gdyż prowadzi do tego, że postępowanie toczy się z udziałem tylko jednej strony.	Uwaga nieuwzględniona Doręczenie odpisu pozwu jest uzasadnione potrzebą podjęcia przez pozwanego obrony, która nie występuje w przypadku oczywistej bezzasadności powództwa. Analogiczna regulacja art. 514 § 2 k.p.c., obowiązująca już w postępowaniu nieprocesowym,

		nie budzi dotychczas żadnych kontrowersji.
KIRP	Wątpliwości budzi fakt dokonywania w tym zakresie jednostronnej oceny przez sędziego. Kolejnym krokiem jest uproszczone postępowanie odwoławcze. Dodatkowo cały proces odbywa się w zupełności bez udziału pozwanego, który nawet nie posiada wiedzy o toczącym się postępowaniu. Regulacje te budzą wątpliwości, co do ich zgodności z rudymenarnym prawem każdego obywatela zagwarantowanym w art. 45 Konstytucji RP. Bezsprzecznie, regulacje te stanowią ułatwienie dla sądu, ale jednak czy zachowana jest równowaga pomiędzy tym, co jest prawem obywatela, a tym, co ułatwieniem dla sądu? Celem postępowania cywilnego jest rozstrzygnięcie sporu poprzez wyjaśnienie wszelkich okoliczności faktycznych, a nie dążenie do jak najszybszego zakończenia sprawy i poprawy w ten sposób statystyk. Tym samym, regulację tę należy przebudować, by jednak umożliwić: po pierwsze - pozwanemu udział w postępowaniu i zaprezentowanie swojego stanowiska, a po drugie - powodowi takie ewentualne przedstawienie treści żądania (a należy pamiętać, że przepis ten dotknie przede wszystkim obywateli pozbawionych profesjonalnej reprezentacji], aby możliwe było jego rozpatrzenie przez sąd powszechny.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .
SA Warszawa	Projektowane rozwiązanie budzi liczne wątpliwości interpretacyjne, w szczególności nie zostały określone skutki, jakie wywołuje oddalenie powództwa przy zastosowaniu tego przepisu z punktu widzenia art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Brak także regulacji dotyczącej podstaw doręczenia (lub nie) pozwanemu odpisu apelacji powoda od wyroku oddalającego oczywiście bezzasadne powództwo, w art. 367 ¹ § 1 mowa jest jedynie o uprawnieniu sądu II instancji.	Uwaga nieuwzględniona Podniesiona w uwadze wątpliwość co do zakresu powagi rzeczy osądzonej wynikającej z wyroku wydanego w trybie proj. art. 191 ¹ k.p.c. ma charakter teoretyczny, ponieważ po pierwsze powaga ta ogranicza się tylko do ocen, które przesądzą o oczywistej bezzasadności oddalonego powództwa, a po drugie oczywisty stopień bezzasadności powództwa implikuje, że nie ma ono ani mieć nie może żadnych skutków prawnych, aktualnych ani potencjalnych, dla „pozwanego”. Przeprowadzenie postępowania odwoławczego w trybie z proj. art. 367 ¹ k.p.c. powinno zależeć od wstępnej oceny szans uwzględnienia apelacji; uwzględniając sytuację procesową, w której taka apelacja zostaje wniesiona, należy się spodziewać, że sąd odwoławczy będzie od tego trybu odstępował tylko sporadycznie.
NRA	Wzrost zakresu dyskrejonalnej władzy sędziego, sędzia uzyskuje prawo do rozstrzygnięcia bez przeprowadzenia postępowania. Mając na uwadze zagwarantowane na mocy art. 45 Konstytucji prawo do sądu, projektowana regulacja może okazać się kolejną barierą w jego realizacji. Uwzględniając ponadto uproszczony przebieg postępowania odwoławczego od wyroku wydanego na podstawie 191 ¹ , może dojść do sytuacji, w której obywatel pomimo wytoczenia powództwa i uiszczenia stosownych opłat nie uzyska możliwości wykazania zasadności przysługującego mu roszczenia, bowiem jego wnioski dowodowe nie	Uwaga nieuwzględniona Por. odniesienie się do uwagi do art. 186 ¹

		zostaną rozpoznane. Proponowane w projekcie usprawnienie jest ułatwieniem dla sądu, które jednak nie przynosi symetrycznych korzyści dla obywatela realizującego konstytucyjne prawo do sądu.	
	KRK	Umieszczenie przepisu budzi wątpliwości - raczej przepis winien zostać zamieszczony po art. 187 k.p.c. Oczywista bezzasadność roszczenia, stwierdzona bez przeprowadzenia rozprawy i postępowania dowodowego, będzie raczej wyjątkowym przypadkiem.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	SA Katowice	Wprowadzenie możliwości oddalenia powództwa bez doręczenia odpisu pozwu, stanowi złamanie zasady, że odpis pozwu powinien być zawsze doręczony. Pozwany ma prawo wiedzieć, że został pozwany, nawet gdyby powództwo miało być oddalone jako bezzasadne; wiedza o wyroku i pozwie pozwala stronie pozwanej bronić się przed kolejnym powództwem zarzutem powagi rzeczy osądzonej (gdy nie doręczono pozwanemu odpisu pozwu ani wyroku, nie wie że zapadł wyrok ani co jest objęte powagą rzeczy osądzonej); odpis pozwu wraz z wyrokiem oddalającym powództwo powinien być doręczany stronie pozwanej	Uwaga nieuwzględniona Jak wyżej
art 191 ¹ § 4	SA Poznań	Proponuję zmienić § 4 art. 191 ¹ w końcowej części, gdyż jest obciążony błędem gramatycznym - można mówić o „terminach wniesienia środków zaskarżenia” albo o „terminie wniesienia środka zaskarżenia”, gdyż jeden środek zaskarżenia może mieć tylko jeden termin na jego wniesienie. Tymczasem projektowany przepis mówi o terminach wniesienia (liczba mnoga) środka zaskarżenia (liczba pojedyncza).	W uwzględnieniu uwagi przeredagowano brzmienie przepisu.
	Rzecznik Finansowy	Ograniczenie uzasadnienia wyroku oddalającego powództwo w przypadku jego oczywistej bezzasadności jedynie do wyjaśnienia, dlaczego powództwo zostało uznane za oczywiście bezzasadne wydaje się niewystarczające z punktu widzenia ochrony praw pozwanego. Rzecznik Finansowy poddaje pod rozagę wskazanie pewnych minimalnych warunków, jakie takie wyjaśnienie powinno zawierać - np. wskazanie podstawy faktycznej i prawnej uznania powództwa za oczywiście bezzasadne.	Uwaga nieuwzględniona Wskazania wymienione w uwadze wydają się z natury rzeczy wchodzić w skład wyjaśnienia, dlaczego powództwo jest oczywiście bezzasadne. Ich wyszczególnianie w treści przepisu byłoby więc zbędną kazuistyką.
art. 200	Polski Związek Zarządzenia Wierzytelnosciami	Zmiana w części nakazującej sądom badanie właściwości miejscowej z urzędu nie zasługuje na uwzględnienie. Dalsze rozszerzanie kompetencji sądu I instancji w zakresie kontroli przed wejściem w spór co do istoty sprawy wydają się zbyteczne i niepotrzebnie przedłużające postępowanie przed doręczeniem pozwu pozwanemu. Będzie to miało szczególnie niekorzystny skutek dla wierzycieli wnoszących powództwo przeciwko dłużnikom, którzy nie mają zamiaru brać udziału w postępowaniu i nie wchodzić w spór co do istoty sprawy - np. w przypadku pozwu przeciwko spółce kapitałowej, która zaprzestała prowadzenia działalności i nie odbiera korespondencji pod adresem z KRS. W sytuacji, w której wierzyciel nie będzie w stanie wykazać dokumentem, że została zawarta umowa, na podstawie której sądem właściwym w sprawie jest sąd inny niż właściwy miejscowo dla dłużnika,	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹

		sprawa automatycznie zostanie przekazana. Zgodnie z projektem, sąd ma możliwość, a nie obowiązek wydania wyroku zaocznego w takiej sytuacji, zatem należy spodziewać się, że nie w każdym ww. przypadku, na posiedzeniu niejawnym zostanie wydany wyrok zaoczny, a wierzyciele będą wzywani do stawienia się w sądach położonych daleko od siedziby wierzyciela lub poniesienia znacznych kosztów zastępstwa procesowego. PZZW kwestionuje fakt powiązania w uzasadnieniu projektu istoty właściwości miejscowej sądu ze znacznym obłożeniem sądów położonych w dużych ośrodkach miejskich. Powyższe nadmierne obciążenie sądów wynika nie tylko ze wskazanej w uzasadnieniu projektu centralizacji handlu i usług, ale także z większej niż na terenach prowincjonalnych gęstości zaludnienia. Sprawy gospodarcze, w których pozwany nie podnosił zarzutu niewłaściwości miejscowej sądu nie były przyczyną opóźnień w rozpoznawaniu spraw przez sądy. W opinii PZZW, mimo korzystnego kierunku zmian zawartych w Projekcie, zmiany w zakresie konieczności badania właściwości miejscowej z urzędu nie są konieczne i przyczynią się do pogorszenia sytuacji wierzyciela w procesie cywilnym. PZZW podziela przy tym stanowisko wnioskodawcy co do braku zasadności wytaczania powództw przeciwko Skarbowi Państwa przed sądy położone w m.st. Warszawę. Możliwość wytaczania powództwa przeciwko Skarbowi Państwa nie jest jednak związana z koniecznością badania właściwości miejscowej sądu przez sąd I instancji z urzędu. To do powoda należy wskazanie sądu właściwego, zatem regulacja zawarta w art. 37 Projektu w opinii PZZW jest wystarczająca.	
art. 203	SA Katowice	Wprowadzenie instytucji posiedzenia przygotowawczego oraz odstąpienia od zasady wyznaczania rozprawy powoduje też konieczność zmiany art. 203 § 1 k.p.c. wyznaczającego termin do którego można cofnąć pozew bez zgody pozwanego (obecnie do rozpoczęcia rozprawy). Już obecnie przepis ten wywołuje negatywne skutki (cofanie pozwu przed rozpoczęciem rozprawy a po wniesieniu sprzeciwu od nakazu zapłaty jest dość powszechne) a po zmianach jego treść w ogóle nie będzie korelować z założonym przez ustawodawcę tokiem procesu. Zgodnie bowiem z art. 205³ § 4 pozwany może sprzeciwić się umorzeniu postępowania w razie niestawienia powoda na posiedzeniu przygotowawczym (brak stawienia traktuje się jak cofnięcie pozwu) a z drugiej strony do czasu rozpoczęcia rozprawy w obecnym brzmieniu art. 203 k.p.c. powód może cofnąć pozew. Wydaje się, że cofnięcie pozwu bez zgody pozwanego powinno być możliwe tylko do doręczenia odpisu pozwu.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie wskazuje na niespójność terminu ograniczającego cofnięcie pozwu bez zgody pozwanego z wprowadzonymi w ciągu ostatnich lat normami ograniczającymi dyspozytywność stron. Zawarta w uwadze propozycja skrócenia tego terminu do czasu doręczenia odpisu pozwu jest warta rozważenia, jednakże wymaga głębszej analizy. Na obecnym etapie prac nad projektem nie jest to już możliwe; prace te zostaną przeprowadzone przy kolejnej nowelizacji k.p.c.

art. 203 ¹	SA Łódź	1) Wydaje się, że obecnie przeważa zasada, że wyrazy nieopłacony, nie pochodzący, piszemy razem (tak: w przepisach o nieopłaconej pomocy prawnej i art. 398⁶ § 2 k.p.c.). Dlatego w przepisie art. 203¹ § 1 projektu wyraz nie pochodzący należałoby zapisać razem co zapewni jednolitość zasad w systemie aktów prawnych; 2) Zarzut potrącenia ma charakter procesowy, a samo potrącenie charakter materialnoprawny. Zarzut potrącenia jest sposobem dochodzenia roszczeń i pozwala na uniknięcie dwóch procesów o zapłatę. W tej sytuacji całkowicie chybiony jest zamiar ograniczeń wprowadzonych w art. 203¹ § 1-4 projektu. Jego celem jest zapewnienie szybkości postępowania. Złudny to cel gdy się zważy, że dłużnik wytoczy drugi proces. Po wtóre przepis ów jest niespójny z art. 840 k.p.c, który pozwala na żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności na skutek potrącenia wzajemnej wierzytelności. Po co wówczas prowadzić proces o zapłatę, wydawać wyrok, poddać go kontroli instancyjnej, by następnie pozbawić ten tytuł wykonalności na skutek pozasądowego potrącenia (sic!!!) lub podniesionego zarzutu potrącenia.	1) Uwaga uwzględniona 2) Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których zaprojektowano zmiany w zakresie zarzutu potrącenia, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających odstępianie od przyjętej koncepcji.
	SA Szczecin	Zmiana art. 203 i 204 spowoduje zwiększenie ilości powództw wzajemnych, bo większość wierzytelności pieniężnych nadaje się do potrącenia, a zarzut potrącenia został znacznie ograniczony. Zmiana ta może znacznie wydłużyć czas trwania postępowań, bo nawet najbardziej sporny przedmiot potrącenia może być przedmiotem pozwu wzajemnego. Nadto należy podkreślić, że ograniczenia procesowe w zakresie zarzutu potrącenia zwiększą znacząco ilość powództw przeciwegzekucyjnych, gdyż w takim postępowaniu strony, które nie mogły zgłosić zarzutu potrącenia w procesie będą się bronić przed egzekucją zarzutem wygaśnięcia wierzytelności	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie wskazuje na możliwość wzrostu liczby procesów o wierzytelności podlegające potrąceniu, pomija jednak stwierdzone w praktyce fakt, że znaczna część tych zarzutów jest fabrykowana tylko dla obstrukcji procesowej. Tak więc ograniczenie możliwości podnoszenia zarzutu potrącenia nie powinno doprowadzić ani do wzrostu liczby powództw wzajemnych, ani do wzrostu powództw opozycyjnych.
	SA Gdańsk	art. 203 ¹ § 3 nie reguluje skutków późniejszego zgłoszenia zarzutu potrącenia	Uwaga nieuwzględniona W uzasadnieniu projektu wyjaśniono, iż zgłoszenie zarzutu opartego na wierzytelności nie spełniającej żadnego z wymagań określonych w art. 203¹ k.p.c. będzie skutkować bezskutecznością tego zarzutu i jego nieuwzględnieniem w rozstrzygnięciu. Sąd w wyroku kończącym proces nie rozstrzyga odrębnie o zasadności tego zarzutu, więc jego nieuwzględnienie nie rodzi powagi rzeczy osądzonej i nie pozbawia pozwanego do dochodzenia jego wierzytelności w innym procesie, na zwykłych zasadach.
	NRA	Rozwiązanie to nie daje się w sposób sensowny pogodzić z materialnoprawną normą regulującą dopuszczalność potrącenia roszczeń i w związku z tym należy je ocenić negatywnie. Ograniczenie możliwości podnoszenia zarzutu potrącenia stanowi usprawienie jedynie dla sądu, który nie musi w tym przypadku prowadzić postępowania dowodowego w celu wykazania, czy doszło do umorzenia	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.

		należności dochodzonej pozwem z należnością przysługującą pozwanemu wobec powoda. Należy zwrócić uwagę, że w przypadku skutecznego potrącenia wzajemnych wierzytelności, powód musiałby zwrócić zasadzoną na jego rzecz należność ponieważ uzyskałby ją bezpodstawnie. Proponowana regulacja może w związku z tym spowodować większe komplikacje dla stron niż konieczność przeprowadzenia dodatkowych dowodów w trakcie postępowania.	
SA Warszawa		Ograniczenie podstaw zarzutu potrącenia jedynie do wierzytelności pozwanego z tego samego stosunku co wierzytelność dochodzona przez powoda (poza wierzytelnościami pozwanego, które są niesporne lub udowodnione dokumentem nie pochodzącym od pozwanego), ogranicza materialnoprawne uprawnienie pozwanego wynikające z treści art. 498 k.c. Może naruszać zasadę równości stron w procesie, i zasadę realnej możliwości zgłoszenia swych racji przed sądem i obowiązkiem ich rozważenia przez sąd. Tak ukształtowane ograniczenie narusza zasadę symetryczności pozycji stron w procesie, statuując korzystniejszą pozycję powoda (ograniczenia dot. zarzutu potrącenia w postępowaniu uproszczonym odpowiadają ograniczeniom powoda odnośnie dochodzonych w tym postępowaniu roszczeń. Pojęcie „tego samego stosunku prawnego” może budzić w praktyce spory interpretacyjne. Pozytywnie natomiast należy ocenić zmianę wprowadzaną w § 2, § 3, § 4.	Uwaga nieuwzględniona Ograniczenie podstawy wierzytelności podlegającej potrąceniu do tego samego stosunku prawnego ma zapobiec poszerzaniu zakresu rozpoznania sprawy na kwestie w ogóle nie związane z pierwotnym przedmiotem postępowania. Z punktu widzenia wykładni celowościowej nie ma więc przeszkód, by pojęcie „tego samego stosunku prawnego” rozumieć elastycznie, dopuszczając rozpoznawanie np. akcesoryjnych stosunków prawnych, o ile nie doprowadzi to do zwłoki w rozstrzygnięciu roszczenia głównego. Ograniczenia w zakresie potrącenia dotyczą wyłącznie możliwości jego podniesienia jako zarzutu procesowego, nie wpływają natomiast na możliwość dochodzenia potrąconej wierzytelności w drodze powództwa czy powództwa wzajemnego. Proj.art. 203 ¹ k.p.c. w żaden sposób nie ogranicza więc dopuszczalności potrącenia jako czynności materialnoprawnej, jego skutków ani prawa do sądu w tym zakresie; prawne konsekwencje potrącenia wierzytelności można realizować na takich samych zasadach, jak wszystkie inne prawa podmiotowe.
Iustitia		Może to doprowadzić do zwiększenia ilości procesów, a co za tym idzie obciążenia sędziów i sądów. Należałoby dokonać szczegółowej analizy skutków takiej regulacji w tym zakresie.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
ORA Łódź		Przepis budzi poważne wątpliwości, gdyż znacznie ogranicza podniesienie zarzutu potrącenia. Strona w pewnych wypadkach będzie zmuszona występować oddzielnie na drogę sądową co do wierzytelności z innego stosunku prawnego. Dotychczas możliwe było to w jednym procesie. Ponadto § 4 odsyłający do przepisów o pozwie jest niecelowy, gdyż zbędne jest zamieszczanie wszystkich elementów pozwu w piśmie z zarzutem potrącenia.	Uwaga nieuwzględniona Patrz SA Warszawa
KRK		Przepis projektowanego art. 203 ¹ (który raczej winien być umiejscowiony po art 24 k.p.c.) pozostaje w sprzeczności z przepisami kodeksu cywilnego. Zgodnie bowiem z treścią art 498 k.c. „gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹

	organem państwowym. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej". Skoro potrącenie, jako instytucja prawa materialnego, nie zawiera żadnych ograniczeń co do rodzaju potrącanych należności, w szczególności nie zawiera ograniczenia do wierzytelności „z tego samego stosunku prawnego co wierzytelność dochodzona przez powoda”, zaś każdorazowo skutkiem potrącenia jest umorzenie obu wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej, brak jest podstaw do uniemożliwiania pozwanemu powoływania się na tę okoliczność.	
KIRP	Projektowany art. 203¹ znacznie ogranicza możliwość podniesienia w postępowaniu cywilnym zarzutu potrącenia. Takie rozwiązanie być może skróci czas postępowania, ale spowoduje, że pozwany, któremu przysługuje zarzut potrącenia, ale nie może go podnieść w toczącym się postępowaniu, będzie musiał skorzystać z powództwa opozycyjnego lub wystąpić z powództwem w odrębnym postępowaniu. Będzie to oznaczać zwiększenie liczby spraw wpływających do sądu. Z uzasadnienia projektu wynika, że celem zmiany jest zapobieganie nadużywaniu zarzutu potrącenia oraz ograniczenie nadmiernej zwłoki w postępowaniu. Należy jednak podkreślić, że zarówno dotychczasowe, jak i projektowane przepisy pozwalają w wystarczającym stopniu osiągnąć podobny skutek. W orzecznictwie wskazuje się, że zarzut potrącenia co do zasady podlega wymaganiom ogólnym przewidzianym dla zarzutów merytorycznych oraz normom postępowania regulującym, do kiedy dane fakty mogą być przytaczane. Zgodnie z art. 217 § 2 k.p.c. w dotychczasowym brzmieniu sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Projektowane przepisy, tj. art. 205¹² § 1 w przypadku wyznaczenia posiedzenia przygotowawczego oraz art. 205¹² § 2 w zw. z art. 205³ § 2 w sytuacji, gdy nie zarządzono przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego, przewidują podobny skutek. Obecnie istniejący procesowy zarzut potrącenia w pełni odpowiadał potrzebom społeczno-gospodarczym tej instytucji. Ponadto trudno zgodzić się z argumentacją, że był jedną z przyczyn obstrukcji procesowej, skoro służył rozstrzygnięciu istniejących sporów między stronami. Ograniczenie sprawy do jednego konkretnego sporu nie spełnia w pełni swej społecznej funkcji, bowiem między stronami nadal istnieje kilka konfliktów, które mogą stać się podstawą generowania kolejnych spraw w sądzie. Rozstrzygnięcie jednej konkretnej sprawy między stronami nie zawsze jest równoznaczne z zapewnieniem sprawiedliwości społecznej w ich odczuciu.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9¹.
SA	Nie negując zasadniczego kształtu przepisu wydaje się zasadne jego	Uwaga nieuwzględniona

	Wrocław	rozszerzenie od razu na przypadki gdy potrącenie zostało dokonane przed wszczęciem postępowania. Częste są sytuacje gdy powód wręcz zataja, że uznający należność z danej czynności dłużnik równocześnie potrąca swoją wierzytelność wzajemną, nawet z innego stosunku (np. innej umowy o roboty budowlane). Zwrócić należy uwagę, że pomocne mogą tu być poglądy doktryny i orzecznictwa zaistniałe na kanwie art. 493 § 3 k.p.c. gdzie zamieszczone jest dość podobne uregulowanie. Przypomnieć należy, że zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 grudnia 2013 r. V CSK 37/13 „Przewidziane w art. 493 § 3 k.p.c. wymagania udowodnienia wierzytelności do potrącenia dokumentami wskazanymi w art. 485 k.p.c. nie dotyczą sytuacji, w której do potrącenia doszło przed doręczeniem pozwanemu nakazu zapłaty i pozwu.”. Jeżeli możliwość potrącenia takich wierzytelności nie będzie przewidziana wcześniej, to spodziewać należy się sporów doktrynalnych i wątpliwości orzeczniczych, a w skrajnych sytuacjach zupełnie zbędnego zwiększenia ilości spraw sądowych. W tej sytuacji należy postulować wyraźne wskazanie, że jest możliwe podniesienie zarzutu potrącenia każdej wierzytelności (a nie tylko tej z tego stosunku prawnego) w razie dokonania go przed wniesieniem pozwu.	Przepis z założenia dotyczy każdego zarzutu potrącenia, niezależnie od chwili złożenia oświadczenia i wystąpienia skutku; z uszczegółowieniem przepisu należy poczekać, aż taka potrzeba ujawni się w praktyce.
	KIRP	Wątpliwości PZZW ograniczają się do uznania zarzutu potrącenia za spóźniony w przypadku, gdy nie został on zgłoszony we wstępnej fazie procesu. W sytuacji, gdy roszczenie dłużnika wobec wierzyciela jest wymagalne, a dłużnik odpowiednio je udowodni, brak jest podstaw do uznania zarzutu za spóźniony. Należy zauważyć, że prekluzja dowodowa istniejąca w obecnym stanie prawnym obejmuje okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie wniosków lub odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej. Sąd ma już możliwość pominięcia twierdzeń i dowodów powołanych wyłącznie dla zwłoki, zaś uniemożliwienie powołania zarzutu potrącenia w toku procesu stanowi bezpodstawne pozbawienie strony jej praw. Jeżeli zatem na podstawie dowodów przeprowadzonych w sprawie można ustalić okoliczności potwierdzające zasadność potrącenia, w opinii PZZW brak jest podstaw do uniemożliwienia stronom dokonywania zarzutów potrącenia w toku postępowania. Niedopuszczalność zarzutu potrącenia nie powinna przy tym obejmować zarzutów oczywiście zasadnych, potwierdzonych przez dłużnika odpowiednimi dowodami w postaci dokumentów, których przeprowadzenie nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy, lub też zarzutów niekwestionowanych przez wierzyciela.	Rekomendacja nieuwzględnienia uwagi. Patrz art. 4¹.
art. 203 ¹ § 5	SA Poznań	Proponuje się dodać § 5 w brzmieniu: „Nie stanowi zarzutu potrącenia zarzut nieistnienia wierzytelności powoda oparty na twierdzeniu o jej wygaśnięciu w następstwie złożenia przez pozwanego przed doręczeniem mu odpisu pozwu materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu”.	Uwaga nieuwzględniona Wskazana w uwadze różnica między zarzutem potrącenia <i>sensu stricto</i> (gdy oświadczenie o potrąceniu składa się w formie zarzutu procesowego) a zarzutem wygaśnięcia wierzytelności wskutek umorzenia w następstwie potrącenia sprowadza się w istocie do

		Sporna w praktyce sądowej jest kwestia, czy zarzutem potrącenia jest tylko zarzut procesowy połączony z jednoczesnym materialnoprawnym oświadczeniem o potrąceniu lub materialnoprawnym oświadczeniem o potrąceniu złożonym osobno, ale po doręczeniu odpisu pozwu, czy też zarzut potrącenia obejmuje każde powołanie się na wzajemną kompensatę roszczeń, chociażby poza procesem i przed jego wszczęciem. Proponowany przepis rozwiewa wątpliwości w tej mierze. Oczywiście można przyjąć rozwiązanie dokładnie odwrotne, tj. że przez zarzut potrącenia uważa się każde twierdzenie o potrąceniu, choćby zostało dokonane przed wniesieniem pozwu - ważne, by rozwiązać wątpliwości, zwłaszcza że korzystanie z zarzutu potrącenia wydaje się coraz częstsze, a kwestia powyższa ma szczególne znaczenie w postępowaniu uproszczonym, gdzie zarzut potrącenia jest niedopuszczalny - art. 505⁴ k.p.c. (istotne jest więc czy można się jednak powołać na nieistnienie wierzytelności jako skutek kompensaty dokonanej przed doręzeniem pozwu, czy nie). Także mając na uwadze wprowadzony art. 203¹ k.p.c. tym bardziej za celowe należy uznać jej uzupełnienie, by i te nowe przepisy w powyższym kontekście nie budziły wątpliwości interpretacyjnych.	togo, czy oświadczenie o potrąceniu, wymagane przez art. 499 Kodeksu cywilnego, zostało złożone drugiej stronie przed czy po zawiśnięciu sprawy. Jednakowoż skutki prawne takiego oświadczenia pozostają identyczne niezależnie od chwili złożenia, więc nie wydaje się, by wprowadzenie tego zróżnicowania do Kodeksu było potrzebne w praktyce. Jeżeli zaś praktyka stosowania proj. art. 203¹ k.p.c. wykaże taką potrzebę, będzie trzeba dokonać odpowiedniej poprawki.
art. 204	SA Szczecin	Należałoby rozważyć zastąpienia słowa „lub” w projektowanym art. 204 § 1 spójnikiem „i”.	Uwaga nieuwzględniona Proponowane w uwadze zaostrezenie wymagań wobec powództwa wzajemnego (zmiana proj. art. 204 § 1 k.p.c. polegająca na zastąpieniu spójnika „lub” spójnikiem „i”) nie wydaje się trafne. Doświadczenia praktyki nie wskazują na dysfunkcję instytucji powództwa wzajemnego, która uzasadniałaby taką zmianę.
	SA Warszawa	Nieprawidłowe zastosowanie reguł interpunkcyjnych (alternatywa rozłączna) budzi zasadnicze wątpliwości interpretacyjne.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie wskazuje, na czym polega mniemany błąd interpunkcyjny ani dlaczego zastosowanie alternatywy rozłącznej miałoby być nieprawidłowe.
prekuzja	Iustitia	Oslabienie dyskrejonalnej władzy sędziego na rzecz prekluzji, z rozbudowanymi, sztywnymi ramami procesowymi opiera się na założeniu braku zaufania do sądu (sędziego) i stron, a także na omnipotencji projektodawcy.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4¹.

Posiedzenie przygotowawcze, planowanie rozpraw	SA Białystok	Rozwiązania proponowane w art. 205 ¹ i nast. projektu są zbyt daleko idące i za bardzo szczegółowe. Obligatoryjne posiedzenie przygotowawcze, w których strony mają obowiązek uczestniczyć, z sankcją sporządzenia planu rozprawy w przypadku nie rozwiązania sporu między stronami wydaje się być dobrym rozwiązaniem, ale tylko w sprawach skomplikowanych, wielowątkowych. Niewątpliwie dobrym rozwiązaniem jest uznanie, że w niektórych sytuacjach przewodniczący może odstąpić od jego wyznaczania, bowiem wiele spraw jest prostych i ich procedowanie również z zastosowaniem posiedzenia przygotowawczego jedynie przedłużyłoby postępowanie.	Uwagi nieuwzględnione 1. Polski system prawny przez wiele dziesięcioleci lekceważył znaczenie organizacji postępowania dla sprawnego prowadzenia procesu, a tym samym – dla realizacji prawa do sądu. Konsekwencją tego podejścia jest tempo prowadzenia postępowań sądowych. Liczba jednostek redakcyjnych ustanawiających realny system planowania postępowania bynajmniej nie przekłada się na przewidywanie, że organizowanie postępowania zdominuje rozpoznanie sprawy. 2. Wskazanie podstawy prawnej na żądanie sądu – tak samo zresztą, jak i bez tego żądania – w niczym nie narusza zasady <i>iura novit curia</i> , a tylko ewentualnie może stanowić pomoc dla sądu. Zresztą obowiązek ten nie jest opatrzony sankcją – poza utratą możliwości przekonania sądu do swego stanowiska. 3. Potrzeba ostrych rygorów w fazie planowania postępowania jest oczywista i została wyjaśniona w uzasadnieniu projektu. Sankcje nie wydają się przesadne, skoro chodzi w istocie rzeczy o stawiennictwo na jednym tylko, za to kluczowym terminie posiedzenia. Ostrzejsza sankcja wobec powoda znajduje uzasadnienie w tym, że wymaga się od niego konsekwencji w zachowaniu – skoro przedstawił sądowi sprawę do rozstrzygnięcia, to logiczne jest, by zadbał także o sprawy przebieg postępowania prowadzącego do tego rozstrzygnięcia. Umorzenie postępowania z powodu niestawiennictwa powoda na posiedzeniu przygotowawczym nie pozbawia go prawa dochodzenia roszczenia w kolejnym pozwie – nie ma więc mowy o odmowie prawa do sądu.
	SA Gdańsk	W postępowaniu procesowym idea posiedzenia przygotowawczego, stanowiącego próbę rozwiązania sporu bez dalszych posiedzeń, niemal w każdej sprawie nie zostanie zrealizowana. Nie jest jasne w jaki sposób, stosując przepisy kpc, nastąpić miałyby rozwiązanie sporu bez prowadzenia dalszych posiedzeń. Jedyne takie możliwości to cofnięcie pozwu, co raczej nie będzie się zdarzać, lub równie mało prawdopodobne zawarcie ugody sądowej. W konsekwencji wątpliwości budzi celowość wyznaczania posiedzenia przygotowawczego. Nie jest też jasne, na czym polegać ma zaznajamianie stron z prawnymi aspektami sporu oraz możliwymi sposobami rozwiązania sporu.	Uwaga nieuwzględniona Jest oczywiste, że opłaca się włożyć pewien wysiłek w zaplanowanie czynności, by w późniejszym toku czynności ustrzec się chaosu – którego zwalczenie wymaga znacznie więcej czasu i pracy. Przepisy o organizacji postępowania opierają się na tym właśnie założeniu.
	SA Warszawa	W projektowanych przepisach brak instrumentów umożliwiających zdyscyplinowanie stron w zakresie przygotowania się do prowadzenia sprawy, np. poprzez nakazanie już w momencie składania wniosku dowodowego wskazania miejsca zamieszkania świadka, bez możliwości wzywania go według miejsca zatrudnienia - pod rygorem pominięcia dowodu. Wielokrotnie strony wskazują, jako adres, na który należy wzywać świadka miejsce jego ostatniego zatrudnienia. Dotyczy	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 235 ² § 1 pkt 6 w zw. z proj. art. 235 ¹ daje podstawę do zobowiązania strony do wskazania adresu, pod którym można wezwać świadka (przy czym w myśl art. 135 § 1 k.p.c., nie musi to być adres miejsca jego zamieszkania). Natomiast sankcją oczywistych zaniedbań stron przy gromadzeniu przez nie dowodów powinno być zastosowanie instytucji z art. 242 k.p.c.

		to przede wszystkim spraw gospodarczych, w których świadkami są pracownicy np. budowlani, często zmieniający miejsce zatrudnienia. W konsekwencji, dopiero po uzyskaniu informacji od sądu, że osoba ta nie jest już zatrudniona w danym miejscu, strona rozpoczyna poszukiwanie świadka, co trwa wiele miesięcy i często nie przynosi rezultatu. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku wskazania adresu niewłaściwego, wezwania zwracane są po złożeniu awiza przez pocztę i strona po kilku takich zwrotach rozpoczyna poszukiwania miejsca pobytu świadka, co również wydłuża postępowanie.	
	KIRP	Wątpliwości pojawiają się w kontekście sposobu prowadzenia postępowania dowodowego. Już obecnie funkcjonująca treść art. 207 k.p.c. była odbierana jako zbyt rygorystyczna. Co więcej, nie przyniosła ona żadnych konkretnych efektów. Nie przyczyniła się ani do usprawnienia, ani przyspieszenia postępowania. Obecne regulacje stanowią, co do zasady ich powielenie. Zatem, czy jest sens powielać rozwiązania, które w praktyce się nie sprawdziły? Ponadto wskazać należy, że taka konstrukcja różnicuje strony. Sytuacja powoda, który ma zdecydowanie więcej czasu na przygotowanie stanowiska i zebranie dowodów jest diametralnie różna od pozwanego, który najczęściej ma zaledwie dwa tygodnie. W praktyce, w szczególności, gdy sprawa powierzana jest profesjonalnemu pełnomocnikowi, czasu jest jeszcze mniej. Dotychczasowa regulacja posługiwała się jednak wymogiem „uprawdopodobnienie” w przypadku składania wniosków dowodowych w późniejszych niż pozew/odpowiedź na pozew pismach procesowych. Obecnie w art. 205 ³ § 2 pojawia się sformułowanie „wykaże”, zatem będzie w tym zakresie prowadzone odrębne postępowanie dowodowe. Wydaje się, że generalnie sztuczne usztywnianie prekluzji ustawowej ani nie przyniosło efektów w obecnym brzmieniu przepisów, ani prawdopodobnie nie przyspieszy postępowania w proponowanym. Wszelkie usztywnienia procedury zwykle generują większe koszty. Obecnie zgodnie z art. 207 k.p.c. pojawiają się pisma procesowe i sądowe związane m.in. z wnioskiem o przedłużenie terminu na odpowiedź na pozew, czy wnioskami o wyrażenie zgody na złożenie pisma procesowego, które w nowym stanie prawnym nie będą już możliwe. Decyzją przewodniczącego będą mogły być jedynie składane pisma przygotowawcze. Natomiast w przypadku braku przeprowadzenia postępowania przygotowawczego prekluzja dowodowa uległa mocnemu złagodzeniu (vide 205 ¹² § 2 k.p.c.). Z praktycznego punktu widzenia dobrym rozwiązaniem wydaje się pozostawienie tego uprawnienia w gestii sądu, który oznacza moment składania wszystkich wniosków dowodowych pod rygorem przewidzianych prawem skutków procesowych. W konkluzji, w przypadku pozostawienia dotychczasowych rozwiązań należałoby rozważyć zastąpienie słowa „wykaże” słowem „uprawdopodobni”. Z tych samych względów należy	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .

	się opowiedzieć za pozostawieniem art. 217 k.p.c. SA Kraków Dotychczasowe rozwiązania są wystarczające dla prawidłowego przygotowania rozprawy, a także obowiązujące przepisy umożliwiają sędziemu, także z udziałem stron, zaplanowanie kolejności czynności dla wydania w sprawie orzeczenia kończącego postępowanie. Także przy stosowaniu art. 207 k.p.c. sędzia ma możliwość prawidłowego zaplanowania rozprawy, w tym także poprzez odbycie posiedzenia niejawnego z udziałem stron. W oczywisty sposób prawidłowa realizacja celów postępowania, w świetle obowiązujących uregulowań, wymaga prawidłowej metodyki postępowania i przemodelowania sposobu prowadzenia postępowania przez sędziów. Można to jednak osiągnąć poprzez ujednolicenie praktyki i szkolenia sędziów, a jak w każdym przypadku osiągnięcie pożądanego rezultatu wymaga czasu. Osiągnięcie tego rezultatu nie przyspieszy wprowadzenie kolejnych, „rewolucyjnych” zmian. Nadto, dla osiągnięcia tego rezultatu nie jest konieczne wprowadzenie tych zmian. Wątpliwości budzi także projektowana zasada, że każde postępowanie sądowe poprzedzone ma być fazą przygotowawczą, przy przyjęciu jej pominięcia jako wyjątku. Projektodawcy nie wskazują jakichkolwiek szacunków, w jakiej ilości spraw przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego jest sensowne. Tymczasem praktyka podpowiada, że faza taka będzie uzasadniona jedynie w części postępowań, w sprawach o charakterze bardziej skomplikowanym. Nie sposób przyjąć sensowności projektowanych rozwiązań w sprawach drobnych. Wydaje się, że regułą będzie pomijanie tej fazy, a wyjątkiem potrzeba wyznaczania posiedzeń przygotowawczych. W związku z tym rozważyć należy, czy ewentualne wprowadzenie regulacji związanych z przygotowaniem rozprawy nie winno mieć charakteru fakultatywnego. Wątpliwości budzi także, na ile projektowane zmiany w opisywanym zakresie służyć będą przyspieszeniu biegu postępowań sądowych. W szczególności w sytuacji istnienia znacznych zaległości i stopnia obciążenia sędziów. Projektodawcy nie wskazują, by w tym zakresie prowadzili jakiegokolwiek badania empiryczne, przyjmując założenie przez pryzmat pojedynczej sprawy. I tak, nie wiadomo, czy praktycznie będzie możliwa realizacja założenia skoncentrowania toku postępowania (na jednej bądź kilku odbywanych w krótkim przedziale czasowym rozprawach) w sytuacji sędziów posiadających w referacie kilkaset spraw. Oczywistym pozostaje, że nadanie biegu części z nich w sposób przewidziany w nowelizacji spowoduje, że w zakresie pozostałych nie będzie możliwe dotrzymanie projektowanych terminów instrukcyjnych. Gdzie mają odbywać się posiedzenia przygotowawcze i kto je	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie podnosi, że instytucje mające służyć organizacji postępowania istnieją już w obecnym stanie prawnym. Faktem jest jednak również, o czym uwaga już nie wspomina, że w praktyce są one stosowane w najlepszym przypadku sporadycznie, a najczęściej – wcale. Projektowana nowelizacja ma te instrumenty, przy pozostawieniu ich istoty, wyposażyć w realną siłę i doprowadzić do ich szerszego wykorzystania. Wspomniana w uwadze fakultatywność przy organizacji postępowania jest zapewniona w bardzo szerokim zakresie; bardzo szerokie są również luzy decyzyjne. Nie dochodzi przy tym do zasadniczych zmian struktury procesu cywilnego ani rządzących nim zasad – nie wydaje się więc, by takie zmiany należało określać mianem rewolucji. Tak więc podniesione w uwadze zastrzeżenia nie uzasadniają odstąpienia od przyjętych koncepcji ani ich zmiany.

	SA Katowice	protokołuje; Czynność czaso- i pracochłonna, Brak pomieszczeń	Uwaga nieuwzględniona Przygotowanie posiedzenia przygotowawczego nie będzie się zasadniczo różnić od przygotowania pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę zgodnie z dotychczasowymi przepisami. Nie należy się więc spodziewać wzrostu obciążenia z tego tytułu. Z kolei obciążenie sądów I instancji rozpoznawaniem zażaleń „poziomo” powinno zostać zrównoważone poprzez odciążenie od kontroli wnoszonych apelacji oraz przez szerszą możliwość wydawania orzeczeń na posiedzeniach niejawnych. Tak więc zawarte w uwadze ostrzeżenia wydają się nazbyt alarmistyczne. Specjalne pomieszczenia do prowadzenia posiedzeń przygotowawczych nie są wymogiem bezwzględnym. Można w tym celu wykorzystać istniejącą infrastrukturę; w razie większych potrzeb będzie można odpowiednio przystosować pomieszczenia w sądzie. Protokołowanie posiedzenia przygotowawczego nie będzie się zasadniczo różnić od protokołowania posiedzenia wyznaczonego na rozprawę, nie należy więc się spodziewać zwiększenia obciążenia sekretariatów do tego stopnia, by nie były w stanie tego obowiązku wykonać przy obecnej obsadzie (inna sprawa, że jest ona tak czy inaczej niewystarczająca). Ponadto załatwienie kwestii organizacyjnych w początkowej fazie postępowania powinno ograniczyć nakład pracy w jego dalszym toku, także w zakresie czynności sekretarskich i protokołowania. Nie ma powodów, by nie można było zaplanować terminów przeprowadzenia poszczególnych dowodów (na poszczególnych posiedzeniach), skoro to właśnie robi się obecnie. Wymaganie, by plan „zagwarantował” swoje własne wykonanie, wydaje się nieporozumieniem. Jest oczywiste, że dezaktualizacja planu rozprawy może skutkować opóźnieniami, ale nie jest to powód, by a limine odrzucać możliwość organizacji postępowania. Skoro mimo sprzeczności interesów stron udaje się prowadzić postępowania sądowe bez planu, to tym bardziej nie powinno to być przeszkodą przy planowaniu postępowania.
art. 205 ¹ § 1	SA Poznań	Proponuje się wykreślić zdanie odnośnie doręczenia powodowi zawiadomienia o zarządzeniu doręczenia pozwu pozwanemu. Czynność ta generuje dodatkowe czynności sądu, w tym dodatkowo obciąża już przeciążone sekretariaty, a powód ma możliwość przeglądania akt lub korzystania z portalu sądowego, a tym samym śledzenia czynności sądu.	Uwaga nieuwzględniona Zawiadomienie powoda, że pozwany został wezwany do zajęcia stanowiska w sprawie, ma istotne znaczenie informacyjne i psychologiczne, nie można więc, stojąc na stanowisku czysto formalistycznym, uznać tej czynności za zbędną. Poza tym wraz z tym zawiadomieniem doręcza się powodowi pouczenia, o których mowa w proj. art. 205² § 1.

SA Warszawa	Zgodnie z tym przepisem, powód zostanie zawiadomiony, że pozwany został wezwany do zajęcia stanowiska w sprawie, będzie to dla niego potwierdzenie, że jego pozwowi został nadany bieg - jest to zbędna czynność wykonywana przez sekretariat powodująca obciążenie pracą.	Uwaga nieuwzględniona Zawiadomienie powoda, że pozwany został wezwany do zajęcia stanowiska w sprawie, ma istotne znaczenie informacyjne i psychologiczne, nie można więc, stojąc na stanowisku czysto formalistycznym, uznać tej czynności za zbędną. Poza tym wraz z tym zawiadomieniem doręcza się powodowi pouczenia, o których mowa w proj. art. 205 ² § 1.
KIRP	Jest to zdecydowanie zbyt krótki termin, który może ewentualnie znaleźć zastosowanie w sprawach o nieskomplikowanych stanach faktycznych. Powód dysponuje czasem niezbędnym na przygotowanie pozwu. Pozwany częstokroć ma zaledwie dwa tygodnie na przygotowanie odpowiedzi. Przy podwyższonej prekluzji względem dotychczasowego 207 k.p.c. wydaje się, że ten termin jest stanowczo zbyt krótki, w szczególności, że po złożeniu odpowiedzi na pozew sąd i tak podejmuje czynności o charakterze organizacyjnym celem przygotowania posiedzenia. W efekcie należy wskazać, że termin ten powinien wynosić co najmniej jeden miesiąc. Nie wpłynie to w żaden sposób na wydłużenie postępowania, a pozwoli pozwanemu na przygotowanie swojego stanowiska.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .
ORA Łódź	Postulowane jest dodanie infine zwrotu: uwzględniając obszerność pozwu i załączników oraz stopień skomplikowania sprawy. Z praktyki własnej można podać przykład, gdy pozwanemu doręczono w sprawie dotyczącej rozliczenia kilkudziesięciomilionowej inwestycji budowlanej pozew liczący wraz z załącznikami ponad 1200 stron, z terminem 14 dni na odpowiedź, pod rygorem prekluzji dowodowej. Następnie po złożeniu odpowiedzi na pozew sprawa czekała na wyznaczenie rozprawy prawie rok. Tymczasem powód ma na przygotowanie pozwu kilka lat, aż do upływu terminu przedawnienia.	Uwaga nieuwzględniona Termin dwóch tygodni nie jest sztywny, a tylko minimalny, co znaczy, że w razie potrzeby może wynieść nawet kilka miesięcy. Biorąc pod uwagę, że wyznaczenie terminu zbyt krótkiego w proporcji do obszerności powództwa będzie ocenione jako pozbawienie strony możliwości obrony jej praw i narazi sąd na uchylenie wyroku, nie należy się spodziewać, by terminy te wyznaczano zbyt krótkie ani by odmawiano ich przedłużenia. Ustawowa długość terminu do złożenia odpowiedzi na pozew musi być odpowiednia zarówno do sprawy najprostszych, jak i najbardziej skomplikowanych. Ustawowe minimum wynoszące miesiąc w sprawach prostych – których w sądach jest większość – oznaczałoby jedynie zbędne opóźnienie. Warto zaznaczyć, że w obecnym stanie prawnym strona na przygotowanie się do rozprawy (czyli m.in. zajęcie stanowiska co do powództwa) ma zagwarantowany tylko tydzień, i to z możliwością skrócenia do trzech dni (art. 149 § 2 k.p.c.). Nie wydaje się więc, by termin z proj. art. 205 ¹ § 1. rzeczywiście wymagał zmiany.

art. 205 ¹ § 2	SA Łódź	Celowym jest rozważenie ograniczenia rygoryzmu art. 205 ¹ § 2 projektu, który nie dopuszcza żadnych wyjątków, przez dodanie zastrzeżenia „chyba, że strona uprawdopodobni brak winy w uchybieniu tego terminu”. Ma to szczególne znaczenie gdy strona działa samodzielnie i po jej stronie wystąpiły wyjątkowe okoliczności uniemożliwiające złożenie odpowiedzi na pozew w terminie. Nie wydaje się by w takich wypadkach uruchamiać procedurę przywrócenia terminu.	Uwaga nieuwzględniona Termin do wniesienia odpowiedzi może zostać przedłużony, a przypadki losowe dotyczące pozwanego z pewnością będą takie przedłużenie uzasadniać. Nawet zaś w przypadku zwrotu spóźnionej odpowiedzi na pozew stanowisko swe pozwany może przedstawić w sprzecznie od wyroku zaocznego, na posiedzeniu przygotowawczym, w kolejnym piśmie procesowym lub na rozprawie. Tak więc nie ma potrzeby zmiany proj. art. 205 ¹ § 2 w sposób proponowany w uwadze.
	Iustitia	Nadanie odpowiedzi na pozew i posiedzeniu przygotowawczemu charakteru obligatoryjnego w każdej sprawie (z wąsko zakreślonym wyjątkiem odnoszącym się do posiedzenia przygotowawczego - art. 205 ⁴ § 3). O zastosowaniu tych instytucji powinien decydować przewodniczący zależnie od okoliczności sprawy w ramach sprawowanego sędziowskiego kierownictwa postępowaniem.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	SA Kraków	W większości spraw nie zachodzi potrzeba wprowadzenia obligatoryjności składania odpowiedzi na pozew. Wydaje się, że decyzja w tym zakresie winna należeć do sędziego i winna być podejmowana w sposób elastyczny, w zależności od potrzeb.	Uwaga nieuwzględniona
art. 205 ²	SA Białystok	Jeśli chodzi o profesjonalnych pełnomocników zbędne wydaje się pouczanie stron reprezentowanych przez nich o uprawnieniach wynikających z art. 205 ² § 1.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których projektuje się doręczenie pouczenia bezpośrednio stronie, nawet zastąpionej przez fachowego pełnomocnika, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających odstępianie od przyjętej w tym zakresie koncepcji.
	SA Poznań	1) W związku z brzmieniem § 1 tego przepisu powstaje wątpliwość czy pismo doręcza się w tym przypadku stronie z pominięciem pełnomocnika czy też pełnomocnikowi doręcza się pismo, a stronie jedynie pouczenie. Wprowadzenie tej regulacji jest niezrozumiałe przy jednoczesnym wprowadzeniu przepisów sankcjonującym zwrotem pisma lub odrzuceniem środka odwoławczego uchybień popełnionych przez profesjonalnych pełnomocników. Krytycznie ocenić należy obowiązek doręczenia stronom reprezentowanym przez zawodowego pełnomocnika określonych pouczeń. Przyjąć należy, iż osoba taka posiada stosowną wiedzę o zasadach prowadzenia procesu cywilnego. 2) proponuje się konsekwentnie zastąpić słowa „pism, o których mowa” słowami „pisma, o którym mowa”. Co do przesyłania pouczeń stronie powodowej, to rozumiem sens doręczania pouczeń bezpośrednio stronie (choćby miała fachowego pełnomocnika), natomiast uważam za całkowicie zbędne doręczania pouczeń o treści k.p.c. fachowemu pełnomocnikowi. To według mnie zbędne - od fachowców należy oczekiwać znajomości przepisów, a każdorazowe przesyłanie pouczeń pełnomocnikom to znów generowanie pracy dla	1) Uwaga nieuwzględniona Rozwiązanie kwestii podniesionej w uwadze jednoznacznie wynika z przepisów: z mocy proj. art. 205 ² § 1 w związku z proj. art. 133 § 3. pismo doręcza się pełnomocnikowi, a z mocy proj. art. 205 ² § 2 w zw. z § 1 pouczenie doręcza się bezpośrednio stronie. Uwaga nie wskazuje, w czym upatruje niezrozumiałości projektowanego przepisu w związku z proj. art. 130 ^{1a} i 130 ^{2a} k.p.c. 2) Uwaga nieuwzględniona Z proj. art. 205 ² § 2 nie wynika, by pouczenia, o których mowa w poprzedzającym paragrafie, należało doręczać fachowemu pełnomocnikowi. Przepis wyraźnie stanowi o doręczeniu stronom, zresztą wykładnia, że doręcza się je fachowemu pełnomocnikowi byłaby, jak słusznie zauważa uwaga, pozbawiona sensu. Przepis stanowi o pismach, nie o piśmie, by zaakcentować, że chodzi o pisma dla obu stron. Proponowana w uwadze poprawka w istocie niczego nie zmieniałaby w jego znaczeniu. 3) Uwaga uwzględniona

	sekretariatu i kosztów przesyłek. 3) Proponuję także dodanie § 3, obejmującego delegację dla Ministra Sprawiedliwości do określenia w drodze rozporządzenia: urzędowego wzoru pouczeń - np. w terminie 1 miesiąca od wejścia w życie ustawy; Urzędowe pouczenia, byłyby bardzo przydatne, jako fachowo opracowane i jednolite w skali kraju. Niestety obecnie można obserwować funkcjonujące w obrocie różne pouczenia, często niepełne lub niedokładne, a sędziowie nie bardzo to kontrolują, z kolei urzędnicy sądowi nie przykładają specjalnej wagi do wzorów pouczeń urzędowego wzoru pouczeń w wybranych językach obcych, mając na uwadze skalę spraw z udziałem stron mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w innych krajach europejskich - np. w terminie 6 miesięcy od wejście w życie ustawy. Pouczenia w popularnych językach obcych byłyby z kolei bardzo przydatne, w celu ograniczenia czasu na tłumaczenie pouczeń (osobno do każdej sprawy) oraz oszczędzenia kosztów takich tłumaczy. Sprzyjałoby także wysokiej jakości pouczeń (oficjalne tłumaczenie byłoby zapewne tłumaczone przez zespół tłumaczy przysięgłych, czy weryfikowane).	Uwaga jest oczywiście trafna co do potrzeby wprowadzenia ujednoliconych wzorów pouczeń oraz ich tłumaczeń, opracowanych przy pomocy językoznawców i tłumaczy. Regulacją ta trzeba będzie objąć wszystkie pouczenia przewidziane w Kodeksu postępowania cywilnego, wobec czego odpowiednim miejscem będą przepisy ogólne, a nie rozdział o organizacji postępowania.
SA Szczecin	Nie znalazł aprobaty obowiązek doręczenia stronom reprezentowanym przez zawodowego pełnomocnika określonych pouczeń.	Uwaga nieuwzględniona Obowiązek dokonywania pouczeń, o których mowa w proj. art. 205² § 1, bezpośrednio stronom, także gdy są reprezentowane przez zawodowego pełnomocnika, jest uzasadniony potrzebą zapewnienia stronie informacji o jej podstawowych prawach i obowiązkach w postępowaniu cywilnym. Potrzeba uwzględnienia potrzeby zmiany planu rozprawy jest oczywista, a jej regulacja jest kompromisem między elastycznością a stabilnością. Nad jej ewentualną zmianą będzie można się zastanowić po zebraniu doświadczeń praktycznych.
Iustitia	Obowiązek doręczenia bezpośrednio stronom reprezentowanym przez zawodowego pełnomocnika określonych pouczeń może przyczynić się do przedłużenia postępowań, zwłaszcza wówczas, gdy strona przebywa za granicą.	Uwaga nieuwzględniona Zaproponowano następujące brzmienie art. 205² § 2 k.p.c. „§ 2. Pouczenia, o których mowa w § 1, doręcza się bezpośrednio stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1. Nie doręcza się ich pełnomocnikowi, który jest adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym lub radcą Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.
ORA Łódź	1) art. 205² § 1 pkt 2 i 3 - wprowadzenie prekluzji dowodowej jest - jak wskazywano w uwagach ogólnych - chybione, gdyż prowadzi do wydawania wyroków niesprawiedliwych materialnoprawnie, godzących w zaufanie społeczne do wymiaru sprawiedliwości. Nawet pozostawiając prekluzję, należy wydłużyć termin co najmniej do pierwszej rozprawy merytorycznej. 2) art. 205² § 1 pkt 5 - przepis mający stanowić remedium na zbyt obszerne pisma, w praktyce powoduje niepotrzebne obciążenie sędziów	Uwagi nieuwzględnione 1) Przedstawiona w uwadze negacja potrzeby ograniczeń czasowych w przedstawianiu dowodów jest oderwana od rzeczywistości. Zniesienie tych ograniczeń zniweczyłoby jakąkolwiek sprawność postępowania, zaś rozluźnienie tych ograniczeń poprzez wydłużenie terminu do składania dowodów do „pierwszej rozprawy” uniemożliwiłoby jakiejkolwiek planowanie postępowania.

		rozpoznawaniem wniosków o zezwolenie na złożenie pisma. Należy go zastąpić możliwością oznaczenia przez sędziego dopuszczalnej liczby pism procesowych oraz określenia ich maksymalnej objętości.	2) Wobec planowanego uchylecia art. 207 k.p.c. nie będzie występował podniesiony w uwadze problem podejmowania dodatkowych czynności związanych z wyrażaniem zgody na złożenie dodatkowego pisma przygotowawczego.
	SA Gdańsk	Nie znajduje uzasadnienia obowiązek pouczenia strony reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika	Uwaga nieuwzględniona Pouczenia, o których mowa w proj. art. 205 ² § 1 winny być doręczane bezpośrednio stronom, także gdy są reprezentowane przez zawodowego pełnomocnika, dla pewności, że strona zdaje sobie sprawę ze swych podstawowych uprawnień i obowiązków w postępowaniu cywilnym. Ponieważ w praktyce pouczenia te będą mieć postać standardowego druku, różnicowanie ich treści jest niecelowe.
art. 205 ³ § 1	ORA Łódź	Słowo „przypadkach” należy zastąpić słowem „wypadkach”, które jest zachowane w dawniejszych przepisach Kodeksu (por. art. 7, 8, 12,13 i wiele innych). Od ustawodawcy należy wymagać po pierwsze spójności również w sferze językowej, jak również unikania kolokwializmów. Językoznawcy wskazują, że słowo „przypadek” prawidłowo stosowane odnosić się może jedynie albo do przypadków gramatycznych albo do zdarzenia nieprzewidzianego.	Uwaga nieuwzględniona Nie wydaje się, by współczesne rozumienie pojęć „przypadek” i „wypadek”, także w języku prawniczym, rzeczywiście uzasadniało odstąpienie od tego pierwszego pojęcia.
art. 205 ³ § 2	SA Kraków	Wątpliwości budzi wzajemna relacja przepisów art. 205 ¹² § 1 i § 2 i art. 205 ³ § 2. Z projektowanych przepisów wynika wprowadzenie prekluzji ustawowej w sytuacji, gdy w sprawie przeprowadza się fazę przygotowawczą i sporządza plan rozprawy. Z treści art. 205 ¹² § 2 wynika, że przy rezygnacji z fazy przygotowawczej, w zakresie reguł gromadzenia materiału dowodowego, obowiązuje zasada dyskrecjonalnej władzy sędziego. Wreszcie art. 205 ³ § 2 k.p.c. wprowadza prekluzję sądową. Powstaje pytanie, czy określenie terminu prekluzyjnego w trybie art. 205 ³ § 2 niweczy ustawowy termin prekluzyjny przewidziany w art. 205 ¹² § 1, co jest istotne w sytuacji, gdy terminy te czasowo się różnią. Nadto, czy określenie terminu prekluzyjnego przez sąd na podstawie art. 205 ³ § 2 jest możliwe wyłącznie na etapie przygotowawczym, czy na każdym etapie postępowania. Treść przepisów nie daje w tym zakresie jednoznacznych odpowiedzi.	W uwzględnieniu uwagi zaproponowano nowe brzmienie przepisu.
	ORA Łódź	Por. uwagę do art. 205 ² § 1 pkt 2 i 3. Niekiedy taktyka procesowa, polegająca na wykazaniu niewiarygodności świadków, wymaga zachowania pewnych dowodów z dokumentów na fazę po postępowaniu dowodowym ze źródeł osobowych.	Uwaga nieuwzględniona Sytuacja przedstawiona w uwadze sprowadza się do tego, że potrzeba powołania dowodu (z dokumentu) wynikła później (niż na etapie planowania postępowania). Zgodnie ze zdrowym rozsądkiem przepis przewiduje wyjątek na taką sytuację.
	SA Poznań	Proponuje się w § 2, zdanie pierwsze uzupełnić o słowa: „przy czym zaprzeczenie określonym twierdzeniom strony przeciwnej jest uważane także za twierdzenie”, z kolei zdaniu drugiemu nadać brzmienie: „W takim przypadku twierdzenia i dowody zgłoszone z naruszeniem tego obowiązku podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że	Uwaga nieuwzględniona Zaprzeczenie twierdzeniu jest jednak czym innym, niż samodzielne postawienie twierdzenia, co oznacza, że utożsamienie tych dwóch czynności byłoby fikcją; poza tym kwestia jest raczej natury doktrynalnej, w każdym razie

	ich powołanie w piśmie przygotowawczym nie było możliwe, albo że potrzeba powołania wynikała później" oraz dodać zdanie trzecie: „Sad może jednak dopuścić niezgłoszone wcześniej twierdzenia lub dowody, jeśli ich powołanie nie spowoduje przedłużenia postępowania w sprawie”. Kwestia zaprzeczenia jest sporna w praktyce sądowej, według jednych samo zaprzeczenie nie jest twierdzeniem (i można zaprzeczać aż do zamknięcia rozprawy), według innych - jest też twierdzeniem (negatywnym). Aby rozwiązać wątpliwości, ujednolicić praktykę sądową i uczynić proces przejrzystym warto kwestię tę uregulować. Ewentualnie kwestię zaprzeczenia można uregulować osobnym przepisem w przepisach ogólnych o procesie. Kwestia zdania drugiego - konieczność aż wykazania niemożności wcześniejszego przedstawienia dowodu (a nie tylko uprawdopodobnienia) stanowiłaby nadmierną uciążliwość, a paradoksalnie mogłaby przedłużyć proces - skoro strona ma prawo wykazywać, że nie mogła wcześniej przedstawić dowodu, to może uczynić to tylko dowodami, a tym samym ma prawo wnioskować np. o świadka na okoliczność, że nie mogła wcześniej przedstawić określonego dokumentu - trudno ją pozbawić tego prawa, jeśli ustawa stawia wymóg wykazywania danej okoliczności, a więc przedstawiania dowodów. Uprawdopodobnienie z jednej strony łagodzi formalizm, ale i może przyspieszyć proces. Zwrócić należy uwagę na pewną niespójność projektu - art. 1 pkt 114 projektu ustawy dotyczący art. 368 § 1² k.p.c. przewiduje w tym przepisie właśnie uprawdopodobnienie (a nie wykazanie) w aspekcie dopuszczalności powołania nowych faktów i dowodów w postępowaniu apelacyjnym. Kwestia zdania trzeciego - dodanie zdania jest konieczne, aby zapewnić realizację zasady prawdy (materialnej) w procesie cywilnym i uniknąć niesprawiedliwości, przy jednoczesnym zachowaniu pełnej sprawności procesu i skoro warunkiem jest nieprzedłużenie postępowania). W szczególności może zajść sytuacja złożenia dokumentu na rozprawie, z którym można się szybko zapoznać (co żadną miarą nie przedłuży procesu), czy też świadka, sprowadzonego przez stronę na rozprawę w miejsce innego, wcześniej zawnioskowanego (co do którego strona jednocześnie cola wnioski), co umożliwi przesłuchanie nowego świadka (jest czas), np. inny pracownik strony, mający podobną wiedzę co pierwotny świadek, w sytuacji gdy cofnięty świadek nie mógł przybyć lub już nie jest pracownikiem strony. Choć osobiście uważam, że obecny system dyskrejonalnej władzy sędziego (art. 201⁷ i 217 k.p.c.) nie jest zły i przy jego właściwym stosowaniu przez sędziego pozwala na sprawne prowadzenie procesu (zapewnienie dyscypliny procesowej) - stąd nie wymaga aż tak istotnych zmian, ale i rozumiem intencje projektodawcy co do zastąpienia systemu dyskrejonalnej władzy	doświadczenia praktyki zebrane podczas prac nad projektem nie wskazują, by był to problem praktyczny wymagający rozwiązania. Wydaje się, że przed podjęciem jakichkolwiek prac legislacyjnych kwestię należałoby poddać szerszej debacie.

		sędziego systemem prekluzji, niemniej konieczne jest według mnie zachowanie, bez szkody dla sprawności procesu, pewnego „złotego środka”, by nie wypaczyć procesu cywilnego, a stronom zapewnić poczucie sprawiedliwości, a nie niczym nieuzasadnionego, przesadnego formalizmu. Godziłaby nic tylko w społeczne poczucie sprawiedliwości, ale i sędziowskie sumienie, sytuacja gdyby np. pozwany dopiero na rozprawie przedstawił potwierdzenie zapłaty należności dochodzonej pozwem (pokwitowanie czy dowód przelewu bankowego), które zapomniał przedstawić wcześniej, choć miał taką możliwość (zapłata nastąpiła przed wniesieniem pozwu), na co nie ma dostatecznego usprawiedliwienia (tzw. gapiostwo), a tymczasem sąd zmuszony jest dowód ten pominąć jako spóźniony i w konsekwencji musi uwzględnić powództwo (obiektywnie niezasadne, wobec spełnienia świadczenia). Paradoksalnie taka sytuacja byłaby tym dziwniejsza, że choć przedstawiony dowód jako „sprekludowany” nie mógłby być brany pod uwagę w postępowaniu rozpoznawczym (także apelacyjnym), ale prawdopodobnie mógłby uzasadniać w przyszłości skuteczne wniesienie skargi nadzwyczajnej (prezydencki projekt nowej ustawy SN). Dodanie zaproponowanego przeze mnie zdania w takiej sytuacji pozwoliłoby sądowi dopuścić taki dokument i orzec zgodnie z sumieniem i poczuciem elementarnej sprawiedliwości, co żadną miarą nie przedłuży procesu.	
art. 205 ³ § 3	KIRP	Brak jest jednak jasno określonych sankcji, co w przypadku wadliwego wskazania podstawy prawnej żądania. Przepisy niejednolicie posługują się również terminem strony - raz w znaczeniu procesowym, a raz materialnym, co rodzi wątpliwości, np. co do tego, kto podpisuje plan rozprawy.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9¹.
	ORA Łódź	Obowiązek wskazywania podstawy prawnej godzi w zasadę iura novit curia.	Uwaga nieuwzględniona Wskazanie podstawy prawnej na żądanie sądu – tak samo zresztą, jak i bez tego żądania – w niczym nie narusza zasady <i>iura novit curia</i>, a tylko ewentualnie może stanowić pomoc dla sądu. Zresztą obowiązek ten nie jest opatrzony sankcją – poza utratą możliwości przekonania sądu do swego stanowiska.
	NRA	1) Rozwiązanie budzi wątpliwości. Jedną z podstawowych zasad postępowania cywilnego, obowiązujących od lat w polskiej procedurze cywilnej jest zasada związania sądu podstawą faktyczną żądania pozwu, wskazana w art. 321 § 1 KPC. W orzecznictwie wskazuje się, że przepis ten stosuje się do wskazania podstawy faktycznej żądania, a brak lub błędne oznaczenie podstawy prawnej żądania nie skutkuje ujemnymi konsekwencjami dla strony reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika. 2) projektowany art. 205³ § 3 nie wskazuje jasno konsekwencji związanych z uchybieniem lub błędnym wskazaniem podstawy prawnej żądania przez stronę reprezentowaną przez profesjonalnego	Uwagi nieuwzględnione Uwagi zawarte w tym dziale stanowią w istocie zakwestionowanie, z pozycji teoretyczno-doktrynalnych, wszystkich tych projektowanych rozwiązań służących organizacji postępowania, które stanowiłyby narzędzia tego planowania: trybu prowadzenia posiedzenia przygotowawczego, sankcji za obstrukcję w fazie organizacyjnej, ograniczeń czasowych w powoływaniu twierdzeń i dowodów. Tymczasem odstąpienie od tych regulacji pozbawiłoby rzeczywistego znaczenia całokształt regulacji organizacji postępowania – czyli zniweczyłoby całą tę część reformy. Domagając się uwolnienia stron od ograniczeń w ich aktywności

		pełnomocnika. Trudno w związku z tym wskazać jakie skutki wywoła proponowana zmiana w zakresie interpretacji przytoczonej wyżej zasady. Gdyby skutki planowanego rozwiązania interpretować w ten sposób, że brak lub mylne wskazanie przez pełnomocnika podstawy prawnej żądania wiązać będzie sąd w zakresie dochodzonego przez stronę żądania pozwu to tak rozumiana regulacja miałaby daleko idące konsekwencje. W szczególności mogłaby skutkować oddalaniem powództw bez uprzedniej analizy podstawy faktycznej powództwa, wyłącznie z uwagi na mylne wskazanie ich podstawy prawnej, z trudnymi do jednoznacznej oceny konsekwencjami w płaszczyźnie powagi rzeczy osądzonej, co z kolei powodowałoby poważne wątpliwości w zakresie zgodności regulacji z sygnalizowanym na wstępie art. 45 ust. 1 Konstytucji określającym prawo do sądu. Zakładając natomiast, że projektowany przepis nie wywoła opisanych wyżej konsekwencji, na co mogłaby wskazywać treść projektowanego art. 205¹⁴, wątpliwości wzbudza zasadność celu, jaki miałby zostać osiągnięty wskutek wprowadzenia tej zmiany. Przepis miałby bowiem jedynie charakter porządkowy, a jakiegokolwiek uchybienia zobowiązaniom z niego wynikającym nie mogłyby rodzić konsekwencji dla stron. W każdym razie, brak stosownej analizy i zaniechanie określenia konsekwencji proponowanej regulacji jest poważnym uchybieniem w zakresie techniki prawodawczej. 3) jeżeli intencją ustawodawcy w tym zakresie było ułatwienie pracy sędziemu rozstrzygającemu sprawę, właściwą drogą byłoby wyraźne przyznanie stronom, reprezentowanym przez profesjonalnych pełnomocników, uprawnienia do wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia, bez związania tą podstawą sądu orzekającego.	procesowej uwaga pomija milczeniem, że równa się to w rzeczywistości – niezależnie od najtrafniejszego uzasadnienia doktrynalnego – dopuszczeniu obstrukcji procesowej i związanej z tym przewlekłości postępowania na skalę jeszcze większą, niż dotychczas. W świetle całokształtu projektowanych zmian wydaje się jasne, że przewidywana w proj. art. 205³ § 3 możliwość zobowiązania strony do przedstawienia podstawy prawnej swych żądań i wniosków nie jest opatrzona sankcją proceduralną i nie rodzi zobowiązań procesowych dla strony, a ma tylko być pomocą dla sądu, polegającą na naświetleniu prawnych aspektów stanowiska strony.
art. 205 ³ § 4	KIRP	Regulację należy ocenić negatywnie, bowiem ustawodawca po to dopuścił możliwość rozpoznania sprawy również pod nieobecność strony, by uwzględnić różne losowe przypadki lub wolę samej strony, która to ma prawo przedstawić swoje kompletne stanowisko na piśmie, bądź też, gdy spór dotyczy de facto treści przepisów prawa lub bazuje jedynie na treści dokumentów.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .
art. 205 ⁴ § 1 i 2	SA Wrocław	Przy znacznym obciążeniu sędziów wskazanie terminu wyznaczenia posiedzenia pojednawczego nie później niż 2 miesiące po złożeniu odpowiedzi na pozew lub ostatniego pisma przygotowawczego może prowadzić do wprowadzenia terminu jedynie instrukcyjnego, niemożliwego do zachowania przez sędziego referenta, zwłaszcza w okresie urlopowym. Uwzględniając przy tym regulację art. 206 ¹ k.p.c. wydaje się, że celowe jest wskazanie w tym przepisie terminu co najmniej 3 miesięcy.	Uwaga nieuwzględniona Dwa miesiące będą wystarczające, gdy obciążenie sądów zostanie zredukowane.
	SA Szczecin	Nadanie posiedzeniu przygotowawczemu charakteru obligatoryjnego w każdej sprawie należy ocenić negatywnie - o zastosowaniu tych	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 205 ⁴ § 3 wprost stanowi, że jeżeli przeprowadzenie

	cin	instytucji powinien decydować przewodniczący zależnie od okoliczności sprawy.	posiedzenia przygotowawczego nie przyczyni się do sprawniejszego rozpoznania sprawy, przewodniczący może jej od razu nadać inny właściwy bieg, w szczególności skierować ją do rozpoznania, także na rozprawie. Tak więc projekt przewiduje już możliwość przedstawioną w uwadze.
	Iustitia	Nadanie posiedzeniu przygotowawczemu charakteru obligatoryjnego w każdej sprawie (z wąsko zakreślonym wyjątkiem odnoszącym się do posiedzenia przygotowawczego - art. 205 ⁴ § 3). O zastosowaniu tych instytucji powinien decydować przewodniczący zależnie od okoliczności sprawy w ramach sprawowanego sędziowskiego kierownictwa postępowaniem.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	SA Gdańsk	W ocenie sędziów rodzinnych przewidziane w art. 205 ⁴ k.p.c. i nast. posiedzenie przygotowawcze w przypadku spraw rodzinnych i opiekuńczych nie przyczynią się do usprawnienia postępowania, a spowodują jedynie jego przedłużenie. Szczególny charakter i przedmiot postępowania w sprawach rodzinnych z reguły nie pozwolą na wypracowanie planu rozprawy. W przypadku spraw opiekuńczych prowadzonych z urzędu, postępowanie dowodowe prowadzone jest w takim zakresie, w jakim wymaga tego dobro osoby, której sprawa dotyczy, przy czym założony tok postępowania może ulec modyfikacji na skutek zmiany sytuacji uczestnika.	Uwaga nieuwzględniona Z mocy proj. art. 205 ⁴ § 3 posiedzenia przygotowawczego nie przeprowadza się, jeżeli należy przewidywać, że nie przyczyni się to do sprawniejszego rozpoznania sprawy.
	SA Szczecin	Terminy zawarte w tym przepisie z uwagi na obecne obciążenie pracą sędziów należy uznać za nierealne.	Uwaga nieuwzględniona Dzisiejsze obciążenie sądów i sędziów jest oczywiście nadmierne, wskutek czego termin do zapoznania się ze sprawą i przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego nie może mieć znaczenia procesowego, a tylko musi pozostać instrukcyjny i odnosić się nie do faktycznego przeprowadzenia posiedzenia, lecz do czynności podejmowanych w celu jego przeprowadzenia. Stan patologicznie wielkiego obciążenia sądu i sędziego nie będzie jednak trwać wiecznie, a przy normalnym obciążeniu termin dwóch miesięcy będzie wystarczający.
art. 205 ⁵	SA Wrocław	Krytycznie oceniono sporządzanie planu rozprawy. Zabiegi takie zbędnie wydłużają czas trwania postępowania. Wszystkie czynności objęte tzw. postępowaniem przygotowawczym (stosowanym w k.p.k. nie bez powodu z pominięciem sądu), sprawny sędzia może wykonać na gruncie obowiązujących już przepisów, kierując sprawę bezpośrednio na rozprawę bez dokonywania dodatkowych formalnych czynności.	Uwaga nieuwzględniona Skoro organizacja rozprawy jest już prowadzona, to nie wydłuży postępowania.
	SA Gdańsk	Sporządzenie planu rozprawy będzie znacznie utrudnione biorąc pod uwagę kwestie związane z przeprowadzaniem dowodów, takie jak niestawiennictwa świadków, nieznane terminy sporządzenia opinii, wypadki losowe. Tym samym wskazywanie terminu ogłoszenia wyroku jest całkowicie nierealne. Na porządku dziennym będzie konieczność zmiany planu rozprawy, co dodatkowo zwiększy nakład pracy na kwestie wyłącznie formalne, nieprzybliżające do rozstrzygnięcia sprawy.	Uwaga nieuwzględniona Argumenty co do celowości planowania postępowania, mimo, oczywistych skądinąd, przeszkód w powzięciu i w wykonaniu planu, zostały przedstawione w uzasadnieniu projektu.

SA Poznań	Regulacja art. 205⁵ § 1, 205⁹ i 205¹⁰ co do planu rozprawy jest niedoskonała. W szczególności nie do końca wiadomym jest kto jest autorem planu rozprawy tzn. jest odpowiedzialny za jego sporządzenie. Wydaje się, że powinna to być rola sądu, zwłaszcza że nie należy się spodziewać specjalnej aktywności stron, o ile się w ogóle stawia na posiedzenie, a mogą się nawet nie stawić, mimo wezwania. Jeśli to sąd jest autorem planu rozprawy, a konsultuje ze stronami jego treść (wysłuchuje ich wnioski i w miarę możliwości uwzględni), to przede wszystkim sąd (sędzia) powinien podpisać plan rozprawy, a nie tylko go zatwierdzić, jak to uregulowano w art. 205¹⁰ § 3 k.p.c., co sugeruje, że to strony układają sobie plan rozprawy, a sąd „tylko” go akceptuje. Poza tym nie wiadomo, czy sąd może odmówić zatwierdzenia planu rozprawy, gdyby jednak przygotowały go strony nie było między nimi sporu co do jego treści (przewodniczący nie mógłby nawet rozstrzygnąć sporu i przychylić się do stanowiska jednej ze stron stosownie do art. 205¹⁰ § 1 k.p.c). Tymczasem trudno, by strony mogły narzucić sędziemu np. że ma przesłuchać 15 świadków w jeden dzień, jeśli sędzia nie widzi szans na podłożenie takiemu zadaniu ze względów czasowych. Dziwne jest także, że sąd ma tylko zatwierdzać plan rozprawy (a nie go wydać, podpisać), skoro zawiera ono rozstrzygnięcie samego sądu o wnioskach dowodowych (art. 205⁹ § 1 k.p.c); przy tym niejasne jest, jaką postać przybrać winno owe rozstrzygnięcie o wnioskach dowodowych, skoro zastępuje ono postanowienie dowodowe (a zatem nie jest postanowieniem), tymczasem plan rozprawy może określać nie tylko wskazanie, w jakim dniu sąd np. przesłucha poszczególnych świadków, ale i zawierać rozstrzygnięcie o oddaleniu poszczególnych wniosków dowodowych [w jaki sposób). Trudno także do końca zrozumieć konstrukcję, wedle której rozstrzygnięcie sądu o wnioskach dowodowych ma być podpisane przez strony, a tylko zatwierdzone przez sąd (skoro jest to rozstrzygnięcie sądu, to trudno, by jego sygnatariuszem miały w ogóle być strony) - może jednak lepiej, by postanowienie dowodowe miało zwykłą postać, a było wpisywane do protokołu posiedzenia przygotowawczego? Budzi wreszcie wątpliwość jakie znaczenie ma to, czy strona podpisała plan rozprawy, czy też odmówiła złożenia podpisu (art. 205¹⁰ § 2) np. czy jeśli strona podpisała plan rozprawy, a w planie rozstrzygnięto o oddaleniu wniosku dowodowego tej strony, to czy po podpisaniu planu rozprawy strona może wnieść zastrzeżenie na to rozstrzygnięcie (np. na kolejnym posiedzeniu) w trybie art. 162 k.p.c. (w nowym brzmieniu). Wydaje się, że wobec licznych wątpliwości (które już prima vista uwidaczniają się przy lekturze tych przepisów), należałoby je nieco przebudować. W szczególności sugerowałbym rozwiązanie, że jeśli strony nie dojdą porozumienia w przedmiocie ugody (czy skierowania sprawy do mediacji), sąd po wysłuchaniu stanowiska stron, wydaje na posiedzeniu przygotowawczym postanowienie dowodowe	Uwaga nieuwzględniona Przepisy regulujące tworzenie planu rozprawy mają zapewnić zaangażowanie stron w tę czynność, z czym wiąże się istotne oczekiwanie co do ich późniejszych postaw w procesie. Nie należy więc usztywniać tego trybu; dopuszczalne jest zarówno zaakceptowanie przez strony planu przygotowanego przez sędziego, jak i zaakceptowanie przez sędziego planu przygotowanego przez strony (oczywiście, może to dotyczyć tylko części „organizacyjnej”, nie „dowodowej”), jak też wszelkie rozwiązania pośrednie. Zastąpienie części „dowodowej” planu postanowieniem dowodowym nie wydaje się potrzebne, ponieważ rodziłoby komplikacje w przypadku dezaktualizacji planu. Pozostałe wątpliwości, dotyczące szczegółów nowej instytucji, powinny znaleźć praktyczne rozwiązania w toku jej stosowania.

		wpisywane do protokołu posiedzenia oraz ustala plan rozprawy, w miarę możliwości uwzględniając wnioski stron co do jej organizacji, zaś plan rozprawy podpisuje – sędzia i strony, chyba że odmówią jego podpisania.	
	Polski Związek Zarządzania Wierzytelnosćiami	Zgodnie z treścią uzasadnienia projektu ustawy, wskazano, że działania zmierzające do ustalenia planu rozprawy pozwolą uzyskać stronom realny wpływ na kształtowanie przebiegu postępowania. W opinii PZZW jest to zbyt daleko idące stwierdzenie. W dalszym ciągu ostatnie słowo co do dowodów oraz terminów posiedzeń będzie należało do sędziego. Dla wierzycieli będących w przeważającej większości przedsiębiorcami, dużym utrudnieniem będzie udział w rozprawie w kolejnych następujących po sobie dniach. Z punktu widzenia prowadzenia działalności gospodarczej, może to narazić wierzycieli na straty z uwagi na niemożność brania udziału w obrocie gospodarczym. Mimo wskazania, że strony będą razem decydowały o tym, kiedy zostaną wyznaczone terminy rozprawy, wątpliwym jest, że w sytuacji, w której to do porozumienia dojdzie sąd z pozwanym, wierzyciel będzie miał rzeczywisty wpływ na wybór terminu posiedzenia. Sam fakt, że mimo obowiązku podpisania planu przez strony, ewentualna odmowa podpisu nie wpłynie na moc wiążącą planu rozprawy wskazuje na brak rzeczywistego wpływu stron na postępowanie przygotowawcze. W opinii PZZW koniecznym są dalsze prace w celu lepszego dostosowania przepisów dotyczących postępowania przygotowawczego, aby strony rzeczywiście miały wpływ na kształt planu rozprawy.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹
art. 205 ⁵ § 3-5	KIRP	Niezasadnione wydaje się umarzanie całego postępowania tylko z uwagi na fakt niestawiennictwa powoda na posiedzeniu przygotowawczym. Skoro postępowanie przygotowawcze służy zaplanowaniu postępowania, to dlaczego fakt niestawiennictwa ma wiązać się z tak poważnymi konsekwencjami. Zdecydowanie regulację tę należy ocenić negatywnie. Tym bardziej, że brak stawiennictwa na posiedzeniu nie rodzi już tak poważnych skutków. Najpoważniejszą konsekwencją bierności stron jest ryzyko przegrania sprawy, ale z przyczyn merytorycznych, a nie formalnych - do czego zmierza ustawodawca.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .
	Rzecznik Finansowy	Umorzenie postępowania w takim przypadku może okazać się zbyt daleko idącym skutkiem. Należy zaznaczyć, że posiedzenie przygotowawcze dokonywane jest już po doręczeniu pozwu pozwanemu oraz złożeniu odpowiedzi na pozew. Wobec powyższego stanowiska stron co do zasadności sporu są już na tym etapie znane. Zgodnie z projektem art. 205 ⁵ § 1 posiedzenie przygotowawcze służy rozwiązaniu sporu bez potrzeby prowadzenia dalszych posiedzeń, zwłaszcza rozprawy. Jednakże jeżeli pozwany już w odpowiedzi na pozew	Uwaga nieuwzględniona Potrzeba ostrych rygorów w fazie planowania postępowania jest oczywista i została wyjaśniona w uzasadnieniu projektu. Sankcje nie wydają się przesadne, skoro chodzi w istocie rzeczy o stawiennictwo na jednym tylko, za to kluczowym terminie posiedzenia. Ostrzejsza sankcja wobec powoda znajduje uzasadnienie w tym, że wymaga się od niego konsekwencji w zachowaniu – skoro przedstawił sądowi sprawę do

		kwestionuje powództwo co do zasady jak i wysokości, to trudno przyjąć, że może dojść do rozwiązania sporu na posiedzeniu przygotowawczym bez dokonania postępowania dowodowego w postaci np. przesłuchania świadków czy powołania biegłych. W takiej sytuacji stawiennictwo powoda raczej nie spowoduje, że posiedzenie to doprowadzi do rozwiązania sporu. A zatem w takiej sytuacji zamiast umorzenia postępowania sąd mógłby nadać sprawie właściwy bieg analogicznie jak w art. 205⁴ § 3 projektu.	rozstrzygnięcia, to logiczne jest, by zadbał także o sprawy przebieg postępowania prowadzącego do tego rozstrzygnięcia. Umorzenie postępowania z powodu niestawiennictwa powoda na posiedzeniu przygotowawczym nie pozbawia go prawa dochodzenia roszczenia w kolejnym pozwie – nie ma więc mowy o odmowie prawa do sądu.
	ORA Łódź	Art. 205⁵ § 3-5 - sankcje za niestawiennictwo zbyt daleko idące, w szczególności obligatoryjna sankcja umorzenia względem powoda, który poniósł opłatę sądową i dodatkowo poniósłby także koszty zastępstwa adwokackiego przeciwnika. Rozwiązanie budzi wątpliwości konstytucyjne i godzi w systemową zasadę dobrowolności udziału strony w procesie. Zakłada także nierówne traktowanie stron, gdyż pozwany poniesie tylko sankcję w postaci kosztów i to fakultatywnie („może”). Należy zauważyć, że niestawiennictwo stron na posiedzeniu przygotowawczym powinno łączyć się jedynie z ryzykiem, że otrzymają plan, który będzie dla nich niewygodny. Zwrócić też trzeba uwagę na niedbalstwo legislatora, który w § 4 mówi o niestawiennictwie nieusprawiedliwionym, zaś w § 5 brak analogicznego zwrotu „bez usprawiedliwienia”. Jakkolwiek zdroworozsądkowo wydaje się, że w obu wypadkach chodzi o niestawiennictwo bez usprawiedliwienia, to zasada racjonalności ustawodawcy nakazywałaby przyjąć, że rozróżnienie jest celowe. Trudno zaś zgodzić się, aby strona, która np. uległa ciężkiemu wypadkowi i należycie to udokumentowała, miała ponosić jakiegokolwiek skutki niestawiennictwa. Ponadto § 4 w proponowanym brzmieniu jest sprzeczny z art. 205¹⁰ § 6.	Uwaga nieuwzględniona Sankcjonowanie braku uczestnictwa w przygotowaniu postępowania znajduje uzasadnienie w jego kluczowym znaczeniu dla całego późniejszego postępowania. Przewidziane sankcje nie wydają się zresztą zbyt ostre, skoro w istocie chodzi o stawiennictwo na jednym tylko, za to kluczowym terminie posiedzenia. Ostrzejsza sankcja wobec powoda znajduje uzasadnienie w tym, że wymaga się od niego konsekwencji w zachowaniu – skoro przedstawił sądowi sprawę do rozstrzygnięcia, to logiczne jest, by zadbał także o sprawny przebieg postępowania prowadzącego do tego rozstrzygnięcia. Umorzenie postępowania z powodu niestawiennictwa powoda na posiedzeniu przygotowawczym nie pozbawia go prawa dochodzenia roszczenia w kolejnym pozwie – nie ma więc mowy o odmowie prawa do sądu (to chyba mają znaczyć „wątpliwości konstytucyjne”).
art. 205 ⁵ § 5	PRP	Niejasne jest, co oznacza sformułowanie, że pozwany stawiał się na posiedzenie przygotowawcze, ale „nie bierze w nim udziału”. Jak się wydaje jest to kolejny przepis, który stawia powoda w uprzywilejowanej pozycji.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4¹.
	NRA	Nierówne traktowanie w tym zakresie stron postępowania – konsekwencje jakie może ponieść pozwany byłyby bowiem odmienne niż w przypadku powoda. Możliwe konsekwencje związane z nałożeniem na pozwanego obowiązku uiszczenia kosztów postępowania w związku z jego nieobecnością także uznać należy za zbyt daleko idące. Nakładanie sankcji finansowych za brak stawiennictwa niezależnie od merytorycznej zasadności stanowiska w sprawie jest całkowicie nieuzasadnione, a przede wszystkim odbiega od filozofii prowadzenia sporu cywilnego, w którym konsekwencje braku aktywności polegają po prostu na zwiększonym ryzyku przegrania procesu. Przewidziane w projekcie konsekwencje są w tym zakresie dalej idące niż w przypadku niestawiennictwa strony na posiedzeniu na którym zaplanowano jej przesłuchanie. W tym zakresie widoczna jest wyraźna	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.

		niespójność systemowa.	
art. 205 ⁶ § 1	SA Białystok	Niejasne i dające szerokie pole do różnorodnych interpretacji jest pojęcie wyjaśniania „prawnych aspektów sporu”. Daje ono możliwość zgłaszania zarzutów dotyczących równych praw stron przed sądem.	Uwaga nieuwzględniona Użyte w proj. art. 205 ⁶ § 1 sformułowanie „prawne aspekty sporu” należy rozumieć zgodnie z jego dosłownym brzmieniem. Przesłanki, które legły u podstaw wyposażenia sędziego w <u>uprawnienie</u> do zaznajamiania stron z prawnymi aspektami sporu, w tym z możliwymi sposobami jego rozwiązania, zostały w sposób wyczerpujący podane w uzasadnieniu projektu. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających odstępianie od przyjętej w tym zakresie koncepcji.
	KRK	Wątpliwości budzi możliwość „zaznajamiania (...) z prawnymi aspektami sporu” przez sąd. Z takiego zapisu wynika, że sąd, już na etapie wstępnej organizacji postępowania, udzielić może stronom pouczeń co do treści przepisów prawa materialnego, co wykracza poza uprawnienia organu procesowego.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
art. 205 ⁷ § 3 i § 4	SA Łódź	Zwrot „nie dłuższy od trzech miesięcy” należałoby zastąpić bardziej gramatycznie poprawnym i bardziej precyzyjnym zwrotem „nie dłuższy niż trzy miesiące” lub „na czas oznaczony do 3 miesięcy”.	Uwaga trafna. Przepis przeredagowano.
	SA Wrocław	Proponowana treść nowego art. 205 ⁷ § 4 k.p.c. nie uwzględnia sytuacji konieczności odroczenia posiedzenia przygotowawczego z uwagi na usprawiedliwione niestawiennictwo jednej lub więcej stron. Treść tego nowego przepisu powinna brzmieć: „§ 4. Dalsze odraczanie posiedzenia przygotowawczego jest niedopuszczalne, za wyjątkiem sytuacji usprawiedliwionego niestawiennictwa strony”.	Uwaga nieuwzględniona Proponowana zmiana zbyt długo wydłużyłaby fazę organizacyjną.
art. 205 ⁸ § 1	SA Warszawa	Niezrozumiałym jest brak możliwości nagrywania posiedzeń przygotowawczych. Taka możliwość powinna zaistnieć, w szczególności w sprawach kontrowersyjnych, gdzie występuje duże prawdopodobieństwo skarg na czynności Przewodniczącego czy wniosku o wyłączenie sędziego. Optymalnym rozwiązaniem byłaby możliwość rejestracji posiedzenia przygotowawczego. Praktyka pokazuje, że strony coraz częściej skarżą czynności sędziów pod kątem faworyzowania jednej ze stron, czy ukierunkowania na już wcześniej zaplanowane rozstrzygnięcie; Z założeń do projektu wynika, że posiedzenia przygotowawcze mają się odbywać poza salą rozpraw. Powyższe założenie nie przystaje do realiów panujących w sądach. Jest wręcz niewykonalne, by posiedzenia takie miały odbywać np. w pokojach sędziów (bo jeśli nie na sali rozpraw, to gdzie?), w szczególności, że pokoje sędziów są często nawet 4 osobowe. Praktyka i tak zmusi, by posiedzenia przygotowawcze odbywać na sali rozpraw, a skoro tak, to powinna być też możliwość nagrywania posiedzeń, o czym decydowałby sędzia referent (Przewodniczący);	Uwaga nieuwzględniona Posiedzenie przygotowawcze będzie specyficznym rodzajem posiedzenia (zbliżonym do niejawnego), gdyż podejmowane na nim czynności będą mieć charakter w pewnej mierze nieformalny (proj. art. 205 ⁵ § 2). Ewentualne negocjacje ugodowe nie powinny być zakłócane przez obawę stron, że ich oświadczenia złożone w toku negocjacji wpłyną na późniejsze oceny sądu, wobec czego nie zamieszcza się ich w protokole, a nawet przewiduje się zastosowanie art. 183 ⁴ § 3 k.p.c., w myśl którego powoływanie się na takie oświadczenia w późniejszym toku postępowania jest bezskuteczne. Ścisłe dokumentowanie posiedzenia przygotowawczego poprzez jego nagrywanie wyraźnie klóciłoby się z tymi założeniami, ponieważ wywoływałoby niepożądany efekt mrozący wobec stron i sędziego i w ten sposób obniżałoby zakładaną skuteczność działań koncyliacyjnych, która jest tu priorytetem. Miejsce przeprowadzania posiedzeń przygotowawczych nie ma nic wspólnego z ich nagrywaniem bądź nienagrywaniem.
	KIRP	Nie jest zrozumiała rezygnacja z protokołu elektronicznego w	Uwaga nieuwzględniona

		przypadku posiedzenia przygotowawczego. Skoro sale są gotowe, a posiedzenie przygotowawcze ma ważne znaczenie dla dalszego procesu, to tym bardziej celem zapewnienia transparentności postępowania posiedzenie to winno być rejestrowane w postaci protokołu elektronicznego. Dodatkowo, jeżeli zestawia się to z możliwością braku konieczności zachowania szczegółowych przepisów postępowania, jeżeli przyczyni się to do osiągnięcia celów tego posiedzenia, pojawiają się już poważne wątpliwości, co do należytego zapewnienia gwarancji procesowych, w szczególności, gdy strona nie będzie reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Co w przypadku, gdy dojdzie do naruszenia jej praw, a ona nie będzie tego świadoma lub nawet będąc świadomą, będzie mieć ograniczone możliwości dowodowe, a właśnie temu miał służyć protokół elektroniczny. Z uwagi na wagę posiedzenia przygotowawczego należałoby: po pierwsze - nie stosować wyjątków co do protokołu elektronicznego i po drugie - wymagać jednak zachowania wszystkich przepisów	Patrz art. 9¹.
art. 205 ⁹ § 2	SA Białystok	Elementy planu rozprawy określone w art. 205⁹ § 2 nie muszą zawierać wszystkich elementów w nim wymienionych. Dotyczy to szczególnie terminu ogłoszenia wyroku, bowiem w sprawach dużych, rozliczeniowych, gdzie od ich początku wiadomo, że konieczne będzie zasięgnięcie opinii biegłych określenie terminu wydania orzeczenia końcowego, w szczególności wobec problemów z terminowością pracy biegłych, jest nawet nie trudne, a wręcz niemożliwe. Zastrzeżenia budzi, w przypadku zmiany planu rozprawy np. wskutek nieprzewidzianych okoliczności, często niezależnych od stron czy sądu, konieczność wydawania odrębnych postanowień po wcześniejszym wysłuchaniu stron i na wniosek którejkolwiek z nich przeprowadzeniu kolejnego posiedzenia przygotowawczego. Nie sprzyja to szybszemu załatwieniu sprawy, a wręcz czas ten wydłuża niewątpliwie zatwierdzony plan rozprawy zastępuje powielanie czynności, takich jak zawiadamianie stron o kolejnych rozprawach czy czynnościach, pozwala także precyzyjnie zaplanować przebieg postępowania dowodowego, w tym także uzgodnić je z pełnomocnikami stron, aby uniknąć z ich strony wniosków o odroczenie z uwagi na kolizję terminów.	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 205⁹ § 2 wprost stanowi, że zawarcie w planie rozprawy elementów w nim wskazanych następuje nie zawsze, a tylko w miarę potrzeby, z wyjątkiem tylko rozstrzygnięcia co do dowodów. Doświadczenie uczy, że zaplanowanie terminów czynności z uwzględnieniem czasu potrzebnego na uzyskanie opinii biegłego jest możliwe, a tylko czas ten bywa długi. Natomiast ryzyko niedotrzymania tego terminu, o ile został on rozsądnie (z odpowiednim zapasem) wyznaczony, nie jest większe, niż ryzyko niestawiennictwa świadka na przesłuchanie. Tak więc dopuszczenie dowodu z opinii biegłego nie umożliwia zaplanowania terminu ogłoszenia wyroku, a tylko uczyni go bardziej odległym. Zmiany planu rozprawy są niepożądane, ale nieuniknione. Sformalizowany tryb zmiany odpowiada wadze tego dokumentu dla postępowania. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających odstąpienie od przyjętych w tym zakresie koncepcji.
	SA Poznań	Sporządzanie planu rozprawy budzi poważne wątpliwości w polskich realiach procesowych. Podobne wątpliwości budzi wyznaczanie rozpraw dzień po dniu w tej samej sprawie. Wystarczy bowiem zwolnienie lekarskie strony, czy świadka aby zniweczyć cały misternie przygotowany plan, na który sędzia decernent poświęcił dużo czasu.	Uwaga nieuwzględniona Przepisy regulujące tworzenie planu rozprawy mają zapewnić zaangażowanie stron w tę czynność, z czym wiąże się istotne oczekiwania co do ich późniejszych postaw w procesie. Nie należy więc usztywniać tego trybu; dopuszczalne jest zarówno zaakceptowanie przez strony planu przygotowanego przez sędziego, jak i zaakceptowanie przez sędziego planu przygotowanego przez strony (oczywiście, może to dotyczyć tylko

			części „organizacyjnej”, nie „dowodowej”), jak też wszelkie rozwiązania pośrednie. Zastąpienie części „dowodowej” planu postanowieniem dowodowym nie wydaje się potrzebne, ponieważ rodziłoby komplikacje w przypadku dezaktualizacji planu. Pozostałe wątpliwości, dotyczące szczegółów nowej instytucji, powinny znaleźć praktyczne rozwiązania w toku jej stosowania. Obowiązek przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego w celu zmiany planu rozprawy powstaje tylko w przypadku dezaktualizacji planu rozprawy. Przesłanka ta nie jest tożsama z upadkiem terminu posiedzenia, więc takie zdarzenie bynajmniej nie musi pociągać za sobą upadku całego harmonogramu – w zdecydowanej większości przypadków wystarczy podjęcie właściwych zarządzeń przez sędziego sprawozdawcę. Wysłuchanie strony w tej kwestii będzie mogło nastąpić np. telefonicznie. Celem wprowadzenia zasad z proj. art. 206¹ nie jest bezwzględne narzucenie sędziom, by wyznaczali posiedzenia na dni następujące bezpośrednio po sobie, lecz zapobieżenie, nagminnym do tej pory, wielomiesięcznym przerwom między kolejnymi posiedzeniami, na których odbywa się merytoryczne rozpoznanie sprawy (czyli wyznaczonymi na rozprawę). Jest jasne, że nie zawsze się to uda, jednak system przygotowania sprawy do rozpoznania powinien umożliwić takie prowadzenie sprawy w znacznie szerszej ich liczbie, niż dotychczas. Jeżeli posiedzenia nie mogą się odbywać w kolejnych dniach sesyjnych, można je planować w odstępie np. tygodnia, a ostatni termin przewidzieć jako rezerwowowy – na przeprowadzenie opóźnionych dowodów. Tak więc możliwość wystąpienia zdarzeń powodujących upadek terminu, skądinąd oczywista, nie jest argumentem przeciwko wyznaczaniu posiedzeń według planu. Nie wydaje się, by niestawiennictwo pojedynczego świadka bezwarunkowo musiało za sobą pociągać upadek całego planu. Zaplanowanie terminów czynności z uwzględnieniem czasu potrzebnego na uzyskanie opinii biegłego jest możliwe, nawet mimo że czas ten bywa długi. Natomiast ryzyko niedotrzymania tych terminów, o ile zostały one rozsądnie (z odpowiednim zapasem) wyznaczone, nie jest większe, niż ryzyko niestawiennictwa świadka na przesłuchanie. Tak więc dopuszczenie dowodu z opinii biegłego nie uniemożliwia zaplanowania terminów późniejszych posiedzeń, a tylko uczyni je bardziej odległymi. Ponadto nic nie stoi na przeszkodzie np. zaplanowaniu tylko części postępowania, a następnie, po złożeniu przez biegłego opinii, jego dalszej części – o ile, oczywiście, nadal będzie to potrzebne.

			Czynniki wskazane w uwadze są znane i przynajmniej w pewnej mierze możliwe do przewidzenia. Nie uniemożliwiają więc planowania postępowania. Warunkiem jest jedynie planowanie w sposób uwzględniający wymogi rzeczywistości.
SA Szczecin	Nie do zaakceptowania nadmiernie kazuistyczna i sztywna regulacja tworzenia i zmian planu rozprawy. Nadto zmiana art. 205 ⁹ § 2 pkt 4-6 k.p.c. nie przystaje do realiów, ponieważ brak jest możliwości zagwarantowania przeprowadzenia dowodów, zwłaszcza z zeznań świadków, czy opinii biegłych w z góry założonym terminie.		Uwaga nieuwzględniona Dotychczasowy system prowadzenia postępowania również nie gwarantuje stawiennictwa wezwanych na posiedzeniach – mimo to wezwania są wystosowywane i w przeważającej większości przypadków wezwani się stawiają, mimo że posiedzenia są wyznaczane wiele miesięcy wcześniej. Nie ma powodów przewidywać, że przy wezwaniach opartych na planie rozprawy będzie inaczej. To zaś umożliwia rozsądne planowanie czynności. W harmonogramie można także ująć przypuszczalny termin sporządzenia przez biegłego opinii.
SA Gdańsk	Przepisy o planie rozprawy nie spowodują przyśpieszenia postępowania, a przeciwnie jedynie je skomplikują. Sporządzanie planu rozprawy w kontekście wielkości referatów sędziów, ilości sal rozpraw pozostających w dyspozycji sędziego jest niemożliwa do zrealizowania i bardzo pracochłonna, chociażby ze względu na brak wystarczającej ilości biegłych różnych specjalności, którzy podejmą się, a następnie wykonają opinię. Rozwiązanie to sprawdzi się w małych sądach i referatach o niewielkiej liczbie spraw.		Uwaga nieuwzględniona Ani (wylbrzymione) problemy techniczne, ani dzisiejsze problemy z uzyskiwaniem opinii biegłych nie niweczą potrzeby planowania postępowania.
ORA Łódź	Art. 205 ⁹ § 2 pkt 2 - nie określono sankcji za brak wyszczególnienia zarzutów. Wydaje się jednak, że skoro system zakłada podnoszenie niektórych zarzutów (np. przedawnienia) aż do zakończenia procesu, prekluzja byłaby niewłaściwym rozwiązaniem. Przepis jest zatem niejasny i wymaga doprecyzowania.		Uwaga nieuwzględniona „Prekluzja” (czyli ograniczenia czasowe) dotyczy powoływania faktów i dowodów. Zarzuty procesowe, które w istocie stanowią prawne poglądy strony wywiedzione z ujawnionych faktów, mogą być zgłaszane, co do zasady, do prawomocnego zakończenia postępowania. Proj. art. 205 ⁹ § 2 pkt 2 przewiduje jedynie zamieszczenie ich, w razie potrzeby i możliwości, w planie rozprawy; opatrywanie tego jakąkolwiek sankcją jest oczywiście zbędne.
SA Warszawa	1) brak określenia, w jakiej formie ma być plan rozprawy. O ile przewiduje się, że jego zmiana bądź uchylenie winno nastąpić postanowieniem, to nie określono formy samego planu. Brak doprecyzowania powyższego rodzić będzie rozbieżności w praktyce. Mogą się zatem pojawić plany bez szczególnej formy, czy też plany w formie zarządzenia i postanowienia; 2) koncepcja informowania stron przez Przewodniczącego, co do skutków poszczególnych posunięć procesowych i wydanie postanowień dowodowych już na samym początku procesu w planie rozprawy, spowoduje liczne skargi stron, co do tego, że sędzia od samego początku miał zaplanowane rozstrzygnięcie i stworzy poczucie nierównego traktowania stron;		Uwaga nieuwzględniona Jak wynika z uzasadnienia projektu, plan rozprawy stanowi dokument <i>sui generis</i> , nie będący orzeczeniem sądu (proj. art. 205 ¹⁰ § 4), choć w pewnym zakresie je zastępującym (proj. art. 205 ⁹ § 1), ani zarządzeniem przewodniczącego (proj. art. 205 ¹⁰ § 4). Jeżeli jednak plan rozprawy zostanie sporządzony na piśmie i będzie odpowiadać wymogom proj. art. 205 ⁹ , to nawet nadanie mu formy postanowienia albo zarządzenia nie będzie poważnym błędem. Istotne, by spełnił swą funkcję procesową. Udzielanie stronom wskazówek prawnych nie jest obowiązkiem, lecz dyskrecyjnym uprawnieniem sądu. Nie musi być ono wykonywane tylko na początku postępowania, lecz może być wykonywane na każdym posiedzeniu aż do zakończenia sprawy

		(z całą zaś pewnością nie w planie rozprawy). Rzeczą umiejętności sędziego będzie takie formułowanie jego wypowiedzi zawierających owe wskazówki, by strony nie miały poczucia braku bezstronności ani bezcelowości prezentowania swych stanowisk.
SA Lublin	Wątpliwości budzi treść art. 205 ⁹ § 2 kpc w sprawach rozwodowych, w przypadku konieczności przeprowadzenia dowodu z opinii Opiniodawczego Zespołu Sądowych Specjalistów nie będzie możliwe dokładne ustalenie terminu przeprowadzenia tego dowodu, a w konsekwencji również wskazanie przybliżonego terminu ogłoszenia wyroku.	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 205 ⁹ § 2 wprost stanowi, że zawarcie w planie rozprawy elementów w nim wskazanych następuje nie zawsze, a tylko w miarę potrzeby, z wyjątkiem tylko rozstrzygnięcia co do dowodów. Doświadczenie uczy, że zaplanowanie terminów czynności z uwzględnieniem czasu potrzebnego na uzyskanie opinii biegłego jest możliwe, a tylko czas ten bywa długi. Natomiast ryzyko niedotrzymania tego terminu, o ile został on rozsądnie (z odpowiednim zapasem) wyznaczony, nie jest większe, niż ryzyko niestawiennictwa świadka na przesłuchanie. Tak więc dopuszczenie dowodu z opinii biegłego nie umożliwia zaplanowania terminu ogłoszenia wyroku, a tylko uczyni go bardziej odległym. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających odstąpienie od przyjętych w tym zakresie koncepcji.
Iustitia	Nadmiernie kazuistyczna i sztywna regulacja tworzenia i zmian planu rozprawy oraz zasad sprawowania sędziowskiego kierownictwa postępowaniem.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
SA Katowice	Art. 205 ⁹ zawiera rozwiązania zbyt kazuistyczne w zakresie planu rozprawy, a niektóre z rozwiązań są praktycznie niewykonalne jak np. ustalenie terminu ogłoszenia wyroku. Należy bowiem wskazać, że w przeciwieństwie do spraw karnych w sprawach cywilnych po raz pierwszy postępowanie dowodowe przeprowadzane jest dopiero przed sądem. Proces cywilny ma charakter dynamiczny, uwarunkowany wnioskami stron z możliwością zaistnienia potrzeby powołania nowych dowodów. Sprawność postępowania w dużej mierze zależy również od stawiennictwa świadków i stron, terminu opracowania opinii przez biegłego, zarzutów składanych przez strony do opinii i koniecznością dopuszczenia dowodu z uzupełniającej opinii biegłego, przy czym aktualnie prowadzone postępowania w sprawach cywilnych są często sprawami wielowątkowymi z udziałem dużej ilości biegłych. Generalnie wskazać należy, że proponowane rozwiązanie w zakresie planu rozprawy zakłada ścisłą współpracę stron i pełnomocników z sądem i tylko taka współpraca umożliwia sprawną realizację planu rozprawy, co w praktyce nie występuje z uwagi na często podejmowane przez strony próby przedłużenia postępowania, niestawiennictwo stron, świadków. Rozwiązanie takie byłoby generalnie realne jedynie w przypadku reprezentowania wszystkich stron procesu przez profesjonalnych pełnomocników.	Uwaga nieuwzględniona Czynniki wskazane w uwadze są znane i przynajmniej w pewnej mierze możliwe do przewidzenia. Nie uniemożliwiają więc planowania postępowania, także w sytuacji, gdy strony nie są zastąpione przez adwokatów. Nie ma też nic niemożliwego w zaplanowaniu terminu ogłoszenia wyroku. Warunkiem jest jedynie planowanie w sposób rozsądny, czyli uwzględniający wymogi rzeczywistości. Tak więc zastrzeżenia przedstawione w uwadze nie uzasadniają odstąpienia od projektowanych rozwiązań ani ich zmiany.

art. 205 ¹⁰ § 2	ORA Łódź	Nie określono skutków odmowy podpisania przez stronę planu. Nie wiadomo zatem, czy taki plan może być następnie zatwierdzony i będzie obowiązywał.	Uwaga nieuwzględniona Projektowana regulacja nie uzależnia mocy obowiązującej planu rozprawy od podpisania go bądź niepodpisania przez stronę – co wydaje się wystarczająco wyraźnie wynikać z nieobecności w projektowanych przepisach sankcji takiej odmowy. Kwestia została wyjaśniona w uzasadnieniu projektu.
	ORDO IURIS	Z proj. art. 205⁹ oraz art. 205¹⁰ wynika niejasny charakter planu rozprawy. W uzasadnieniu projektu przyjęto, że „plan ten stanowi dokument sui generis, niebędący orzeczeniem sądu (proj. art. 205¹⁰ § 4), choć w pewnym zakresie je zastępującym (proj. art. 205⁹ § 1)”. Z uwagi na to, że plan podlega zatwierdzeniu przez przewodniczącego (proj. art. 205¹⁰ § 3), trzeba go uznać za szczególną postać czynności decyzyjnej przewodniczącego, do której jedynie odpowiednio stosuje się przepisy o zarządzeniu (proj. art. 205¹⁰ § 4 zd. 2). Wbrew literalnemu brzmieniu proj. art. 205¹⁰ § 4 zd. 1, załącznik do protokołu stanowi jedynie miejsce zamieszczenia treści planu rozprawy. Z uwagi na to, że plan zawiera rozstrzygnięcia co do różnych kwestii dotyczących prowadzenia postępowania, w tym zwłaszcza co do zgłoszonych wniosków dowodowych, musi być on uznany za czynność decyzyjną przewodniczącego. Rozstrzygnięcia co do wniosków dowodowych stanowią jedyny obligatoryjny element tego planu (proj. art. 205⁹ § 1 zd. 1). W proj. art. 205⁹ § 2 pkt 1-7 zamieszczono zaś elementy fakultatywne planu. Wśród tych elementów kluczowe znaczenie mają te wskazane w pkt. 5-6, ponieważ one pozwalają na umiejscowienie dalszego postępowania w czasie, według z góry założonego harmonogramu. To, czy przyjęty harmonogram przeprowadzania dowodów, roztrząsania wyników postępowania dowodowego oraz określony termin ogłoszenia wyroku, będzie możliwy do wykonania, zależy w dużej mierze od współdziałania stron. To one powinny dysponować wiedzą na temat zakresu informacji, jakie można będzie uzyskać od świadków. Udział w posiedzeniu przygotowawczym stron powinien więc zwiększyć szanse na pełną realizację planu zatwierdzonego przez przewodniczącego. Wprowadzenie do posiedzenia przygotowawczego elementów angielskiej instytucji ujawnienia materiału przed rozprawą (pre-trial disclosure), np. przedstawienie przez stronę pisemnych oświadczeń świadków co do faktów zgłoszonych przez daną stronę, mogłoby wpłynąć na zwiększenie prawdopodobieństwa przeprowadzenia postępowania w ramach czasowych przyjętych w planie rozprawy. Projektodawca nie sięgnął jednak po to rozwiązanie. Przy ustalaniu elementów planu rozprawy wymienionych w proj. art. 205⁹ § 2 pkt 4-5 projektodawca proponuje ograniczenia ustawowe dla przewodniczącego i stron postępowania. Chodzi o proj. art. 206¹, według którego:	Uwaga nieuwzględniona Przepis proj. art. 205 ¹⁰ § 6 zd. 1 będzie mieć zastosowanie także w sytuacji określonej w proj. art. 205 ⁵ § 4 <i>in fine</i> . Nie wydaje się, by między tymi przepisami zachodziła sprzeczność.

	– rozprawę należy przygotować tak, aby nie było przeszkód do rozstrzygnięcia sprawy na pierwszym posiedzeniu na nią wyznaczonym; – więcej niż jedno posiedzenie powinno być wyznaczane tylko w razie konieczności, zwłaszcza gdy przeprowadzenie wszystkich dowodów na jednym posiedzeniu nie będzie możliwe; – w razie konieczności wyznaczenia więcej niż jednego posiedzenia, powinny się one odbywać w kolejnych dniach, a jeżeli nie jest to możliwe – tak aby upływ czasu pomiędzy kolejnymi posiedzeniami nie był nadmierny. Zaproponowany sposób wyznaczania terminów posiedzeń, w którym zasadą ma być odbywanie posiedzeń w tej samej sprawie w kolejnych dniach, stanowi bardzo daleko idącą zmianę w organizacji pracy sądów. Realizacja tej zasady wiązałaby się z koniecznością zapewnienia dostępności sal pozwalających na równoległy przebieg posiedzeń wyznaczonych na rozprawy w poszczególnych sprawach. Występuje ryzyko, że brak możliwości spełnienia tego warunku będzie uzasadniać częste stosowanie wyjątku od zasady odbywania posiedzeń w tej samej sprawie w kolejnych dniach, przewidzianego w proj. art. 206¹ in fine k.p.c. Wspomniany już niejasny charakter planu rozprawy ujawnia się m.in. w procedurze jego zmiany (proj. art. 205¹¹ § 1) oraz w razie potrzeby sporządzenia nowego planu rozprawy (proj. art. 205¹¹ § 2). Modyfikacja wcześniej ustalonej organizacji postępowania może nastąpić w dwojaki sposób. Pierwszy z nich polega na zmianie planu, jeżeli stał się on nieaktualny. Organem dokonującym tej zmiany jest sąd, który wydaje w tym przedmiocie postanowienie po wysłuchaniu stron, z tym że na wniosek choćby jednej z nich przeprowadza się kolejne posiedzenie przygotowawcze. Nowy plan rozprawy sporządza się natomiast jedynie „w razie istotnej potrzeby” i wówczas przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego jest obowiązkowe. W praktyce pojawi się problem odróżnienia sytuacji uzasadniającej zmianę planu od sytuacji pozwalającej sporządzić nowy plan. Wprowadzenie do ustawy określeń ocennych („istotna potrzeba”) zawsze prowadzi do trudności interpretacyjnych w praktyce postępowania cywilnego. W uzasadnieniu projektu również nie podano przykładowych przyczyn zmiany planu oraz przyczyn sporządzenia nowego planu. Wskazano jedynie przyczyny losowe, jak choroba sędziego, strony lub świadka, które powodują nieaktualność planu rozprawy. Jeżeli wystąpią podstawy do sporządzenia nowego planu, pojawia się kolejna wątpliwość, który organ procesowy – przewodniczący czy też sąd – ma zatwierdzić nowy plan. Poza tym trudności praktyczne może wywoływać stosowanie proj. art. 205¹¹ § 2 zd. 2, dlatego lepszym rozwiązaniem byłaby całkowita utrata mocy przez pierwotny plan rozprawy, w razie sporządzenia nowego planu. Przyjęcie rozwiązania zawartego w projekcie stawia pod znakiem	

		zapytania celowość odróżnienia zmiany planu od sporządzenia nowego planu. Sformalizowana procedura zmiany lub sporządzenia nowego planu niepotrzebnie ogranicza jego elastyczność, przez co utrudnia organowi procesowemu reagowanie na zmieniającą się sytuację procesową, w tym zwłaszcza na konieczność uaktualniania harmonogramu przesłuchania świadków. W proj. art. 205⁹ § 2 pkt 4 użyto sformułowania sugerującego, że „posiedzenie” jest rodzajem czynności postępowania cywilnego, tymczasem są to dwie różne kategorie. Z tego powodu powinien on brzmieć: „terminy posiedzeń oraz czynności w sprawie”. Warta rozważenia jest zmiana konsekwencji procesowej nieusprawiedliwionego niestawiennictwa powoda na posiedzeniu przygotowawczym. Stosownie do proj. art. 205⁵ § 4, w takim wypadku obowiązkiem sądu ma być umorzenie postępowania i rozstrzygnięcie o kosztach jak przy cofnięciu pozwu, chyba że sprzeciwi się temu obecny na tym posiedzeniu pozwany. Tak surowa konsekwencja dla powoda jest niewspółmierna w stosunku do potencjalnej korzyści w postaci zakończenia postępowania z przyczyn procesowych. Może się bowiem okazać, że dojdzie do prawomocnego umorzenia postępowania, mimo że niestawiennictwo powoda wynika z wadliwego wezwania go na posiedzenie przygotowawcze. W takim wypadku może być zainicjowane postępowanie o przywrócenie terminu do zaskarżenia postanowienia o umorzeniu, co dopiero może spowodować opóźnienie w rozpoznaniu sprawy.	
art. 205 ¹⁰ § 6	ORA Łódź	Skoro art. 205 ⁵ § 4 przewiduje obligatoryjne umorzenie w razie niestawiennictwa powoda, przepisy te są sprzeczne.	Uwaga nieuwzględniona Umorzenie postępowania z powodu niestawiennictwa powoda na posiedzeniu przygotowawczym jest zasadą, ale są od niej wyjątki – i właśnie tych wyjątków dotyczy proj. art. 205¹⁰ § 6.
	Rzecznik Finansowy	Doprecyzowania wymaga czy doręczenie stronie planu rozprawy będzie zastępowało zawiadomienie o terminie posiedzeń i innych czynności również pełnomocników strony, którzy nie byli obecni przy sporządzaniu i zatwierdzeniu planu rozprawy. Może w praktyce okazać się np. że strona ustanowi pełnomocnika na późniejszym etapie postępowania.	Uwaga nieuwzględniona W świetle brzmienia i celu projektowanych przepisów wydaje się jasne, że stawiennictwo strony, czy to samej, czy z pełnomocnikiem, zdejmuje z sądu obowiązek doręczania jej z urzędu planu rozprawy. Nie wydaje się by istniała potrzeba dalszego uszczegółowienia przepisu.

art. 205 ¹¹ § 1	SA Wrocław	Skoro zgodnie z art. 205 ¹⁰ § 4 do planu rozprawy znajdują zastosowanie przepisy o zarządzeniu, to przepis art. 205 ¹⁰ § 1 powinien przewidywać możliwość zmiany planu, zarówno w formie zarządzenia przewodniczącego, jak i w formie postanowienia sądu. W praktyce potrzeba zmiany planu może się pojawić albo na skutek zapoznania się przewodniczącego z pismami procesowymi na posiedzeniu niejawnym i wówczas zasadnym będzie sporządzenie zmiany planu już na tym posiedzeniu, w formie zarządzenia, albo w toku rozprawy i wówczas zmiany planu może dokonać sąd w formie postanowienia przepis art. 205 ¹¹ § 2 przewiduje wydanie nowego planu na kolejnym posiedzeniu przygotowawczym (w tym miejscu należy zauważyć, że przepis art. 205 ¹¹ § 2 nie określa formy prawnej nowego planu na kolejnym posiedzeniu przygotowawczym, co oznacza, że sporządzenie nowego planu przybiera tu formę zarządzenia zgodnie z art. 205 ¹⁰ § 4). Sporządzenie nowego planu i zmiana pierwotnego planu mają taki sam skutek na przyszłość, stąd nie wydaje się konieczne obligatoryjne wydawanie postanowienia o zmianie planu, jeżeli dochodzi do tego na posiedzeniu niejawnym.	Uwaga nieuwzględniona Plan rozprawy nie jest zarządzeniem, lecz dokumentem <i>sui generis</i> , a przesłanką zmiany planu jest jego dezaktualizacja do tego stopnia, że nie da się go już dłużej przestrzegać.
	SA Poznań	Wydaje się, że wymóg wydania postanowienia i to po obligatoryjnym wysłuchaniu stron jest mało funkcjonalny i nie będzie służyć sprawności postępowania. Przykładowo, jeśli rozprawa wyznaczona w planie rozprawy została odwołana z powodu choroby sędziego, organizowanie kolejnego posiedzenia w celu wysłuchania stron wydaje się pozbawione sensu, skoro wystarczy wyznaczyć nowy termin rozprawy. Wystarczające byłoby przyjęcie formy zarządzenia (z wyjątkiem tylko zmiany rozstrzygnięcia o dowodach, które musi przybrać postać postanowienia dowodowego), które może być wydane, w razie uzasadnionej potrzeby, po wysłuchaniu stron.	Uwaga nieuwzględniona Przepisy regulujące tworzenie planu rozprawy mają zapewnić zaangażowanie stron w tę czynność, z czym wiąże się istotne oczekiwanie co do ich późniejszych postaw w procesie. Nie należy więc usztywniać tego trybu; dopuszczalne jest zarówno zaakceptowanie przez strony planu przygotowanego przez sędziego, jak i zaakceptowanie przez sędziego planu przygotowanego przez strony (oczywiście, może to dotyczyć tylko części „organizacyjnej”, nie „dowodowej”), jak też wszelkie rozwiązania pośrednie. Zastąpienie części „dowodowej” planu postanowieniem dowodowym nie wydaje się potrzebne, ponieważ rodziłoby komplikacje w przypadku dezaktualizacji planu. Pozostałe wątpliwości, dotyczące szczegółów nowej instytucji, powinny znaleźć praktyczne rozwiązania w toku jej stosowania. Obowiązek przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego w celu zmiany planu rozprawy powstaje tylko w przypadku dezaktualizacji planu rozprawy. Przesłanka ta nie jest tożsama z upadkiem terminu posiedzenia, więc takie zdarzenie bynajmniej nie musi pociągać za sobą upadku całego harmonogramu – w zdecydowanej większości przypadków wystarczy podjęcie właściwych zarządzeń przez sędziego sprawozdawcę. Wysłuchanie strony w tej kwestii będzie mogło nastąpić np. telefonicznie.
	SA Warszawa	Zmiana planu rozprawy spowodowana np. chorobą sędziego czy biegłego - na wniosek stron wymaga przeprowadzenia kolejnego posiedzenia pojednawczego. Taka regulacja wydłuży znacząco	Uwaga nieuwzględniona Zmiany planu rozprawy są niepożądane, ale nieuniknione. Sformalizowany tryb zmiany odpowiada wadze tego dokumentu

		postępowanie, wyznaczenie dodatkowego posiedzenia powinno być fakultatywne;	dla postępowania, stanowiąc kompromis między elastycznością a stabilnością ustalonego harmonogramu.
	SA Lublin	W przypadku konieczności zmiany planu rozprawy przeprowadzenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego na wniosek jednej ze stron jest obligatoryjne. Daje to stronie możliwość odwołania wydania orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, a równocześnie nie wydaje się być konieczne dla zabezpieczenia interesów stron. Trafniejszym byłoby umożliwienie sądowi zadecydowania, czy kolejne takie posiedzenie jest konieczne, szczególnie w przypadku znacznego zaawansowania postępowania. Należy zauważyć, że zmiana planu rozprawy wydaje się być konieczna np. przy każdej zmianie terminu rozprawy ustalonego w tym planie, co ma szczególnie istotne znaczenie biorąc pod uwagę niedawno wprowadzoną zasadę niezmienności składu orzekającego. Każdy wypadek losowy dotyczący któregośkolwiek z członków składu orzekającego będzie zatem dla strony potencjalnym pretekstem do wydłużenia postępowania o kolejne postępowanie przygotowawcze. Doprowadzi to do znacznego wydłużenia tych postępowań, w których jedna ze stron nie jest zainteresowana rozwiązaniem małżeństwa, czy też nie jest zadowolona z wyników postępowania dowodowego dotychczas przeprowadzonego w sprawie.	Obowiązek przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego w celu zmiany planu rozprawy powstaje tylko w przypadku dezaktualizacji planu rozprawy. Przesłanka ta nie jest tożsama z upadkiem terminu posiedzenia, więc takie zdarzenie bynajmniej nie musi pociągać za sobą upadku całego harmonogramu. Przewiduje się, że w zdecydowanej większości przypadków wystarczy podjęcie właściwych zarządzeń przez sędziego sprawozdawcę. Warto jeszcze przypomnieć, że wysłuchanie strony w tej kwestii będzie mogło nastąpić np. telefonicznie, a ani zmiana planu rozprawy, ani wyznaczenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego nie powodują otwarcia terminu do składania kolejnych twierdzeń i dowodów. W tej sytuacji obawa przedstawiona w uwadze wydaje się zdecydowanie wyolbrzymiona.
	KRK	Z przepisu art 205 ¹¹ wynika, że plan rozprawy, który jest załącznikiem do protokołu z posiedzenia (art. 205 ¹⁰ § 4) zmieniony może być postanowieniem sądu. Zmieniony winien zostać załącznik do protokołu, lub sporządzony nowy.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	Rzecznik Finansowy	Na podstawie tego przepisu nie jest jasne czy plan może stracić moc w całości. Ponadto przeprowadzanie kolejnych posiedzeń przygotowawczych może doprowadzić do niepotrzebnego przedłużania postępowania. Wydaje się że np. zmiany terminu posiedzeń, terminu przeprowadzenia dowodów czy ogłoszenia wyroku nie powinny prowadzić do sporządzania nowego planu rozprawy.	Uwaga nieuwzględniona Nowy plan rozprawy powinien być sporządzany, gdy zaistnieje taka potrzeba, do czego przesłanką jest dezaktualizacja dotychczasowego planu. Nie wydaje się, by zmiana pojedynczego terminu czynności zawsze musiała oznaczać dezaktualizację dotychczasowego harmonogramu – należy to jednak pozostawić ocenie stron i sądu w konkretnej sprawie.
art. 205 ¹² § 2	SA Wrocław	Celowe jest ograniczenie możliwości zgłaszania wniosków dowodowych do momentu rozpoczęcia postępowania dowodowego na pierwszej rozprawie. Brak terminu prekluzyjnego prowadzić będzie do przewlekłości postępowań sądowych, w których nie wyznaczono posiedzenia przygotowawczego. Art. 205 ¹² § 2 k.p.c. nie jest skorelowany z treścią przepisu 205 ³ § 2 k.p.c. Skoro bowiem, zgodnie z art. 205 ³ § 2 k.p.c, na stronę zostanie nałożony obowiązek podania wszystkich twierdzenia i dowody istotne dla rozstrzygnięcia sprawy pod rygorem utraty prawa do ich powoływania w toku dalszego postępowania, to zastosowanie art. 205 ¹² § 2 k.p.c. nie może mieć miejsca, gdyż oznaczałoby to przekreślenie uprzednio zastosowanego instrumentu dyscyplinującego stronę.	Uwaga nieuwzględniona Proponowane ograniczenie szłoby zbyt daleko, a norma z proj. art. 205 ³ § 2 jest wyjątkiem od normy z proj. art. 205 ¹² § 2.
	SA	Należy skorelować z wyżej przedstawioną propozycją co do brzmienia	Uwagę uwzględniono

	Poznań	art. 205 ³ § 2 z powyższym uzasadnieniem odnośnie tegoż przepisu.	Uwaga trafnie podnosi niespójność między proj. art. 205 ¹² § 1 a proj. art. 368 § 1 ² co do trybu powołania okoliczności uzasadniających przeprowadzenie dowodu mimo zapadnięcia prekluzji. Biorąc po uwagę całokształt przepisów Kodeksu oraz podniesioną w uwadze argumentację co do możliwości przedłużenia postępowania należy tę niespójność usunąć poprzez zastąpienie słowa „wykaże” słowem „uprawdopodobni”. Możliwość przeprowadzenia dowodu i uwzględnienia twierdzenia nie zgłoszonego w terminie, o ile nie spowoduje to przedłużenia postępowania, oznaczałaby w istocie utrzymanie stanu dotychczasowego w tym zakresie – ze wszystkimi jego negatywnymi konsekwencjami. Pozostawałaby zatem w sprzeczności z założeniami projektu. Dlatego też zaproponowano nowe brzmienie przepisu.
	Rzecznik Finansowy	Wątpliwości budzi relacja tego przepisu do art. 205 ³ § 2. Przepis art. 205 ¹² § 2 wskazuje, że jeżeli nie było zarządzone postępowanie przygotowawcze to twierdzenia i dowody mogą być składane do zamknięcia rozprawy z zastrzeżeniem niekorzystnych skutków, które według przepisów niniejszego Kodeksu mogą dla niej wynikać z działania na zwłokę lub niezastosowania się do zarządzeń przewodniczącego i postanowień sądu. Trudno przesądzić czy zobowiązanie strony o którym mowa w art. 205 ³ § 2 będzie się mieścić w zarządzeniu o którym mowa w art. 205 ¹² § 2. W konsekwencji nie jest do końca jasne czy strona może do końca rozprawy zgłaszać twierdzenia i dowody, czy jednak nie.	Uwaga nieuwzględniona Wydaje się jasne, że wydanie szczególnego zarządzenia z proj. art. 205 ³ § 2 skracza termin z proj. art. 205 ¹² § 1 (albo § 2).
	ORA Łódź	§ 1 i 2 - nie znajduje uzasadnienia takie zróżnicowanie terminów na przytaczanie twierdzeń i dowodów w procesach, w których wyznaczono posiedzenie przygotowawcze i pozostałych.	Uwaga nieuwzględniona Powody, które zadecydowały o wprowadzeniu ograniczeń czasowych w przedstawianiu twierdzeń i dowodów zostały wskazane w uzasadnieniu. Uwaga nie zawiera argumentów uzasadniających odstępnie od projektowanego rozwiązania lub jego zmianę.
	SA Białystok	Brak jest powodów dla przyznania stronie w sprawie w której nie zarządzono przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego prawa do przytaczania twierdzeń i dowodów aż do zamknięcia rozprawy skoro takie ograniczenie przewidziano w sprawie w której takie posiedzenie wyznaczono (art. 205 ¹² § 2)	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których w proj. art. 205 ¹² zróżnicowano terminy do przytaczania faktów i dowodów, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających odstępnie od przyjętej koncepcji.
art. 205 ¹³	SA Białystok	Wątpliwości budzi udzielanie przez sąd na posiedzeniu przygotowawczym wskazówek co do prawdopodobnego wyniku sprawy, która wydaje się być sprzeczna z zasadą zakazu antycypacji.	Uwaga nieuwzględniona Przedstawiona w uwadze wątpliwość była przedmiotem analizy w toku przygotowywania projektu. Powody, które mimo to zadecydowały o przyjęciu proj. art. 205 ¹³ , zostały przedstawione w uzasadnieniu projektu. Uwaga nie zawiera argumentów uzasadniających odstępnie od projektowanego rozwiązania lub jego zmianę.
	KRK	Niedopuszczalne jest przyznanie przewodniczącemu do udzielania, na	Uwaga nieuwzględniona

	etapie postępowania przygotowawczego, „wskazówek co do prawdopodobnego wyniku sprawy w świetle zgłoszonych do tej chwili twierdzeń i dowodów” (art 205 ¹³). Takie rozwiązanie pogwałca zasadę bezstronności i niezawisłości sądu. Nadto, rozstrzygnięcie sporu należy do sądu, a nie do przewodniczącego.	Patrz art. 4 ¹ .
SA Gdańsk	Niejasna treść przepisu, gdyż fakt udzielania wskazówek co do prawdopodobnego wyniku sprawy na etapie postępowania przygotowawczego jest zdecydowanie przedwczesny, zbyt daleko idący, a także może wywołać podejrzenie o stronnictwo sądu.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których projektuje się <u>możliwość</u> udzielenia stronie wskazówek co do tego, jakie są perspektywy uwzględnienia jej żądań, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu; są zresztą oczywiste. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających odstępianie od przyjętej w tym zakresie koncepcji.
SA Katowice	Przepis ten zdaniem orzeczników jest regulacją bardzo kontrowersyjną, albowiem podawanie przez sędziego prawdopodobnego wyniku sprawy w świetle zgłoszonych twierdzeń i dowodów może nie spotkać się ze zrozumieniem stron, co jest bardzo realnym zagrożeniem, skutkiem czego strony mogą przyjąć informację przekazaną przez sędziego jako wskazanie rezultatu wyniku sprawy graniczącego z pewnością. W tym względzie należy mieć na uwadze, że tak jak wyżej wskazano, proces cywilny jest procesem dynamicznym, poza tym do daty ogłoszenia wyroku sędzia może zmienić ocenę stanu faktycznego, czy prawnego sprawy i sugerowanie wyniku postępowania przed wydaniem orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, a następnie zmiana poglądu może wywołać nieuzasadnione skargi i zarzuty stron pod adresem sędziego, w tym zarzuty braku bezstronności, a nawet korupcji.	Uwagi nieuwzględnione Uwaga trafnie wskazuje, że zakładana w projekcie aktywniejsza rola sędziego może poskutkować posądzaniem o stronnictwo, z którymi będą się wiązać komplikacje procesowe. Nawet jednak jeżeli ta obawa się ziści, to projektowane rozwiązania (łącznie z proj. art. 49 § 2 k.p.c.) powinny <i>per saldo</i> zadziałać w kierunku łatwiejszego dojścia do rozstrzygnięcia, a po okrzepnięciu nowych regulacji sytuacja powinna się ustabilizować. Niezależnie od tego: rzeczą umiejętności sędziego będzie takie formułowanie jego wypowiedzi zawierających wskazówki prawne, by strony nie miały poczucia braku bezstronności ani bezcelowości prezentowania swych stanowisk. Poza tym udzielanie stronom wskazówek prawnych nie jest obowiązkiem, lecz dyskrecyjnym uprawnieniem sądu.
Rzecznik Finansowy	Sądy co do zasady powinny być bezstronne. Udzielanie stronom „wskazówek co do prawdopodobnego wyniku sprawy, może wywołać wrażenie faworyzowania jednej ze stron postępowania poprzez przesądzenie jeszcze przed wydaniem wyroku zasadności roszczenia. Takie wrażenie może powstać przede wszystkim w przypadku osób fizycznych (konsumentów) niereprezentowanych przez profesjonalnych pełnomocników, które takim postępowaniem sądu mogą czuć się pokrzywdzone uznając że sąd przesądził ich sprawę jeszcze przed przeprowadzeniem pełnego postępowania dowodowego.	
NRA	Rozwiązanie z perspektywy praktycznej wydaje się korzystne, choć generuje pewne ryzyko w perspektywie wzmocnienia aktywności stron (również obstrukcyjnej) spodziewających się rozstrzygnięcia niekorzystnego. Jeszcze więcej wątpliwość budzi wspomniana wyżej normatywna konstrukcja, zgodnie z którą posiedzenie przygotowawcze odbywać miałyby się bez konieczności zachowania szczegółowych przepisów postępowania, a strony obciążone mogłyby zostać daleko idącymi konsekwencjami w przypadku niestawienia na tym posiedzeniu. Nie zawsze strony reprezentowane są przed sądem przez	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.

		profesjonalnych pełnomocników, działających wyłącznie w ich interesie. Obywatel niemający wysokiej świadomości prawnej podczas takiego posiedzenia może zostać przekonany o niecelowości dalszego prowadzenia postępowania z uwagi na postawę sędziego, który uprawniony jest do wyrażenia swoich zapatrywań. Dominująca chęć usprawnienia pracy sądów i szybkiego zakończenia postępowań może niekiedy stwarzać pokusę wywierania nacisku na strony w celu nakłonienia ich do proponowanego przez sąd sposobu zakończenia postępowania. W świetle gwarancji procesowych, które mają zapewnić obywatelom prawo do sądu, zakres dyskrecyjnej władzy sędziego może być w tym przypadku zbyt szeroko zakreślony.	
art. 205 ¹⁴	SA Wrocław	Celem zapewnienia sprawiedliwości proceduralnej przewodniczący powinien w każdym przypadku - niezależnie od etapu postępowania uprzedzić stronę o możliwości rozstrzygnięcia o żądaniu pozwu na innej podstawie prawnej niż wskazana przez strony, przy jednoczesnym sprecyzowaniu tej podstawy i umożliwieniu - na wniosek strony - złożenia przez nią w wyznaczonym terminie sądowym wniosków dowodowych, wskazanie przez przewodniczącego na możliwość orzeczenia na innej podstawie prawnej niż wskazana przez stronę powinno być ujęte w protokole niezależnie od stawiennictwa tej strony na posiedzeniu.	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 205 ¹⁴ w żaden sposób nie ogranicza uprawnień stron do żądania, by sąd umożliwił im wypowiedzenie się co do innej podstawy prawnej żądania, niż wskazywana uprzednio przez stronę. Zaznaczanie tego w treści przepisu byłoby zbyt dużą kazuistyką. Zmiana zbyt daleko idąca, zagroziłaby sprawności postępowania, a pouczanie strony niestawącej jest bezcelowe.
	SA Poznań	Wydaje się, że przepis ten jest bardzo niebezpieczny, przynajmniej przy obligatoryjnej formule „uprzedza się” - co może być źródłem zarzutów apelacyjnych, jeśli sąd nie uprzedzi, a następnie wyda wyrok przy zastosowaniu innej podstawy prawnej niż wskazana przez stronę. Sąd w praktyce co do kwestii podstawy prawnej rozstrzygnięcia często ustala ją w ramach (tajnej) narady, a więc po zamknięciu rozprawy - strona może zaś zarzucać, że sąd „z pewnością już od początku wiedział, że podstawa będzie inna i specjalnie ukrywał to przed stroną by przegrała sprawę, bo gdyby wiedziała, to podniosłaby na posiedzeniu dodatkowe twierdzenia i złożyła dowody, a nie zrobiła tego przez zaniechanie sądu wskazania innej podstawy prawnej”... Można sobie np. wyobrazić, że strona powołuje się na umowę, sąd nie uprzedza strony, że w grę wchodzi raczej bezpodstawne wzbogacenie, bo umowa zdaniem sądu była nieważna (sąd na posiedzeniu jeszcze do takich wniosków nie doszedł i nie uprzedza o tym, a w uzasadnieniu wyroku wskazuje, na nieważność umowy, ale brak dowodów na wysokość bezpodstawnego wzbogacenia, co skutkuje oddaleniem powództwa. Wydaje się, że bezpieczniej będzie użyć formuły „może w miarę możliwości uprzedzić”. Poza tym rodzi to wątpliwość, czy wskazywanie przez sąd podstawy prawnej nie będzie stanowić zagrożenia dla zasady bezstronności, bo właśnie wskazanie przez sąd odmiennej podstawy prawnej może być inspiracją dla strony do podniesienia dodatkowych twierdzeń i dowodów	Uwaga nieuwzględniona Niebezpieczeństwa związane z instytucją z proj. art. 205 ¹⁴ były przedmiotem analiz w toku prac nad projektem. Wydaje się, że zastrzeżenia podniesione w uwadze, choć zasadne, to jednak nie przełamują tendencji do coraz większej jawności wewnętrznej procesu. Natomiast zmiana przepisu w sposób proponowany w uwadze prowadziłaby do jego lekceważenia w praktyce.

		(w powyższym przykładzie - na okoliczność wartości bezpodstawnego wzbogacenia), których nie złożyłaby, gdyby nie dowiedziała się o tej odmiennej podstawie prawnej, i przegrała proces, a składając je - wygrywa - jak w podanym przykładzie: w takim układzie druga strona (pozwany) uzna, że sąd nie był bezstronny, bo ułatwił powodowi wygranie sprawy. Może więc lepiej w ogóle nie regulować uprzedzania przez sąd, na jakiej podstawie może rozstrzygnąć sprawę.	
	Rzecznik Finansowy	Przedstawienie innej podstawy prawnej powinno być wskazane również w przypadku jej niewskazania przez stronę, tym bardziej, że strona nie ma obowiązku wskazywania podstawy prawnej swojego roszczenia. A ponadto wskazana przez powoda podstawa prawna dochodzonego roszczenia nie jest wiążące dla sądu.	Uwaga nieuwzględniona Skoro, jak wskazano w samej uwadze, strona w ogóle nie ma obowiązku wskazywania podstawy prawnej swych żądań, to zobowiązanie sądu do ich przedstawiania oznaczałoby odpowiedź dla strony i szłoby zdecydowanie zbyt daleko. Poza tym projektowana regulacja już i tak wprowadza wyłom w dotychczasowych zasadach postępowania cywilnego, wobec czego na obecnym etapie poszerzanie jej zakresu jest niewskazane.
art. 206 ¹	SA Białostok	Propozycja prowadzenia posiedzenia w danej sprawie w kolejnych dniach byłaby możliwa wyłącznie w sytuacji gdyby sędzia nie miał w referacie szeregu spraw „na biegu”, a otrzymał do rozpoznania wyłącznie jedną sprawę, a po jej rozpoznaniu następną.	Uwaga nieuwzględniona Celem wprowadzenia zasad z proj. art. 206 ¹ nie jest bezwzględne narzucenie sędziom, by wyznaczali posiedzenia na dni następujące bezpośrednio po sobie, lecz zapobieżenie, nagminnym do tej pory, wielomiesięcznym przerwom między kolejnymi posiedzeniami, na których odbywa się merytoryczne rozpoznanie sprawy (czyli wyznaczonymi na rozprawę). Jest jasne, że nie zawsze się to uda, jednak system przygotowania sprawy do rozpoznania powinien umożliwić takie prowadzenie sprawy w znacznie szerszym zakresie, niż dotychczas.
	SA Wrocław	Z uwagi na obciążenie sędziów wpływem i zaległością, a także warunki lokalowe w sądach powszechnych, nie jest możliwe odbycie posiedzeń w kolejnych dniach kalendarzowych (następujących bezpośrednio po sobie), zwłaszcza iż praca orzecznicza sędziego cywilisty w znacznej części odbywa się na posiedzeniach niejawnych. Wydaje się wystarczające prowadzenie takiego postępowania w kolejnych dniach sesyjnych.	Uwaga nieuwzględniona Projektowany przepis umożliwia postępowanie opisane w uwadze),
	SA Szczecin	Nie przystaje do realiów, ponieważ brak jest wystarczającej liczby sal do przeprowadzenia rozpraw w kolejnych dniach.	Uwaga nieuwzględniona Jeżeli posiedzenia nie mogą się odbywać w kolejnych dniach sesyjnych, można je planować w odstępie np. tygodnia. Celem proj. art. 206 ¹ nie jest narzucanie abstrakcyjnych wymogów, lecz eliminacja wielomiesięcznych przerw między posiedzeniami.
	Rzecznik Finansowy	Poddano pod rozagę (w celu sprawnego prowadzenia postępowania), aby terminy posiedzeń były wyznaczane np. nie później niż co dwa miesiące - analogicznie do art. 205 ⁴ § 2.	Uwaga nieuwzględniona Regulacja narzucająca rytm czynnościom procesowym stron i sądu mogłaby wywrzeć korzystny wpływ na sprawność procesu, jednak po pierwsze miejscem dla niej byłby raczej regulamin sądowy, a nie Kodeks, a po drugie przy dzisiejszym obciążeniu

			sądów i sędziów każdy taki termin pozostanie na papierze.
	ORA Łódź	Należy dodać po słowie „dniach”, z uwzględnieniem planów rozpraw stron i pełnomocników w innych sprawach. W przeciwnym wypadku wyznaczanie rozpraw w kolejnych dniach może kolidować z planami rozpraw w innych sprawach, a przecież pełnomocnik nie może ponosić za to odpowiedzialności.	Uwaga nieuwzględniona Z proj. art. 206 ¹ zd. 3 wynika, że posiedzenia powinny się odbywać w kolejnych dniach o tyle, o ile jest to możliwe. Przedstawiona w uwadze przeszkoda w postaci konieczności udziału stron i ich pełnomocników w wyznaczonych wcześniej innych sprawach niewątpliwie mieści się w zakresie tego przepisu.
	SA Gdańsk	1) Przepis zbędny i nie mający żadnego znaczenia dla tempa rozpoznania sprawy. W obowiązującym już od 52 lat przepisie art. 6 k.p.c. ustanowiono zasadę szybkości postępowania. Zgodnie z tą zasadą każdy sędzia dąży już do tego aby rozpoznać sprawę na pierwszym posiedzeniu (rozprawie). 2) Za nierealny został uznany art. 206¹ zd. 1. Nadto w sytuacjach, w których w sprawie trzeba przeprowadzić kilka dowodów osobowych, trzeba na nią zarezerwować cały dzień, a nawet kilka następujących po sobie terminów rozpraw -grozi to sytuacjami, w których z przyczyn losowych np. choroby strony lub pełnomocnika trwającej 7 dni, zostanie odwołana jedna całodzienna lub kilka całodziennych rozpraw wyznaczonych w tej samej sprawie, co z kolei odbędzie się ze szkodą dla innych spraw. W zdecydowanej większości sądów sędziowie nie mają do dyspozycji sali rozpraw przez kilka następujących po sobie dni, albowiem regułą jest, że sędzia orzeka w określone dni tygodnia.	Uwaga nieuwzględniona 1) Efektem obowiązywania art. 6 k.p.c. jest między innymi dzisiejsza sytuacja: wieloletnie postępowania i wielomiesięczne przerwy między posiedzeniami. W tym świetle potrzeba wprowadzenia <u>szczegółowej</u> regulacji sposobu prowadzenia rozprawy w proj. art. 206¹ nie ulega wątpliwości, a twierdzenie o zbędności tej regulacji wydaje się nieprzemyślane. 2) Celem wprowadzenia zasad z proj. art. 206¹ nie jest bezwzględne narzucenie sędziom, by wyznaczali posiedzenia na dni następujące bezpośrednio po sobie, lecz zapobieżenie, nagminnym do tej pory, wielomiesięcznym przerwom między kolejnymi posiedzeniami, na których odbywa się merytoryczne rozpoznanie sprawy (czyli wyznaczonymi na rozprawę). Jest jasne, że nie zawsze się to uda, jednak system przygotowania sprawy do rozpoznania powinien umożliwić takie prowadzenie sprawy w znacznie szerszym zakresie, niż dotychczas. Zdarzenia powodujące upadek terminu nie są argumentem przeciwko wyznaczaniu posiedzeń według planu.
art. 208 § 1 pkt 1	KRK	Projektowany przepis jest niekonsekwentny - zgodnie bowiem z treścią art 205 ¹⁰ § 5 „zatwierdzony w obecności strony plan rozprawy zastępuje zawiadomienie strony o terminach posiedzeń i innych czynności objętych planem”. Brak jest podstaw do następczego wyzwania „strony do stawienia się na rozprawę osobiście lub przez pełnomocnika”.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	Rzecznik Finansowy	Poddano pod rozważenie doprecyzowanie iż żądanie przez przewodniczącego dowodów powinno dotyczyć również innych podmiotów, niż podmioty publiczne, w sytuacji, gdy strona sama ich otrzymać nie może. Wydaje się, że w praktyce problem z uzyskaniem dowodów przez stronę może dotyczyć również innych podmiotów i instytucji, niewymienionych w projektowanym przepisie.	Uwaga nieuwzględniona Proponowana regulacja wydaje się celowa, jednak wymaga skorelowania z innymi przepisami Kodeksu regulującymi obowiązki osób trzecich wobec toczącego się postępowania. Wymaga to szerzej zakrojonych prac, których przeprowadzenie na obecnym etapie nie jest już możliwe. Zostaną one podjęte przy kolejnej planowanej nowelizacji procedury cywilnej.

art. 210 § 2 ¹	NRA	Wystarczające jest w tym zakresie ogólne zaprzeczenie twierdzeniom strony przeciwnej. Konieczność szczegółowego wskazywania okoliczności faktycznych to dodatkowa uciążliwość dla strony i dla sądu. Ryzyko, że pominięcie jakiegokolwiek faktu może skutkować uznaniem go za przyznany, będzie skłaniał do budowania szerokich kazuistycznych zaprzeczeń, zwiększających zakres dowodzenia i ograniczających pole do rozstrzygnięcia sądowego w oparciu o swobodną ocenę wzmocnioną kompetencją do uznania poszczególnych twierdzeń za przyznane. Tego rodzaju regulacja rodzi zarazem ryzyko zastąpienia istniejącego po stronie sądu obowiązku rzetelnej i dokładnej analizy sprawy w celu wydanie sprawiedliwego rozstrzygnięcia, na rzecz rozstrzygnięcia formalnego w ramach konstrukcji nawiązującej do rzymskiego procesu formułkowego. W przypadku niezakwestionowania wszystkich okoliczności faktycznych sąd zobowiązany byłby bowiem do prowadzenia postępowania dowodowego jedynie w ograniczonym zakresie. W przypadkach skomplikowanych stanów faktycznych, regulacja ta wiązać się będzie dla stron z koniecznością odnoszenia się do kilkudziesięciu lub kilkuset faktów z osobna w celu uniknięcia przyznania w ich zakresie twierdzeń strony przeciwnej. Mogłoby to w praktyce prowadzić do powstania kolejnych komplikacji związanych z koniecznością konstruowania przez strony znacznie bardziej obszernych i skomplikowanych pism procesowych, z którymi następnie sąd musiałby się wnikliwie zapoznawać i do których musiałby się szczegółowo odnosić w końcowym rozstrzygnięciu. W rezultacie, wprowadzenie obowiązku wynikającego z projektowanego art. 210 § 2¹ mogłoby doprowadzić do powstania dodatkowych trudności w procedowaniu i w konsekwencji stać się kolejną przyczyną jego przewlekłości.	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.
	ORA Łódź	Ponownie należy wskazać, że nie jest do końca jasne, jak precyzyjne ma być powyższe określenie. Powyższy przepis powoduje powstanie ryzyka nadmiernego formalizmu, ewentualnie konstruowania pism procesowych w taki sposób, że strona będzie cytowała kolejne zdania pisma procesowego swojego przeciwnika ze wskazaniem, czy z nimi się zgadza, czy też im zaprzecza. Przepis ten może wypaczyć sens procedury cywilnej, a także powodować rozbieżności w orzecznictwie w zakresie uznawania, które fakty zostały przyznane, a które nie.	Uwaga nieuwzględniona Oświadczenie strony o zaprzeczeniu faktom jest tylko odzwierciedleniem oświadczeń o faktach przedstawionych przez twierdzącego. W tym świetle przedstawione w uwadze obawy co do trudności przy wskazywaniu faktów, którym strona zaprzecza, jak również co do zbytniego rozbudowywania oświadczeń stron, wydają się wyolbrzymione.
	Rzecznik Finansowy	Przepis nie precyzuje terminu, w którym strony są zobowiązane do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej dotyczących faktów. Nie jest również jasne jaka jest relacja tego przepisu do art. 205³ § 2.	Uwaga nieuwzględniona Proponowana regulacja wydaje się celowa, jednak wymaga głębszej analizy, a w przypadku uwzględnienia – częściowej przebudowy systemu gromadzenia materiału procesowego. Wymaga to szerzej zakrojonych prac, których przeprowadzenie na obecnym etapie nie jest już możliwe. Zostaną one podjęte przy kolejnej planowanej nowelizacji procedury cywilnej.

art. 214 oraz art. 214 ¹ § 1	SA Wrocław w	Z uwagi na koncepcję wprowadzenia wymogu przygotowania planu rozprawy zauważyć należy, że nie zapobiegnie to przewlekłości postępowań sądowych bez zmiany art. 214 k.p.c. oraz art. 214 ¹ § 1 kpc, z których wynika konieczność obligatoryjnego odroczenia rozprawy w przypadku choroby strony potwierdzonej zaświadczeniem wystawionym przez lekarza sądowego. W przypadku długotrwałej, a czasem i trwałej niemożności stawiennictwa na rozprawie brak jest możliwości kontynuowania postępowania dowodowego w przypadku, gdy strona nie ustanowiła pełnomocnika procesowego lub gdy nie został dla niej ustanowiony pełnomocnik z urzędu. Należałoby w tym przypadku rozważyć, czy strona nie powinna w razie kolejnego niestawiennictwa na rozprawie ustanowić pełnomocnika lub złożyć wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.	Uwaga nieuwzględniona Zmiany wymagają zebrania opinii i głębszej analizy, niemożliwej już na obecnym etapie prac nad projektem.
art. 224 § 2	SA Wrocław w	Należy rozważyć możliwość przeprowadzenia po zamknięciu rozprawy także dowodu z dokumentu znajdującego się w aktach sądowych lub aktach komornika sądowego, co zapobiegnie odroczeniu rozprawy celem dołączenia tych akt w przypadku, gdy niemożliwe okazało się ich dołączenie przed rozprawą,	Uwaga uwzględniona Zaproponowano zmianę § 2.
art. 226 ¹	ORA Łódź	Jedną z naczelnych zasad procesu cywilnego jest jego ustność (tak zresztą ustawodawca przed kilku laty uzasadniał ograniczenie składania pism procesowych, wprowadzając zezwolenie sądu) oraz bezpośredniość. W zasady te w sposób oczywisty godzi możliwość zastępowania dowodów ze źródeł osobowych pisemnymi oświadczeniami. Taka możliwość powinna być ograniczona do wyjątkowych wypadków, jak choroba, wiek, znaczna odległość od sądu, zamieszkiwanie zagranicą. Ponadto bezpośrednio zeznania ustne pozwalają na zadawanie stronom dodatkowych pytań, zaś w razie zeznania pisemnego konieczność uzupełnienia zeznań kolejnym pismem znacznie przedłuży postępowanie. Wreszcie, tylko bezpośrednio przesłuchanie świadka lub strony pozwoli należycie ocenić wiarygodność. Brak takiej możliwości godzi w powagę wymiaru sprawiedliwości.	Uwaga nieuwzględniona Zasada ustności ani zasada bezpośredniości nie sprzeciwiają się wykorzystaniu pisemnej formy wypowiedzi w postępowaniu cywilnym, zwłaszcza jeśli doprowadzi to do korzyści w postaci przyspieszenia postępowania. Domaganie się, by w realiach początku XXI wieku opierać ustalenia tylko na ustnych wypowiedziach jest anachronizmem.
	KIRP	Wprowadzone zostają przepisy niejako obok regulacji dotyczących Elektronicznego Biura Podawczego. Powoduje to, że regulacje tam ujęte (również przepisy wykonawcze) nie będą znajdowały zastosowania. Zatem pojawia się zagadnienie problemowe, w jaki sposób i gdzie takie oświadczenie ma być złożone? W jaki sposób umieszcza się je w aktach? W jaki sposób dokonuje się weryfikacji? Co w przypadku, gdy takie oświadczenie wpłynie na adres mailowy pracownika sądu? Przed podobnymi wyzwaniem stała kiedyś procedura administracyjna, gdzie ostatecznie zrezygnowano z tak niedookreślonych zwrotów i bazuje się obecnie na systemie ePUAP. Możliwym rozwiązaniem dla sądów jest Portal Informacyjny, który po pierwsze jest już wykorzystywany na potrzeby doręczeń, po drugie jasno określa sposób komunikacji i po	Uwaga nieuwzględniona Patrz: art. 9 ¹

art. 226 ²		trzecie jest zintegrowany z systemem ePUAP.	
	SO Tarnobrzeg	Art. 226 ² § 1 pkt 1 - należy wyraźnie wskazać, że ukarany grzywną może zostać pełnomocnik. W przeciwnym wypadku mogłoby dojść do sytuacji, w której to nieznająca prawa i działająca w zaufaniu do pełnomocnika strona ponosi koszty jego nierzetelności.	Uwaga nieuwzględniona Na gruncie proj. art. 226 ² możliwość ukarania grzywną dotyczy tylko strony. Spostrzeżenie o celowości wprowadzenia odpowiedzialności pełnomocnika zasługuje niewątpliwie na uwagę. Jednakże kwestia ta pozostaje poza obszarem regulacji projektu i wymaga odrębnej analizy, co na obecnym etapie prac legislacyjnych uniemożliwia uwzględnienie tych uwag we wskazanym zakresie.
	SA Gdańsk	Niejasna treść art. 226 ² pkt 2 w zakresie, w jakim wskazuje na odpowiednie podwyższenie kosztów procesu czy też odsetek. Niejasne jest też w jakiej relacji pozostają te przepisy w stosunku do przepisów ogólnych.	Uwaga nieuwzględniona Użyte w przepisie sformułowanie „odpowiednio” odnosi się do wskazanej w treści przepisu „zwłoki w rozpoznaniu sprawy, spowodowanej nadużyciem prawa procesowego”. Nie wydaje się, by owa zgodność była trudna do ustalenia. Uwaga nie wskazuje z jakimi „przepisami ogólnymi” projektowany przepis miałby być niezgodny.
	SA Kraków	Samo wprowadzenie tej klauzuli jest wystarczające i nie zachodzi potrzeba wprowadzania dalej idących sankcji. Istotą tej klauzuli i wystarczającą sankcją jest skutek związany z niemożnością korzystania przez strony z danej instytucji procesowej w sytuacji, gdy narusza to jej cel. Za zbędne w tym zakresie uznać należy dalej idące działania, w tym określone w art. 226 ² , a w szczególności skazanie na grzywnę. Przedmiotowa klauzula ma przecież na celu wyłącznie to, by sąd miał instrument dla zapobiegania sytuacjom wykorzystywania instytucji procesowych w sposób sprzeczny z ich celem, a nie karanie stron.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których ogólny zakaz nadużycia prawa procesowego z proj. art. 4 ¹ wymaga opatrzenia ogólną sankcją z proj. art. 226 ² , są oczywiste i zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. Argumenty przedstawione w uwadze nie uzasadniają odstępiania od przyjętej koncepcji.
	NRA	Konieczność wprowadzania takich regulacji jest wątpliwa w cywilistyce. Dla przykładu, odnosząc kwestię potencjalnych nadużyć do przedłużającego się postępowania dowodowego warto wskazać, że już w chwili obecnej w KPC przewidziane są instrumenty pozwalające na dyscyplinowanie stron. Zgodnie z obowiązującym brzmieniem art. 242 KPC, jeżeli postępowanie dowodowe napotyka przeszkody o nieokreślonym czasie trwania, sąd może oznaczyć termin, po którego upływie dowód może być przeprowadzony tylko wówczas, gdy nie spowoduje to zwłoki w postępowaniu. Tyle tylko, że w tym przypadku wykorzystano właściwą – cywilistyczną – metodę regulacji. Sąd dysponuje bowiem możliwością osiągnięcia celu w postaci sprawnego przebiegu postępowania bez konieczności obciążania stron sankcjami finansowymi. Mając natomiast na względzie postulat tworzenia procedury przyjaznej obywatelom, wszelkie rygory finansowe powinny stanowić ultima ratio, jeśli osiągnięcie celów postępowania możliwe jest za pomocą innych środków.	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.
	SA Łódź	Cel w postaci nałożenia na stronę nadużywającą praw procesowych na grzywnę lub obciążenie jej kosztami jest o tyle iluzoryczny, że	Uwaga nieuwzględniona Argument o ograniczonej skuteczności sankcji z proj. art. 226 ² jest

		najczęściej takie strony są zwolnione od kosztów sądowych, nie posiadają żadnego majątku, przebywają w zakładach karnych, a wykonanie orzeczeń w tym zakresie zazwyczaj jest bezskuteczne, a generować będzie koszty Skarbu Państwa i siły osobowe celem wykonania niewykonalnych orzeczeń.	zgodny z rzeczywistością – jednak to samo zastrzeżenie dotyczy wszelkich sankcji o charakterze finansowym, co przecież nie odbiera sensu ich wprowadzaniu. W przypadku opisanym w uwadze nałożenie sankcji będzie po prostu niecelowe; należy się spodziewać, że sąd weźmie ten fakt pod uwagę.
art. 226 ² pkt 3 lit. a	SO Tarnob rzeg	Nakład pracy jest przesłanką podwyższenia opłaty adwokackiej/radcowskiej stosownie do przepisów rozporządzenia. Proponowane rozwiązanie nie jest konieczne, a dodatkowo budzi wątpliwość czy jest możliwe podniesienie kosztów ponad maximum wynikające z tych rozporządzeń.	Uwaga nieuwzględniona Zwiększenie nakładu pracy jako kryterium wymiaru sankcji z proj. art. 226 ² pkt 3 lit. a nie jest tożsame z nakładem pracy jako kryterium ustalenia kosztów z rozporządzenia o wynagrodzeniach adwokackich/radcowskich. Podwyższenie dotyczy strony przeciwnej wobec tej, dla której działa pełnomocnik i ma za przedmiot całość kosztów, a nie tylko wynagrodzenie pełnomocnika.
art. 226 ² pkt 3 lit. b	SA Pozna ń	Nie wskazano o jakie odsetki należne chodzi, a jeżeli należne są odsetki umowne i odsetki ustawowe za opóźnienie to czy można podwyższyć każde z tych odsetek czy tylko jedno - które, a sytuacji gdy należne były odsetki maksymalne to czy takie podwyższenie jest w ogóle dopuszczalne.	Uwaga nieuwzględniona Projektowany przepis stanowi, że „karnemu” podwyższeniu podlegają odsetki od zasądanego świadczenia, czyli <i>lege non distinguente</i> każde odsetki. Ograniczenie w postaci stopy maksymalnej dotyczy odsetek jako świadczenia materialnoprawnego; proceduralna sankcja „odsetkowa” jest od niego niezależna.
	SO Tarnob rzeg	Dalsza komplikacja rozstrzygania o kosztach. Powyższe rozwiązania zdają się nieść korzyści, które nie rekompensują potencjału generowania komplikacji interpretacyjnych i procesowych. Proponuje się rezygnację z nich.	Uwaga nieuwzględniona Sankcja zawarta w proj. art. 226 ² pkt 3 lit. b nie dotyczy kosztów procesu, lecz odsetek od zasądanego świadczenia pieniężnego – i należy się zgodzić z uwagą, że w przypadku zastosowania niewątpliwie to rozstrzygnięcie skomplikuje. Jednakże stopień tego dodatkowego skomplikowania nie wydaje się wielki, a może ono przynieść korzyści dla globalnej sprawności postępowań cywilnych.
	SA Warsz awa	Sąd nie powinien mieć możliwości podwyższania odsetek, ten przepis może być sprzeczny z art. 359 § 2 ¹ k.c. (odsetki maksymalne), nadużycie prawa procesowego powinno być sankcjonowane jedynie w sferze prawa procesowego i pozostawać bez wpływu na rozmiar dochodzonego przez stronę świadczenia, w tym także roszczenia akcesoryjnego o odsetki;	Uwaga nieuwzględniona Instytucja odsetek maksymalnych odnosi się wyłącznie do odsetek wynikających z czynności prawnej (art. 359 § 2 ¹ –2 ³ k.c.), więc przepisy te nie mają zastosowania do odsetek wynikających z ustawy – co powoduje, że ograniczenie to nie stosuje się do odsetek wskazanych w proj.art. 226 pkt 3 lit. b k.p.c. Podwyższenie stopy odsetek nie stanowi zmiany treści stosunku materialnoprawnego łączącego strony, lecz sankcję natury proceduralnej, tyle tylko, że określoną w inny sposób, niż kwotowo. Tak określona wysokość sankcji jest współmierna do dolegliwości sankcjonowanego nadużycia, skoro odnosi się pośrednio do wysokości dochodzonego roszczenia, a bezpośrednio – do rozmiaru zwłoki spowodowanej tym nadużyciem.
	KIRP	Wątpliwości budzi sankcja o charakterze materialnoprawnym w postaci zasądzenia odsetek. Sankcja ta jest nieproporcjonalna i należałoby z	Uwaga nieuwzględniona Patrz: art. 9 ¹

		niej zrezygnować.	
	SA Łódź	Przepis zawiera w sobie elementy penalne nie mające nic wspólnego z prawem cywilnym ani z zasadą ekwiwalentności świadczeń	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie wskazuje, że instytucja z proj. art. 226 ² pkt 3 lit. b jest instytucją penalną. Odpowiada to jej charakterowi jako sankcji proceduralnej. Tak więc spostrzeżenia przedstawione w uwadze nie uzasadniają odstąpienia od przyjętej koncepcji.
	SA Katowice	W przypadku gdy owe odsetki należne będą ustalone w sposób umowny (strony uregulują w umowie wysokość odsetek za opóźnienie), to dwukrotność odsetek może być wyższa niż maksymalne odsetki za opóźnienie przewidziane w k.c.	Uwaga nieuwzględniona Dolegliwość finansowa wynikająca z „karnego” podwyższenia stopy odsetek nie powoduje zmiany wysokości świadczenia, a tylko stanowi proceduralną sankcję, którą nakłada sąd na podstawie ustawy. Obie te instytucje – odsetki i sankcja – są w istocie niezależne, a tylko dla lepszego dopasowania sankcji są ze sobą powiązane konstrukcyjnie. Tak więc zastosowanie takiej sankcji w istocie rzeczy nie stanowi podwyższenia świadczenia określonego jako „odsetki”. Nie ma więc zastosowania ograniczenie ich wysokości przewidziane w art. 481 § 2 ¹ k.c.
art. 228 § 2	SA Białystok	Biorąc pod uwagę, że za informację powszechnie dostępną uznać można każdą informację zamieszczoną w sieci Internet oraz rozmiar tej sieci, powszechny może być brak wiedzy sądu o istnieniu takiej informacji. Skoro zatem sąd nie miał o niej wiedzy, to taki zapis niemal w każdej sprawie daje stronom możliwość zgłoszenia zarzutu naruszenia prawa procesowego, który w wielu sytuacjach procesowych obiektywnie może być zasadny. Przepis ten daje możliwość takiej interpretacji, zgodnie z którą sąd winien znać z urzędu wszelkie informacje dostępne powszechnie (np. w sieci Internet) o faktach istotnych dla sprawy.	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 228 § 2 nie nakłada na sąd wymogu znajomości całej wiedzy zgromadzonej w internecie, ani nie daje podstaw do uznania za uchybienie procesowe tego, że sąd nie uzyskał z własnej inicjatywy wiedzy o „faktach, o których informacja jest powszechnie dostępna”. Przepis ten znaczy tylko tyle, że sąd nie musi korzystać z opinii biegłego w celu uzyskania wiadomości, które nie są co prawda powszechnie znane, ale są z łatwością dostępne; a jeśli je pozyska, winien na to zwrócić uwagę stron, tak jak przy faktach, które zna z urzędu. Tak więc przedstawione w uwadze spostrzeżenia nie uzasadniają odstąpienia od przyjętej w tym zakresie koncepcji.
art. 235 ¹	SA Poznań	Proponuję projektowaną treść oznaczyć jako § 1 oraz dodać § 2 o treści: „We wniosku o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka należy oznaczyć jego adres zamieszkania. Jeżeli strona wskaże we wniosku inny adres do doręczeń dla świadka, w szczególności adres miejsca pracy lub adres strony, a mimo skierowania wezwania na podany adres do doręczeń, inny niż adres zamieszkania, świadek, nie odebrawszy osobiście wezwania i nie usprawiedliwiając swej nieobecności, nie stawi się w sądzie, sąd bez dodatkowego wezwania strony do podania adresu zamieszkania świadka pominie dowód z jego zeznań. O treści obowiązku przewidzianego w zdaniu pierwszym i skutkach wynikających z treści zdania drugiego sąd powinien pouczyć stronę przy pierwszym doręczeniu”. Alternatywnie proponuję by takie brzmienie nadać przepisowi art. 258 k.p.c. (zamiast go uchylać), jako że przepis dotyczy tylko dowodu z zeznań świadków.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga zasadniczo jest trafna, jednak właściwą drogą do uczynienia strony odpowiedzialną za informacje adresowe świadka nie jest proponowana zmiana proj. art. 235 ² § 1. Regulacje dotyczące doręczeń nie wymagają, by wezwanie doręczać świadkowi tylko pod adresem jego zamieszkania, wobec czego nie ma podstaw, by <i>a limine</i> żądać od strony tego adresu (tym bardziej, że strona może go nie znać). Natomiast rygor niemożności przesłuchania świadka wynika z art. 242 k.p.c. – i ten przepis powinien być w takich sytuacjach stosowany.

	Nie budzi wątpliwości, że nie można uznać skutku doręczenia, jeśli wezwanie dla świadka przesłano na adres strony czy miejsca pracy świadka, a wezwanie odebrała strona, czy osoba upoważniona do odbioru pism. W imieniu strony czy pracodawcy, albo też gdy przesyłka powraca z takiego adresu jako niepodjęta mimo podwójnej awizacji, czy z innych przyczyn. W takiej sytuacji nic można ukarać świadka grzywną ani go przymusowo sprowadzić do sądu. Jednocześnie, bardzo częstą praktyką stało się wskazywanie przez strony jako adresów świadków - adresów strony czy adresów miejsca pracy, względnie innych adresów do doręczeń, zamiast adresu miejsca zamieszkania świadka. Projektowana ustawa - jak wynika z analizy jej treści - stawia sobie za główny cel to, aby rozprawa odbyła się na jednym posiedzeniu, bez konieczności jej odraczania. Tymczasem moje obserwacje prowadzi do wniosku, że nawet częstsza przyczyna odraczania rozpraw - niż brak dyscypliny procesowej stron co do formułowanych twierdzeń i zgłaszanych dowodów - jest niestawiennictwo świadków, przy czym bardzo często dochodzi właśnie do sytuacji, że sąd wzywa świadka (zgodnie z wnioskiem dowodowym) na adres strony czy miejsca pracy, po czym na rozprawie świadek się nie stawia (a wezwanie odebrała np. strona czy upoważniony pracownik pracodawcy, nic można więc nawet ukarać świadka grzywną), a sąd dopiero wtedy, na rozprawie, zobowiązuje stronę do podania adresu zamieszkania świadka w określonym czasie, pod rygorem pominięcia dowodu z jego zeznań i odracza rozprawę. Praktyka zobowiązywania do podania adresu zamieszkania (z rygorem pominięcia dowodu) już przy okazji zawiadamiania strony o terminie rozprawy, może należeć do częstych. Dlatego właśnie zmiana kodeksu w tym zakresie wydaje się niezwykle potrzebna. Oczywiście, nic można zakazać z gruntu stronom wskazywania innego adresu świadka niż adres zamieszkania, często taki adres okazuje się wystarczający, jednak w związku z możliwością niestawiennictwa świadka i brakiem pewności czy świadek dowie się o rozprawie (dotrze do niego wezwanie), to stronę podającą tylko taki adres należy obciążyć ryzykiem niestawiennictwa świadka, jeśli nie zadba o podanie [ego adresu zamieszkania ani nie zapewni jego stawiennictwa. Mając na uwadze poważne skutki wskazania innego adresu do doręczeń świadka niż adres zamieszkania, celowym jest pouczenie o tym stron przy pierwszym doręczeniu, aby umożliwić podanie we wniosku dowodowym adresu zamieszkania lub jego uzupełnienie dodatkowo o adres zamieszkania, jeśli wcześniej podano tylko adres do doręczeń.	
Polski Związek Zarząd	Sformułowanie „sposób umożliwiający przeprowadzenie go” jest nieostre. Nie sposób ustalić co ustawodawca miał na myśli. Wobec powyższego konieczne są dalsze prace nad proponowaną zmianą.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4¹

	zania Wierzytelności		
art. 235 ² § 1 pkt 1	SO Tarnobrzeg	Art. 235 ² § 1 pkt 1 i 4 - nie wydaje się być koniecznym wyszczególnianie tych sytuacji, bowiem nawet bez ich wskazania jest oczywiste, że sąd dowodu nie przeprowadzi. Nadto, użyta w przepisie formuła „pominię dowód” zwyczajowo wiąże się z prowadzeniem dowodów już przez sąd dopuszczonych	Uwaga nieuwzględniona W uzasadnieniu projektu przedstawiono zarówno powody wprowadzenia katalogu okoliczności uzasadniających pominięcie dowodu, jak i powody, dla których przyjęto taką a nie inną konwencję nazewniczą. Uwaga nie przedstawia argumentów, które uzasadniałyby odstępianie od przyjętej koncepcji.
	ORA Łódź	§ 1 pkt 2 i 3 - pkt 2 stanowi superfluum art. 229 i 230, zaś pkt 3 superfluum art. 227	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których w proj. art. 235 ² § 1 wprost wyliczono podstawy pominięcia dowodu, także w sytuacjach związanych z normami z art. 227, 229 i 230 k.p.c., zostały szczegółowo wskazane w uzasadnieniu projektu. Uwaga nie zawiera argumentów uzasadniających odstępianie od tej regulacji bądź jej zmianę.
	Polski Związek Zarządzania Wierzytelności	Zapis odnoszący się do tego, że sąd może w szczególności pominąć dowód nieprzydatny do wykazania danego faktu nie jest do końca jasny. Brak jest dostatecznego wyjaśnienia, czy to w projekcie, czy to w jego uzasadnieniu tego, co oznacza nieprzydatność. Z punktu widzenia wierzyciela jest to o tyle istotne, iż to w głównej mierze na nim spoczywa obowiązek wykazania zasadności roszczenia za pomocą przytaczanych dowodów. Koniecznym, podczas dalszych prac, jest z punktu widzenia wierzycieli, dokładne określenie co oznacza nieprzydatność.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹
	SA Łódź	Skoro przedmiotem rozpoznania sądu jest wniosek o dopuszczenie dowodu to sąd wydając postanowienie winien ten wniosek uwzględnić lub go oddalić, a nie „pominąć dowód”.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których w projektowanej nowelizacji przyjęto taką a nie inną konwencję nazewniczą, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. Rozdrabnianie nazewnictwa na poszczególne przypadki negatywnej decyzji co do przeprowadzenia dowodu (która może nastąpić nie tylko wskutek oddalenia wniosku dowodowego strony) jest zbędne. Tak więc spostrzeżenia przedstawione w uwadze nie uzasadniają odstępiania od przyjętej koncepcji.
art. 235 ² § 2	ORA Łódź	Wydaje się, że w wypadkach wskazanych w § 1 sąd powinien wniosek dowodowy oddalać, a nie pomijać dowód.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których w proj. art. 235 ² § 2 przyjęto taką a nie inną konwencję nazewniczą, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. Uwaga nie zawiera argumentów uzasadniających odstępianie od tej regulacji bądź jej zmianę.
art. 236 § 1	ORA Łódź	Należy zauważyć, że w sprawach, w których ustalono plan, termin i miejsce przeprowadzenia dowodu powinny być w tym planie (art. 205 ⁹ § 2 pkt 4 i 5).	Uwaga nieuwzględniona Norma z proj. art. 236 § 1 dotyczy nie tylko rozstrzygnięć dowodowych, które w myśl proj. art. 205 ⁹ § 1 powinny się znaleźć

			w planie rozprawy, lecz w ogóle wszelkich postanowień dowodowych.
art. 242	SA Wrocław	Potrzeba zmiany przepisu poprzez taką jego redakcję, która pozwala na pominięcie na jego podstawie także dowodu z opinii biegłego.	Uwaga nieuwzględniona Przepis odnosi się do wszystkich dowodów, w tym do opinii biegłego.
art. 242 ¹ § 1	SA Wrocław	Należałoby rozważyć zobowiązanie strony do zawiadomienia świadka o obowiązku stawienia się pod rygorem - w przypadku nieusprawiedliwionego niestawienia się - przeprowadzenia tego dowodu w późniejszym terminie tylko wówczas, gdy nie spowoduje to zmiany planu rozprawy.	Uwaga nieuwzględniona Cel i mechanizm działania projektowanego przepisu jest zupełnie inny.
	SA Łódź	Wymaganie od strony nawet działającej bez adwokata by zawiadamiała świadków, a nawet biegłego o obowiązku stawienia się jest wymogiem często ponad miarę. Adresu prywatnego biegłego strona może nie znać, a nawet nie powinna go znać. To sąd egzekwuje skutki nieusprawiedliwionego niestawienia się świadków, biegłych i o tych skutkach winien pouczyć te osoby.	Uwagi nieuwzględnione Specyficzny „miękki” charakter obowiązku z proj. art. 242 ¹ został opisany w uzasadnieniu projektu. Wbrew podniesionym obawom norma ta nie zmusza strony do wyręczania sądu przy wzywaniu świadków i biegłych na rozprawę ani do wzywania osób, z którymi strona nie ma styczności.
	SA Szczecin	Przepis można uznać za przepis martwy, niedołożenie starań nie wiąże się z żadnymi konsekwencjami, przy czym nie wprowadzono przepisu umożliwiającego wezwanie świadka również telefonicznie, mailowo, etc	Możliwość wzywania świadków faxem itp. jest już dopuszczona przez art. 149 ¹ k.p.c., obowiązujący od 8 września 2016 r.
	Iustitia	Brak sankcji w razie niestawienia się tej osoby, gdy zostanie ustalone, że strona nie dołożyła wymaganych starań. Wymaga to doprecyzowania.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	KIRP	Nie zawsze strona zna wzywaną osobę i ma możliwość jej zawiadomienia, w szczególności w przypadku wzywania biegłego lub innej osoby. Taki obowiązek nakłada na stronę kolejne koszty związane z uczestnictwem w procesie, co jest niepożądane oraz zbędne. Należy zauważyć, że realizacja obowiązku przewidzianego w projektowanym art. 242 ¹ nie zmienia ogólnych zasad dokonywania doręczeń przez sąd, a więc świadek, biegły czy inna wezwana osoba i tak zostanie zawiadomiona o posiedzeniu przez sąd. Pojawia się również wątpliwość, czy brak dopełnienia tego obowiązku - który wprost nie jest obarczony sankcją - może być traktowany jako nadużycie prawa procesowego. W praktyce bowiem mogą się zdarzyć sytuacje, gdy świadek jest kluczowy, a strona nie ma możliwości z różnych od niej niezależnych powodów dopełnić tego obowiązku. Ustawodawca posługuje się również terminem strona, aczkolwiek nie można jednoznacznie stwierdzić, czy w znaczeniu materialnoprawnym czy procesowym, co w konsekwencji może spowodować, że adresatem tej normy może być profesjonalny pełnomocnik.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹
	ORA Łódź	Przerzucenie na stronę obowiązku zawiadamiania świadków czy biegłych o obowiązku stawienia się spowoduje z pewnością w wielu wypadkach obstrukcję procesową, gdyż przeciętny obywatel z większą powagą potraktuje wezwanie otrzymane od sądu niż od strony,	Uwaga nieuwzględniona Wbrew treści uwagi proj. art. 242 ¹ nie przerzuca na stronę ciężaru zawiadomienia osób trzecich o terminach czynności sądu. Kwestia została wyjaśniona w uzasadnieniu projektu.

		zwłaszcza gdyby był z tą stroną w konflikcie.	
	Rzecznik Finansowy	To sąd a nie strony powinny być obarczone zawiadomieniem o wezwaniu na rozprawę. Niejednokrotnie w sytuacji ingerencji strony w wezwanie świadka może mieć dla strony negatywny skutek. Świadek strony może być jej nieprzychylny. Sąd natomiast jest neutralny i swoim autorytetem i instrumentami władczymi (nałożenie grzywny, przymusowe sprowadzenie) powinien zadbać aby świadek stawiał się na rozprawę.	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 242 ¹ nie nakłada na stronę obowiązku wezwania innej osoby na posiedzenie, a tylko „miękki” obowiązek zmotywowania takiej osoby do stawiennictwa. Jest jasne, że nie można żądać od strony dopełnienia go np. w takich sytuacjach, jak wskazane w uwadze – jednak nie wiąże się z tym dla strony żadne sankcje.
art. 243 ²	SA Wrocław	Przepis wydaje się sprzeczny z art. 235 ¹ k.p.c. Skoro strony są zobowiązane oznaczyć środek dowodowy i fakt, który chcą nim wykazać, to uznanie wszystkich załączonych dokumentów za dowody zwalnia je z tego obowiązku i przenosi na sąd konieczność ustalenia, które dowody są przydatne dla wyjaśnienia sprawy, co z kolei narusza zasadę kontrydiktoryjności i równości stron.	Uwaga nieuwzględniona Niewskazanie tezy dowodowej będzie podstawą do pominięcia dowodu z dokumentu na zasadzie proj. art. 243 ² zd. 2 w związku z proj. art. 235 ² § 1 pkt 6 i z art. 235 ¹ .
	SA Szczecin	Zasadnym jest objęcie projektowanym przepisem nie tylko dokumentów, ale też „innych dowodów dołączonych do akt” - np. wydruki maili, wydruki stron internetowych, wydrukowane zdjęcia.	Uwaga nieuwzględniona Z lokalizacji proj. art. 243 ² wynika, że obejmuje on dokumenty, o których mowa w art. 243 ¹ k.p.c., czyli zawierające tekst i umożliwiające ustalenie wystawcy. Decyzję co do poszerzenia zakresu jego zastosowania na dokumenty inne niż „klasyczne” będzie można podjąć po zgromadzeniu doświadczeń z jego stosowania. Na razie zmiana proponowana w uwadze byłaby przedwczesna.
	SO Tarnobrzeg	Brzmienie przepisu zdaje się być zbyt szerokie i może budzić wątpliwości interpretacyjne: czy dowodami staną się automatycznie dokumenty złożone po wyrokowaniu, a szczególnie po uprawomocnieniu orzeczenia? Pytanie może zdawać się absurdalne, lecz istnieją przecież postępowania wpadkowe, które mogą toczyć się już po uprawomocnieniu wyroku (sprostowanie, wykładnia itp.). Ponadto brzmienie przepisu zalicza do dowodów każdy z dokumentów istniejących w aktach, łącznie np. z zarządzeniami.	Uwaga nieuwzględniona W postępowaniu głównym, i w postępowaniach wpadkowych prowadzonych po wydaniu wyroku dowody z dokumentów mają być przeprowadzane na dotychczasowych zasadach. Proj. art. 243 ² nie ma tego zmienić, a tylko odciążyć sąd od wydawania postanowień o dopuszczeniu takich dowodów. Z brzmienia, funkcji i usytuowania proj. art. 243 ² wydaje się dostatecznie jasno wynikać, że dowodami są tylko dokumenty mające pełnić funkcję dowodów, a nie zawierające orzeczenia, zarządzenia itp. Nie wydaje się więc, by obawy przedstawione w uwadze były uzasadnione.
	KIRP	W postanowieniu o dopuszczeniu dowodu sąd nie oznacza jedynie środka dowodowego, ale również podaje m.in. fakty podlegające stwierdzeniu (art. 236 k.p.c). Rezygnacja z wydania takiego postanowienia uniemożliwia stronom weryfikację jego prawidłowości, a w konsekwencji także kontrolę ustaleń faktycznych sądu, w szczególności na etapie zaskarżenia. Ponadto, w przypadku braku postanowienia o dopuszczeniu dokumentów zawartych w aktach sprawy lub do nich dołączonych, identyfikacja określonego dokumentu w aktach będzie utrudniona. Proponowane rozwiązanie pozbawia stronę możliwości odniesienia się do treści dokumentu oraz zgłoszenia stosownych wniosków, co w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹

		jest niezgodne z zasadami procesu cywilnego. Dokonanie przez sąd ustaleń faktycznych w oparciu o dowody, które nie zostały w formalny sposób dopuszczone i przeprowadzone na rozprawie, narusza ogólne reguły postępowania dowodowego w zakresie bezpośrednio, jawności, równości stron i kontrydiktoryjności W uzasadnieniu Projektu wskazano, że proponowany przepis ma uprościć zasady przeprowadzenia dowodów z dokumentów. Nastąpiłoby to jednak z naruszeniem uprawnień strony odnośnie do możliwości przedstawienia stanowiska wobec dopuszczonych dowodów z dokumentów. W związku z powyższym, zaproponowany przepis art. 243² k.p.c. należy ocenić negatywnie.	
	SA Lublin	Przewidziane w projektowanym art. 243² rozwiązanie należy ocenić jako nadmierny formalizm, z pewnością nieprzyczyniający się do usprawnienia postępowania. Zwrócić należy uwagę, że utrzymany został równocześnie obowiązek oceny wiarygodności dowodów w uzasadnieniu wyroku. Wprowadzany do procedury jest zatem dodatkowy obowiązek, który w znacznym stopniu obciąży sędziego referenta - w sprawach o rozwód i alimenty nagminną praktyką stron jest składanie do akt sprawy dużej ilości dokumentów, często pozostających bez znaczenia dla rozstrzygnięcia (np. dokumentują wydatki odległe w czasie, niezwiązane z uprawnionym/zobowiązanym do alimentacji, nie wskazują osoby dokonującej wydatków). Równocześnie rozwiązanie to nie wydaje się być niezbędne do zabezpieczenia interesów stron, czy też prawidłowego przebiegu procesu - szczególnie przy utrzymaniu obowiązku dokonania oceny dowodów w uzasadnieniu orzeczenia kończącego to postępowanie.	Uwaga nieuwzględniona Ułatwienie polega na tym, że proj. art. 243² zdejmuję z sądu obowiązek każdorazowego wydania postanowienia o dopuszczeniu dowodu z dokumentu, pozostawiając tylko obowiązek wydania postanowienia o pominięciu. Nie wydaje się zaś, by wydanie postanowienia „sąd postanowił pominąć dowody z dokumentów z kart 25-47 akt jako pozbawione znaczenia dla rozstrzygnięcia” rzeczywiście stanowiło nadmierne obciążenie sądu. To samo odnosi się do zawarcia w uzasadnieniu wyroku oceny „dokumenty z kart 25-47 nie wniosły do sprawy żadnych istotnych wiadomości i okazały się być pozbawione znaczenia dla rozstrzygnięcia”.
art. 258	SA Szczecin	Uchylenie przepisu jest nieprawidłowe - dowody przeprowadzane są na wniosek strony, która winna nie tylko określić tezę dowodową, co pozwala na ocenę celowości przeprowadzenia danego dowodu, ale i wskazać dane świadków, umożliwiające jego wezwanie.	Uwaga nieuwzględniona Normę obejmującą swym zakresem dotychczasową normę z art. 258 k.p.c. zawiera proj. art. 235¹.
	ORA Łódź	Nie należy przepisu uchylać, gdyż nakłada on na stronę obowiązek takiego oznaczenia świadków, aby ich wezwanie na rozprawę było możliwe. Uwagę tę należy rozpoznać łącznie z uwagą do art. 242¹.	
art. 269 § 1	ORA Łódź	Postulowane jest przywrócenie zasady, że podczas odbierania przyrzeczenia także sędzia stoi, co podkreśla powagę przyrzeczenia.	Uwaga nieuwzględniona Postulowana w uwadze zmiana art. 269 § 1 k.p.c. jest warta rozważenia, jednak wymaga szerszych konsultacji, których nie da się już przeprowadzić na obecnym etapie prac nad nowelizacją.

art. 271 ¹	SA Białystok	Budzi wątpliwości dopuszczalność składania zeznań świadka na piśmie. Podstawową wątpliwość nasuwa możliwość weryfikacji tożsamości świadka, który takie zeznania składa. Projekt przewiduje, że świadek będzie podpisywać również tekst przyrzeczenia, jednak to nie przesądza o tym, że tekst zeznania pochodzi od osoby, której nazwisko pod nim się znajduje. Zeznania świadka stanowią osobowy środek dowodowy i jego wiarygodność jest oceniana także przez bezpośredni kontakt sądu z osobą składającą zeznania. Wynikają stąd obawy, że zeznania na piśmie będą sprzyjać manipulacjom tym środkiem dowodowym. Z całą pewnością nie może być on nadużywany.	Uwaga nieuwzględniona Odebranie od świadka zeznań na piśmie nie ma wyrugować przesłuchania świadka, a tylko funkcjonować jako alternatywny sposób uzyskania takiego dowodu. Sąd będzie miał możliwość zażądania ustnych zeznań w przypadku jakiegokolwiek wątpliwości. Z kolei o wykazanie przed sądem wiarygodności takiego dowodu (należyta identyfikację osoby składającej, warunki swobody wypowiedzi itd.) będzie się starać strona, która taki dowód przedłoży – pod rygorem jego negatywnej oceny. Wobec tego przedstawione w uwadze spostrzeżenia nie uzasadniają odstąpienia od przyjętej w tym zakresie koncepcji.
	SA Poznań	1) Projektowany przepis narusza zasadę bezpośredniości. Wątpliwości może budzić wiarygodność takiego dowodu, zwłaszcza, że nie wiadomo gdzie takie zeznania mogą być spisane. Może zdarzyć się taka sytuacja, że zeznania tego będą spisywane przez zupełnie inną osobę niż świadek. Nie sprecyzowano również czy takie zeznania na piśmie mają być w całości spisane poprzez świadka i przez niego podpisane, spisane przez inną osobę i podpisane przez świadka. Zgodzić należy się, że odpowiednie warunki dopuszczalności takiego dowodu zostaną wyjaśnione w orzecznictwie, jednakże w ustawie winny choć znaleźć się warunki zrębowe dopuszczania i oceny takiego dowodu. 2) Wydaje się, że przepis regulujący kwestię zeznań na piśmie należy doprecyzować poprzez określenie trybu składania zeznań - kwestia przesłania przez sąd listy pytań - swoich i stron, umożliwienia stronom przygotowania pytań, które sąd jeszcze zweryfikuje przed ich przesłaniem do świadka (możliwość uchylenia pytań zbędnych, nie stosownych, czy powtarzających się), kwestia przesłania świadkowi karty z gotową rotą przyrzeczenia i pouczeniami. Poza tym należy rozważyć czy nie należałoby wprowadzić kryteriów, jakimi się sąd powinien kierować, decydując o składaniu zeznań na piśmie (np. wydaje się, że powinno to dotyczyć świadków niezwiązanych ze stronami, co do których nie ma większych wątpliwości co do braku obiektywizmu, świadków „drugorzędnych” - a nie świadków, którzy są kluczowi dla sprawy, czy mogą mieć pokusę, z racji powiązań rodzinnych bądź zawodowych ze stroną, do składania fałszywych zeznań - wówczas składanie ustnych zeznań przed sądem jest bardziej dyscyplinujące, a sąd może obserwować świadka, a nadto zadawać dodatkowe nasuwające się pytania). Warto także uregulować w jakich sytuacjach sąd może lub powinien, mimo złożenia zeznań na piśmie, postanowić o jego uzupełnianym przesłuchaniu. Rodzi się także pytanie, czy strona może złożyć gotowe zeznania świadka na piśmie, bez wcześniejszego postanowienia sądu, wnosząc o wydanie takiego postanowienia. Wydaje się to możliwe, jednak w takiej sytuacji powstaje problem, że druga strona lub sąd może mieć pytania do świadka - należałoby więc albo	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie wskazuje zagrożenia związane z pisemnym trybem odebrania zeznań od świadka, które były przedmiotem analizy w toku prac nad projektem. Zagrożenia te niewątpliwie obniżają wartość dowodu z pisemnych zeznań świadka <i>in abstracto</i> i <i>in concreto</i>, ponieważ wymagają znacznie ostrożniejszej oceny i sprzeciwiają się ustalaniu na podstawie takiego dowodu faktów o większej doniosłości. Z drugiej strony jednak w praktyce sądowej z pewnością pojawiają się sytuacje, w których, mimo tych zagrożeń, przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka w trybie pisemnym będzie możliwe bez ryzyka popadnięcia w fałsz – a przeprowadzenie ich w tym trybie zawsze będzie się wiązać z oszczędnością czasu i pracy. Przy założeniu należytej ostrożności ze strony sądu przy dopuszczeniu takiego dowodu i przy jego ocenie ryzyko spada do poziomu akceptowalnego w obliczu usprawnienia postępowania. Dla pełni obrazu trzeba jeszcze zaznaczyć, że o złożeniu zeznań na piśmie nie decyduje świadek ani strona, lecz sąd, oraz że ten tryb nie ma być konkurencyjny względem tradycyjnego przesłuchania, a tylko komplementarny, czyli będzie można zweryfikować zeznania pisemne w drodze przesłuchania. Tak więc wyrażona w uwadze obawa wydaje się przesadna. projektowany przepis nie pozbawia stron uprawnienia do zadawania pytań. Doświadczenia praktyki jasno wskazują na potrzebę szerszego stosowania pisemnej formy zeznań świadka. Ograniczenie zasady bezpośredniości w tym przypadku nie jest większe, niż w przypadku dokumentu prywatnego, co do którego nie ma zastrzeżeń, więc nie jest to argumentem przeciwko projektowanej instytucji.

		wyrażnie uregulować, że zeznania mogą być złożone dopiero po wydaniu przez sąd postanowienia, albo uregulować kwestię uzupełnienia zeznań, jeśli sąd uzna to za potrzebne albo zażąda tego druga strona oraz skutków ewentualnego braku możliwości uzupełnienia zeznań (co może się zdarzyć np. w związku ze śmiercią świadka czy inną przeszkodą) - czy w takiej sytuacji sąd może się oprzeć tylko na zeznaniach złożonych na skutek pytań jednej strony, czy trzeba pominąć zeznania jako złożone bez umożliwienia zadania pytań przez drugą stronę.	Uwaga trafnie wskazuje wątpliwości, które mogą powstać na tle stosowania instytucji z proj. art. 271¹. Faktem jest, że projektowany przepis nie narzuca wymogów formalnych ani faktycznych dla skuteczności takiego dowodu. Jednakowoż, skoro w obecnym systemie dowodów pisemny tryb złożenia zeznań przez świadka jest tylko wariantem trybu zasadniczego – ustnego, to ukształtowanie konkretnych wymogów można (i należy) pozostawić praktyce – a o ich spełnienie powinna się starać strona, która zamierza z tej instytucji skorzystać. Nie ma więc potrzeby rozbudowywania tego przepisu.
	SA Wrocław	Celem zapewnienia bezpośredniości postępowania dowodowego strony powinny mieć możliwość zadania świadkowi pytań także w przypadku złożenia przez niego zeznań na piśmie.	
	SA Szczecin	Wprowadzenie art. 271 ¹ może doprowadzić do nadużyć ze strony uczestników postępowania, często nawet bez złej woli osoby podpisującej zeznania w formie oświadczenia. Może ona bowiem ulec manipulacji ze strony osoby, która z jej zeznań wywodzi korzystne dla siebie fakty. Być może dobrym rozwiązaniem byłoby przyjęcie możliwości składania zeznań nawet w formie oświadczeń pisemnych przez świadków przed urzędnikiem innym niż sędzia np. referendarzem sądowym czy też asystentem bądź aplikantem, która to instytucja jest znana innym ustawodawstwom. Istniałaby bowiem wówczas możliwość nadzorowania przebiegu tego procesu przez osobę niezainteresowaną sprawą. Przepis uchyla zasadzie bezpośredniości postępowania dowodowego, a art. 278 ² stwarza wątpliwości co do przeprowadzenia dowodu oraz co do bezstronności eksperta.	
	ORA Łódź	Uwaga jak do art. 226 ¹	
	SA Warszawa	Wątpliwości budzi składanie zeznań przez świadków na piśmie. Może być polem do nadużyć, jest sprzeczne z zasadą ustności postępowania i bezpośredniego przeprowadzenia dowodów;	
	KIRP	Przepis nie precyzuje, w jaki sposób ustalany jest katalog pytań oraz czy stronom przysługuje wniosek o przesłuchanie świadka na rozprawie celem ewentualnego dopytania. Tym samym, postuluje się doszczegółowienie regulacji w tym zakresie.	
	Polski Związek Zarządzania Wierzytelnosćiami	Propozycja niedopuszczalna. Z punktu widzenia wierzycieli, wprowadzenie możliwości złożenia zeznań przez świadka na piśmie nie jest dobrą zmianą. Konstrukcja ta jest błędna z uwagi na to, iż wyłącza ona możliwość aktywnego udziału strony w postępowaniu. Zeznania złożone na piśmie w zasadzie wyłączają możliwość zadawania stronie pytań. Sąd ocenia nie samą treść zeznań, ale ich całokształt. Składa się na to nie tylko samo stanowisko strony, ale również jej zachowanie. Ważne jest także pozbawienie wpływu innych osób na treść zeznań, co	

		w tej sytuacji będzie trudniejsze niż w przypadku osobistego stawiennictwa świadków na posiedzeniu. Wprowadzenie tego przepisu w opinii PZZW doprowadzi do możliwości stosowania nacisków i wpływania na treść pisemnych zeznań przez dłużników. Mając powyższe wątpliwości na uwadze, zasadnym jest zaniechanie wprowadzenia wskazanego przepisu w jego aktualnym brzmieniu.	
	ZUS	Wprowadzenie przepisu stanowić będzie odstępstwo od reguły bezpośredniego przesłuchania świadka, biegłego lub innych osób przez sąd orzekający lub ewentualnie sąd wezwany i pozwole sądowi postanowić o złożeniu przez świadka zeznań na piśmie bez jednoczesnego zastrzeżenia przyjęcia takiego rozwiązania jako wyjątkowego, bez obwarowania go dodatkowymi wymogami. Przyjęcie takiego rozwiązania budzi wątpliwości z następujących względów: - wyeliminowany zostanie element zaskoczenia, jaki stwarza zadawanie pytań podczas rozprawy, a w ten sposób zostanie mocno ograniczona możliwość weryfikacji wiarygodności świadka, - zachodzi niebezpieczeństwo, że odpowiedź będzie wcześniej konsultowana z którąś ze stron, pozostałymi świadkami lub wręcz przygotowana przez stronę lub jej pełnomocnika, - nie będzie możliwości obserwacji zachowań niewerbalnych świadka, oceny poziomu jego wiedzy, intelektu, zdolności postrzegania i komunikowania swoich spostrzeżeń, nie będzie możliwości dopytania na bieżąco świadka, a kolejne pismo z dodatkowymi pytaniami prowadzić będzie do wydłużenia postępowania	
art. 272 ¹	SA Warszawa	Przepis przewiduje możliwość przesłuchania świadka z udziałem biegłego lekarza lub psychologa. Taka możliwość powinna być także przy przesłuchaniu stron.	Uwaga nieuwzględniona Propozycja wprowadzenia instytucji przesłuchania strony z udziałem biegłego lekarza lub psychologa jest warta rozważenia, jednakże wymagałaby szerszej debaty. Na obecnym etapie prac nad projektem jej przeprowadzenie jest już niemożliwe.
	ORA Łódź	Wskazane jest, aby przepis ten obejmował także sytuacje, gdy sąd poweźmie poważne wątpliwości co do wiarygodności świadka, zwłaszcza możliwość konfabulacji.	Uwaga nieuwzględniona Proponowane uzupełnienie mieści się już w zakresie przesłanek projektowanej regulacji.
art. 278 ¹	SA Wrocław	Należy wskazać, iż art. 286 kpc stosuje się odpowiednio - celem umożliwienia wniesienia przez strony zarzutów do opinii i przeprowadzenia dowodu z opinii uzupełniającej. W ten sposób wydaje się, że zostanie zapewniona zasada bezpośredniości postępowania dowodowego	Uwaga nieuwzględniona Projektowany przepis nie pozbawia strony opisanych w uwadze uprawnień.
	ORDO IURIS	Takie unormowanie może naruszać fundamentalne zasady postępowania cywilnego. Jedną z nich jest odrębność postępowań. Zupełnie inny charakter i funkcje ma np. postępowanie karne, odmienne postępowanie administracyjne oraz postępowanie cywilne. Inny jest również sposób zadawania pytań biegłym, określania zagadnień	Uwaga nieuwzględniona Opinia trafnie wskazuje, w czym opinia zapożyczona z innego postępowania ustępuje opinii sporządzonej w postępowaniu „właściwym”. Jest oczywiste, że opinia taka często nie będzie do końca odpowiadać wymaganiom „właściwego” postępowania,

	będących przedmiotem opinii itp. Niejednokrotnie takie postępowania realizują zupełnie inny wyznaczony im przez ustawodawcę cel. Kierunek zmian dobrze obrazuje wyłączenie z KPK postępowania adhezyjnego, ze względu na jego cywilistyczny charakter. Wątpliwym jest zatem dopuszczenie jako dowód opinii sporządzonej w całkowicie innym postępowaniu, którego cele i zasady są całkowicie odmienne i prowadzą do osiągnięcia całkowicie różnego skutku. Opinie biegłych w swoim zakresie mogą się znacząco różnić ze względu na określoną tezę dowodową czy zgromadzony materiał w danym postępowaniu (np. zeznania świadków o nieco odmiennej treści w postępowaniu karnym i cywilnym). Warto podkreślić, że pod względem procesowym pojawia się uzasadniona wątpliwość dotycząca możliwości przedstawienia do opinii zarzutów lub zastrzeżeń. Pełnomocnik w postępowaniu cywilnym, który nie uczestniczył uprzednio w postępowaniu administracyjnym związanym bezpośrednio z przedmiotem rozstrzygnięcia w sprawie cywilnej, a tym samym nie sporządził zastrzeżeń, nie przesłuchiwał świadków i nie miał wpływu na zakres materiału na podstawie którego opiniował biegły, nie będzie miał możliwości jej weryfikacji na etapie po dopuszczeniu takiego dowodu w postępowaniu cywilnym. Może się także okazać, iż niejednokrotnie - ze względu na odmienność procedur - rzetelna opinia w jednym postępowaniu będzie wątpliwa, bądź bezużyteczna w postępowaniu cywilnym. Słusznie zauważył Sąd Apelacyjny w Białymstoku w swoim wyroku z dnia 17 sierpnia 2017 r., sygn. akt I ACa 835/14 stwierdzając: Skoro sąd cywilny nie jest związany wyrokiem uniewinniającym i może uznać, że osoba uniewinniona popełniła przestępstwo (czyn niedozwolony), to tym bardziej jego ustalenia w wyroku cywilnym mogą iść dalej niż to wynika z wyroku karnego i w konsekwencji doprowadzić do ustaleń mniej korzystnych dla pozwanego. Dalej w tym judykacie stwierdzono, że, W przypadku, gdy z opinii biegłego sporządzonej w innej sprawie wynikają okoliczności pozostające w sprzeczności z wnioskami opinii biegłych sporządzonej w sprawie, sąd powinien dążyć do wyjaśnienia tych rozbieżności. Logicznym następstwem przyjęcia tego zaproponowanego stanowiska jest konieczność każdorazowego weryfikowania opinii biegłego sporządzonej w innej sprawie przez sąd cywilny, który dopuścił taką opinię. Należy także podkreślić, że proponowane przez projektodawców rozwiązanie narusza zasadę bezpośredniości. Opinie biegłych przygotowywane na potrzeby postępowania dotyczą sfery faktycznej rozpoznawanej sprawy. W związku z tym biegli najczęściej opiniują na podstawie zeznań świadków, składających depozycje w danej sprawie. Opinia sporządzona w innym postępowaniu opierać się może na zeznaniach świadków, z którymi sąd cywilny nie miał styczność, albo	będzie wymagać uzupełnień, weryfikacji itd. Mimo wszystko jednak mogą się pojawić sytuacje, w których wykorzystanie tego dowodu przyczyni się do sprawności postępowania – co już dostatecznie uzasadnia jego wprowadzenie do Kodeksu. Wyraźne nadanie takiemu dowodowi statusu opinii rozwiewa wątpliwości co do tego, że stronom służy uprawnienie do zgłaszania zarzutów, wniosków o uzupełnienie i wyjaśnienie opinii, żądania przesłuchania biegłego itd.

		które brzmiały nieco odmiennie. Co więcej, może dojść do sytuacji, w których ani strony (uczestnicy), ani ich pełnomocnicy mogli nie mieć możliwości zadawania pytań takim świadkom w celu obrony własnego stanowiska, co znalazło bezpośrednie przełożenie na treść opinii biegłego wydanej w danej sprawie, na podstawie której orzekał następnie sąd cywilny. Zaproponowana zmiana ma na celu przyspieszenie postępowania poprzez skorzystanie z przygotowanej w innym postępowaniu opinii biegłego. Warte podkreślenia jest jednak, iż postulat szybkości postępowania powinien uwzględniać prawo stron (uczestników) do rzetelnego procesu oraz prawo do obrony swoich interesów. W projektowanej regulacji dostrzegalne jest zagrożenie, w postaci możliwego wydawania rozstrzygnięć w oparciu o opinie biegłych, których strona (uczestnik) nie miał możliwości realnie kwestionować w innym postępowaniu (np. z uwagi na nieporadność strony i brak ustanowionego pełnomocnika albo obrońcy).	
art. 278 ²	KIRP	1) Obecnie istniejący otwarty katalog dowodowy umożliwia dopuszczenie jako dowodu w sprawie opinii złożonej w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę. Tym samym nie jest zrozumiałym wprowadzanie regulacji szczegółowych w tej materii. 2) Prywatna opinia nie może zastąpić dowodu z opinii biegłego sądowego, gdy jest ona niezbędna w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych. Instytucja świadka-eksperta zrywa z dotychczasowymi zasadami w zakresie oceny dowodu z opinii biegłego, gdyż również świadek-ekspert będzie mógł złożyć opinię, która na podstawie projektu zostanie zrównana z mocą dowodową opinii biegłego. Nie jest jednak jasne, na jakiej podstawie sąd ma ocenić, czy świadek posiada wystarczające wiadomości specjalne. Należy wskazać, że zasady powoływania biegłych szczegółowo określają, kto może zostać powołany jako biegły. W przypadku świadków-ekspertów nie obowiązują żadne reguły, z związku z tym należy wątpić, czy proponowane rozwiązanie zapewni odpowiedni poziom fachowości w zakresie wiadomości specjalnych.	1) Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9¹ 2) Uwaga częściowo uwzględniona. Z uwagi na podnoszone wątpliwości w toku uzgodnień międzyresortowych i konsultacji ograniczono jednak zakres przedmiotowej regulacji do postępowania uproszczonego.
	ORDO IURIS	Zupełne novum w procedurze cywilnej przewiduje projektowany art. 278², który wprowadza połączenie roli procesowej świadka i biegłego. Wyżej przytoczony przepis może budzić wiele wątpliwości. Całkowicie odmienna jest rola świadka w postępowaniu cywilnym, od roli eksperta. Pozycja, charakter i cel tych ról w postępowaniu cywilnym wzajemnie się wykluczają. Ekspert (biegły) powinien posiadać wiadomości specjalne, a jego cechą jest bezstronność. Świadek natomiast jest osobą zaangażowaną z reguły w istotę sporu przed sądem, a jego depozycje dotyczą wyłącznie faktów. Zakres postrzegania czy zabarwienie emocjonalne może zasadniczo wpływać na wartość dowodową zeznań osoby, która występowałaby w sądzie w charakterze świadka-eksperta.	Uwaga częściowo uwzględniona Uwaga trafnie przedstawia dotychczasowe stanowisko doktryny i orzecznictwa o niedopuszczalności łączenia ról procesowych świadka i biegłego. Jednakowoż celem projektowanej zmiany jest właśnie uchylenie tego zakazu (nawiasem mówiąc, nie wyrażonego w żadnym przepisie) w sytuacjach, w których przyczyni się to do sprawności postępowania, nie zaś wyrugowanie dowodu z opinii „zwykłego” biegłego na rzecz opinii świadka-eksperta. Faktem jest, że z przeprowadzeniem i oceną takiego dowodu wiązą się oczywiste ryzyka, wskutek czego będzie to dowód „trudny” – tym niemniej w pewnych sytuacjach, o

		Słusznie wskazał Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 22 maja 2017 r., sygn. akt V ACa 53/16, stwierdzając: „Rola świadka, nawet jeśli posiada wiadomości specjalne, jest wyłącznie przedstawienie informacji o faktach, a nie własnych opinii co do problemów pozostających domeną opinii biegłego. Ustawodawca zakazuje łączenia tych dwóch ról procesowych, co znajduje wyraz w nałożonym na biegłego obowiązku zachowania bezstronności (art. 281 k.p.c., art. 282 § 1 k.p.c.), której od świadków się nie wymaga. W podobnym tonie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 16 listopada 2016 r., sygn. akt I ACa 384/16: Biegły jest zobowiązany do zachowania bezstronności i występując w procesie nie posiada zwłaszcza kompetencji prawnych, by poszukiwać i przedstawiać argumenty i dowody niezbędne dla poparcia stanowiska którejkolwiek ze stron procesu.	ile zostanie zachowana odpowiednia ostrożność przy dopuszczeniu przez sąd takiego dowodu i przy jego późniejszej ocenie, ryzyko popadnięcia w fałsz zostanie obniżone do rozsądnego poziomu, akceptowalnego w zamian za spodziewane usprawnienie postępowania. Z uwagi na podnoszone wątpliwości w toku uzgodnień międzyresortowych i konsultacji ograniczono jednak zakres przedmiotowej regulacji do postępowania uproszczonego.
Rzecznik Finansowy	Powyższy przepis nie powinien być podstawą do oddalenia wniosku strony o powołanie dowodu z opinii innego biegłego w sprawie. Sposób sformułowania przepisu dopuszcza możliwość sporządzenia opinii przez świadka-biegłego na zlecenie innego podmiotu a zatem nawet na zlecenie przeciwnika procesowego. Opinia taka może okazać się stronnicza stąd w przypadku jej zakwestionowania przez stronę sąd powinien dopuścić dowód z opinii innego biegłego. Pojawia się również pytanie, jaka będzie moc dowodowa takiej opinii?	Uwaga częściowo uwzględniona Proj. art. 278² k.p.c. ani inne projektowane regulacje nie wyłączają możliwości wnioskowania o dopuszczenie dowodu z opinii „zwykłego” biegłego jako przeciwdowodu wobec opinii „świadka-eksperta”. Z całą pewnością jednak nie powinno to być skutkiem samego tylko „zakwestionowania”, a tylko przedstawienia, w normalnym trybie, konkretnych i rzeczowych zarzutów. Oczywiście, wśród tych zarzutów mogą się również znaleźć zarzuty dotyczące braku obiektywizmu biegłego, na pewno jednak brak ten nie wynika automatycznie z samego trybu uzyskania dowodu z opinii „świadka-eksperta”. Dowód taki podlega ocenie takiej, jak każdy inny.	
ORA Łódź	Przepis szkodliwy, godzący w zasadę bezstronności biegłego, umożliwiający zasięgnięcie opinii biegłego, który uprzednio pracował na zlecenie jednej ze stron. Spowoduje to powstanie „sądu dla bogatych” i godzi w zasadę równości stron procesu (por. uwagę do art. 98² § 3).	Z uwagi na podnoszone wątpliwości w toku uzgodnień międzyresortowych i konsultacji ograniczono jednak zakres przedmiotowej regulacji do postępowania uproszczonego.	
NRA	Rozwiązanie to uznać należy za wysoce kontrowersyjne; przede wszystkim omawiany przepis może ingerować w fundamentalną zasadę bezstronności biegłego oraz umożliwia wykorzystanie źródeł dowodowych stanowiących podstawę uprzednich niekorzystnych rozstrzygnięć dla strony (np. w postępowaniu administracyjnym). W niekwestionowanej perspektywie kodeksowej, obiektywna opinia sporządzona przez biegłego ma pomóc w ustaleniu przez sąd właściwego stanu faktycznego w sprawach wymagających wiedzy specjalnej i w konsekwencji umożliwić wydanie sprawiedliwego wyroku. Rolą procesową biegłego nie jest zatem przedstawianie swoich spostrzeżeń – jak to ma miejsce w przypadku dowodu z przesłuchania świadka, lecz dzielenie się z sądem swoją wiedzą związaną ze skomplikowaną materią sprawy. Nie można tym samym łączyć ról procesowych biegłego i świadka. Co więcej, dowodu z opinii biegłego z	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.	

		uwagi na jego specyfikę nie można zastąpić żadnym innym dowodem przewidzianym w procedurze cywilnej. Korzystanie w tym zakresie z osób zaangażowanych w innych postępowaniach, zwłaszcza nieopartych na cywilistycznej metodzie regulacji, stwarza poważne zagrożenie interesów stron realizowanych w procesie cywilnym, w szczególności gdy biegłym zostaje urzędnik administracji choćby pośrednio zaangażowany w sprawę. Nadto biegły, aby zostać wpisany na listę biegłych sądowych winien wykazać się odpowiednim poziomem wiedzy merytorycznej, więc i biegli powoływani do sprawy nie powinni w tym zakresie od standardu odbiegać. Przeciwnie założenia przyjmowane są w odniesieniu do świadka. Przesłuchiwanie świadka w zakresie wiadomości specjalnych pomija etap weryfikacji jego kompetencji co może doprowadzić do zasięgnięcia opinii sporządzonej przez osobę nie posiadającą wystarczających merytorycznych podstaw do jej wydania; nowelizacja w zakresie możliwości pozyskania wiadomości specjalnych nie powinna odbywać się kosztem zapewnienia należytej weryfikacji, czy osoba wydająca opinię posiada odpowiednie ku temu przygotowanie; nowelizacja w tym zakresie w praktyce może zatem doprowadzić do komplikacji w toku postępowania związanych z wydawaniem opinii o nienależytym poziomie merytorycznym.	
art. 279	SA Szczecin	Uchylenie tego przepisu oceniono negatywnie, ponieważ nałożenie na sąd obowiązku dopuszczania dowodu z opinii biegłych tylko na rozprawie znacznie wydłuży postępowanie, dotyczy to sytuacji kiedy biegły dopuszczony na rozprawie nie będzie mógł wykonać opinii (z powodów zdrowotnych, z braku wiedzy specjalnej bądź z innych przyczyn), za każdym razem będzie wtedy potrzeba wyznaczania terminu rozprawy w celu dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego sądowego.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga opiera się na nieporozumieniu. Uchylenie art. 279 k.p.c. nie będzie zobowiązywało do orzekania co do dowodu z opinii biegłego tylko na rozprawie, ponieważ w myśl proj.art. 148 § 3 k.p.c. sąd będzie mógł wydać <u>każde</u> postanowienie na posiedzeniu niejawnym.
art. 282 § 1 ¹	ORA Łódź	Niejasne jest, czy biegły taki, wezwany następnie na rozprawę, powinien złożyć oddzielne przyrzeczenie w zakresie wyjaśnień uzupełniających. Należy doprecyzować.	Uwaga nieuwzględniona Z art. 282 § 1 k.p.c. dostatecznie jasno wynika, że biegły w danej sprawie składa tylko jedno przyrzeczenie.
art. 288	SO Tarnobrzeg	Rozwiązanie wprowadza dalsze komplikacje związane z kosztami i jawi się jako czasochłonne i mogące prowadzić do przedłużenia postępowania. Obecne rozwiązanie wyglądające w typowych sytuacjach następująco: zaliczka - rachunek - postanowienie - wypłata jest znacznie prostsze. Proponowana koncepcja zwiększy nakład pracy sędziów związany z czynnościami w istocie technicznymi i pobocznymi	Uwaga nieuwzględniona W proj. art. 288 dotychczasowy schemat czynności przy wynagradzaniu biegłego zostaje zachowany, a projektowane warianty dotyczą sytuacji wyjątkowych. Nie należy się więc spodziewać, by korzystanie z nich zachwiało sprawnością sądów.
	KIRP	Ostateczna kwota będzie mogła zależeć od subiektywnej oceny biegłego, a nie obiektywnych kryteriów, jak to jest obecnie. Strona majątna będzie mogła w tym zakresie mieć pozycję dominującą, a także mieć głos decydujący co do osoby biegłego. W przypadku strony zwolnionej od kosztów, nie będzie czuła ona żadnych ograniczeń w przypadku podejmowania decyzji w przedmiotowej sprawie. Ponadto, w	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .

		połączeniu z art. 98 ² § 3 k.p.c. (odsetki od szczególnie wysokich wydatków) może dojść do znacznych obciążeń po jednej stronie, które powstaną w sposób niezależny od jej woli.	
art. 288 § 4	SA Białystok	Obecnie znaczne trudności z dochowaniem terminów procesowych występują w sprawach z udziałem biegłych. Przedłużające się terminy do sporządzenia opinii, nieterminowe sporządzenie opinii, odmowy sporządzenia opinii powodują przedłużenie się czasu trwania postępowania zwłaszcza w sprawach, w których są przeprowadzane dowody z więcej niż jednej opinii. Nie sprzyjać będzie temu rozwiązanie przewidziane w art. 288 § 3-5 zakładające pertraktacje z biegłym co do wysokości wynagrodzenia za sporządzenie opinii. Spowoduje to wydłużenie postępowania oraz może przynieść efekt w postaci zwiększenia odmów wykonania opinii przez biegłych.	Uwaga częściowo uwzględniona Celem wprowadzenia normy z proj. art. 288 § 4 jest umożliwienie uzyskania opinii biegłego w przypadkach – rzadkich, ale zdarzających się w praktyce – gdy wiadomo, że biegły nie sporządzi opinii za standardowym wynagrodzeniem. Biorąc pod uwagę, że alternatywą jest nieuzyskanie opinii w ogóle, a w najlepszym razie uzyskanie jej ze zwłoką i z komplikacjami, należy zdecydować się na wprowadzenie tej możliwości. Sugerowane w uwadze ryzyko sprowadza się do sfalszowania opinii przez biegłego na rzecz strony, która uiściła zaliczkę. Tym niemniej nie ma podstaw, by z góry zakładać, że biegły będzie się czuł do czegokolwiek zobowiązany względem strony, która uiściła zaliczkę, skoro o wypłacie wynagrodzenia decyduje sąd, nie strona; co więcej, przy prawidłowej organizacji pracy sądu biegły nie powinien nawet wiedzieć, która strona uiściła zaliczkę. Tak więc zarzut „kupienia opinii” będzie pozbawionym rzeczywistej treści wybiegiem procesowym tej strony, której przeprowadzenie danego dowodu jest nie na rękę i która będzie usiłowała go <i>per fas et nefas</i> utracić. W celu wyeliminowania w praktyce negatywnego zjawiska zaproponowano zmianę projektowanego przepisu uzależniając przyznanie biegłemu wynagrodzenia w innej wysokości od zgody obu stron.
art. 288 § 8	SA Warszawa	Bardzo rzadko zdarzają się opinie pełne i jasne, z reguły strony zgłaszają uwagi i pytania do biegłego, które wymagają albo odebrania wyjaśnień od biegłego na rozprawie albo zlecenia opinii uzupełniającej; wejście w życie proponowanej regulacji spowoduje, że biegli będą bardzo długo oczekiwali na przyznanie wynagrodzenia, co dodatkowo będzie działało demotywująco na ich chęć do współpracy z sądem; system biegłych sądowych działa fatalnie i wymaga zasadniczych zmian systemowych, dlatego krytycznie należy ocenić projektowaną zmianę;	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie wskazuje na niewydolność obecnego systemu uzyskiwania opinii biegłych. Tym niemniej przedstawione w uwadze zastrzeżenia co do konkretnego rozwiązania przyjętego w proj. art. 288 § 8 zostały rozważone na etapie prac koncepcyjnych i nie uzasadniają odstępiania od niego.
art. 299	SA Katowice	Zmiana art. 299 k.p.c poprzez oznaczenie dotychczasowej treści jako § 1 oraz dodanie § 2 w brzmieniu: „§ 2. Sąd może oddalić wniosek o dowód z przesłuchania stron w szczególności z powodu zaniechania strony zgłaszającej wniosek w przedłożeniu innych dowodów na poparcie swoich twierdzeń, co do których na podstawie odrębnych przepisów nie ma prawa do odmowy złożenia”. Pomimo, że przepis art. 299 k.p.c. nic pozostawia wątpliwości co do subsydiarnego charakteru dowodu z przesłuchania stron, aktualne jego brzmienie odnosi się wyłącznie do obiektywnych przesłanek	Uwaga nieuwzględniona Spostrzeżenie zawarte w uwadze wydaje się wewnętrznie sprzeczne. Jeżeli chodzi o możliwość odmowy przesłuchania stron w przypadku, gdy jedna ze stron zataja dowody, to sąd i tak nie jest w stanie faktu zatajenia ustalić, skoro nie ma wiadomości o istnieniu zatajonych dowodów. Jeżeli zaś ma, to wie, że nie zachodzi brak środków dowodowych ani ich wyczerpanie, wobec czego nie ma podstaw do przesłuchania stron.

		„wyczerpania środków dowodowych lub w ich braku" oraz okoliczności, iż w związku z powyższym pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, nie umożliwiając jednak pełnego zastosowania normy dotyczącej rozkładu ciężaru dowodowego. W sytuacji, gdy strona posiada lub powinna posiadać dowody na poparcie swoich twierdzeń, oparcie się na przesłuchaniu stron, które w oczywisty sposób dokonywane jest po powstaniu sporu pomiędzy stronami, udzie każda z nich jest zainteresowana w korzystnym dla siebie rozstrzygnięciu winno być traktowane jako ostateczność. Uniemożliwienie stronie wykorzystywanie tego środka dowodowego w celu obejścia obowiązków wynikających wprost z zasady rozkładu ciężaru dowodowego należy uznać za korzystne zarówno dla stron procesu jak i wymiaru sprawiedliwości oraz szybkości postępowania.	
art. 326 § 1	SA Warszawa	Termin dwutygodniowy na odroczenie publikacji wyroku jest wystarczający, wydłużenie terminu przy obserwowanej praktyce otwierania zamkniętych rozpraw na nowo może przyczynić się do dalszego wydłużenia toku postępowania, dopuszczenie odroczenia wydania wyroku na czas dłuższy powinno być uwarunkowane obowiązkiem sporządzenia z urzędu pisemnego uzasadnienia albo jego ogłoszenia;	Uwaga nieuwzględniona 1. Długość terminu z proj. art. 326 § 1 odpowiada dzisiejszym realiom wymiaru sprawiedliwości. Spostrzeżenie zawarte w uwadze, choć trafne, nie uzasadnia zmiany ani tym bardziej odstępiania od projektowanego rozwiązania. 2. Uwzględnienie argumentu podniesionego w uwadze prowadziłoby do obciążenia sądu czynnościami pozbawionymi sensu tylko dlatego, że być może strona zdecyduje się im ten sens nadać. Biorąc pod uwagę, że obciążenia są rzeczywistością, a z drugiej strony jest tylko możliwość, to nie uzasadnia ona ponoszenia tych obciążeń; zresztą doświadczenia praktyki wykazują, że strona naprawdę zainteresowana rozstrzygnięciem po prostu stawia się na ogłoszenie orzeczenia. Tak więc argument przedstawiony w uwadze nie uzasadnia odstępiania od projektowanego rozwiązania ani jego zmiany.
	SA Łódź	Wydaje się, że odroczenie ogłoszenia wyroku do 1 miesiąca od zamknięcia rozprawy jest nadmierne. Po tak długim okresie czasu istota sporu i zebrany materiał dowodowy mogą zacierać się w pamięci ze szkodą dla orzekania. Jeżeli już, to można by ten okres pozostawić bez zmian do 14 dni z zastrzeżeniem, że tylko w wyjątkowych okolicznościach termin może ulec przedłużeniu o kolejne 14 dni.	
	KRK	Z treści projektowanego art. 326 § 1 nie wynika, jakie mają być konsekwencje odroczenia ogłoszenia wyroku na termin przypadający później, niż miesiąc po zamknięciu rozprawy lub wydanie orzeczenia z przekroczeniem terminu odroczenia, zamiast otwarcia rozprawy na nowo. Jeżeli konsekwencji nie ma żadnych, przepis nie wprowadzi żadnej zmiany w stosunku do stanu obecnego.	
	KIRP	Możliwość odroczenia ogłoszenia wyroku na miesiąc ocenić należy negatywnie. Jest to zdecydowanie zbyt długi okres, który spowoduje, że strony przez dłuższy okres będą pozostawać w stanie niepewności. Okres dwóch tygodni i tak już jest dość długim okresem. Również negatywnie należy odnieść się do propozycji zawartej w art. 326 § 4 k.p.c., czyli możliwości rezygnacji z ogłoszenia wyroku. Częsta praktyka sądów odraczania ogłoszenia wyroku (a w przypadku przyjęcia terminu miesięcznego może być jeszcze częściej stosowana), sprawia, że pełnomocnicy lub strony muszą dezorganizować swój czas celem przyścia na te kilka minut, by zapoznać się z treścią wyroku (w	
			Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
			Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .

		szczegółności, że przez telefon takiej informacji nie uzyskają). Z pomocą przyszedł tutaj protokół elektroniczny, który umożliwia zapoznanie się nie tylko z treścią wyroku, ale i z ustnymi motywami wyroku bez potrzeby osobistego stawiennictwa. Częstokroć poznanie motywacji sędziego jest dla stron ważnym impulsem co do dalszych kroków procesowych, w szczególności w zakresie składania wniosku o uzasadnienie.	
	ORA Łódź	Dodatkowo wprowadzane są zmiany, które służą przygotowaniu rozprawy (posiedzenia przygotowawcze, plan rozprawy), na których szczegółowo będą omawiane kwestie sporne pomiędzy stronami. Przy takim przygotowaniu do prowadzenia sprawy, termin na ogłoszenie orzeczenia nie powinien ulec wydłużeniu. W związku z powyższym <i>proponuje się zmianę sformułowania „miesiąc po zamknięciu rozprawy” na sformułowanie „czternaście dni po zamknięciu rozprawy”.</i>	Uwaga nieuwzględniona Uwaga całkowicie pomija przedstawione w uzasadnieniu projektu powody, dla których termin z art. 326 § 1 k.p.c. wymaga przedłużenia. Taka jednostronna argumentacja nie uzasadnia odstąpienia od projektowanej zmiany.
art. 327	Rzecznik Finansowy	Poddano pod rozagę umożliwienie stronie złożenia wniosku ustnie do protokołu: Wydaje się że takie działanie uprości i przyspieszy procedurę.	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 327 ani żaden inny z projektowanych przepisów nie wyłącza możliwości złożenia przez stronę wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia na piśmie ustnie do protokołu tego posiedzenia, na którym je ogłoszono. Dotychczasowy zakaz, wynikający <i>a contrario</i> z art. 505 ⁸ § 1 k.p.c., przestanie obowiązywać z chwilą uchylecia tego przepisu.
art. 327 ¹	SA Poznań	1) Przepis wymaga doprecyzowania. W uzasadnieniu projektu wskazuje się, że zwięzłość uzasadnienia powinna być rozumiana w szczególności jako brak potrzeby powtarzania w uzasadnieniu treści dokumentów zawartych w aktach oraz treści orzeczeń sądowych, które dziś są nieraz kopiowane in extenso. Przepis powinien być doprecyzowany w ten sposób, że w przypadku ustalenia okoliczności faktycznych wystarczy powołanie się na określony dokument bez potrzeby opisywania go w treści uzasadnienia (analogicznie jak możliwość się na określone pismo przy dopuszczeniu dowodów). 2) Wydaje się celowe uzupełnienie przepisu § 1 pkt 1 o wskazanie „faktów, które dowodu nie wymagały” - co w praktyce się robi i jest konieczne, aby jasne było, na jakich faktach oparł się sąd, które wcale nie były udowodnione, ale sąd uznał je za przyznane (wprost albo na skutek braku wyraźnego zaprzeczenia), przy zastosowaniu art. 229 i 230 k.p.c. Strona może się dziwić, dlaczego sąd wyprowadza w rozważaniach prawnych określone skutki prawne z faktów, których wcześniej nie ustalił i które nie były przedmiotem postępowania dowodowego, stąd musi być wyjaśnione, że sąd ustalił pewne fakty uznając je za bezsporne oraz dlaczego uznał je za przyznane (np. uznając tzw. ogólne zaprzeczenie za nieskuteczne).	Uwaga nieuwzględniona 1) Szczegółowe dyrektywy dotyczące treści uzasadnienia powinny się znaleźć nie w Kodeksie, lecz w regulaminie sądowym. 2) Propozycja przedstawiona w uwadze jest warta rozważenia, tym niemniej wymaga szerszej analizy i debaty, co na obecnym etapie prac nad projektem nie jest już możliwe.
	SA Szczecin	§ 2 jest niedookreślony	Uwaga nieuwzględniona Wymóg zwięzłości ma charakter syntetyczny, jednak nie wydaje się, by istniała potrzeba kazuistycznego regulowania treści

			uzasadnienia wyroku, a jeżeli nawet, to należałoby to zrobić w regulaminie urzędowania sądów powszechnych, a nie w Kodeksie.
ORDO IURIS	Może to spowodować ograniczenie w pisemnych uzasadnieniach odniesień do poszczególnych dowodów w sprawie. Logiczną konsekwencją zastosowania tych zmian będzie np. brak konieczności przepisywania przez sędziów treści zeznań i dokumentów z akt sprawy lub cytowania orzeczeń judykatury (w tym np. Sądu Najwyższego). Wystarczające będzie zarysowanie istoty problemu. Taka nowelizacja może nastreczyć sporo problemów, w szczególności w obliczu konieczności zapoznawania się przez strony z motywami rozstrzygnięcia, także pod kątem ewentualnego środka zaskarżenia, które strona (uczestnik) mógłby wnieść od orzeczenia. Proponowana regulacja może znacząco ograniczyć sposób kontroli instancyjnej orzeczeń sądowych, co nie pozostaje bez wpływu na prawo stron (uczestników) do rzetelnego procesu. Zwięzłość uzasadnienia zaskarżonego wyroku może doprowadzić do wprowadzenia kardynalnych mankamentów, które uniemożliwiają właściwą kontrolę instancyjną wydanego orzeczenia. Przyczyną także może być fakt, że uzasadnienie wyroku nie będzie zawierało elementów pozwalających na weryfikację stanowiska sądu, a braki uzasadnienia w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i oceny prawnej będą na tyle znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostawałaby nieujawniona, bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej. Słusznie zauważył Sąd Apelacyjny w Szczecinie w swoim wyroku z dnia 25 kwietnia 2017 r., sygn. akt I ACa 951/16 stwierdzając, że: „Uzasadnienie wyroku spełnia funkcję porządkującą, obligując stosujący prawo sąd do prawidłowej i pełnej rekonstrukcji stanu faktycznego i jego subsumcji do miarodajnej normy prawa materialnego, w następstwie czego dochodzi do jej konkretyzacji w sentencji wyroku. Warto mieć na uwadze, że sąd odwoławczy w wyniku kontroli instancyjnej w postępowaniu cywilnym co do zasady wydaje rozstrzygnięcie reformatoryjne, ewentualnie oddalające środek zaskarżenia. Uchylenie orzeczenia i przekazanie sądowi pierwszej instancji jest dopuszczalne wyjątkowo i wyłącznie w określonych ustawowo przypadkach (art. 386 KPC i art. 385 KPC). Trudno zatem uznać jakie rozstrzygnięcie miałby wydać sąd odwoławczy w sytuacji uzyskania orzeczenia wraz z uzasadnieniem sporządzonego w sposób rażąco niepełny. Uniemożliwiłoby to kontrolę instancyjną orzeczenia, a jednocześnie groziłoby brakiem należytego umotywowania rozstrzygnięcia w dwóch instancjach. Możliwość skutecznej kontroli instancyjnej występuje w sytuacji, gdy możliwe jest prześledzenie toku rozumowania składu sędziowskiego. Realizowane jest to w sytuacji, gdy w swoim pisemnym uzasadnieniu	Uwaga nieuwzględniona Pisemne uzasadnienie orzeczenia sądu, wbrew twierdzeniu uwagi, z pewnością nie jest miejscem dla przeglądu tez doktryny prawa, a już przepisywanie w nim zeznań świadków zakrawa na zupełne nieporozumienie. Uzasadnienie pełni przede wszystkim funkcję procesową; pozostałe funkcje mogą być co najwyżej dodatkowe – zwłaszcza w obliczu tego, jak poważnym pozaorzecznym obciążeniem dla sędziego jest jego sporządzenie i jak negatywnie w dzisiejszych realiach wymiaru sprawiedliwości odbija się to obciążenie na globalnej sprawności postępowań. Natomiast uzasadnienie, które z powodu braków w swej treści nie poddaje się kontroli instancyjnej, to nie uzasadnienie zwięzłe, lecz po prostu niekompletne. Takie przypadki zdarzają się już w obecnym stanie prawnym, a ich konsekwencje są na tyle jasne, że nie wymagają opisywania. Nie jest to więc argument przeciwko projektowanej zmianie.	

		skład sędziowski odnosi się do poszczególnych dowodów, w tym do zeznań świadków, dowodów z dokumentów etc. Niezwykle ważne jest także stwierdzenie (zarówno przez sąd odwoławczy jak i strony czy uczestników), czy uzasadnienie prawne jest odosobnionym stanowiskiem, czy potwierdza linię orzecniczą wypracowaną dotychczas przez judykaturę. Stwierdzenie tego będzie niezwykle utrudnione w sytuacji, gdy sporządzający uzasadnienie musi stosować się do kryterium zwięzłości, a co a tym idzie nie będzie cytował wypracowanych stanowisk judykatury, których np. nie podzielił. Może to odbyć się ze szkodą dla całego systemu orzeczniczego W konsekwencji, niemożność właściwej kontroli instancyjnej może spowodować naruszenie przepisów konstytucyjnych, w tym przede wszystkim przywoływanego już w niniejszym stanowisku art. 78 Konstytucji RP.	
art. 328	SA Wrocław	Wprowadzenie obostrzenia, że wniosek o uzasadnienie wyroku nie może zostać wniesiony przez stronę, której żądanie zostało uwzględnione w całości (powoda w przypadku uwzględnienia powództwa w całości, pozwanego w przypadku oddalenia powództwa w całości; nie dotyczy rozstrzygnięcia o kosztach).	Uwaga nieuwzględniona
	SA Łódź	Przepis art. 328 § 3 projektu jest o tyle niejasny, że nie wiadomo czy wymienione w nim elementy wniosku o uzasadnienie wyroku stanowią wymogi formalne ze skutkami art. 130 k.p.c. i czy w przypadku ich sporządzania przez profesjonalnego pełnomocnika podlegają zwrotowi po myśli art. 130¹ § 1 projektu, co należałoby doprecyzować;	Uwaga nieuwzględniona Niedopełnienie wymogów, którym powinien odpowiadać wniosek o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku, stanowi braki formalne i podlega usunięciu w trybie z art. 130 k.p.c. Wynika to jasno z brzmienia proj. art. 328 § 3.
	SA Warszawa	§ 3 - obowiązek wskazania, czy uzasadnienie dotyczy całości czy części rozstrzygnięcia należy uznać za zbędny, w praktyce spowoduje to przedłużenie oczekiwania przez stronę na uzasadnienie albo w ogóle doprowadzi do odrzucenia jej wniosku o uzasadnienie pisemne, strona ma prawo do poznania motywów rozstrzygnięcia i wprowadzanie nadmiernie sformalizowanej procedury ubiegania się o takie uzasadnienie (opłata, sformalizowany wniosek) może być postrzegane jako naruszenie prawa do sądu (art. 45 Konstytucji RP), należy raczej dążyć do upraszczania sposobu redagowania uzasadnień i zmiany praktyki orzecniczej sądów odwoławczych w zakresie możliwości kontroli instancyjnej niż utrudniać w ten sposób dostęp obywatelowi do wymiaru sprawiedliwości;	Uwaga nieuwzględniona Wskazanie, czy uzasadnienie ma objąć całość rozstrzygnięcia, czy tylko jego część, jest na tyle proste i łatwe, że można go wymagać od strony, zwłaszcza jeżeli jej racje nie zostały podzielone przez sąd pierwszej instancji. Przedstawione w uwadze zastrzeżenia co do negatywnych skutków niedopełnienia takiego obowiązku wydają się przesadzone. Natomiast postulowana zmiana praktyki działania sądów odwoławczych wymaga znacznie głębszych zmian, niż możliwe do wprowadzenia w drodze nowelizacji k.p.c.
	SA Katowice	Projektowany § 4 art. 328 proponuje się oznaczyć jako § 6 oraz dodać § 4 oraz § 5 o następującym brzmieniu: „§ 4. Strona może złożyć wniosek o sporządzenie uzasadnienia z zastrzeżeniem warunku, który winien być we wniosku precyzyjnie wskazany termin do sporządzenia uzasadnieniu biegnie od dnia ziszczenia się warunku. W przypadku nieziszczenia warunku. Stronie zwraca się w całości uiszczona opłatę od wniosku.” „§ 5 W przypadku złożenia przez wszystkie strony postępowania	Uwaga nieuwzględniona Propozycja przedstawiona w uwadze jest warta rozważenia, jednak zbyt daleko wykracza poza dotychczasowy zakres projektu, by można było jeszcze przeprowadzić konieczną dyskusję i analizę. Zostanie rozważona w toku prac nad kolejną nowelizacją k.p.c.

	wniosku o sporządzenie uzasadnienia z zastrzeżeniem warunku, termin do sporządzenia uzasadnienia biegnie od dnia wpływu do sądu ostatniego z wniosków.”. W praktyce sądowej zdarzają się przypadki, gdy strona składa warunkowy wniosek o sporządzenie uzasadnienia rozstrzygnięcia sądu. W związku z tym, że Kodeks Cywilny dopuszcza możliwość dokonywania czynności prawnych z zastrzeżeniem warunku, brak jest podstawy prawnej do uniemożliwienia stronie takiego działania, szczególnie w sytuacji, gdy wniosek ten ma podlegać opłacie. Brak jest jednak przepisu postępowania, który wprost wskazywałby stronie taką możliwość, co jest istotne w przypadku strony, która nie jest reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, jest zadowolona z rozstrzygnięcia sądu i nie jest zainteresowana w uzyskaniu uzasadnienia, o ile nie będzie prowadzone postępowanie odwoławcze.	
Rzecznik Finansowy	RF nie znajduje uzasadnienia dla opłacania wniosku o uzasadnienie. Wydaje się że strony postępowania powinny mieć możliwość zapoznania się z pisemnym uzasadnieniem wyroku co ułatwi im podjęcie decyzji o zasadności wniesienia ewentualnego środka zaskarżenia. Wymaganie za powyższą czynność opłaty, której brak będzie skutkowało odrzuceniem takiego wniosku wydaje się być zbyt daleko idące i może w istotny sposób ograniczyć stronie obrony jej praw.	Uwaga nieuwzględniona Doświadczenia praktyki wskazują, że wprowadzenie odpłatności wniosku o uzasadnienie orzeczenia na piśmie jest nieodzowne. Szczegóły zostały wskazane w uzasadnieniu projektu.
ORA Łódź	Uzasadnienie wyroku, to jest przedstawienie motywów, którymi kierował się sąd, wydając takie, a nie inne rozstrzygnięcie, jest jednym z podstawowych elementów orzekania. W związku z czym jego sporządzenie powinno mieścić się w opłacie uiszczanej przez stronę w celu wszczęcia postępowania. Dlatego też <i>proponuje się wykreślenie z powyższego przepisu sformułowania „nie opłacony”</i> . Niezależnie od powyższego należy wskazać, że od ustawodawcy wymaga się dbałości o język ojczysty, w związku z czym treść przepisów ustawowych nie powinna zawierać błędów ortograficznych. Częstka „nie” z przymiotnikami powinna być pisana łącznie, z zastrzeżeniem kilku wyjątków, z którymi nie mamy jednak do czynienia w tym przypadku.	Uwaga nieuwzględniona Projektowana norma stanowi logiczne następstwo przywrócenia opłaty od wniosku o pisemne uzasadnienie orzeczenia. Konieczność tego przywrócenia została szczegółowo podana w uzasadnieniu.
Polski Związek Zarządzania Wierzytelnosćiami	Z treści projektu ustawy wynika, iż ustawodawca chce przywrócić opłatę sądową od wniosku o uzasadnienie wyroku, przy jednoczesnym wprowadzeniu wymogu jego złożenia w celu wniesienia środka zaskarżenia. Zmiana nie do przyjęcia. Z punktu widzenia wierzycieli, będą oni musieli ponosić kolejne koszty odzyskiwania należności jakim niewątpliwie będzie opłata od wniosku o uzasadnienie. Dodatkowo wprowadzenie obowiązku złożenia tak opłaconego wniosku, w celu wniesienia środka zaskarżenia jest zbyt daleko idąca. W sytuacji, gdy sąd błędnie orzeknie co do kwoty należności głównej lub kosztów postępowania, wierzyciel będzie zmuszony ponieść kolejne koszty. Przepis ten właściwie wyłącza	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹

art. 329 § 1	SO Tarnobrzeg	możliwość wniesienia apelacji bez uzyskania uzasadnienia wyroku. Przepis pozostanie martwy. Można się bowiem spodziewać, że pełnomocnicy, z tzw. ostrożności procesowej czy też z powodu łatwości będą posługiwać się szablonami wniosków, w których znajdą się żądania uzasadnienie orzeczenia w całości. Celowe byłoby wprowadzenie mechanizmu premiującego wnioskowanie o częściowe uzasadnienia orzeczeń bądź też zniechęcającego do żądania uzasadnienia w części w jakiej uwzględniono żądania. Nie potrafię niestety zaproponować mechanizmu zapewniającego w pełni skuteczną realizację - możliwe byłoby operowanie opłatami tj. obniżenie/podwyższenie opłaty - bądź też (rozwiązanie skrajne i nieco wątpliwe) wyłączenie możliwości żądania uzasadnienia przez stronę w części w jakiej żądanie jej uwzględniono, jeżeli zostały przedstawione ustne motywy orzeczenia.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie wskazuje, że instytucja z proj. art. 329 § 1 zadziała tylko w niewielkiej liczbie spraw – jednakowoż nawet niewielką możliwość należy wykorzystać. Propozycje przedstawione w uwadze wydają się trafne i zostaną wykorzystane w dalszym rozwoju tej instytucji w kolejnych nowelizacjach procedury cywilnej – bowiem na obecnym etapie prac ich wprowadzenie nie jest już możliwe.
	KRK	Projektowany przepis art. 329 stanowić ma, że „pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się w zakresie wynikającym z wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem”, co pozostaje w związku z treścią art. 328 § 3 projektu. Z treści tych przepisów nie wynika jednak, czy w przypadku złożenia wniosku o uzasadnienie przez obie strony, ze wskazaniem różnych zakresów, sąd sporządza dwa uzasadnienia, odrębnie dla każdej ze stron, zgodnie z określonym przez daną stronę zakresem żadanego uzasadnienia, czy też jedno uzasadnienie, obejmujące zakres określony przez obie strony.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
art. 329 § 4	SA Wrocław	Aby zapobiec pogorszeniu wskaźników w zakresie szybkości postępowania międzyinstancyjnego powinien zostać sprecyzowany maksymalny termin na sporządzenie uzasadnienia wyroku po przedłużeniu przez prezesa sądu, np. 3 miesiące.	Uwaga nieuwzględniona nie ma podstaw do przewidywania, że terminy będą zbyt długie; ograniczenie będzie można wprowadzić, jeżeli praktyka okaże się przeciwna.
	Rzecznik Finansowy	RF poddaje pod rozagę doprecyzowanie terminu maksymalnego na sporządzenie takiego uzasadnienia wyroku. Zaproponowano następujący przepis: <i>W przypadku niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie, prezes sądu może przedłużyć ten termin o kolejne dwa tygodnie.</i>	Uwaga nieuwzględniona Przedstawione w uwadze stanowisko co do potrzeby określenia maksymalnego czasu przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia jest sprzeczne z założeniami przedstawionymi w uzasadnieniu projektu. Aktem prawnym właściwym do rozstrzygnięcia co do dopuszczalności delegowania uprawnienia na przewodniczących wydziałów jest regulamin urzędowania sądów powszechnych.
	SA Łódź	1) należałoby określić maksymalny czas przedłużenia terminu sporządzenia uzasadnienia. 2) celowa jest możliwość upoważnienia przez Prezesa sądu przewodniczących wydziałów do podjęcia decyzji w tym zakresie;	
art. 331 § 2	Rzecznik Finansowy	Należy rozważyć rezygnację z tego przepisu. Wydaje się że tworzy on konieczność podejmowania dodatkowych niepotrzebnych czynności w postępowaniu w sytuacji gdy i tak sąd z urzędu jest zobowiązany sporządzić uzasadnienie wyroku.	Uwaga nieuwzględniona Obowiązek statuowany w proj. art. 331 § 2 k.p.c. jest konieczny ze względów systematycznych oraz dla zapewnienia równości pozycji stron. Czynności, o których mowa w uwadze rzeczywiście będą w takim przypadku częściowo zbędne, jednak będzie to dotyczyć tak znikomej liczby przypadków, że w skali globalnej nie wpłynie to negatywnie na sprawność procedowania.

art. 331 § 4	KIRP	Proponowany przepis należy ocenić negatywnie. Trudno wyobrazić sobie sytuację, w której sporządzenie uzasadnienia jest niemożliwe. Treść uzasadnienia projektu również nie pozwala na uzyskanie odpowiedzi w tym zakresie. Nawet w przypadku zniszczenia lub zaginięcia akt, gdy sporządzenie uzasadnienia czasowo może być niemożliwe, po przeprowadzeniu postępowania o odtworzenie akt zgodnie z art. 716 i następne k.p.c. uzasadnienie zostanie w końcu przygotowane. Brak uzasadnienia wyroku ogranicza prawo uczestnika postępowania do poznania motywów rozstrzygnięcia sądu oraz utrudni lub uniemożliwi sporządzenie środka zaskarżenia.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	Polski Związek Zarządzenia Wierzytelności	Nierozumiała treść art. 331 § 4. Zapis ten wprowadza możliwość powoływania się przez sądy na fakt niemożliwości sporządzenia uzasadnienia. Wprowadzenie tego artykułu w życie spowoduje ograniczenie możliwości dochodzenia swoich praw przez wierzycieli. W przepisach brak jest wskazania, kiedy mamy do czynienia z niemożliwością przy sporządzaniu uzasadnienia. Należy tę zmianę pominąć jako zbyt daleko idącą oraz niekorzystną dla wierzycieli.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹
	NRA	Kolejną próbą ograniczenia niezbywalnych obowiązków sądu, stanowiących urzeczywistnienie prawa przewidzianego w art. 45 ust. 1 Konstytucji, jest brak obowiązku sporządzenia uzasadnienia w sytuacji, w której okaże się to niemożliwe. Sytuacja taka może mieć miejsce np. w przypadku śmierci sędziego już po wydaniu wyroku. Obecnie wiąże się to z koniecznością przeprowadzenia postępowania sądowego na nowo. Projekt zakłada natomiast, że w takiej sytuacji uzasadnienie nie zostanie sporządzone, a strona będzie miała prawo wnieść środek zaskarżenia w terminie 14 dni od zawiadomienia przez prezesa sądu o braku możliwości sporządzenia uzasadnienia. Rozwiązanie to jakkolwiek ułatwia pracę sądu, to jednak podważa gwarancje przestrzegania właściwej procedury oraz konstytucyjnie gwarantowanej dwuinstancyjności postępowania w perspektywie realnej, bowiem strona traci w takim przypadku prawo do weryfikacji poprawności procedowania przez sąd I instancji.	Uwaga nieuwzględniona Twierdzenia zawarte w uwadze sprowadzają się do kwestionowania projektowanych rozwiązań przy całkowitym pominięciu przedstawionych w uzasadnieniu projektu argumentów – doświadczeń praktyki – które przemawiają za ich wprowadzeniem. Takie jednostronne podejście jest w stanie „uzasadnić” każdy „wniosek”, łącznie z imputowaną projektowi „próbą ograniczenia niezbywalnych obowiązków sądu, stanowiących urzeczywistnienie prawa przewidzianego w art. 45 ust. 1 Konstytucji”. Tego rodzaju pozorna argumentacja nie jest w stanie zmienić oceny co do konieczności wprowadzenia projektowanych rozwiązań.
art. 331 ¹	KIRP	W przepisach k.p.c. doprecyzowano konieczność doręczenia obok transkrypcji ustnego uzasadnienia płyty CD z nagraniem samego uzasadnienia. W razie sporządzenia uzasadnienia w trybie art. 328 § 1 ¹ k.p.c, wyrok doręcza się wraz z transkrypcją uzasadnienia (art. 331 § 2 po nowelizacji). Ustawodawca dość lakonicznie wskazał, co podlega doręczeniu w przypadku złożenia wniosku z art. 331 § 2 k.p.c. W świetle przywołanych przepisów bezsporne jest, że strona powinna otrzymać obok transkrypcji również zapis audio lub audio-wideo wygłoszonego uzasadnienia. Transkrypcja natomiast, podobnie jak w przypadku protokołów elektronicznych, stanowi jedynie narzędzie pomocnicze. Na	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹

		gruncie prawa cywilnego procesowego doszło do wyróżnienia dwóch instytucji, tj. ustnego uzasadnienia i transkrypcji tego uzasadnienia. Transkrypcję w tym kontekście należy odnieść jedynie do działalności organizacyjnej sądów, a nie judykacyjnej, do czego zmierzałaby odmienna interpretacja. Jak słusznie wskazuje K. Flaga-Gieruszyńska i A. Klich w przypadku utożsamienia ustnego uzasadnienia z transkrypcją mogłoby dojść do sytuacji, w której osoba niewykwalifikowana i pozbawiona statusu sędziego, mająca decydującą rolę w kształcie transkrypcji, wywierałaby wpływ na wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia. Dalej idącym skutkiem byłoby ponoszenie przez stronę postępowania konsekwencji błędów transkrybenta, co może mieć istotne znaczenie w przypadku dalszego postępowania odwoławczego i zapewnienia stronie możliwości realizacji konstytucyjnego prawa do sądu. Tym samym, zgodnie z wykładnią funkcjonalną i systemową nie jest dopuszczalne zrównanie statusu procesowego uzasadnienia i transkrypcji, a sama transkrypcja powinna być doręczana równolegle z zapisem cyfrowym. Praktyka sądów w tym zakresie niestety nie jest jednorodna. Tym samym wydaje się konieczną ingerencja ustawodawcy również w tym zakresie, w celu jednoznacznego sprecyzowania, że w przypadku złożenia wniosku w trybie art. 328 § 1 k.p.c. doręczeniu obok transkrypcji podlega również zapis cyfrowy zawierający treść ustnego uzasadnienia. Proponowana zmiana nie rozstrzyga wątpliwości z tym związanych. Wręcz przeciwnie, wydaje się zrównywać uzasadnienie sporządzane przez sędziego z przekładem wykonywanym przez urzędnika-transkrybenta. Ponadto, nie do końca jest zrozumiałym, dlaczego przepis o uzasadnieniach stosuje się odpowiednio do transkrypcji ustnego uzasadnienia, a nie do ustnego uzasadnienia. To sędzia, dyktując treść uzasadnienia ustnego, determinuje jego treść, a nie transkrybent, który dokonuje jedynie czynności zamiany słów na tekst pisemny. Jeżeli wolą ustawodawcy było przerzucenie odpowiedzialności za treść ustnych uzasadnień na transkrybentów, to w tym zakresie możliwa jest niezgodność z Konstytucją RP. Proponuje się w tym zakresie dokonać zmiany art. 330 § 2 k.p.c, który otrzymałby brzmienie: „jeżeli uzasadnienie zostało wygłoszone na posiedzeniu, stronie, która w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji, a w przypadku, o którym mowa w art. 327 § 2 - od dnia doręczenia sentencji, zgłosiła wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem doręcza się wyrok z uzasadnieniem oraz transkrypcję uzasadnienia. Wniosek spóźniony sąd odrzuca na posiedzeniu niejawnym”.	
	NRA	Regulację należy ocenić jednoznacznie negatywnie; uzasadnienia wygłaszane ustnie po ogłoszeniu orzeczenia niejednokrotnie powodują niemożność poddania ocenie ich merytorycznej zawartości; nierzadko zdarza się, że sędziowie ustnie podają motywy orzeczenia, bez uprzedniego ich przygotowania i bez analizy materiału dowodowego;	Uwaga nieuwzględniona Rezygnacja z instytucji ustnego „wygłoszonego uzasadnienia” jest do rozważenia, jednak podane w uwadze powody wymagają weryfikacji.

		nieprecyzyjność i nielogiczność ustnych wypowiedzi, występujące braki merytoryczne, brak właściwej oceny dowodów, niepotrzebne i niezrozumiałe dygresje, a niekiedy nawet potoczne zwroty, niemające żadnej treści merytorycznej powodują, że transkrypcja takich uzasadnień jest niezrozumiała, a strona nie ma możliwości dokonania ich konstruktywnej oceny i krytyki; nierzadko w tego rodzaju uzasadnieniach sędziowie powtarzają wypowiedzi albo dopuszczają do wewnętrznych sprzeczności w swoich twierdzeniach; zdarza się, że pomijane są dowody albo też sędziowie zapominają, czy i w którym miejscu akt znajduje się dowód, na który się powołują; zbyt duża dowolność tego rodzaju uzasadnień ustnych i często ich nieprecyzyjność i niedbałość powoduje, że strona nie ma możliwości prawidłowego postawienia zarzutów apelacyjnych; tego bardzo istotnego problemu nie rozwiązuje proponowana nowelizacja; w art. 331 ¹ praktycznie bez zmian pozostawiono możliwość ustnego uzasadniania orzeczeń; Projekt nie naprawia wadliwości dotychczasowej regulacji w tym zakresie;	
art. 339 § 1	SA Wrocław	Wprowadzenie możliwości uchylenia wyroku zaocznego, w przypadku gdy po jego wydaniu okaże się, że miejsce zamieszkania pozwanego jest nieznane.	Uwaga nieuwzględniona Procedura przewiduje rozwiązania pozwalające przełamać negatywne skutki nieporadności i umożliwić pozwanemu skuteczną obronę – pod warunkiem wykazania przezeń minimum inicjatywy w tym kierunku, czego można i należy od niego oczekiwać. Nie ma więc podstaw do odstąpienia od projektowanego rozwiązania.
	SA Białystok	Zastrzeżenia budzi możliwość wydania wyroków zaocznych na posiedzeniu niejawnym, zaś wyłączenie możliwości wydawania postanowień np. w zakresie odrzucenia pozwu, przekazania według właściwości do sądu właściwego na posiedzeniach niejawnych.	Uwaga nieuwzględniona Ponadto w zakresie podstawy faktycznej wyroku zaocznego proj. art. 339 § 1 powiela regulację dotychczasową i nie wprowadza żadnego domniemania.
	NRA	Rozwiązanie to nie zasługuje na aprobatę; nawet w przypadku zaistnienia przesłanek wydania wyroku zaocznego, sąd winien dokonać oceny materiału dowodowego zgodnie z zasadami określonymi w art. 233 § 1 KPC rozstrzygając o zasadności żądania powoda; wprowadzenie domniemania doprowadziłoby do automatycznego uznawania zgłoszonych żądań za zasadne poza przypadkami skrajnymi;	
art. 343 § 1	Rzecznik Finansowy	Przepis nie precyzuje czy w przypadku pozwanego o którym mowa w przepisie chodzi o każdego pozwanego, czy tylko takiego który nie jest reprezentowany przez adwokata, radcę prawnego itd. Może to mieć istotne znaczenie w zakresie ustalenia czy w sytuacji reprezentowania strony przez profesjonalnego pełnomocnika obowiązek przedstawienia w sprzecznie wszystkich twierdzeń i dowodów oraz o skutku niedopełnienia tego obowiązku w postaci możliwości pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów również będzie obowiązywał.	Uwaga nieuwzględniona Doręczanie pouczeń stronie zastąpionej przez profesjonalnego pełnomocnika byłoby oczywiście niecelowe, w związku z czym pouczenie, o którym mowa w proj. art. 343 § 1 <i>in fine</i> , należy doręczać tylko pozwanemu nie zastąpionemu przez takiego pełnomocnika. Projekt nie uzależnia skutków niedopełnienia wymogów od pouczenia o nich.

art. 352 ¹	KRK	Nie wiadomo dlaczego wniosek o sprostowanie orzeczenia miałby być składany jedynie dla zwłoki. Wniosek o sprostowanie orzeczenia nie ma żadnego wpływu nie bieg terminów do zaskarżenia orzeczenia, czy jego uprawomocnienie.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	Rzecznik Finansowy	Poddano pod rozważę, doprecyzowanie, że w okolicznościach danej sprawy również pierwszy wniosek o sprostowanie wyroku może mieć charakter wniosku złożonego jedynie dla zwłoki w postępowaniu (nie sposób bowiem tego wykluczyć). W związku z tym Rzecznik Finansowy postuluje następującą treść projektowanego art. 352 ¹ § 2 k.p.c: <i>„Za złożony jedynie dla zwłoki w postępowaniu uważa się drugi i dalszy wniosek złożony przez tę samą stronę co do tego samego wyroku, chyba że okoliczności sprawy wykluczają tę ocenę”,</i> co nie wyklucza uznania za złożony jedynie dla zwłoki w postępowaniu także pierwszego wniosku w sprawie, jeśli okoliczności sprawy jednoznacznie na to wskazują”.	Uwaga nieuwzględniona Koncepcja przedstawiona w uwadze jest słuszna, tym niemniej brzmienie proj. art. 352 ¹ k.p.c. dopuszcza taką ocenę również w odniesieniu do pierwszego wniosku o sprostowanie, uzupełnienie lub wykładnię wyroku. Uszczegółowienie tego przepisu wydaje się zbędne.
art. 357 § 2 ¹	SA Poznań	1) w związku z wprowadzeniem § 2 ¹ w art. 357 wydaje się celowe, by w § 2 nakazać pouczyć stronę nie tylko dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia, ale i o dopuszczalności i terminie złożenia wniosku o uzasadnienia postanowienia (samo uzasadnienie nie jest środkiem zaskarżenia). 2) w związku z wprowadzeniem § 2 ¹ w art. 357 pojawia się pewien problem dotyczący postanowień o zawieszeniu postępowania: od tego, na jakiej podstawie prawnej wydano postanowienie o zawieszeniu zależy, po jakim czasie sąd władny jest umorzyć postępowanie w sprawie, tymczasem, jeśli sąd z urzędu już nie będzie sporządzał uzasadnienia, a strony mogą nie wystąpić z wnioskiem o uzasadnienie (sąd nie musi także sporządzać uzasadnienia skróconego), to może pojawić się później problem, kiedy można umorzyć postępowanie; z tego względu celowe jest wprowadzenie dodatkowego przepisu obligującego sąd do wskazania w sentencji postanowienia o zawieszeniu przepisu, w oparciu o który zawiesza postępowanie - co z jednej strony zapewni, że strony nie będą zaskakiwane umorzeniem postępowania szybciej niż się spodziewały (i zapobiegnie niepotrzebnym zażaleniom na postanowienia o umorzeniu), z drugiej zaś - ułatwi sądowi kontrolę nad sprawami zawieszonymi (brak wątpliwości, po jakim czasie można umorzyć postępowanie, także przy uwzględnieniu mocy wiążącej prawomocnego postanowienia): stąd proponuję dodać art. 178 ¹ k.p.c. w brzmieniu "W sentencji postanowienia o zawieszeniu postępowania sąd wskazuje przepis ustawy stanowiący prawną podstawę rozstrzygnięcia".	1) W uwzględnieniu uwagi przereklamowano treść przepisu; 2) Uwaga nieuwzględniona.
	SA Warszawa	Krytycznie należy odnieść się do rezygnacji z obowiązku uzasadnienia z urzędu postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym i uzależnienia sporządzenia i doręczenia takiego uzasadnienia - od wniosku strony, od którego należy uiścić opłatę. Wejście w życie	Uwaga nieuwzględniona Niedogodności wskazane w uwadze będą ceną za uwolnienie sądów od ogromnej ilości pracy związanej ze sporządzaniem niepotrzebnych uzasadnień postanowień wydanych na

	projektowanej regulacji sparaliżuje pracę wydziałów cywilnych zwłaszcza w sądach rejonowych, w których szereg rozstrzygnięć zapada na posiedzeniach niejawnych (skargi na czynności komornika, wnioski o obniżenie opłat egzekucyjnych, klauzule wykonalności). Spowoduje to dodatkowe obciążenie dla sekretariatów w zakresie sprawdzenia, czy wpłynęła opłata, podłożenia do akt wniosku, odnotowania sprawy w kontrolce uzasadnień. Zdecydowanie wpłynie to na spowolnienie postępowania. Projektowany art. 357 § 2¹ nie uwzględnia specyfiki postępowania zabezpieczającego. W sytuacji wydania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia przed wniesieniem pozwu, podlegającego przymusowemu wykonaniu w trybie egzekucji komorniczej, dłużnik otrzyma jedynie tytuł wykonawczy. Nie znając wniosku, ani motywów orzeczenia będzie musiał wnosić o jego uzasadnienie. Związany z tym upływ czasu może mieć istotnie negatywny wpływ na jego prawa i obowiązki. Złożenie wniosku, sporządzenie uzasadnienia lub odmowa na podstawie § 6 wraz z doręczeniem korespondencji może trwać miesiącami. Warto zwrócić uwagę na to, że wydanie postanowienia, o którym mowa w § 6 nie wiąże się z obowiązkiem sądu doręczenia odpisu wniosku o udzielenie zabezpieczenia. Takie unormowanie może także prowadzić do nadużyć procesowych, np. ze strony uprawnionego przedsiębiorcy wykorzystującego uprzywilejowaną sytuację procesową w sposób sprzeczny z uczciwymi regułami gry rynkowej. Ponadto mnogość decyzji zapadających na posiedzeniu niejawnym i konieczność oczekiwania na wniosek o uzasadnienie spowoduje, podwójną pracę dla orzeczników, którzy będą zmuszeni ponownie przypominać sobie sprawę i powody rozstrzygnięcia;	posiedzeniach niejawnych. Porównanie globalnego nakładu pracy i czasu na jedno i drugie prowadzi do wniosku, że mimo wszystko zmiana ta będzie opłacalna. Konstatacja, że sądy zostaną sparaliżowane, wydaje się mocno przesadzona. Wskazane w uwadze problemy z zaskarżaniem postanowień o udzieleniu zabezpieczenia są pochodną specyfiki postępowania zabezpieczającego, a nie trybu zaskarżania postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym.
KIRP	Rozwiązanie to należy ocenić negatywnie. Dla strony będzie to miało znaczenie na etapie składania apelacji, a sąd II instancji będzie miał ograniczoną możliwość weryfikacji prawidłowości postępowania sądu meriti.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9¹
ORA Łódź	Składanie wniosku o uzasadnienie takiego postanowienia przedłuża postępowanie, wydłużając czas związany z zaskarżeniem postanowienia. Tymczasem jednym z celów nowelizacji było przyspieszenie postępowania. Tym samym propozycje projektodawcy są wewnętrznie sprzeczne, albowiem w celu przyspieszenia postępowania skracany jest czas, jaki mają strony na podejmowanie czynności, zaś wydłużany jest czas, jaki mają sędziowie na podejmowanie czynności. Dlatego też <i>proponuje się pozostawienie art. 357 § 2 k.p.c. w dotychczasowym brzmieniu i wykreślenie z projektu art. 357 § 2¹ k.p.c., jak również pozostawienie bez zmian art. 357 § 3 k.p.c. oraz wykreślenie z projektu art. 357 § 5 i 6 k.p.c.</i>	Uwaga nieuwzględniona Uwaga, powołując się na źle zrozumianą tendencję do przyspieszenia postępowania, całkowicie pomija przedstawione w uzasadnieniu projektu powody, dla których dotychczasowa regulacja art. 357 k.p.c. wymaga zmiany. Taka jednostronna argumentacja nie uzasadnia odstępiania od projektowanej zmiany.
Pracodawcy RP	Nie można podzielić wniosku zawartego w uzasadnieniu, iż praca włożona w sporządzenie uzasadnienia w sprawach, w których nie zostały złożone środki odwoławcze jest pracą zmarnowaną.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4¹.

		Projektowanie przepisów postępowania cywilnego nie może kierować się wyłącznie kalkulacją kosztów, lecz musi brać również pod uwagę rolę, jaką sąd pełni w społeczeństwie. Brak odwołania od wyroku, mimo sporządzenia uzasadnienia, może świadczyć o tym, iż obywatel podzielił argumenty sądu zawarte w uzasadnieniu, zaś samo orzeczenie uznał za sprawiedliwe. Konstytucja RP statuując prawo do sądu nie nadaje zasadzie szybkości postępowania wyższej wagi niż zasadzie sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy. Skoro planuje się ograniczenie sporządzania pisemnych uzasadnień, to równolegle należy wzmocnić możliwość ustnego zapoznawania się przez strony z przyczynami leżącymi u podstaw orzeczeń. Samo nakładanie dodatkowych opłat nie będzie sprzyjało wzmocnieniu zaufania obywatela ani do sądów ani do państwa, a wydaje się, że przecież taki jest cel reformy postępowania.	
	NRA	Rozwiązanie to należy ocenić negatywnie. Nawet w przypadku braku możliwości wniesienia zażalenia, strona może powoływać się na wydanie postanowienia z uchybieniem przepisów w apelacji. Brak uzasadnienia postanowień niezaskarżalnych ogranicza możliwość weryfikacji prawidłowości postępowania sądu.	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.
art. 357 § 6	SA Poznań	Budzi poważne wątpliwości konstrukcja § 6 art. 357. Skoro projektowana ustawa przewiduje, że sąd z urzędu nie sporządza uzasadnienia postanowienia, a co najwyżej fakultatywnie skrócone uzasadnienie, to trochę niespójne jest odstąpienie od sporządzenia uzasadnienia, którego przecież sąd (bez wniosku) nie musi w ogóle sporządzać, a na etapie wydawania postanowienia wniosku o uzasadnienie jeszcze nie ma.	Uwaga nieuwzględniona
art. 367	SA Szczecin	W art. 367 § 3 projektu wskazuje się, że na posiedzeniu niejawnym sąd drugiej instancji orzeka w składzie jednego sędziego za wyjątkiem wydania wyroku. Jednak brak jest korelacji z art. 373 § 1 k.p.c., który nie określa, że odrzucenie apelacji może nastąpić na posiedzeniu niejawnym. Pośrednio można to wywieść z delegowania do tych czynności także referendarza, jednak obecnie w sądach apelacyjnych referendarze nie są zatrudnieni.	Uwaga nieuwzględniona W proj. art. 373 § 1 nie wskazano, że sąd może odrzucić apelację na posiedzeniu niejawnym, gdyż zgodnie z proj. art. 148 § 3, który będzie miał odpowiednie zastosowanie przed sądem drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.), sąd może wydać <u>każde</u> postanowienie na posiedzeniu niejawnym.
art. 367 ¹ § 1	Rzecznik Finansowy	Wątpliwości budzi fakt, że sąd będzie rozpoznawał apelację, która może zawierać braki, które uzasadniałyby jej odrzucenie.	Uwaga nieuwzględniona. Sytuacja taka, jak przedstawiona w uwadze, rzeczywiście może się zdarzyć. Ryzyko rozpoznania apelacji dotkniętej błędami, które w zwykłej sytuacji uzasadniałyby jej odrzucenie, jest jednak akceptowalne w obliczu ogólnego uproszczenia postępowania ze powództwami nie mającymi szans na uwzględnienie.
art. 367 ¹ § 5	Rzecznik Finansowy	Wątpliwości budzi fakt, że doręczenie wyroku tylko powodowi może doprowadzić do sytuacji, w której pozwany nie będzie miał wiedzy, że w sprawie, która go dotyczy wydano prawomocne orzeczenie.	Uwaga nieuwzględniona Wyrok w trybie przewidzianym w proj. art. 191 ¹ i 367 ¹ k.p.c. zapada tylko w przypadku jaskrawej, widocznej na pierwszy rzut oka całkowitej bezzasadności powództwa. Z założenia więc jego wydanie nie może wpłynąć w jakikolwiek sposób na sytuację

			prawną osoby mającej być pozwaną – ani przydać jej żadnych uprawnień, ani ich uszczuplić. W takiej sytuacji jakakolwiek obrona procesowa jest zbędna, wobec czego i doręczanie tej osobie i odpisu takiego pozwu, i odpisu wyroku jest zbędne.
art. 368 § 1 ³	ORA Łódź	Powyższy przepis należy wykreślić z projektu. Stronami postępowania są też osoby starsze, nieporadne, niedosłyszające lub niesłyszające, a także wykluczone cyfrowo. Osoby te nie będą w stanie wykonać obowiązku nałożonego tym przepisem i tym samym sporządzić prawidłowej pod względem formalnym apelacji. Przepis ten jest szkodliwy dla obywateli, jako nadmiernie ingerujący w prawo strony do drugiej instancji.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których w proj. art. 368 § 1 ³ . wprowadzono obowiązek oznaczenia części zapisu dotyczącej faktu stwierdzonego dowodem utrwalonym za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, wprost zostały szczegółowo wskazane w uzasadnieniu projektu. Negatywnym skutkiem nieporadności strony w tym zakresie są w stanie zapobiec narzędzia procesowe: zwrócenie uwagi na potrzebę zasięgnięcia fachowej porady prawnej lub ustanowienia pełnomocnika z urzędu.
art. 369	SA Poznań	Uchylenie § 2 w art. 369 rodzi wątpliwości interpretacyjne - czy w nowym stanie prawnym termin do wniesienia apelacji, jeśli strona nie wystąpi o uzasadnienie wyroku, należy liczyć od ogłoszenia wyroku, czy też w ogóle nie można wnieść tzw. apelacji wprost, czy też może wnieść apelację wprost, ale tylko w terminie otwartym do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku? Celowe jest precyzyjne uregulowanie tej kwestii. W przeciwnym razie pojawią się różne interpretacje, co rodzić będzie niepewność stron jak i niepotrzebne zażalenia.	Uwaga nieuwzględniona Uchylenie art. 369 § 2 k.p.c. przy jednoczesnym pozostawieniu w mocy § 1 tego artykułu wydaje się dostatecznie jasno wskazywać, że jedyną możliwością wniesienia apelacji będzie wniesienie jej w terminie dwóch tygodni od doręczenia uzasadnienia wyroku na piśmie.
	SA Warszawa	art. 369 i następne - nie ma uzasadnienia dla zmiany praktyki polegającej na nadawaniu apelacji biegu przez sąd pierwszej instancji, dotychczasowa praktyka powodowała, iż do drugiej instancji wpływały sprawy już przygotowane i po uzupełnieniu braków formalnych, co znacznie usprawniało postępowanie odwoławcze, ponadto zachodzi brak spójności pomiędzy art. 369 § 1, a proponowanym uchyleniem art. 370 i zmianą art. 371 - bardziej racjonalne wydaje się rozwiązanie, przy opcji usuwania braków formalnych przez sąd odwoławczy, wnoszenia apelacji od razu do sądu II instancji,	Uwaga nieuwzględniona To, który sąd dokonuje kontroli apelacji: pierwszej czy drugiej instancji, nie jest kwestią praktyki, lecz regulacji ustawowej. Powody przeniesienia postępowania międzyinstancyjnego do sądów drugiej instancji zostały obszernie przedstawione w uzasadnieniu projektu. Wnoszenie apelacji bezpośrednio do sądu odwoławczego było rozważane w toku prac koncepcyjnych, lecz w obecnym systemie obiegu dokumentów procesowych takie uproszczenie rodziłoby tyle problemów organizacyjnych, że stawałoby się nieopłacalne.
	SA Katowice	Odstąpienie od uchylenia ust. 2 art. 369 k.p.c. z jednoczesną zmianą jego treści na następującą: „2. W przypadku odmowy sporządzenia uzasadnienia, odrzucenia lub oddalenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia doręczenia postanowienia w tym przedmiocie.” Uniemożliwienie stronie zaskarżenia orzeczenia ze względu na uchybienie terminowi do złożenia wniosku o jego uzasadnienie w przypadku, gdy mogła uważać, iż nie rozpoczął on jeszcze biegu, należy uznać za zbyt daleko idące, szczególnie w sytuacji, gdy nie jest reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Poprzez zmianę powyższego przepisu, strona której uchybiła terminowi bądź innym wymaganiom wniosku o sporządzenie uzasadnienia rozstrzygnięcia,	Uwaga nieuwzględniona Proponowane uzupełnienie zmierza w kierunku całkowicie odwrotnym od wprowadzonego projektowaną nowelizacją i nie może być uwzględnione. Możliwość kontroli odwoławczej bez uzasadnienia wyroku została w toku prac nad nowelizacją odrzucona jako nierealna.

		nadal będzie miała możliwość jego zaskarżenia i otrzymania ochrony prawnej przewidzianej przez art. 176 § 1 Konstytucji RP.	
art. 370	SA Białystok	Przedstawione zastrzeżenia dotyczą: przeniesienia czynności w ramach tzw. postępowania międzyinstancyjnego (włącznie z badaniem dopuszczalności środka zaskarżenia, braków fiskalnych i formalnych do sądu II instancji i wydawaniem w tym przedmiocie stosownych rozstrzygnięć) do sądu wyższej instancji. Zwrócić bowiem należy uwagę na zakres terytorialny sądów odwoławczych (odpowiednio okręgowych i apelacyjnych) i ilość składanych przez strony apelacji (zwłaszcza gdy chodzi o sądy rejonowe). Skali tej nie obrazuje faktyczna ilość apelacji wpływających do sądu II instancji, ale rzeczywista ilość wniesionych środków zaskarżenia, włącznie z tymi, które po podjęciu szeregu czynności w postępowaniu międzyinstancyjnym podlegały ostatecznie odrzuceniu. Prowadzenie postępowania międzyinstancyjnego przez Przewodniczącego Wydziału odwoławczego przy znacznym zakresie terytorialnym takiego wydziału (dla przykładu VII Wydział Gospodarczy rozpoznaje apelacje od orzeczeń wydanych przez Sąd Rejonowy w Białymstoku, Suwałkach, Łomży i Ostrołęce) przekracza jego możliwości fizyczne i organizacyjne, zwłaszcza przy ustalonym minimalnym zakresie orzekania takiego Przewodniczącego. Realność tego projektu możliwa byłaby jedynie przy poważnym wzmocnieniu takich wydziałów o referendarzy sądowych, którzy podejmowaliby czynności w zakresie kontroli prawidłowości wniesionej apelacji. Ponadto zwracam uwagę, że prowadzenie postępowania międzyinstancyjnego przez Przewodniczącego Wydziału, w którym rozpoznawane są zarówno sprawy w I jak i w II instancji wraz z koordynacją rozpoznawania zażaleń przez inny skład sądu I i II instancji rodzi niebezpieczeństwo znacznego spowolnienia biegu takiego postępowania, z uszczerbkiem dla sprawności rozpoznawania spraw wpływających do takiego wydziału. W takim wypadku rozważyć należałoby zasadność dalszego utrzymywania w sądach okręgowych wydziałów dwuinstancyjnych.	Uwaga nieuwzględniona Nie można zgodzić się z treścią tej uwagi, gdyż przeniesienie czynności w ramach tzw. postępowania międzyinstancyjnego w zakresie apelacji dotyczy zarówno sądów rejonowych, jak i okręgowych. Przeniesienie tych czynności nastąpi równolegle z sądów rejonowych do okręgowych, jak też z sądów okręgowych do apelacyjnych. Jednocześnie należy zauważyć, iż opisana wyżej zmiana została połączona z wprowadzeniem instytucji tzw. zażaleń poziomych do innego składu sądu pierwszej instancji (projektowany art. 394^{1a} k.p.c.), w efekcie której dojdzie niewątpliwie do znacznego spadku obciążenia sądów drugiej instancji tą kategorią spraw. Nie można również podzielić obaw wyrażonych w piśmie, a dotyczących przeciążenia pracą w wyniku nowelizacji przewodniczących wydziałów w sądach okręgowych, zwłaszcza w sytuacji, gdy nie wyodrębniono w nich wydziałów rozpoznających odrębnie sprawy pierwszo- i drugoinstancyjne. Obowiązki przewodniczącego wydziału, w szczególności w zakresie ustalenia indywidualnego wskaźnika procentowego udziału w przydziale wpływających do wydziału spraw, są określane w podziale czynności (§ 48 <i>regulaminu urzędowania sądów powszechnych</i>), który powinien uwzględniać także sumę pozostałych obowiązków sędziego pełniącego funkcję przewodniczącego wydziału. Nadto, zgodnie z art. 11 § 5 p.u.s.p., prezes sądu może powierzyć sędziemu funkcję zastępcy przewodniczącego wydziału, jeżeli przemawiają za tym wielkość lub zakres zadań wydziału, w szczególności jeżeli zachodzi potrzeba stałego wykonywania czynności w ramach tzw. postępowania międzyinstancyjnego. Ostatecznie należy zauważyć, iż czynności w ramach tzw. postępowania międzyinstancyjnego mogą być również wykonywane bezpośrednio przez sędziów referentów w sądach drugiej instancji, bezpośrednio po przydziale tych spraw do ich referatów. Jako częściowo zasadną należy ocenić uwagę dotyczącą kwestii odnotowywania w statystyce zwiększonego nakładu pracy sędziów pierwszej instancji rozpoznających zażalenia poziome (proj. art. 394^{1a} k.p.c.). Mając na uwadze konieczność statystycznego odnotowywania tych czynności, jak również fakt, że 1 stycznia 2018 r. (§ 43 ust. 1 r.u.s.p.) wprowadzono w sądach system losowego przydziału spraw referentom (sędziom i asesorum sądowym) przez narzędzie informatyczne działające w

			oparciu o generator liczb losowych, oddzielnie dla każdego repertorium, wykazu lub innego urządzenia ewidencyjnego, konieczne będzie wprowadzenie w <i>Instrukcji sądowej</i> nowego urządzenia ewidencyjnego dla tego rodzaju spraw.
SA Poznań	Negatywnie zaopiniowano propozycję przekazania w całości czynności postępowania międzyinstancyjnego do sądów II instancji. Mianowicie skutkowałoby to bardzo dużym dodatkowym obciążeniem, liczebnie niewielkiej, grupy sędziów orzekających, w wydziałach drugoinstancyjnych. Pewnym rozwiązaniem byłoby przekazanie tych czynności referendarzom sądowym. Jednakże uchwalenie tej zmiany musiałoby wiązać się ze zwiększeniem liczby referendarzy sądowych, a w przypadku sądów apelacyjnych nowelizacji ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych w celu umożliwienia mianowania referendarzy sądowych również w tych sądach. Zamiast tego rozwiązania proponuje się niezwłoczne przedstawienie akt sprawy sądowi II instancji. Uprawnienie sądu I Instancji z art. 370 kpc zostało przeniesiona na sąd II instancji. Natomiast projektodawca pominął całkowicie kwestie sporządzania uzasadnienia do wyroku sądu I instancji. Jeżeli sąd I instancji stosował art. 370 kpc to oczywistym jest, że sędzia decernent nie sporządzał uzasadnienia orzeczenia. Z projektu nic wynika wprost, czy takie uzasadnienie musi zostać sporządzone przed przedstawieniem akt II instancji, jeżeli musi być ono sporządzone to wtedy będziemy mieli do czynienia z ogromem niepotrzebnej pracy wykonanej przez sędziów decernentów.	Uwaga nieuwzględniona Wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku na piśmie będzie podlegać opłacie i pewnym wymogom formalnym, co uzasadnia przewidywanie, że strona, która złożyła ten wniosek, wykaże się konsekwencją i dopełni wystarczającej staranności przy wnoszeniu apelacji – po to, by nie stracić włożonej pracy i pieniędzy. Tak więc możliwość, o której wspomina uwaga, oczywiście istnieje, ale jej skala będzie minimalna, a nie „ogromna”, jak przewiduje uwaga.	
SA Łódź	Proponowane przekazanie sądom odwoławczym postępowania międzyinstancyjnego nie tylko nie przyspieszy rozpoznania spraw, ale jest przy obecnej obsadzie kadrowej i lokalowej niewykonalne. Tylko w Sądzie Apelacyjnym w Łodzi nie ma realnej możliwości zatrudnienia większej ilości pracowników z powodu braku pomieszczeń, nie ma wolnych przestrzeni do składowania akt, wszystkie pomieszczenia są w całości wykorzystywane, w tym pokoje narad, pokoje świadków. Proponowane rozwiązanie wręcz sparaliżuje funkcjonowanie wydziału. Podobna sytuacja może być w wielu sądach odwoławczych Wbrew założeniom proponowanej zmiany czynności sądów pierwszej i drugiej instancji w tym zakresie się nie dublują. Kontrola Sądu drugiej instancji ma charakter jedynie sprawdzający - sąd ten nie wykonuje zaś powtórzeń szeregu czynności administracyjnych związanych z usunięciem braków formalnych środków zaskarżenia. Przy proponowanej zmianie sądy odwoławcze zamiast zając się sprawnym orzekaniem, znaczną część wysiłku organizacyjnego poświęcą na czynności w istocie administracyjne, bądź orzecznicze w zakresie zagadnień incydentalnych, czego dalszą konsekwencją mogą być dalsze środki zaskarżenia. Sądy odwoławcze zostaną obciążone ponad miarę, gdy się zważy, że	Uwaga nieuwzględniona Przeniesienie kontroli instancyjnej do sądu odwoławczego jest tylko częścią całego kompleksu zmian, w skład którego wchodzi również rozwiązanie odciążające sąd wyższego rzędu – zwłaszcza „zażalenia „poziome” i odejście od obowiązku wyznaczania rozpraw apelacyjnych w każdej sprawie odwoławczej. Wynikłe z tych rozwiązań zmiany w obciążeniu poszczególnych szczebli sądów, po początkowym okresie nieuniknionych perturbacji organizacyjnych, powinny się zrównoważyć. Podniesione w uwadze kontrargumenty wobec projektowanej zmiany w postępowaniu międzyinstancyjnym zostały rozważone w toku prac koncepcyjnych i nie zmieniają ogólnej oceny co do celowości wprowadzenia tych zmian.	

		wykonywać czynności międzyinstancyjne w postępowaniu kasacyjnym i ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń	
	SA Szczecin	Rezygnacja z postępowania międzyinstancyjnego prowadzonego przez sąd pierwszej instancji może spowodować znaczące przedłużenie tego postępowania. Sądy apelacyjne nie dysponują bowiem ani odpowiednim zapleczem wykonawczym (sekretariaty sądowe) ani obsadą referendarską. Do tej pory w sądach odwoławczych jeden sekretarz pracował z trzema, czterema sędziami i było to wystarczające dla sprawności wykonania. Przerzucenie obowiązków z postępowania międzyinstancyjnego na sądy drugiej instancji spowoduje znaczny wzrost korespondencji i ilości orzeczeń, co wywoła opóźnienia w doręczaniu stronom wezwań do usunięcia braków czy też odpisów orzeczeń. Nie zniweluje tego faktu ograniczenie ilości zażaleń. Taka zmiana przepisów wymaga rozważenia znaczących zmian organizacyjnych i to jednocześnie ze zmianą k.p.c.	
	SA Gdańsk	Uzupełnianie braków środków zaskarżenia przez sąd odwoławczy może doprowadzić do znaczącego wydłużenia czasu trwania tego postępowania, jak również może wywołać poważne kłopoty organizacyjne. Niemalą część środków zaskarżenia wnoszonych przez strony nie jest przekazywana do sądów odwoławczych, albowiem ich załatwienie następuje na poziomie sądu I instancji. W przypadku zaproponowanych zmian sprawy te trafią do sądów odwoławczych, znacząco zwiększając ich obciążenie. Czynności związane z uzupełnianiem braków środków zaskarżenia aktualnie wykonywane są przez kilkunastu lub kilkadziesiąt sędziów (przewodniczących wydziału lub ich zastępców w zależności od wielkości okręgu), zaś po zmianach obciążą one dwie osoby (przewodniczącego wydziału odwoławczego oraz jego zastępcę), które mają nie tylko określone obowiązki orzecznicze, ale również te związane z funkcjonowaniem wydziału, w tym nadawaniem biegu zażaleniem, skargom kasacyjnym czy skargom o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń. Uwzględniając jedynie obecną ilość spraw wpływających do wydziałów odwoławczych, ilość czynności związanych z wniesionymi środkami zaskarżenia będzie olbrzymia, a do tej liczby należy dodać niemalą ilość spraw, których bieg kończy się obecnie na etapie sądu I instancji. Przewidziana możliwość kontroli prawidłowości wniesionej apelacji przez referendarzy sądowych, sytuacji tej nie zmieni, albowiem ich ilość na dzień dzisiejszy jest już niewystarczająca. Podkreślenia ponadto wymaga, iż w ramach kontroli środków zaskarżenia przez przewodniczącego często ujawniane były występujące w sprawie uchybienia procesowe (np. konieczność sprostowania, uzupełnienia, wady protokołów), które usuwane były na tym etapie postępowania. Po ewentualnym wejściu w życie proponowanych zmian, akta zwracane	

	będą do sądu I instancji celem ich usunięcia, co przy przewidywanym obciążeniu, znacząco może wydłużyć czas trwania postępowania odwoławczego. Wprowadzenie zmian w powyższym zakresie spowoduje ponadto konieczność istotnej modyfikacji struktury organizacyjnej funkcjonowania wydziałów odwoławczych poprzez zwiększenie ilości pomieszczeń i szaf, w których będą musiały być przechowywane brakowane środki zaskarżenia, jak również zwiększenie ilości personelu urzędniczego, który wykonywałby czynności w powyższym zakresie. Dotychczas obowiązujący model uzupełniania braków wnoszonych środków zaskarżenia obowiązuje od kilkudziesięciu lat i uznać należy, iż w praktyce się sprawdził, wprowadzanie zatem w/w zmian nie wydaje się uzasadnione	
SA Kraków	Nie sposób się zgodzić z projektowanymi przepisami przerzucającymi kontrolę środka zaskarżenia do sądu drugiej instancji. Argumentacja przyjęta w uzasadnieniu projektu jest uproszczona. W szczególności teza o dublowaniu czynności nie znajduje pokrycia w rzeczywistości. Jakkolwiek bowiem ponowna kontrola wymogów formalnych środka zaskarżenia dokonywana przez sąd drugiej instancji dotyczy tych samych elementów, które winny być przedmiotem badania przez sąd pierwszoinstancyjny, to są one podejmowane wyłącznie w sytuacji, gdy kontrola sądu pierwszej instancji była wadliwa. Tym samym w praktyce obejmuje wyłącznie te elementy, które nie zostały dostrzeżone bądź błędnie zinterpretowane w pierwszej instancji. Nie zachodzi zatem sytuacja, w której sąd odwoławczy ponownie dokonuje tych samych czynności. Teza o tym, że obecny stan unormowania wpływa na długotrwałość postępowania między instancyjnego nie znajduje pokrycia w rzeczywistości. Autorzy nowelizacji nie powołują się w tym zakresie na jakiegokolwiek doświadczenia i badania. Nadto w oczywisty sposób można przytoczyć przykłady spraw, w których przekazanie akt spraw sądowi drugiej instancji bezpośrednio po wpłynięciu apelacji, przy przerzuceniu na ten sąd wyłącznego obowiązku kontroli formalnej środka zaskarżenia, będzie nieracjonalne i będzie rodziło dalsze trudności. Przykładowo, jaki sens ma przekazywanie akt sądowi odwoławczemu w przypadku wniesienia apelacji przeterminowanej? Który sąd będzie rozpoznawał wnioski o przywrócenie terminu do wniesienia środka zaskarżenia? Co w sytuacji pozostałych, poza apelacją, środków zaskarżenia (a to w kontekście art. 397 § 2 k.p.c.)? Wątpliwości budzi uzasadnienie, że powodem projektowanej zmiany ma być znaczna dysproporcja między obciążeniem sądów I i II instancji. Czy teza ta jest wynikiem wyłącznie przekonania projektodawców, czy też ma oparcie w analizach? Niezależnie jednak od zakresu obciążenia, podstawowe znacznie dla rozdziału obowiązków orzeczniczych	Uwaga nieuwzględniona U podstawy uwagi leży teza, że sąd odwoławczy nie dokonuje powtórnej kontroli apelacji, a tylko uzupełnia kontrolę dokonaną już zasadniczo przez sąd pierwszej instancji. Różnica ta ma jednak charakter tylko nazewniczy. Powtórzenie przez sąd odwoławczy czynności wykonanych w sądzie I instancji pozostaje faktem; bez powtórnej kontroli w tym samym zakresie sąd odwoławczy nie byłby przecież w stanie ustalić, czy braki były, czy zostały usunięte i czy są jakieś inne, które usunięte nie zostały. Tak więc argument ten nie jest przekonujący. Nie jest prawdą, że nie jest notowana nadmierna długotrwałość postępowania międzyinstancyjnego i że obecna regulacja nie budzi zastrzeżeń. Negowanie szeroko znanej rzeczywistości sądowej jest trudne do zrozumienia. Jest jasne, że w konsekwencji wprowadzenia powyższej zmiany będą się zdarzać sytuacje, gdy sprawy będą przedstawiane sądowi odwoławczemu tylko dla zadośćuczynienia zasadzie ogólnej, mimo niecelowości tej czynności w konkretnej sprawie. Ten zbędny nakład pracy jest jednak ceną za spodziewane globalne obniżenie nakładu pracy na postępowanie międzyinstancyjne w ogóle. Skoro ma występować dość rzadko, to jest to cena akceptowalna. Dysproporcja w obciążeniu sądów I i II instancji nie jest powodem projektowanej zmiany, a tylko czynnikiem ją umożliwiającym. <i>Nota bene</i> dołączone do pisma SA w Krakowie pismo prezesa SO w Krakowie (Adm.SO.-023-59/17 z 11 grudnia 2017 roku) w uwadze 2.1 stwierdza m.in. „sądy pierwszej instancji, zwłaszcza w dużych miastach już są dużo bardziej obciążone pracą niż sądy drugiej instancji” – co wydaje się stać w niejkiej sprzeczności z podawaniem tego faktu w wątpliwość i żądaniem „doświadczeń i badań”. Służby finansowe w sądach okręgowych i apelacyjnych

		pomiędzy poszczególne sądy winna mieć ich właściwość funkcjonalna. Obecny stan prawny w opisywanym zakresie nie budzi zastrzeżeń i nie stwierdzono, by rodził negatywne konsekwencje - tak procesowe jak i z uwagi na sprawność postępowania. Zważyć także należy, że projektowana zmiana będzie skutkować problemami organizacyjnymi, jak choćby potrzebą rozbudowania służb finansowych w sądach odwoławczych.	niejednokrotnie prowadzą obrót finansowy nie tylko sądów macierzystych, lecz również sądów rejonowych. Nie należy więc się spodziewać, by w sposobie ich działania nastąpiły jakieś istotne zmiany. Tak więc podniesione w uwadze zastrzeżenia nie uzasadniają odstąpienia od przyjętych koncepcji ani ich zmiany.
art. 373	SA Szczecin	Wątpliwości czy sąd będzie mógł odrzucić apelację na posiedzeniu niejawnym.	Uwaga nieuwzględniona W proj. art. 373 § 1 nie wskazano, iż sąd może odrzucić apelację na posiedzeniu niejawnym, gdyż zgodnie z proj. art. 148 § 3, który będzie miał odpowiednie zastosowanie przed sądem drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.), sąd może wydać <u>każde</u> postanowienie na posiedzeniu niejawnym.
art. 373 ¹	ORA Łódź	Przepis ten jest nieprecyzyjny, bowiem nie wskazuje sądu, do którego powinna być wniesiona apelacja. Nowelizacja uchyla art. 372 k.p.c., który aktualnie przewiduje, że odpowiedź na apelację wnosi się wprost do sądu drugiej instancji. W związku z powyższym <i>przepis ten powinno się uzupełnić poprzez dodanie po słowach „od doręczenia odpisu apelacji” słów „do sądu pierwszej instancji” albo słów „wprost do sądu drugiej instancji”.</i>	Uwaga nieuwzględniona Pozostałe uregulowania trybu wnoszenia apelacji nie pozostawiają wątpliwości, że odpowiedzi na apelację powinny być wnoszone do sądu odwoławczego.
art. 374	Rzecznik Finansowy	Przeprowadzenie rozprawy ma istotne znaczenie, gdyż pozwala na wysłuchanie argumentów stron sporu. W związku z tym, użyty w tym zdaniu tego przepisu zwrot „ <i>Jeśli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne</i> ” stanowi zbyt ogólną przesłankę, pozostawiając sądowi orzekającemu szeroki zakres władzy dyskrecyjnej, która może niekiedy nadmiernie ograniczać prawo stron do przeprowadzenia rozprawy. Rzecznik Finansowy pozostawia pod rozwagę doprecyzowanie tej przesłanki, wskazując przykładowo otwarty katalog okoliczności, których zaistnienie umożliwiłoby fakultatywną rezygnację z przeprowadzenia rozprawy w ramach postępowania jurysdykcyjnego.	Uwaga nieuwzględniona Zakwestionowane w uwadze rozwiązanie nie wydaje się nadmiernie restrykcyjne, skoro strona może wiążąco zażądać od sądu II instancji przeprowadzenia rozprawy. Propozycja przedstawiona w uwadze będzie mogła zostać rozważona, jeżeli doświadczenia z funkcjonowania zaprojektowanego rozwiązania wykażą jego nieadekwatność.
	SA Warszawa	Dopuszczalność rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym w razie gdy przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne w zestawieniu z proponowaną treścią art. 367 § 3 - dotyczącego orzekania na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego, powoduje, iż w sądzie drugiej instancji zasadą stanie się orzekanie w składzie 1-osobowym, co z racji złożoności zagadnień nie wydaje się pożądanym rozwiązaniem;	Uwaga nieuwzględniona Przewidziany w proj. art. 367 § 3 skład jednego sędziego nie ma zastosowania do wydawania wyroków. Przedstawione w uwadze trudności związane z „poziomym” rozpoznawaniem zażaleń zostały przeanalizowane w toku prac koncepcyjnych i są akceptowalne w obliczu zakładanego ogólnego usprawnienia postępowań.
art. 386 § 4	SA Szczecin	Brak jest zmiany art. 386 § 4 poprzez umożliwienie uchylecia wyroku, gdy sąd pierwszej instancji nie przeprowadził ponad 50% dowodów ze źródeł osobowych oraz więcej niż jednego dowodu z opinii biegłego. Obecnie mamy taką sytuację, że sądom pierwszej instancji zdarza się przeprowadzenie dowodów wyłącznie z dokumentów, z pominięciem niejednokrotnie bardzo obszernego zakresu dowodów osobowych bądź	Uwaga nieuwzględniona Propozycja przedstawiona w uwadze prowadziłaby automatycznie do komplikacji w postępowaniu, ponieważ kryterium przeprowadzenia postępowania dowodowego w określonej części byłoby trudne do obiektywnego stosowania w praktyce. Przede wszystkim zaś taka zmiana leczyłaby skutek, a nie przyczynę –

		niezbędnych kilku opinii biegłych, ale wówczas nie można mówić o nieprzeprowadzeniu postępowania dowodowego w całości i nie ma podstaw do uchylenia wyroku. Nie jest problemem prowadzenie ich przez sąd odwoławczy, jednak pozbawia się strony de facto instancji w zakresie oceny tych dowodów, a postępowania drugoinstancyjne ulegają znacznemu wydłużeniu.	którą byłaby motywacja do załatwienia sprawy minimalnym wysiłkiem („po łebkach”) w pierwszej instancji z perspektywą pozbycia się jej z referatu. Lepszym rozwiązaniem będzie obowiązek doprowadzenia sprawy do końca przez tego samego sędziego, statutowany przez proj. art. 386 § 5 k.p.c.
art. 386 § 5	SA Poznań	Przepis naruszający zasadę niezawisłości sędziowskiej. Argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu projektu jakoby dochodziło do przetrzucania na sąd odwoławczy części a nawet całości postępowania dowodowego i aby było to zjawisko na tyle poważne żeby zmieniać jedną z podstawowych zasad postępowania jest niezasadne. Prowadzenie sprawy przez sąd w tym samym składzie, którego wyrok, został uprzednio uchylony nie będzie budowało zaufania stron do sądu.	Uwaga nieuwzględniona Zasadą ustrojową, stanowiącą jedną z formalnych gwarancji bezstronności sądu, jest niezmiennosc składu orzekającego, a zmiana składu orzekającego przy okazji uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania jest tylko wyjątkiem od zasady. Nadawanie temu wyjątkowi rangi podstawowej zasady postępowania wydaje się całkowitym nieporozumieniem. Wbrew twierdzeniom uwagi doświadczenia praktyki potwierdzają istnienie dysfunkcji opisanych w uzasadnieniu projektu. Twierdzenie o naruszeniu niezawisłości sędziego nie zostało w żaden sposób uzasadnione. Nie wydaje się, by w dzisiejszych realiach polskiego sądownictwa akurat zaufanie stron do konkretnego sędziego było czynnikiem determinującym ich postawy w procesie. Jeżeli nawet, to argument ten i tak musi ustąpić przed argumentami uzasadniającymi projektowaną zmianę, przedstawionymi w uzasadnieniu projektu.
	SA Gdańsk	Zmiana niekonstytucyjna, sprzeczna z art. 45 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP, art 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Rzym, 4.11.1950 r.) i art. 14 ust 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Nowy Jork, 16.12.1966 r.). Wskazane powyżej przepisy przyznają stronom postępowania sądowego prawo do rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezawisły sąd. Skoro sąd ten już raz wypowiedział się co do przedmiotu sprawy w orzeczeniu, które następnie uchylono i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania, nie sposób przyjąć, że sąd ten w tym samym składzie będzie postrzegany przy ponownym rozpoznaniu sprawy jako bezstronny arbiter.	
	SA Warszawa	Sprawę po uchyleniu wyroku do ponownego rozpoznania, powinien rozpoznawać sąd w innym składzie. Jest oczywiste, że uchylenie orzeczenia może nastąpić z różnych przyczyn, nie tylko z powodu konieczności przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego. Ten sam sędzia ponownie rozpoznający tę samą sprawę, będzie w bardzo trudnej sytuacji, ponieważ jego autorytet i związana z tym powaga urzędu, zostały w danej sprawie bardzo poważnie obniżone. Konsekwencją tego stanu rzeczy, będzie też utrata zaufania do niego przez strony, co ma znaczenie w kontekście otwartości na wzajemną	

	współpracę stron i sądu, na którą kładą nacisk proponowane zmiany w k.p.c. Tymczasem nowy sędzia, ponownie rozpoznając daną sprawę po jej uchyleniu, nie będzie obciążony balastem popełnionych błędów. Stąd też naturalną konsekwencją tego stanu, będzie jego świeże spojrzenie na problemy występujące w sprawie oraz brak blokady i uprzedzeń stron w relacjach z nowym sędzią, co przyczyni się do zmniejszenia napięć i sytuacji konfliktowych, jakie mogą pojawić się w trakcie trwania ponownego procesu. Dodatkowo rozwiązanie to pozwoli uniknąć przekonania strony, która przegrała proces w I instancji, że sędzia mimo uchylenia wyroku do ponownego rozpoznania, będzie dążył do wydania analogicznego wyroku, który został uchylony, aby wykazać, że pierwszy wyrok był prawidłowy. Tym samym proponowana zmiana, z punktu widzenia odbioru społecznego, może wywoływać poważną wątpliwość, co do bezstronności tego samego sędziego w ponownym rozpoznaniu danej sprawy. Z tego względu proponowane rozwiązanie nie może być ocenione jako podyktowane dobrem wymiaru sprawiedliwości. Uzasadnienie zmiany przepisu odwołuje się do nieprawidłowej praktyki sądów, które przerzucają na sąd odwoławczy prowadzenie postępowania dowodowego. Nadto należy wskazać, że zmiana ta stoi w jawnej sprzeczności z zasadą bezstronności sądu zawartą w art. 6 ust 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, o czym świadczy chociażby wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z 21 grudnia 2010 r. w sprawie Gajewski przeciwko Polsce (Skarga nr 27225/05). Polska przegrała sprawę, w której sędzia-komisarz początkowo zaprezentował stanowisko w zakresie wynagrodzenia syndyka, a następnie zasiadał w składzie sądu I instancji rozpoznającym wniosek o to wynagrodzenia. Trybunał stwierdził, że sędzia, który zaprezentował stanowisko odnośnie do wniosku, nie może rozpoznawać go nawet jako sędzia I instancji, gdyż nie spełnia gwarancji „bezstronnego” sądu. Nakaz ponownego rozpoznania sprawy „w innym składzie” był zawarty w art. 437 — dawnego k.p.c. (Dz. U. z 1932 r. Nr 112, poz. 934) oraz w <u>art. 384</u> tegoż k.p.c, po jego nowelizacji dokonanej <u>ustawą</u> z dnia 28 marca 1958 r. o zmianie przepisów postępowania w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 18, poz. 75). Przy pierwszej z wymienionych regulacji nakaz „innego składu sędziów” dotyczył sądu ponownie rozpoznającego sprawę po uchyleniu wyroku tego sądu w następstwie uwzględnienia skargi kasacyjnej, przy drugiej - sądu ponownie rozpoznającego sprawę po uchyleniu wyroku tego sądu w wyniku uwzględnienia rewizji. Pod rządem <u>art. 437</u> dawnego k.p.c. nie było w ogóle sporne, że „w innym składzie sędziów” oznacza w składzie całkowicie zmienionym, gdy wszyscy trzej członkowie składu orzekającego są „inni”. Tak samo -w rozważanym aspekcie pojęcia "innego składu" - był rozumiany przepis	

		<u>art. 384</u> dawnego k.p.c. (pogląd, że ustawodawcy niekoniecznie chodziło o zmianę wszystkich członków składu i dlatego zmiana choćby jednego z członków zespołu orzekającego prowadzi do powstania „innego składu”, nie został przyjęty). Nie ma uzasadnionych podstaw, by inaczej rozumieć pojęcie „innego składu” wprowadzone do przepisu <u>art. 388 § 1</u> k.p.c. nowelą z dnia 18.04.1985 r. (Dz. U. Nr 20, poz. 86). Nowe unormowanie tego przepisu, podobnie jak unormowanie przepisu <u>art. 384</u> dawnego k.p.c. (w brzmieniu ustalonym nowelą z 1958 r.), podyktowane zostało tym samym względem - przekonaniem ustawodawcy, że korzyści z niego płynące dla sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości są większe niż przy regulacji zakładającej ponowne rozpoznanie sprawy przez ten sam skład orzekający, który wydał orzeczenie uchylone w następstwie uwzględnienia rewizji. Konsekwencje przyjęcia, że przez „inny skład” należy rozumieć skład całkowicie zmieniony, a zatem że żaden z sędziów (ławników), którzy wydali uchylone orzeczenie, nie może uczestniczyć w ponownym rozpoznaniu sprawy (w całym ponownym postępowaniu, w tym również w rozpoznaniu kwestii wypadkowej, której dotyczyło uchylone orzeczenie), są oczywiste. Naruszenie przepisu <u>art. 388 § 1</u> k.p.c. wyrażające się w udziale sędziego (ławnika), który uczestniczył w wydaniu uchylonego orzeczenia, w ponownym rozpoznaniu sprawy, powoduje nieważność postępowania z powodu sprzeczności składu orzekającego z przepisami prawa <u>art. 369 pkt 4</u> k.p.c);	
SA Lublin	Ograniczenie prawa do sądu w przypadku gdyby sprawę po uchyleniu wyroku i przekazaniu do ponownego rozpoznania miał rozpoznawać sąd w tym samym składzie.	Uwaga nieuwzględniona Nie wydaje się, by rozpoznawanie sprawy po uchyleniu wyroku przez sąd w tym samym składzie miało doprowadzić do iluzoryczności kontroli instancyjnej. Z całą pewnością doprowadzi natomiast do większej odpowiedzialności sądów obu instancji za swe rozstrzygnięcia i ich przekonujące motywowanie.	
Iustitia	Rozpoznawanie sprawy po uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd w składzie, który wydał zaskarżony wyrok.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .	
KRK	Ponowne rozpoznanie sprawy przez sąd, który wyraził już swój pogląd na temat sprawy, a który to pogląd został zakwestionowany przez sąd drugiej instancji, jawi się jako naruszenie prawa do rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezawisły sąd.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .	

SA Katowice	Nie sposób zgodzić się z propozycją zmian art. 386 § 5 k.p.c. dotyczącą ponownego rozpoznania sprawy po jej uchyleniu w tym samym składzie, uzasadnioną aspektem wychowawczym w postaci poniesienia skutków błędów poprzez dodatkowy nakład pracy przez sędziego, który je popełnił i motywacyjnym, mającym się przejawiać wyższą motywacją do starannego prowadzenia postępowania. O ile można zgodzić się z tą regulacją w zakresie dążenia do motywowania do sprawnego prowadzenia postępowania przez sędziów to należy zauważyć, że regulacja ta pomija zupełnie oczekiwania stron do „świeżego” spojrzenia na sprawę przez nowy skład, który nie będzie prowadził postępowania „podświadomie” w celu osiągnięcia takiego samego rozstrzygnięcia jak przed jego uchyleniem. Sędzia, który rozpoznawał sprawę wyraził bowiem już w niej pogląd i rodzić to może zastrzeżenia co do jego bezstronności, o czym świadczą wnioski o wyłączenie sędziów rozpatrujących wcześniej inne sprawy między tymi samymi stronami, zwracając uwagę na odmienną regulację tej kwestii w sprawach karnych. Rozwiązanie trudno akceptowalne z punktu widzenia psychologicznego zarówno dla stron jak i sędziego. Uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może być traktowane przez samego sędziego jako „błąd w sztuce” i tak też jest zapewne odbierane przez strony, które w przypadku rozstrzygnięcia co do istoty procesu uchylonego i przekazanego do ponownego rozpoznania mogą mieć wątpliwości co do kompetencji zawodowych danego sędziego. Zatem konieczność orzekania w tej samej sprawie przez tego samego sędziego nie będzie sprzyjać budowaniu zaufania społeczeństwa do sądów. Biorąc zaś pod uwagę, iż w postępowaniu karnym uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wiąże się z koniecznością, zmiany składu sądu, brak jest argumentacji systemowej mającej uzasadniać „skazanie” strony i sądu w postępowaniu cywilnym na dalsze kontynuowanie procesu w tym samym składzie.	Uwaga nieuwzględniona Odnośnie podniesionej w uwadze obawy o brak bezstronności sędziego w toku rozpoznania sprawy po uchyleniu wyroku należy przede wszystkim zważyć, że istotne względy przemawiają za tym, by sprawę od początku do końca prowadził ten sam sędzia. Niezmiennność składu orzekającego daje bowiem stronom gwarancję niezawisłości sądu poprzez zapobieżenie dobieraniu odpowiedniego sędziego w drodze uchylania kolejnych wyroków. Tak więc wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy po uchyleniu wyroku okazuje się wyjątkiem, a nie zasadą. W uzasadnieniu projektu przedstawiono powody przemawiające za zniesieniem tego wyjątku. Przeciwwstawienie tym powodom obawy o bezstronność sędziego będącego w takiej sytuacji wydaje się nieporozumieniem – nie chodzi tu bowiem o bezstronność sędziego, czyli równe traktowanie stron, lecz o gotowość do przyjęcia argumentacji (poglądu prawnego sądu odwoławczego), która legła u podstaw uchylenia wyroku. Nie można z góry zakładać, że sędzia będzie bronić ocen prawnych, które powziął przy wydaniu uchylonego wyroku, nawet wbrew racjonalnej argumentacji sądu odwoławczego. Uchylenie wyroku oznacza, że sędzia, który go wydał, popełnił błąd; sytuacja wytknięcia błędu i konieczności jego naprawy przez tę samą osobę, która go popełniła, jest zwykłą sytuacją życiową i nie widać powodu, dla którego nie miałaby dotyczyć także sędziów w ich działalności zawodowej. Od tej grupy wymaga się przecież szczególnej uczciwości intelektualnej.
SA Wrocław	Z uzasadnienia projektu wynika, że przyczyną wprowadzonej regulacji jest potrzeba zapobiegania przenoszenia na sąd odwoławczy całego ciężaru rozpoznania sprawy. Sytuacja taka nie zachodzi jednak gdy przyczyną uchylenia wyroku jest okoliczność inna niż nierozpoznanie istoty sprawy. W takim wypadku nie ma powodu dla obciążenia sędziego obowiązkiem ponownego rozpoznania sprawy.	Uwaga nieuwzględniona Sędzia powinien rozpoznać sprawę od początku do końca, także w przypadku uchylenia wyroku w II instancji.
ORA Łódź	Należy bezwzględnie wrócić do dotychczasowego brzmienia przepisu. Projektowany przepis narusza zarówno zasadę niezależności sędziego, jak i budzi wątpliwości co do bezstronności. Zwrócić należy uwagę, że zgodnie z wykładnią art. 6 ust. 1 konwencji rzymskiej dokonywaną przez	Uwaga nieuwzględniona Przywołany w uwadze wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 lipca 2004 r. w sprawie SK 19/02 nie został oparty na poglądzie, że sędzia nie powinien rozpoznawać sprawy po kontroli

	Europejski Trybunał Praw Człowieka, sąd powinien być tak obsadzony, aby nie dawać nawet powodów do podejrzeń o brak bezstronności. Przykładowo, w jednej ze spraw przeciwko Trybunał orzekł o naruszeniu Konwencji z powodu niewłaściwego składu sądu. Sędzia-komisarz wnioskował bowiem o odwołanie likwidatora, a następnie był w składzie sądu orzekającego o tym odwołaniu. Trybunał uznał jednogłośnie (sic !), że doszło tu do naruszenia Konwencji, mimo że Sąd orzekający o odwołaniu był w składzie kolegiальnym - trzyosobowym (Mikołaj Werner v. Polska, orzeczenie z 15.11.2001 r., 26760/95). Także Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 lipca 2004 r., sygn. SK 19/2002 (publ. OTK ZU 2004 nr 7A, poz. 67) jednoznacznie stwierdził, że: „Trudno zanegować, że wątpliwości takie mogą zawsze powstać, gdy instancyjną kontrolę orzeczenia miałby przeprowadzać sędzia, który je wydał. Z obiektywnego punktu widzenia za stronniczy może być uznany sąd, w którego składzie zasiada sędzia, który uczestniczył we wcześniejszej fazie postępowania i z tej racji mógł nabrać wewnętrzne przekonanie co do oceny dowodów i okoliczności faktycznych (por. Z. Czeszejko-Sochacki, Prawo do sądu w świetle Konstytucji).	instancyjnej, lecz że nie powinien sprawować tej kontroli nad własnym orzeczeniem (pkt 6 uzasadnienia). Tak więc, wbrew twierdzeniu uwagi, norma z proj.art. 386 § 5. nie sprzeciwia się rozstrzygnięciu Trybunału Konstytucyjnego. Nie ma podstaw do przewidywania, że rozpoznawanie sprawy po uchyleniu wyroku przez sąd w tym samym składzie doprowadzi do iluzoryczności kontroli instancyjnej. Z całą pewnością doprowadzi natomiast do większej odpowiedzialności sądów obu instancji za swe rozstrzygnięcia i ich przekonujące motywowanie. Odnosnie podniesionej w uwadze obawy o brak bezstronności sędziego w toku rozpoznania sprawy po uchyleniu wyroku należy przede wszystkim zważyć, że istotne względy przemawiają za tym, by sprawę od początku do końca prowadził ten sam sędzia. Niezmiennność składu orzekającego daje bowiem stronom gwarancję niezawisłości sądu poprzez zapobieżenie dobieraniu „odpowiedniego” sędziego w drodze uchylania kolejno zapadających wyroków. Tak więc wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy po uchyleniu wyroku okazuje się wyjątkiem, a nie zasadą. W uzasadnieniu projektu przedstawiono powody przemawiające za zniesieniem tego wyjątku. Przeciwwstawienie tym powodom obawy o bezstronność sędziego będącego w takiej sytuacji jest nieporozumieniem – nie chodzi tu bowiem o bezstronność sędziego, czyli równe traktowanie stron, lecz o gotowość do przyjęcia argumentacji (poglądu prawnego sądu odwoławczego), która legła u podstaw uchylenia wyroku. Nie można z góry zakładać, że sędzia będzie bronić ocen prawnych, które powziął przy wydaniu uchylonego wyroku, nawet wbrew racjonalnej argumentacji sądu odwoławczego. Uchylenie wyroku oznacza, że sędzia, który go wydał, popełnił błąd; sytuacja wytknięcia błędu i konieczności jego naprawy przez tę samą osobę, która go popełniła, jest zwykłą sytuacją życiową i nie widać powodu, dla którego nie miałyby dotyczyć także sędziów w ich działalności zawodowej. Od tej grupy wymaga się przecież szczególnej uczciwości intelektualnej. Tak więc nie wydaje się, by ponowne rozpoznanie sprawy po uchyleniu wyroku w tym samym składzie było sprzeczne z art. 45 Konstytucji ani z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.
NRA	Nieuzasadnione jest rozpoznawanie sprawy przez sędziego, który zajął już w jej zakresie swoje stanowisko; należy zwrócić uwagę, że w obecnie obowiązującym stanie prawnym uprzednie zaangażowanie sędziego w rozpoznanie sprawy w określonych przypadkach uznawane jest za przesłankę jego wyłączenia; sędzia rozpoznając sprawę winien bowiem zachować bezstronność; proponowane rozwiązanie uznać w	Uwaga nieuwzględniona Odnosnie podniesionej w uwadze obawy o brak bezstronności sędziego w toku rozpoznania sprawy po uchyleniu wyroku należy przede wszystkim zważyć, że istotne względy przemawiają za tym, by sprawę od początku do końca prowadził ten sam sędzia. Niezmiennność składu orzekającego daje bowiem stronom

		związku z tym należy za zmianę nieuzasadnioną;	gwarancję niezawisłości sądu poprzez zapobieżenie dobieraniu „odpowiedniego” sędziego w drodze uchylania kolejno zapadających wyroków. Tak więc wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy po uchyleniu wyroku okazuje się wyjątkiem, a nie zasadą. W uzasadnieniu projektu przedstawiono powody przemawiające za zniesieniem tego wyjątku. Przeciwstawienie tym powodom obawy o bezstronność sędziego będącego w takiej sytuacji jest nieporozumieniem – nie chodzi tu bowiem o bezstronność sędziego, czyli równe traktowanie stron, lecz o gotowość do przyjęcia argumentacji (poglądu prawnego sądu odwoławczego), która legła u podstaw uchylenia wyroku. Nie można z góry zakładać, że sędzia będzie bronić ocen prawnych, które powziął przy wydaniu uchylonego wyroku, nawet wbrew racjonalnej argumentacji sądu odwoławczego. Uchylenie wyroku oznacza, że sędzia, który go wydał, popełnił błąd; sytuacja wytknięcia błędu i konieczności jego naprawy przez tę samą osobę, która go popełniła, jest zwykłą sytuacją życiową i nie widać powodu, dla którego nie miałaby dotyczyć także sędziów w ich działalności zawodowej. Od tej grupy wymaga się przecież szczególnej uczciwości intelektualnej,
art. 386 § 6	SA Gdańsk	Zmiana niekonstytucyjna, sprzeczna z art. 45 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Rzym, 4.11.1950 r.) i art. 14 ust 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Nowy Jork, 16.12.1966 r.).	Uwaga częściowo uwzględniona Powody, dla których w proj.at. 386 § 6 zdecydowano się na zmianę dotychczasowych zasad, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. Z uwagi na podnoszone zastrzeżenia w toku uzgodnień międzyresortowych i konsultacji publicznych niezwiązanie sądu I instancji oceną prawną zawężono do uchwał Sądu Najwyższego.
	SA Warszawa	Planowane związanie oceną prawną wyrażoną w orzeczeniu sądu II instancji - zarówno sądu pierwszej instancji jak i sądu odwoławczego przy ponownym rozpoznawaniu sprawy - nie jest dobrym rozwiązaniem. Przy założeniu, że także ten sąd mógł popełnić błąd w swojej ocenie, skutki będą nieodwracalne. Także końcowa część przepisu przewidująca możliwość „niezwiązania oceną prawną” w przypadku wydania orzeczenia przez Sąd Najwyższy lub inny sąd odwoławczy jest pozbawiona racjonalności.	
	SO Tarnobrzeg	Budzi wątpliwość możliwość odejścia od związania oceną prawną w związku z wyrażeniem odmiennej oceny prawnej przez inny sąd II instancji	
	ORA Łódź	Postuluje się rezygnację z projektowanej zmiany. Brak związania wyroku sądu drugiej instancji oceną prawną wyrażoną w wyroku uchylającym orzeczenie pierwszoinstancyjne powinna obejmować wyłącznie sytuację zmiany stanu prawnego. W polskim systemie prawnym nie ma prawa precedensu, zaś orzecznictwo Sądu Najwyższego a już tym bardziej sądów drugiej instancji bywa w wielu przypadkach tak rozbieżne, że związanie sądu drugiej instancji wcześniej wydanym wyrokiem może być praktycznie fikcją. Bez trudu można sobie wyobrazić sytuację, że sąd drugiej instancji może odejść	

		od wcześniejszej własnej interpretacji w tej samej sprawie, albowiem w większości przypadków będzie można odnaleźć w jednej z licznych baz orzeczeń, publicznej lub prowadzonej przez podmioty prywatne, orzeczenie przyjmujące interpretację odmienną jeśli nie Sądu Najwyższego, to sądów drugiej instancji, a przypomnijmy, że są nimi nie tylko sądy apelacyjne (aktualnie w liczbie 11), ale również sądy okręgowe (według danych zawartych w Biuletynie Informacji Publicznej jest ich aktualnie 45). Nie ma też gwarancji, że przy takim odejściu od własnego poglądu sąd drugiej instancji zaaprobuje pogląd, który ostatecznie stanie się w przyszłości poglądem dominującym w judykaturze. Ewentualnie można rozważyć ograniczenie możliwości zmiany wcześniejszego poglądu na skutek wydania wyroku Sądu Najwyższego przyjmującego interpretację odmienną. Dodatkowo należałoby w takim przypadku wprowadzić możliwość zmiany własnego poglądu w sytuacji przyjęcia odmiennej interpretacji przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, a przede wszystkim Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą <i>ejfet utile</i>, państwa członkowskie są bowiem zobowiązane zapewnić skuteczność prawu UE w krajowych porządkach prawnych, w tym przy uwzględnieniu doktryny <i>acte éclairée</i>, zgodnie z którą sąd krajowy nie powinien zadawać pytania prejudycjalnego, jeżeli dana kwestia jest już wystarczająco wyjaśniona w utrwalonym orzecznictwie TSUE, tylko, zgodnie z zasadą lojalnej współpracy, sąd krajowy powinien zastosować wykładnię dokonaną przez TSUE.	
	Rzecznika Finansowy	Zgodnie z obecnym brzmieniem tego przepisu „Ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiążą zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego. Wątpliwości Rzecznika Finansowego budzi usunięcie w projektowanym przepisie fragmentu w brzmieniu „/ wskazania co do dalszego postępowania”. Wskazania co do dalszego postępowania są, zdaniem Rzecznika Finansowego, istotne, gdyż wyznaczają sądowi pierwszej instancji główne sfery działalności, przede wszystkim w zakresie postępowania dowodowego. Ponadto w ocenie Rzecznika Finansowego użyte w § 6 in fine określenie „<i>inny sąd drugiej instancji</i>” jest nieprecyzyjne, nie wiadomo bowiem do którego sądu się odnosi.	
art. 394 § 1	SA Katowice	Należy utrzymać możliwość wnoszenia zażalenia do sądu drugiej instancji od postanowień, których przedmiotem jest sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa, z uwagi na często daleko idące skutki jakie mogą wywołać wydane postanowienia w tym przedmiocie	Uwaga nieuwzględniona Jeżeli cel zmiany w postaci usprawnienia postępowania zażaleniowego ma zostać osiągnięty, to liczba zażaleń rozpoznawanych przez sąd wyższego rzędu musi zostać

	dla stron.	ograniczona do absolutnego minimum. Dlatego, choć wskazane w uwadze rozstrzygnięcia niewątpliwie są istotne dla sprawy, to jednak, skoro zachowują charakter wpadkowy, mogą być rozpoznawane „poziomo”.
ORA Łódź	Jednoznacznie należy skrytykować ograniczenie kognicji sądów odwoławczych w przedmiocie zażaleń do 5 enumeratywnie wymienionych w nowym art. 394 § 1 k.p.c. przypadków oraz zwiększenie liczby przypadków, w których zażalenie jest rozpoznawane przez sąd pierwszej instancji, ale w innym składzie (nowy art. 394 ^{la} § 1 k.p.c). W szczególności dotyczy do przypadków, które rzutują na ocenę zagwarantowania jednostce prawa do sprawiedliwego procesu, jak: odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie (pkt 1), odmowa uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia (pkt 7), zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, zwrot opłaty lub zaliczki, obciążenie kosztami sądowymi, jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy, koszty przyznane w nakazie zapłaty, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz wynagrodzenie biegłego, mediatora i należności świadka (pkt 9), zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem (pkt 11), odrzucenie zażalenia (pkt 12), odrzucenie skargi na orzeczenie referendarza sądowego (pkt 13).	Uwaga nieuwzględniona Jeżeli cel zmiany w postaci usprawnienia postępowania zażaleniowego ma zostać osiągnięty, to liczba zażaleń rozpoznawanych przez sąd wyższego rzędu musi zostać ograniczona do absolutnego minimum. Dlatego, choć wskazane w uwadze rozstrzygnięcia niewątpliwie są istotne dla sprawy, to jednak, skoro zachowują charakter wpadkowy, mogą być rozpoznawane „poziomo”.
NRA	Stosowanie instancji poziomej wydaje się instrumentem niewłaściwym w celu usprawnienia tempa rozpoznawania spraw. Po pierwsze czas rozpoznawania zażaleń w instancjach poziomych nie odbiega znacznie od czasu ich rozpoznania w instancjach pionowych, a jedyne usprawnienie to eliminacja czynności technicznej jaką jest konieczność przekazania akt z sądu wydającego zaskarżone orzeczenie do sądu rozpoznającego skargę. Problem ten zostałby jednak rozwiązany w przypadku dokonania postulowanej cyfryzacji postępowania i związanej z tym digitalizacji akt. Należy również wskazać, że proponowane rozwiązanie może wiązać się z trudnościami w małych sądach, w których niewystarczająca ilość składów sędziowskich sprawi, że zażalenia będą mogły być rozpatrywane przez składy mieszane, składające się po części z sędziów orzekających na co dzień np. w sprawach karnych i cywilnych.	Uwaga nieuwzględniona Motywy wprowadzenia proponowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu, co powoduje, że jako ustosunkowanie się do nich wystarczające jest odesłanie do uzasadnienia projektu.

art. 394 ¹ § 1	SA Wrocław	Rozpoznawanie większości zażaleń przez sąd I instancji i to w składzie trzy osobowym jest niezrozumiałe i godzi w wymiar sprawiedliwości. Po pierwsze z punktu widzenia strony np. w sprawie oddalającej wniosek o zwolnienie od kosztów, czy też w sprawie oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego ma większe poczucie sprawiedliwości jak sprawa trafia do sądu II instancji nawet jeśli ten oddali zażalenie niż gdyby miał to rozpoznawać inny skład w tym samym sądzie. Ponadto to duża ilość wpływających zażaleń może znacznie zdestabilizować funkcjonowanie i tak już mocno obciążonych sądów rejonowych nie mówiąc już o bałaganie jaki może powstać przy wyznaczaniu składów 3 osobowych. Nadto może się okazać, że w jednej sprawie sąd rejonowy w składzie 3 osobowym będzie oddalał wniosek o zwolnienie od kosztów a innym razem kiedy sąd nie będzie mógł utworzyć składu do rozpoznania zażalenia rozpozna je sąd II instancji zgodnie z art. 394 ^{1a} § 3.	Uwaga nieuwzględniona W uzasadnieniu projektu wskazano, jakie względy doprowadziły do zaproponowania podziału zażaleń między sąd niższego i wyższego szczebla.
art. 394 ^{1a} § 1	SA w Białym stoku	1) rozszerzenie zakresu przedmiotowego rozpoznawania zażaleń przez inny skład sądu pierwszej i drugiej instancji sprawi, że w sposób istotny zwiększony zostanie zakres orzekania sędziów w wydziałach sądów okręgowych, które rozpoznają sprawy zarówno w I jak i II instancji. Fakt ten pomimo znacznego nakładu pracy nie zostanie w żaden sposób odnotowany w statystyce. 2) w szczególności pkt 10 (oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego), powinien należeć do kompetencji sądu okręgowego. 3) negatywnie oceniono rozwiązanie w zakresie w jakim zażalenia na postanowienia w obszernym katalogu spraw rozpoznawane mają być przez ten sam sąd w innym składzie i to składzie trzech sędziów. Przede wszystkim spowoduje to znaczny wzrost obciążenia sędziów sądów pierwszej instancji w zakresie ilości rozpoznawanych spraw. Ponadto konieczność tworzenia do rozpoznawania zażaleń składów trzyosobowych powodować będzie trudności w sytuacji, gdy obsada orzecznicza danego wydziału to uniemożliwia. Spowoduje to konieczność angażowania do orzekania sędziów z innych wydziałów. Istnieją poważne wątpliwości, czy takie rozwiązanie przewiduje SLPS. Należy też zwrócić uwagę na jeszcze jeden aspekt tego rozwiązania. Wydaje się, że zapotrzebowanie społeczne jest takie, aby środki odwoławcze rozpoznawał jednak sąd wyższej instancji, tym bardziej, że nacisk jest położony na bezstronność i zaufanie do sądu. Proponowane rozwiązanie stoi zatem w wyraźnej sprzeczności z wizerunkiem wymiaru sprawiedliwości, jaki prezentuje obecne kierownictwo Ministerstwa Sprawiedliwości.	Uwaga nieuwzględniona W uzasadnieniu projektu wskazano, jakie względy doprowadziły do zaproponowania podziału zażaleń między sąd niższego i wyższego szczebla. Za zaliczeniem zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego do katalogu zażaleń rozpoznawanych „poziomo” przemawia jego wypadkowy charakter. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających odstępianie od przyjętych w tym zakresie koncepcji. Przywołane w uwadze oczekiwania społeczne dotyczą nie tylko bezstronności sądu, lecz także sprawności jego działania. Rozpoznawanie zażaleń „poziomo” powinno, wedle wszelkich przewidywań, przyspieszyć postępowanie. Skoro zaś zażalenia mają być rozpoznawane w tym samym sądzie, to dla wykluczenia wpływu czynników pozamerytorycznych winno się to odbywać w składach trzech sędziów. Niewątpliwie pociągnie to za sobą pewne trudności organizacyjne, ale po ich przełamaniu postępowania powinny być sprawniejsze. Tak więc przedstawione w uwadze spostrzeżenia nie uzasadniają odstępiania od przyjętych w tym zakresie koncepcji.
	SA Poznań	Regulacja ta narusza prawo strony do rozpoznania sprawy - również ważnych aspektach wypadkowych przez sąd II instancji, a nadto będzie stanowiła nadmierne obciążenie dla wydziałów pierwszoinstancyjnych. Będzie się to wiązało z koniecznością dodatkowego wyznaczania	Uwaga nieuwzględniona W uzasadnieniu projektu wskazano, jakie względy doprowadziły do zaproponowania podziału zażaleń między sąd niższego i wyższego szczebla. Niewątpliwie obciążenie tego pierwszego

		posiedzeń w składach trzyosobowych, co przy orzekaniu już w składach z udziałem ławników, składach jednoosobowych i składach zawodowych trzyosobowych w sprawach o ubezwłasnowolnienie, spowoduje bardzo poważne utrudnienie w organizacji pracy. Spowoduje to znaczny wzrost obciążenia pracą po stronie sędziów orzekających w sądzie I instancji. Dodatkowo na podstawie projektowanych przepisów sąd II instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, natomiast możliwość takiego rozpoznania sprawy przez sąd I instancji jest z oczywistych względów znaczenie mniejsza. Tym samym konieczność rozpoznawania zażaleń poziomych jeszcze przedłuży postępowania zażaleniowe, jeśli się okaże, że każdy z sędziów orzekających w sądzie I instancji i wyznaczonych bądź wylosowanych do składu rozpoznającego zażalenie będzie orzekała na rozprawach w inne dni. Spowoduje to poważanie utrudnienia w wyznaczaniu posiedzeń niejawnych celem rozpoznania zażalenia. Projektodawca jest w tym zakresie niekonsekwentny, gdyż z jednej strony odejście, słuszne zresztą, od postępowania międzyinstancyjnego w sądzie I instancji uzasadnia różnicą w obciążeniu sądów I i II instancji, aby z drugiej strony zwiększyć takie obciążenie sądów I instancji rozpoznawaniem zażaleń poziomych. W przypadku pozostawienia przepisów zażaleń poziomych postulowałbym jednak rozpoznania zażalenia na postanowienie o wyłączeniu sędziego przez sąd II instancji, aby uniknąć posądzenia o stronniczość sędziów orzekających w tym samym wydziale.	wzrośnie – aczkolwiek z pewnością nie w tak katastrofalnym stopniu, jak twierdzi uwaga – jednak zmniejszenie nakładu pracy wynikłe z wprowadzenia pozostałych innowacji powinno zrównoważyć ten wzrost (oczywiście o ile będą celowo wykorzystywane, co już jednak jest rzeczą każdego orzekającego sędziego). Tak więc zastrzeżenia przedstawione w uwadze nie uzasadniają odstępiania od przyjętej koncepcji ani jej zmiany.
	SA Kraków	Zwiększenie kompetencji sądu pierwszej instancji m.in. w zakresie rozpoznawania środków zaskarżenia - przy ogromnym obciążeniu tych sądów czynnościami wykonywanymi w ramach postępowania rozpoznawczego i postępowań wpadkowych, spowoduje postępującą blokadę pracy tych sądów. Z pewnością ucierpi na tym sprawność i szybkość postępowania, co spowoduje efekt odwrotny od zamierzonego. Sędzia sądu pierwszoinstancyjnego będzie musiał zajmować się rozpoznawaniem środków zaskarżenia, również w referatach innych sędziów danego wydziału zamiast poświęcać czas na sprawy na biegu w swoim referacie. Ucierpi na tym załatwialność, co znajdzie odzwierciedlenie w statystykach, choć sędzia sądu pierwszej instancji będzie wykonywał o wiele więcej czynności niż przed nowelizacją k.p.c. Z treści projektowanego art 394^{1a} § 1 k.p.c. wynika, że zakresem swym obejmuje on postanowienia zapadające w bardzo wielu sprawach każdego referenta (także sprawach egzekucyjnych i zabezpieczeniach). Sądy pierwszej instancji, zwłaszcza w dużych miastach już są dużo bardziej obciążone pracą niż sądy drugiej instancji, niezrozumiałe jest więc poszerzanie ich kompetencji w zakresie środków zaskarżenia;	
	SA	1) powstaje wątpliwość czy wskazana regulacja oznacza, że zażalenie	Uwaga nieuwzględniona

Wrocław	poziomie musi być zawsze rozpoznane w tym samym wydziale sądu czy też może być rozpoznane w innym wydziale (np. dla sądu okręgowego w wydziale cywilnym odwoławczym, który jest dla spraw SO nadal innym wydziałem tego samego sądu, a zatem sądu I instancji). 2) wprowadzenie poziomego zażalenia w określonych kategoriach spowoduje znaczne zwiększenie obciążenia sądów I instancji (zwłaszcza sądów rejonowych) co będzie miało bezpośredni wpływ na sprawność postępowania w sprawach rozpoznawanych w ramach postępowania w I instancji	Wskazane w uwadze ryzyka są akceptowalne w obliczu spodziewanych korzyści Kwestia jest do uregulowania w regulaminie sądowym
SA Gdańsk	Przekazanie do kognicji sądów I instancji rozpoznawania zażaleń na postanowienia wskazane w projektowanym przepisie może spotkać się z negatywnym odbiorem społecznym, co w szczególności dotyczy zażalenia na postanowienie oddalające wniosek o wyłączenie sędziego.	Uwaga nieuwzględniona Nie wydaje się, by „poziome” rozpoznawanie zażaleń stało w sprzeczności z oczekiwaniami społecznymi ani by było sprzeczne z zasadą dwuinstancyjności.
SA Warszawa	1) nie jest dobrym rozwiązaniem przerzucenie rozpoznawania zażaleń na sędziów sądu I instancji. Wprowadzenie innych zmian mających przyspieszenie postępowania nie uzasadnia takiego dodatkowego obciążenia sędziów liniowych. Rozpoznawanie zażaleń na postanowienia sądu I instancji wiąże się ze zbyt dużą ilością dodatkowych czynności. Skutkować to będzie niejednokrotnie problemem stworzenia składu 3 osobowego, czy nawet braku czasu na przeanalizowanie akt i omówienia problemu przez sędziów (narada). Ponadto, co istotne, stworzy to rozbieżność orzecznictwa pomiędzy poszczególnymi sądami w jednym okręgu (choćby w kwestii przekazania sprawy do innego sądu równorzędnego); 2) zażalenie poziome należy wyłączyć w postępowaniu zabezpieczającym. Praktyka w wydziałach gospodarczych Sądu Okręgowego w Warszawie wskazuje, że w przeważającej liczbie, sprawy o udzielenie zabezpieczenia są w wysokim stopniu skomplikowane, a ich waga procesowa jest znaczna. Z tego względu racjonalne jest, aby środek odwoławczy od tego orzeczenia rozpoznawał tak jak dotychczas sąd II instancji. Argument projektodawcy, o służebnym charakterze tego postępowania, wobec postępowania rozpoznawczego, mający przemawiać za zmianą dotychczasowego modelu, zupełnie pomija specyfikę i charakter rozstrzygnięć wydawanych w trybie zabezpieczenia i związany z nim stopień trudności. Z tego powodu dla prawidłowego rozpoznania zażalenia na wydane w tym postępowaniu orzeczenie, bardzo istotne znaczenia ma większe doświadczenie zawodowe sędziów sądu II instancji. Ponadto bardzo często zażalenia na postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, stopniem trudności nie odbiegają od apelacji, co także przemawia za tym, aby środek odwoławczy od tego orzeczenia rozpoznawał sąd II instancji;	Uwagi nieuwzględnione 1) „Poziome” rozpoznawanie zażaleń na postanowienia w postępowaniu zabezpieczającym statuuje nie proj. art. 394^{1a}, lecz proj. art. 741 § 2 k.p.c. 2) Podnoszona w uwadze specyfika postępowań o zabezpieczenie polega między innymi na tym, że postępowanie to powinno się toczyć błyskawicznie. Nie ulega wątpliwości, że „poziome” rozpoznawanie zażaleń na postanowienia o zabezpieczeniu do tego się przyczyni. Odnosnie, niewątpliwiej skądinąd, wysokiej komplikacji niektórych zabezpieczeń, to skoro sędziowie sądu I instancji są w stanie rozstrzygnąć co do samego zabezpieczenia, to są również w stanie zweryfikować zarzucone w zażaleniu błędy. 3) Rozstrzygnięcie kwestii podniesionej w uwadze będzie wynikać z zasad losowania składu orzekającego. <i>Prima facie</i> wydaje się, że specjalizacja sędziów nie powinna sięgać aż tak daleko, by wyłączać ich od udziału w rozpoznawaniu zażaleń poziomych, jeżeli zajdzie potrzeba sięgnięcia do kadr z innych pionów orzecznich. W przypadku niemożności utworzenia składu orzekającego do „poziomego” rozpoznania zażalenia w sądzie odwoławczym zastosowanie znajdzie art. 44 k.p.c. Należy przewidywać, że będą to przypadki sporadyczne. 4) Jeżeli cel zmiany w postaci usprawnienia postępowania zażaleniowego ma zostać osiągnięty, to liczba zażaleń rozpoznawanych przez sąd wyższego rzędu musi zostać ograniczona do absolutnego minimum. Dlatego, choć

	3) § 3 budzi zastrzeżenia interpretacyjne, powstaje bowiem pytanie, czy poszukiwania składu do rozpoznania zażalenia poziomego dotyczą wszystkich sędziów orzekających w danym sądzie, a więc także np. sędziów karnych, którzy nie mają doświadczenia z orzekaniem w sądach cywilnych; jednocześnie nie przewidziano rozwiązania dla sądu odwoławczego w razie niemożności utworzenia składu do rozpoznania zażalenia poziomego; 4) pkt 10 - zażalenie na postanowienie w przedmiocie oddalenia wniosku o wyłączenie sędziego powinien rozpoznawać sąd II instancji z uwagi na zachowanie zasady bezstronności, a co za tym idzie wniosek o wyłączenie sędziego powinien być rozpoznany przez trzech sędziów zawodowych.	rozstrzygnięcie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego niewątpliwie jest istotne dla sprawy, to jednak, skoro zachowuje charakter wpadkowy, może być rozpoznawane „poziomo”.
SA Lublin	Znaczne zwiększenie zakresu przedmiotowego zagadnień, w których zaskarżanie orzeczeń odbywać będzie się w drodze tzw. zażaleń poziomych może wpłynąć na ograniczenie prawa strony do sądu. Dotyczy to przede wszystkim postanowień o zabezpieczeniu powództwa. Trudno przecież oczekiwać aby sąd, który wydał orzeczenie o zabezpieczeniu następnie zakwestionował jego zasadność, nawet orzekając w innym, liczniejszym składzie. Zasadniejsze wydaje się pozostawienie jednak tej kwestii kontroli instancyjnej. W drodze analogii można wskazać w tym miejscu dotychczasową praktykę związaną z rozpoznawaniem przez sąd, który wydał postanowienie o zabezpieczeniu, wniosków o wstrzymanie tego orzeczenia o zabezpieczeniu. Niemal w każdym przypadku wnioski takie były przez sądy oddalane właśnie z tej przyczyny, że sąd nie chciał wykazywać niekonsekwencji poprzez kwestionowanie w ten sposób własnych rozstrzygnięć. W przypadku zabezpieczeń ograniczenie możliwości zaskarżenia do tzw. zażaleń poziomych może zatem oznaczać, że kontrola tych orzeczeń pozostanie czysto iluzoryczna. W sądach rejonowych z limitem etatów sędziowskich np. 10 może powstać sytuacja, gdy zażalenia w sprawach cywilnych i rodzinnych będą rozpoznawane przez skład sędziów, którzy nie orzekają w pionie cywilnym, nie mają doświadczenia w rozpoznawaniu np. spraw opiekuńczych, a rozpoznanie zażalenia na postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia w sprawach opiekuńczych wymaga doświadczenia i wiedzy nabytych podczas rozpoznawania tego rodzaju spraw. Nadto rozpoznanie zażalenia np. na oddalenie opozycji przeciwko wstąpieniu interwenienta ubocznego oraz niedopuszczenie interwenienta do udziału w sprawie wskutek uwzględnienia opozycji, bądź zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem wymagają doświadczenia w orzekaniu w sprawach cywilnych. Nie wydaje się zasadne pozbawianie stron (uczestników) prawa do rozpoznania zażaleń przez sąd drugiej instancji i wydania merytorycznego rozstrzygnięcia przez sędziów	Uwaga nieuwzględniona Zagrożenie opisane w uwadze rzeczywiście istnieje. Dla zapobieżenia mu przewidziano rozpoznawanie zażaleń „poziomych” w składach wieloosobowych. Dalszą redukcję wpływu czynników pozamerytorycznych na orzekanie w tym trybie powinny zapewnić rozwiązania organizacyjne przewidziane w przepisach wykonawczych do Prawa o ustroju sądów powszechnych. To powinno sprowadzić ryzyko do poziomu akceptowalnego w obliczu zakładanego usprawnienia postępowania. Wagi „specjalizacji” sędziów nie należy przeceniać, zwłaszcza w najmniejszych sądach, gdzie stałe zastępstwa i tak wymagają szerszych umiejętności orzeczniczych. Nie wydaje się też uzasadnione, by z góry zakładać, że sędzia orzekający na co dzień w innym pionie nie będzie potrafił rozstrzygnąć stosunkowo prostego problemu, który zostanie mu przedstawiony w zażaleniu rozpoznawanym „poziomo”.

		specjalizujących się w tych zagadnieniach. Ponadto powstaje problem sposobu wyznaczania składów do rozpoznania zażaleń w sądach pierwszej instancji, zakresu czynności, czy losowania.	
	KRK	Likwidacja dopuszczalności wniesienia zażalenia do sądu drugiej instancji i zastąpienie tej możliwości tzw. „zażaleniem poziomym” (art. 373, art. 394 ^{1a} , 394 ^{2a} projektu) narusza konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności postępowania, instytucja taka winna być wyjątkiem, a nie zasadą, a nadto dotyczy może wyłącznie orzeczeń wydawanych przez sąd drugiej instancji.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	Iustitia	1. Wprowadzeniu obszernego katalogu postanowień i zarządzeń wydawanych w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, które są zaskarżalne zażaleniem poziomym, powinna towarzyszyć analiza wpływu tego rozwiązania na obciążenie sądów rejonowych i okręgowych. 2. W uzasadnieniu propozycji wprowadzenia zażalenia poziomego na postanowienia sądu pierwszej instancji (art. 394^{1a}) zupełnie pominięto kwestię dodatkowego obciążenia sędziów pierwszoinstancyjnych. Dotyczy to szczególnie sądów rejonowych, w których brak wydziałów, czy sekcji drugoinstancyjnych. Zachodzi obawa, iż w razie wprowadzenia tej regulacji sędziowie w sądach I instancji mieliby w istocie dwa referaty: własny i dotyczący zażaleń poziomych, których rozpoznanie może, wbrew pozorom, wymagać istotnego nakładu pracy. Może się to negatywnie odbijać na prowadzenie spraw w ich podstawowych referatach. Kierowanie się w tym zakresie jedynie chęcią skrócenia czasu rozpoznawania zażaleń jest chybione. Tym bardziej, iż osiągnięcie tego celu może się okazać niemożliwe. Ponadto wydaje się, iż nieujawnioną przez projektodawcę intencją wprowadzenia tej regulacji jest obejście konstytucyjnego wymogu rozpoznania sprawy w dwóch instancjach. Nie można aprobować regulacji, która w odbiorze społecznym może prowadzić do fikcji i pomniejszać zaufanie obywateli do sądów.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	SO Tarnobrzeg	pkt 10 - w tym wypadku zażalenie powinno przysługiwać do sądu wyższej instancji. Szczególnie w sądach niewielkich (kilku - kilkunastoetutowych) pozostawienie kontroli zażaleniowej decyzji o wyłączeniu „kolegom” może wywoływać zdecydowanie negatywny odbiór społeczny, wpływając niekorzystnie na wizerunek wymiaru sprawiedliwości. Oczywiście proponowane w projekcie rozwiązanie zapewnia szybsze załatwienie sprawy, jednakże wydaje się, że zmiany dotyczące art. 48 ¹ w dostateczny sposób eliminują możliwość przewlekania postępowania.	Uwaga nieuwzględniona By podział zażaleń na rozpoznawane „poziomo” i dewolutywne przyniósł zakładane usprawnienie postępowania, rozpoznaniu „poziomemu” powinna podlegać zdecydowana większość zażaleń. Nadto, mimo swej niewątpliwej wagi, kwestia wyłączenia sędziego należy jednak tylko do wypadkowych. To przemawia przeciwko wyłączeniu zażaleń na postanowienia o wyłączeniu sędziego z zakresu proj. art. 394 ^{1a} § 1. Zagrożenie opisane w uwadze rzeczywiście istnieje; dla redukcji wpływu czynników pozamerytorycznych na orzekanie w trybie „poziomym” przewidziano rozpoznawanie zażaleń „poziomych” w składach wieloosobowych i inne rozwiązania organizacyjne przewidziane w

			przepisach wykonawczych do Prawa o ustroju sądów powszechnych. To powinno sprowadzić ryzyko do poziomu akceptowalnego w obliczu zakładanego usprawnienia postępowania.
	ORA Łódź	Wątpliwość budzi art. 394 ^{1a} § 1 pkt 9 k.p.c. oraz art. 394 ² § 1 pkt 3 k.p.c. które przewidują zażalenia poziome w sprawie oddalenia wniosku o wyłączenie sędziego. Ze względu na przytaczane wcześniej wymogi z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące pozorów/wrażenia bezstronności, zasadnym jest, aby zwłaszcza odmowa wyłączenia sędziego była rozpoznawana przez sędziów sądu wyższej instancji, a nie przez kolegów z tego samego wydziału. Będzie to służyło dobru obywatela oraz dobru wymiaru sprawiedliwości, do którego obywatel będzie miał zaufanie, jeśli będzie go postrzegał jako obiektywny i bezstronny. W związku z powyższym proponuje się pozostawienie bez zmian przepisów o właściwości w zakresie zażaleń.	Uwaga nieuwzględniona W uzasadnieniu projektu wskazano, jakie względy doprowadziły do zaproponowania podziału zażaleń między sąd niższego i wyższego szczebla. By podział zażaleń na rozpoznawane „poziomo” i dewolutywne przyniósł zakładane usprawnienie postępowania, rozpoznaniu „poziomemu” powinna podlegać zdecydowana większość zażaleń. Nadto, mimo swej niewątpliwej wagi, kwestia wyłączenia sędziego, odrzucenie apelacji, odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, zwrot kosztów procesu i zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu należą jednak tylko do wypadkowych. To przemawia przeciwko wyłączeniu zażaleń na te postanowienia z zakresu proj. art. 394 ^{1a} § 1. Zagrożenie opisane w uwadze rzeczywiście istnieje; dla redukcji wpływu czynników pozamerytorycznych na orzekanie w trybie „poziomym” przewidziano rozpoznawanie zażaleń „poziomych” w składach wieloosobowych i inne rozwiązania organizacyjne przewidziane w przepisach wykonawczych do Prawa o ustroju sądów powszechnych. To powinno sprowadzić ryzyko do poziomu akceptowalnego w obliczu zakładanego usprawnienia postępowania.
	SA Katowice	Oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego winno być każdorazowo rozpatrywane przez sąd nadrzędny nad tym, w ramach którego orzeka sędzia, którego wniosek dotyczy. Przede wszystkim orzekanie przez sędziów z tego samego sądu odnośnie wyłączenia osoby, z którą pracują może narazić również ich na zarzut braku bezstronności. Ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości taki wniosek w drugiej instancji winien być badany przez sąd nadrzędny w celu uniknięcia jakichkolwiek wątpliwości co do bezstronności dokonanej oceny. Biorąc pod uwagę jednocześnie rozszerzenie zakresu czynności, które może wykonywać sędzia, co do którego został złożony wniosek o wyłączenie sędziego (wszelkie, poza orzeczeniem kończącym), rozpatrzenie zażalenie od postanowieniu oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego przez sąd nadrzędny nic spowoduje nadmiernych opóźnień w postępowaniu sądowym, a te które powstaną należy traktować jako akceptowalny koszt czasowy mający jednak przede wszystkim na celu rozwianie wszelkich możliwych wątpliwości, co do bezstronności składu orzekającego.	Uwaga nieuwzględniona Jeżeli cel zmiany w postaci usprawnienia postępowania zażaleniowego ma zostać osiągnięty, to liczba zażaleń rozpoznawanych przez sąd wyższego rzędu musi zostać ograniczona do absolutnego minimum. Dlatego, choć rozstrzygnięcie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego niewątpliwie jest istotne dla sprawy, to jednak, skoro zachowuje charakter wypadkowy, może być rozpoznawane „poziomo”.
art. 394 ^{1b}	SA Szczecin	Przepis nieprecyzyjny, ponieważ nie wiadomo czy chodzi o postanowienie, które zawiera łącznie rozstrzygnięcia z art. 394 § 1 k.p.c. i art. 394 ^{1b} § 1 k.p.c.	Uwaga nieuwzględniona Jeżeli w uwadze chodzi o sytuację, gdy postanowienie należy jednocześnie do tych wymienionych w proj. art. 394 § 1 i w proj.

			art. 394 ^{1a} § 1 k.p.c., to proj. art. 394 ^{1b} k.p.c. dostatecznie wyraźnie wskazuje, że zażalenie na nie rozpoznaje sąd wyższy. Jeżeli zaś chodzi o sytuację, gdy dwa postanowienia zostają objęte jednym dokumentem (jako odrębne punkty sentencji) – to wciąż pozostają one odrębnymi postanowieniami i proj. art. 394 ^{1b} k.p.c. do takiej sytuacji nie ma zastosowania.
	SA Warszawa	Przepis in extenso jest niezrozumiały i nielogiczny.	Uwaga nieuwzględniona
art. 394 ² § 1	SA Gdańsk	Negatywnie oceniona została propozycja zmian w zakresie rozpoznawania zażaleń od postanowień w przedmiocie zabezpieczeń przez ten sam sąd w składzie trzyosobowym	Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie wskazuje powodów, dla których zażalenie na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia nie mogło być rozpoznawane „poziomo”, nie są nimi bowiem ani skomplikowanie sprawy, ani jej gospodarczy charakter. Jeżeli natomiast zażalenie „poziome” ma przyspieszyć bieg sprawy, to jest to pożądane zwłaszcza w sprawach charakteryzujących się tymi cechami.
art. 394 ³	Rzecznik Finansowy	Poddano pod rozagę doprecyzowanie, że w okolicznościach danej sprawy również pierwsze zażalenie może mieć charakter zażalenia złożonego jedynie dla zwłoki w postępowaniu (nie sposób bowiem tego wykluczyć).	Uwaga nieuwzględniona Spostrzeżenie przedstawione w uwadze jest trafne, tym niemniej brzmienie proj. art. 394 ³ dopuszcza taką ocenę również w odniesieniu do pierwszego zażalenia. Uszczegółowienie tego przepisu wydaje się zbędne.
art. 394 ³ § 2 pkt 2	SA Poznań	Niejasne wydają się sformułowania zawarte w k.p.c. pomimo zasadności zamiaru projektodawcy przecięcia tzw. łańcuchów zażaleń. Przepis ogranicza się tylko do zażaleń na postanowienia podczas gdy zdarzają się np. zażalenia na zarządzenia o wezwaniu do uzupełnienia braków formalnych. Dodatkowo w przepisie jest mowa tylko o zażaleniu na postanowienie, co wyklucza stosowanie tej instytucji np. do zażaleń na zarządzenie o zwrocie pozwu i dalszy łańcuch zażaleń z tym związany. Niejednokrotnie natomiast łańcuch zażaleń zaczyna się tworzyć już na etapie zarządzenia o zwrocie pozwu.	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 394 ³ jest objęty klauzulą odpowiedniego stosowania do zarządzeń z art. 398 k.p.c. Sytuacja wniesienia zażalenia na czynność nie będącą postanowieniem podlega regulacji proj. art. 394 ³ § 2 pkt 2, z tym, że pozostawieniu bez dalszych czynności będzie podlegać nie zażalenie na czynność niezaskarżalną, lecz dopiero zażalenie na postanowienie o odrzuceniu zażalenia. Jeżeli doświadczenia ze stosowaniem instytucji z proj. art. 394 ³ wykażą potrzebę ściślejszego dostosowania go do szczególnych sytuacji, będzie można to zrobić w kolejnej nowelizacji k.p.c.
	KRK	Pozostawienie „zażalenia wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu” „w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności, w szczególności nie przedstawia się go do rozpoznania właściwemu sądowi” pozbawia stronę prawa do kontroli instancyjnej decyzji sądu kwalifikującej jej zażalenie, jako złożone dla zwłoki. Nie jest wystarczające odesłanie do treści art. 380 k.p.c., albowiem kontrola w tym trybie następuje dopiero przy rozpoznawaniu apelacji przez sąd drugiej instancji.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
	SA Warszawa	§ 2 do treści projektowanego przepisu włączono bardzo nieostre określenie, które wprowadza konieczność dokonywania oceny okoliczności w jakich doszło do złożenia zażalenia,	Uwaga nieuwzględniona Uwaga stwierdza fakt oczywisty. Powody takiego ukształtowania projektowanej instytucji zostały przedstawione w uzasadnieniu projektu.

	SA Katowice	Wadliwa redakcja przepisu. Wynika z niej np. że jeżeli sąd w trybie art. 395 § 2 k.p.c. uwzględni zażalenie i rozpozna sprawę na nowo, to zażalenie tej samej strony na to nowe rozstrzygnięcie będzie uchodzić za zażalenie wniesione dla zwłoki (bo będzie to zażalenie na czynność podjętą wskutek wcześniejszego zażalenia).	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie wskazuje, że sytuacja opisana w uwadze wyczerpuje hipotezę przypadku z proj. art. 394 ³ § 2 pkt 2 i przepis ten znajduje zastosowanie. Tak być powinno, ponieważ zażalenie wniesione po uchyleniu postanowienia na zasadzie art. 395 k.p.c. również może zmierzać jedynie do zwłoki. Czy będzie tak rzeczywiście, należy już ocenić w okolicznościach konkretnej sprawy, na zasadzie klauzuli kończącej ten przepis: „chyba że okoliczności sprawy wykluczają tę ocenę”. Tak więc uwaga nie uzasadnia zmiany projektowanej regulacji ani odstąpienia od niej.
	SA Kraków	Wątpliwości budzi projektowana regulacja. Może ona uniemożliwić stronie kontrolę zasadności postanowienia o odrzuceniu zażalenia, przy nieostrej przesłance „chyba, że okoliczności sprawy wykluczają tę ocenę”.	Uwaga nieuwzględniona Przepis proj. art. 394 ³ § 2 <i>in fine</i> wydaje się w sposób właściwy równoważyć uprawnienia procesowe strony z zapobieganiem nadużyciu prawa procesowego. Możliwość jego zastosowania w sposób błędny, nie odpowiadający jego celowi, oczywiście istnieje – dotyczy to jednak każdego przepisu Kodeksu. Wniosek, że pozbawia to sensu ustanawianie i doskonalenie norm prawnych, oznaczałby popadnięcie w prawniczy nihilizm w czystej postaci.
art. 394 ³ § 4	SA Poznań	Niejasny jest też § 4 tego przepisu „zawiadamia się (...) tylko raz”, czy zwrot ten oznacza, że należy zawiadomić tym stronę tylko przy pierwszym pozostawieniu pisma z adnotacją, że dalsze pisma tego typu będą pozostawiane bez dalszych czynności czy przy okazji każdego tego typu pisma.	Uwaga nieuwzględniona
	SA Kraków	Co oznacza sformułowanie, że zawiadamia się stronę o pozostawieniu zażalenia w aktach „przy wniesieniu zażalenia”?;	Uwaga nieuwzględniona Zwrot użyty w proj. art. 394 ³ § 4 k.p.c. znaczy, że niezwłocznie po wniesieniu zażalenia i uznaniu go za wniesione z nadużyciem prawa procesowego (co nie wymaga odrębnego orzeczenia) przewodniczący zarządza zawiadomienie strony, że zażalenie zostaje pozostawione w aktach sprawy bez dalszego biegu i że tak samo będą pozostawiane wszelkie dalsze pisma z nim związane. Jest to jasne i nie ma potrzeby zmiany projektowanego przepisu.
art. 395 § 1	Rzecznik Finansowy	Wątpliwości budzi, że w określonych wypadkach termin do wniesienia zażalenia rozpocznie bieg od dnia jego wniesienia. W tej sytuacji bowiem przeciwna strona procesu może nie wiedzieć o fakcie wniesienia zażalenia. Co w istotny sposób może ograniczyć jej prawo do obrony jej praw.	Uwaga nieuwzględniona Rozwiązanie zakwestionowane w uwadze istnieje już obecnie i nie naraża problemów w praktyce, nie należy więc przewidywać ich na przyszłość.
art. 397 § 2	SA Białystok	Wątpliwości budzi uchylenie dotychczasowej treści § 2 pozwalającej na rozpoznawanie zażaleń dotyczących pewnych kategorii rozstrzygnięć przez sąd w składzie jednego sędziego.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z proj. art. 394 ^{1a} § 1 zażalenia na postanowienia sądu pierwszej instancji wymienione w obowiązującym art. 397 § 2 k.p.c. będą rozpoznawane jako tzw. zażalenia poziome – także w składzie trzyosobowym.
art. 398 ²	Rzecznik	Wątpliwości budzi, czy skarga kasacyjna jest niedopuszczalna również	Uwaga częściowo uwzględniona

§ 4 i 5	nik Finansowy	w takim wypadku, w którym nastąpiło rozpoznanie sprawy w trybie art. 191 ¹ k.p.c. a następnie sąd II instancji zwrócił sprawę do ponownego rozpoznania. Wydaje się, że intencje autorów projektu były inne. Niezależnie od tego, wątpliwe wydaje się wyłączenie możliwości wniesienia skargi kasacyjnej w wypadkach, w których sądy oddaliły prawomocnie powództwo jako oczywiście bezzasadne.	Możliwość wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie, w której oddalono powództwo w trybie proj. art. 191 ¹ k.p.c., a następnie oddalono apelację w trybie proj. art. 367 ¹ k.p.c., nie jest wyłączona, a tylko ograniczona do podmiotów innych niż powód – czyli, w praktyce, do organów władzy publicznej działających w interesie praworządności. Celowość takiego rozwiązania w tego rodzaju sprawie wydaje się oczywista. Uwaga trafnie wskazuje zbyt szeroki zakres wyłączenia dopuszczalności skargi kasacyjnej. Wobec tego zaproponowano dodanie kolejnych jednostek redakcyjnych doprecyzowujących tę kwestię.
art. 398 ²² i art. 398 ²³	SA Poznań	Wydaje się, że zbędny jest przepis art. 398 ²³ § 2 - wobec zamieszczenia wcześniej w ustawie art. 398 ²² § 5, który może być traktowany jako lex specialis czy też substytut, odpowiednik art. 395 § 2 - w odniesieniu do orzeczeń referendarzy. W takim układzie art. 398 ²² § 2 w istocie powiela regulację zdania drugiego art. 398 ²² § 5 in fine. Albo odwrotnie, jeśli uznać, że referendarz może zastosować art. 395 § 2 k.p.c. to zbędny jest art. 398 ²² § 5.	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 398 ²² k.p.c. dotyczy uchylenia we własnym zakresie orzeczenia referendarza, zaś proj. art. 398 ²³ – postanowienia referendarza. Tak więc, wbrew twierdzeniu uwagi, zakresy zastosowania tych przepisów nie pokrywają się.
art. 467	SA Kraków	Projektowana zmiana doprowadzi do paraliżu wydziałów pracy. Brak możliwości wzywania strony powodowej do uzupełnienia braków pozwu pod rygorem zwrotu i wprowadzenie w to miejsce posiedzenia przygotowawczego (nawet tylko z jedną stroną) doprowadzi do dalszego wydłużania terminów posiedzeń w sprawach na biegu. Praktyka pokazuje, że powodowie (często także ci reprezentowani przez profesjonalnych pełnomocników) nie znają zasad i sposobu ustalania wartości przedmiotu sporu w sprawach dotyczących wypowiedzenia umowy o pracę, a także ustalenia istnienia stosunku pracy, w szczególności, gdy roszczenie to połączone jest z roszczeniami o zapłatę. Obecnie powodowie są wzywani do uzupełnienia braków formalnych pozwu z jednoczesnym obszernym pouczeniem co do sposobu w jaki uzupełnienie to powinno nastąpić, z pouczeniem o sposobie obliczania wartości przedmiotu sporu w sprawach o uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne lub o ustalenie istnienia stosunku pracy, także z obszernym pouczeniem o przysługujących im prawach i obowiązkach. Zgodnie z projektowanymi zmianami przewodniczący nie będzie mógł wzywać powodów do podania wartości przedmiotu sporu, tylko będzie zobligowany do wyznaczenia posiedzenia przygotowawczego. Wygeneruje to mnóstwo dodatkowej pracy dla sędziów i personelu administracyjnego, bowiem większość pozwów dotyczących wyżej wymienionych roszczeń nie ma w ogóle, lub ma błędnie określoną wartość przedmiotu sporu. Należy także podkreślić, że pracownicy - powodowie w sprawach z zakresu prawa pracy, to te same osoby, co do których w pozostałych rodzajach postępowania cywilnego stosuje się wszystkie kodeksowe	Uwaga nieuwzględniona Zmiana art. 467 k.p.c. sprowadza się do wejścia instytucji posiedzenia przygotowawczego w miejsce dotychczasowych instytucji wstępnego badania sprawy i czynności wyjaśniających, przy zachowaniu ich celów i miejsca w toku procesu – co jasno wynika z porównania treści uchylanych i wprowadzanych paragrafów. Jeżeli więc nie doszło do paraliżu sądów pracy z powodu dotychczasowych przepisów, to nie dojdzie do niego z powodu przepisów projektowanych. Na marginesie trzeba zauważyć, że opisana w uwadze praktyka dotycząca ustalania wartości przedmiotu sporu wydaje się <i>prima facie</i> sprzeczna już z dotychczasowym art. 467 § 3 k.p.c. Uwaga o uprzywilejowaniu powoda-pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy jest trafna, jednak jest to jedno z założeń odrębnego postępowania w tych sprawach, obecne w Kodeksie od 1985 r. Kwestionowanie go w ramach uwag do projektowanej nowelizacji wydaje się więc nieporozumieniem. Uwaga o obowiązku wyznaczenia posiedzenia przygotowawczego w tym tylko celu, by wezwać powoda do złożenia pozwu na formularzu, wydaje się nieporozumieniem, zważywszy na treść art. 1 pkt 169 projektu.

		rygory. Brak jest uzasadnionych przyczyn, dla których tę samą osobę fizyczną traktuje się skrajnie odmiennie w ramach postępowania odrębnego z zakresu prawa pracy. Z projektowanego przepisu wynika, że do nawet tak banalnego wezwania powoda, jak do wezwania do złożenia pozwu w postępowaniu uproszczonym na odpowiednim formularzu, należy wyznaczyć posiedzenie przygotowawcze;	
art. 476 § 6	ZUS	Projektowany przepis wprowadza definicję „decyzji wydanej z rażącym naruszeniem prawa” poprzez odwołanie się do otwartego katalogu przypadków. Szczególne wątpliwości budzi posługiwanie się przez projektodawcę pojęciem <u>decyzji przedwczesnej</u> . W uzasadnieniu do projektu wskazuje się jedynie, że przedwcześnie tzn. bez zachowania terminów lub spełnienia przesłanek do wydania. Pojawia się zatem wątpliwość czy sądy nie zaczną traktować jako przedwczesnych decyzji wydanych bez przeprowadzenia wszystkich możliwych dowodów (częste sytuacje sprawach o podleganie ubezpieczeniom lub podstawę wymiaru składek, kiedy płatnik składek lub ubezpieczony po wydaniu negatywnej dla niego decyzji i poznaniu argumentacji Zakładu uaktywniają się dowodowo przedstawiając istotne dla sprawy fakty i potwierdzające je dowody).	W uwzględnieniu uwagi zrezygnowano z projektowanej normy.
art. 477 ¹⁴ § 2 ^{1 i 2}	SA Poznań	Pozostawienie treści tego przepisu w projektowanym brzmieniu to jest wyłączenie możliwości uchylania decyzji z powodu ich rażącej sprzeczności z prawem w sprawach w tym przepisie wymienionych będzie oznaczało, iż w sprawach należących do właściwości sądów okręgowych przepis ten pozostanie praktycznie martwy, skoro wyklucza się możliwość uchylenia decyzji w sprawach dotyczących emerytury, renty i kapitału początkowego. W tej kwestii jest jednak niejasność, bowiem w projekcie ustawy mówi się o wykluczeniu możliwości uchylania decyzji w tego rodzaju sprawach ze względu na wady wymienione w art. 467 § 4 kpc podczas gdy w uzasadnieniu projektu ustawy jest mowa o wykluczeniu możliwości uchylania decyzji organów rentowych także z powodu rażącego naruszenia prawa (art. 476 § 6 kpc), co zdaje się oznaczać wykluczenie możliwości uchylania decyzji w kategorii spraw wymienionych w art. 477 ¹⁴ § 2 ² kpc w ogóle.	Uwaga nieuwzględniona Nie wydaje się, by uzasadnienie projektu pozostawało w sprzeczności z treścią proj. art. 467 § 4 i 477 ¹⁴ § 2 ¹⁻² k.p.c. Potrzeba wprowadzenia poszczególnych wyjątków od zasady z art. 477 ¹⁴ § 2 k.p.c. nie budzi wątpliwości, a ich zakresy wynikają z treści odnośnych przepisów.
	ZUS	1) Zakres pojęcia „decyzje w przedmiocie emerytury lub renty” jest szeroki. W tym pojęciu mieszczą się nie tylko decyzje przyznające emeryturę lub rentę, ale również inne decyzje, np. decyzje zobowiązujące do zwrotu nienależnie pobranej emerytury i renty. Stąd też, wobec projektowanego brzmienia art. 477 ¹⁴ § 2 ¹ k.p.c., pojawiają się wątpliwości interpretacyjne odnośnie rzeczywistych intencji projektodawcy co do rodzaju i zakresu decyzji wydawanych w sprawach emerytalno-rentowych, które nie będą uchylane mimo stwierdzonej wadliwości. Wątpliwości te wydają się być szczególnie uzasadnione wobec treści uzasadnienia do projektu ustawy, zgodnie z którym celem wprowadzenia art. 477 ¹⁴ § 2 ² k.p.c. jest wyeliminowanie sytuacji, w	Uwagi nieuwzględnione 1) Użyte w proj. art. 477 ¹⁴ § 2 ² sformułowanie „decyzja w przedmiocie emerytury lub renty” winno być rozumiane szeroko, czyli nie tylko jako decyzja o przyznaniu emerytury lub renty, lecz jako każda decyzja przyznająca, kształtująca bądź odbierająca uprawnienie do emerytury lub renty. Jeżeli praktyka orzecznicza wykaże w przyszłości, że wyłączenie to jest zbyt szerokie, będzie można je ograniczyć, jednakże na obecnym etapie rozwoju procedury ostrożność nakazuje utrzymać niedopuszczalność uchylenia takiej decyzji.

		której ubezpieczony byłby narażony na utratę środków utrzymania w związku ze zwłoką w przyznaniu świadczenia, spowodowaną uchYLENIEM decyzji. Pojawia się zatem pytanie, czy każda decyzja, niezawierająca elementów wskazanych w art. 467 § 4 kpc, która została wydana w sprawie świadczenia emerytalnego lub rentowego, m.in. decyzja zobowiązująca do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, podlegać będzie wyłączeniu spod możliwości uchYLENIA jej przez sąd, czy też takiemu wyłączeniu powinna podlegać wyłącznie decyzja przyznająca emeryturę lub rentę. 2) Użyte w art. 477¹⁴ § 2² k.p.c. pojęcie „decyzji w przedmiocie emerytury lub renty” nie obejmuje decyzji w sprawach innych świadczeń długoterminowych, np. w sprawie nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych lub świadczeń przedemerytalnych, wydawanych przez organy rentowe, od których przysługuje również odwołanie do sądu w terminie i na zasadach przewidzianych w k.p.c. Uwzględniając ponadto brzmienie powołanego wyżej fragmentu uzasadnienia do projektu ustawy powstaje wątpliwość czy istotnie celem projektodawcy jest zawężenie stosowania art. 477¹⁴ § 2² k.p.c. wyłącznie do decyzji w przedmiocie emerytury lub renty. 3) Zawarte w art. 477¹⁴ § 2² k.p.c. odesłanie do art. 467 § 4 k.p.c. wskazuje, że nie będą uchylane decyzje w przedmiocie emerytury lub renty, ustalenia stopnia niepełnosprawności ani ustalenia wysokości kapitału początkowego, które nie zawierają podstawy prawnej i faktycznej, wskazania sposobu wyliczenia świadczenia, stosownego pouczenia o skutkach prawnych decyzji i trybie jej zaskarżenia. Zgodnie z definicją zawartą w projektowanym art. 476 § 6 k.p.c., decyzją wydaną z rażącym naruszeniem prawa jest w szczególności decyzja niezawierająca oznaczenia stron, nie wskazująca sposobu obliczenia objętego nią świadczenia, wydana przez osobę do tego nie uprawnioną, wydana bez podstawy prawnej lub przedwczesna. Uwzględniając cel projektowanego art. 477¹⁴ § 2² k.p.c. wskazany w uzasadnieniu projektu wydaje się, że ograniczenie wyłączenia możliwości uchYLENIA do decyzji, które nie zawierają elementów wskazanych w art. 467 § 4 k.p.c., może utrudnić osiągnięcie tego celu.	2) Uwaga trafnie wskazuje, że skoro podstawą wyłączenia decyzji w przedmiocie emerytury lub renty jest konieczność zapewnienia środków utrzymania ubezpieczonemu, to ta sama konieczność występuje w przypadku długoterminowych świadczeń z ubezpieczenia społecznego o charakterze zbliżonym do emerytury lub renty. Proj. art. 477¹⁴ § 2² powinien zatem zostać uzupełniony o wzmianki o decyzjach w przedmiocie tych świadczeń. Ponieważ jednak termin „świadczenia długoterminowe” nie jest zdefiniowany w ustawie, uzupełnienie mogłoby nastąpić tylko poprzez wyliczenie odpowiednich rodzajów świadczeń. Uwzględnienie tej uwagi byłoby zatem możliwe dopiero po wskazaniu przez ZUS <u>świadczeń, które powinny zostać objęte zakresem zastosowania proj. art. 477¹⁴ § 2².</u> 3) Uwaga trafnie odczytuje planowany wzajemny stosunek proj. art. 477¹⁴ § 2² do art. 467 § 4 i do proj. art. 467 § 6. U podstawy tak szeroko zakreślonego wyłączenia leżą względy analogiczne, jak w przypadku opisanym w wyżej.
art. 278 ²	ZUS	Projektowany przepis w istocie stwarza możliwość dopuszczenia w postępowaniu cywilnym opinii prywatnej sporządzonej na wniosek jednej ze stron, co stoi w sprzeczności z projektowanym przepisem art. 278¹ k.p.c., który wyjątkowo dopuszcza dowód z opinii sporządzonej na zlecenie organu władzy publicznej w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę. Na gruncie tego unormowania pojawia się obawa, że dopuszczenie w sprawie dowodu z przesłuchania świadka - eksperta może zwolnić sąd z konieczności powołania biegłego z listy (str. 56 uzasadnienia projektu). Z uwagi na powyższe oraz na specyfikę	Uwaga nieuwzględniona Instytucja „świadka-eksperta” wprowadzana w proj. art. 278² faktycznie niesie ze sobą pewne zagrożenia, aczkolwiek zawarty w uwadze wniosek, że w praktyce równa się wprowadzeniu opinii prywatnej, jest zbyt daleko posunięty. Nie wydaje się również, by pozostawała w sprzeczności z regulacją z proj. art. 278¹ k.p.c., ponieważ dotyczą one zupełnie rozbieżnych sytuacji. Uwaga trafnie dostrzega, że wprowadzenie tej możliwości ma na celu właśnie rezygnację z uzyskiwania dowodu z opinii biegłego w

		spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych dotyczących sporów na tle niezdolności do pracy (tzw. spraw orzecznich) należy wyłączyć ten środek dowodowy w tej kategorii sporów sądowych	standardowym trybie. Podobnie, jak przy omówionym wcześniej pisemnym trybie złożenia zeznań, zagrożenia związane z takim trybem przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego przy odpowiednim postępowaniu sądu pozostają na poziomie na tyle akceptowalnym, że nie wykluczają wykorzystania go do usprawienia postępowania (choćby i w niewielkiej liczbie spraw). Nie jest natomiast jasne, dlaczego specyfika spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych miałaby wykluczać korzystanie z tego trybu składania opinii. Ocenę uwagi w tym zakresie można byłoby powziąć dopiero po przedstawieniu szczegółowego objaśnienia, czego nie uczyniono.
Uwaga ogólna Odrębne postępowanie w sprawach gospodarczych	Krajowa Izba Radców Prawnych	Takie postępowanie istniało już w k.p.c, ale było przedmiotem krytyki, szczególnie z uwagi na rygoryzm tego postępowania, zaś przepisy w tym zakresie zostały uchylone. Podmioty prowadzące działalność gospodarczą nie stanowią jednolitej grupy. Tylko niewielka część z nich dysponuje fachową pomocą prawną. W większości to osoby fizyczne prowadzące działalność na niewielką skalę. Trudno zatem jednakowo traktować spółkę akcyjną dysponującą własnym departamentem prawnym i osobę fizyczną prowadzącą jednoosobową działalność gospodarczą. Ponadto, zarówno w obecnym Kodeksie postępowania cywilnego, jak i w projekcie ustawy przewidziane zostały instytucje, które w wystarczającym zakresie dyscyplinują strony postępowania w przedstawianiu ich twierdzeń i dowodów. W efekcie brak jest uzasadnienia do ponownego przywracania postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych w sytuacji, gdy przepisy ogólne Kodeksu postępowania cywilnego w sposób obiektywny realizują te same funkcje. Argumenty przedstawiane w literaturze za zniesieniem odrębnego postępowania gospodarczego, które nie straciły one na aktualności. 1) uwzględniając prawo materialne, sprawy gospodarcze nie różnią się znacząco od analogicznych spraw cywilnych toczących się z udziałem stron niebędących przedsiębiorcami; 2) nie można przenosić wprost wymogu profesjonalnego działania w określonej branży na przebieg procesu cywilnego, ponieważ w procesie profesjonalizm dotyczy wiedzy prawniczej i jej praktycznego stosowania. 3) wprowadzenie kolejnego postępowania odrębnego doprowadziło do zjawiska krzyżowania się lub zazębiania się zakresów przedmiotowych postępowań odrębnych (np. gospodarcze i upominawcze). W konsekwencji, przepisy regulujące te postępowania kumulowały się, z czym wiązała się potrzeba rozwiązywania występujących kolizji. Należy mieć na uwadze, że wskazane problemy z pewnością ponownie staną się przedmiotem dyskusji oraz należałoby je uwzględnić na etapie decyzji o ponownym wprowadzeniu do procedury cywilnej postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9¹

SA Warsz awa	Krytycznie oceniana jest propozycja przywrócenia postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych w kształcie przedstawionym w projekcie. W tej części, jak zwracają uwagę sędziowie orzekający w pionie gospodarczym, projekt cechuje jednostronność oceny zjawisk, które w istocie mają bardziej skomplikowany, wieloaspektowy charakter. Twórcy projektowanych zmian nie uwzględniają doświadczeń w zakresie stosowania określonych rozwiązań, w szczególności istotnych zastrzeżeń do obostrzeń procesowych w postępowaniu w sprawach gospodarczych z lat 2000-2012, które negatywnie wpływały na słusność wydawanych orzeczeń. Sędziowie zwracają uwagę, że założony cel ustawy ma zostać osiągnięty kosztem ograniczenia praw stron do rzetelnego procesu i złamania naczelných zasad postępowania cywilnego tj. prawdy materialnej, kontrydiktoryjności, ustności i bezpośredniości. W efekcie stosowania projektowanych przepisów to jednak sądy będą obciążane odpowiedzialnością za nadmierny formalizm i niesprawiedliwe rozstrzygnięcia. planowane zmiany w „procedurze ogólnej” umożliwiające pominięcie spóźnionych zarzutów i dowodów, tworzenie planów rozprawy, są wystarczającymi narzędziami do przyspieszenia postępowania bez potrzeby wprowadzania odrębnej procedury gospodarczej. Wprowadzenie odrębnej procedury i do tego z opcją „opt-out” może skutkować przedłużeniem postępowania, a nie jego przyspieszeniem. Należy także przemyśleć, czy próba ograniczenia możliwości dopuszczania dowodów osobowych przed sądem gospodarczym jest konieczna i celowa. Takie ograniczenie może spowodować lawinę niesprawiedliwych wyroków i frustrację u przedsiębiorców. Nadmierny rygoryzm dowodowy spowoduje, że polska procedura przestanie gwarantować stronom prawo do rzetelnego procesu. Przyspieszenie postępowania może być osiągnięte bez potrzeby odbierania możliwości dowodzenia swoich twierdzeń stronom. Planowane zmiany doprowadzą do tego, że sądy gospodarcze będą wydawać wyroki, a nie rozstrzygać spory, co stanowi zaprzeczenie istoty wymiaru sprawiedliwości.	Uwaga nieuwzględniona Faktem jest, że instytucje wprowadzane przez projekt – skuteczne narzędzia do organizacji postępowania i do przeciwdziałania nieuczciwej grze procesowej stron – w dużej mierze mają charakter obostrzeń w wykonywaniu przez strony ich uprawnień procesowych. Tym niemniej kasandryczne zapowiedzi, że projektowane zmiany ograniczą prawo stron do rzetelnego procesu, łamią naczelne zasady procesu cywilnego, wprowadzą nadmierny formalizm i spowodują niesprawiedliwe rozstrzygnięcia, są zdecydowanie przesadzone w obliczu tego, że instytucje wprowadzane przez projekt przeciwdziałają konkretnym patologicznym zjawiskom, mają konkretne cele, ograniczony zakres i określone podstawy stosowania. Nie ma informacji, by w systemach prawnych innych państw, w których od dawna są stosowane, prowadziły do negatywnych następstw. Przeciwnie: to właśnie wieloletnie zaniedbanie we wprowadzaniu tych zmian, od dawna potrzebnych w polskim procesie cywilnym, doprowadziło do systemowego naruszenia prawa do sądu w dzisiejszej Polsce, polegającego na przewlekłości postępowań – która wszelkie formalne gwarancje prawa do sądu sprowadza do pustych sloganów na zasadzie <i>justice delayed is justice denied</i>. Oczywiście, dotychczasowy brak w regulacji procesu cywilnego skutecznych narzędzi do organizacji postępowania i do przeciwdziałania nieuczciwej grze procesowej stron jest tylko jednym ze źródeł tej przewlekłości – obok nadmiernego obciążenia sądów i sędziów. Jednakże ten właśnie katastrofalny stopień obciążenia tym bardziej czyni koniecznymi projektowane zmiany – i konieczność ta dotyczy spraw gospodarczych w jeszcze większym stopniu, niż zwykłych spraw cywilnych. W świetle pogarszającej się sprawności postępowań przed sądami gospodarczymi nie przekonuje zawarte w uwadze twierdzenie, że ogólnoprosesowe instrumenty dyscyplinujące strony wystarczą do usprawnienia postępowań w sprawach gospodarczych. Powody przyjęcia w projektowanym postępowaniu gospodarczym ostrzejszych ograniczeń dowodowych zostały wskazane w uzasadnieniu projektu; są zresztą oczywiste. Odejście od tych ostrzejszych ograniczeń niweczyłoby zakładane usprawnienie postępowania w sprawach gospodarczych. Zapowiedzi dysfunkcji sądów gospodarczych wskutek procedowania w nowym postępowaniu odrębnym wydają się wyolbrzymione. W odróżnieniu od postępowania gospodarczego obowiązującego w latach 1989-2012 projektowane przepisy przewidują instytucje

			zapobiegające niemożliwości obrony praw stron spowodowanej ich nieprofesjonalizmem. Dotyczy to również opisanej w uwadze sytuacji sprawy gospodarczej obejmującej spór konsumenta z profesjonalnym przedsiębiorcą. Twierdzenie, że uprawnienie stron do żądania rozpoznania sprawy z pominięciem postępowania gospodarczego spowoduje chaos „w referatach sędziów”, wydaje się grubo przesadzone. Źródłem tego rodzaju trudności nie będzie odrębne postępowanie gospodarcze, lecz dzisiejsze katastrofalnie wielkie obciążenie sędziów i sądów gospodarczych. Ten problem dotyczy jednak polskich sądów powszechnych w ogóle, nie tylko sądów gospodarczych. Jego rozwiązaniu służą inne prace prowadzone przez MS.
	SA Kraków	Zbędne reaktywowanie postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych. Dotychczasowe rozwiązania są wystarczające - przy prawidłowej metodyce pracy - dla zapewnienia sprawności postępowań sądowych.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których wprowadzono odrębne postępowanie w sprawach gospodarczych, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających odstępnie od przyjętej koncepcji.
	ORA Łódź	Należy jednoznacznie skrytykować wprowadzenie na powrót skrajnie sformalizowanego postępowania w sprawach gospodarczych. Projektodawca zdaje się wychodzić z błędnego założenia, że każdy przedsiębiorca to duże przedsiębiorstwo, z odpowiednim zapleczem kadrowo-prawnym, które jest w stanie sprostać wymogom opisanym w nowym dziale IVF. Tymczasem gro przedsiębiorców to osoby prowadzące jednoosobową drobną działalność gospodarczą, które tym wymogom nie są w stanie z przyczyn obiektywnych sprostać. Przedsiębiorcy również przysługuje konstytucyjne prawo do sądu, zaś wprowadzone uregulowania godzą w jego istotę.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których wprowadza się szczególną regulację postępowania w sprawach gospodarczych, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. Argumentacja przytoczona w uwadze nie przełamuje tych powodów, wobec czego w całości pozostają one w mocy. Dodatkowo tylko należy wskazać, że: - projektowane przepisy nie przewidują elektronicznej korespondencji przedsiębiorcy z sądem, a tylko udzielenie tą drogą pouczenia, co oznacza, że kasandryczne zapowiedzi pozbawienia przedsiębiorcy prawa do wypoczynku i urlopu są raczej słabo podbudowane, - uwaga myli termin do złożenia pisma uzupełniającego (proj.art. 479⁸² § 3 k.p.c.) z terminem do złożenia odpowiedzi na pozew (proj.art. 205¹ § 1 k.p.c.), - umowa dowodowa, jak każda inna czynność procesowa, podlega ocenie przez sąd, również w aspekcie ewentualnego nadużycia pozycji przez jedną ze stron, - podjęcie próby koncyliacyjnego rozwiązania sporu bynajmniej nie zmusza wierzyciela do odstąpienia od należnego mu świadczenia; wzajemne ustępstwa nie muszą polegać na takiej rezygnacji.
art. 479 ⁸¹ § 1 i 4	SA Wrocław	Zobowiązanie do pouczenia strony o treści m.in. art. 479 ⁸² k.p.c. z rygorem przyjęcia pozbawienia strony możliwości działania w razie braku pouczenia wydaje się sprzeczne z dyspozycją art. 479 ⁸² k.p.c. Przepis ten wprowadza ustawową prekluzję dowodową. Strona zobowiązana będzie do podania wszystkich twierdzeń i dowodów w pierwszym piśmie	Uwaga nieuwzględniona Pouczenie strony, że ma obowiązek zgłosić wszystkie twierdzenia i dowody albo w pierwszym piśmie, albo, najpóźniej, na wezwanie sądu, nie stoi w sprzeczności z wezwaniem jej do tego zgłoszenia.

		procesowym, a jednocześnie na skutek tego pisma będzie pouczana o takim obowiązku, co samo w sobie nie rodzi uprawnienie do uzupełniania wniosków dowodowych, czemu przepis art. 479 ⁸² k.p.c. miał zapobiegać.	
art. 479 ⁸¹ § 1	SA Poznań	Stosowanie pouczeń, o których mowa w § 1, winno być ograniczone tylko do stron niereprezentowanych przez fachowych pełnomocników, ewentualnie należałoby pouczać tylko strony bezpośrednio, nawet jeśli mają fachowych pełnomocników, ale nie sposób zrozumieć, po co przysyłać wyciągi z k.p.c. adwokatom i radcom prawnym.	Uwagę uwzględniono proponując nowe brzmienie przepisu
art. 479 ⁸¹ § 2	SA Poznań	W zdaniu pierwszym niepotrzebnie przewidziano, że pouczenia przesyła się w przypadku pisma dotkniętego brakami dopiero po ich usunięciu. Przecież jeżeli pismo jest dotknięte brakami, a sąd wzywa do ich usunięcia (uzupełnienia), to mógłby od razu przy okazji przesłać już pouczenia, co przyspieszyłoby postępowanie i ograniczyło ilość zarządzeń sądu, czasu pracy sekretariatu, jak i na kosztach przesyłek sądowych; za zbędne uważam zdanie drugie - przecież wystarczy raz (jednym „kanałem”) pouczyć stronę, podwójne przysyłanie pouczeń jest zwykłą przesadą.	Uwaga nieuwzględniona Spostrzeżenia zawarte w uwadze, w świetle powodów wskazanych w uzasadnieniu projektu, nie uzasadniają odstępiania od rozwiązań zawartych w proj. art. 479 ⁸¹ § 2 ani ich zmiany.
art. 479 ⁸¹ § 3	SA Poznań	Jeżeli strona otrzymała wcześniej już stosowne pouczenia na piśmie czy drogą elektroniczną, to kolejne pouczenie stanowi nadgorliwość.	Uwaga nieuwzględniona Spostrzeżenia zawarte w uwadze, w świetle powodów wskazanych w uzasadnieniu projektu, nie uzasadniają odstępiania od rozwiązań zawartych w proj. art. 479 ⁸¹ § 3 ani ich zmiany.
art. 479 ⁸¹ § 4	SA Poznań	fragment „chyba że zostanie wykazane” - rodzi poważną wątpliwość kto w istocie miałby kwestię tę wykazywać, druga strona, czy też sąd I lub II instancji, wg mnie kwestia, czy strona została pozbawiona obrony swych praw. to kwestia oceny opartej na całokształcie okoliczności sprawy a nie wykazywania, wystarczające będzie użycie formuły "chyba że".	Uwaga nieuwzględniona Zawarty w proj. art. 479 ⁸¹ § 4 wymóg wykazania braku wpływu ma na celu jednoznaczne wskazanie, że nie jest to ocena obciążająca sąd, lecz obowiązek wykazania ciąży na zainteresowanej stronie. Pozostałe spostrzeżenia zawarte w uwadze, w świetle powodów wskazanych w uzasadnieniu projektu, nie uzasadniają odstępiania od rozwiązań zawartych w proj. art. 479 ⁸¹ § 2-3 ani ich zmiany.
art. 479 ⁸²	KIRP	W art. 479 ⁸² k.p.c. wprowadza się podwyższoną prekluzję dowodową, w przypadku, gdy przepisy o posiedzeniu przygotowawczym tworzą już ku temu ramy prawne.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .
art. 479 ⁸² § 1	PZZW	Zbyt daleko idący jest art. 479 ⁸² . Przepis chybiony, ponieważ termin na złożenie odpowiedzi w postaci tygodnia powinien być liczony nie od momentu wezwania, a momentu doręczenia tego wezwania. Zapis ten z całą pewnością może mieć negatywny wpływ na sytuację wierzycieli w postępowaniu gospodarczym.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹
art. 479 ⁸² § 3	Rzecznik Finansowy	W piśmie o którym mowa w tym paragrafie, strona powinna również oświadczyć, że powołała wszystkie twierdzenia i dowody (analogicznie jak w przypadku pisma, wskazanego w art. 479 ⁸² § 1 k.p.c.) pod rygorem utraty prawa ich powoływania w dalszym etapie postępowania.	Uwaga nieuwzględniona Oświadczenie, o którym mowa w proj. art. 479 ⁸² § 1 k.p.c., stanowi tylko wyjątek pozwalający uniknąć zbędnego już w tym przypadku wezwania do powołania wszystkich faktów i dowodów – i przez to przyspieszyć tok czynności. Nie ma więc potrzeby

			powtarzać go po wezwaniu.
art. 479 ⁸² § 4	SA Poznań	Proponuje się następujące brzmienie tego przepisu: „W takim przypadku twierdzenia i dowody zgłoszone z naruszeniem tego obowiązku podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe, albo że potrzeba powołania wynikła później. W takim przypadku dalsze twierdzenia i dowody na ich poparcie powinny być powołane w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym ich powołanie stało się możliwe lub wynikła potrzeba ich powołania. Sąd może jednak dopuścić niezgłoszone wcześniej twierdzenia lub dowody, jeśli ich powołanie nie spowoduje przedłużenia postępowania w sprawie”. Ponadto dochodzi kwestia analogicznego uregulowania, że zaprzeczenie jest także twierdzeniem, albo należałoby uzupełnić § 1 i § 3 art. 479⁸² albo kwestię tę uregulować w przepisach ogólnych o czynnościach procesowych. Nie może być tak, że strona przed zamknięciem rozprawy nagle zaprzeczy pewnym twierdzeniom strony przeciwnej zgłoszonym na początku procesu, które dotąd wydawały się bezsporne, bo wówczas otworzy to drugiej stronie prawo do powołania nowych dowodów w celu wykazania swych twierdzeń (dopiero wtedy zaprzeczonych), których wcześniej nie wykazywała, bo nie było takiej potrzeby (przy uwzględnieniu art. 229 i 230 k.p.c.).	Uwaga częściowo uwzględniona. Zaproponowano nowe brzmienie przepisu.
	PZZW	Przepis w pewnym stopniu jest nietrafiony. W opinii PZZW, możliwość zgłoszenia takiego dowodu jest zgodna z interesem wierzycieli, jednak sam termin na zgłoszenie jest zdecydowanie za krótki. Sam przepis nie wskazuje co oznacza według ustawodawcy „od dnia, w którym ich powołanie stało się możliwe lub wynikła potrzeba ich powołania”. Przytoczony zapis komentowanego przepisu wskazuje na jego niejednoznaczność. Z punktu widzenia wierzycieli może to doprowadzić do negatywnych konsekwencji po ich stronie. W pracach nad projektem, ustawodawca powinien skupić się na tym zapisie i bardziej go sprecyzować. W opinii PZZW właściwym terminem byłby termin miesięczny na powołanie spóźnionych twierdzeń i dowodów	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹
art. 479 ⁸³	SA Wrocław	§ 1 - może prowadzić do <u>przedłużenia postępowania</u>. Gdy strona będzie niezasadnie domagać się rozpoznania sprawy z pominięciem przepisów o postępowaniu gospodarczym, czas niezbędny na wyjaśnienie tej kwestii okaże się zmarnowany. Ostatecznie należy uznać, że każdy przedsiębiorca winien być traktowany w równy sposób. Można rozważyć wyłączenie z zakresu postępowania gospodarczego spraw rozpoznawanych przez sąd gospodarczych a dotyczących osób niebędących przedsiębiorcami (np. w przypadku roszczeń z art. 299 k.s.h.).	Uwaga nieuwzględniona Skoro możliwość wyłączenia przepisów o postępowaniu gospodarczym musi zostać zapewniona, to musi istnieć również wypadkowe postępowanie w tej kwestii; zostało ono tak zredukowane, by opóźnienie ograniczyć do minimum.
	SA Poznań	Budzi wątpliwość ostatnia część przepisu - wydaje się, że druga strona może mieć dużą trudność w pozyskaniu dowodu, że strona składająca wnioski nie jest uprawniona do jego złożenia; proponuję takie	W uwzględnieniu uwag zgłoszonych do projektowanego przepisu, rozpoznanie sprawy z pominięciem przepisów odrębnych w sprawach gospodarczych dopuszczono w odniesieniu do osób nie

		rozwiązanie, że „...strona przeciwna w terminie tygodnia od powzięcia wiadomości o tym wniosku, może zażądać, by strona składająca wniosek przedłożyła decyzję ustalającą wysokość podatku dochodowego w formie karty podatkowej; w takiej sytuacji sąd zobowiązuje składającego wniosek do przedłożenia decyzji ustalającej wysokość podatku dochodowego w formie karty podatkowej w terminie tygodnia, pod rygorem utraty prawa do rozpoznania sprawy z pominięciem przepisów niniejszego działu. W razie bezskutecznego upływu terminu sąd rozpozna sprawę przy zastosowaniu przepisów niniejszego działu”.	będących przedsiębiorcami bądź osób fizycznych będących przedsiębiorcami. Weryfikacja w CEIDG statusu przedsiębiorcy nie jest czasochłonna i nie wpłynie negatywnie na sprawność postępowań.
	KIRP	Przepis § 2 budzi wątpliwości. Taki wniosek może złożyć również strona niebędąca przedsiębiorcą, przy czym przewodniczący może ograniczyć termin składania takich wniosków. Wynika z tego, że nawet jeśli strona nie jest przedsiębiorcą, w określonych sytuacjach jej sprawa może zostać rozpoznana w odrębnym postępowaniu gospodarczym, które zgodnie z założeniami jest bardzo rygorystyczne pod względem prekluzji dowodowej oraz dla osób niebędących przedsiębiorcami może stanowić niepotrzebne ograniczenie ich praw. Może to być szczególnie rażące z uwagi na niektóre skutki związane z ograniczeniami w tym postępowaniu. Projektowany art. 479 ⁸¹ § 7 k.p.c. zakłada bowiem przykładowo skrócenie terminu do wznowienia postępowania, czy też podjęcia zawieszonego postępowania - z czego należałoby zrezygnować.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹
	Rzecznik Finansowy	Poddano pod rozagę rozszerzenie kręgu podmiotów, o których mowa w niniejszym przepisie o mikroprzedsiębiorców w rozumieniu w rozumieniu art. 104 ustawy swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 2168). Wydaje się że ogólnie przyjęta zasada wskazująca, że zawodowy charakter wykonywanej działalności gospodarczej pozwala traktować wszystkich przedsiębiorców jako świadomych uczestników rynku finansowego, od których można oczekiwać należytej staranności obejmującej znajomość obowiązujących przepisów prawa oraz następstw z nich wynikających w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej, w praktyce bardzo często nie znajduje zastosowania przede wszystkim w przypadku drobnych przedsiębiorców. Stąd też zasadnym wydaje się większa ochrona takich podmiotów.	Patrz SA Poznań-
art. 479 ⁸⁴	Rzecznik Finansowy	Wątpliwości wzbudza, że projektowany art. 479 § 3 k.p.c. dopuszcza sytuację, w której sąd gospodarczy może rozpoznać sprawę, która nie jest sprawą gospodarczą, w sytuacji, gdy jednocześnie w projekcie zmian ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych wprowadza się w dwóch przypadkach takie określenie (zdefiniowanie) sprawy gospodarczej, wskutek którego za sprawę gospodarczą uznaje się daną sprawę tylko z tego powodu, że orzekł w niej sąd gospodarczy (art. 10b ust. 2 pkt 10 i 11). W ocenie Rzecznika	Uwagę częściowo uwzględniono. Formalnie rzecz biorąc uwaga jest trafna. Tym niemniej jej uwzględnienie doprowadziłoby do tego, że sąd gospodarczy nie byłby władny nadać klauzuli wykonalności własnemu orzeczeniu i tylko w tym celu musiałby sprawę przekazywać sądowi cywilnemu. Byłoby to oczywiście dysfunkcyjne, wobec czego projektowanych przepisów nie należy zmieniać. Uwaga trafnie wskazuje brak regulacji, w jakim postępowaniu

		Finansowego słusznym wydaje się doprecyzowanie, że w wypadku, o którym mowa w art. 479⁸⁴ § 3 k.p.c, tj. sprawy rozpatrzonej przez sąd gospodarczy, z pominięciem przepisów dotyczących postępowania w sprawach gospodarczych, taka sprawa nie będzie stanowiła sprawy gospodarczej w rozumieniu projektowanych zmian w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ponadto, nie określono w jakim trybie będzie rozpatrywana sprawa gospodarcza, która z uwagi na upływ terminu określonego w art. 479⁸⁴ § 1 nie została przekazana do sądu gospodarczego.	powinna być rozpoznawana sprawa gospodarcza nie przekazana w terminie innemu sądowi. Dlatego też zaproponowano uzupełnienie regulacji w tym przedmiocie.
art. 479 ⁸⁵ § 1-3	KIRP	Ograniczenie możliwości wnoszenia zarzutu potrącenia oraz wyłączenie możliwości występowania z powództwem wzajemnym, z pewnością nie przyczyni się do zmniejszenia liczby spraw gospodarczych, a wręcz zwiększy ich ilość.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹
	NRA	Wątpliwości budzi brak możliwości rozpoznania kilku roszczeń w toku postępowania. W stosunkach gospodarczych możliwe jest powstanie pomiędzy stronami roszczeń, których podstawy faktyczne będą ze sobą powiązane i rozpoznanie ich w odrębnych postępowaniach nie przyczyni się w takim przypadku do usprawnienia, a jedynie statystycznie pozwoli na skrócenie czasu rozpoznawania spraw. Wątpliwe jest także całkowite wyłączenie możliwości wykazania złożenia oświadczenia wiedzy lub woli dowodem innym niż dokument. Projekt zdaje się w tym zakresie zakładać, że w stosunkach pomiędzy przedsiębiorcami w ogóle nie można złożyć oświadczeń ustnych.	Uwaga nieuwzględniona Krytyczne uwagi zawarte w tym dziale zostały oparte na twierdzeniu, że „praktyka pokazała (...), że formalizacja postępowania pomiędzy przedsiębiorcami nie jest rozwiązaniem właściwym dla usprawnienia przebiegu tego rodzaju postępowań”. Pomijając już, że odrębności dawnego postępowania gospodarczego nie polegały jedynie na jego „formalizacji”, to fakt późniejszej recepcji większości tych odrębności do przepisów regulujących „ogólny” proces czyni to twierdzenie co najmniej wątpliwym. Wyjaśnienia wymaga, że: - idea regulacji umowy dowodowej nie jest oparta na założeniu, że strony będą uznawać takie czy inne dowody za zbędne, lecz na tym, że uznają je za zbyt praco- i czasochłonne na wypadek ewentualnego procesu. Wyłączanie umową dowodową dowodów, które i tak byłyby zbędne, odbierałoby takiej umowie znaczenie, - proj. art. 479⁸¹ § 2 nie przewiduje doręczeń elektronicznych w postępowaniu gospodarczym, a jedynie doręczenie tą drogą pouczenia, o którym mowa w tym paragrafie, - projekt nie zakazuje składania oświadczeń wiedzy i woli między przedsiębiorcami w formie ustnej, lecz skłania do ich utrwalania – dla uniknięcia późniejszych jałowych i przewlekłych przesłuchań.
art. 479 ⁸⁵ § 4	SA Wrocław	Właściwość umowna ma charakter właściwości wyłącznej (art. 46 k.p.c.) a taką sąd zobowiązany jest brać pod uwagę z urzędu. Nie ma racjonalnego uzasadnienia dla wyłączenia tej zasady w sprawach gospodarczych.	Uwaga nieuwzględniona Odstąpienie od uwzględniania z urzędu braku właściwości miejscowej pozwala oszczędzić czas na jej badanie i przekazywanie sprawy

art. 479 ⁸⁵ § 6 i 7 art. 479 ⁸⁵ § 6	NRA	Wątpliwości budzi także skrócenie terminów na podjęcie zawieszonego postępowania oraz wznowienie postępowania. Pomimo specyficznego charakteru spraw gospodarczych, nieuzasadnione wydaje się skracanie terminów procesowych wyłącznie z uwagi na fakt, że dotyczą one przedsiębiorców.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 479 ⁸⁵ § 1-3
art. 479 ⁸⁶	SA Poznań	Zaproponowano wykreślenie przepisu z projektu. Jakkolwiek pomysł umowy dowodowej prima facie wydaje się ciekawy i służący przyspieszeniu części procesów, to jednak ostatecznie należy dostrzec bardzo poważne zagrożenia, jakie niesie ten przepis. W szczególności przepis ten może być wykorzystywany przez dużych przedsiębiorców w umowach zawieranych z małymi i mikroprzedsiębiorcami, narzucany im w celu uniknięcia w przyszłości odpowiedzialności za własną nierzetelność czy nieuczciwość. Przepis nie wyłącza możliwości zawarcia umowy dowodowej przed powstaniem sporu, a już na etapie nawiązywania stosunku prawnego i wydaje się, że właśnie przy nawiązaniu stosunku prawnego zawierana będzie jednocześnie umowa dowodowa, jako jedno z postanowień umowy zasadniczej (często tzw. „małym druczkiem”). Przykładowo wystarczy, że zakłady ubezpieczeń już w umowach ubezpieczenia mienia przedsiębiorstwa czy umowach ubezpieczenia auto-casco będą zawierać postanowienia w przedmiocie umowy dowodowej, wyłączając możliwość dopuszczenia w procesie dowodu z opinii biegłego; następnie będą wypłacać mocno zaniżone odszkodowania za szkodę (co już teraz często czynią), po czym w procesie o dopłatę do odszkodowania powód (ubezpieczony), na którym - w świetle art. 6 k.c. - spoczywać będzie ciężar wykazania wysokości szkody, nie mogąc powołać biegłego na okoliczność wysokości szkody (np. kosztów naprawy pojazdu, czy jego wartości), nie będzie miał żadnych szans na wygranie procesu z ubezpieczycielem. Analogiczne klauzule (umowy) dowodowe mogą być narzucane w umowach sprzedaż energii elektrycznej (co wyłączać będzie możliwość wykazania np. niesprawności licznika energii), czy umowach roboty budowlane z podwykonawcami. Słabsza strona stosunku prawnego będzie pozbawiana realnego prawa do sądu.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie przedstawia największe ryzyko związane z instytucją umowy dowodowej. Mimo wszystko jednak spodziewane korzyści wydają się przeważać nad zagrożeniami na tyle, że ryzyko to jest akceptowalne. Jeżeli w praktyce funkcjonowania tej instytucji okaże się inaczej, instytucję tę trzeba będzie zmienić lub znieść.
	KIRP	Skuteczność umowy dowodowej została ograniczona w § 7 i uzależniona od oceny sądu, co ma niewątpliwie wydźwięk negatywny.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹
	Polski Związek Zarządzania Wierz	Przepis niepotrzebny. Jak wskazuje sam ustawodawca w uzasadnieniu projektu ustawy, wprowadzenie kolejnego czynnika wpływającego na przebieg procesu niewątpliwie niesie za sobą ryzyko komplikacji z prowadzeniem spraw, w których czynnik ten się pojawi. Mogą się pojawić wątki uboczne związane z kwestionowaniem istnienia umowy, jej waloru prawnego, treści itd. Z punktu widzenia wierzycieli może to powodować niedogodności. Pozwany będzie dążył do wykazania bezzasadności skierowanego przeciwko niemu powództwa.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹

		Dopuszczalność zawarcia takiej umowy będzie kolejną możliwością przeciągania postępowania przez pozwanego. Dodatkowo w razie spóźnionego zarzutu co do jej nieważności lub bezskuteczności, nie będzie on skuteczny. Wskazać również należy na możliwość zmuszenia do zawarcia umowy dowodowej przez mocniejszą stronę stosunku prawnego. Komentowany projekt jako swoje główne założenie wskazuje przyspieszenie postępowania. Dopuszczenie możliwości zawarcia takiej umowy stoi w sprzeczności z proponowanymi zmianami. W opinii PZZW zapis ten należy pominąć podczas pracy nad ustawą.	
	NRA	Skuteczność umowy doznaje ograniczenia. Zgodnie bowiem z projektowanym art. 479⁸⁶ § 7, fakty, które miałyby zostać wykazane dowodami wyłączonymi przez umowę sąd może ustalić na podstawie twierdzeń stron, a w przypadku, gdy ustalenia wymaga rozmiar wymaganego świadczenia samodzielnie ustalić jego wysokość na podstawie art. 322 k.p.c. Ideą umowy dowodowej jest przyjęcie przez strony, że dany środek dowodowy jest nieadekwatny dla dokonania ustaleń dotyczących spornej okoliczności. W przypadku jego wyłączenia, strony powinny te okoliczności wykazać za pomocą innych dowodów. Ograniczenie się do twierdzeń lub arbitralnej decyzji sądu nie wydaje się w tym zakresie rozwiązaniem prawidłowymi stanowi naruszenie gwarancji przestrzegania odpowiedniej procedury.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 479⁸⁵ § 1-3
art. 479 ⁸⁶ § 7	Rzecznik Finansowy	Niejednoznaczny jest zakres odesłania, tj. czy odpowiednie stosowanie art. 322 k.p.c. w zakresie ustalenia rozmiaru świadczenia oznacza, że można go zastosować we wszystkich sprawach gospodarczych, czy tylko w tych sprawach gospodarczych, które jednocześnie są także sprawami, o których mowa w art. 322 k.p.c.	Uwaga nieuwzględniona Z systematyki przepisów Kodeksu i celu odesłania zawartego w proj. art. 479⁸⁶ § 7 k.p.c. wydaje się dostatecznie jasno wynikać, że w zakresie przesłanek zastosowania instytucji z art. 322 k.p.c. przesłanki z proj. art. 479⁸⁶ § 7 k.p.c. wypierają stosowanie przesłanek z art. 322 k.p.c. – wobec czego kazuistyczne uszczegółowianie tego przepisu wydaje się zbędne. Zmiany tych przepisów będzie można rozważyć, jeżeli praktyka ich stosowania będzie rodzić problemy.
art. 479 ⁸⁷ § 1	KIRP	Wydaje się jednak, że w pewnych sytuacjach taki model procedowania może być nieuzasadniony z uwagi na charakter sprawy.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9¹
	SA Poznań	Przepis wydaje się zbędny a przy tym нефункциональный; oczywistym jest, że jeśli dana kwestia została udowodniona dokumentem, to dowód z zeznań świadka jest zbędny i jako taki podlega oddaleniu; jednocześnie przepis ten stwarza problem, gdyż jeśli w procesie zawniioskowano o świadka biegłego, to kierując się brzmieniem projektowanego przepisu należy najpierw dopuścić dowód z opinii biegłego, a dopiero potem ocenić, czy potrzebne są zeznania świadka; tymczasem w praktyce zeznania świadka mogą być przydatne dla biegłego, mieć wpływ na treść opinii (choćby wariantowo), a jeśli najpierw sporządzi się opinię, a dopiero potem przesłucha świadka, może zająć potrzeba sporządzenia	Uwaga nieuwzględniona Nie należy się spodziewać problemów ze stosowaniem § 1, skoro nie nastręcza go takie samo brzmienie art. 299; w sytuacji przedstawionej w uwadze logika wymaga przeprowadzenia dowodu z zeznań jako pierwszego i z całą pewnością nie będzie to naruszenie wynikającej zeń normy.

		opinii uzupełniającej, gdy ujawnią się w zeznaniach okoliczności, które mogą mieć wpływ na ostateczną treść opinii.	
art. 479 ⁸⁷ § 2	SA Poznań	Przepis w takim brzmieniu budzi poważne wątpliwości interpretacyjne, co skutkować będzie rozbieżnościami w orzecznictwie. W szczególności chodzi o kwestię, w jakiej sytuacji strona nie mogła przedstawić dokumentu „z przyczyn od niej niezależnych”. Czy oznacza to, że jeśli strony zawarły umowę ustną (choć miały możliwość zawrzeć umowę na piśmie), to oznacza już, że brak pisemnej umowy (dokumentu) jest zależny od strony (bo nic nie stało na przeszkodzie zawarciu umowy w formie pisemnej). Jeśli przyjąć taką interpretację, to wydaje się, że należałoby znowelizować kodeks cywilny, a ponadto przewidzieć 3-letni okres vacatio legis dla tego przepisu, trudno by strona która przed wejściem w życie ustawy zawarła legalnie ustną umowę (choć mogła pisemną) miała być pozbawiona szans na wygranie procesu, bo z przyczyn od niej zależnych nie zawarła umowy na piśmie. Czy też może chodzi tylko o sytuację, gdy strony zawarły umowę pisemną, ale strona nie może jej przedstawić, bo np. uległa zniszczeniu, spaleni, została skradziona itp. - to musiałoby jednak jasno z przepisu wynikać. Bez względu na interpretację, nic może przepis budzić już takich wątpliwości na etapie powstawania ustawy, kwestia ta wymaga jednoznacznego uregulowania, zwłaszcza, że skala problemu będzie ogromna (bardzo dużo roszczeń w sądach jest wywodzonych z ustnych umów).	Uwaga nieuwzględniona § 2 wyraźnie zaznacza, że chodzi o dokumentowanie (nie tylko na piśmie) zachowań stron w ramach łączącego je już stosunku prawnego, a nie o sam fakt powstania tego stosunku.
art. 479 ⁸⁸	SA Poznań	Przepis rodzi zbyt daleko idący skutek co może rodzić niebezpieczeństwa dla pozwanego przy wyroku zasądzającym. Można by wprowadzić taki skutek (tj. że wyrok zasądający świadczenie stanowi tytuł zabezpieczenia) w sytuacji, gdy w toku postępowania sądowego sąd ustalił choć raz, że pozwany nadużył prawa procesowego (co np. sąd stwierdzałby adnotacją na odpisie wyroku) - byłaby to dodatkowa konsekwencja za nadużywanie prawa procesowego, „bat” na próbujących przewlekać procesy, które to działania skądinąd świadczą o prawdopodobnych trudnościach płatniczych, co z kolei uprawdopodobnia istnienie interesu prawnego w zabezpieczeniu. W takim kształcie można rozważyć nawet rozszerzenie takiego skutku wyroków zasądzających na cały proces, a nie tylko postępowanie gospodarcze.	Uwaga nieuwzględniona Związek między dodatkowym walorem wyroku w sprawie gospodarczej a nadużyciem prawa procesowego jest zbyt luźny, by traktować ten walor jako sankcję tego nadużycia. Z kolei doświadczenia ze stosowaniem podobnych instytucji nie wydają się świadczyć o nadmiernych ryzykach z tym związanych
	KIRP	Zastrzeżenia budzi. 479 ⁸⁸ k.p.c. Proponowana sankcja jest nieproporcjonalna i nadmierna. Ewentualna sankcja za niewłaściwe zachowanie na etapie prób dobrowolnego rozwiązania sporu powinna ograniczać się tylko do kosztów związanych z tą próbą, a nie całym procesem. Ponadto, próby dobrowolnego rozwiązania sporu powinny być dobrowolne, a więc nakładanie sankcji za zaniechanie takiej próby należy ocenić jako niedopuszczalne. Tak restrykcyjne sankcje z pewnością nie będą stanowiły zachęty dla przedsiębiorców do korzystania z metod dobrowolnego rozwiązania sporu.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹ .

art. 1 pkt 155 i pkt 161	KRK	Całkowicie niezrozumiałe jest swoiste „zrównanie” zasad wydawania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i upominawczym, poprzez wprowadzenie każdorazowej treści nakazu, jako „nakazanie” pozwanemu zapłaty, w miejsce „orzeczenia” o obowiązku zapłaty w postępowaniu nakazowym (art. 491 k.p.c.) oraz przyznanie kompetencji do wydawania nakazów w obu postępowaniach referendarzom sądowym. Takie rozwiązanie przeczy zasadności istnienia dwóch rodzajów postępowań odrębnych, jak również narusza konstytucyjną zasadą wyłączności sądu do orzekania w sprawie. Niezależnie bowiem od zmienionej treści wydanego nakazu, w istocie nakaz wydany w postępowaniu nakazowym jest orzeczeniem, z daleko idącymi konsekwencjami (art. 492 k.p.c), wymagający oceny materiału dowodowego (art. 485 k.p.c).	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹
art. 479 ⁹¹ § 2	Rzecznik Finansowy	Wątpliwości wzbudza brak konieczności wskazania przez pozwanego w piśmie zawierającym środek zaskarżenia od nakazu zapłaty także faktów, z których pozwany wywodzi swe żądania i dowodów na potwierdzenie każdego z nich. Poddano pod rozagę także ewentualne wprowadzenie rygoru braku wskazania przez pozwanego faktów, z których pozwany wywodzi swe żądania i dowodów na potwierdzenia każdego z nich.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie zauważa odejście od obowiązku wskazywania faktów i dowodów w sprzeciwie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. Wprowadzone w ten sposób zróżnicowanie między postępowaniem nakazowym a upominawczym jest konsekwencją kasatoryjnego skutku sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym i w zamierzeniu stanowi jeden z czynników, które mają zmotywować powodów do szerszego używania postępowania nakazowego.
art. 1 pkt 155-167	SA Poznań	W kontekście celu ustawy, jakim jest usprawnienie postępowania, nowa regulacja stanowi istotny krok wstecz, niezgodny z celem ustawy. Chodzi mianowicie o konstrukcję, według której w zarzutach ani w sprzeciwie od nakazu zapłaty, poza samym wniesieniem środka zaskarżenia nakazu, strona nie musi podejmować merytorycznej obrony przed żądaniem pozwu, tj. zgłaszać twierdzeń i dowodów, jak to jest de lege lata i jak to jest w przypadku odpowiedzi na pozew (art. por. 479 ⁹¹ § 2, art. 493 § 2, uchylenie art. 503). Prowadzi to do wniosku, że sprzeciw/zarzuty nie zastępują, w projektowanym stanie prawnym odpowiedzi na pozew oraz że dopiero po wniesieniu sprzeciwu lub zarzutów, sąd zobowiązuje pozwanego do złożenia odpowiedzi na pozew. Wydłuża to już z gruntu czas postępowania (obecnie często referendarz sprawdza, czy sprzeciw jest wolny od braków formalnych np. 1-3 miesiące po jego wpłynięciu; gdy sędzia dostanie akta mijają np. kolejne 1-3 miesiące, zanim wyda pierwsze zarządzenie - o złożeniu odpowiedzi na pozew). Dochodzi czas wykonania zarządzenia i jego doręczenia pozwanemu. Otwiera się dla pozwanych dodatkowe pole do „legalnego” wydłużania procesu - nie dość, że np. pozwany złoży niepodpisany sprzeciw (by wymusić wezwanie o usunięcie braku formalnego sprzeciwu przez jego podpisanie), to jeszcze następny raz złoży niepodpisaną odpowiedź na pozew, by wymusić kolejne wezwanie do usunięcia braków formalnych odpowiedzi na pozew. Nikt nie wykaże	Uwaga nieuwzględniona Wskazane w uwadze zmiany w zakresie procesowej roli odpowiedzi na pozew i środków zaskarżenia od nakazów zapłaty są konsekwencją nowego ukształtowania systemu ograniczeń w powoływaniu twierdzeń i dowodów (proj. art. 205 ¹² § 2 i 205 ³ § 1-2) oraz wprowadzenia systemu organizacji postępowania. Przewidywana w uwadze długotrwałość wstępnej fazy postępowania, w tym także postępowania ze środkami zaskarżenia od nakazów zapłaty, o ile wystąpi, nie będzie skutkiem działania nowych regulacji, lecz nadmiernego obciążenia sądów – które wymaga innych rozwiązań, więc nie jest to argument przeciwko projektowanym rozwiązaniom. Ponadto, o ile nakaz zapłaty został wydany w postępowaniu gospodarczym, to wnosząc środek zaskarżenia strona jest obowiązana powołać wszystkie twierdzenia i dowody pod wyraźnie wskazanym rygorem ich utraty.

		pozwanemu, że składając niepodpisane pisma nadużywa prawa procesowego, bo przecież „każdemu może się zdarzyć zapomnieć o podpisie”. Takie rozwiązanie jest niefunkcjonalne, generuje dodatkową pracę orzeczników, sekretariatu, koszty doręczeń i ostatecznie prowadzi do znacznego wydłużenia czasu postępowania.	
art. 485 § 3	SA Poznań	Uchylenie § 3 może stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa sektora bankowego. Banki i tak zostały ostatnio pozbawione b.t.e. Praktyka zdaje się wskazywać, że bardzo rzadko zdarzają się zarzuty od nakazów zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanych na podstawie wyciągów z ksiąg banku, a zatem zagrożenie nadużywania praw - przez banki jest minimalne.	Uwaga nieuwzględniona Uchylenie art. 485 § 3 k.p.c. jest dążeniem do zapewnienia równości pozycji stron procesu cywilnego. Przyznanie dokumentowi bankowemu rangi podstawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, na równi z dokumentem urzędowym, było uzasadnione w warunkach gospodarki nakazowo-rozdzielczej, gdy bank był <i>de facto</i> państwową agencją służącą dokonywaniu rozliczeń finansowych i musiał mieć narzędzie do egzekwowania państwowych wierzytelności. Instytucja ta nie ma natomiast racji bytu w gospodarce rynkowej, gdy bank jest instytucją <i>stricte</i> komercyjną; w tych warunkach jest to po prostu ekstra udogodnienie dla banku w ramach stosunku cywilnoprawnego, który łączy go z konsumentem. Co więcej, udogodnienie to istotnie pogarsza pozycję strony pozwanej przez bank, ponieważ, zgodnie z zasadami postępowania nakazowego, to ona musi wykazywać nieprawdliwość twierdzeń powodowego banku, podważając treść dokumentu bankowego – co jest w praktyce niemal niemożliwe, skoro nie ma dostępu do dokumentów banku. Zastrzeżenia wynikające z pozbawienia banków dotychczasowego udogodnienia są zrozumiałe, jednakże prymat należy przyznać zasadom równości stron stosunku cywilnego i procesu cywilnego – które nakazują nadanie dokumentom pochodzącym od stron stosunku cywilnoprawnego równego statusu. Poza tym uchylenie art. 485 § 3 k.p.c. nie pozbawia banków prawa do uzyskania tytułu wykonawczego na bezsporną wierzytelność w drodze nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, także wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym.
	ZBP	Zmiana oceniona negatywnie. Jak wynika z uzasadnienia do projektu ustawy, inspiracją do ujęcia przedmiotowej zmiany w projekcie nowelizacji przepisów postępowania cywilnego było orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r. w sprawie P 45/12. Słuszność argumentacji, która legła u podstaw tego rozstrzygnięcia ma znajdować stosowanie również do uprzywilejowania dokumentu bankowego, dlatego, według wnioskodawcy, należy znieść to uprawnienie poprzez uchylenie art. 485 § 3 k.p.c, gdyż w ten sposób utrzymuje się uprawnienie banku do uzyskania tytułu wykonawczego na podstawie własnego dokumentu prywatnego. Nie sposób zgodzić się z tak zaprezentowanym stanowiskiem. Postępowanie nakazowe służy uproszczeniu i przyspieszeniu postępowania, w którym żądanie pozwu musi być udowodnione dokumentami o szczególnym znaczeniu (których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości). Należy wskazać, że szczególny status wyciągu z ksiąg bankowych wynika nie z samego art. 485 § 3 k.p.c, ale z art. 95 Prawa bankowego. Zgodnie z tym ostatnim przepisem, księgi rachunkowe banków i sporządzone na ich podstawie wyciągi oraz inne oświadczenia podpisane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banków i opatrzone pieczęcią banku, jak również sporządzone w ten sposób pokwitowania odbioru należności mają moc prawną dokumentów urzędowych w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych oraz ustanowionych na rzecz banku zabezpieczeń i mogą stanowić podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych. Pozbawienie ich statusu dokumentów urzędowych w postępowaniu cywilnym nie jest sprzeczne z zaliczeniem ich do kategorii szczególnych dokumentów mogących stanowić podstawę do wydania nakazu zapłaty - obok dokumentów urzędowych, podobnie jak innego rodzaju dokumenty (weksel, czek, warrant czy rewers). Argumentacja wskazująca na podobieństwo do bte („BTE bis”, jak posługują się niektórzy komentatorzy) jest absolutnie chybiona.	

		Podstawą do wystawienia bte było oświadczenie o poddaniu się egzekucji, która umożliwiała wystawionemu bte nadanie klauzuli wykonalności, tymczasem dochodzenie roszczenia w postępowaniu nakazowym na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych jest postępowaniem sądowym, w którym sąd merytorycznie ocenia przedłożone wyciągi z ksiąg jako podstawę do wydania nakazu zapłaty. Należy jednoznacznie nadmienić, że wyciąg z ksiąg bankowych jest dokumentem, którego treść - podobnie jak weksla, czeku, warrantu, rewersu czy też dowodu spełnienia wzajemnego świadczenia niepieniężnego, dowodu doręczenia dłużnikowi faktury lub rachunku w przypadku dochodzenia roszczeń na podstawie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych została uznana przez ustawodawcę jako nienasuająca wątpliwości. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w przytoczonym już wyroku z dnia 14 kwietnia 2015 r. w sprawie P 45/12 - „szczególna rola banków w gospodarce rynkowej oraz ich odpowiedzialność za pieniądze powierzone im przez deponentów mogą uzasadniać, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, wyposażenie banków w instrumenty prawne ułatwiające dochodzenie należności od klientów. Nie mogą być to jednak instrumenty tak dolegliwe dla klientów (dłużników) jak b.t.e." Podążając za rozważaniami Trybunału Konstytucyjnego, takim instrumentem może być nakaz zapłaty, będący orzeczeniem sądu, od którego pozwanemu przysługuje wniesienie zarzutów. Nie można orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego czytać wybiórczo, nie zauważając tych fragmentów wyroku, w których jednoznacznie dostrzeżono potrzebę ułatwień w dochodzeniu wierzytelności. Zgodnie z obowiązującymi zasadami postępowania cywilnego, w przypadku wydania nakazu zapłaty, pozwanemu przysługuje uprawnienie do wniesienia zarzutów w ciągu 2 tygodni od dnia doręczenia (art. 491 § 1 k.p.c.; taki sam termin przewiduje projektowany art. 479 § 1 k.p.c). Stronie pozwanej przysługują zatem środki obrony w przypadku niezgadzania się z wydanym nakazem. Ponadto, sąd może wydać nakaz zapłaty na podstawie wyciągu ksiąg bankowych (w przypadku innych podstaw do wydania nakazu zapłaty kodeks postępowania cywilnego mówi, że „sąd wydaje nakaz zapłaty” - art. 485 § 1 i 2). Taka konstrukcja przepisu stanowi dodatkowe zabezpieczenie dla pozwanych przed automatyzmem wydawania takich orzeczeń przez sądy. Należy także podkreślić, że absolutna większość spraw cywilnych pomiędzy bankiem oraz konsumentem to sprawy bezsporne (nie ma żadnego sporu między stronami w zakresie zadłużenia, ponieważ klient nie wykonał w terminie wymagalnego zobowiązania np. nie zapłacił rat kredytu). Co więcej, tak jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy w odniesieniu do elektronicznego postępowania	

		upominawczego, tak samo w postępowaniu nakazowym, rozpoznawane sprawy mają charakter niesporny, co wpływa na sprawność postępowania.	
	Rzecznik Finansowy	RF widzi ryzyko w postaci zmiany praktyki banków, które w sytuacji uchylenia tego przepisu będą wymagać od swoich klientów przy zawieraniu umów również wystawienia deklaracji wekslowej. Należy wskazać, że zobowiązanie wekslowe ma charakter abstrakcyjny (oderwany) od stosunku podstawowego, co oznacza, że jego istnienie i ważność nie są zależne od przyczyny wystawienia weksla, a wadliwość, nieważność czy wygaśnięcie stosunku prawnego, który był przyczyną jego wystawienia nie powoduje automatycznie utraty roszczenia przez wierzyciela wekslowego (banku), bowiem wystawcę zobowiązuje samo podpisanie dokumentu mającego przewidzianą przez prawo formę. Powyższe z kolei może paradoksalnie uprościć bankom dochodzenie roszczeń od swoich klientów (konsumentów) i jednocześnie utrudnić klientom obronę swoich praw.	Uwaga nieuwzględniona Trafnie przewidywane w uwadze konsekwencje uchylenia art. 485 § 3 k.p.c. muszą jednak ustąpić aksjologicznemu względowi na formalną równość stron procesu w zakresie pochodzących od nich środków dowodowych.
art. 493 § 2	Rzecznik Finansowy	Obecnie w piśmie procesowym zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty (zgodnie z brzmieniem art. 493 § 1 k.p.c.) należy <i>„przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy oraz okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w zarzutach bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.”</i> W projektowanym art. 493 § 2 k.p.c. wątpliwości budzi pominięcie tego rygoru. Nie jest zatem jednoznaczne czy, a jeśli tak, na jakich warunkach, na późniejszym etapie sprawy, pozwany może zgłaszać okoliczności faktyczne i dowody na ich poparcie. Wydaje się, że w celu przyspieszenia postępowania należałoby zdyscyplinować tę stronę procesu wprowadzając odpowiedni rygor.	Uwaga nieuwzględniona Niewskazanie rygoru, pod którym następuje podanie faktów i dowodów w zarzutach od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, wynika z pozycji tego środka zaskarżenia, który jest analogiczny do odpowiedzi na pozew w „zwykłym” procesie – tej zaś rygory tego rodzaju nie dotyczą.
	SA Poznań	Redakcja niewłaściwa, o jakie żądania chodzi w tym przepisie, biorąc pod uwagę całokształt regulacji wydaje się, że nie chodzi o zasadnicze żądanie oddalenia powództwa, bo wówczas przepis stanowiłby o konieczności podniesienia twierdzeń, czego nie czyni; może więc chodzić o żądanie wstrzymania wykonania nakazu zapłaty czy przekazania sprawy innemu sądowi. Istnieje obawa, że przepis ten będzie różnie interpretowany, co wywoła rozbieżności w orzecznictwie.	Uwaga nieuwzględniona Proj. art. 493 § 2 stanowi o obowiązku powołania faktów (czyli podniesienia twierdzeń co do faktów) i dowodów na poparcie wszelkich żądań podniesionych w zarzutach od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym – zarówno żądań stanowiących zarzuty procesowe, jak i materialnoprawne.
art. 499	Rzecznik Finansowy	Wątpliwości wzbudza usunięcie przesłanki, o której mowa w obowiązującym pkt 4) o następującym brzmieniu <i>„miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju”</i> albowiem powyższa przesłanka zapewniała ochronę praw pozwanych, w sytuacji, gdy z uwagi na spełnienie okoliczności wymienionych w tym przepisie doręczenie nakazu zapłaty nie było możliwe. Rzecznikowi Finansowemu znane są przypadki, gdy firmy	Uwaga nieuwzględniona Sytuacje, o których mowa w uwadze, w istocie czynią niedopuszczalnym prowadzenie postępowania w ogóle, a nie tylko wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. Rozwiązywaniu tych trudności winien więc służyć inny zestaw instytucji procesowych, zawarty w ogólnych przepisach o procesie, na czele z proj. art. 139 ¹ k.p.c. – a nie zakaz wydania

		windykacyjne i fundusze sekurytyzacyjne nabywają przedawnione wierzytelności. W tych sytuacjach, z uwagi na znaczny upływ czasu, ustalenie aktualnego miejsca pobytu pozwanego i co za tym idzie zapewnienie mu możliwości obrony swych praw jest znacznie utrudnione.	nakazu zapłaty.
art. 505 ¹	SA Warszawa	Rozpoznawanie w postępowaniu uproszczonym spraw wymienionych w art. 477 ⁸ § 2 pkt 1-4 i spraw o rentę z ubezpieczeń społecznych. Wydaje się, że sprawy o tak zasadniczym znaczeniu dla stron jak te dotyczące podstawowych świadczeń z funduszu zabezpieczenia społecznego umożliwiające uzyskanie minimalnego źródła utrzymania z tytułu niezdolności do pracy nie powinny być rozpoznawane w trybie uproszczonym. Także dopuszczalność w sprawach uproszczonych sędziowskiej oceny zastępującej szczegółowe ustalenia na podstawie dowodów (art. 505 ⁶ § 3) przemawia przeciwko rozpoznawaniu tych spraw w postępowaniu uproszczonym. Wątpliwości budzi uzasadnienie projektu w tym zakresie kładące nacisk na naprawianie ewentualnych błędów dopiero w postępowaniu apelacyjnym. Oparcie rozstrzygnięcia co do istoty sprawy na ocenie sędziowskiej niewątpliwie niesie ze sobą ryzyko dowolności w ustaleniach. Wbrew uzasadnieniu projektu, doświadczenie życiowe sędziego nie może zastąpić wiadomości specjalnych.	Uwaga nieuwzględniona Jako jedyny konkretny argument przeciwko rozpoznawaniu w postępowaniu uproszczonym spraw z ubezpieczenia społecznego uwaga przedstawia możliwość zastąpienia dowodu z opinii biegłego oceną sędziowską. Jest oczywiste, że oparcie rozstrzygnięcia co do istoty sprawy na ocenie sędziowskiej niewątpliwie niesie ze sobą ryzyko dowolności w ustaleniach. Tym niemniej, biorąc pod uwagę wymagania stawiane sędziom w zakresie odpowiedzialności ich postępowania i stopnia ich fachowości, można zasadnie założyć, że oceny sędziowskie będą na tyle ostrożne, że stopień tego ryzyka z pewnością nie przekroczy akceptowalnego poziomu. Przede wszystkim zaś proj.art. 505 ⁷ k.p.c. nie zakazuje dopuszczania dowodu z opinii biegłego, a tylko dopuszcza ocenę sędziowską jako alternatywną możliwość.
art. 505 ² i art. 187 ¹	SA Warszawa	Uchylenie tych przepisów skutkuje rezygnacją z formularzy w postępowaniu uproszczonym. Nie widać tu korzyści, gdyż pisma na formularzach były czytelniejsze i od razu (na pierwszy rzut oka) widoczne było, że mamy do czynienia z postępowaniem uproszczonym. Szeroka dostępność do formularzy nie rodziła też problemów dla stron; Niezrozumiała jest zmiana dotycząca możliwości zasięgnięcia opinii biegłego w postępowaniu uproszczonym. Rezygnacja z formularzy, możliwość prowadzenia postępowania tak, jak w postępowaniu zwyczajnym, także z udziałem biegłych rodzi pytanie o sens tego rodzaju postępowania, szczególnie, że opłata stosunkowa w postępowaniu zwyczajnym przy drobnych roszczeniach także została zmieniona na korzyść strony;	Uwaga nieuwzględniona Względy, dla których przyjęto projektowane rozwiązania, zostały przedstawione w uzasadnieniu projektu. Uwaga nie zawiera argumentów uzasadniających odstępnie od projektowanego rozwiązania lub jego zmianę.
	PZZW	Zmiana zbyt daleko idąca. Z punktu widzenia wierzycieli obowiązujący przepis jest właściwy, ponieważ nie można zakładać, iż każda osoba reprezentowana jest przez profesjonalnego pełnomocnika. Usunięcie obowiązku korzystania z urzędowych formularzy spowoduje trudności ze skonstruowaniem pism procesowych wierzycielom działających bez wsparcia profesjonalisty. Sama budowa formularzy pomaga w prawidłowy sposób wnieść pismo do sądu bez konieczności uzupełniania jego braków. należy pozostawić obowiązek korzystania z formularzy w postępowaniu	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹

		uproszczonym.	
art. 505 ³ § 2	SA Poznań	Zawarte odesłanie do art. 130 ¹ - jak się wydaje - stanowi oczywisty błąd - skoro nowela w art. 1 pkt 169 uchyla art. 505 ² (znosi obowiązek składania formularzy w postępowaniu uproszczonym), to przepis art. 505 ³ § 2 powinien odsyłać do art. 130, a nie 130 ¹ (który dotyczy braków formalnych pism składanych na formularzach).	Uwaga nieuwzględniona Art. 130 ¹ k.p.c. dotyczy niewniesienia pisma na formularzu, jednak odesłanie w proj. art. 505 ³ § 2 k.p.c. przewiduje jego stosowanie odpowiednio, czyli do sytuacji niedopuszczalnego połączenia roszczeń w jednym pozwie. Samo w sobie takie połączenie nie uniemożliwia nadania sprawie prawidłowego biegu, więc stosowanie art. 130 k.p.c., który w swojej konstrukcji zawiera wymóg, by niezachowanie warunku formalnego uniemożliwiało nadanie sprawie prawidłowego biegu, oznaczałoby w istocie brak odpowiedniego trybu. Odesłanie jest więc prawidłowe.
	SA Kraków	postępowanie uproszczone w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (jako wprowadzające dodatkowe, zbędne rygory, w tym konieczność złożenia odwołania na formularzu) przeczy idei uczynienia tego postępowania przystępnym dla stron. Kto ma egzekwować konieczność złożenia odwołania na formularzu - organ, do którego wpływa odwołanie, czy sąd po przekazaniu odwołania wraz aktami ZUS lub WZON;	Uwaga nieuwzględniona Zbędność obowiązku używania formularzy, nie tylko w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, lecz także w pozostałych sprawach, została zauważona i rozwiązana poprzez odejście od obowiązku stosowania formularzy.
art. 505 ¹	SA Poznań	Przepis budzi wątpliwości, gdyż sąd nie jest biegłym; pomijanie opinii biegłego przez sąd (dokonywanie samodzielnej oceny) będzie generował apelacje oparte na zarzutach dowolności sądu, przekroczenia zasad swobodnej oceny dowodów, oprócz aspektów procesowych stwarza po prostu zagrożenie co do jakości wydawanych wyroków. Oczywiście pozostaje kwestia kosztów opinii, czasem niewspółmiernych do wartości sprawy, niemniej to akurat powinien być argument do tego, by strony zawarły ugodę, bo ryzykują kosztami, które mogą znacznie przekroczyć wartość sprawy. Wskazać, należy przy tym, że analogiczny problem występuje w sprawach niepodlegających postępowaniu uproszczonemu, tj. sprawy z deliktów (OC), gdzie częste są pozwy o dopłatę do odszkodowania z tytułu kosztów holowania lub najmu pojazdu zastępczego o niskie kwoty, a w sprawach tych zawsze przeprowadza się dowód z opinii biegłego, gdy zachodzi potrzeba pozyskania wiadomości specjalnych np. co do uzasadnionego okresu naprawy pojazdu czy zasadności jego holowania, albo też stawek rynkowych takich usług.	Uwaga nieuwzględniona Ryzyko nietrafnego rozstrzygnięcia, które trafnie zauważa uwaga, jest akceptowalne w obliczu tego, że rezygnacja z opinii biegłego wielokrotnie przyspieszy postępowanie. Wbrew sugestii zawartej w uwadze ryzyko to nie będzie wielkie, bo ocena sędziego nie będzie oderwana od rzeczywistości, tylko oparta na okolicznościach sprawy i doświadczeniu zawodowym sędziego. Jeżeli zaś te nie dadzą miarodajnych podstaw, to możliwość skorzystania z opinii nadal istnieje.
	PZZW	Zbyt daleko idącą propozycją ze strony ustawodawcy jest zwiększenie znaczenia oceny sędziowskiej. Praktyka pokazuje, że wielokrotnie w celu uzyskania informacji specjalnych należy posiłkować się opinią biegłego. Ustawodawca nie może dopuścić do sytuacji, w której to sędzia będzie decydował czy jego wiedza jest w zupełności wystarczająca, aby pominąć dowód z opinii biegłego. Z punktu widzenia wierzycieli proponowany zapis jest niewłaściwy i może doprowadzić do sytuacji, w której sędzia, będąc przekonany o swoich racjach, orzeknie na niekorzyść wierzyciela. Zalecane jest	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹

		pozostawienie aktualnej treści art. 505 ⁷ k.p.c.													
	lustitia	Zagadnienie częściowego uzależnienia w postępowaniu uproszczonym czynności dowodowych sądu od ich ekonomicznej racjonalności w świetle wartości przedmiotu sporu, wymaga dodatkowych analiz jako nowość na gruncie polskiego procesu.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .												
art.505 ¹²	Rzecznik Finansowy	Wątpliwości wzbudza ograniczenie możliwości uchylenia wyroku - w przypadku spraw określonych w art. 505 ⁸ § 4 k.p.c. - tylko do przypadków określonych w art. 386 § 2 i 3 k.p.c. Powyższy zapis może wskazywać, że sąd orzekający nie będzie mógł uchylić wyroku w przypadku zasadności zarzutu nierozpoznania istoty sprawy albo gdy sprawa wymagać będzie przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, co przewiduje art. 386 § 4 k.p.c. Wydaje się, że takie rozwiązanie narusza zbytnio ogranicza prawa strony wnoszącej apelację od wyroku wydanego pierwszej instancji.	Uwaga nieuwzględniona Nie wydaje się, by projektowane ograniczenie możliwości uchylenia wyroku nadmiernie ograniczało uprawnienie strony do kontroli instancyjnej, natomiast, zważywszy bagatelny charakter sprawy, przyspieszenie rozstrzygnięcia wynikające z konieczności merytorycznego zakończenia sprawy w sądzie odwoławczym jest nad wyraz pożądane.												
epu	Sąd Rejonowy w Lublinie	Brak modyfikacji systemu teleinformatycznego we wskazanych poniżej przypadkach będzie prowadził do całkowitego paraliżu funkcjonowania VI Wydziału Cywilnego tego Sądu. Ponadto nie bez znaczenia jest to, że przepisy przejściowe projektu, przewidujące okres 14 dni lub trzech miesięcy na wejście w życie ustawy, uniemożliwiają skuteczne dostosowanie systemu teleinformatycznego do proponowanych zmian. W kontekście projektowanych ogólnych przepisów procesowych należy zaś rozpocząć dyskusję merytoryczną w przedmiocie możliwości ich zastosowania do elektronicznego postępowania upominawczego. Zgłoszono też wątpliwości natury ściśle merytorycznej, a dotyczące wpływu projektowanych zmian na elektroniczne postępowania upominawcze.	Uwagi uwzględniono Dodano zmianę art. 505 ²⁸ , art. 505 ²⁹ , 505 ³³ -505 ³⁴ , art. 505 ³⁶ -505 ³⁸ , a także wydłużono do 6 miesięcy od dnia ogłoszenia termin wejścia w życie zmian w zakresie dotyczącym epu.												
<table><tr><td>Numer przepisu prawnego</td><td>Treść</td><td>Czy wymaga modyfikacji</td></tr><tr><td></td><td>Przepisy ogólne dotyczące procesu</td><td></td></tr><tr><td>art. 98²</td><td>Na wniosek strony sąd przyznaje jej także odsetki od przyznanego zwrotu kosztów procesu. Od przyznanego zwrotu kosztów procesu należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od uprawomocnienia się orzeczenia, którym je ustalono, do dnia zapłaty.</td><td>wymaga modyfikacji</td></tr><tr><td>art. 126 § 2</td><td>W przypadku stron, o których mowa w art. 133 § 2a, zamiast adresów miejsc zamieszkania albo siedzib należy wskazać adresy, o których mowa w tym przepisie, z zaznaczeniem, czy są one</td><td>wymaga modyfikacji</td></tr></table>				Numer przepisu prawnego	Treść	Czy wymaga modyfikacji		Przepisy ogólne dotyczące procesu		art. 98 ²	Na wniosek strony sąd przyznaje jej także odsetki od przyznanego zwrotu kosztów procesu. Od przyznanego zwrotu kosztów procesu należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od uprawomocnienia się orzeczenia, którym je ustalono, do dnia zapłaty.	wymaga modyfikacji	art. 126 § 2	W przypadku stron, o których mowa w art. 133 § 2a, zamiast adresów miejsc zamieszkania albo siedzib należy wskazać adresy, o których mowa w tym przepisie, z zaznaczeniem, czy są one	wymaga modyfikacji
Numer przepisu prawnego	Treść	Czy wymaga modyfikacji													
	Przepisy ogólne dotyczące procesu														
art. 98 ²	Na wniosek strony sąd przyznaje jej także odsetki od przyznanego zwrotu kosztów procesu. Od przyznanego zwrotu kosztów procesu należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od uprawomocnienia się orzeczenia, którym je ustalono, do dnia zapłaty.	wymaga modyfikacji													
art. 126 § 2	W przypadku stron, o których mowa w art. 133 § 2a, zamiast adresów miejsc zamieszkania albo siedzib należy wskazać adresy, o których mowa w tym przepisie, z zaznaczeniem, czy są one	wymaga modyfikacji													

			wykreślone		
		art. 139 ¹	§ 1. Jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1, nie odebrał pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nic doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających i nie ma zastosowania art. 139 § 2 i 3 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia przewodniczący zawiadamia o tym powoda przesyłając mu przy tym odpis pisma dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika. § 2. Powód w terminie dwóch miesięcy składa do akt potwierdzenie odbioru doręczenia pisma pozwanemu przez komornika albo zwraca pismo i wskazuje aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie.	wymaga modyfikacji	
			Przepisy wspólne dla postępowania upominawczego i nakazowego		
		art. 479 ⁸⁹	Sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a w innych przypadkach jeżeli przepis szczególny tak stanowi.	wymaga modyfikacji	
		art. 479 ⁹⁰ § 1 2	§ 1. W nakazie zapłaty sąd nakazuje pozwanemu, by w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami albo wniósł środek zaskarżenia. § 2. Jeżeli pozwany mieszka lub ma siedzibę za granicą, a nie ma przedstawiciela w kraju, termin powyższy wynosi miesiąc.	wymaga modyfikacji	
		art. 479 ⁹¹ § 2	W piśmie zawierającym środek zaskarżenia od nakazu zapłaty pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości, czy w części oraz; przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.	wymaga modyfikacji	
			Przepisy dla elektronicznego postępowania upominawczego		
		art. 505 ³³	W przypadku uchylecia nakazu zapłaty albo braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd umarza postępowanie.	Nie wymaga	
		art. 505 ³⁶	W przypadku wniesienia sprzeciwu sąd umarza	wymaga	

			postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc.	modyfikacji	
		art. 505 ³⁷ § 1	W przypadku umorzenia postępowania każda ze stron ponosi koszty procesu związane ze swym udziałem w sprawie.	Nie wymaga	
			Przepisy dotyczące postępowania egzekucyjnego		
		art. 767 ^J § 1 ¹	Zażalenie rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów.	wymaga modyfikacji	
			Przepisy dotyczące ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych		
		art. 13 ust. 1	Opłaty	wymaga modyfikacji	
art. 505 ³⁶ - 505 ³⁷	KIRP	Przepisy w proponowanym brzmieniu wypaczają ideę epu i mogą spowodować zmniejszone zainteresowanie tym trybem. Przy tak skonstruowanych regulacjach prawnych efektywniej dla powoda jest złożyć pozew z pominięciem EPU. Za sukcesem EPU przemawiała nie tylko sprawność postępowania, ale także zmniejszenie kosztów na etapie składania pozwu. Przy regulacji, która zakłada, że każdy sprzeciw pozwanego (za co nie ponosi on żadnych kosztów) będzie zmuszał powoda do powtórnego złożenia pozwu, korzystanie z EPU przez powoda stanie się dla niego nieopłacalne pod względem czasowym i kosztowym. W efekcie regulacje te należy ocenić negatywnie. Rekomenduje się rezygnację z proponowanych zmian.			Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9 ¹
art. 505 ³⁷ § 1	SA Warszawa	Przepis ten będzie wyłącznie furtką do uniknięcia przedawnienia roszczenia dla tzw. „masowych wierzycieli”. Taką możliwość już k.p.c. przewiduje choćby w formie zawezwania do próby ugodowej. Wniesienie ponownie powództwa do sądu w ciągu miesiąca od umorzenia postępowania w epu ze skutkiem na dzień wniesienia pozwu w epu -następczą będzie licznych problemów, choćby z określeniem żądania - czy jest to nowe żądanie czy to samo (kwestia zmiany przedmiotowej powództwa - art. 505 ⁴ i opłaty z tym związanej, kwestia zarejestrowania sprawy i wyznaczenia referenta przy zasadzie niezmienności składu).			Uwaga uwzględniona Patrz SA Katowice - art. 505 ³⁷ § 3 k.p.c.
	SA Poznań	rozwiązanie przyjęte w tym przepisie wydaje się niesprawiedliwe z aksjologicznego punktu widzenia. Po pierwsze wydaje się, że jeśli powód nie wytoczył ponownie powództwa, a pozwany wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, zlecając jego wniesienie fachowemu pełnomocnikowi, winien mieć prawo do zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Zdarza się wręcz, że niektóre podmioty występują wielokrotnie z pozwami przeciwko tym samym pozwanym, po czym po przekazaniu spraw do sądu właściwości ogólnej cofają je albo też nie uzupełniają braków pozwu, a pozwani czują się nękani, nie			Uwaga nieuwzględniona Przepisy o elektronicznym postępowaniu upominawczym mają umożliwiać jak najszybsze procedowanie, a zatem mają być jak najprostsze. Dotyczy to także przepisów o kosztach – stąd założeniem jest ponoszenie przez strony kosztów e.p.u. we własnym zakresie. W przypadku powoda jest to uzasadnione ciężarem ryzyka przegrania sprawy. W przypadku pozwanego, skoro jedyną czynnością, którą może podjąć w tym postępowaniu, jest złożenie sprzeciwu od nakazu zapłaty – czynność najprostsza z możliwych i nie wymagająca pomocy pełnomocnika –

	będąc w ogóle dłużnikami (przynajmniej tak niektórzy twierdzą, co jednak ostateczna postawa powodów zdaje się potwierdzać). Trudno akceptować sytuację, gdy powód zmusza pozwanego do podejmowania obrony, choćby ta była relatywnie na tym etapie prosta, a koszty takiej obrony mają obciążać pozwanego, gdy powód nie wniosie na nowo pozwu w postępowaniu tradycyjnym. Można rozważyć ewentualnie wprowadzenie odrębnej stawki. W rozporządzeniach w sprawie opłat za czynności adwokackie/radców prawnych za zastępstwo w elektronicznym postępowaniu upominawczym, bez względu na wartość przedmiotu sprawy, natomiast obciążanie pozwanego w takiej sytuacji kosztami obrony nie wydaje się sprawiedliwe. Wydaje się, że pozwany winien mieć prawo złożenia wniosku o przyznanie kosztów np. w ciągu 14 dni od otrzymania postanowienia o umorzeniu postępowania, na wypadek jeśli powód nie wytoczy ponownie powództwa w ustawowym terminie, przy czym wniosek ten sąd rozpoznaje po upływie wskazanego w § 2 terminu na wytoczenie nowego powództwa, zwracając się najpierw do powoda o przedłożenie w terminie 7 dni dowodu wniesienia nowego pozwu, pod rygorem uznania, że nie wniósł nowego pozwu, a po bezskutecznym upływie terminu rozstrzyga o kosztach postępowania. Z kolei w sytuacji wniesienia pozwu na nowo w „tradycyjnym” postępowaniu, nie wydaje się sprawiedliwe podwójne zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, co zdaje się wynikać z § 2 in fine. Przepis ten stanowi o uwzględnieniu kosztów poniesionych przez strony w elektronicznym postępowaniu upominawczym (nie precyzuje czy chodzi tylko o koszty sądowe, czy o koszty procesu, stąd wniosek, że wszelkie koszty procesu). Tymczasem skoro powód wnosi ten sam pozew, tyle tylko że w wersji papierowej dołącza załączniki (które i tak musiałby złożyć, gdyby e-sąd, jak obecnie, przekazał sprawę) to wydaje się niesłuszne, by w takiej sytuacji należały mu się podwójne koszty zastępstwa, osobne za postępowanie przed e-sądem i osobne za postępowanie tradycyjne. Tym bardziej, gdy pozwany nawet nie złożył sprzeciwu, a e-sąd odmówił wydania nakazu zapłaty i umorzył postępowanie. Co do kosztów sądowych (opłata od pozwu w e-sądzie) to zupełnie brak podstaw do zasądzenia na rzecz powoda kosztów poniesionych w e-sądzie. skoro zgodnie z nowelą (ustawy o kosztach sądowych) opłata od pozwu w postępowaniu elektronicznym ulega zaliczeniu na poczet opłaty od pozwu tradycyjnego, a zatem staje się już opłatą od pozwu tradycyjnego, która sąd przyznaje na zasadach ogólnych. Z kolei jeśli pozwany wniósł sprzeciw od e-nakazu, a następnie powództwo w postępowaniu „tradycyjnym” oddalono, to również nie wydaje się sprawiedliwe, zwłaszcza gdy pozwany korzystał z usług tego samego pełnomocnika, by powód miał zapłacić podwójne koszty zastępstwa, skoro w istocie chodziło o to samo roszczenie, a zakres	praktyczna bezkosztowość tego postępowania. Nie wydaje się więc, by strony były w ten sposób pokrzywdzone. Poza tym wprowadzenie odmiennych zasad albo wyjątków zbytnio komplikowałoby pracę „e-sądu”, co negatywnie odbiłoby się na sprawności działania całego aparatu sądownictwa. Proj. art. 505³⁷. nie zobowiązuje sądu do zasądzania należności za dwa postępowania oddzielnie, lecz do uwzględnienia kosztów poniesionych w e.p.u. w nowo wytoczonym procesie. Takie rozwiązanie daje niezbędny luz decyzyjny do tego, by sąd ocenił, czy podwójne koszty zastępstwa adwokackiego nie byłyby wygórowane w proporcji do nakładu pracy na prowadzenie sprawy w e.p.u., jak również wziął pod uwagę ostateczny wynik sporu. Nie wydaje się, by powód miał trudności z ustaleniem, kiedy postanowienie o umorzeniu stało się prawomocne. Wydłużanie terminu nie wydaje się więc potrzebne.

		czynności pełnomocnika pozwanego przed e-sądem był znikomy. Na marginesie wydaje się celowe, aby wydłużyć termin na wytoczenie nowego powództwa do miesiąca, gdyż powód może mieć problem z szybkim ustaleniem, od kiedy prawomocne jest postanowienie o umorzeniu, nie powinien zaś wytaczać powództwa, zanim postanowienie o umorzeniu postępowania przed e-sądem stanie się prawomocne (litispendencja).	
art. 505 ³⁷ § 3	SA Katowice	Proponuje się dodanie § 3 w brzmieniu: „3. W przypadku prawomocnego umorzenia postępowania prowadzonego w elektronicznym postępowaniu upominawczym nie wywołuje ono żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wszczęciem postępowania sądowego.”. W tym miejscu należy wziąć pod uwagę, że stronie przy braku wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym może zostać zwrócona cała wartość wniesionej opłaty od pozwu, co daje możliwość wielokrotnego, w praktyce bezpłatnego przerywania biegu przedawnienia na niekorzyść strony pozwanej - i to w sytuacji, gdy sąd bądź referendarz sądowy stwierdził brak podstaw do wydania nakazu. Rodzi to niebezpieczeństwo, iż po kilku, bądź nawet kilkunastokrotnym takim przerwaniu, podczas rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy, strona pozwana ze względu na znaczny upływ czasu nie będzie w stanie skutecznie obronić się przed roszczeniem - co leży u podstaw wprowadzenia instytucji przedawnienia.	Uwaga częściowo uwzględniona Uwaga trafnie wskazuje możliwość wykorzystania projektowanych regulacji e.p.u. do przerywania biegu przedawnienia w drodze wielokrotnego wytaczania powództw o to samo świadczenie bez intencji prowadzenia procesu. Takemu nadużyciu należy zapobiec poprzez ograniczenie skutku w postaci przerwania biegu przedawnienia do sytuacji, gdy po umorzeniu e.p.u. zostanie wytoczone powództwo w zwykłym procesie. Zaproponowano nowe brzmienie art. 505 ³⁷ .
art. 509 ¹ § 2	SA Warszawa	Kompetencje referendarzy należałoby ograniczyć także w stosunku do postanowień sądu o wykreślenie partii na skutek nieuzupełnienia braków na podstawie art. 20 ust. 1 i 2 ustawy o partiach politycznych. Powyższe ograniczenie wynika wprost z ustawy o partiach politycznych z dnia 27 czerwca 1997 r. (Dz.U. z 2001 r., Nr 155, poz.924). Pokreślić należy, że kompetencje sądu w przypadku wpisu do ewidencji partii politycznych są szersze niż w przypadku innych postępowań rejestrowych, gdyż przesłanki materialnoprawne rejestracji partii podlegają badaniu przez sąd, który w trybie art. 13 ust. 1 ustawy o partiach politycznych może w tym zakresie przeprowadzać postępowanie dowodowe. Należy także podnieść, że art. 12 ust. 3 ustawy pozwala na wyznaczenie rozprawy, zaś art. 14 ust. 1 oraz art. 21 ust. 1 ustawy przewidują możliwość wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie zgodności celów partii politycznych z Konstytucją. Obie te czynności należą niewątpliwie do kompetencji sądu, nie zaś referendarzy sądowych. Wskazać należy, że z treści art. 13 ust. 3 ustawy wynika, że postanowienie o odmowie wpisu partii politycznej może być zaskarżone w terminie 14 dni od jego doręczenia lub ogłoszenia na posiedzeniu jawnym, co także wskazywałoby na kompetencję sądu w tym zakresie.	Uwaga częściowo uwzględniona Uwaga trafnie podnosi, że odmowa rejestracji dziennika lub czasopisma, o której mowa w Prawie prasowym, jest obligatoryjną ustawową konsekwencją wystąpienia ściśle określonych przesłanek o charakterze formalnym i że przy rozstrzygnięciu tej treści nie występuje luz decyzyjny. Nie ma więc przeszkód, by czynność tę również powierzyć referendarzowi – zgodnie z ogólnymi założeniami tej zmiany. Natomiast, jak wynika z art. 22 Prawa prasowego, luz decyzyjny występuje przy rozstrzygnięciu co do zawieszenia wydawania dziennika lub czasopisma. Skoro tak, to rozstrzygnięcie w tej kwestii powinno pozostać w gestii niezawisłego sędziego. Uwaga trafnie wskazuje, że z tych samych względów, co odmowa wpisu partii politycznej do ewidencji, w gestii sędziego powinno pozostać także rozstrzygnięcie co do wykreślenia partii politycznej z ewidencji, o którym mowa w art. 20 ust. 2 ustawy z 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych. W związku z powyższym zaproponowano zmianę brzmienia przepisu.

		Brak jest natomiast takiej podstawy, a przede wszystkim celowości i znaczenia społecznego przekazywania do wyłącznej kompetencji sądu postępowania w zakresie odmowy rejestracji lub zawieszenia w wydawania dziennika lub czasopisma. Rola sądu rejestrowego w postępowaniu dotyczącym prasy jest wyraźnie ograniczona do ewidencjonowania danych określonych przez przepisy ustawy. Stosownie do treści art. 21 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe sąd odmówi rejestracji, jeżeli wniosek nie zawiera danych o których mowa w art. 20 ust. 2 Prawa prasowego lub jej udzielenie stanowiłoby naruszenie prawa do ochrony nazwy istniejącego już tytułu prasowego (art. 21 Prawa prasowego). Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 1990 r. w sprawie rejestru dzienników i czasopism zobowiązuje sąd rejestrowy do zasięgnięcia przed wydaniem postanowienia informacji w Sądzie Okręgowym w Warszawie, czy nazwa dziennika lub czasopisma nie jest zbieżna z istniejącym już tytułem prasowym (§ 4 ust. 2). Sąd prowadzący rejestr czasopism nie jest uprawniony do rozstrzygnięcia sporu o to, kto jest wydawcą oraz komu przysługują prawa do tytułu prasowego. Odmowa rejestracji tytułu prasowego następuje wówczas, gdy wniosek o zarejestrowanie tytułu prasowego nie spełnia wymogów formalnych określonych w/w przepisami i sąd ma tu bardzo ograniczoną formalno- prawną kognicję. Podobnie w przypadku zawieszenia wydawania dziennika czy czasopisma. Organ rejestracyjny (sąd właściwy ze względu na siedzibę wydawcy) może zawiesić wydawanie dziennika lub czasopisma na czas określony, ale nie dłuższy niż rok. Podstawą zawieszenia jest przestępstwo co najmniej trzykrotnie popełnione w tym dzienniku lub czasopiśmie. Fakt popełnienia każdego z tych przestępstw musi być stwierdzony prawomocnym orzeczeniem skazującym wydanym przez właściwy do tego sąd. Jest prawie nieprawdopodobne, aby w ciągu 1 roku udało się wydać aż trzy tego rodzaju orzeczenia i w praktyce przepis ten martwy.	
art. 517	SA Wrocław	Uchylenie tego przepisu nadal nie likwiduje luki prawnej w zakresie rozróżnienia w postępowaniu nieprocesowym postanowień wydanych w sprawach wпадkowych, do których - zgodnie z uzasadnieniem projektu należy stosować przepis art. 357 k.p.c. - od postanowień co do istoty sprawy - do których - zgodnie z uzasadnieniem projektu należałoby stosować art. 316-332. Niejednoznaczność przepisów k.p.c. w tym zakresie powodowała do tej pory rozbieżności co do np. zastosowania w odniesieniu do orzeczeń co do istoty sprawy wydanych w postępowaniu nieprocesowym dwutygodniowego terminu sporządzenia uzasadnienia przewidzianego w art. 329 k.p.c. Postuluje się zamiast uchylenia art. 517 jego zmianę o treści: „Do postanowień co do istoty sprawy zastosowanie znajdują odpowiednio przepisy art. 316-332 k.p.c.”, co	Uwaga nieuwzględniona Uchylenie art. 517 k.p.c. jest oczywiste, że w konsekwencji uchylenia art. 517 k.p.c. do postanowień co do istoty sprawy znajdą zastosowanie przepisy o wyrokach.

		przekreślałoby wszelkie wyżej podnoszone wątpliwości.	
art. 641 § 1	SA Wrocław	Dodanie pkt 1, że wskazuje się datę śmierci spadkodawcy bądź datę znalezienia zwłok.	Uwaga nieuwzględniona Poza zakresem regulacji.
art. 730 ¹ § 1	ORA Łódź	Pewne zastanowienie budzi nowe brzmienie art. 730¹ § 1 k.p.c. art. 730¹ § 1. Udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia, a jeżeli żądanie zabezpieczenia zgłoszono przed wszczęciem postępowania -także istnienie przeszkody do wniesienia pisma wszczynającego postępowanie w sprawie. Dodanie obowiązku wykazania przeszkody do wniesienia pisma wszczynającego postępowanie w sprawie jest zbędne i stanowi po prostu dodatkowy wymóg formalny, który będzie pozwalał na zwrot wniosku o zabezpieczenie bez jego merytorycznego rozpoznania. Tymczasem przyczyna składania wniosków o zabezpieczenie przed wytoczeniem sprawy jest prozaiczna, bez odpowiedniego zabezpieczenia postawa i sytuacja przeciwnej strony postępowania może czynić wystąpienie z roszczeniem bezcelowym. Dotyczy to w szczególności wypadków, kiedy nie jest wiadome, czy dłużnik jest wypłacalny. Uzyskanie zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania pozwala na zwiększenie skuteczności egzekucji zapadłego w sprawie orzeczenia. Przypomnijmy, skuteczność egzekucji komorniczej w Polsce w 2016 r. wyniosła 16%. W takich przypadkach strona postępowania chce się zabezpieczyć przed poniesieniem kosztów procesu, których nigdy może nie odzyskać, nie mówiąc już o odzyskaniu samego roszczenia.	W związku z uwagami zgłoszonymi do tego przepisu zrezygnowano z projektowanej zmiany.
	SA Warszawa	Zawężenie możliwości żądania zabezpieczenia roszczeń przed wniesieniem pozwu istotnie ogranicza prawa strony. Proponowana zmiana art. 730 ¹ § 1 uzależnia złożenie wniosku od uprawdopodobnienia istnienia przeszkody do wniesienia pisma wszczynającego postępowanie w sprawie. Ewentualne pozostawienie takiego rozwiązania powinno uzależniać złożenie wniosku od wskazania przeszkody, a nie jej uprawdopodobnienia.	
	PZZW	W treści przepisu nie zamieszczono przykładowych przyczyn mogących służyć jako katalog przeszkód do wniesienia pisma wszczynającego postępowanie w sprawie. W opinii PZZW materia ta wymaga doprecyzowania, bowiem autorzy projektu nie wyłączają w ten sposób przeszkód związanych wyłącznie z wnioskodawcą. Zgodnie z literalnym brzmieniem przepisu, przeszkodą wymagającą uprawdopodobnienia może być każda okoliczność utrudniająca lub uniemożliwiająca wniesienie pisma. Sąd nie będzie przy tym władny do oddalenia wniosku o zabezpieczenie, jeżeli wnioskodawca uprawdopodobni istnienie takiej przeszkody, nawet jeżeli związana będzie wyłącznie z osobą	

		wnioskodawcy. Okolicznością taką może być np. brak woli powoda do wniesienia pozwu lub brak stanu wymagalności roszczenia. Dla osiągnięcia celu w postaci ograniczenia składania bezzasadnych wniosków o udzielenie zabezpieczenia, wnoszonych wyłącznie w celu nadużycia prawa, nieodzownym jest rozwinięcie proponowanej regulacji o określenie możliwych przeszkód do wniesienia pisma wszczynającego postępowanie w sprawie. W przeciwnym razie modyfikowany przepis wprowadzi jedynie dodatkowy wymóg formalny zawarcia określonego stwierdzenia w treści wniosku. Nie przełoży się jednak na spadek liczby wniosków o zabezpieczenie wnoszonych <i>in fraudem legis</i> .	
art. 740 § 1	SA Warszawa	Przepis powinien wyraźnie wskazywać na komornika jako organ egzekucyjny. Użycie pojęcia ogólnego sprawia, że nie powinno się doręczać odpisów postanowień także w sytuacji, gdy organem egzekucyjnym jest sąd, co jest oczywistym nieporozumieniem. Projekt nie zawiera zmiany niepełnego unormowania art. 755 § 3 kpc (kwestia doręczenia postanowienia o odmowie udzielenia takiego zabezpieczenia i dalszych pism w postępowaniu o zabezpieczenie roszczeń niepieniężnych).	Uwaga nieuwzględniona Celem projektowanej zmiany jest tylko wyraźne wskazanie, że postanowienia oddalające wniosek o zabezpieczenie i dalsze postanowienia dotyczące zabezpieczenia doręcza się tylko uprawnionemu. Rozstrzygnięcie, czy wyjątek ten należy zawęzić do zabezpieczeń podlegających wykonaniu tylko przez komornika, wykracza poza zakres projektu i wymagałoby szerszej debaty, której przeprowadzenie jest już na obecnym etapie prac niemożliwe. Art. 755 § 3 k.p.c. w stosunku do proj. art. 740 § 1 ¹ k.p.c. pozostaje przepisem szczególnym, o którym mowa w pierwszym zdaniu tego przepisu.
art. 741 § 2	SA Warszawa	zażalenia na postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia powinny należeć do kompetencji sądu II instancji. Proponowana zmiana art. 741 § 2 jest w tym zakresie nieprawidłowa. Zabezpieczenie jest bardzo poważnym zagadnieniem procesowym, które może wpłynąć na bieg procesu, ale także na możliwość wykonania przyszłego wyroku. Dlatego też przekazanie rozpoznania zażalenia na postanowienie o zabezpieczeniu do innego składu Sądu orzekającego o zabezpieczeniu nie znajduje żadnego uzasadnienia. Szczególnie sprawy o zabezpieczenie roszczeń na poziomie Sądu Okręgowego nacechowane są wysokim stopniem trudności, ale też doniosłości dla stron postępowania, stąd może nowy przepis może powodować odczucie ograniczenia prawa do sądu. Pozostawienie rozpoznania zażaleń na poziomie sądu I instancji nie spowoduje przyspieszenia postępowania, a jedynie przekazanie kolejnych czynności (o dużym stopniu trudności) dla sędziów.	Uwaga nieuwzględniona Patrz odniesienie do uwagi art. 394 ^{1a} k.p.c.
	ORA Łódź	Proponuje się rezygnację z tej zmiany. Zabezpieczenie, zwłaszcza w sprawach rodzinnych, jest na tyle doniosłą instytucją, że zażalenie powinno przysługiwać do sądu drugiej instancji, a nie w poziomie. Ograniczenie uchylenia zabezpieczenia do przypadków nieważności postępowania w sposób rażący godzi w prawa drugiej strony procesu, która najczęściej o zabezpieczeniu dowiaduje się z postanowienia wydanego przez sąd pierwszej instancji i dopiero wówczas ma szansę	Uwaga nieuwzględniona Wbrew treści uwagi norma z proj. art. 741 § 3 nie ogranicza możliwości uzyskania przez obowiązany pozytywnego dlań rozstrzygnięcia w postępowaniu zażaleniowym, lecz ogranicza możliwość wydania przez sąd odwoławczy rozstrzygnięcia kasatoryjnego, przewidując priorytet rozstrzygnięcia reformatoryjnego – które może polegać również na zmianie

		przetłumaczyć swoje stanowisko w sprawie, w szczególności twierdzenia i dowody, które mogą powodować konieczność uchylenia postanowienia ze względu na naruszenie różnych przepisów k.p.c, a które to naruszenia nie stanowią nieważności postępowania. Ponownie zdaje się względy szybkości stanęły przed prawem do sprawiedliwego procesu, w tym przypadku ponownie nadmiernie i nieproporcjonalnie ograniczając to konstytucyjne prawo.	zaskarżonego postanowienia i oddaleniu wniosku o zabezpieczenie.
	Rzecznik Finansowy	Warto rozważyć, aby w rozpatrzeniu zażalenia nie brał udziału sędzia, który wydał postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia w pierwszej instancji.	Uwaga nieuwzględniona Wydaje się nie budzić wątpliwości, że z mocy art. 48 § 1 pkt 5 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. sędzia, który wydał zaskarżone postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia, jest wyłączony od „poziomego” rozpoznania zażalenia na to postanowienie. Nie ma więc potrzeby szczególnego podkreślenia tego w treści kwestionowanego przepisu.
art. 742 § 2	SA Poznań	Proponuje się sformułowanie „w miarę możliwości wysłucha uprawnionego”. Zdarzają się przypadki stosowania przez uprawnionego przez kilka miesięcy obstrukcji posiedzeń, przedkładając „wątpliwe” zaświadczenia od lekarza sądowego, by uniemożliwić wydanie postanowienia o uchyleniu zabezpieczenia (które polegało na wstrzymaniu egzekucji).	Uwaga nieuwzględniona Wprowadzona przez proj. art. 226 ¹ możliwość wysłuchania stron na piśmie w połączeniu z rezygnacją z obligatoryjnej rozprawy w proj. art. 742 § 2 powinna skutecznie zapobiec takiej obstrukcji, jak opisana w uwadze.
	ORA Łódź	Zabezpieczenie, zwłaszcza w sprawach rodzinnych, jest na tyle doniosłą instytucją, że zażalenie powinno przysługiwać do sądu drugiej instancji, a nie w poziomie. Ograniczenie uchylenia zabezpieczenia do przypadków nieważności postępowania w sposób rażąco godzi w prawa drugiej strony procesu, która najczęściej o zabezpieczeniu dowiaduje się z postanowienia wydanego przez sąd pierwszej instancji i dopiero wówczas ma szansę przedstawić swoje stanowisko w sprawie, w szczególności twierdzenia i dowody, które mogą powodować konieczność uchylenia postanowienia ze względu na naruszenie różnych przepisów k.p.c, a które to naruszenia nie stanowią nieważności postępowania. Ponownie zdaje się względy szybkości stanęły przed prawem do sprawiedliwego procesu, w tym przypadku ponownie nadmiernie i nieproporcjonalnie ograniczając to konstytucyjne prawo.	Uwaga nieuwzględniona Obowiązek wysłuchania, w przypadku rozstrzygania co do uchylenia lub ograniczenia zabezpieczenia, jedynie uprawnionego, jest uzasadniony tym, że w takiej sytuacji może dojść do uszczuplenia uprawnień jedynie tego uczestnika – co przemawia za umożliwieniem mu ich obrony. W tym wypadku niewysłuchanie zobowiązanego nie narusza jego praw.
	Rzecznik Finansowy	poddano pod rozważenie dla zachowania równowagi procesowej stron umożliwienie także obowiązanemu zajęcie stanowiska przed wydaniem postanowienia w przedmiocie uchylenia lub ograniczenia zabezpieczenia.	Uwaga nieuwzględniona Logika sytuacji, w której znajduje się obowiązany w postępowaniu zabezpieczającym, pozwala założyć, że uchylenie lub ograniczenie zabezpieczenia będzie zawsze dla niego korzystne, więc będzie żądać takiego rozstrzygnięcia – i z reguły sam o nie wniesie. Z reguły nie będzie więc potrzeby uzyskiwania jego stanowiska, a jeżeli, wyjątkowo, potrzeba taka się pojawi, to sąd będzie uprawniony do zwrócenia się również do niego.
art. 767 ⁴ § 1 ¹	ORA Łódź	Proponuje się wykreślenie art. 767 ⁴ § 1 ¹ k.p.c, który przewiduje, że w postępowaniu egzekucyjnym zażalenie będą rozpoznawane w poziomie,	Uwaga nieuwzględniona Jak do proj. art. 394 ^{1a}

		przez ten sam sąd w składzie trzech sędziów. Z przyczyn wskazanych wcześniej w niniejszej opinii, powinny one być rozpoznawane przez sąd wyższej instancji.	
art. 1003 § 2	SA Wrocław	Pominięcie w art. 1003 § 2 k.p.c. sformułowania gotówką (cena nabycia najczęściej uiszczana jest przelewem)	Uwaga nieuwzględniona Jak do proj. art. 394 ^{1a}
Termin sporządzenia apelacji	Iustitia	Możliwości wydłużenia terminu do sporządzenia uzasadniania wyroku powinna towarzyszyć możliwość wydłużenia na wniosek strony lub z urzędu terminu do wniesienia apelacji.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4 ¹ .
spory kompetencyjne	SA Wrocław	Część sądów postulowała wprowadzenie możliwości rozstrzygania sporów kompetencyjnych między sądami rejonowymi w ramach okręgu. Do rozważenia zatem byłoby ich rozstrzyganie przez Prezesa Sądu Okręgowego (co zgłosił wprost jeden z sądów rejonowych) albo też przez sąd okręgowy	Uwaga nieuwzględniona Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych na szczeblu sądu okręgowego (zmiany wymagają zebrania opinii i głębszej analizy, niemożliwej już na obecnym etapie prac nad projektem.
kurator	SA Białystok	Potrzeba uregulowania kurateli procesowej spółek nieposiadających zarządów lub likwidatorów wobec faktycznego paraliżu postępowania cywilnego w przypadku braku organu uprawnionego do reprezentowania strony.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga jest oczywiście trafna, o ile wskazuje na potrzebę zapobieżenia paraliżowi postępowań, w których uczestniczą osoby prawne pozbawione, z jakichkolwiek przyczyn, organów działających w ich imieniu (zarządów względnie likwidatorów). Jednakowoż kwestia ta pozostaje poza obszarem regulacji projektu i wymaga odrębnej analizy, co na obecnym etapie prac legislacyjnych uniemożliwia już uwzględnienie uwagi w tym zakresie.
Wyjawienie majątku	SA Katowice	Przy okazji nowelizacji k.p.c. należy zlikwidować całe postępowanie o wyjawienie majątku (jako skrajnie nieefektywne i zajmujące dużo czasu) - art. 913 k.p.c. i następne. W przypadku pozostawienia tego postępowania należy wprowadzić regułę, że dłużnik składa wykaz pod odpowiedzialnością karną, wbrew pozorom brak takiego unormowania. Dłużnik składając wykaz nie składa zeznań tylko oświadczenie. Art. 233 § 6 k.k. przewiduje odpowiedzialność za fałszywe oświadczenie, tak jak za fałszywe zeznanie ale tylko wtedy, jeżeli przepisy ustawy przewidują możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej. Takiego przepisu obecnie brak, co powoduje, że całe postępowanie o wyjawienie majątku jest bezcelowe.	Uwaga nieuwzględniona Problem zasygnalizowany w uwadze jest znany w praktyce sądowej, jednak pozostaje poza planowanym zasięgiem projektowanej nowelizacji. Ponieważ na obecnym etapie prac nad projektem jego poszerzenie nie jest już możliwe, konieczne zmiany zostaną przeprowadzone przy kolejnej nowelizacji k.p.c.
Ograniczenie kognicji sądów	Stowarzyszenie Unia Deweloperów w Nieruchomościach	Poddano pod rozagę przekazanie notariuszom: 1) nadawanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym poddano się egzekucji; klauzulę taką mógłby nadawać inny notariusz niż ten, który sporządził konkretny akt notarialny; 2) stwierdzanie wykonalności wyroku sądu polubownego.	Propozycje nieuwzględnione Proponowane ograniczenie kognicji sądów powszechnych i przekazanie określonej kategorii spraw notariuszom pozostaje poza zakresem projektowanej nowelizacji. Ponieważ na obecnym etapie prac nad projektem jego poszerzenie nie jest możliwe, przedstawione postulaty będą mogły być przedmiotem analizy dopiero przy kolejnych pracach legislacyjnych, których przedmiotem będzie ewentualne ograniczenie kognicji sądów powszechnych.

	ści Komer cyjny h (zgłos zenie lobbin gowe)		
Zmiany w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych			
Uwaga ogólna	SA Kraków	Projektowane zmiany podnoszące znacznie koszty są stanowczo zbyt wysokie i mogłyby zdecydowanie utrudnić stronom prawo do sądu.	Uwaga nieuwzględniona Urealnienie wysokości opłat sądowych bynajmniej nie jest równoznaczne z ograniczeniem prawa do sądu, a stwierdzenie, że są „zbyt wysokie” wydaje się oderwane od rzeczywistości, nie mówiąc już, że nie poparte żadnym argumentem.
	KIRP	Jednym z ważniejszych standardów demokratycznych systemów europejskich jest dostęp każdego obywatela do sądu. Opłaty sądowe mogą stać się niekiedy elementem ograniczającym to prawo, bowiem w pewnych sytuacjach mogą uzależniać dostęp do sądu od sytuacji materialnej konkretnej osoby. W odniesieniu do Polski zagadnienie to analizował Europejski Trybunał Praw Człowieka, który w sprawie Kreuz przeciwko Polsce (skarga nr 28249/95) orzekł, że „władze sądownicze nie zabezpieczyły równowagi pomiędzy: z jednej strony interesem Państwa w pobieraniu opłat z tytułu rozpoznawania sprawy, a z drugiej strony skarżącego w dochodzeniu swych roszczeń w sądach. Wpis zażądany od skarżącego z tytułu prowadzenia jego sprawy był zbyt wysoki. Spowodowało to zrezygnowanie przez niego z roszczenia oraz to, że jego sprawa nie była rozpoznana przez sąd. To w opinii Trybunału umniejszyło istotę jego dostępu do sądu oraz stanowiło nieproporcjonalne ograniczenie tego prawa. Tym samym, Trybunał stwierdził, że miało miejsce naruszenie artykułu 6 § 1 Konwencji”. Zatem należałoby się zastanowić, czy proponowany w projekcie system opłat sądowych czyni zadość art. 6 § 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Ograniczenie prawa do sądu polega na nałożeniu na stronę obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w wysokości, jaka w świetle okoliczności konkretnej sprawy jest nadmierna. Skoro obecnie obowiązujące opłaty uznaje się za stosunkowo wysokie, ich zwiększenie na podstawie projektu ustawy stanowić będzie poważne ryzyko dla uczestników postępowania sądowego w dostępie do wymiaru sprawiedliwości oraz pośrednio przyczyni się do rezygnacji lub odłożenia na później skierowania sprawy do sądu. W uzasadnieniu Projektu wskazano, że podwyższenie opłat spowodowane jest ogólnym	Uwaga nieuwzględniona. Uwagi bez powołania się na jakiegokolwiek fakty szermują ocenami o rzekomej nadmiernej wysokości projektowanych opłat sądowych, podczas gdy elementarna analiza historyczna wykazuje fakt wręcz przeciwny.

	zwiększeniem dochodów społeczeństwa. Wzrost dochodów społeczeństwa nie dotyczy jednak wszystkich jednostek, więc podwyżka opłat sądowych uderzy w szczególności w osoby o dochodach średnich lub niskich, którzy jednak nie kwalifikują się do zwolnienia od kosztów sądowych. W konsekwencji w całości należy odnieść się negatywnie do proponowanych zmian w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Na tle rozwiązań obowiązujących w państwach Unii Europejskiej system polski wciąż wydaje się zbyt skomplikowany, a wysokość opłaty stosunkowej ustalonej na 5% uznać należy za zbyt wygórowaną. Również opłaty stałe mogą dla niektórych podmiotów stanowić spore obciążenie (w szczególności dotyczy to opłat w postępowaniu rejestrowym, gdzie opłaty takiej samej wysokości ponoszą zarówno wielkie podmioty gospodarcze, jak i mali i mikro przedsiębiorcy podlegający wpisowi do KRS). Niezależnie od powyższego, kwestie wysokości opłat zawsze należy rozważać na tle przeciętnego wynagrodzenia otrzymywanego w danym państwie. Na tym tle opłaty w polskim postępowaniu cywilnym, które warunkują dostęp do wymiaru sprawiedliwości wciąż można uznać za wysokie. Częstokroć w praktyce zawodowej prawników klienci, którzy nie spełniają wymogów częściowego lub całkowitego zwolnienia od kosztów sądowych, rezygnują lub odkładają na później skierowanie sprawy do sądu, ponieważ wysokość opłaty sądowej (czy szerzej kosztów sądowych w tym wysokiego wynagrodzenia biegłego sądowego, czy też ryzyko zwrotu kosztów wynagrodzenia pełnomocnika przeciwnika procesowego] stanowią dla nich barierę. W tym zakresie wydaje się, że warto byłoby dokonać rewizji przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, która została uchwalona ponad dekadę temu, w celu uproszczenia katalogu opłat stałych oraz zmniejszenia ich wysokości, a także weryfikacji czy ustalona wartość stosunkowej opłaty sądowej na poziomie 5% nie jest zbyt wygórowana - czyli kierunek ten powinien być zupełnie odmienny od obranego przez ustawodawcę. Ponadto, choć wykracza to poza zakres przedmiotowy niniejszej opinii, należałoby kompleksowo uregulować zagadnienia związane z wydatkami ponoszonymi w związku ze sporządzeniem opinii przez biegłych sądowych - na co remedium mogłoby być ustalenie w pewnych przypadkach ryczałtów lub stawki godzinowej, a także kwestie dotyczące okresu oczekiwania na taką opinię - czego można by uniknąć, gdyby powołać centralną listę biegłych sądowych oraz wdrożyć tzw. kalendarz biegłego, umożliwiający bieżące monitorowanie jego obciążania na dany moment. Do obniżenia wysokości opłat sądowych mogłaby się również przyczynić informatyzacja postępowania cywilnego i wdrożenie Elektronicznego Biura Podawczego, co niewątpliwie wpłynęłoby w znaczny sposób na	

		redukcję kosztów po stronie sądów.	
SA Katowice		By nie narażać się na zarzut utrudniania dostępu do sądu dla obywateli, winien być wprowadzony w formie zmodyfikowanej, tj. wprowadzenia rozróżnienia na opłatę od pozwu (w wysokości obowiązującej) oraz uzupełniającej opłaty stanowiącej koszty procesu, który byłby w zmiennej wysokości od 2 do kilkakrotności opłaty wstępnej w zależności od liczby podejmowanych czynności przez sąd. Zwolnienie od kosztów winno w tym przypadku móc być orzeczone wyłącznie od opłaty wstępnej, gdyż brak jest interesu społecznego w pokrywaniu całego kosztu postępowania sądowego, które okazało się wszczęte bezpodstawnie. Ponadto ograniczyłoby to liczbę spraw wnoszonych przez osoby niezamożne, które następnie bez względu na wynik sprawy nie ponoszą żadnych kosztów postępowania, co prowadzi do wnoszenia ich w celu sprzecznym z zasadami wymiaru sprawiedliwości (np. z pobudek moralnie nagannych). Wartym rozważenia jest również wprowadzenie minimalnej opłaty, która musi zostać niszczona w każdym przypadku np. na poziomie 10 zł. Z jednej strony bowiem trudno przyjąć, aby było to suma przewyższająca możliwości finansowe jakiegokolwiek osoby, z drugiej zaś uniemożliwi osobom niezamożnym składanie wielu pozwów bez żadnych konsekwencji finansowych, doprowadzając tym do bezcelowego zwiększenia obciążenia wymiaru sprawiedliwości, a w konsekwencji - utrudnia pozostałym obywatelom dostęp do sądu.	Uwaga nieuwzględniona Koncepcja przedstawiona w uwadze ma ogromne zalety, jednak wymagałaby zmiany całego modelu pobierania kosztów sądowych, a jej minusem byłyby nieuniknione komplikacje wynikające z masy dodatkowych czynności podejmowanych w toku praktycznie każdego procesu. Koncepcję tę będzie należało rozważyć przy zmianie systemu kosztów sądowych w sprawach cywilnych, której konieczność rysuje się coraz wyraźniej. Natomiast zdecydowanie wykracza ona poza zakres procedowanej nowelizacji.
NRA		Dotychczasowe koszty sądowe postępowania przed sądami powszechnymi w Polsce były przedmiotem rozstrzygnięć ETPCz, który kilkakrotnie stwierdził, że koszty sądowe w Polsce w obecnej wysokości stanowią ograniczenie prawa do sądu w rozumieniu art. 6 Konwencji. Niewątpliwą konsekwencją podwyższenia i wprowadzenia nowych opłat sądowych będzie zmniejszenie napływu spraw do sądów. W przypadku, gdy wzgląd finansowy jest jedynym czynnikiem decydującym o żądaniu rozpoznania sprawy, wysokie opłaty sądowe mogą okazać się realną barierą dla społeczeństwa w realizacji zagwarantowanego konstytucyjnie prawa do sądu.	Uwaga nieuwzględniona Treść uwagi w tym dziale sprowadza się do rekapitulacji projektowanych rozwiązań w zakresie opłat sądowych i kancelaryjnych, bez ogólnych wniosków i propozycji alternatywnych. Wbrew twierdzeniu uwagi, żaden z powołanych wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie zawiera oceny, że „koszty sądowe w Polsce w obecnej wysokości stanowią ograniczenie prawa do sądu w rozumieniu art. 6 Konwencji”. Wszystkie te wyroki stwierdzają nieprawidłowe <u>zastosowanie</u> przepisów o kosztach sądowych (ściślej rzecz biorąc – o zwolnieniu od tych kosztów) poprzez niedostosowanie ich do konkretnych sytuacji, a nie nieprawidłową (niezgodną z Konwencją) <u>treść</u> tych przepisów. Twierdzenie, że nie powinno się pobierać opłaty od wniosku o uzasadnienie wyroku na piśmie uwaga wywodzi z tezy o prymacie „informacyjnej roli uzasadnienia wyroku”. Uwaga przemilcza jednak praktyczne oblicze tego postulatu: że możliwość uzyskania tego dokumentu na każde żądanie i bez żadnych ograniczeń (w tym opłat) bezpośrednio skutkuje nadmiernym obciążeniem sądów i sędziów, które prowadzi do globalnej przewlekłości postępowań: sędziowie zamiast rozstrzygać sprawy zajmują się

			pisaniem uzasadnień. Tak więc twierdzenie to jest przejawem teoretyzowania oderwanego od realiów polskiego wymiaru sprawiedliwości. Twierdzenie, że opłata taka zostaje „wprowadzona”, stanowi naginanie faktów: w rzeczywistości opłata za uzasadnienie wyroku zostaje <u>przywrócona</u> do polskiego systemu prawnego, w którym funkcjonowała co najmniej od 1938 roku, a jej zniesienie w 2005 r. należy uznać za – ewidentnie nieudany – eksperyment. Wbrew twierdzeniu zawartemu w tym dziale opłata z proj. art. 29a u.k.s.c. nie dotyczy zgłoszenia wniosku o <u>dopuszczenie</u> dowodu z zeznań świadka, lecz wniosku o <u>wezwanie</u> świadka, biegłego lub strony <u>na rozprawę</u>. Różnica ta jest istotna w kontekście pisemności zeznań świadka oraz prymatu dowodu z dokumentu, który przewidują regulacje postępowania w sprawach gospodarczych, w którym opłata ta będzie pobierana (nawiasem mówiąc, ograniczenie to również zostało przemilczane). Odnosnie odsetek od zwrotu kosztów procesu, w tym odsetek od szczególnie wysokiego wydatku za czas od jego poniesienia, uwaga przeczy rzeczywistości twierdząc, że strona nie ma wpływu na czas trwania postępowania.
	PZZW	Wyrażono krytyczne stanowisko wobec podniesienia opłat sądowych. Ich ewentualne podniesienie wpłynie negatywnie na rynek zarządzania wierzytelnościami, w szczególności utrudniając wierzycielom dochodzenie swoich roszczeń. PZZW przyjmuje stanowisko Ministerstwa w zakresie konieczności podniesienia kosztów sądowych, jednak skala podwyżki jest w naszej opinii nie do przyjęcia.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 4¹.
art. 4 ust. 3	SA warszawa	Opłacie podlega wniosek o sporządzenie uzasadnienia. Nie dotyczy to tylko wniosku o uzasadnienie wyroku, ale także wniosku o uzasadnienie postanowień i zarządzeń. Opłata wynosi 100 zł (art. 25b ust. 1 u.k.s.c.) i podlega zaliczeniu na poczet opłaty od zażalenia. Wejście w życie proponowanej regulacji spowoduje znaczne obciążenie sekretariatów w zakresie weryfikacji, czy strona dokonała opłaty. Dzielenie opłaty od wniosku o uzasadnienie i od zaskarżenia orzeczenia będzie mogło rodzić problemy z właściwym opłacaniem środków zaskarżenia. Ponadto w systemie wpłat pojawi się mnóstwo opłat w wysokości 100 zł (jako najniższa możliwa opłata), toteż odnalezienie takie opłaty będzie znacznie utrudnione, zwłaszcza, jeśli opłaty -nie-będzie można przypisać do konkretnej sprawy (np. wnoszący PZU). Przedmiotowe i podmiotowe zwolnienia od kosztów obejmą także opłaty od wniosków o uzasadnienie i to stawia w uprzywilejowanej pozycji Skarb Państwa, który bezkosztowo może za każdym razem żądać uzasadnienia wyroku.	Uwaga nieuwzględniona Zwiększenie liczby pobieranych opłat niewątpliwie zwiększy także nakład pracy na ich pobieranie, nie zmienia to jednak faktu, że przywrócenie tej akurat opłaty jest po prostu niezbędne. Spodziewane ograniczenie liczby pisemnych uzasadnień powinno z nadatkiem zrównoważyć ten dodatkowy nakład pracy. Sytuacja Skarbu Państwa jest w tym zakresie specyficzna i pobieranie tej opłaty nie odniosłoby zakładanego skutku – co uzasadnia pozostawienie wyjątku. Jeżeli praktyka wykaże, że uprawnienie to jest nadużywane przez jednostki reprezentujące Skarb Państwa, będzie należało przedsięwziąć środki zaradcze, ale raczej nie w sferze opłat.
art. 5 ust. 3	SA Warsz	Obciążenie stron kosztami tłumaczenia pozostaje w sprzeczności z art. 5 ust. 2 p.u.s.p., zgodnie z którym strona ma prawo do korzystania z	Uwaga nieuwzględniona Przepis art. 5 ust.2 p.u.s.p., zgodnie z którym osoba nie władająca

	awa	bezpłatnej pomocy tłumacza.	w wystarczającym stopniu językiem polskim ma prawo do występowania przed sądem w znanym przez nią języku i bezpłatnego korzystania z pomocy tłumacza, nie wyklucza (wbrew sugestii zawartej w uwadze) możliwości obciążenia stron kosztami doręczeń za granicą, w tym kosztami tłumaczenia.
art. 13	KIRP	Proponowane zmiany ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przewidują zwiększenie opłat od pozwu oraz apelacji w sprawach o prawa majątkowe, co należy ocenić negatywnie. System opłat sądowych jest bowiem bardzo ściśle związany z samą koncepcją wymiaru sprawiedliwości. Należy wskazać, że w krajach Unii Europejskiej można wskazać pewną wyraźną tendencję do obniżenia progu dostępności do sądu oraz do tworzenia bardziej przejrzystego i jednoznacznego podejścia do opłat sądowych. Zatem rozwiązanie przyjęte w projekcie ustawy należy poddać krytyce. Na tle rozwiązań obowiązujących w krajach Unii Europejskiej system polski wciąż wydaje się zbyt skomplikowany, a wysokość obecnej opłaty stosunkowej wynoszącej 5% ocenia się jako zbyt wygórowaną, w szczególności przy uwzględnieniu przeciętnego wynagrodzenia otrzymywanego w danych państwie. Na tym tle opłaty, które warunkują dostęp do wymiaru sprawiedliwości wciąż można uznać za wysokie. Podwyżka niektórych z opłat przekracza wzrost inflacji, np. dla WPS w kwocie 12 500 zł opłata sądowa na podstawie dotychczasowego stanu prawnego wyniesie 650 zł, a na podstawie projektowanych przepisów - 800 zł. Oznacza to w tym przypadku wzrost opłaty sądowej o 23%. Szczególnie duże różnice w opłacie powstaną dla kwot WPS czy WPZ wynoszących ponad 4 000 000 zł. Dla WPS w kwocie 5 000 000 zł dotychczasowa opłata sądowa wynosiła 100 000 zł, a zgodnie z projektowanymi przepisami wyniosłaby 205 000 zł, co daje różnicę w wysokości 105 000 zł (czyli wzrost o 105%). Zgodnie z przepisem projektowanego art. 13 ust. 2 pkt 2 u.k.s.c. opłata sądowa może wynieść nawet 700 000 zł. Zmianie uległy również opłaty stałe. Przykładowo dotychczasowa opłata sądowa za pozew w sprawie o wyłączenie współnika wynosiła 2 000 zł. Zgodnie z projektowanym art. 29 pkt 2) u.k.s.c. opłata sądowa od pozwu w takiej sprawie wyniosłaby 5 000 zł, czyli wzrost opłaty sądowej wyniesie 150 %. Nie sposób uzasadnić tak wysokiego wzrostu opłat sądowych dostosowaniem opłat do aktualnej siły nabywczej pieniądza oraz potrzebą racjonalizacji systemu opłat. System tak wysokich opłat sądowych niewątpliwie będzie oznaczał dla niektórych podmiotów brak możliwości skorzystania z ochrony sądowej. Ponadto, szczególnie przy dochodzeniu roszczeń w wysokich kwotach, istnieje ryzyko, że roszczenia będą rozdrabniane i dochodzone w odrębnych postępowaniach sądowych, a więc liczba spraw kierowanych do sądu wzrośnie. Sama motywacja podniesienia opłat sądowych, aby zachęcić do korzystania z istniejących alternatywnych sposobów	Uwaga nieuwzględniona Patrz odniesienie do uwagi ogólnej

	rozwiązywania sporów, jest również nietrafna. Pozytywnym bodźcem do skorzystania z pozasądowych sposobów rozwiązywania sporów byłoby obniżenie kosztów takich postępowań w stosunku do kosztów postępowania sądowego, ale nie może to oznaczać blokady finansowej z powodu opłat w razie wystąpienia przez stronę z powództwem. Zwiększeniu ulegnie również ilość wniosków o uzyskanie zwolnienia od kosztów sądowych (zwiększenie nakładu pracy po stronie sądów), a także zwiększy się liczba wniosków zasadnych z uwagi na tak drastyczny wzrost wysokości opłat, co zwiększy de facto obciążenia po stronie Skarbu Państwa.	
ZBP	W zakresie dochodzenia wierzytelności przez banki w stosunku do konsumentów proponowana przez ustawodawcę zmiana odbije się jednoznacznie negatywnie wobec konsumentów, nie wobec banków. Oczywiście jest, że powodem w sprawach konsumenckich może być zarówno bank jak i konsument. Zgodnie z ogólnymi zasadami postępowania cywilnego, które w zakresie kosztów postępowania zostało uregulowane w art. 98 i nast. k.p.c. to zgodnie z brzmieniem art. 98 § 1 strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Za koszty procesu ustawa kodeks postępowania cywilnego uznaje w szczególności koszty sądowe (opłaty od pozwu) oraz koszt wynajęcia profesjonalnego pełnomocnika. W praktyce oznacza to więc, że podmiot który przegrywa sprawę cywilną na mocy powszechnie obowiązujących przepisów tj. art. 98 § 1 k.p.c, jest obowiązany do pokrycia kosztów na które składają się opłata sądowa od pozwu, kosztów wynajęcia profesjonalnego pełnomocnika strony wygrywającej oraz ewentualnie kosztów własnego pełnomocnika, co przy średniej wartości przedmiotu sporu w sprawach pomiędzy konsumentem oraz bankiem oznacza wielotysięczne dodatkowe obciążenie oprócz kwoty głównego roszczenia. Należy więc podkreślić, jak wskazano w pierwszej części pisma, że skoro absolutna większość spraw cywilnych pomiędzy bankiem oraz konsumentem to sprawy bezsporne (nie ma żadnego sporu między stronami w zakresie zadłużenia, ponieważ klient nie wykonał w terminie wymagalnego zobowiązania np. nie zapłacił rat kredytu), to w tych przypadkach zastosowanie znajdują ogólne przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie kosztów sądowych, które stanowią fundament procesu cywilnego, jako emanacja zasady odpowiedzialności strony za wynik postępowania. Bezpośrednim skutkiem uchwalenia przepisu w dotychczasowym brzmieniu będzie zwiększenie po stronie konsumentów kosztów prowadzenia sporu z bankiem, na które bank nie ma żadnego wpływu, ponieważ wysokość opłat w sprawach cywilnych do których zwrotu	Uwaga nieuwzględniona. Projektowany przepis odzwierciedla społeczne znaczenie faktu, że wysokość świadczeń w stosunkach prawnych łączących gospodarstwa domowe z bankami, przede wszystkim w stosunkach kredytowych, z reguły idzie w setki tysięcy złotych. Odpowiednio do tego także wysokości opłat od pozwów w sprawach z takich stosunków prawnych są bardzo wysokie. O ile opłata sięgająca kilkudziesięciu tysięcy złotych – z ryzykiem, co należy podkreślić, jej bezpowrotnej utraty – nie przekracza możliwości płatniczych instytucji finansowej obracającej milionami złotych rocznie, o tyle w dzisiejszej sytuacji materialnej przeciętnej polskiej rodziny bywa to wydatek w praktyce niemożliwy do poniesienia. Tymczasem konieczność wystąpienia przeciwko bankowi z powództwem niekiedy się pojawia. Tak więc, aby ograniczenie klientowi banku dostępu do sądu wynikające z opłaty sądowej nie stało się nadmierne, konieczne jest kwotowe ograniczenie wysokości tej opłaty. Faktem jest, że takie ograniczenie uprzywilejowuje klienta banku w sporze z bankiem, ponieważ bariera finansowa zostaje dla niego istotnie obniżona. Takie doktrynalne podejście pomija jednak fakt, że w rzeczywistości bariera finansowa o tej samej wysokości nominalnej jest dla klienta banku nieporównanie wyższa, niż dla banku. Okazuje się więc, że formalny przywilej w rzeczywistości stanowi wyrównanie faktycznej nierówności na korzyść strony przeciwnej. Istotny jest dodatkowy aspekt, że spory na linii klient-bank dotyczą z reguły nie tylko osobistych interesów klienta, lecz istotnych materialnych aspektów funkcjonowania rodziny tegoż klienta; wszelkie nadmierne wydatki przekładają się na ograniczenie materialnych podstaw do pełnienia przez tę rodzinę jej społecznych zadań. Ograniczenie takiego ryzyka spełnia wymagania wynikające z konstytucyjnej dyrektywy szczególnej ochrony rodziny. Przedstawione w uwadze twierdzenie o zwiększeniu ponoszonych

	zobowiązany jest przegrywający spór ustalana jest w powszechnie obowiązujących przepisach. Reasumując należy wskazać, że w interesie konsumentów którzy potencjalnie mogą zarówno wytaczać postępowanie bankowi oraz być pozywanymi jest aby przyjąć systemowe rozwiązanie zgodnie z którym opłaty w sprawach cywilnych pomiędzy bankami i klientami dla obu stron są równe i ograniczone do 5 % wartości i nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 1000 zł ponieważ w przypadku przegrania sporu przez klienta, będzie on zobowiązany do pokrycia zdecydowanie mniejszych kosztów procesu które poniósł bank. Poniższa propozycja nowego brzmienia art. 13 ust. 1a ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zapewnia całościową realizację omówionych zaleceń. W związku z powyższym proponujemy nadanie art. 13 ust. 1a UKSC następującego brzmienia: „1a. Opłata stosunkowa w sprawach pomiędzy bankami i konsumentami w rozumieniu art. 22¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 459 z późn. zm.) o roszczenia wynikające z czynności bankowych o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 1876 z późn. Zm.) wynosi 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 1000 złotych.” Alternatywną propozycją jest usunięcie art. 13 ust. 1a z ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i poddanie tej kwestii regułom ogólnym. Mając na uwadze powyższe w szczególności dbałość o wysoki poziom uchwalanego prawa oraz zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów na wszystkich możliwych obszarach, wnoszę o przyjęcie zaproponowanego rozwiązania, które w całości spełnia zakładane cele.	przez konsumentów kosztów sporu z bankiem wydaje się być nieporozumieniem. Projekt nie wprowadza w tym zakresie istotnych zmian w stosunku do regulacji dotychczas obowiązującej.
Rzecznik Finansowy	Wątpliwości budzi fakt, iż w projekcie postanowiono odstąpić od dotychczasowej regulacji, zgodnie z którą: <i>„Opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100000 złotych”</i>- bowiem rezygnacja z opłaty stosunkowej w odniesieniu do w.p.s. i w.p.z. , określonych w przedziale do 20 000 zł i wprowadzenie zamiast niej opłaty stałej, oznacza w zasadzie podwyższenie opłat sądowych (znaczne, zwłaszcza w przypadku spraw o stosunkowo niskim w.p.s/w.p.z.), co w znacznym stopniu obciąży głównie konsumentów. Zgodnie bowiem z treścią projektowanego artykułu (tytułem przykładu): 1. opłata od pozwu w kwocie 600 zł wyniesie 150 zł, co stanowi 25% w.p.s. (wobec obecnych 5% - w tym wypadku kwoty 30 zł); 2. opłata od pozwu w kwocie 1100 zł, wyniesie 200 zł, co stanowi 11 % (obecnie 5%, tj. 55 zł).	Uwaga nieuwzględniona Jak wskazano w uzasadnieniu projektu, obecne obciążenie sądownictwa zmusza do wprowadzenia instytucji ograniczających wnoszenie do sądów spraw bagatelnych. Do tych instytucji należą także wskazane w uwadze proporcje stawek opłat sądowych do wartości przedmiotu sporu. W przypadku konsumentów istnieje zresztą możliwość obniżenia tych opłat poprzez skorzystanie z ADR.

art. 13 ust. 4	Rzecznik Finansowy	Poddano pod rozagę rozszerzenie określonego w projektowanym przepisie katalogu o podmioty uprawnione do pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich na podstawie ustawy z dnia 23 września 2016 r. o pozasądowym rozwiązywaniu sporów konsumenckich (Dz.U. z 2016 r. nr 1823). Rejestr takich podmiotów prowadzony jest przez Prezesa UOKiK.	Propozycja uwzględniona
art. 16 ust. 3	SA Poznań	Proponuje się zrezygnować z dodawania tego przepisu, a materię minimalnej opłaty przenieść do art. 15 ust. 3 (nie ma sensu tworzenie nowej jednostki redakcyjnej aktu prawnego, skoro materii wysokości opłaty ostatecznej dotyczy już art. 15 ust. 3).	Uwaga bezprzedmiotowa albowiem zrezygnowano z projektowanej zmiany.
art. 19 ust. 1	SA Poznań	Proponuje się uzupełnić tę regulację, że owe zaliczenie następuje na wniosek powoda zawarty w pozwie i pod warunkiem dołączenia do pozwu odpisu pozwu wniesionego w elektronicznym postępowaniu upominawczym i odpisu postanowienia o umorzeniu postępowania elektronicznego. Jeśli pozew nie powoła się w pozwie na pozew elektroniczny, brak będzie możliwości zaliczenia opłaty. Znając jakość wnoszonych pozwów nic zdziwiłbym się, gdyby powód wniósł pozew, nie wspomniał o wcześniejszym pozwie, a w następstwie zwrotu pozwu jako nienależycie opłaconego powód miał jeszcze pretensje do sądu, że ten nic zaliczył mu opłaty. Aby zweryfikować żądanie zaliczenia opłaty sąd musi dysponować odpisem pozwu i postanowieniem o umorzeniu, bez których nie stwierdzi, że pozew faktycznie miał miejsce, dotyczył tego samego roszczenia, jaką opłatę pobrano oraz że postępowanie umorzono.	Uwaga nieuwzględniona Wydaje się oczywiste, że skoro to powód ma skorzystać z regulacji z proj. art. 19 ust. 3 u.k.s.c., to – zgodnie z ogólnymi regułami dowodzenia – jego obciąża obowiązek wykazania faktu poniesienia kosztów i dotrzymania terminu, jak również konsekwencje własnych zaniedbań w tym zakresie. W konsekwencji zbędne wydaje się kazuistyczne przywoływanie tej reguły w tym przypadku.
	SA Warszawa	pkt 2 i 4 - z jednej strony słuszne rozłożenie ciężaru opłaty za postępowanie sądowe na obie strony postępowania, zwłaszcza że niejednokrotnie strona, przeciwko której powód występuje z roszczeniem jest w znacznie gorszej sytuacji ekonomicznej, z drugiej strony w przypadku braku reakcji pozwanego, powód zmuszony jest do opłacenia dwukrotnie wyższej niż dotychczas opłaty od czynności procesowej, która wynika z roszczenia udokumentowanego szczególnym dowodem, gdzie prawdopodobieństwo zasadności roszczenia jest bardzo wysokie, a niejednokrotnie roszczenie to może być nigdy nie wyegzekwowane.	Uwaga nieuwzględniona Aspekt, który trafnie podnosi uwaga, został przeanalizowany w toku prac koncepcyjnych. Wydaje się, że w tej sytuacji powinien przeważać, jak to się ostatecznie stało, wzgląd na uproszczenie systemu opłat sądowych.

art. 25b	SA Poznań	Konieczne jest, by wprowadzić wyjątek co do obowiązku uiszczenia opłaty od wniosku o uzasadnienie postanowienia oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Gdyby takiego zwolnienia nie było (a nie przewidziano go w projekcie), strona nie może dowiedzieć się, dlaczego oddalono jej wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, uważa, że zwolnienie się jej należy, więc składa kolejny wniosek o zwolnienie od opłaty od wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia; zapewne i ten wniosek zostanie oddalony i powstaje błędne koło. Nie sposób w takiej sytuacji uznać, że strona nadużywa prawa procesowego, bo może być faktycznie uboga, a postanowienie wadliwe, ale póki nie uzyska uzasadnienia postanowienia, nie ma faktycznej możliwości sporządzenia zażalenia/skargi na postanowienie oddalające jej wniosek (nie znając motywacji sądu-referendarza). Taki przepis, w zakresie w jakim nic przewiduje takiego zwolnienia, może być kwestionowany jako sprzeczny z zasadą prawa do sądu. Może nawet lepiej, by akurat postanowienia oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych były uzasadniane z urzędu i z urzędu doręczane, co niewątpliwie przyspieszy proces (takie postanowienia są często zaskarżane i są jedną z postaci działań w celu przedłużenia postępowania).	Propozycja nieuwzględniona Propozycja zawarta w uwadze jest warta rozważenia, lecz jej ocenę będzie można powziąć dopiero po zebraniu doświadczeń z funkcjonowania nowej normy. Na obecnym etapie prac wprowadzanie wyjątku wydaje się przedwczesne.
	KIRP	W związku z tym, że złożenie tego wniosku jest zasadniczo konieczną przesłanką wniesienia środka zaskarżenia, zmianę należy ocenić negatywnie. Nałożenie kolejnej opłaty sądowej na stronę może stanowić kolejną barierę dla dochodzenia swoich praw przed sądem.	Uwaga nieuwzględniona W świetle wskazanych w uzasadnieniu projektu powodów, dla których konieczne jest przywrócenie opłaty od wniosku o uzasadnienie orzeczenia sądu.
	SA Szczecin	Zmiana nie utrudni dostępu obywateli do sądów i nie będzie stanowić żadnej dolegliwości dla obywateli, o ile w ustawie zostanie pominięty proponowany art. 326 § 4 k.p.c. Jednocześnie zmiana ta znacząco usprawni funkcjonowanie sądów, doprowadzi bowiem do tego, że strony, które pisemnego uzasadnienia nie potrzebują dla dalszego toku postępowania (w całości wygrały sprawę bądź środek zaskarżenia im nie służy) poprzestaną na wysłuchaniu ustnych motywów wyroku i zrezygnują z niepotrzebnego w tej sytuacji – pisemnego uzasadnienia wyroku. Ponadto, wnioski o uzasadnienie powszechnie składane są przez strony, które w całości wygrały postępowanie i przez strony postępowania drugoinstancyjnego, w którym od wyroku nie służy żaden środek zaskarżenia (przed Sądem Okręgowym - Sądem Gospodarczym zdarza się to niemal w każdej sprawie). Nakład pracy sędziego związany ze sporządzeniem uzasadnienia jest znaczny, jednocześnie potrzeba sporządzenia uzasadnienia w omawianej sytuacji związana jest jedynie z tym, że strona nie stawiała się na posiedzenie, na którym został ogłoszony wyrok. W tym przypadku sędzia obciążony jest dodatkową pracą wywołaną niestawiennictwem strony. Przy rezygnacji z art. 326 § 4 k.p.c. strona - wygrywająca proces bądź uzyskująca wyrok od którego nie służy środek zaskarżenia - będzie mogła w każdym przypadku nie	Uwaga nieuwzględniona Strona nie stawiająca na ogłoszeniu wyroku i tak nie jest w stanie poznać treści wyroku ze słuchu, więc regulacja z proj. art. 326 § 4 niczego w jej sytuacji nie zmienia. Sugerowany w uwadze związek proj. art. 326 § 4 z proj. art. 25b u.k.s.c jest w rzeczywistości znacznie luźniejszy, o ile w ogóle występuje; bynajmniej nie jest tak, że strona, która nie była obecna przy ogłoszeniu orzeczenia, zawsze zażąda jego uzasadnienia na piśmie.

		składając wniosku o uzasadnienie i nie narażając się na koszt rzędu 100 zł poznać motywy podane ustnie, co w pełni pozwoli zachować jej prawa, a sędziego nie obciąży dodatkową i niepotrzebną pracą. Natomiast w przypadku strony, której służy środek zaskarżenia, zmiana proponowana w art. 25b u.k.s.c. nie utrudni dostępu do sądu, ponieważ opłata od wniosku o uzasadnienie podlega zaliczeniu na poczet opłaty od środka zaskarżenia.	
SA Katowice	1. Powinny być przewidziane wyjątki, gdy wniosek nie służy wniesieniu apelacji, lecz ustaleniu podstawy rozstrzygnięcia. Dotyczy to w szczególności: - wyroku oddalającego powództwo w sprawie o ustalenie - bez uzasadnienia trudno czasami stwierdzić, czy powództwo zostało oddalone ze względu na nieistnienie stanu prawnego, który powód chciał ustalić, czy ze względu na brak interesu prawnego, - wyroku zasądzającego alimenty lub rentę - uzasadnienie wyroku służy w takim wypadku możliwości łatwiejszego wytoczenia późniejszej sprawy o zmianę alimentów (zwolniona na mocy ustawy jest tylko osoba uprawniona do alimentów) lub renty ze względu na zmianę okoliczności. 2. Opłata od wniosku o uzasadnienie wyroku powinna być zaliczana na apelację lecz powinna być niższa od najniższej opłaty od apelacji. W przypadku gdy te opłaty będą równe (a w przypadku spraw o małej wartości przedmiotu sporu mają być równe) może to spowodować niepotrzebny wzrost wnoszonych apelacji. Powód będzie wnosił apelację nie dlatego, że będzie do niej przekonany, ale dlatego., że i tak już poniósł jej koszty, więc złożeniem apelacji nie będzie niczego ryzykował. W sytuacji zaskarzania wyroku zaocznego oddalającego powództwo (wbrew pozorom dość częste rozstrzygnięcie), po wniesieniu i opłaceniu wniosku o uzasadnienie wyroku przez powoda, jeśli opłata od apelacji nie będzie wyższa niż już-uiszczona opłata od wniosku o uzasadnienie, powód nie poniesie już żadnych kosztów związanych z postępowaniem apelacyjnym (opłata od wniosku o uzasadnienie zostanie zaliczona na opłatę od apelacji a prawdopodobieństwo, że pozwany weźmie aktywny udział w sprawie jest znikome).	1) Uwaga nieuwzględniona Proponowane w uwadze wyjątki od odpłatności wniosku o pisemne uzasadnienie orzeczenia wymagają poddania ich dyskusji i analizie z uwzględnieniem zwłaszcza faktu, że ich wprowadzenie automatycznie doprowadziłoby do zwiększenia obciążenia sądów. Dyskusję i analizę należy przeprowadzić przy pracach nad kolejną nowelizacją k.p.c. 2) Uwaga nieuwzględniona Uwaga trafnie podnosi, że opłata od wniosku o uzasadnienie powinna być niższa od opłaty od apelacji i że w wielu przypadkach, przy niskich wartościach przedmiotu zaskarżenia (do 500 złotych), tak nie będzie. Tym niemniej, skoro takie przypadki będą dotyczyć spraw o najniższej wartości przedmiotu zaskarżenia, to różnice między opłatami od apelacji i od uzasadnienia wynosiłyby maksymalnie kilkadziesiąt złotych. Wątpliwe, czy tak drobna różnica byłaby jakkolwiek motywacją do wnoszenia apelacji, tym bardziej, że wniesienie apelacji wiąże się z ryzykiem poniesienia znacznie wyższych kosztów: zastępstwa adwokackiego w II instancji. Reasumując: waga tego czynnika wydaje się znacznie mniejsza, niż przedstawiono w uwadze.	
ORA Łódź	Opłaty sądowe w Polsce są wysokie i z założenia powinny obejmować wykonanie przez sąd jego podstawowej funkcji, jaką jest uzasadnienie podejmowanej przez niego decyzji. Nie jest to bowiem dodatkowy, a podstawowy obowiązek sądu. Strona ma prawo wiedzieć, dlaczego sprawę wygrała lub dlaczego sprawę przegrała, nawet jeśli ostatecznie nie wniesie środka zaskarżenia. W przypadku wygranej sprawy strona może bowiem chcieć powołać się na pozytywne dla siebie orzeczenie w innych podobnych sprawach z jej udziałem, co będzie się materializowało przede wszystkim w sprawach gospodarczych. Sporządzenie uzasadnienia nie jest też nadmiernym wymogiem	Uwaga nieuwzględniona W świetle wskazanych w uzasadnieniu projektu powodów, dla których konieczne jest przywrócenie opłaty od wniosku o uzasadnienie orzeczenia sądu, twierdzenie o wyłącznie fiskalnym celu tej zmiany jest niezgodne z prawdą. Natomiast przedstawione w uwadze rozważania co do tego, jaka powinna być świadomość strony i zachowanie sądu, są doktrynerskie i oderwane od realiów funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w Polsce	

		skierowanym do sądów, albowiem już w momencie wydawania orzeczenia sąd wie, dlaczego wydał orzeczenie takiej treści. Zmiana o charakterze wyłącznie fiskalnym.	
	NRA	Barierą finansową jest wprowadzenie opłaty od wniosku o uzasadnienie orzeczenia sądu. Wskazana w uzasadnieniu argumentacja nie przekonuje. Uzasadnienie ma bowiem służyć nie tylko przeprowadzeniu kontroli instancyjnej, ale przede wszystkim powinno przekonać stronę do słuszności wydanego rozstrzygnięcia i jego zgodności z obowiązującymi normami prawa. Brak złożenia środka zaskarżenia po zapoznaniu się z jego uzasadnieniem oznacza spełnienie podstawowej jego funkcji, a więc przekonanie uczestników postępowania, że sąd w danej sprawie procedował w sposób prawidłowy. Strona, która poznała motywy stojące u jego podstawy i w konsekwencji przesłankami wydania określonego rozstrzygnięcia, może właśnie z uwagi na treść uzasadnienia uznać, że jest ono słuszne, zostało wydane zgodnie z prawem, a jego podstawy aksjologiczne nie budzą zastrzeżeń.	Uwaga nieuwzględniona Patrz: uwaga ogólna.
art. 26a	SA Lublin	Podniesienie opłaty od pozwu w sprawie o rozwód do kwoty 2 000 zł spowoduje znaczne zwiększenie obciążenia sądów rozpoznających tego typu sprawy w związku ze znacznym zwiększeniem ilości wniosków o zwolnienie od opłaty/kosztów.	Uwagi bezprzedmiotowe albowiem zrezygnowano z projektowanej zmiany.
	ORA Łódź	Opłata w wysokości 2.000,00 zł od pozwu o rozwód może w skrajnych przypadkach uniemożliwić stronie pokrzywdzonej np. przez przemoc domową, wystąpienie na drogę sądową z powództwem o rozwód.	
	SA Poznań	Projekt nie tylko nie uwzględnia postulatu ułatwienia dostępu do sądu, ale przez podwyższenie opłat dostęp ten utrudnia. Argumentacja, że rodziny będą trwalsze jeśli podniesiemy opłaty w sprawach o rozwód jest naiwna. Wzrośnie ilość wniosków o zwolnienie od kosztów.	

art. 29a	SA Białystok	Na gruncie spraw pracowniczych odwrotny skutek od zamierzonego skrócenia czasu oczekiwania na merytoryczne rozstrzygnięcie, mogą przynieść projektowane zmiany ustawy kosztach sądowych w sprawach cywilnych Wprowadzenie obowiązku opłacania wniosku o wezwanie na rozprawę świadka stałą opłatą w wysokości 100 zł od jednej osoby, której wniosek dotyczy - może spowodować nadmierne zaangażowanie sądu w rozpoznawanie wniosków o zwolnienie z kosztów sądowych, które zapewne będą składane równolegle z wnioskami dowodowymi dotyczącymi źródeł osobowych. W sprawach pracowniczych (zwłaszcza tych, które dotyczą ustalenia istnienia stosunku pracy, odwołań od decyzji pracodawcy w przedmiocie rozwiązania umowy o pracę, a także związanych z dochodzeniem roszczeń z tytułu mobbingu i nierównego traktowania w zatrudnieniu) zachodzi zazwyczaj potrzeba przeprowadzenia rozbudowanych postępowań dowodowych, z uwagi na duży zakres spornych okoliczności. Powstaje więc obawa, czy nałożenie na strony sporu obowiązków fiskalnych w zakresie zgłaszanych dowodów, zamiast ograniczyć ich ilość skrócić postępowanie dowodowe, nie wywoła skutku w postaci masowych żądań zwolnienia z obowiązku uiszczania w/w opłat, których rozpoznawanie (uwzględniając możliwe zaskarżenie) zamiast skrócić - wydłuży postępowanie,	Uwaga nieuwzględniona Z usytuowania proj. art. 29a u.k.s.c. w rozdziale dotyczącym spraw gospodarczych jednoznacznie wynika, że wprowadzone w nim opłaty mają zastosowanie <u>tylko</u> w postępowaniu gospodarczym – a to z oczywistego względu na większy, niż w innych postępowaniach, nacisk na szybkość postępowania. To czyni uwagę oczywiście nietrafną.
	SA Poznań	Proponuje się przewidzieć w ustawie, że w razie cofnięcia wniosku o przesłuchanie świadka, biegłego lub strony przed wysłaniem jej wezwania opłata od takiego wniosku podlega zwrotowi (zachęta do cofania pochopnych czy zgłoszonych z tzw. ostrożności procesowej wniosków dowodowych, np. gdy okazuje się, że druga strona nie kwestionuje pewnych twierdzeń, a więc nie wymagają one dowodu stosownie do art. 229 i 230 k.p.c.). Analogicznie, jeśli nie dojdzie do przymusowego sprowadzenia świadka - opłaty nie pobiera się. Można rozważyć także zwrot tych opłat, mimo nawet wezwania czy sprowadzenia, w razie zawarcia ugody - byłaby to dodatkowa motywacja finansowa do ugodowego kończenia spraw	Uwaga nieuwzględniona Propozycja zawarta w uwadze jest warta rozważenia, lecz jej ocenę będzie można powziąć dopiero po zebraniu doświadczeń z funkcjonowania nowej normy. Na obecnym etapie prac wprowadzanie wyjątku wydaje się przedwczesne.
	NRA	Wydaje się, że faktycznym skutkiem proponowanej regulacji będzie ograniczenie możliwości składania wniosków dowodowych ze względu na możliwości finansowe strony, co jest rozwiązaniem kontrowersyjnym zarówno z uwagi na przytoczone na wstępie niniejszej opinii prawo do sądu, jak i gwarantowane przepisami Konstytucji prawo do równego traktowania wszystkich przez władze publiczne. Proponowane rozwiązanie mogłoby prowadzić do sytuacji, w których strona postępowania dysponująca większą ilością środków finansowych, byłaby uprzywilejowana pod względem możliwości składania środków dowodowych i udowadniania tym samym faktów, z których wywodzi skutki prawne. Powyższe wątpliwości potęguje fakt, że zgodnie z uzasadnieniem Projektu omawiana opłata nie byłaby uiszczana na poczet zwrotu kosztów podróży i utraconego zarobku świadka, a nadto	Uwaga nieuwzględniona Opłata z proj. art. 29a u.k.s.c. nie dotyczy zgłoszenia wniosku o <u>dopuszczenie</u> dowodu z zeznań świadka, lecz wniosku o <u>wezwanie</u> świadka, biegłego lub strony <u>na rozprawę</u> . Różnica ta jest istotna w kontekście pisemności zeznań świadka oraz prymatu dowodu z dokumentu, który przewidują regulacje postępowania w sprawach gospodarczych, w którym opłata ta będzie pobierana.

		nie wykluczałaby możliwości wezwania strony do uiszczenia na ten cel zaliczki. Nieuzasadnionym wydaje się również rozróżnianie wysokości planowanej opłaty z uwagi konieczność zarządzenia przymusowego sprowadzenia świadka lub biegłego, bowiem strona postępowania nie ma wpływu na stawiennictwo w sądzie przez świadka czy biegłego.	
art. 34 ust. 3	NRA	Zdecydowanie negatywnie należy ocenić regulację wprowadzoną w art. 34 ust. 3 uks. Zasadą jest możliwość naliczania odsetek od kosztów postępowania od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, w którym je ustalono. Zgodnie natomiast z proponowanym brzmieniem przepisu na wnioszek strony, która w toku procesu poniosła szczególnie wysoki wydatek podlegający zwrotowi, sąd może przyznać jej odsetki od kwoty równej temu wydatkowi za czas od dnia jego poniesienia przez stronę do dnia zapłaty. Taka regulacja powoduje zupełnie nieuzasadnione obciążenie strony przegrywającej proces konsekwencjami przewlekłości postępowania. Oczywistym jest bowiem, że czas trwania postępowania z reguły zależy od okoliczności, na które strona ma niewielki wpływ. Wydłużenie czasu rozpoznawania spraw generuje przede wszystkim zbyt długi czas oczekiwania na sporządzenie opinii przez biegłych, zbyt długie odstępy czasowe pomiędzy wyznaczanymi przez sąd posiedzeniami oraz problemy ze stawiennictwem świadków. Niestawiennictwo stron nie stoi na przeszkodzie kontynuowaniu postępowania, a konsekwencją braku obowiązkowego stawiennictwa strony na rozprawie jest pominięcie dowodu z jej zeznań, co nie wpływa na przedłużenie postępowania. Jak wskazano zatem, strona ma bardzo ograniczony wpływ na czas trwania postępowania. Zupełnie niezasadnym wydaje się zatem obciążanie strony negatywnymi konsekwencjami przedłużającego się postępowania, co zgodnie z analizowanym przepisem może znaleźć swój wyraz w dodatkowym obciążeniu finansowym w postaci obowiązku uiszczenia odsetek od znacznych należności, liczonych od dnia dokonania wydatku. Taka regulacja może doprowadzić do naliczania odsetek w wysokości nawet kilkudziesięciu procent wartości wydatku, mimo że strona nie będzie miała właściwie żadnych możliwości ograniczenia czasu naliczania odsetek.	Uwaga nieuwzględniona Patrz: uwaga ogólna.
Opłaty w postępo waniach działowy ch	SA Pozna ń	Postulat podwyższenia opłat w postępowaniach działowych, aby z jednej strony do sądu trafiały sprawy rzeczywiście sporne, a z drugiej strony podwyższenie takiej opłaty zmuszałoby strony choćby do kalkulacji zgłaszanych roszczeń dodatkowych w postępowaniach działowych.	Uwaga nieuwzględniona Wprowadzenie opłat od roszczeń akcesoryjnych w postępowaniach o zniesienie współwłasności, o dział spadku, o podział majątku wspólnego małżonków i o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej będzie przedmiotem prac przy kolejnej nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie tych postępowań. Propozycja niepobierania opłaty od zażalenia oczywiście uzasadnionego jest warta rozważenia, jednak jej wprowadzenie

			wymagałoby szerszej analizy i konsultacji, co na obecnym etapie prac nie jest już możliwe.
art. 80	SA Poznań	Proponuje się wyraźnie uregulować w ustawie, że w razie przekazania sprawy do innego sądu, sąd nie przekazuje uiszczonych opłat sądowych i przekazuje tylko uiszczone zaliczki. Kwestia ta jest ciągle przedmiotem sporów sądów, oddziałów finansowych, orzeczników. Zajmowane w tej mierze stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości nie wszystkich przekonuje, uważają za niewiążące i domagają się przeksięgowania opłat. Oczywiście przekazywanie opłat między sądami niczemu nie służy, a generuje niepotrzebną pracę.	Uwaga nieuwzględniona Skoro zagadnienie nasyca trudności w praktyce, to niewątpliwie wymaga jednoznacznego uregulowania. Tym niemniej regulacja wymaga zebrania wiadomości i analiz, wobec czego nie może już zostać dokonana w projekcie.
art. 96 ust. 1 pkt 13	SA Poznań	Proponuje się dodanie pkt 13 w brzmieniu: „13) strona dochodząca roszczeń określonych w art. 36 i art. 37 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80 poz. 717.). Proponując zmianę zawartą w punkcie 1) artykułu 1 warto wskazać, że już uzasadniając projekt zmiany art. 96 wymieniającego podmioty zwolnione od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych przyjęty ustawą z dnia 12 maja 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 126 poz. 876) polegający na dodaniu kolejnego podmiotu będącego stroną dochodzącą naprawienia szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego, o których mowa w dziale V ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947) wnioskodawca wskazał: „Art. 10 wyżej cytowanej ustawy stanowi, że opłatę należy uiścić przy wniesieniu do sądu pisma podlegającego opłacie. Strona dochodząca odszkodowania za szkody spowodowane ruchem zakładu górniczego, o których mowa w dziale V ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze winna więc uiścić opłatę stosunkową wynoszącą 5% wartości przedmiotu sporu nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100.000 zł (art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych), a ponadto ponieść wydatki w szczególności wynagrodzenia i zwrot kosztów poniesionych przez biegłych w związku z koniecznością przeprowadzenia dowodu z opinii celem wykazania przez nich rozmiaru i wysokości szkody. Znaczna wartość przedmiotu sporu w tych sprawach, jak również wysokie koszty przeprowadzenia dowodu z opinii oznaczają duże obciążenie finansowe powodów, co w wielu przypadkach może stanowić przeszkodę w dochodzeniu przez nich swoich roszczeń, wynikających ze specyficznego charakteru działalności geologiczno-górniczej. Za proponowaną w punkcie 1) nowelizacją przemawiają nie tylko te same względy, ale i fakt, że w niniejszym przypadku obywatel dochodzi naprawienia szkody wyrządzonej przez zgodne z prawem działania administracji publicznej. Ponadto w sytuacji w jakiej znajdzie się obywatel nie może on liczyć na	Propozycja nieuwzględniona Wymaga dalszych analiz, w tym oceny skutków finansowych wprowadzenia proponowanej zmiany.

		zwolnienie od kosztów sądowych w oparciu o przepis art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Orzecznictwo sądów wskazuje bowiem na fakt, że osoby, nawet o niewielkich dochodach, w przypadku gdy są właścicielami nieruchomości, nie są od takich kosztów zwalniane. Taką linię orzeczniczą potwierdza m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2006 r. V CZ 150/05 gdzie Sąd ten m.in. stwierdził, że strona będąca właścicielem nieruchomości nie może być zwolniona od kosztów sądowych, choćby było przeciwko niej prowadzone postępowanie egzekucyjne, rachunki bankowe zostały zajęte, a niektóre nieruchomości były obciążone hipoteką. Sądy powszechne powołują się też na wyrażony przez Sąd Najwyższy pogląd, że przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych wyłączone jest w sytuacji gdy ubiegający się o nie posiadają majątek umożliwiający im uzyskania niezbędnych środków choćby przez zaciągnięcie kredytów, których zabezpieczeniem może być ten majątek. Nawet obciążenie hipoteczne nieruchomości nie uzasadnia zwolnienia od kosztów sądowych chyba, że wysokość obciążenia przewyższa wartość nieruchomości a postępowanie skierowane na zaspokojenie wierzyciela hipotecznego zostało już wszczęte(patrz. orz. Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 1936 r. CII 747/36 PPIA 1937 nr 1 poz. 53 oraz z dnia 24 sierpnia 1937 C II 475/37 PS 1938 poz. 54). Ewentualnie dla równości praw obywateli należy wykreślić pkt 12 wskazanego przepisu.	
art. 100 ust. 1	SA Katowice	Proponuje się dodanie zdania drugiego: „Zwolnienie nie może dotyczyć opłat określonych w art. 77 oraz art. 78.”. Instytucja zwolnienia z kosztów sądowych ma za zadanie umożliwienie osobom niezamożnym dochodzenie oraz obronę swoich słusznych praw w postępowaniu sądowym. Należy jednak przyjąć, iż koszty opłat kancelaryjnych są na tyle niskie, że każdy winien we własnym zakresie je ponosić szczególnie, że strona może dokonywać fotokopii akt na wniosek Nierzadko jednak instytucja zwolnienia z kosztów w całości jest wykorzystywana przez strony dla własnej wygody, które nie mając obowiązku ich ponoszenia, składają wnioski o doręczenie odpisów konkretnych dokumentów bądź niekiedy całości akt dla własnej wygody czy wręcz w celu „ukarania” sądu za niekorzystne rozstrzygnięcie dodatkową, zbędną pracą. Wpływa to w oczywisty sposób negatywnie na sprawność postępowania w pozostałych sprawach, powodując utrudnioną realizację prawa do sądu przez zainteresowanych.	Propozycja nieuwzględniona Projektowane podwyższenie minimalnej opłaty kancelaryjnej powinno wystarczająco zmotywować strony do kopiowania akt we własnym zakresie, zaś wyłączenie możliwości zwolnienia od tych opłat szłoby za daleko i mogłoby wywołać dodatkowy sprzeciw społeczny. Dlatego uwaga, choć w dużej części trafna, nie powinna zostać uwzględniona.
art. 102 ust. 1	SA Poznań	W art. 102 ust. 1 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się: „bądź też ich poniesienie narazi ją na taki uszczerbek.” Proponując zmianę wskazać należy, że obecna treść art. 102 uzależnia zwolnienie strony od kosztów sądowych od niemożności ich pokrycia bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.	Uwaga częściowo uwzględniona Uzasadnienie tej propozycji sprowadza się do wskazania, że obecne wymagania do zwolnienia od kosztów sądowych są zbyt ostre: bada się tylko, czy w danej, istniejącej w określonym momencie sytuacji uiszczenie kosztu doprowadzi do uszczerbku

		Mając na względzie fakt, że instancji instytucja zwolnienia od kosztów sądowych ma wyjątkowy charakter gdyż zasadą jest ponoszenie przez strony kosztów postępowania sądowego sądy przepis ten interpretują ściśle. Dla przykładu można wskazać, że Sąd Apelacyjny w Poznaniu w postanowieniu z dnia 12 grudnia 2007 r. I ACz 1419/07 stwierdził: „Należy także zwrócić uwagę, że zgodnie z powołanym wyżej przepisem koszty sądowe wyprzedzają jedynie koszty utrzymania koniecznego dla strony i jej rodziny. Nie ma żadnych podstaw do przyjmowania, że inne zobowiązania takie jak np. konieczność spłaty długów, ponoszenie kosztów prowadzenia przedsiębiorstwa czy innych zobowiązań a nawet opłacenie podatków względnie obowiązkowych składek mają pierwszeństwo przed kosztami sądowymi.” Należy też zauważyć, że wszelkie posiadane oszczędności - według obowiązującego przepisu - uniemożliwiają zwolnienie od kosztów sądowych przynajmniej do wysokości tych oszczędności. Jako oszczędności traktowane są również polisy ubezpieczeniowe w tym również oszczędności gromadzone na zwiększenie przyszłej emerytury. Należy także wziąć pod uwagę, że znaczna część społeczeństwa ponosząc codzienne wydatki korzysta z kart kredytowych . Proponowana zmiana ma umożliwić sądom bardziej elastyczne podejście pozostawiając im ocenę czy możliwe w dniu wniesienia pisma poniesienie kosztów nie spowoduje skutku w postaci uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny w przyszłości bliższej bądź odleglejszej.	utrzymania, nie bierze się natomiast pod uwagę dalszych konsekwencji tego wydatku dla materialnego bytu strony: że może zostać pozbawiona możliwości wywiązania się z kolejnych zobowiązań itd. Przy dzisiejszym poziomie zamożności polskiego społeczeństwa takie szersze spojrzenie na sytuację materialną strony wydaje się uzasadnione ze względów społecznych; spora część polskich gospodarstw domowych nie dysponuje zabezpieczeniem w postaci oszczędności. Uwzględnienie propozycji doprowadzi do wzrostu liczby udzielanych zwolnień i przez to do spadku przychodów z opłat sądowych, jednakże nie wydaje się, by potrzeby finansowe budżetu państwa były aż takie, by z czysto formalnych powodów nie uwzględniać sytuacji, które w zdroworozsądkowym oglądzie dawałyby podstawę do zwolnienia. Niezależnie od powyższych powodów, natury aksjologicznej, istotne jest również, że poszerzenie możliwości zwolnienia od kosztów sądowych zapobiegnie pojawianiu się zarzutów, że projektowane rozwiązania w zakresie opłat sądowych ograniczają dostęp do sądu. Zarekomendowano następujące brzmienie art. 102 ust. 1 u.k.s.c. „1. Zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny bądź też ich poniesienie narazi ją na taki uszczerbek.”.
art. 103 ust. 2	KIRP	Negatywnie należy się również odnieść do wprowadzenia projektowanego art. 103 ust. 2 u.k.s.c., który zakłada, że przy składaniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych przez spółkę handlową powinna ona wykazać także, że jej wspólnicy albo akcjonariusze nie mają dostatecznych środków na zwiększenie swoich wkładów lub udzielenie spółce pożyczki. Samo założenie, że „uzasadnione wydaje się wymaganie, by w przypadku procesu sądowego wsparli swoją spółkę w zakresie kosztów sądowych” (s. 197 uzasadnienia Projektu) jest błędne, ponieważ zgodnie z art. 151 § 4 Kodeksu spółek handlowych wspólnicy spółki z o. o. są zobowiązani jedynie do świadczeń określonych w umowie spółki oraz nie odpowiadają za zobowiązania spółki. Opłata sądowa jest zobowiązaniem spółki, nie jej wspólników lub akcjonariuszy. Ponadto, wydaje się, że w praktyce będzie to oznaczało potrzebę przedłożenia przez wspólników lub akcjonariuszy spółki odpowiednich oświadczeń o stanie majątkowym i rodzinnym, czy też innych odpowiednich oświadczeń. W przypadku niektórych spółek z dużą ilością wspólników lub akcjonariuszy, w szczególności spółek akcyjnych, będzie to oznaczało wymóg zebrania i	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9¹.

		przedłożenia nawet kilkuset dokumentów. Proponowane rozwiązanie pozbawi więc niektóre spółki handlowe praktycznie możliwości skorzystania z wniosku o zwolnienie od kosztów.	
art. 103 ust. 3	SA Poznań	Proponuje się dodać dodatkowy ust. 3, w ramach którego uregulowane wprost będzie, że osoba prawna wnioskująca o zwolnienie od kosztów sądowych ma obowiązek wykazania okoliczności uzasadniających wniosek bez wezwania sądu. Obecnie jest to częsty zarzut w skargach/zażaleniach, a niektórzy orzecznicy mają w tej mierze wątpliwości.	Uwaga nieuwzględniona Propozycja zawarta w uwadze jest warta rozważenia, lecz jej ocenę będzie można powziąć dopiero po zebraniu doświadczeń z funkcjonowania nowej normy. Na obecnym etapie prac wprowadzanie wyjątku wydaje się przedwczesne.
art. 111	SA Poznań	w art. 111 „kwotę 1000 zł” zastępuje słowami: „do wysokości kwoty, jaką obowiązana była uiścić”. Treść art. 102 ustawy daje wyraz zaufaniu Państwa do obywateli, składających wnioski o zwolnienia od kosztów sądowych. Wieloletnia praktyka wskazuje jednak, że strony próbując uniknąć fiskalnych konsekwencji procesu składają oświadczenie nie odpowiadające prawdzie. Wprowadzenie w oparciu o delegację ustawową sformalizowanego wzoru oświadczenia o stanie majątkowym, rodzinnym, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych, z odpowiednimi rubrykami do wypełnienia, miało na celu m.in. zebranie informacji na tyle szczegółowych, aby ich zestaw ułatwiał rozpoznanie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Szczegółowe wypełnienie oświadczenia zgodnie z wzorem stanowi wynikającą z powyższego założenia wystarczającą podstawę do podjęcia przez sąd decyzji (pozytywnej bądź negatywnej) w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych. Ustawodawca przyjmując powyższe założenie nie przewidział na tym etapie postępowania możliwości dalszego sądowego dochodzenia (poza uzupełnieniem niekompletnego oświadczenia) a jedynie możliwość żądania potwierdzenia tego oświadczenia poprzez odebranie przyrzeczenia (art. 102 ust.3). Możliwość dochodzenia przewidziana w art. 109 ust. 1 dotyczyć będzie późniejszego postępowania, gdy na podstawie ujawnionych już w toku sprawy okoliczności lub na podstawie oświadczeń strony przeciwnej poweźmie uzasadnione wątpliwości, co do rzeczywistego, odmiennego od wskazanego w oświadczeniu stanu majątkowego strony domagającej się zwolnienia od kosztów sądowych, (postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 23 stycznia 2007 r. sygn. I ACz 80/07 niepubl.) Zmiana wskazanego wyżej przepisu pozwoli na uniknięcie częstego, zbędnego i wielokrotnie długotrwałego postępowania.	Uwaga nieuwzględniona Propozycji tej nie uzasadniono, prawdopodobnie jednak chodzi o to, że obecnie obowiązujące kwotowe ograniczenie wysokości tej grzywny powoduje, że tak samo może być ukarana strona, która wyłudziła zwolnienie od kosztów na kwotę kilkudziesięciu złotych, jak i strona, która wyłudziła zwolnienie na kilkadziesiąt tysięcy złotych. Tak więc istnieje dysproporcja na korzyść sprawcy większego wyłudzenia - co przemawiałoby za uwzględnieniem propozycji. Jednak, z drugiej strony, maksymalna wysokość sankcji zostaje w ten sposób jednoznacznie określona, co ma znaczenie gwarancyjne i upraszcza pracę sądu. Dalej: ustalenie ograniczenia w zmiennej wysokości prowadziłoby do trudno rozwiązywalnych komplikacji w przypadku zwolnienia od kosztów sądowych, w którym nie określono kwotowo kosztu, od którego strona jest zwalniana {np. „od kosztów sądowych w całości” albo „od wydatku na wynagrodzenie biegłego”), a w konsekwencji - do dowolności ustaleń w tym zakresie. Wążąc te przeciwstawne racje należy dojść do wniosku, że negatywne konsekwencje kwotowego ograniczenia wysokości grzywny nie są na tyle istotne, by uzasadniać dodatkowy nakład pracy na rozwiązywanie zasygnalizowanych problemów.
Zmiany w ustawie - Prawo o ustroju sądów powszechnych			

art. 10 b § 1 pkt 4	SO Tarnobrzeg	Zbyt szerokie zdaje się skierowanie do postępowania gospodarczego wszelkich umów o roboty budowlane, w tym z udziałem konsumentów. Nie jest wystarczającym zabezpieczeniem konsumentów regulacja art. 479 § 1 kpc.	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których dodano do katalogu spraw gospodarczych sprawy z umów o roboty budowlane oraz związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych (proj. art. 10b ust. 2 pkt 4 p.u.s.p.) zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. Zawarte w uwadze twierdzenie, że zmiana ta doprowadzi do zapaści sądownictwa gospodarczego, wydaje się zdecydowanie przesadzone, a przy analizie obciążenia należy brać pod uwagę nie tylko interes sądownictwa gospodarczego, lecz sądownictwa powszechnego w ogólności. Nadmiernej koncentracji spraw w sądach warszawskich powinny zapobiec zmiany regulacji właściwości miejscowej sądów. Poszerzenie zakresu pojęcia sprawy gospodarczej o sprawy z leasingu i o sprawy z umów o roboty budowlane z umowami towarzyszącymi wedle wszelkiego prawdopodobieństwa doprowadzi do wzrostu liczby spraw wpływających do sądów gospodarczych. Kluczowe dla ustalenia stopnia tego wzrostu są więc liczby tych spraw. Z danych statystyki sądowej wynika, że w 2017 r. do sądów gospodarczych (SR i SO jako I instancja) wpłynęło łącznie 11.824 spraw z umów o roboty budowlane i z umów leasingu (repertoria GC i GNc, symbole 630 i 636), podczas gdy do sądów cywilnych (SR i SO jako I instancja) wpłynęło takich spraw łącznie 3172 (repertoria C i Nc, symbole 091 i 072). Skoro ogólny wpływ spraw do sądów gospodarczych (SR i SO jako I instancja, wszystkie repertoria z wyjątkiem spraw rejestrowych) wyniósł 535.334, to projektowana zmiana spowoduje wzrost wpływu spraw do sądów gospodarczych o 0,59%. Nawet po szacunkowym podwojeniu tej liczby na poczet spraw z umów związanych z procesem budowlanym okazuje się, że wzrost ten będzie rzędu 1%. Te proporcje nie dają podstaw do katastroficznych zapowiedzi, tym bardziej, że w sądzie gospodarczym sprawy te będą rozpoznawane w postępowaniu dającym lepszą sprawność i przez wyspecjalizowaną kadrę. Umowy, o których mowa w uwadze, po pierwsze muszą być związane z procesem budowlanym, a po drugie – służyć wykonaniu robót budowlanych. Dopiero spełnienie obu tych przesłanek decyduje o kwalifikacji sprawy jako gospodarczej. Wąsko zakreślone ramy nie uzasadniają przewidywania o zalaniu sądów gospodarczych przez sprawy z tych umów. Wzmiankowane w uwadze nadużycia przy przekazywaniu spraw na zasadzie art. 200 k.p.c. powinny być przedmiotem czynności nadzorczych i ewentualnie odpowiedzialności dyscyplinarnej. Tak czy inaczej możliwość tych nadużyć (zresztą także w odwrotnym
	SA Warszawa	Poszerzenie kognicji sądów gospodarczych o wszystkie sprawy dotyczące robót budowlanych, z tak krótkim vacatio legis, doprowadzi do zapaści sądownictwa gospodarczego i znacząco obniży pozycję naszego kraju w rankingach Doing Business. Sąd Gospodarczy w Sądzie Okręgowym w Warszawie przejmie sprawy o roboty budowlane, które dotychczas były we właściwości wydziałów cywilnych, z dwóch Sądów Okręgowych - w Warszawie i Warszawa-Praga. W tak krótkim terminie sąd ten nie dostanie żadnego realnego wsparcia. Spowoduje to odwrotny od zamierzonego skutek i zamiast przyspieszyć rozpoznanie spraw budowlanych spowoduje, że postępowania te będą czekały latami na termin rozprawy. Należy pamiętać, że sądy warszawskie są właściwe dla większości skomplikowanych inwestycji drogowych i kolejowych w Polsce, tym samym przesunięcie tych spraw do sądu gospodarczego, bez należytego, realnego, a nie tylko wyrażonego w nieobsadzonych etatach, wsparcia kadrowego, może okazać się zabójcze dla rynku budowlanego.	

			kierunku, niż to wskazano w uwadze) nie odbiera celowości projektowanej zmiany. Mieszanie roszczeń z umowy leasingu z roszczeniami z weksla wydaje się nieporozumieniem. Inaczej niż w przypadku robót budowlanych, przepis zaliczający sprawy z umów leasingu do spraw gospodarczych nie poszerza tej kategorii na sprawy z umów związanych z umową leasingu, więc sprawy te, o ile nie odpowiadają ogólnej klauzuli z proj.art. 10b ust. 1 p.u.s.p., nie będą sprawami gospodarczymi. Przedstawiona w uwadze możliwość przelewania przez nie-przedsiębiorców wierzytelności na podstawione osoby trzecie tylko po to, by uniknąć rozpoznania sporu w postępowaniu gospodarczym, wydaje się raczej teoretyczna, skoro nie-przedsiębiorca będzie mógł po prostu zażądać rozpoznania sprawy z pominięciem postępowania gospodarczego. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu, proj.art. 10b p.u.s.p. określa, które sprawy są gospodarcze, proj.art. 10a p.u.s.p. przekazuje ich rozpoznawanie sądom gospodarczym, a proj.art. 479⁷⁹ § 1 k.p.c. wskazuje, że przepisy o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych stosuje się tylko do tych spraw gospodarczych, które podlegają rozpoznaniu w procesie. Nie wydaje się, by ten mechanizm rodził wątpliwości. Twierdzenie o niedopuszczalności stosowania przepisów ustawy ustrojowej w postępowaniu cywilnym wydaje się nieporozumieniem – jest oczywiste, że sąd podlega przepisom każdej ustawy, niezależnie od jej charakteru.
	KIRP	Należy przeanalizować, jak poszerzenie katalogu spraw gospodarczych wpłynie na przebieg postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych. Do art. 10b ust. 2 pkt 4-6 p.u.s.p. dodano, że sprawami gospodarczymi są również sprawy z umów o roboty budowlane oraz ze związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych, z umów leasingu oraz przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy ustawy lub czynności prawnej. Projekt zakłada więc z góry, że do odrębnego postępowania gospodarczego mogą trafić również sprawy, które właściwie nie powinny zostać rozpoznane w tym postępowaniu. Na stronę, która nie jest przedsiębiorcą, przerzucono obowiązek złożenia odpowiedniego wniosku, czego nie powinno się wymagać od podmiotu nieprofesjonalnego. Z uwagi na szczególnie surowy reżim postępowania odrębnego gospodarczego i skutki prawne związane z rozpoznaniem sprawy w tym trybie, taka konstrukcja przekazywania spraw do tego postępowania, wydaje się nieprawidłowa.	Uwaga nieuwzględniona Patrz art. 9¹.
art. 10b	SA	1) w punkcie 1 celowe jest doprecyzowanie kwestii czasu zaprzestania	Uwaga nieuwzględniona

§ 2	Poznań	prowadzenia działalności gospodarczej, gdyż kwestia była problematyczna już w poprzednim stanie prawnym, stąd proponuję brzmienie: „określone w ustępie poprzedzającym, choćby którakolwiek ze stron zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej w toku sprawy bądź przed wniesieniem sprawy do sądu. 2) w punkcie 4 celowe doprecyzowanie regulacji, gdyż budzi wątpliwości interpretacyjne, - co to są „umowy służące wykonaniu robót budowlanych”; językowa wykładnia pozwala włączyć do tych umów także umowy sprzedaży energii elektrycznej na budowę, umowę wywozu odpadów czy najmu kontenerów na odpady albo toi-toi-ów. a nawet umowy sprzedaży materiałów budowlanych: wydaje się że jest to zbyt pojemna, za szeroka formuła, skoro celem jest, by sąd gospodarczy wykorzystał swą wiedzę i doświadczenie dotyczące tematów budowlanych, a nie umów sprzedaży czy najmu. Ze względów celowościowych proponuje się ograniczyć zakres spraw gospodarczych (w tym zakresie) do "umów o roboty budowlane oraz umów o dzieło związanych z procesem budowlanym".	1) Proponowana zmiana proj. art. 10b § 2 pkt 1 p.u.s.p. byłaby niecelowa, ponieważ w niczym nie zmieniałaby treści normy zawartej w tym przepisie. 2) Powody takiego a nie innego ujęcia proj. art. 10b § 2 pkt 4 p.u.s.p. zostały wskazane w uzasadnieniu projektu, a uwaga nie zawiera argumentów mogących uzasadnić zmianę tego sformułowania.
	SA Wrocław	pkt 4 - objęcie kognicją sądu gospodarczego wszystkich roszczeń z umów bo roboty budowlane oznacza także roszczenia dochodzone między osobami fizycznymi nie będącymi przedsiębiorcami, co nie znajduje uzasadnienia podobnie jak objęcie kognicją sądu gospodarczego wszystkich roszczeń przeciwko osobom fizycznym będącym poręczycielami przedsiębiorców, co nie znajduje uzasadnienia.	Uwaga nieuwzględniona Powody takiego a nie innego ukształtowania pojęcia sprawy gospodarczej zostały wskazane w uzasadnieniu projektu),
art. 10b § 3 pkt 1	SA Białystok	Brak uzasadnienia dla przekazania spraw o podział spółki cywilnej z sądu gospodarczego do sądu cywilnego.	Uwaga nieuwzględniona Uzasadnienie projektu przedstawia powody włączenia w zakres spraw gospodarczych spraw z umów o roboty budowlane (i związane) przy jednoczesnym wyłączeniu z tego zakresu spraw o podział majątku wspólników spółki cywilnej. W uwadze nie przedstawiono argumentacji mogącej uzasadnić odstępianie od projektowanych rozwiązań ani ich zmianę.
	SO Tarnobrzeg	Nie znajduje żadnego uzasadnienia wyłączenie z kognicji sądów gospodarczych spraw o podział majątku wspólników spółki której udziałowcami byli przedsiębiorcy i która była de facto forma, prowadzenia działalności gospodarczej.	
	Iustitia	Wyłączenie gospodarczego charakteru sprawy o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej	
art. 10b § 3	SA Poznań	Proponuje się wyłączyć z zakresu spraw gospodarczych (dodać pkt 3) także sprawy o roszczenia o odszkodowanie z tytułu obniżenia wartości nieruchomości lub nakłady akustyczne w związku z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania, chyba że dotyczy nieruchomości wchodzącej w skład przedsiębiorstwa lub zakładu. Kwestia ta dotyczy roszczeń właścicieli nieruchomości położonych w pobliżu lotnisk, np. Okęcie, Poznań Ławica. Kwestia, czy te sprawy są sprawami gospodarczymi czy zwykłymi cywilnymi jest sporna, stąd jednoznaczne uregulowania tej kwestii będzie celowe. Wydaje się, że powierzanie takich spraw sądom gospodarczym, gdy chodzi o nieruchomości podmiotów niebędących przedsiębiorcami, jest niecelowe.	Uwaga nieuwzględniona Proponowana zmiana proj. art. 10b § 3 p.u.s.p. byłaby niecelowa, ponieważ proponowane wyłączenie mieściłoby się poza zakresem sprawy gospodarczej (roszczenia z tytułu ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania nie są sprawami z zakresu prowadzonej przez strony działalności gospodarczej, nawet gdy uprawniony i obowiązany są przedsiębiorcami).

art. 151 § 3 zdanie drugie	SA Poznań	Regulacja według której przewodniczącym zebrania jest najstarszy wiekiem referendarz jest anachroniczna. Regulacja taka miała sens, gdy wprowadzano do ustawy w ogóle instytucję zebrania referendarza, bo ktoś musiał zacząć przewodniczyć pierwszemu zebraniu, skoro go nie było wcześniej. Niestety zdolności organizacyjno-kierownicze najstarszych wiekiem referendarzy mogą być różne (niekiedy wątpliwe), a ogół referendarzy okręgu jest "zdanych" na takiego referendarza, często aż. nic przejdzie na emeryturę. Wydaje się, że obecnie sensownym byłoby powierzenie przewodniczenia zebraniu wybranemu przedstawicielowi, w okresie jego kadencji. Taka osoba posiada jakiś autorytet, zaufanie, a zatem z reguły jego zdolności okazują się większe niż najstarszego wiekiem referendarza.	Uwaga częściowo uwzględniona Uwaga trafnie wskazuje na zbytnią sztywność projektowanej regulacji. Zaproponowano nowe brzmienie przepisu.
art. 175h	KIRP	§ 2 projektowanego art. 175h powinien zakładać, że Minister Sprawiedliwości wyznaczy sąd do prowadzenia Portalu informacyjnego. Taka regulacja dopiero będzie zgodna z zasadą trójpodziału władzy.	Uwaga bezprzedmiotowa albowiem zrezygnowano z projektowanej zmiany.
	SA Wrocław	Doprecyzowanie w ustawie prawo o ustroju sądów powszechnych, że asesor sądowy może rozpoznawać sprawy o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności oraz o dział spadku połączony z podziałem majątku wspólnego.	Uwaga nieuwzględniona
Przepisy przejściowe i końcowe			
Termin wejścia w życie	SA Białystok	Zbyt krótki termin do wejścia w życie ustawy, aby sądy mogły praktycznie wdrożyć w życie zaproponowane rozwiązania. Postuluje się wydłużenie tego okresu minimum do 6 miesięcy, aby w tym czasie przeszkolić sędziów w zakresie ostatecznie wprowadzanych zmian w tym wyjaśnić wątpliwości interpretacyjne, opracować nowe wzory pouczeń stron itd.).	Uwaga nieuwzględniona Powody, dla których przyjęto takie, a nie inne terminy wejścia w życie projektowanej ustawy, zostały wskazane w uzasadnieniu projektu. W uwadze nie przedstawiono argumentów uzasadniających odstępianie od przyjętej koncepcji.
	Iustitia	Rozważenia wymagają przepisy przejściowe, gdyż przy dużym zakresie zmian i szerokim zastosowaniu zasady działania ustawy nowej przewidziano relatywnie krótki okres vacatio legis.	
	SA Lublin	Przepisy przejściowe projektu przewidujące okres 14 dni lub trzech miesięcy na wejście w życie ustawy, uniemożliwiają skuteczne dostosowanie systemu teleinformatycznego do proponowanych zmian. brak modyfikacji systemu teleinformatycznego we wskazanych poniżej przypadkach będzie prowadził do całkowitego paraliżu funkcjonowania VI Wydziału Cywilnego ww. Sądu.	Uwaga uwzględniona
	KIRP	Mając na uwadze zakres projektowanych zmian przewidziany w ustawie 14-dniowy i trzy miesięczny okres vacatio legis należy uznać za zbyt krótki.	Uwaga nieuwzględniona Patrz SA Białystok
	SA Katowice	Wprowadzenie przepisów opartych na rozwiązaniach stosowanych w innych krajach i o innej kulturze prawnej, musi być poprzedzone szeroką edukacyjną działalnością wśród obywateli oraz szkoleniem sędziów przed ich wejściem w życie, a co wymaga dłuższego vacatio legis niż	Uwaga nieuwzględniona Nie negując potrzeby szkoleń i akcji informacyjnej, ich znaczenie będzie jednak drugorzędne; przebicie się nowych rozwiązań proceduralnych do świadomości społecznej może nastąpić tylko

		proponowane 3 miesiące.	poprzez ich stosowanie. Dłuższe vacatio legis tylko opóźniłoby ten skutek, tym bardziej, że chodzi o przełamanie uprzedzeń zakorzenionych od dziesięcioleci. Tak więc zastrzeżenie to nie uzasadnia odstąpienia od przyjętej koncepcji minimalnego vacatio legis.
Vacatio legis	SA Poznań	Proponuje się uproszczenie przepisów przejściowych, choćby kosztem krótszego vacatio legis, gdy korzystanie z procedury przy zaproponowanych rozwiązaniach będzie bardzo trudne.	Uwaga nieuwzględniona Uproszczenie przepisów przejściowych byłoby niewątpliwie bardzo pożądane, jednak nie wydaje się, by było możliwe. Wyjątki wymienione w art. 7 projektu obejmują tylko sytuacje, w których wyjątki były bezwzględnie konieczne.
Przepisy przejściowe	SA Poznań	Konieczne wprowadzenie regulacji, według której przepisy o postępowaniu w sprawach gospodarczych stosuje się tylko do spraw wniesionych do sądu po wejściu w życie niniejszej ustawy. Ustawa przyjmuje zasadniczo model bezpośredniego stosowania ustawy nowej, a zatem "chwytą sprawy w locie". Tymczasem w postępowaniu gospodarczym wprowadzono prekluzję poczynając już od pozwu. Nie wszystkie sprawy gospodarcze są rozpoznawane w postępowaniu upominawczym lub nakazowym. Jeśli więc w sprawie wniesiono pozew, następnie odpowiedź na pozew, w braku regulacji do takiej sprawy, wniesionej przed wejściem w życie ustawy, znajdą zastosowanie przepisy o postępowaniu w sprawach gospodarczych. Tym samym sąd uznawać będzie musiał, że doszło do prekluzji i nie można podnosić nowych twierdzeń i dowodów z określonymi skutkami, mimo, że pozew i odpowiedź na pozew zostały wniesione przed wejściem w życie ustawy, gdy co prawda strony miały obowiązek podnieść wszystkie twierdzenia i dowody, ale inne były sankcje (skutki) niedopełnienia tego obowiązku. Taki stan rzeczy byłby oczywiście nie do akceptacji.	Uwaga nieuwzględniona Zarekomendowano zmianę oznaczenia dotychczasowego ust. 5 w art. 7 projektu jako ust. 6 i dodanie przed nim ust. 5 w brzmieniu: „5. W sprawach wszczętych i nie zakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, które w myśl ustaw zmienianych w art. 1 i 4 niniejszej ustawy podlegałyby rozpoznaniu w postępowaniu w sprawach gospodarczych, nie stosuje się przepisów o tym postępowaniu. Właściwy do rozpoznania takiej sprawy pozostaje sąd właściwy według dotychczasowych przepisów.”.
art. 7 ust. 3	SA Wrocław	Przepis powinien jako granicę stosowania przepisów dotychczasowych uwzględniać również sprawy w których przed dniem wejścia w życie ustawy wyznaczono rozprawę lub wręcz doręczono (w rozumieniu wydania zarządzenia o doręczeniu) pismo wszczynające postępowanie.	Uwaga nieuwzględniona proponowana zmiana stałaby w sprzeczności z założeniem możliwie najszybszego wejścia w życie nowych zasad

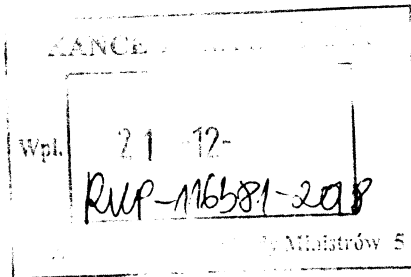
art. 7 ust. 6	SA Warszawa	proponujemy dodanie w art. 7 ust. 6 w następującym brzmieniu: <i>„Przepisy Działu III. Tytułu VI. Księgi pierwszej ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym ustawą niniejszą stosuje się także w sprawach wszczętych i niezakończonych do dnia wejścia w życie ustawy niniejszej”.</i> Wprowadzenie tego przepisu intertemporalnego ma na celu uproszczenie przebiegu postępowania dowodowego w postępowaniach cywilnych toczących się w okresie przejściowym po wejściu w życie ustawy. Pozwala bowiem uniknąć sytuacji, w której czynności postępowania dowodowego dokonywane po wejściu w życie ustawy regulowane będą przez odmienne przepisy, zależnie od chwili wszczęcia danego postępowania. Uproszczenie takie przyczyni się ponadto do podniesienia poziomu szybkości toczących się postępowań. Wspomniana poprawka realizuje jednocześnie w pełni zasadę tempus regit actum, skoro do czynności postępowania dowodowego zastosowanie powinny znajdować normy prawa obowiązujące w chwili dokonywania tych czynności. Sytuacja taka zachodzi także w przypadku spraw wszczętych przed wejściem w życie ustawy, gdzie czynności postępowania dowodowego będą dokonywane po dniu jej wejścia w życie.	Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z sugestią zawartą w uwadze projektowane zmiany mają, co do zasady, objąć także sprawy będące już w toku. Tym niemniej artykułowanie wprost tego założenia jest zbędne, ponieważ ogólna zasada prawa procesowego głosi, że nowe przepisy proceduralne „chwytają sprawę w locie”. Wyrażnego wskazania wymagają wyjątki od tej zasady – co też projekt przewiduje.
art. 9	SA Katowice	dodanie ust. od 2 do 6 w brzmieniu: „2. Podczas rozpatrywania spraw, które zostały wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, o ile są prowadzone w jednej instancji dłużej niż 3 lata, sąd może z uwagi na sprawność postępowania postanowieniem stwierdzić dalsze prowadzenie postępowania w oparciu o przepisy w brzmieniu ustalonym niniejszą ustawą. 2. Postanowienie w przedmiocie prowadzenia sprawy w oparciu o przepisy aktualnie obowiązujące zgodnie z ust. 2 sąd uzasadnia z urzędu oraz. doręcza stronom wraz z pouczeniem o możliwości wniesienia zażalenia w terminie tygodniowym od dnia doręczenia. 4 Zażalenie od postanowienia wskazanego w ust. 2 rozpoznawane jest przez sąd nadrzędny w stosunku do sądu wydającego postanowienie w składzie 1 sędziego w terminie 1 miesiąca od dnia wniesienia zażalenia. 5. Jednocześnie z postanowieniem wydanym zgodnie z ust. 2 sąd zawiesza postępowanie do czasu uprawomocnienia się postanowienia o prowadzeniu sprawy w oparciu o przepisy postępowania sądowego w brzmieniu ustalonym niniejszą ustawą. 6. Odpowiednio stosuje się przepisy o zażaleniu w brzmieniu ustalonym niniejszą ustawą.”.	Uwaga nieuwzględniona Uwaga wydaje się opierać na nieporozumieniu. Przepisy w znowelizowanym brzmieniu mają obowiązywać we wszystkich sprawach, łącznie z tymi, które już zawisły przed sądem w dniu wejścia w życie nowelizacji. Wobec tego uprawnianie sądu do rozstrzygania o rozpoznaniu sprawy według nowych zasad jest zbędne.

KPRM

AAA499204

Warszawa, 19 grudnia 2018 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.1770.2017/15/SZ

dot.: RM-10-197-18 z 18 grudnia 2018 r.

Pan
Jacek Sasin
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia

o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowny Panie Ministrze,

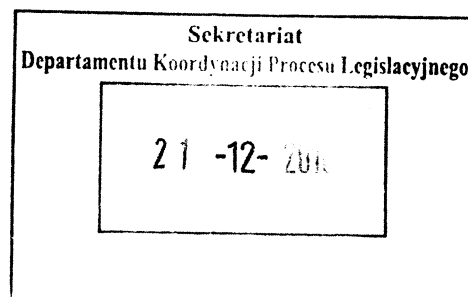
w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.
Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

z rąk Ministra Spraw Zagranicznych
19 grudnia 2018 r.
Pawel Smolenski

Do wiadomości:

Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI¹⁾

z dnia

w sprawie wzorów pisemnych pouczeń w postępowaniu cywilnym

Na podstawie art. 5 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, z późn. zm.²⁾) zarządza się co następuje:

§ 1. Ustala się następujące wzory pisemnych pouczeń:

- 1) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 117¹ § 2 zdanie drugie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, zwanej dalej „kodeksem”, który jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia;
- 2) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 125 § 2¹ zdanie drugie kodeksu, który jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia;
- 3) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 130 § 6 zdanie drugie kodeksu, który jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia;
- 4) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 136 § 2 zdanie drugie kodeksu, który jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia;
- 5) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 139 § 4 i 4¹ kodeksu, który jest określony w załączniku nr 5 do rozporządzenia;
- 6) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 191¹ § 4 zdanie trzecie kodeksu, który jest określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia;
- 7) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 205² § 1 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 7 do rozporządzenia;
- 8) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 210 § 2¹ i 2² kodeksu, który jest określony w załączniku nr 8 do rozporządzenia;

¹⁾ Minister Sprawiedliwości kieruje działem administracji rządowej – sprawiedliwość na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sprawiedliwości (M.P. poz. 2330).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1467, 1499, 1544, 1629, 1637 i 1693.

- 9) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 266 § 3 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 9 do rozporządzenia;
- 10) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 327 § 1, 4 i 5 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 10 do rozporządzenia;
- 11) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 331 § 3 i 4 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 11 do rozporządzenia;
- 12) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 343 § 1 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 12 do rozporządzenia;
- 13) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 357 § 2 zdanie drugie kodeksu, który jest określony w załączniku nr 13 do rozporządzenia;
- 14) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 373¹ kodeksu, który jest określony w załączniku nr 14 do rozporządzenia;
- 15) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 477 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 15 do rozporządzenia;
- 16) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 479⁹¹ § 1 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 16 do rozporządzenia;
- 17) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 479¹⁰² § 3 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 17 do rozporządzenia;
- 18) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 505²⁶ kodeksu, który jest określony w załączniku nr 18 do rozporządzenia;
- 19) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 505³¹ § 4 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 19 do rozporządzenia;
- 20) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 694^{3a} § 2 i 3 zdanie pierwsze kodeksu, który jest określony w załączniku nr 20 do rozporządzenia;
- 21) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 694⁶ § 3 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 21 do rozporządzenia;
- 22) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 761 § 3 zdanie drugie kodeksu, który jest określony w załączniku nr 22 do rozporządzenia;
- 23) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 805 § 1 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 23 do rozporządzenia;
- 24) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 913 § 1¹ kodeksu, który jest określony w załączniku nr 24 do rozporządzenia;

- 25) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 916 § 1 zdanie drugie oraz art. 917 § 2 zdanie trzecie kodeksu, który jest określony w załączniku nr 25 do rozporządzenia;
- 26) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 1135¹ § 2 zdanie drugie kodeksu, który jest określony w załączniku nr 26 do rozporządzenia;
- 27) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 1135⁵ § 2 zdanie drugie i trzecie kodeksu, który jest określony w załączniku nr 27 do rozporządzenia;
- 28) wzór pouczenia, o którym mowa w art. 1142³ § 1 zdanie pierwsze oraz art. 1142⁵ zdanie pierwsze kodeksu, który jest określony w załączniku nr 28 do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Załączniki do rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości
z dnia ... (poz. ...)

Załącznik nr 1

Pouczenie o treści art. 120 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego

Stronę, która uzyskała ustanowienie adwokata lub radcy prawnego na podstawie podania świadomie nieprawdziwych okoliczności, sąd skáže na grzywnę, niezależnie od jej obowiązku uiszczenia wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego.

Załącznik nr 2

**Pouczenie o braku skutków prawnych wniesienia pisma bez pośrednictwa systemu
teleinformatycznego w przypadku gdy jest taki obowiązek**

Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pisma procesowe w tej sprawie wnosi się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Pisma niewniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wywołują skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu.

Załącznik nr 3

Pouczenie o braku skutków prawnych wniesienia pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego bez opłaty/sumy opłat należnych od wszystkich pism

Jeżeli przepis szczególny przewiduje, że pismo może być wniesione wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pismo wnosi się wraz z opłatą. Pismo wniesione bez opłaty nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu.

W razie jednoczesnego wniesienia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego więcej niż jednego pisma podlegającego opłacie żadne z tych pism nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, jeżeli nie uiszczono opłaty w wysokości sumy opłat należnych od wszystkich pism.

Załącznik nr 4

**Pouczenie strony przy pierwszym doręczeniu
o obowiązku zawiadamiania sądu o każdej zmianie swego zamieszkania oraz skutkach
jego niedopełnienia**

Strony i ich przedstawiciele mają obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie swego zamieszkania.

W razie zaniedbania tego obowiązku pismo sądowe pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowy adres jest sądowi znany.

Załącznik nr 5

**Pouczenie wnioskodawcy/podmiotu wpisanego do rejestru przy ogłoszeniu lub
doręczeniu postanowienia w przedmiocie wpisu
o skutkach niedopełnienia obowiązku zawiadamiania sądu o każdej zmianie swego
adresu i miejsca zamieszkania**

Pisma dla osób prawnych, organizacji, osób fizycznych podlegających wpisowi do rejestru albo ewidencji na podstawie odrębnych przepisów – w razie niemożności doręczenia w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających (art. 131–138 k.p.c.) z uwagi na nieujawnienie w rejestrze albo w ewidencji zmiany adresu, a w przypadku osób fizycznych miejsca zamieszkania i adresu – pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowe miejsce zamieszkania i adres są sądowi znane.

Pisma dla osób reprezentujących podmiot wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, likwidatorów, prokurentów, członków organów lub osób uprawnionych do powołania zarządu, w razie niemożności doręczenia ich w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających z uwagi na niezgłoszenie oświadczenia o zmianie adresu do doręczeń, pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że inny adres do doręczeń lub miejsce zamieszkania i adres są sądowi znane.

Załącznik nr 6

**Pouczenie powoda przy doręczeniu wyroku oddalającego powództwo w trybie art. 191¹
Kodeksu postępowania cywilnego o sposobie i terminie wniesienia środka zaskarżenia**

1. Apelacja

Od wyroku sądu pierwszej instancji przysługuje apelacja do sądu drugiej instancji.

Apelację od wyroku sądu rejonowego rozpoznaje sąd okręgowy, a od wyroku sądu okręgowego jako pierwszej instancji – sąd apelacyjny.

Apelacja powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego.

Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem.

2. Skarga kasacyjna

Od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku [lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie] strona, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Wniesienie skargi kasacyjnej przez stronę wyłącza – w zaskarżonym zakresie – wniesienie skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka.

Skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej.

Termin do wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka wynosi sześć miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a jeżeli strona zażądała doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem - od chwili doręczenia orzeczenia stronie.

**Pouczenie stron przy doręczeniu pozwu pozwanemu
i zawiadomieniu o tym powoda**

1. Możliwość rozwiązania sporu w drodze ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem.

2. Obowiązek udziału w posiedzeniu przygotowawczym i przedstawienia wszystkich twierdzeń i dowodów na tym posiedzeniu.

3. Skutki niedopełnienia tych obowiązków, w szczególności:

a) możliwość wydania przez sąd wyroku zaocznego na posiedzeniu niejawnym (warunki jego wykonalności: ...),

b) obciążenie kosztami postępowania,

c) możliwość umorzenia postępowania,

d) możliwość pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów.

4. Możliwość ustanowienia przez strony pełnomocników procesowych. Zastępstwo adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego nie jest obowiązkowe.

5. Zwrot pisma przygotowawczego wniesionego bez zarządzenia przewodniczącego lub jego zezwolenia.

6. Obowiązek wniesienia pisma przygotowawczego na zarządzenie przewodniczącego, (wymogi co do jego treści i skutki ich niedochowania: ...).

W przypadku pozwanego także:

7. Czynności procesowe, które może lub powinien podjąć, jeśli nie uznaje żądania pozwu w całości lub w części, w szczególności: obowiązek złożenia odpowiedzi na pozew (w tym o obowiązujących terminie i formie: ...).

**Pouczenie strony niezastępowanej przez adwokata,
radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną RP**

1. Strona może zwrócić uwagę sądu na uchybienie przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu. Zastrzeżenie można zgłosić najpóźniej na kolejnym posiedzeniu. Stronie, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie przysługuje prawo powoływania się na to uchybienie w dalszym toku postępowania, chyba że chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo że strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy.

2. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności w sprawach zawiłych lub obrachunkowych, przewodniczący może zarządzić wymianę przez strony pism przygotowawczych, oznaczając porządek składania pism, terminy, w których pisma należy złożyć i okoliczności, które mają być wyjaśnione.

Przewodniczący może zobowiązać stronę, by w piśmie przygotowawczym podała wszystkie twierdzenia i dowody istotne dla rozstrzygnięcia sprawy pod rygorem utraty prawa do ich powoływania w toku dalszego postępowania. W takim przypadku twierdzenia i dowody zgłoszone z naruszeniem tego obowiązku podlegają pominięciu, chyba że strona wykaże, iż ich powołanie w piśmie przygotowawczym nie było możliwe albo że potrzeba powołania wynikała później.

Późniejsze wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów.

Stronę zastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej przewodniczący może zobowiązać do wskazania w piśmie przygotowawczym także podstaw prawnych jej żądań i wniosków, w miarę potrzeby ograniczając zakres tego wskazania.

Przewodniczący zarządza zwrot pisma przygotowawczego złożonego z uchybieniem terminu albo bez zarządzenia lub zezwolenia na jego wniesienie.

3. Jeżeli wyznaczono posiedzenie przygotowawcze, strona może przytaczać twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej do chwili zatwierdzenia planu rozprawy. Twierdzenia i dowody zgłoszone po

zatwierdzeniu planu rozprawy podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni że ich powołanie nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikła później.

Jeżeli nie zarządzono przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego, strona może przytaczać twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej aż do zamknięcia rozprawy, z zastrzeżeniem niekorzystnych skutków, które według przepisów niniejszego Kodeksu mogą dla niej wynikać z działania na zwłokę lub niezastosowania się do zarządzeń przewodniczącego i postanowień sądu.

4. Nie wymagają również dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości.

5. Gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane.

6. Możliwość ugodowego załatwienia sporu, w szczególności w drodze mediacji.

Załącznik nr 9

Pouczenie świadka przed składaniem zeznań o znaczeniu tego aktu

Załącznik nr 10

Pouczenie strony niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną RP obecnej przy ogłoszeniu wyroku

1. Sposób i termin zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem

Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się na wniosek strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem zgłoszony w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia sentencji.

W przypadkach, gdy wyrok doręcza się z urzędu, tygodniowy termin liczy się od dnia doręczenia wyroku.

We wniosku należy wskazać, czy pisemne uzasadnienie ma dotyczyć całości wyroku, czy jego części, w szczególności poszczególnych objętych nim rozstrzygnięć.

Sąd odrzuca wniosek niedopuszczalny, spóźniony, nie opłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto mimo wezwania.

Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się w zakresie wynikającym z wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.

Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu do właściwego sądu wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, a jeżeli wniosek był dotknięty brakami – od dnia usunięcia tych braków.

W przypadkach, gdy pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się z urzędu, dwutygodniowy termin biegnie od dnia ogłoszenia wyroku.

W przypadku niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie, prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony.

2. Sposób i termin późniejszego wniesienia środka odwoławczego

Od wyroku sądu pierwszej instancji przysługuje apelacja do sądu drugiej instancji.

Apelację od wyroku sądu rejonowego rozpoznaje sąd okręgowy, a od wyroku sądu okręgowego jako pierwszej instancji – sąd apelacyjny.

Apelacja powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego.

Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem.

Od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku [lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie] strona, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Wniesienie skargi kasacyjnej przez stronę wyłącza – w zaskarżonym zakresie – wniesienie skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka.

Skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej.

Termin do wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka wynosi sześć miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a jeżeli strona zażądała doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem - od chwili doręczenia orzeczenia stronie.

3. W przypadku, gdy zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych jest obowiązkowe: treść przepisów o obowiązkowym zastępstwie oraz o skutkach niezastosowania się do tych przepisów

W postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych, a w sprawach własności przemysłowej także przez rzeczników patentowych. Zastępstwo to dotyczy także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji.

Przepisu § 1 nie stosuje się w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego oraz gdy stroną, jej organem, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych, a także gdy stroną, jej organem lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat, radca prawny lub radca Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Przepisu § 1 nie stosuje się także wtedy, gdy zastępstwo procesowe Skarbu Państwa albo państwowej osoby prawnej jest wykonywane przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej.

[skutki niezastosowania się]

Załącznik nr 11

Pouczenie strony niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną RP przy doręczeniu wyroku wraz z pisemnym uzasadnieniem

1. Sposób i termin złożenia środka odwoławczego

Od wyroku sądu pierwszej instancji przysługuje apelacja do sądu drugiej instancji.

Apelację od wyroku sądu rejonowego rozpoznaje sąd okręgowy, a od wyroku sądu okręgowego jako pierwszej instancji – sąd apelacyjny.

Apelacja powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego.

Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem.

Od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku [lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie] strona, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególnie stanowi inaczej.

Wniesienie skargi kasacyjnej przez stronę wyłącza – w zaskarżonym zakresie – wniesienie skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka.

Skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej.

Termin do wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka wynosi sześć miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a jeżeli strona zażądała doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem – od chwili doręczenia orzeczenia stronie.

2. W przypadku, gdy zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych jest obowiązkowe: treść przepisów o obowiązkowym zastępstwie oraz o skutkach niezastosowania się do tych przepisów

W postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych, a w sprawach własności przemysłowej także przez rzeczników patentowych. Zastępstwo to dotyczy także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji.

Przepisu § 1 nie stosuje się w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego oraz gdy stroną, jej organem, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych, a także gdy stroną, jej organem lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat, radca prawny lub radca Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Przepisu § 1 nie stosuje się także wtedy, gdy zastępstwo procesowe Skarbu Państwa albo państwowej osoby prawnej jest wykonywane przez Prokuraturę Generalną Rzeczypospolitej Polskiej.

[skutki niezastosowania się]

3. W przypadku, gdy sporządzenie uzasadnienia okaże się niemożliwe: pouczenie o okoliczności, że termin do wniesienia środka odwoławczego biegnie od doręczenia zawiadomienia o braku możliwości sporządzenia uzasadnienia.

Załącznik nr 12

Pouczenie strony niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną RP przy doręczeniu z urzędu wyroku zaocznego

1. Przysługujące stronie środki zaskarżenia

Pozwany, przeciwko któremu zapadł wyrok zaoczny, może złożyć sprzeciw w ciągu dwóch tygodni od doręczenia mu wyroku.

W piśmie zawierającym sprzeciw pozwany powinien przytoczyć zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, oraz okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w sprzeciwie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

Powodowi, od wyroku zaocznego sądu pierwszej instancji przysługuje apelacja do sądu drugiej instancji.

Apelację od wyroku sądu rejonowego rozpoznaje sąd okręgowy, a od wyroku sądu okręgowego jako pierwszej instancji – sąd apelacyjny.

Apelacja powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego.

Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem.

W przypadku pozwanego także:

2. Obowiązek przedstawienia w sprzeciwie wszystkich twierdzeń i dowodów oraz skutek niedopełnienia tego obowiązku w postaci możliwości pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów.

Załącznik nr 13

**Pouczenie strony niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną RP przy doręczeniu z urzędu postanowienia
wydanego na posiedzeniu niejawnym**

**1. Dopuszczalność, termin i sposób złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia
tego postanowienia**

Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia. Postanowienie z uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.

2. Dopuszczalność, termin i sposób wniesienia środka zaskarżenia

Zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest: (pkt 1–12).

Termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy i liczy się od doręczenia postanowienia, a gdy strona nie zażądała w terminie przepisany doręczenia postanowienia zapadłego na rozprawie – od ogłoszenia postanowienia.

Zażalenie powinno czynić zadość wymaganiom przepisany dla pisma procesowego oraz zawierać wskazanie zaskarżonego postanowienia i wniosek o jego zmianę lub uchylenie, jak również zwięzłe uzasadnienie zażalenia ze wskazaniem w miarę potrzeby nowych faktów i dowodów.

Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem

postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

Załącznik nr 14

Pouczenie pozostałych stron przy doręczeniu odpisów apelacji

Sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w apelacji lub odpowiedzi na apelację złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że cofnięto pozew lub apelację albo zachodzi nieważność postępowania.

Załącznik nr 15

**Pouczenie strony-pracownika o roszczeniach wynikających
z przytoczonych przez niego faktów**

Załącznik nr 16

Pouczenie strony o treści art. 479⁹², art. 479⁹³, art. 479⁹⁷ oraz art. 479⁹⁸

Strona jest obowiązana w swym pierwszym piśmie procesowym powołać wszystkie twierdzenia i dowody pod rygorem utraty prawa ich powoływania w dalszym postępowaniu oraz oświadczyć, że powołała wszystkie twierdzenia i dowody.

Jeżeli pierwsze pismo procesowe strony nie zawiera oświadczenia, o którym mowa w § 1, wzywa się stronę do powołania, w piśmie procesowym złożonym w terminie tygodnia od wezwania, wszystkich twierdzeń i dowodów pod rygorem utraty prawa ich powoływania w dalszym postępowaniu.

W terminie tygodnia od wezwania strona może wnieść pismo procesowe, w którym jest obowiązana powołać wszystkie twierdzenia i dowody pod rygorem utraty prawa ich powoływania w dalszym postępowaniu. Pismo to doręcza się stronie przeciwnej wraz z odpisem pierwszego pisma procesowego.

Spóźnione twierdzenia i dowody podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo że potrzeba powołania wynikła później. W takim przypadku dalsze twierdzenia i dowody na ich poparcie powinny być powołane w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym ich powołanie stało się możliwe lub wynikła potrzeba ich powołania.

Na wniosek strony, która nie jest przedsiębiorcą lub jest przedsiębiorcą będącym osobą fizyczną, sąd gospodarczy rozpozna sprawę z pominięciem przepisów niniejszego działu.

Wniosek, o którym mowa w § 1, strona może złożyć najpóźniej przy pierwszej swej czynności po doręczeniu jej pouczenia, o którym mowa w art. 479⁹¹.

Po wydaniu postanowienia uprawnienie strony, o którym mowa w § 1, nie podlega dalszemu badaniu.

Dowód z zeznań świadka sąd może dopuścić jedynie wtedy, gdy po wyczerpaniu innych środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Czynność strony, w szczególności oświadczenie woli lub wiedzy, z którą prawo łączy nabycie, utratę lub zmianę uprawnienia strony w zakresie danego stosunku prawnego, może być wykazana tylko dokumentem, o którym mowa w art. 77³ Kodeksu cywilnego chyba że strona wykaże, że nie może przedstawić dokumentu z przyczyn od niej niezależnych.

Załącznik nr 17

**Pouczenie pozwanego przy doręczeniu nakazu zapłaty wraz
z odpisem pozwu i odpisami załączników do pozwu**

Środek zaskarżenia od nakazu zapłaty wnosi się do sądu, w którym wydano nakaz zapłaty.

Od nakazu zapłaty pozwany może wnieść zarzuty.

W piśmie zawierającym zarzuty pozwany powinien także wymienić fakty, z których wywodzi swe żądania i dowody na potwierdzenie każdego z nich.

Nakaz zapłaty, od którego nie wniesiono środka zaskarżenia, ma skutki prawomocnego wyroku.

Załącznik nr 18

**Pouczenie stron przy doręczeniu z urzędu wyroku w europejskim postępowaniu w
sprawie drobnych roszczeń**

Przysługujące środki zaskarżenia

Załącznik nr 19

Pouczenie w elektronicznym postępowaniu upominawczym pozwanego przy pierwszym doręczeniu

Jeżeli pozwany dokona wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, dalsze pisma w sprawie wnosi wyłącznie za pośrednictwem tego systemu.

Pisma wniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wymagają opatrzenia ich podpisem, o którym mowa w art. 126 § 5 k.p.c.

Załącznik nr 20

**Pouczenie w postępowaniu rejestrowym przy pierwszym doręczeniu w sprawie/przy
wezwanie do wniesienia kolejnego pisma za pośrednictwem systemu
teleinformatycznego**

Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pisma procesowe w tej sprawie wnosi się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Pisma niewniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wywołują skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, o czym sąd poucza wnoszącego pismo.

Załącznik nr 21

Pouczenie w postępowaniu rejestrowym przy doręczeniu postanowienia o wpisie do rejestru spółki, o której mowa w art. 38 pkt 8 lit. f ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym

Po złożeniu przez wszystkich członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, której umowa została zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy udostępnionego w systemie teleinformatycznym, oświadczenia że wkłady pieniężne na pokrycie kapitału zakładowego zostały przez wszystkich wspólników w całości wniesione, w dziale 1 rejestru przedsiębiorców z urzędu wykreśla się wpis, o którym mowa w art. 38 pkt 8 lit. f ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym [wzmianka o niewniesieniu przez wszystkich wspólników wkładów pieniężnych].

Załącznik nr 22

Pouczenie w postępowaniu egzekucyjnym dłużnika przy zawiadomieniu o wszczęciu egzekucji

Dłużnik, który został zawiadomiony o wszczęciu egzekucji, obowiązany jest do powiadomienia w terminie 7 dni organu egzekucyjnego o każdej zmianie miejsca swego pobytu, trwającej dłużej niż jeden miesiąc.

[skutki jego zaniedbania]

Załącznik nr 23

Pouczenie w postępowaniu egzekucyjnym dłużnika przy pierwszej czynności egzekucyjnej i doręczeniu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji

Na postanowienie sądu co do nadania klauzuli wykonalności przysługuje zażalenie.

Termin do wniesienia zażalenia biegnie dla wierzyciela od dnia wydania mu tytułu wykonawczego lub zawiadomienia go o utworzeniu tytułu wykonawczego w systemie teleinformatycznym albo od dnia ogłoszenia postanowienia odmownego, a gdy ogłoszenia nie było – od dnia doręczenia tego postanowienia. Dla dłużnika termin ten biegnie od dnia doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. W razie zgłoszenia wniosku, o którym mowa w art. 794² § 2 albo 3, termin ten biegnie od dnia doręczenia stronie uzasadnienia postanowienia albo postanowienia z uzasadnieniem.

Na orzeczenia referendarza sądowego co do nadania klauzuli wykonalności przysługuje skarga. Skargę rozpoznaje sąd, w którym wydano zaskarżone orzeczenie.

Przepisy dotyczące terminu do wniesienia zażalenia stosuje się odpowiednio do skargi na postanowienie referendarza sądowego.

Załącznik nr 24

**Pouczenie w postępowaniu egzekucyjnym dłużnika przed odebraniem wykazu
majątku**

Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Załącznik nr 25

Pouczenie w postępowaniu egzekucyjnym dłużnika w wezwaniu na posiedzenie

Jeżeli dłużnik bez usprawiedliwionej przyczyny nie stawia się do sądu w celu złożenia wykazu lub przyrzeczenia albo stawiwszy się wykazu niełoży lub odmówi odpowiedzi na zadane mu pytanie albo odmówi złożenia przyrzeczenia, sąd może skazać go na grzywnę lub nakazać przymusowe doprowadzenie oraz może zastosować areszt nieprzekraczający miesiąca, z uwzględnieniem art. 276 § 2 k.p.c.

W razie zastosowania środków przymusu dłużnik może w każdej chwili złożyć wykaz i przyrzeczenie. W wypadku gdy zastosowano wobec niego areszt, dłużnik może domagać się stawienia go przed sąd w celu złożenia wykazu i przyrzeczenia. W wypadku tym sąd nie wzywając wierzyciela niezwłocznie przyjmie wykaz i odbierze przyrzeczenie, po czym zwolni dłużnika.

Wierzyciel, który nie był obecny przy tych czynnościach, może żądać ponownego wezwania dłużnika w celu zadania mu pytań zmierzających do wykrycia przedmiotów, do których mogłaby być skierowana egzekucja. Niestawiennictwo dłużnika lub odmowa odpowiedzi albo dodatkowego złożenia przyrzeczenia pociąga za sobą skutki wymienione w artykule poprzedzającym. O skutkach tych dłużnik powinien być pouczony w wezwaniu na posiedzenie.

Załącznik nr 26

**Pouczenie w międzynarodowym postępowaniu cywilnym z zakresu pomocy prawnej
odbiorcy pisma sądowego - osoby przebywającej w RP**

Jeżeli sąd lub inny organ państwa obcego zwróci się do sądu o doręczenie pisma sądowego osobie przebywającej w Rzeczypospolitej Polskiej, nie dołączając tłumaczenia tego pisma na język polski, doręcza się je odbiorcy, o ile zechce je przyjąć.

Odbiorcę, który odmawia przyjęcia pisma, należy pouczyć o możliwości wystąpienia niekorzystnych skutków prawnych za granicą w przypadku odmowy przyjęcia pisma.

Załącznik nr 27

Pouczenie w międzynarodowym postępowaniu cywilnym z zakresu pomocy prawnej przy pierwszym doręczeniu strony, która nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej i nie wskazała pełnomocnika do doręczeń

Strona, która nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, jeżeli nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązana wskazać pełnomocnika do doręczeń w Rzeczypospolitej Polskiej.

W razie niewskazania pełnomocnika do doręczeń, przeznaczone dla tej strony pisma sądowe pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia.

Stronę poucza się również o możliwości złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie i wyjaśnień na piśmie oraz o tym, kto może być ustanowiony pełnomocnikiem.

Załącznik nr 28

**Pouczenie w międzynarodowym postępowaniu cywilnym z zakresu europejskiego
poświadczenia spadkowego przy doręczeniu z urzędu postanowienia w przedmiocie
wydania, sprostowania, zmiany lub uchylenia europejskiego poświadczenia spadkowego
albo zawieszenia jego skutków**

O przysługującym środku odwoławczym

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

JERZY BAŃKA
WICEPREZES

SEKRETARIAT SZEFK KS

L.dz
Data wpływu 14. 01. 2019

Warszawa, dnia 10 stycznia 2019 r.

Pani
Agnieszka Kaczmarska
Szef Kancelarii Sejmu

Szanowna Pani Minister,

w związku z przesłaniem przez Radę Ministrów do Sejmu projektu **ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw** (dalej: Projekt) w załączeniu uprzejmie przekazuję stanowisko Związku Banków Polskich do ww. Projektu.

Zdaniem Związku Banków Polskich sama inicjatywa zmian w procedurze cywilnej zasługuje na aprobatę, jednakże przyjęty kierunek zmian wymaga odpowiedniego przeorganizowania, biorąc pod uwagę potrzebę usprawnienia obrotu prawnego i gospodarczego. W Projekcie powinny być przywrócone właściwe proporcje w relacjach między wierzycielem a dłużnikiem – niektóre z zaproponowanych zmian, w szczególności dotyczące elektronicznego postępowania upominawczego czy zasad doręczania pism procesowych konsekwentnie prowadzą do osłabienia pozycji wierzyciela na skalę niespotykaną w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, stawiając krajowych wierzycieli w gorszej pozycji konkurencyjnej względem wierzycieli w innych państwach członkowskich, co narusza traktatowe reguły konkurencji.

Ponadto, dodatkowej refleksji wymaga kwestia uszczerbku dla Skarbu Państwa w związku z uszczupleniem dochodów z pobieranych opłat sądowych. Skutkiem uszczuplenia wpływów z opłat jest poniesienie tych kosztów przez ogół społeczeństwa.

Wyrażam nadzieję, że przedstawione stanowisko zostanie wzięte pod uwagę i przyczyni się do wypracowania jak najlepszych rozwiązań. W imieniu Związku Banków Polskich pragnę zadeklarować pełne wsparcie w zakresie dalszych prac nad nowelizacją.

Z wyrazami szacunku
Jerzy Bańka

Załącznik: Uwagi Związku Banków Polskich do projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw

**Uwagi Związku Banków Polskich do projektu ustawy o zmianie ustawy
- Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw**

1. Projektowany art. 31 § 2 oraz art. 37² § 1 i 2 k.p.c. (art. 1 pkt 7 i 10 Projektu)

Projekt przewiduje wprowadzenie zmian w zakresie właściwości miejscowej sądów. W świetle proponowanego przepisu, czyli art. 37² § 1 i 2 k.p.c. powództwo o roszczenia z czynności bankowych przeciwko bankowi, innej jednostce organizacyjnej uprawnionej do wykonywania czynności bankowych lub ich następcom prawnym wytoczyć można przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania albo siedziby powoda. Rozwiązanie to ma znaleźć zastosowanie także do powództwa przeciwko bankowi hipotecznemu lub jego następcom prawnym o roszczenia z czynności banku hipotecznego (§ 2).

Uzasadniając wprowadzenie powyższych zmian wskazuje się, że wynikają one z daleko posuniętej centralizacji handlu i wszelkiego rodzaju usług oraz uprzywilejowania przedsiębiorców na podstawie obowiązujących przepisów w stosunku do ich kontrahentów będących konsumentami.

Projektowany art. 37² § 1 i 2 k.p.c. przyznaje uprawnienie do wytaczania powództw na podstawie przepisów o właściwości przemiennej wszystkim podmiotom korzystającym z czynności bankowych, a nie jedynie konsumentom. Stosowanie powyższej zasady także w obrocie profesjonalnym jest niezrozumiałe i nie zasługuje na aprobatę. Zdaniem Związku Banków Polskich tak daleko idące odstępstwo od zasady równości stron w procesie cywilnym może uzasadniać jedynie szczególny status konsumenta – przyznanie takich samych uprawnień profesjonalnym uczestnikom obrotu jest nieuzasadnione w szczególności w sytuacji, gdy klientami banków są duże podmioty gospodarcze. Co więcej, jeżeli analizowany przepis zostanie uchwalony, to przedsiębiorcy pozywający bank będą bardziej uprzywilejowani w zakresie wyboru właściwości miejscowej sądu niż niektórzy konsumenci pozywający innych przedsiębiorców – takie rozwiązanie zdecydowanie nie zasługuje na aprobatę.

Wspominając o sytuacji wszystkich konsumentów mogących być powodami w sprawach cywilnych, nie sposób nie zauważyć, że Projekt przewiduje preferencyjne traktowanie jedynie osób dochodzących roszczeń z czynności bankowych. Z dobrodziejstwa właściwości przemiennej nie będą mogli jednak skorzystać konsumenci pozywający np. firmy pożyczkowe czy deweloperów. W związku z tym, propozycję nowelizacji przepisów w tym zakresie należy ocenić jako sprzeczną z konstytucyjną zasadą równości, gdyż proponowane przepisy będą skutkować nieuzasadnionym dyskryminowaniem niektórych konsumentów i mogą budzić po ich stronie uzasadnione poczucie niesprawiedliwości.

Podsumowując, Związek Banków Polskich wnosi o jednoznaczne przesądzenie, że art. 37² § 1 i 2 k.p.c. dotyczy wyłącznie powództw wytaczanych przez konsumentów, a nie profesjonalnych uczestników rynku. Zasadną zmianą jest również wprowadzenie rzeczywistych prokonsumenckich uproszczeń w dochodzeniu roszczeń i rozszerzenie możliwości skorzystania z właściwości przemiennej także przez innych konsumentów, nie tylko klientów banków.

2. Projektowany art. 139¹ § 1 k.p.c. (art. 1 pkt 40 Projektu)

Związek Banków Polskich zdecydowanie negatywnie ocenia zaproponowaną zmianę zasad doręczania pism w przypadku, gdy pozwany pomimo powtórnego zawiadomienia w trybie art. 139 § 1 k.p.c. nie odebrał pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw. W takiej sytuacji, przewodniczący ma zobowiązać powoda do doręczenia pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika.

Należy zauważyć, że powyższe stanowi w istocie **nieracjonalne, nieuzasadnione przerzucenie na stronę postępowania obowiązku doręczenia pisma, który dotychczas**

obciążał sąd. Nie jest jasne, dlaczego to powód ma podejmować czynności związane z doręczeniem pism przez komornika, skoro zgodnie z art. 131 § 1 k.p.c., to sąd doręcza pisma m.in. również za pośrednictwem komornika. Rezygnacja z tzw. „fikcji doręczenia” może być wykorzystywana w szczególności przez nierzetelnych dłużników, którzy w ten sposób mogą unikać odpowiedzialności za swoje zobowiązania tylko z uwagi na nieodbieranie korespondencji sądowej. **Przyjęcie tego rozwiązania z całą pewnością negatywnie odbije się na sprawności przebiegu procesu i funkcjonowania sądów – w szczególności znacząco przyczyni się do wydłużenia, a nawet sparaliżowania wielu procesów sądowych, co stoi w sprzeczności z założeniami tej nowelizacji.** Zmiana przepisów będzie bowiem oznaczać wydłużenie postępowań przynajmniej o czas potrzebny na wymianę korespondencji pomiędzy sądem a powodem oraz powodem a komornikiem. Pojawia się również pytanie, czy podejmowanie kolejnych prób doręczenia pism przez komornika będzie skuteczne, skoro wiadomo, że wcześniejsze próby doręczenia zakończyły się niepowodzeniem.

Ponadto, uchwalenie omawianych przepisów **zdecydowanie pogorszy sytuację prawną wierzycieli z uwagi na możliwość ich wykorzystywania jako szansy na uniknięcie obowiązku spłaty zobowiązań.** Wreszcie, uchwalenie przepisów umożliwiających łatwe wzbogacenie się kosztem wierzycieli nie tylko uderza w samych kontrahentów dłużnika, ale również może sprzyjać powstawaniu negatywnych zjawisk i zachowań w społeczeństwie.

Podsumowując, proponuje się rezygnację z przyjęcia omawianej zmiany jako sprzecznej z postulatem sprawności procesu cywilnego oraz godzącej w zasady równości stron oraz odpowiedzialności za zaciągnięte długi.

3. Projektowany art. 205⁴ i 205⁵ k.p.c. (art. 1 pkt 65 Projektu)

Projekt przewiduje wprowadzenie do kodeksu postępowania cywilnego rozdziału „Organizacja postępowania”, a wraz z nim instytucji posiedzenia przygotowawczego. Przeprowadzenie postępowania ma być obowiązkowe, z wyjątkiem sytuacji, kiedy okoliczności sprawy będą wskazywać, że przeprowadzenie posiedzenia nie przyczyni do sprawniejszego rozpoznania sprawy - wtedy przewodniczący może od razu nadać jej właściwy bieg, w szczególności skierować ją do rozpoznania, także na rozprawie. Zawarte w tym przepisie przesłanki niewyznaczania posiedzenia przygotowawczego są bardzo niejasne, co może rodzić ryzyko istotnych rozbieżności w praktyce poszczególnych sądów.

Ponadto, zgodnie z proponowanym art. 205⁵ k.p.c., jeżeli powód bez usprawiedliwienia nie stawia się na posiedzenie przygotowawcze, sąd umorzy postępowanie, rozstrzygając o kosztach jak przy cofnięciu pozwu, chyba że sprzeciwi się temu obecny na posiedzeniu pozwany. Powód będzie mógł usprawiedliwić swoje niestawiennictwo, co będzie skutkowało uchYLENIEM postanowienia przez sąd i nadaniem sprawie właściwego biegu, jednakże nie będzie to miało zastosowania w przypadku kolejnego niestawiennictwa powoda. Należy wskazać, że **obarczenie niestawiennictwa powoda na posiedzeniu przygotowawczym (mającego służyć jedynie usprawnieniu przebiegu procesu, które w wielu przypadkach z racji decyzji przewodniczącego może zostać pominięte) sankcją umorzenia postępowania jest zdecydowanie zbyt daleko idącym rozwiązaniem.** Ponadto, za rażąco niesprawiedliwe należy uznać procedowanie przepisów, które będą stawiać w uprzywilejowanej sytuacji pozwanego, gdyż nie przewiduje się tak negatywnych skutków związanych z jego niestawiennictwem na tym posiedzeniu.

Z uwagi na powyższe, **Związek Banków Polskich podaje pod rozważę rezygnację z sankcji umorzenia postępowania w przypadku niestawiennictwa powoda na posiedzeniu przygotowawczym.** Ewentualnie, innym rozwiązaniem mogącym zrównoważyć sytuację stron, może być wprowadzenie odpowiednich sankcji również dla pozwanego, w sytuacji gdy on nie stawia się na posiedzeniu przygotowawczym i nie usprawiedliwi swojej nieobecności, **jednakże dalej idących niż określone w 205⁵ § 5 k.p.c.** (co do zasady sporządzenie planu rozprawy bez udziału powoda), czyli na przykład

ograniczających możliwość składania dalszych wniosków dowodowych lub o skutkach podobnych do wyroku zaocznego. **Priorytetem powinno być zapewnienie równego traktowania stron i wprowadzenie równoważnych sankcji za takie samo zachowanie którejkolwiek ze stron procesu.**

Rozważanie wymaga także doprecyzowanie przepisu dotyczącego zasad kierowania spraw na posiedzenie przygotowawcze lub od razu na rozprawę, tak aby ograniczyć mogącą powstać rozbieżność w praktyce

4. Uchylenie art. 485 § 3 k.p.c. (art. 1 pkt 165 pkt d Projektu).

Związek Banków Polskich pragnie wyrazić negatywne stanowisko w sprawie zaproponowanej zmiany legislacyjnej, polegającej na **uchyleniu art. 485 § 3 k.p.c. z obowiązującego porządku prawnego w zakresie postępowań dotyczących sporów pomiędzy bankiem a innym przedsiębiorcą**. Przedmiotowy przepis stanowi obecnie, że sąd może wydać nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, jeżeli bank dochodzi roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty.

Należy zauważyć, że w dniu 28 listopada 2018 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał postanowienie, w którym odpowiedział na pytania sądu polskiego, czy przepisy dyrektyw 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG stoją na przeszkodzie w dochodzeniu przez bank (kredytodawcę) przeciwko konsumentowi (kredytobiorcy) roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty, w ramach postępowania nakazowego, określonego przepisami art. 485 § 3 k.p.c. i nast. TSUE stwierdził, że artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG art. 10 dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, iż sprzeciwiają się one przepisom krajowym pozwalającym na wydanie nakazu zapłaty na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych jako elemencie świadczącym o istnieniu wiarytelności wynikającej z umowy kredytu konsumenckiego, w wypadku gdy sąd rozpoznający pozew o wydanie nakazu zapłaty nie jest uprawniony do zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków tej umowy oraz do sprawdzenia, czy zawarto w niej informacje, o których mowa w tym art. 10, jeżeli sposób wykonania prawa do wniesienia zarzutów od takiego nakazu nie pozwala na zapewnienie przestrzegania praw przysługujących konsumentowi na mocy tych dyrektyw.

Zdaniem Związku Banków Polskich w świetle przytoczonego postanowienia, propozycja legislacyjna dotycząca zniesienia możliwości wydania nakazu zapłaty na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych powinna obejmować swym zakresem jedynie spory pomiędzy bankiem a konsumentem. **A contrario, oznacza to, że banki nadal powinny być uprawnione do dochodzenia roszczeń od profesjonalnych uczestników rynku w postępowaniu nakazowym, w oparciu o wyciąg z ksiąg bankowych.**

Analizując zasadność dalszego obowiązywania art. 485 § 3 k.p.c. na potrzeby rozstrzygania sporów pomiędzy bankami a profesjonalnymi uczestnikami rynku, trzeba wskazać **na cele postępowania nakazowego, które koncentrują się na uproszczeniu i przyspieszeniu postępowania cywilnego**. Osiągnięcie tego stanu rzeczy jest możliwe, gdyż żądanie pozwu może być udowodnione dokumentami o szczególnym znaczeniu - których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. Należy wskazać, że szczególny status wyciągu z ksiąg bankowych wynika nie z samego art. 485 § 3 k.p.c., ale z art. 95 Prawa bankowego. Zgodnie z tym ostatnim przepisem, księgi rachunkowe banków i sporządzone na ich podstawie wyciągi oraz inne oświadczenia podpisane przez osoby upoważnione do składania

oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banków i opatrzone pieczęcią banku, jak również sporządzone w ten sposób pokwitowania odbioru należności, mają moc prawną dokumentów urzędowych w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych oraz ustanowionych na rzecz banku zabezpieczeń i mogą stanowić podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych. Pozbawienie ich statusu dokumentów urzędowych w postępowaniu cywilnym nie jest sprzeczne z zaliczeniem ich do kategorii szczególnych dokumentów mogących stanowić podstawę do wydania nakazu zapłaty – obok dokumentów urzędowych, podobnie jak innego rodzaju dokumenty (weksel, czek, warrant czy rewers).

Choć jak wynika z uzasadnienia do Projektu, inspiracją do ujęcia przedmiotowej zmiany w projekcie nowelizacji przepisów postępowania cywilnego było orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 roku w sprawie P 45/12, to argumentacja wskazująca na podobieństwo do BTE jest absolutnie chybiona. Podstawą do wystawienia BTE było oświadczenie o poddaniu się egzekucji, która umożliwiała wystawionemu BTE nadanie klauzuli wykonalności, tymczasem dochodzenie roszczenia w postępowaniu nakazowym na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych jest postępowaniem sądowym, w którym sąd merytorycznie ocenia przedłożone wyciągi z ksiąg jako podstawę do wydania nakazu zapłaty.

Należy jednoznacznie nadmienić, że wyciąg z ksiąg bankowych jest dokumentem, którego treść - podobnie jak weksla, czeku, warrantu, rewersu czy też dowodu spełnienia wzajemnego świadczenia niepieniężnego, dowodu doręczenia dłużnikowi faktury lub rachunku w przypadku dochodzenia roszczeń na podstawie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych - została uznana przez ustawodawcę jako nienasuająca wątpliwości.

Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wspomnianym wyroku z dnia 14 kwietnia 2015 r. w sprawie P 45/12 – „szczególna rola banków w gospodarce rynkowej oraz ich odpowiedzialność za pieniądze powierzone im przez deponentów mogą uzasadniać, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, wyposażenie banków w instrumenty prawne ułatwiające dochodzenie należności od klientów. Nie mogą być to jednak instrumenty tak dolegliwe dla klientów (dłużników) jak b.t.e.” Podążając za rozważaniami Trybunału Konstytucyjnego, takim instrumentem może być nakaz zapłaty, będący orzeczeniem sądu, od którego pozwanemu przysługuje wniesienie zarzutów. Nie można zatem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego czytać wybiórczo, nie zauważając tych fragmentów wyroku, w których jednoznacznie dostrzeżono potrzebę ułatwień w dochodzeniu wierzytelności.

Zgodnie z obowiązującymi zasadami postępowania cywilnego, w przypadku wydania nakazu zapłaty, pozwanemu przysługuje uprawnienie do wniesienia zarzutów w ciągu 2 tygodni od dnia doręczenia (art. 491 § 1 k.p.c.; taki sam termin przewiduje projektowany art. 479¹⁰² § 1 k.p.c.). Stronie pozwanej przysługują zatem środki obrony w przypadku niezgadzania się z wydanym nakazem. Ponadto, sąd może wydać nakaz zapłaty na podstawie wyciągu ksiąg bankowych (w przypadku innych podstaw do wydania nakazu zapłaty kodeks postępowania cywilnego mówi, że „sąd wydać nakaz zapłaty” – art. 485 § 1 i 2). Obowiązująca konstrukcja przepisu stanowi dodatkowe zabezpieczenie dla pozwanych przed automatyzmem wydawania takich orzeczeń przez sądy. Możliwość wniesienia zarzutów i uprawnienie, a nie obowiązek sądu do wydania nakazu zapłaty, należy zatem uznać za wystarczającą gwarancję dla przedsiębiorców, wobec których możliwość dochodzenia roszczeń na podstawie nakazu zapłaty wydanego zgodnie z obowiązującym art. 485 § 3 k.p.c. nie powinna być zniesiona. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że przedsiębiorcy najczęściej są reprezentowani w sporach sądowych przez profesjonalnych pełnomocników procesowych.

Należy także podkreślić, że w postępowaniu nakazowym, rozpoznawane sprawy mają charakter niesporny, co wpływa na sprawność postępowania. Utrzymanie zatem w porządku prawnym w ograniczonym zakresie obowiązywania art. 485 § 3 k.p.c. jest w interesie całego społeczeństwa, oczekującego sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

W związku z powyższym, proponuje się w miejsce projektowanego art. 1 pkt d Projektu o treści „uchyla się § 3” wprowadzenie zmiany legislacyjnej o treści: „**§ 3 otrzymuje następujące brzmienie: „dodaje się § 3¹: § 3 nie stosuje się w sprawach, w których konsument jest stroną pozwaną”.**

Jednocześnie Związek Banków Polskich wnosi o rezygnację z procedowania art. 7 ust. 6 Projektu, będącego przepisem o charakterze przejściowym, określającym zasady stosowania art. 485 § 3 k.p.c. **Sprawy te, po wejściu w życie nowelizacji, powinny podlegać regulacji wspólnej dla wszystkich postępowań nakazowych określonym w art. 7 ust. 5 Projektu** (to znaczy, że sprawy rozpoznawane w postępowaniu nakazowym do czasu zakończenia postępowania w danej instancji będą podlegać rozpoznaniu według przepisów w dotychczasowym brzmieniu).

5. Zmiany w zasadach prowadzenia elektronicznego postępowania upominawczego – art. 505³³ i art. 505³⁶⁻³⁷ k.p.c. (art. 1 pkt 189 i 190 Projektu)

Uchwalony przez Radę Ministrów Projekt przewiduje przeorganizowanie zasad prowadzenia elektronicznego postępowania upominawczego (EPU). Zmiany, które budzą poważne zaniepokojenie sektora bankowego, to przede wszystkim zasady umarzania postępowania sądowego i ponoszonych w związku z tym kosztów sądowych (art. 505³³, art. 505³⁶ i art. 505³⁷ k.p.c.). Projektowane w tym zakresie zmiany EPU według Związku Banków Polskich **dyskryminują przedsiębiorców wybierających ten uproszczony tryb dochodzenia należności co do zasady niespornych i oczywistych, a ponadto mają charakter archaiczny i zniechęcają do wybierania elektronicznej drogi sądowej. W konsekwencji proponowane przepisy stoją w sprzeczności z pożądaną również w wymiarze sprawiedliwości ideą cyfryzacji.**

Odnosząc się do poszczególnych rozwiązań, w świetle projektowanego art. 505³³ k.p.c., w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, sąd ma umarzać postępowanie. Podobnie, EPU ma być umarzane w przypadku wniesienia przez pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty (art. 505³⁶ k.p.c.). Obecne brzmienie przepisów przewiduje zaś, że jeśli nie ma podstaw do wydania nakazu zapłaty, to sąd przekazuje sprawę do sądu według właściwości ogólnej. Podobnie w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty traci moc w całości, a sąd przekazuje sprawę do sądu według właściwości ogólnej.

Oczywistym jest, że proponowane zmiany zmierzają do wypaczenia idei funkcjonowania EPU jako postępowania uproszczonego i szybkiego. Skutki nowej regulacji będą odczuwalne dla wymiaru sprawiedliwości, gdyż taki tryb sztucznie zwiększy wolumen spraw rozpatrywanych przez sądy cywilne. Ponadto, z uwagi na konieczność ponownego zainicjowania procesu, wnoszenie powództwa za pośrednictwem EPU przestanie być opłacalne dla wierzycieli. Z drugiej strony, zaproponowane przepisy są negatywne również dla samych pozwanych i będą generować wysokie koszty społeczne - pozwani, po umorzeniu EPU, a następnie wytoczeniu przez powoda ponownego powództwa o to samo roszczenie, będą musieli po raz kolejny wdać się w spór i brać udział w nowym postępowaniu. Pozwani będą zatem zmuszeni ponownie zaangażować się w sprawę, czy to biorąc w niej udział osobiście, czy też ponownie korzystając z pomocy profesjonalnego pełnomocnika.

Mając powyższe na uwadze, Związek Banków Polskich zdecydowanie wnosi o rezygnację z dalszego procedowania tych zmian. Jak już wskazano powyżej, przyjęcie nowelizacji omawianych przepisów nie tylko nie usprawni sposobu funkcjonowania sądów, ale wręcz będzie sprzyjać powstawaniu kolejnych zatorów płatniczych oraz opóźni proces cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości.

Ponadto, mając na uwadze przypadek umarzania postępowania na podstawie art. 505³³ k.p.c. (brak podstaw do wydania nakazu zapłaty), należy zauważyć, że projektodawca nie zdecydował się na określenie ustawowego katalogu przesłanek uzasadniających umorzenie EPU. Niestety, już obecnie w praktyce sądów występuje daleko idąca rozbieżność, gdyż w

podobnych sprawach wydawane są zarówno nakazy zapłaty, jak i postanowienia o braku podstaw do wydania nakazu zapłaty. Należy uznać, że w przypadku wprowadzenia instytucji umorzenia postępowania takie rozbieżności tym bardziej nie powinny mieć miejsca.

Rozwiązaniem powyższego problemu powinno być opracowanie ustawowego katalogu przesłanek uzasadniających wydanie postanowienia o braku podstaw do wydania nakazu zapłaty.

Kolejna istotna zmiana polega na wprowadzeniu zasady, zgodnie z którą w przypadku umorzenia EPU każda ze stron będzie ponosić koszty związane ze swym udziałem w sprawie (505³⁷ k.p.c.). **Obciążanie powodów kosztami postępowania w przypadku nierozpoznania przez sąd sprawy w sposób merytoryczny należy uznać za dalece niesprawiedliwe i ograniczające prawo do sądu.** Istotne jest bowiem, że nierozpoznanie sprawy w sposób merytoryczny następuje już w przypadku wniesienia przez pozwanego sprzeciwu, a więc część spraw rozpoznawanych w EPU kończy się właśnie w ten sposób, pomimo zasadności roszczeń powoda. Jednocześnie trzeba zauważyć, że po wniesieniu sprzeciwu powód nie jest zobowiązany do dochodzenia swoich praw w zwykłym trybie postępowania lub może nie wytoczyć powództwa w terminie 3 miesięcy od wydania postanowienia o umorzeniu. W związku z tym nie będzie mieć zastosowania § 2 tego przepisu, który mówi o uwzględnieniu przez sąd w innym postępowaniu również kosztów poniesionych w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Oznacza to, że znowelizowane przepisy nie tylko nie będą gwarantować powodowi ochrony jego interesów majątkowych w przypadku, gdy jego roszczenia są zasadne, ale przede wszystkim będą zniechęcać do wybierania EPU z uwagi na nieopłacalność ekonomiczną tego trybu postępowania.

W związku z powyższym, Związek Banków Polskich stanowczo wnosi o zaniechanie wprowadzenia przytoczonej regulacji.

6. Art. 13 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (art. 4 pkt 5 Projektu)

Projekt przewiduje nowelizację ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w tym zmianę sposobu naliczania opłaty stałej. Jednocześnie utrzymany ma być odrębny przepis dotyczący spraw o roszczenia wynikające z czynności bankowych, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy - Prawo bankowe, jeżeli powodem jest konsument lub osoba fizyczna prowadząca gospodarstwo rodzinne. W takiej sprawie przy wartości przedmiotu sporu lub zaskarżenia wynoszącej ponad 20 000 złotych pobiera się opłatę stałą w kwocie 1 000 złotych.

Związek Banków Polskich, podobnie jak w pkt 1. pisma (właściwość przemienna) pragnie zwrócić uwagę na dyskryminujący charakter wprowadzonej w 2016 r. preferencyjnej stawki tej opłaty, gdyż uprzywilejowuje ona tylko wyłącznie jedną grupę konsumentów – klientów banku, pomijając chociażby konsumentów będących w sporach z zakładami ubezpieczeń, firmami pożyczkowymi czy deweloperami. Mając na uwadze, że roszczenia konsumentów dochodzone od ww. przedsiębiorców opiewają na znaczne wartości, utrzymywanie takiego uprzywilejowania jedynie dla niektórych konsumentów trzeba ocenić systemowo jako nieuzasadnione, a z perspektywy innych klientów, może być ono postrzegane co najmniej jako niezrozumiałe lub niesprawiedliwe. **Niezależnie od czynników ekonomicznych, uprzywilejowanie w ten sposób jednej grupy konsumentów budzi poważne wątpliwości co do zgodności z konstytucyjną zasadą równości.**

Niemniej jednak, wprowadzanie ulg w wysokości należnych opłat sądowych, stanowi zawsze poważne obciążenie dla budżetu państwa, gdyż zmniejsza wielkość wpływów z tytułu tych opłat. **Zapewniający równe traktowanie postulat objęcia wszystkich konsumentów opłatami obliczanymi w ten sam preferencyjny sposób mógłby przyjąć ramy nowelizacji i być procedowany, jedynie jeżeli najpierw zostanie poprzedzona rzetelna analiza i ocena skutków nowej regulacji dla finansów państwa.**

Ponadto, nieekonomicznym następstwem takiej nowelizacji może być zachęcenie niektórych osób do wytaczania powództw niezasadnych, gdyż niskie opłaty nie będą już ograniczać lekkomyślności i zapobiegać wytaczaniu spraw bez wcześniejszego przemyślenia swojej sytuacji prawnej. W konsekwencji może to oznaczać zwiększenie się liczby spraw, które będą musiały być rozpatrzone przez sąd.

Podsumowując, istotne ryzyko wystąpienia różnych negatywnych skutków zmiany przepisów dot. opłaty sądowej powinno skłonić ustawodawcę do rezygnacji z wprowadzania tych ulg, konsekwentnie w odniesieniu do wszystkich konsumentów.

Na marginesie trzeba również przypomnieć, że podczas prac nad nowelizacją ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (druk nr 202) zmieniającej jej art. 13, Związek Banków Polskich wskazywał na inne równie niepożądane skutki nowelizacji oraz ich pozornie korzystny wymiar dla konsumentów. W przypadku kiedy banki wytaczają powództwa przeciwko konsumentom i je wygrywają, to konsumenci jako strona przegrywająca zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania muszą zwrócić drugiej stronie koszty sądowe w wysokości ustalonej według zasad ogólnych.

Oznacza to, że wskazanie górnej granicy wysokości opłaty sądowej pobieranej od konsumentów nie ma dla nich znaczenia, jeśli przegrywają oni sprawę z powództwa banków. W interesie takich osób byłoby natomiast przyjęcie systemowego rozwiązania zgodnie z którym opłaty w sprawach cywilnych pomiędzy bankami i klientami byłyby dla obu stron równe. W takiej sytuacji, w przypadku przegrania sporu przez klienta, będzie on zobowiązany do pokrycia zdecydowanie mniejszych kosztów procesu które poniósł bank.